

DISSERTATIO CRITICA
DE
SITU PARADISI TERRESTRIS

AD
CAPUT SECUNDUM GENESIS

VERS V. VI ET SEQ.

AUCTORE
P. GALLO CARTIER MONASTERII
ETTONIANI VULGO ET TENHEIMMÜNSTER
DICTI ORDINIS S. BENEDICTI IN BRISGOJA
RELIGIOSO AC SUBPRIORE.

CONSTANTIAE

SUMPTIBUS JACOBI FRIDERICI BEZ ET SOCIORUM
IBIDEM BIBLIOPOLARUM

ANNO CHRISTI MDCCLXIII.

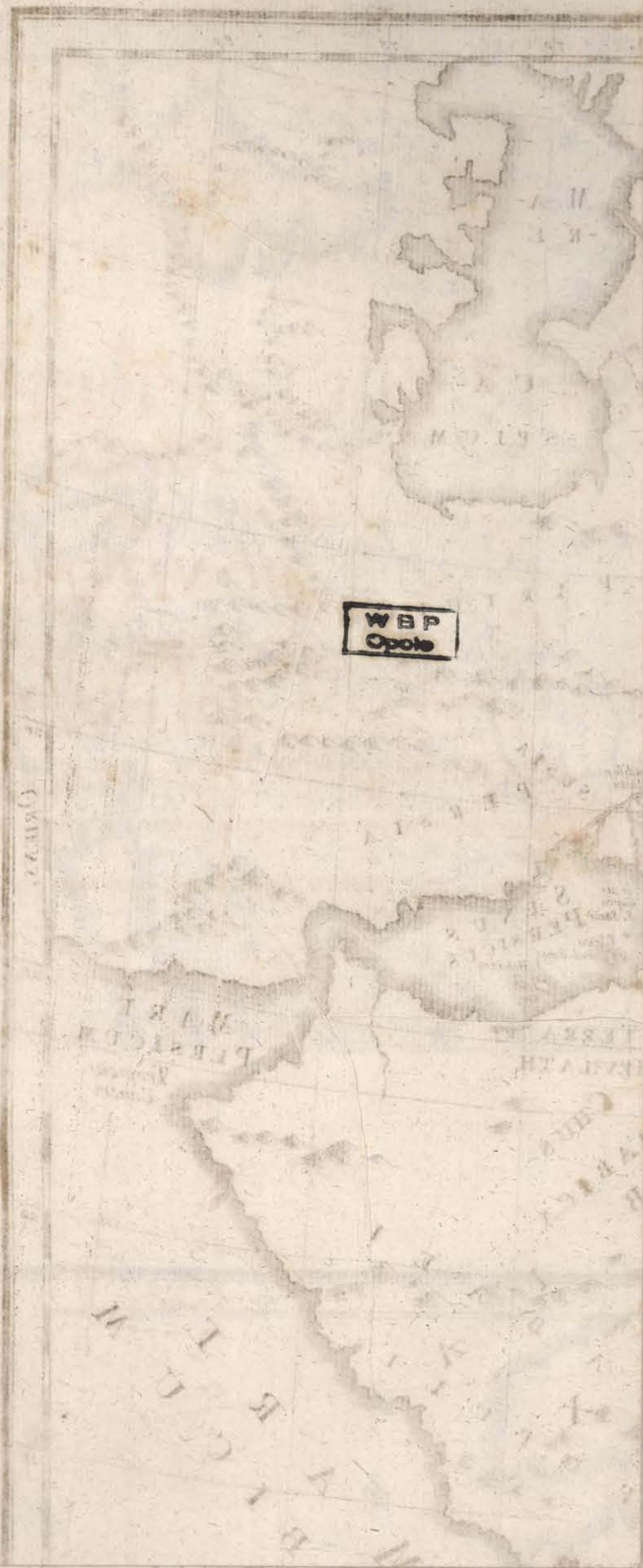
DISSERTATIO CRITICA
DE
SITU PARADISI TERRESTRIS
AD
CAPUT SECUNDUM GENESIS

MONITUM.

Vir quidam apprime eruditus cui, pro amicitia, qua eum complectimur, morem gerere nos teneri arbitramur, nobis auctor fuit, ut, quandoquidem in Commentario, quod singulis Bibliorum nostrorum Capitibus adjecimus; ubi de Paradiso Terrestri nobis sermo fuit, de illius situ nihil commemoravimus, de eo speciali quodam Opere ageremus, quò sic ea, qua ibidem, ubi brevitati nobis studendum erat, materia amplitudo exprimere vetuit, supplere videremur; quod presenti Dissertatione abunde satis nos prastitisse arbitramur, quam ut eruditi, quos impensè suspicimus, equi bonique consulant, vehementer optamus.

SCRIPTIS JACOBI FRIDERICI BEZ ET SOCIORUM
IBIDEM BIBLIOPOLARUM

ANNO CHRISTI MDCCCLXIII

torio tot Myriadum sanctorum Patrum, & in clara visione Dei, qua amicum nostrum
Christi, statim atque expiravit, concessa est omnibus in limbo.

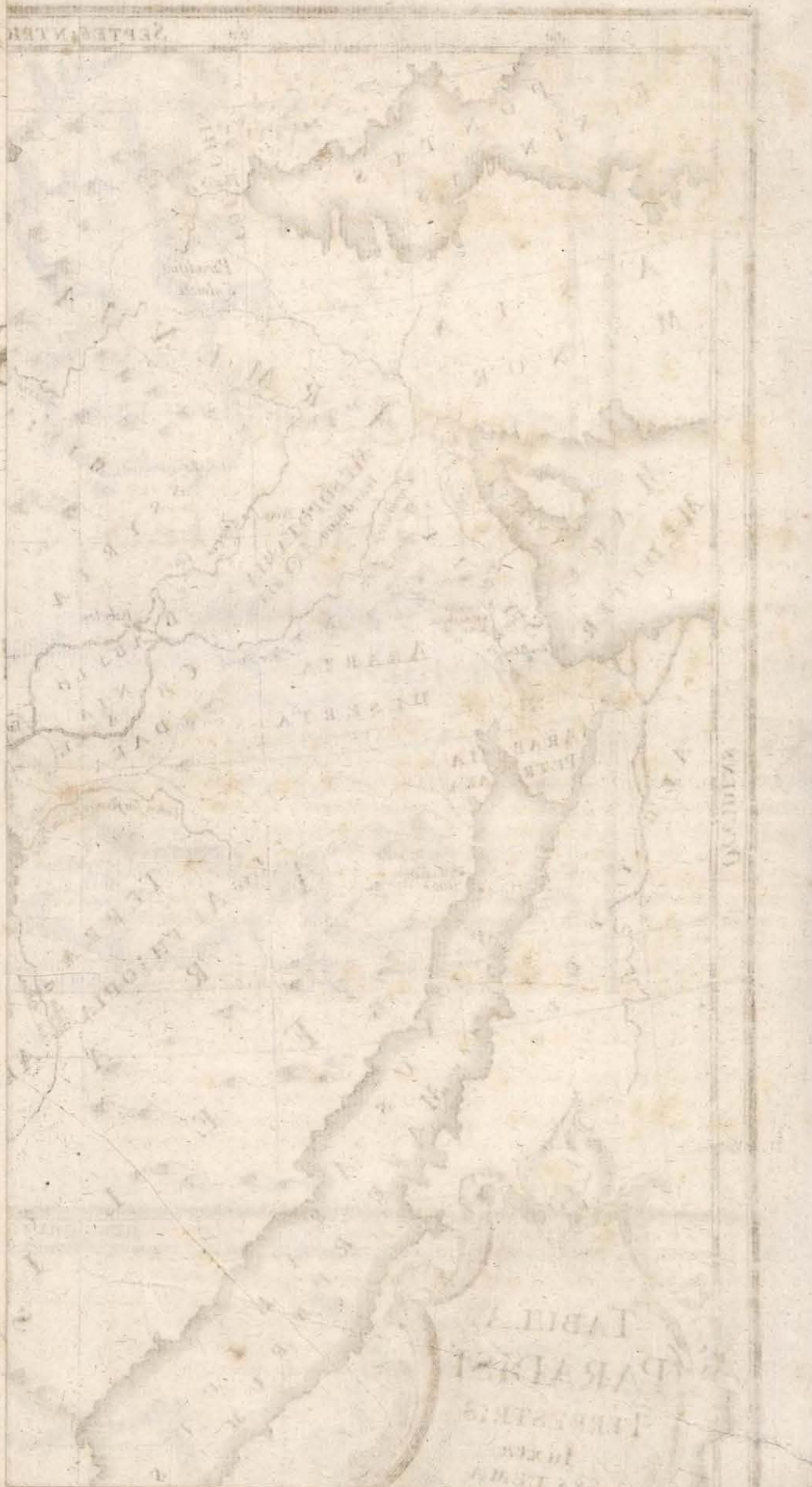

SEPTENTRIO.

ORIENS.

MERIDIES.

TABULA
PARADISI
TERRESTRIS
Iuxta
SYSTEMA
HARDUINI
S.I. Presbyteri.

DISSERTATIO CRITICA
DE
SITU PARADISI TERRESTRIS
AD
CAPUT GENESIS II. v. V. VI. ET SEQQ.
PROOEMIUM.

Paradisi nomen triplici sensu passim sumitur : I^o. Illo significatur *Paradisus Terrestris* locus deliciarum & voluptatis, in quo, quemadmodum narrat Moyses *Genes. c. 2. v. 8. & seqq.* Protoparens noster Adam ferme statim post suam creationem à Deo collocatus fuit, & undè, quam primum peccavit, pulsus est. II°. Nomen istud Beatorum habitationi inditum fuit, in qua homines, qui piè vixerunt, & in statu gratiæ ex hac vita decedunt, in æternum gaudent, ac felicissimâ Dei optimi Maximi visione fruuntur ; de quo in Novi Testamenti Scriptura sæpius fit mentio, ut *Luc. 23. 43.* ubi Christus Iesus ad unum ex latronibus una cum ipso è cruce pendentibus ait : *Hodie mecum eris in paradiso.* *) Paulus quoque Apostolus *2. Cor. 12. 2. 4.* de se ipso in terriâ personâ loquens : Scio, inquit, hominem - - - quoniam raptus est in Paradisum, & audit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Item *Apocalip. c. 2. v. 7* hæc ait Christus Dominus : *Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in Paradiso Dei mei.* Ubi alludit ad lignum vitæ, quod erat in Paradiso Terrestri, *Genes. 2. v. 9.* III°. Denique in Syria & alibi, quædam urbes & loca fuere, quibus *Paradisus* nomen erat.

I.

De Paradiso prout est æterna Beatorum habitatio, fuscè tractant Theologi, qua de re etiam videri possunt ea, quæ nos in Theologiâ nostrâ Universali anno 1758. quinque Tomis in lucem editâ disseruimus. De locis & urbibus, quæ *Paradisus* nomine veniunt, adeundi sunt Geographi. Hic de Paradiso Terrestri, in quo Adam Protoparens noster à Deo collocatus fuit, &c. nobis duntaxat est sermo.

In hoc sensu nomen *Paradisus* à voce Chaldaea *Pardes* trahit originem, ex qua à Græcis *Παράδεισος*, & à Latinis *Paradisus* factus est, qui proprie non *Hortum* quemdam voluptarium, sed *Arboretum* seu *Pomarium* significat ; nec enim hortum floribus, leguminibus & oleribus constitutum indicat, sed ambitum quemdam pomis aliisque arboribus superbiens, quod Moyses *Genes. c. 2. v. 9.* apertè videtur innuere, ubi hæc ait : *Produxitque (Deus) de humo omne lignum pulchrum visu & ad vescendum suave, lignum etiam vitæ in medio Paradisi, lignumque scientiæ boni & mali.* Hebræus textus sic ab aliquibus vertitur : *Et germinare (seu erumpere) quoque fecerat de terrâ omnia arborum genera - - - & arborem vitæ cum arbore scientiæ boni & mali.*

II.

*) Id Interpretes non de cœlesti Paradiso, sed generaliter de loco voluptatis, putâ in consortio tot Myriadum sanctorum Patrum, & in clarâ visione Dei, quæ intuitu mortis Christi, statim atque expiravit, concessa est omnibus in limbo.

III. Nomen hoc sub isto sensu in tribus Veteris Testamenti locis & textibus Hebraicis occurrit. Iò *Esdra* 2. v. 8. ubi Nehemias Regem Artaxerxem rogat, ut ad Asaph custodem Saltus seu Arboreti Regii litteras dare dignetur, quò ligna ad ædificia, quæ construere volebat, necessaria ab ipso acciperet. Hoc loco *Paradisus* idem significat ac locum arboribus ad ædificandum aptis confutum. Iò Salomon, seu Auctor Libri; qui *Ecclesiastes* dicitur, c. 2. v. 5. ait, se hortos & *Paradisos*, id est, prout Vulgatæ Interpretis vertit, pomaria fecisse. Iò Idem Salomon *Cant.* 4. v. 13. ait *emissiones*, id est, *propagines* seu fructus sponæ suæ esse velut *paradisum*, id est pomarium malis punicis repletum. Græci, & non modò Septuaginta Interpretes, sed etiam Xenophon, alique Scriptores Ethnici vocem hanc adhibent sub nomine loci multis arboribus jucundum præbentibus aspectum confiti. Plinius *Lib.* 5. c. 23. cujusdam Syriæ urbis sub hac significatione meminit: *Tetrarchiam*, inquit, quæ *Mamifca* appellatur, *Paradisum*, *Pragas*, &c. Stephanus Geographus illam etiam adnotat: *παράδεισος πάλis Συρίας*, *Paradisus Urbs Syria*. Ptolomæus *Lib.* 5. c. 15. hanc ipsam Urbem in Laodicene Syriæ districtu collocat. Verisimillimum est, urbem hanc inde nomen accepisse, quòd loco posita foret multis arboribus confito. Strabo *Lib.* 16. p. 756. cujusdam Syriæ regionis meminit ad Oronis fluvii scaturiginem, quæ non procul à Libano, & propè urbem *Paradisum* ac murum Ægypti extat, usque protentæ. Et p. 763. de Jerichuntis planitie differens, ait ibidem suâ ætate celebrem fuisse *Regiam*, & *balsami paradisum*, id est pomarium arboribus balsamum *Jerichuntinum* proferentibus confutum. Septuaginta Interpretes vocabulum *παράδεισος* usurpant, cum de horto seu pomario loquuntur: *παράδεισον ἐν ἐνδον*. Hebraus textus vocem *Gban*, quæ pomarium significat, habet.

Igitur per *Paradisum Terrestrum* intelligitur *Arboretum*, seu *Pomarium*, vel *Vindarium*, aut etiam, si mavis, *Hortum* variis iisque optimis confutum arboribus, in quo Deus Adamum Protoparentem nostrum post suam creationem collocavit.

IV. Usque adeò breviter & involutè de eo scripsit Moyses, ut ejus veram & propriam sententiam assequi, hujusque mirabilis loci situm, naturam, & qualitates penitus nosse omnibus visum sit, & adhuc etiamnum videatur, difficillimum. Undè S. Ambrosius de eo scribere aggressus, de *Paradiso*, inquit, *adoriendus sermo non mediocrem æstum nobis videtur incutere, quidnam sit Paradisus, & ubi sit, qualisve sit, investigare & explanare cupientibus*. Et profecto nullam fortassis in S. Scriptura quæstionem inveneris, quæ magis in diversas sententias jactaret Auctores, quàm hæc de Situ Paradisi Terrestris; nec quidquam magis impeditam hujus materiæ difficultatem ostendit, quàm hæc opinionum varietas; nempe quilibet, ubi Paradisus ille sit aut fuerit, divinare voluit; *divinare*, inquam, enimverò universale Diluvium, variæ fluminum inundationes, terræ motus, alique casus penè innumeri à tot jam sæculis magnarum in terræ superficie vicissitudinum & mutationum causa fuere, ne quid de iis dicamus, quas Deus ipse, qui locum hunc plantaverat, postquam Adam & Eva suavi & amoenâ hac habitatione indignos se reddiderunt, facere consultum duxit. Hujus Paradisi vestigia, quæ SS. Bibliis occurrunt, difficilè inveniuntur in iis locis, in quibus fuisse contenditur; nec inter varia Sitûs ipsius Systemata à variis Auctoribus proposita ullum est, quod S. Scripturæ vim quamdam non inferat, hoc duntaxat discrimine, quòd una opinio minorem vim textui inferat quàm alia.

V. Hinc Philo *Lib. de Opificio Mundi* & Origenes in *Genes. lib. 1. Allegor.* perpendentes quàm operosum & difficile sit, locum & Situm Paradisi Terrestris in hoc aspectabili mundo designare, eo se adduci passi sunt, ut negarent illum esse locum aliquem corporeum & terrestrem, totamque illius historiam à Moyse *Genes. c. 2.* conscriptam non literaliter sed figurate duntaxat & allegoricè sumi debere contenderent. Hac ratione Origenes Paradisum hunc non in terrâ, sed in tertio, in quod S. Paulus raptus fuit, coelo collocat; per illius *Arbores* intelligit *virtutes Angelicas*, per *flumina* verò *aquas* quæ suprà Firmamentum sunt &c. Et lib. 4. *Quis* verò, ait, *ita idiota inveniatur, ut putet Deum velut hominem quemdam Agricolam plantasse arbores in Paradiso &c.* Similia docere videtur S. Ambrosius in Libro, quem de Paradiso edidit, & Epistolâ, quæ est ad Sabinum. Ibi, recensitis variis aliorum Scriptorum opinionibus, tanquam verisimiliter concludit, Paradisum non fuisse locum quemdam terrestrem, sed quidpiam spirituale & intelligibile, quod ad mentem & Spiritum Adami oblectandum, & quodammodo in hac vita beatum pertinebat. S. Augustinus *Lib. de hæres. c. 59.* refert Seleucianos *) Sæculi IV. Hæreticos negasse visibilem & terrestrem Paradisum. In eodem errore fuisse quemdam Franciscum Georgium ait Sixtus Senensis *Lib. 3. Bibl. annot. 106.* Idem S. Augustinus de *Genesi ad Litt. Lib. 7. c. 1. & Lib. 13. de Civ. c. 21.* quæstionem instituit, utrum Paradisus à Moyse descriptus spiritualis sit an materialis, an uterque simul, atque illum materialem simul & spiritualement esse.

Ex

*) Seleuciani seu Seleucienses hæretici Sæculo IV. orti sunt à Seleuco & Hermia; unde & Hermiani dicti fuere.

Ex his, quæ hætenus locuti sumus, pronum est intelligere, quid præsentī Dissertatione nobis præstandum veniat: nempe stabilienda inprimis Paradisi Terrestris & corporei existentia; tum exponendæ, quæ circa illius situm hætenus prodierunt, opiniones, ac denique quid de illis sentiamus declarandum. Cum autem unicum fundamentum, cui omnia, quæ de Paradiso hoc diseri possunt, innituntur, Moysis narratione contineatur, consultum duximus, priusquam ulterius progrediamur, ea, quæ de illo *Genes. c. 2.* ipse memorat, de verbo ad verbum, prout in Vulgata nostra exprimuntur, referre. En igitur illa:

V. 5. & 6. *Nondum pluerat Dominus Deus super terram --- sed fons ascendebat de terrâ irrigans universam faciem terræ.*

V. 8. *Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio: in quo posuit hominem, quem formaverat.*

V. 10. *Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita.*

V. 11. *Nomen uni Phison; ipse est, qui circuit omnem terram Hevilath, ubi nascitur aurum.*

V. 12. *Et aurum terræ illius optimum est, ibi invenitur Bdellium, & Lapis Onychinus.*

V. 13. *Et nomen fluvii secundi Gebon: ipse est, qui circuit omnem terram Æthiopia.*

V. 14. *Nomen vero fluvii tertii Tigris: ipse vadit contra Assyrios. Fluvius autem quartus ipse est Euphrates.*

Hæc sunt, quæ de situ Paradisi Terrestris Moyses eloquitur, quæ, cum succincta admodum sint & obscura, longa sanè interpretatione videntur egere. Nobis igitur animus est præsentī Dissertatione, post stabilitam realem ac veram Paradisi Terrestris & Corporei existentiam, singulas horum textuum explicationes, quibus variis Auctores, qui de situ illius scripserunt, eosdem suo sistemati accommodare conati sunt, referre, & quid de eorum opinionibus sentiamus declarare.

Dissertationem hanc nostram *Criticam* vocamus, quòd in exponendis difficultatibus, quibus hæ opiniones obvolatæ sunt, potius, quàm in iis refutandis, versari videamur. Illam juxta verum, quæ in ea exponendæ veniunt, Ordinem in varios §§. distinguere placuit.

§. I.

NUM PARADISUS, DE QUO MOYSES CAP. II. GENESIS LOQUITUR, TERRESTRIS FUERIT ET CORPOREUS?

Suprà n. 5. adnotavimus Philonem, Originem, & quosdam alios censuisse Paradisum, de quo Moyses *cit. Loc.* disserit terrestrem seu corporeum haud fuisse, sed spiritualement duntaxat & intelligibilem.

Verum hæ opinio vel ex ipsis S. Scripturæ textibus ipsaque, quam scribit Moyses, historiâ Paradisi manet explosa. Plura quippe, quæ in eâ referuntur ad sensum mysticum & allegoricum minimè trahi possunt, sed necessario in sensu proprio & literali debent intelligi. Inprimis in hoc procul dubio sensu intelligenda sunt illa verba v. g. *Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave*. Nam visus ibi propriè pro sensu corporeo, & verbum *ad vescendum* pro corporali manducatione accipitur; aliâ quod c. 3. v. 6. dicitur: *Vidit mulier, quòd bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile, & tulit de fructu illius, & comedit, &c.* non propriè sed methaphoricè intelligi deberet; atque sic omnia, quæ de peccato primi parentis Ecclesia credit, falsa essent. Unde S. Epiphanius in *Anchorato*: *Si non est*, inquit, *Paradisus sensibilis, non est fons, non ficus, non folia, non comedit Eva, &c. sed veritas jam fabulata est.*

Deindè c. 2. v. 10. & seqq. mentio fit quatuor fluminum, scilicet *Phisonis*, *Gebonis*, *Tigris*, & *Euphratis*, quorum duo ultimi suis nominibus adhuc cognoscuntur. Item c. 13. v. 10. dicitur, quòd universa regio Jordanis irrigabatur sicut *Paradisus Domini & sicut Ægyptus*. Ex qua comparatione S. Augustinus rectè colligit *Quaest. 27. in Genes.* quod sicut terra Jordanis propriè & sensibiliter irrigabatur, ita etiam Paradisus; alioquin non benè fieret comparatio, præsertim, quia æquè fit ad irrigationem terræ Ægypti ac Paradisi.

B

Deni-

Denique c. 2. v. 15, Adam dicitur extra Paradisum creatus, ac postea in illum adductus, ut operaretur & custodiret illum, id est, ut se in illo hilariter exerceret, ac illum corporali suavique exercitatione sine ullo labore coleret. Item c. 3. v. 23. Ex illo propter inobedientiam peccatum à Deo ejectus est, positusque in ejus aditu Cherubim, qui ipsum ab illius ingressu prohiberet. Et alia similia, quæ Paradisum fuisse locum corporeum & terrestrem haud dubiè demonstrant.

Et verò, quia homo corporeus est, & vitam suo modo felicem ac beatam in terris acturus erat, si in innocentia perseverasset, decentissimum fuit, & divinæ providentiæ consentaneum, ut poneretur in loco saluberrimo simul & jucundissimo, qui tali statui esset proportionatus, & in quo omnia ad quandam corporis vel immortalitatem necessaria invenirentur: talia autem sunt, quæ S. Scriptura propriè intellecta de Paradiso Terrestri narrat.

Et hæc est etiam SS. Patrum Græcorum æquè ac Latinorum sententia; multi quoque eorum, ut Auctor *Quæst. ad Orthodoxos*, *Quæst. 85.* S. Irenæus *adv. hæres. l. 5.* Auctor *Libri de vita & obitu Sanctor. c. 3.* & alii quamplures unacum Interpretum magnâ copiam crediderunt Enoch & Eliam translatos fuisse in Paradisum Terrestrem, qui adhuc in quadam terrarum parte subsistat, quæ nunquam detegi potuerit. Innititur hæc opinio *Ecclesiastici c. 44. v. 16.* ubi dicitur: *Enoch placuit Deo, & translatus est in Paradisum.* Contendunt quoque ibidem etiam esse Eliam ex eo, quod æquè ac Enoch non obierit, & cum ipso ante postremi Judicii diem sit reversurus.

At quamvis citato *Ecclesiastici* loco dicatur Enoch translatus fuisse in Paradisum, non tamen id intelligi debet de Paradiso Terrestri; nam si ita esset, S. Paulus *Hebr. c. 11. v. 5.* dicere non potuisset; *illum translatus fuisse ne videret mortem*; quoniam tempore Diluvii, quo totus terrarum orbis aquis inundatus est, mortem evitare haud potuisset. Sed dici potest, illum, ut & Eliam, translatos fuisse in coelum ipsum, non quidem, ut ibidem celesti beatitudine fruerentur, sed ut usque ad extremi judicii diem vivant &c. Equidem aliqui in argumenti nostri confirmationem ajunt in *Hebræo Ecclesiastici c. 44. v. 16.* textu nullam Paradisi mentionem fieri, sed simpliciter dici *Enoch translatus fuisse*; idemque repeti ab Apostolo Paulo ad *Hebræos cit. c. 11. v. 5.* Verum major est nostra erga Vulgatam nostram, cujus lectionem Ecclesia tanto Studio nobis commendat, reverentia, quam ut illius Auctorem arguamus, quasi quidpiam peregrinum huic textui adjunxerit.

Doctiores ac diligentiores ex Patribus, ut S. Chrysostomus *Hom. 21. in Genes.* Theodoretus, *Interrog. 45. in Genes.* Statuere non audent, quod Enoch translatus fuerit. Et S. Augustinus *Lib. 2. de pecc. Orig. c. 23.* quæstionem hanc illis accenset, quæ nullo fidei detrimento in Ecclesia possunt agitari.

Igitur Paradisus iste verè corporeus fuit & terrestris, necnon in quadam Orbis nostri Terraquei plagâ collocatus. Verum quænam illa sit, aut ubi terrarum posita, definire operosum omninò est, ob eas rationes, quas suprà in Proœmio n. 4. retulimus, nempe hoc opus hic labor.

VIII.

§. II.

VARIÆ DE SITU PARADISI OPINIONES RECENSENTUR.

Dies penè nos deficeret, si omnes subindè mirabiles & absurdas opiniones, quas variis temporibus de loco & Situ Paradisi Terrestris varii protulere Scriptores, recensere in animum induceremus. Quidam illum in tertio cælo, in quod Paulus raptus est, collocarunt, ut Origines *sup. n. 5.* citatus. Alii in quarto, in cælo Lunæ, in luna ipsa *), in monte cælo Lunæ proximo; in mediâ aëris regione; extra terram; suprà terram, ut S. Basilii *Hom. de Paradiso* & Joan. Damascenus *Lib. 2. de fid. Orb. c. 11.* Sub terra in abdito loco & procul ab hominum cognitione, ita Tertullianus *Apolog. c. 47.* S. Augustinus *Lib. 8. de Genes. ad Litt. c. 7.* Theodoretus *Quæst. 29. in Genes.* Alii cum sub Polo Arctico posuerunt; alii in Tartaria; alii in eo loco, quem nunc Mare Caspium occupat; alii ubi olim Sodoma & Gomorrha fuerunt, & nunc Mare Mortuum seu Salfissimum alias Asphaltites Lacus est; alii ad extremam meridionalem plagam; alii in terram ignis illum rejece-

*) In Luna seu montibus Lunæ Nilus originem suam haurire olim ab aliquibus putabatur; & quia illum *Gebonem*, cujus Moyses in Paradisi Terrestris descriptione secundo loco meminit, esse rebantur, hinc & in iis montibus Paradisum hunc Terrestrem collocare se posse arbitrati sunt.

rejecerunt. Plurimi illum in Oriente, vel secus Gangem, vel in Ceilaniâ Insulâ constituerunt ipsum *Indiæ* nomen ab *Eden*, quod in textu *Hebræo* positum est, deducentes Non defuere, qui in Orientali Regni Sinarum plagâ, inhospitoque loco illum statuerint. Alii in supremâ infimæ aëris regione positum volunt, ut Gonet *Chyp. Theol. Thomist. Tom. 2. Tract. 8. Disp. 2. Art. 3.* Alii in Africa; alii sub æquatore, ut Durandus *in 2. Dist. 17. q. 3.* Alii ad Orientem Æquinoctialem. Imò inventi sunt, qui hunc honorem Europæ nostræ vindicarunt. Alii, quos refert Hugo à S. Victore *Annot. in Genes. c. 2.* docent, Paradisum Terrestrem, quem descripsit Moyses, non fuisse definitam regionem quamdam, aut certum quempiam terræ locum; sed illius nomine denotari universum hunc sublunarem orbem, qui in primavâ conditione ac statu suo, ob eximiam bonitatem, amoenitatem & fecunditatem suam, totus quasi quidam hortus erat amoenissimus ac jucundissimus, necnon velut Paradisus, quemadmodum *Genes. c. 13. Sodoma & Gomorrha quasi Paradisi Dei fuisse dicuntur.*

Verum, omisso, quod Moyses Paradisi Terrestris situm describens quinque duntaxat fluvios memoret, nec ipsi extra terrarum Orbem inde fluxerint, proindè manifestum sit, illum eidem certum quempiam & specialem terræ locum assignasse; hæc opinio vel ex eo falsa dignoscitur, quod *Genes. c. 2. v. 15.* dicatur Deus Adamum è loco, in quo illum condiderat, tulisse ac in Paradiso collocasse; & c. 3. v. 23. illum in pœnam peccati sui è Paradiso ejecisse; ac v. 24. ante Paradisum Cherubim constituisse ad custodiendam viam ligni vitæ: atqui Deus non creavit Adamum extra hunc terrarum Orbem, ut inde in illum transveheretur; nec ipsum ejecit in alium quendam mundum, cum in hac nostra terrâ illum habitasse constet; nec ante totum Orbem Cherubim collocavit, ne primi parentes nostri ex alio mundo in hunc irrumperent.

Clericus Paradisum Terrestrem non procul à Libano, Antilibano, & Damasco urbe collocat, eumque latè Mesopotamiam usque, ubi Tigrim invenit & Euphratem, paruisse ait. *Phison* ex illius sententia est veterum *Chrysorhoas*, *) nunc *Barady* amnis; *Gebon* verò *Orontes*; **) *terra Æthiopiæ* seu, ut textus *Hebræus* habet, *terra Chus* sunt *Montes Cassiotides*; ***) & *Eden*, quod in textu *Hebræo* habetur, & *Vulgata* nostra *volutatem* interpretatur, ipse autem *regionem* esse vult, terræ tractus in Syria, qui hoc nomine appellatur.

Existisse regionem *Eden* nuncupatam colligitur ex S. Scriptura. *Genes. c. 4. v. 16.* dicitur Cain habitasse ad Orientem Plagam *Eden* *Isai c. 37. v. 12.* & *Ezechiel. c. 27. v. 13.* habitatorum *Eden* fit mentio.

Augustinus Calmet Abbas Senoniensis in Lotharingia Paradisum Terrestrem in *Colchide* nunc *Migrelia* Armeniæ provincia inter *Araxis*, *Phasis*, *Tigris* & *Euphratis* fontes collocat.

Calvinus & Scaliger, necnon Petrus Daniel Huëtius Episcopus Abrincensis in Galliâ, qui priorum duorum opinionem paulò immutavit, illum in *Babylonia* seu *draca* Asiæ provinciâ ad fluvium, qui ex conjunctione *Tigris* & *Euphratis* efficitur, ac modò *Elumen Arabum* vocatur, collocant.

Denique Joannes Harduinus ****) Societatis Jesu Presbyter opinionibus, quæ *paradoxa* sæpius vocari possunt, fecundus, novam de situ Paradisi Terrestris profert sententiam, quæ utut paradoxa videri possit, attamen, si argumenta, quæ ad illam stabiliendam adducit, simul considerentur, vix non demonstrata veritas evadit. Nempe in Palestina seu Terrâ Sanctâ, non procul à Lacu Genesareth seu Mari Tiberiadis versus Austrum illum reponit.

B 2

Porro

*) *Chrysorhoas* in Antilibano haud procul à Damasco scaturit. *Abana* & *Pharphar*, quorum 4. Reg. c. 5. v. 12. fit mentio, sunt præcipui illius rami.

**) *Orontes* fontes habere dicitur 4. vel 5. milliariis à Monte Libano Orientem inter & Austrum. Ad Septentrionem fluens *Apameam* præterfluit, & tandem inter *Antiochiam*, quæ ad Austrum est, ac *S. Maronis Monasterium* ad Aquilonem situm, versus Occidentem fluens in Mare Syriacum, quod est pars Mediterranei, incidit.

***) *Montes Cassiotides* seu *Cassius mons* propè Seleuciam Syriæ Urbem cernitur. Ipsum *Orontes* etiam præter fluit.

****) Joannes Harduinus natione Gallus in juvenili ætate Jesuita factus, linguarum, historiæ, antiquitatum, præsertim numismatum, Philosophicarum, & Theologicarum Scientiarum studio impigrè incubuit. Denatus est Parisiis 3. Sept. an. 1729. ætatis suæ an. 83.

Franciscus Atterbury quondam Roffensis in Anglia Episcopus hoc ei Epitaphium posuit, quo genium ipsius & indolem satis congruè videtur expressisse:

In expectatione Judicii hic jacet hominum paradoxotatos, natione Gallus, Religione Romanus, Orbis literati portentum, venerandæ antiquitatis cultor & destructor, doctæ fabricitans somnia & inaudita commenta vigilans edidit, Scepticum pie egit, credulitate puer, audaciâ juvenis, deliriis senex.

X. Porro inter has quæ variis temporibus prodierunt de Paradisi Terrestris situ opinion-
nes, tres ultimæ, scilicet Calvini & Scaligeri seu Huetii; Augustini Calmet, ac denique
Joannis Harduini nostram præcipue merentur attentionem. Hinc præcipuus hac Disserta-
tione labor noster erit, ut nempe illa, quæ ad stabiliendas suas de istius Paradisi situ opi-
niones protulerunt argumenta propriis eorum terminis referamus, tum ne ipsis quidquam,
quod non dixerint, asingere velle videamur, tum quod multâ, quam continent, erudi-
tione Lectorem nostrum apprime delectatum iri speremus. Et denique circa singula, ubi
id necesse & opportunum fuerit visum, mentem nostram aperiemus.

Clerici sententiam hic non moramur. Ea minus probabilis nobis videtur, quod
fluminis Paradisum irrigantis non meminerit, & neque montes Cassiotes, neque Chry-
sorrhoeas & Orontes amnes iis qualitatibus affici videantur, quibus affectos volunt verba
Moysis, quibus ipse illum describit, & quæ nos *Sup. in proæmio* retulimus, ac mox sin-
gillatim & distinctis §§. iterum exhibebimus.

Missam etiam facimus illorum opinionem, qui hunc Paradisum Terrestrum in Pale-
stinâ, & quidem in eo Tractu, ubi olim Sodoma, Gomorrha, aliæque urbes, quas De-
us subvertit *Genes. 19. v. 25.* extiterunt, constituunt; & Jordanem volunt esse fluvium
illum, qui Paradisum irrigasse dicitur *Genes. c. 2.* qui postmodum impedito urbium sub-
versarum ruinis cursu suo ibidem substitit ac Lacum efformavit, qui dictus est *Asphaltites*
seu *Mare mortuum* vel *Salfissimum*. Quæ opinio vel ex eo videtur improbabilis, quod
statuat Jordanem à Paradiso egressum innumerorum penè miliarium spatio invisibilem fie-
ri, ac per subterraneos ductus fluere, ac tandem in iis locis, ubi sunt Phisonis, Gehonis,
Tigris, & Euphratis initia quatuor fontibus à terra iterum prodire. Quod, quamvis per
impossibile verum aut saltem probabile supponeretur, non posset tamen dici, quod flu-
vius iste, qui statim post suum à Paradiso egressum terram subire & invisibilis fieri statui-
tur, inde quod loquitur Moyses *Genes. c. 2. v. 10.* id est, in eo loco, ubi sub terrâ ab-
sconditur, dividatur; sed primum eo loco, ubi à terra erumpens simul in quatuor fon-
tes dividitur. Denique absurdum est velle horum quatuor fluviorum quemlibet in suo ini-
tio quartam tantum Jordanis partem efficere, ut ut fluvius iste eo loco, ubi Paradisum
irrigavit, magnus fuisse supponatur: legimus enim in Itinerario P. Philippi Carmelitarum
Discalceati p. 145. qui hæc loca perlustravit, quod Euphrates jam à suo initio magnus sit,
necnon Tigris, mox ut à fonte suo prodit, *Diarbeckir* celeberrimæ Mesopotamiæ urbis
muros alluat. Sed hæc circa binas has de situ Paradisi Terrestris opiniones dicta suffici-
ant. Modò ad varias textuum, quibus Moyses *Genes. c. 2.* historiam Paradisi Terrestris
texit, explicationes progredimur.

XI.

§ III.

EXPLICATIONES V. V. ET VI.

GENES. C. II.

V. 5. **N**ondum pluerat Dominus Deus super terram - - - v. 6. Sed fons ascendebat
de terra irrigans universam faciem terræ.

I. Nulla pluvia ergo adhuc de Cælo descenderat, sed loco pluviae fons, cujus aquæ
varios edebant circuitus, totam regionis superficiem irrigabat: ita ut, qui hanc plagam
habitassent, facile de hac aquâ sumere potuissent ad hortos suos irrigandos. Fatendum
est, inquit Harduinus *Tract. de Parad. Terrest. §. 1.* quosdam Scriptores, qui ex vanâ
quadam suæ in lingua Hebraica peritiæ ostentatione, vel ex alia quadam mihi ignota ra-
tione fontis nomen rejiciunt, ut ei vaporis vocabulum substituant, in errorem æquè tur-
pem ac crassum labi. Nam rectè Vulgatæ Interpres nomen Hebræum *Ed* reddidit per
vocabulum *fontem*, quia hic jungitur verbo *Schacab, irrigare*, quod in nullo S. Scri-
pturæ loco intelligitur nisi de rivo vel amne, qui agrum quemdam præterfluit, illumque
crebris flexibus irrigat. Et quamvis vox *Vapor* ter in aliis ejusdem Genesis libri locis oc-
currat, in nullo tamen per Hebræum nomen *Ed* exprimitur. Salianus in *Annal. ad diem*
mundi tertium n. 57. solidissima alia adhuc profert argumenta, quibus ostendit ineptè hic
vaporem pro fonte substitui.

Fontem istum, olim, ut & nunc, *Panæadem* dictum esse vult, & ex illo *Jordanem*
oriri, prout memorat Plinius *Lib. 5. Sect. 15.* alias *c. 15.* ubi, *Jordanis*, inquit, *oritur*
ex fonte Panæade, qui cognomen dedit Casarea. Et *ibid. Sect. 16.* alias *c. 18.* *Trachonitis*
(Tetrarchia) Panæas in qua Casarea cum supra dicto FONTE. Proinde illos allucinari ait, qui,
ut persuadeant Plinium in descriptione fontis Jordanis errasse, vel fortè, ut dubium inge-
rant, num fons, de quo hic Moyses loquitur, ille sit, à quo Jordanis suam sumit ori-
ginem, dicunt, fontem hunc *Panæadem* per subterraneos aquæ ductus è remotissimo la-
cu

Phinla dicto egredi. Illos etiam falsi postulat, qui volunt fluvium hunc ortum suum du-
cere à duobus commentitiis fontibus, quorum unum *Jor* alterum *Dan* vocant; enimverò
nomen *Dan* primum ætate Josue *c. 19. v. 47.* & Judicum *c. 8. v. 39.* in usu esse coepit;
cùm è contra nomen *Jordanis* longè antiquius sit.

II. Verbum *ascendebat* aquam denotat undatim è terrâ scaturientem, inquit ulterius,
& per vocem *terra* facit Scriptor *Palestinam* intellexit. Cùmque dixit *de terra* & non de
Paradiso, accuratè locutus est, ut nempe fons iste extra Paradisum fuisse intelligeretur;
statim quippè prodibat è terra, ut regionis superficiem irrigaret; deinde illius aquæ am-
nem efformabant, qui extrâ Paradisum adhuc fluens mox illum intraturus & irrigaturus
erat.

Universam faciem terræ. Hebræi per *universam terræ faciem* seu *superficiem* com-
muniter totam circumquaque regionem quamdam intelligunt, prout etiam hic ex contextu
debet intelligi. Et certè in S. Scriptura voces *terra*, & *universa terra* sæpius adhibentur
ad significandam quamdam certam regionem, ut quando Abraham *Genes. c. 13. v. 14.*
dixit ad Lot: *Ecce universa terra coram te est.* Nam procul dubio nonnisi de circum sita
regione ipsi sermo fuit. Et sanè absurdum omnino foret, si voces hæ in suo amplissimo
sensu sumerentur, ac unicus fons suis aquis universam terræ superficiem tegere posse dice-
retur.

Verum sub hoc fontis nomine intelligenda est scaturigo, cujus aquæ profluentem
habent, qui amnem efficit; fontes enim communiter in campis & vallibus fluere dicuntur:
Qui emittit FONTES in convallibus: inter medium montium pertransibunt aquæ. Inquit
Plalmista *Psal. 104. v. 10.* Præterea notandum venit, quod Moyses ætate fluvius, quem
Jordanem vocamus, nonnisi post suum à Mari Tiberiadis seu Lacu Genesareth egressum,
hoc nomine vocatus fuerit; & quod prior hujus fluvii pars, quæ à *Panæade* fonte usque ad
Lacum Genesareth, in quem delabatur, fluit, simpliciter *fons* seu *fons Daphnim* ab Hebræis
appellata fuerit, prout habetur *Num. c. 34. v. 11. 12.* ubi Moyses terræ promissæ situm
& limites describit: *Ad septentrionalem plagam*, inquit ibidem, *à mari magno* (quod
aliud esse non potest, nisi Mediterraneum) *Inde contra Orientalem plagam de villa Enan*
usque Sephama (quæ urbs esse debuit fonti Jordanis vicina, eoquod hi orientis limites
ad Meridiem protendebantur, quemadmodum optimè advertit P. Bonfrerius *) *Et de Se-
phama descendit termini in Rebla contra FONTEM DAPHNIM, inde pervenient contra*
Orientem ad Mare Cenereth (ad Lacum Genesareth) *Et tendent usque ad Jordanem* (scilicet
ubi fluvius iste è Lacu erumpit) *Ed ad ultimum salsissimo claudantur mari* (nempe Lacu As-
phaltitè seu Mari mortuo).

Fatendum tamen, quod sub finem vitæ Josuæ, cùm scilicet unicuique Tribui limi-
tes assignabantur, fortè quidam hujus fluvii superioris portionis locus *Jordanis* five *mino-
ris Jordanis* (prout illum P. Bonfrerius vocat) nomine fuit insignitus. Id adnotare pla-
cet propterea, quæ Josuæ *c. 19. v. 13.* leguntur, ubi de sorte filiorum Nephtali inter alia
dicitur: *Et egressus eorum usque ad Jordanem.* Diximus fortè, nam textus haud satis cla-
rus est, ut ex eo certum quid erui possit. Quidquid sit, semper tamen verum erit, quod
ætate Moysis hæc fluvii portio, quæ supra Lacum Tiberiadis fluens tandem in illum inci-
dit, nonnisi *Fons*, seu *Fons Daphnim* appellata fuerit, quemadmodum patet *Num. c. 34.*
v. 11. & 12. supra adductis.

Verum vocabulum hoc *Daphnim* Hebræicum sit oportet, prout cætera nomina pro-
pria in dicto *c. 34. Num.* adducta, inter quæ nec unicum latinum occurrit. Undè dicen-
dum videtur, hanc superiorem fluminis istius partem à *Lauris*, quæ in illius ripis cresce-
bant, *Fontis Daphnim* id est, *Laurorum* nomen accepisse. Equidem S. Scriptura nullibi
meminit Lauros in Terra Sancta fuisse, hoc tamen id nobis persuadere videtur, quod ho-
diedum adhuc Rabbini *Laurum Daphne* vocent, quod fortè ex voce Græca *δαφνη* alcive-
runt, vel, quod probabilius est, ipsimet Græci ex Hebræo sumserunt.

Igitur hic *Fons Daphnim* idem ille fuit, qui jam à mundi exordio è terra prodiens
universam terræ superciem irrigavit; hæcque terræ superficies regio fuit, quam fons iste
perfluebat priusquam illius aquæ in Mare Tiberiadis seu Lacum Genesareth inciderent.

C

Hæc-

*) Bonfrerius (Jacobus) natus Dinanti, quæ urbs est Pagi seu Episcopatus Leodiensis, an-
no 1573. Societatem Jesu ingressus est an. 1592. Duaci docuit Philosophiam, Theo-
logiam, & linguam Hebraicam; nec Græcæ ignarus fuit. Postea S. Scripturam expo-
nere jussus, in 5. libros Moysis, in libros Josue, Ruth, Regum &c. commentarios edi-
dit. Scripsit etiam Onomasticon S. Scripturæ locorum, obiit Tornaci 9. Maji an. 1643.

Haftenus Harduinus, ubi jam suae opinionis fundamentum jacere videtur, atque objectiones, quae ipsi fieri possunt, quantum valet, refellit. Quanta autem id soliditate praestet, Lectoris judicium esto. Nos quid de iis, quae profert, sentiamus, alibi aperiemus: hic duntaxat asserimus eo non adeo improbabilia nobis videri.

XII.

§. IV.

EXPOSITIONES v. VIII. GENES. C. II.

1. **P**lantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis à principio: in quo posuit hominem, quem formaverat.

I. *Plantaverat*, Hebraei unicum habent praeitum ad exprimenda praeitum imperfectum, perfectum, plusquam perfectum & Aoristum. Unde quidam interpretes loco plantaverat, ponunt plantabat vel plantavit. Nos verbum Hebraeum Vulgatam nostram per plantaverat commodius reddidisse arbitramur.

XIII.

II. *Paradisum*. Heb. Ghan. Quid hoc nomine intelligatur, sup. in procemio n. 1. & 2. jam adnotavimus. Scilicet eo significatur Arboretum, seu Pomarium, aut Viridarium, vel, si mavis, Hortus arboribus confitus; quem Deus praepravit, ut in eo Adamum Protoparentem nostrum collocaret.

XIV.

III. *Voluptatis*. In Hebraeo ponitur beeden, quae vox sumi potest pro nomine appellativo, quod voluptatum delicias significat, ita ut beeden idem sit ac in voluptate; nam Hebraica servilis littera be idem est ac latinum in; vel pro nomine proprio loci alicujus vel regionis.

Septuaginta Interpretes equidem hic v. 15. vocem hanc Eden in sensu appellativo de loco ameno interpretantur, at prius nempe v. 8. de quo nunc est sermo, putant esse nomen proprium loci seu regionis. Hos secutus est, seu potius exscripsit Auctor Veteris Latinae Versionis, quae Italica dicitur, atque: Et plantavit Dominus Deus Paradisum in Eden. Patres quoque Graeci possim tenent Eden esse nomen locale ab amoenitate & pulchritudine loci derivatum. Ipsamet S. Scriptura alibi sapius regionis Eden meminit, ut Genes. c. 4. v. 16. ubi Vulgata nostra sic habet: Cain habitavit profugus in terra ad orientalem plagam Eden. Lib. 4. Reg. c. 19. v. 13. & Isaia c. 37. v. 13. invenimus habitatores Eden, qui erant in Thalassar*. Amos c. 1. v. 5. loquitur de quadam, pulchra Syriae valle inter montes Libanum & Antilibanum posita, cujus Damascus Metropolis erat, illamque ob fertilitatem & amoenitatem suam Eden, id est, voluptatem seu potius Beth-Eden Domum voluptatis nuncupat. Unde quidem arbitrati sunt ibi quaerendum esse Paradisum Terrestrum, praesertim cum in illius viciniâ Urbs extiterit nomine Paradisus à Plinio lib. 5. c. 23. & Ptolomæo Tab. 4. Asiae celebrata.

Verum sub nomine Eden plures adhuc apud antiquos Scriptores occurrunt regiones, ut e. g. in quadam Tigris Insula? in Syria ad Occidentem Euphratis; cis hunc fluvium ad Occidentem Mesopotamiae; in Babylonia seu draca; &c. Operosum proinde debet esse iis, qui hic Eden regionem interpretantur, in qua Paradisum Terrestrum collocant, in quam illarum eundem statuunt.

Hac difficultate levantur illi, qui hic cum Vulgata nostra vocem Hebraeam Beeden pro nomine appellativo sumunt, ac voluptatum delicias interpretantur.

Symachus antiquus S. Scripturae Interpres citatus à S. Hieronymo Quaest. Heb. in Genes. Severianus Episcopus Gabalensis seu Gabalicus S. Ioanni Chrysostomo contemporaneus Hom. 5. in Hexaem. & Poeta Leonius vocem hanc in eodem sensu posuerunt. Symachus vertit Hortum deliciarum, Hortum floridum. Littera enim servilis Hebraica be, quae idem significat ac praepositio in sapius traducitur per genitivum, prout ab Auctore Vulgatae factum est, nihilque aliud hic innuere videtur, quam Viridarium in voluptate seu deliciis. In aliis quoque huius Genes. Libri locis, ut hoc c. 2. v. 15. & c. 3. v. 23.

24.

*) Thalassar seu Thelassar regio fuit vel urbs ad Euphratem posita, cujus situs tam accuratè sciri non potest. Quidam arbitrantur illam in Syria Babylonica fuisse. Alii conjiciunt eam esse Ptolomaei Thalatom in Chaldaea. Augustinus Calmet in suo Dictionario Biblico censet illam fuisse provinciam versus Armeniam & Mesopotamiam non procul à fontibus Euphratis & Tigris positam; eoque filii Eden illam incoluisse memorantur.

24. in Hebraeo textu haec littera servilis be omittitur, nec Ghan beeden, sed simpliciter Ghan-Eden id est Amentum Viridarium, seu Paradisus voluptatis, legitur. Hoc etiam sensu Isaia c. 51. v. 3. vocem hanc Eden usurpasse videtur; quem locum Vulgatae Auctor sic vertit: Consolabitur ergo Dominus Sion --- & ponet desertum ejus quasi delicias, &c. In Hebraeo est quasi eden. Et verò servilis haec littera seu praepositio be aequè adhiberi potest ad designandam qualitatem & statum rei alicujus, ac ad denotandam loci seu regionis ejusdem situm, prout patet Genes. c. 3. v. 19. ubi Deus ait ad Adam: Besceth in sudore vultus tui vesceris pane. Et ibid. c. 34. v. 13. Behirmab, Responderunt filii Jacob Sichem & patri ejus IN DOLO. Adeo, ut hic Ghan beeden, quod habet textus Hebraeus, qualitatem significet, id est, Paradisum in voluptate, quod Vulgatae nostrae Interpres ad Linguae Latinae dialectum aptius exprimit ponendo Paradisum voluptatis, genitivum nempe pro ablativo, omittit praepositionem in, quod, ut supra notavimus, saepe fieri solet, imò quandoque debet. Et sanè videtur hic esse proprius & naturalis textus Hebraici sensus, quod v. 15. ejusdem c. 2. & v. 23. 24. c. 3. prout jam memoravimus & in omnibus locis, ubi de isto Paradiso voluptatis sermo recurrit, semper legatur Ghan-eden absque littera servili be; inde etiam est, quod in textu Graeco ponatur: παραδεισος της τουφης, Paradisus voluptatis. Nec arbitrandum est fore errorem contra Grammaticam, si dicatur Paradisus in voluptate, cum S. Basiliius Hom. de Paradiso Terrestri sic loquatur εν Εδεν της ευφρονης, εν τρυφης, εν τρυφης.

Ambiguum igitur videtur, num vocabulum Eden, quod textus Hebraeus habet, sumi debeat pro nomine proprio loci seu regionis alicujus, in qua positus fuerit Paradisus Terrestris; num verò pro nomine appellativo, & ut ajunt in abstracto, pro voluptate scilicet, à qua Paradisus iste denominatus fuerit voluptatis Viridarium, vel in concreto viridarium amenum seu voluptuosum.

Primum sensum relicta Vulgata nostra adoptant Huëtius & Calmet: Alterum verò cum eadem Vulgata Harduinus.

IV. *A principio*. In Hebraeo legitur Mikkedem, quae vox duplicem habet sensum seu significationem, atque tempus & locum indicare potest. Ubi tempus significat, rectè à principio traducitur; ubi verò locum exprimit, propriè idem est ac ab oriente.

Septuaginta Interpretes, Iosephus, vetus versio Latina, quae Italica dicitur, Patres Graeci Chrysostomus Hom. 13. in Genes. Irenaeus Lib. 5. c. 3. Theophilus Antiochenus Lib. 2. ad Autolic. Diodorus Tarsensis apud Theodorum, & alii eandem vocem Mikkedem locum significare autumant, ac de Oriente interpretantur, velut ipsa idem significet ac ad Orientem. Nec deesse videntur exempla, ubi particula Hebraea Min latine à seu ab pro ad usurpatur, ab Oriente scilicet pro ad Orientem, ut Genes. c. 3. v. 4. ibid. c. 13. v. 2. 1. Reg. c. 14. v. 15. 2. Reg. c. 11. v. 2. ubi Min per ante, vel ad ab ipso Vulgatae nostrae Auctore traducitur. Cum etiam vox Kedem ad locum aliquem significandum adhibetur, semper Orientem significat easque provincias, quae habitant Palestinae ratione magis ad Orientem vergunt, ut Genes. 4. v. 16. ibid. c. 10. v. 30. ibid. c. 28. v. 14. c. 29. v. 1. Judic. c. 6. v. 3. ibid. c. 7. v. 14. Job. c. 1. v. 3. Isaia c. 9. v. 12. ibid. c. 11. v. 14. Ezech. c. 25. v. 4. & 10. Hunc sensum denuò contra Vulgatam sequuntur Huëtius & Calmet.

At verò praeter Auctorem Vulgatae nostrae, Traductores Graeci Aquila, Theodotion, & Symmachus, necnon Paraphrastes Chaldaei, Onkelos & Jonathan, item Interpretes, qui Vulgatam sequuntur, in primo sensu vocem hanc Mikkedem sumserunt, atque tempus interpretati à principio verterunt; cui versionis constructio Autographi prorsus convenit; particula enim Hebraica Min propria sua significatione idem est ac latina praepositio ab seu à. Vocabulum igitur Mikkedem hic tempus significare videtur. Et verò plures alii occurrunt S. Scripturae textus, in quibus vox Mikkedem aliter reddi non potest, nisi per à principio seu ab initio, ut e. g. apud Isaia c. 45. v. 21. Quis auditum fecit hoc (Mikkedem) AB INITIO. Apud Michæam c. 5. v. 2. Et egressus est (Mikkedem) AB INITIO à diebus aternitatis. Apud Habacuc c. 1. v. 12. Numquid non tu (Mikkedem) A PRINCIPIO Domine Deus meus. Et alibi saepius.

Harduinus, qui Paradisum terrestrem in Palestina seu Terra sancta & ad Austrum Lacus Genesareth, ut jam supra advertimus, collocat, ait: hic Vulgatae Interpretem, qui in Lingua Hebraica, aliisque scientiis, praecipuè autem in rerum divinarum traductione ceteris communiter hominibus magis versatus fuit, probè intellexisse Hebraicum Mikkedem nec per ab Oriente, nec per ad Orientem, nec denique per versus Orientem reddendum esse, quia locus Paradisi non erat ad Orientem terrae Chanaan seu Palestinae, quam Moyses eo, quo scribebat, tempore, respiciebat, ipsemet enim Paradisus huius regionis pars erat. Cum econtra idem Interpres eandem vocem per de Oriente traduxit, cum de familia

familia Noë *Genes. 11. v. 2.* loqueretur, de qua præcedenti capite actum fuerat. Cumque, inquit ibidem, *proficiscerentur DE ORIENTE, invenerunt campum in terra Senaar*)*, & habitaverunt in eo. Nam Orientalis plaga illa, undè egressi fuisse dicuntur, est universa ad Orientem Jordanis & circum Mare seu Lacum Genesareth sita regio, quæ respectu reliquæ Palestinæ re vera Orientalis est. In hac ipsa Orientali plaga erat mons Sephar, de quo Moyses præcedenti *c. 10. v. 30.* dixerat: *Et facta est habitatio eorum de Messa pergentibus usque Sephar montem Orientalem.* Ibi Ammon fuit, seu Ammonitarum regio, ubi Balaac Rex Moabitarum Balaam accersivit, ut dicitur *Num. 22. v. 5. & c. 23. v. 7. De Aram, de montibus Orientis.* Hujus urbis Aram in montibus Orientis Sitæ etiam fit mentio *1. Paral. c. 2. v. 23.* ubi agitur de terra, aut potius de monte Galaad, qui unus fuit ex his Orientis montibus. Et *2. Reg. c. 15. v. 8.* ubi sermo est de Gessur Syriæ, quo Absalon, post interfectum fratrem suum se receperat.

Ideo autem Vulgatæ Interpres vocem Hebræam *Mikkedem*, quam alibi, ut supra diximus, per *ab Oriente* vertit, hic per *à principio* reddidit, quia pro certo scivit eo, quo scribebat, tempore, universalem fuisse opinionem, Paradisum Terrestrum ad Orientem Palestinæ haud situm fuisse, sed in ipsa Palestina. Ita conjicit Harduinus.

Igitur vox ista *Mikkedem* varium sensum, prout nempe res, de qua agitur, exigere videtur, suscipere potest. Et certè Interpreti Latino injuria fieret, si in suspicionem adduceretur, quasi id ignoraret, cum illam *à principio* traduxit, ut qui tamen in eodem Genes. Libro *c. 11. v. 2. & c. 12. v. 8.* necnon *c. 13. v. 11.* & in aliis locis, eandem, secundum quod sensus postulabat, *ab Oriente* verterit. Profecto doctus hic Interpres probè intellexit, se hic vocem hanc per *ab Oriente* reddere haud debere, eo quòd Sacer Scriptor locum, in quo, dum scriberet, erat, nondum adnotaverat, nec, in qua regione locus, cujus mentionem faciebat, situs esset, designaverat.

Hæc sunt argumenta, quæ pro suâ opinione adducunt ii Scriptores, qui cum Vulgata vocem *Mikkedem* per *à principio* vertunt. Hæcque, ut saltem nobis videtur, præferenda est ei, qua eadem Hebræa vox per *ad Orientem* traducitur, ubi præpositio *Min*, quæ propriè *à* seu *ab* significat, sine necessitate à naturali suo sensu detorquetur, atque ad significandum *ad* velut renuens, & per vim quamdam adhibetur.

XVIII. Nec tamen hic prætermittendum, quòd Scriptores, qui vocem *Mikkedem* post Vulgatam per *à principio* reddunt, de tempore, quo Paradisus Terrestris à Deo conditus fuit, inter se se non conveniant. Quidam volunt, illum ante mundi creationem fuisse conditum; & hæc est opinio Paraphrastis Jonathan; Auctoris Libri quarti Esdræ *c. 3. v. 6.* ubi ait: *Induxisti eum (Adamum) in Paradiso, quem plantaverat dextera tua, antequam terra adventaret.* Hanc opinionem confirmare videtur S. Hieronymus in *Quæst. Heb.* ex Græcis versionibus, quæ eandem vocem per *ab initio* reddiderunt. Alii Paradisum hunc primum à Deo conditum putant, postquam Adamum formaverat; verum ex ea ratione, qua Moyses illud à Deo productum narrat, conicere licet, illum à Deo consultò & expresse conditum fuisse, ut in eo Adamum constitueret. S. Augustinus autem de *Genesi ad litt. Lib. 8. c. 3.* Rupertus, Beda, Hugo à S. Victore, & plerique recentiores illum mundo antiquiorem non censent, sed volunt eum à Deo tertia die, qua scilicet arbores cum omnibus ornamentis creaverat, conditum fuisse.

XIX.

§. V.

EXPLICATIONES v. X. GENES. II.

v. 10. **E**T fluvius egrediebatur de loco voluptatis (Heb. Meeden) ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita.

I. Et fluvius. Cum illius nomen hic non exprimat Moyses, quis ille fuerit, non conveniunt Scriptores. Huetius Tract. de Situ Parad. Terrestr. *c. 4.* & alibi multa implet, quæ suis locis referemus, ut evincat illum esse Euphratem & Tigrim, qui, ut ipse ait, propè Apameam Chaldææ seu Babylonis Urbem olim simul juncti unicum flumen efficiebant, ac postmodum in binos ramos seu alveos, quorum unum Pbisson alterum Gebonem vocat, divisi in sinum Persicum incidebant.

Augustinus Calmet, quis ille fluvius sit, ignorare videtur, neque, illum Moyse tempore adhuc extitisse, probari posse autumat; satis nempe ipsi est, quòd ante Diluvium, & cum Adam in Paradiso collocatus est, extiterit.

Hardui-

*) Senaar Babylonis regio, ubi homines turrim Babyloniam ædificare cœperunt. Genes. *c. 6. v. 2. c. 10. v. 10. & c. 14. v. 1.*

Harduinus illum Jordanem esse contendit, eo quòd unicus Terræ Sanctæ fluvius sit, caterique nonnisi torrentes vel rivi sint. Fluvii etiam nomine venit Num. *c. 11. v. 19.* & Moyses ait: *Misit Israël nuntios ad Sebon Regem Amorrhæorum, qui habitabat in Hesebon, & dixerunt ei: dimitte, ut transeam per terram tuam usque ad FLUVIUM.* Et Josue *c. 4. v. 2.* Trans FLUVIUM habitaverunt Patres vestri ab initio, Thare Pater Abraham, & Nachor: *Servieruntque Diis alienis.* Tuli ergo patrem vestrum Abraham de Mesopotamia finibus: & adduxi eum in terram Chanaan. Ibi enim Jordanis fluvius existit, trans quem, saltem respectu Sichem, Mesopotamia sita est, è qua Dominus Abraham eduxit: & in Veteri Testamento Genes. *28. v. 6. 33. v. 18. 35. v. 9. & 20. Judith c. 3. v. 1. & Psal. 59. v. 2.* de nulla alia, quàm de Mesopotamia Syriæ fit mentio. In hacce Mesopotamia habitaverunt Thare, Nachor & Abraham Patres Isrlitarum, nam Thare fuit pater Abraham, & Nachor alter Thare filius fuit Avus Rebeckæ matris Jacob, qui etiam Isrl dictus est, ita ut Patres Isrlitarum fuerint ex linea paterna Abraham, & ex materna Nachor, amboque Mesopotamiam Syriæ incoluerunt trans fluvium, nempe Jordanem. Quapropter Genes. *c. 25. v. 20.* Rebecca nominatur filia Bathuelis Syri in Mesopotamia.

Hæc Mesopotamia limites habebat ad Occidentem Jordanem & Orontem; ad Orientem Euphratem & Babyloniam urbem; ad Septentrionem Maris fluvium, qui in Euphratem delabitur. De Maris & Oronte fluviis hæc loquitur Plinius Lib. *5. Sect. 19.* aliàs *c. 22.* Syria Cale habet Apamiam Maris amne divisam à Nazerinorum Tetrarchia. Et Paulus superius Sect. *18.* aliàs *c. 21.* Antiochia libera, Epidaphne cognominata, Oronte amne dividitur.

Inde patet, quòd regio illa, quæ inter fluviis Maris, Orontem, Jordanem, & Euphratem sita erat, dicta fuerit Mesopotamia Syriæ distincta ab illa Mesopotamia, quæ occurrit inter Tigrim & Euphratem; & quòd Haran, ubi Laban Socer Jacob demorabatur, urbs Carrbæ non fuerit, quæ in ipsius duntaxat viciniâ posita est, prout Plinius in hujus regionis descriptione notat; sed potius Apamea seu Apamia, de qua primum sermo fuit, vel alia quadam urbs non procul distita. Ab hac urbe Haran (five eadem fuerit ac Apamea, five alia viciniâ urbs, semper tamen in Mesopotamia Syriæ, imò, ut alii Scriptores, & Moyses ipse Genes. *c. 28. v. 21.* notant, in Syria) Ab hac urbe, inquam, egressus est Jacob, cum de illo Genes. *c. 31. v. 21.* dicitur, quòd amne transmissio, qui in Lacum Genesareth incidit, usque ad montem Galaad, qui ad hujus Lacus Orientem positus est, perrexerit. Tota enim regio illa, quæ secundum Jordanem sita est, vocatur terra Orientalis, Oriens, & Mons Orientis Genes. *c. 29. v. 1. ibid. c. 11. v. 2. & c. 10. v. 3.*

Notandum hic, quòd Auctor Vulgatæ citato *c. 31. v. 21.* opportunè vocem *amnis* adhibeat, ne videatur loqui de Euphrate, quem sæpius sub nomine *fluvii* designat. Enimverò Auctor iste non solet *amnis* nomen alicujus notæ fluviis tribuere, quales sunt Jordanis, Nilus & Tigris, sed his tribus duntaxat, scilicet illi, de quo agitur Genes. *c. 31. v. 21.* qui ibidem haud nominatur; Alveo seu Canali Nili fluminis, quem Genes. *c. 41. v. 3. & 18.* in somnis vidit Pharo, & qui propriè *amnis* non est, sed solum *amni* similis; ac denique tertio cuidam, de quo Lib. *1. Paral. c. 1. v. 48.* obscurè fit mentio.

Non modò Harduinus, sed etiam Ioannes Mariana in *c. 2. v. 8. Genes.* & P. Nicolaus Abraham in suo de fluviis & situ Paradisi Terrestris Tractatu arbitrati sunt fluvium illum, qui Paradisum hunc irrigavit, esse Jordanem. Quòd si apud Moysem hoc nomine haud veniat, id idè evenit, quia fluvius iste nondum ita vocabatur, quando Deus Paradisum condidit. Et etiam fortè per antonomasiam respectu scilicet aliorum Palestinæ torrentium *amnis*, & rivorum *fluvius* ab ipso dictus est, ut qui solus nomen hoc mereretur, nec alii eo digni fuerint.

XX. II. Egrediebatur. Ambiguum est, undè fluvius hic egressus fuerit, & quonam loco scaturiginem suam habuerit; an in provincia, quam quidam Eden vocant, è qua in Paradisum fluxerit; an verò alibi natus, illà duntaxat percursâ, eundem ingressus sit; an denique in ipso Paradiso ortum habuerit, quem deindè variis gyris & sinuosis flexibus irrigavit? Qui primum tuentur, per verbum *egrediebatur* intelligunt *oriebatur*, præsertim quia vox Hebræica *jotse*, qua hic usus est Moyses, non modò hic, sed & alibi sæpius in S. Scriptura, & apud Moysem ipsum, aquarum originem significat. Qui putant fluvium hunc in ipso Paradiso icaturisse, ajunt verbum *egrediebatur* hic nihil aliud significare, quàm *è terra prodibat*. Hi igitur locum voluptatis seu Eden ab ipso Paradiso non distinguunt, & quando Moyses ait *Fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum.* Illum nihil aliud innuisse dicunt, quàm quòd fluvius iste in ipso Paradiso ortus sit ad eum irrigandum. Verum hæc opinio majorem vim textui & verbis Moyse infert, illorumque naturalem sensum magis invertere videtur, quàm ut a quoquam, cui sane mentis usura est, approbari valeat.

D

Qui

Qui denique volunt fluvium hunc e provincia *Eden* egressum fuisse, ut Paradisum irrigaret, scaturiginem suam non modò extrà Paradisum, sed & ipsam provinciam *Eden* illum habuisse contendunt; ajuntque verbum *egrediebatur* non significare *oriebatur*, sed *transibat ex Eden in Paradisum*. Nam verbum hoc, quo usus est Auctor Vulgatæ, & ἐκπορεύεται, quod Septuaginta adhibuerunt, cui respondent Versiones Orientales, *fluminis cursum* duntaxat, non verò *originem* exprimit. Ipse terminus *jotse*, qui in textu Hebræo legitur, eundem præbet sensum. Equidem alibi, imò apud ipsummet Moysen, adhibetur ad significandam *aquarum originem*; at hæc expressiones figuratæ sunt duntaxat, & ad tropum comparatæ; nec Hebræi aptiorem habent terminum ad exprimendum fluminis alicujus ex uno loco, quem perfluit, egressum, ut alium ingrediatur, quam *jotse*. Et sane ea, quæ hîc Moyses scribit, si rectè perpendantur, ad hunc eundem sensum nos ducunt: cum enim *locus voluptatis* seu *Eden* & *Paradisus* à se se invicem distinguantur sicut totum à sua parte, Sacer Scriptor dicturus fluvium ab uno loco egredi ut in alium transeat, ipsius cursus binos expressit terminos, *locum voluptatis* seu *Eden* scilicet & *Paradisum*, verbaque & particulas huic expressioni magis convenientes adhibuit; nam *jotse*, ut jam diximus, in sua magis propria ac naturali significatione idem est ac *egredi*, & præpositio *Min* voci *Eden* in vocabulo *Meeden* juncta denotat locum unde fit egressio.

XXI.

Harduinus, post irrigatam, inquit, à fonte *Daphnim* *) universam terræ seu totius regionis superficiem, tum *fluvius egrediebatur* e Lacu ab ipsius aquis efformato, & qui postea Lacus Tiberiadis nuncupatus est. Id ipsum loquitur Plinius loc. Sup. cit. *Jordanis amnis*, inquit, *oritur ex fonte Paneade, qui cognomen dedit Casarea: AMNIS AMOE-NUS, & quantum locorum situs patitur, ambitiosus, accolis se præbens, velut invitatus Asphaltitem Lacum dirum naturâ petit.* - - - Ergo ubi prima vallium fuit occasio, in Lacum se fundit, quem plures *Genesaram* vocant, *amnis circumseptum Oppidis*.

Ubi Lacum hunc egressus est, tum ei Moyses *fluvii* nomen tribuit. At quòd si ut supra §. 3. ostensum est, quidam Interpretes circà Jordanis originem fallâ commenti sunt, non minùs allucinati sunt ii, qui arbitrati sunt eum, priusquàm in Lacum *Genesareth* labatur, vallem quamdam perfluere, in qua etiam Lacum efficit equidem Lacu *Genesareth* longè minorem, quem quidam Σεμεχωνίδα λίμνη appellaverint; alii verò *Aquas Merom*, quarum fit mentio *Josue* c. 11. v. 5. 7. esse putaverint; quamvis hæc *Merom aqua*, quocunque demùm loco sint, potius velut stagni alicujus aquæ haberi debeant, sicut *Aqua Maserephot*, quarum ibidem v. 8. fit mentio. Præterà verisimiliter dici non potest, *Aquas Merom*, id est, profundas seu magnæ profunditatis aquas in valle aliqua cum hoc amne conjungi, præsertim, quia ex Itinerantium seu Peregrinatorum, qui hæc loca perlustrarunt, relationibus apertè constat, Jordanem nullibi in Lacum aliquem effundi, priusquam in Lacum *Genesareth*, quem suis aquis efformat, dilabatur. Ex hoc ergo Lacu, & non ex alio, cum nullus occurrat, egredi dicendus est fluvius ille, qui postmodum *Jordanis* appellatus est.

XXII.

III. DE LOCO VOLUPTATIS (*Hebr. Meeden*) id est, *de Eden*. Certè locus iste ab ipso Paradiso distinctus intelligi debet, Tractus videlicet eidem vicinus amœnus & deliciosus. Enimverò hoc nomine multæ regiones & oræ in S. Scriptura veniunt, ut Tyri; Libani; Mesopotamiæ, quæ in Syria est; & Syriæ Damasci e. g. apud Ezechielem c. 28. v. 3. de Rege Tyri dicitur: *Beeden, in deliciis Paradisi Dei fuisti.* Ibid. c. 31. v. 16. de Libano ait Propheta: *Eden, omnia lingua voluptatis egregia atque præclara in Libano.* Et c. 27. v. 23. de Mesopotamia Syriæ hæc habet, *Haran & Chene & Eden.* Denique Propheta Amos c. 1. v. 5. Et, inquit, *conteram vestem Damasci, & dispergam habitantem de campo Idoli, & tenentem sceptrum de loco voluptatis, MEBETH, EDEN.* Quibus addi possunt, quæ *Lib. 4. Reg. c. 19. v. 12. & Isai c. 37. v. 13.* de filiis Eden, qui erant in Thelassar, dicitur. Vid. Sup. §. 4. n. 14.

Harduinus per hunc *voluptatis locum* universam circà Lacum *Genesareth* seu Mare Tiberiadis positam regionem intelligit. Et profectò tota hæc regio jucundissima est & amœnissima, ut meritò dixerit Plinius *Lacum hunc amœnis circumseptum esse Oppidis*. Id etiam significant nomina urbium circum positarum, præcipuè autem nomen *Genesar*, quod quibusdam aquis tribuitur 1. *Macchab. c. 11. v. 67. Aqua Genesar.* Luc. c. 5. v. 11. *Stagnum Genesareth.* & *Matth. c. 14. v. 34. Terra Genesar.* Cum enim vox Hebræa *Gban-Ascher Hortum* seu *Paradisum felicem*, aliàs *Paradisum deliciarum* significet: *Gban-Ascher*, quod idem ac *Hortum* seu *Paradisum deliciarum* significare videtur, non obscurè indicat situm Paradisi Terrestris in viciniâ quærendum esse. Vocabulum hoc *Genesareth* etiam derivari potest à *Gban-Aschera*, ita, ut *Hortum Arborum* seu *arboretum* significet; nam *Aschera Arborum* seu *locum arboribus confitum* denotat, qualis *Paradisus* erat, in quo Dominus plantaverat omnis

*) Vid. Sup. §. 3. n. 11.

omnis generis arbores aspectui gratas & gustui, omne lignum pulchrum visu & ad vescendum suave *Genes. c. 2. v. 9.*

At quæcunque demùm huic nomini tribuatur origo, certè qui volunt vocem *Genesareth* à nominibus *Cenereth* & *Ceneroth*, quæ *Num. c. 34. v. 11.* Mari illi, quod alibi *Cinereth* & *Cineroth* dicitur, tribuuntur, effectam per corruptionem fuisse, semper habebuntur tanquam radicalium Hebræicæ linguæ litterarum ignari, & nec vel leviter in illa versati. Longè verisimilius foret, si diceretur, Mare hoc ab alterius cujusdam viciniæ urbis nomine sic appellatum fuisse; quoniam Josuè hujus regionis urbes enumerans, earum aliquam *Ceneret* vocet, quam in Tribu Nephthali collocat, cum è contrà *Genesar* longè inferius & ad Meridiem in Tribu Zabulon sita fuisse videatur.

Nec *Genesar* unicum in hac regione nomen est, quod antiquam illius pulchritudinem secum fert, urbs *Capharnaum*, quæ *Maritima* vocatur, eo quòd in Maris seu Lacus ripa versùs Austrum sit sit, & à S. Matthæo c. 4. v. 13. patria Servatoris nostri dicitur, quia tempore prædicationis suæ in illa demorari plerumque solitus fuit: *Capharnaum*, inquam, pulchritudinis, qua regio hæc ornata fuit, vestigio in suo nomine exhibet; bina namque nomina *Caphar* & *Nabum*, ex quibus est composita, nihil aliud significant quàm *vicum* seu *villam amœnam*. Pariter urbs *Naim*, cujus nomen *Nabim* idem est, ac *pulchra gratiosa*: Item *Corozain*, id, est *sicuti gemma aspectui seu oculo*: & denique *Magedan* urbs in Occidentali Maris Galilææ littore posita, cujus meminit S. Matthæus c. 15. v. 39. & cujus nomen ex Hebræo *Megbed* derivatum *fructus deliciosos & amœnos*, seu *delicias & illecebras* significat, quàm pulchra fuerit regio denotant.

Nomen Jordanis fluvii à *Jor-eden*, *fluvio deliciarum* derivatum eandem postmodum originem habuit: nam ridiculum foret illum velle derivare à *Jor-Dan*, eo quòd vox ista *Dan* primum ætate Josue c. 19. v. 47. & Judicum c. 8. v. 29. in usu esse cœperit, cum è contrà *Jordanis* nomen longè antiquius sit, ac insuper fluvius iste à solo fonte *Paneade* ortum suum trahat, & non à duobus *Jor* scilicet & *Dan*, prout hujus Etimologiæ Auctores falsò finxerunt. vid. Sup. §. 3. n. 11.

Moyses ait: *De loco voluptatis, de loco*, inquam, non verò de *Lacu*, quia ipsius ætate non credebatur esse Lacus quidam, sed dulcis duntaxat aqua fontis, seu fontis *Daphnim*, quæ se ibi diffundebat, unde *Jordanis* ex hujus aquæ abundantia ingens factus cum impetu erumpebat.

Cæterum ex his Moysis verbis: *Egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum &c.* patet fluvium hunc fluere cœpisse super terram extra Paradisum, antequam in illum ingrederetur. Igitur ortum suum & cursus sui initium extra Paradisum habebat, & postmodum in illum ingrediebatur. Porro Latinus Interpres probè intellexit vocabulum *Eden* hic non esse, ut in plerisque aliis S. Scripturæ locis, nomen aliquod proprium, sed appellativum; quapropter *Me-eden* non traduxit per *ab Eden* sed per *de loco voluptatis*.

Certa quædam similitudo, quæ inter quædam loca Paradiso vicina & hunc voluptatis locum intercedebat, etiam causa fuit, ut ipsa *Eden* seu loca deliciarum etiam vocarentur: sic in S. Scriptura vocatæ fuerunt regiones Tyri, Libani, Mesopotamiæ Syriæ, & Syriæ Damasci, prout jam supra hoc num. 22. annotatum est.

Hæc ex Harduino, qui ut opinionem suam eò magis stabiliat, etiam Etymologiis utitur satis quidem ad propositum suum facientibus. Nec tamen id obstat, quin alibi, prout videbimus, hanc agendi rationem iu aliis improbare quodammodò videatur, quippe quos Etymologiarum Indagatores seu Venatores nuncupat.

IV. Ad irrigandum Paradisum. Tum fluvii irrigare dicuntur, cum Sinuosis flexibus prata secant & agros. Verbum igitur *irrigare* hîc intelligi debet de tortuoso fluminis per agrum cursu, quemadmodum in Libro Josue c. 13. v. 2. dicitur, ubi mentio fit cujusdam Torrentis Ægypti sub nomine *Sebor* his verbis: *Fluvio turbido, qui irrigat Ægyptum.* Et *Genes. c. 13. v. 10.* Elevatis itaque Lot oculis, vidit omnem circà regionem Jordanis, qua universa irrigabatur, antequam subverteret Dominus Sodomam & Gomorrhæam, sicut *Paradisus Domini, & sicut Ægyptus*. Sic etiam intelligit Plinius, quando *Lib. 5. c. 18.* de regione Damasci differens ait: *Ex epoto riguis amne Chrysorroâ fertilem.*

Vulgatæ Interpres in eodem etiam sensu verbum *irrigare* sumit, ut videre est *Ecclî c. 24. v. 41. 42.* ubi hæc leguntur: *Ego sapientia fudi flumina. Ego quasi trames aquæ immensa de fluvio, ego quasi fluvii dioryx, & sicut aqua ductus exivi de Paradiso. Dixi RIGABO hortum meum plantationum, & inebriabo prati mei fructum.*

XXIII.

Ex omnibus, quæ cum quoad fontem Jordanis, tum quoad hujus fluvii egressum, ut Paradisum irrigaret, mox dicta fuere Harduino videtur tuto concludi posse Paradisum hunc situm fuisse in Galilæa propè Jordanem, & eo loco, ubi tabulæ Geographicæ Ennon *) collocant, aut saltem in vicinia. (Hujus Ennon meminit S. Joannes c. 3. v. 23. erat autem Joannes baptizans in Ennon, juxta Salim: quia aquæ multæ erant illic) Ita tamen, ut utrumque Jordanis litus occupaverit: nam ista Prophetæ Osee verba c. 6. v. 7. 8. ubi de Israëlitis agitur: *Ipsi autem SICUT ADAM transgressi sunt pactum, IBI (procul dubio ubi Adam peccaverat) pravaricati sunt in me.* GALAAD (est) civitas operantium idolum. Hæc verba, inquam, magni ponderis esse videntur, ut credatur, quod Paradisus partem regionis Galaad, quæ ad Orientale Jordanis litus, & è regione Ennon sita est, etiam occuparet.

XXIV. V. Qui inde dividitur in quatuor capita. Hic particula *inde* quadam ambiguitate involvitur. Quidam dicunt eam ad regionem Eden referri, huncque fluvium ibidem in quatuor alveos seu canales divisum fuisse, priusquam Paradisum introierit. Alii volunt hanc divisionem in ipso Paradisi aditu factam fuisse. Qui tuentur fluvium hunc in regione Eden dividi, inter se se non conveniunt, quibusdam eorum arbitrantibus illum jam in Eden in quatuor alveos dividi, qui omnes Paradisum subeant; aliis verò unicum in Paradiso admittentibus, & quod superest, in provincia Eden effluentibus. Subtiliores alij contendunt fluvium hunc statim in duos ramos divisum fuisse, qui paulò inferius in binos subdivisi sint, ut sic quatuor efficerentur. Huetius propius ad horum opinionem accedere videtur, hac tamen distinctione, quod velit, duos fluvios distinctis alveis fluentes tandem conjungi ac unico alveo contenti Paradisum intrare illumque irrigare, è quo deinde erumpentes denuò à se se invicem separari, ac deinceps distinctis alveis sinui Perfico immergi. Mahometes liberæ & fecundæ imaginationis vir singula hæc nihil moratus specialem Paradisi Terrestris ideam sibi finxit; non minùs quam à quatuor fluminibus irrigatum fuisse vult, quorum primum aqua purâ, alter lacte, tertius vino, & quartus melle manavit. Plerique ipsius Sectatores trium posteriorum duntaxat faciunt mentionem, aquam pro nihilo reputantes.

Verùm Grammaticæ Leges exigere videntur, ut particula *inde* ad id, quod prius ultimo expressum est, referatur, nempe ad Paradisum ita ut intelligatur, hanc in quatuor capita divisionem extrâ illum factam fuisse.

XXV. VI. Dividitur in quatuor capita. Huëtius hic denuò Vulgatam deserit, ponitque: *Et inde dividebat se, & erat in quatuor capita.* Sed hic eum contrâ regulas Grammaticæ Hebræicæ peccare ait Harduinus, cujus verba infra referemus.

Major occurrit difficultas circâ vocem *capita*, num videlicet ad fluvium ipsum: qui in quatuor capita extrâ Paradisum divisus sit; an verò ad ipsum Paradisum duntaxat referri debeat?

Auctor Vulgatæ Hebræum nomen *Raschim*, quod propriè *capita* seu *Scaturigines* significat, & sub hoc sensu passim in S. Scriptura, ut 2. Paralip. c. 32. v. 3. & alibi sæpius occurrit, ad litteram traduxit. Septuaginta quoque illud per *αρχαί*, id est, *capita* reddiderunt. Severianus Gabalensis verò Hom. 5. in Exaem, & Michaël Glycas Annal. part. 1. *πηγὰς fontes* verterunt. Nec sanè huic voci alius sensus hic tribui videtur, quam ille, quem voci *caput* tribuunt Horatius Lib. 1. Serm. Sat. 10. ubi ait: *Rheni luteum CAPUT.* Virgilius Lib. 4. Georg. v. 319. *Sacrum CAPUT amnis* & Plinius Lib. 31. Sect. 40. (aliàs c. 2.) *CAPUT amnis Danubii* qui, ut patet, per vocem *caput* fontem intelligunt. Perperam igitur Huetius oscitantia arguit Severianum Gabalensem & Michaëlem Glycam, quod *αρχαί* *πηγὰς* significare dixerint, præsertim Glycas, qui cum communi arbitratus fluvium, de quo Moyses loquitur, dividi, hæc cit. loc. p. 75. habet: *ὁ ἐξέρχόμενος ἐκ τῆς παραδείσου ποταμὸς, εἰς τεσσαράς ἀρχὰς μερίζεται, τρεῖς πηγὰς, ἀφ' ὧν οἱ τεσσαρες ποταμοί.* Fluvius, qui è Paradiso egreditur, in quatuor capita dividitur, id est, in tot fontes, unde quatuor fluvii egrediuntur. Eundem sensum quamplures adoptavere, necnon contendunt, fluvium hunc, post suum è Paradiso egressum, quatuor fontes produxisse, è quibus tot flumina diversis nominibus expressa prodierint. At quia difficile, imò impossibile est fluvium invenire, qui terræ superficiem perfluens in novos fontes seu scaturigines dividatur; fluvium hunc primum sub terram se abscondisse, ac evanuisse, ac postmodum in locis tum à se ipsis tum ab ipso Paradiso longè remotis per quatuor scaturigines iterum è terrâ prodire, quæ in totidem fluvios excreverint, gratis finxerunt, gratis, inquam, nullibi enim hæc hypothesis, cujus nec minimum apud Moysen extat vesti-

*) Ennon seu Enon Locus ad Jordanem situs tribus passuum millibus versùs Meridiem à Salim seu Salem, & 4½ leucis Gallicis seu unius horæ milliariis à meridionali extremitate Lacus Genesareth.

vestigium, nisi in ipsorum cerebro fundamentum aliquod habere videtur. Quod si etiam vel per impossibile vera aut saltem probabilis supponeretur, non posset tamen asseri, quod jam alibi advertimus, fluvium hunc, qui statim post suum è Paradiso egressum terram subire & invisibilis fieri ab ipsis statuitur, inde, quod loquitur Moyses id est, in eo loco, ubi sub terra absconditur, dividi; sed primum, ubi è terra erumpens in quatuor fontes dividi &c. vid. sup. §. 2. n. 10.

Huetius vocem hanc *Raschim* seu *Capita* metaphoricè duntaxat sumi vult, non quidem, ut nonnulli Interpretes explicant, ac si *fluvios* significet, quæ *Capita* sint & *Principes* aliorum in ea regione fluviorum, eo sensu, quo Virgilius Georg. 1. & Æneid. 8. dixit: *Fluviorum Rex Eridanus.* Et cum de Tiberi locutus est: *Hesperidum regnator aquarum.* Si enim vox *Raschim* in hac significatione sumta fuisset, addi debuisset nomen rei, cujus hi fluvii capita fuissent, prout in locis è Virgilio adductis, & fermè semper in S. Scriptura ejusmodi nomina adduntur: sed adhibita est hæc vox *capita*, ut significet *initia*, *primos aditus*, id, quod primo occurrit. Certè in pluribus S. Scripturæ locis vox *Raschim* metaphoricè usurpata legitur ut ingressum viæ significet, ubi à Septuaginta per vocem *αρχή*, & à Vulgata per *Caput* transfertur. Alibi pro *cuneo militum* accipitur, in quo sensu Septuaginta denuò illam per vocem *αρχαί* vertunt, & latinè per vocabulum *agmen* bene reddi potest. Virgilius Georg. 1. etiam dixit: *Venit agmen aquarum.* Et in ea significatione Interpres Samaritanus videtur vocem *Raschim* per *Nezolim* exprimere quæ Hebræo *Nozelim*, hoc est, *Ductus aquarum*, respondet. Sensus igitur, inquit, proprius & naturalis hic est, scilicet fluvium, qui Paradisum irrigavit, in quatuor capita, id est in quatuor initia, seu quatuor aditus duntaxat fuisse divisum; hinc magnum fluvium illum cum quatuor suis alveis seu ramis non respectu cursûs aquarum suarum, sed ratione alvei sui, quemnam ipse situm habuerit, considerandum esse ait, scilicet debere considerari velut viam regiam, quæ per sylvam ducit, & quæ inde in quatuor vias dividitur, sive divisio illa in superiore sive in inferiori aut in utraque sylvæ parte fiat. Neque etiam Moysen memorasse, an illa fluvii divisio supra an infra Paradisum, nec an propius an remotius ab illo fiat; satis quippe ei fuit, quatuor illos alveos seu ramos ex magni illius fluminis divisione enascentes simpliciter nominare.

Denique concludit quatuor fluvios illos, quos *quatuor capita* vocat Moyses, magnum Paradisi fluvium dividentes fuisse à parte superiori Euphratem & Tigrim, & à parte inferiori duos ramos communem horum fluviorum in unum confluentium alveum, antequam in Sinum Perficum illabantur, dividentes. Igitur quod jam supra adnotavimus, ex Tigri & Euphrate quinque omnino fluvios illos, quos Moyses memorat, efficit, ac primò distinctis alveis Apameam usque Babiloniæ Urbem fluere illos facit, ibi conjunctos ac unico alveo pergentes in Paradisum inducit, ac demùm ex illo egressos iterum separat, & tandem distinctis alveis Sinui Perfico immergit.

Verùm communi hominum sensui repugnare videtur, ne quid ampliùs dicamus, dicere, quod duo fluvii, qui ad confluentem quemdam junguntur, bina sint fluviorum initia, cum potiùs illorum termini dici debeant, utpotè qui in unum desinant. Similiter communi hominum sensui repugnat asserere duos ejusdem fluminis ramos, in quos ipse separatur, esse nova fluviorum initia; omnes enim, qui judicio utuntur, facillè intelligunt, eos fluvii, cujus rami sunt, continuationem duntaxat dici debere & esse. Deinde, prosectò si Moyses verba in suo sensu naturali & obvio sumantur, manifestum est, hanc divisionem, si de fluvio, qui Paradisum irrigavit, intelligatur, ut illam Huetius intelligit, primum infra Paradisum, ac post hujus fluvii ex illo digressum fieri debuisse: *Qui inde*, inquit Moyses, id est, juxta communem & obviam intelligendi rationem, postquam Paradisum perlapsus est, *dividitur in quatuor capita.* Vocem hanc *capita* non *fontes* duntaxat sed *initia*, *aperturas*, seu *primos aditus* interpretatur, cum tamen nullum Scriptorem, qui judicio utitur, invenire sit, qui per eam *fontes* non intellexerit: nec alium sensum hic eidem tribui posse Nos supra tamen ex profanis quàm sacris Auctoribus ostendisse arbitramur.

Denique si Paradisus Terrestris propè alveum Tigris & Euphratis, id est, ab eo loco, ubi ambo hi fluvii junguntur, usque ad illum, ubi iidem fluvii ab invicem separantur, ac dein in sinum Perficum influunt, situs est, prout ipse contendit; ad quid Moyses quatuor fluviorum capita seu initia memorat, sive ipsa verum esset, non esse nisi unicum fluvium duorum fluviorum junctione pluribus leucis supra Paradisum formatum, qui percurso multorum milliarium spatio in duos ramos dividitur? nec minima ratio suberat hujus junctionis aut separationis meminisse; plùs quàm satis fuisset dicere, fluvium, qui Paradisum irrigabat, Tigrim & Euphratem esse, eo loco, ubi eorum aquæ simul junctæ non nisi unicum alveum supra locum, quo mari immerguntur, efficiunt; cætera hoc casu superflua & inutilia, imò Sacro Scriptore indigna fuissent. At si revera de quatuor diver-

sis fluviis quaestio fuit, permagni intererat singulorum nomina & situm notare. Neque arbitrandum, Moysen voluisse (prout re vera non potuit) duos ejusdem fluvii ramos, velut duos diversos fluvios fumere & designare, praesertim si attendatur, quod Ptolomaeus nonnisi idem nomen *Tigris* tribuat tam illius ostio, quod *Oriente* vocat (Plinius verò *Septentrionale*) quam illi, quod *Occidentale* nuncupat, & quod hi duo rami separatim sumti non aliud nomen habeant, quam quod fluvius ipse habet, cum adhuc integer & unico alveo fluit, id est, priusquam bifariam dividatur ad efformandam Insulam, quae ipsius ostium attingit; nam utrobique *Scab el Arab*, id est, *flumen Arabum* nuncupatur.

Præterea animadvertendum, quod olim, id est, ætate Moysis; Euphrates peculiare suum ostium in mari habuerit, prout Plinius *Lib. 6. Sect. 32.* aliàs *c. 28.* optimè notavit, ubi, *Locus*, inquit, *ubi Euphratis ostium fuit.*

XXVII.

Augustinus Calmet itidem illa quatuor fluminum capita, quorum hinc Moyses meminit, ad magnum illum fluvium refert, in quæ, cum in Paradisum illapsus eum circum undique irrigasset, divisus fuerit, quorum unum quodlibet ad instar maximi fluminis fuit. Nec expectandum, inquit, à nobis in orbe fluvium inveniri vel fontem, qui immediatè ac palam quatuor flumina componat, quod neque Moysis tempore extitisse probari potest. Proinde satis esse vult, ut ante Diluvium, & cum Adam in Paradiso collocatus est, hæc flumina, ut Moyses ait, immediatè ex illo prodierint; necnon sufficere, si in provincia Eden ostenderit fontes Euphratis & Tigris, aliorumque duorum ingentium fluminum, quibus omnia ea egregiè conveniant, quæ de Philone & Gehone Moyses locutus est. Diluvium, pergit ulterius, fontes hos loco movere potuit, atque post tot annorum millia, tot terræ motus, tot rerum omnium perturbationes, mirum videri non potest, si fluviorum origines parùm ab eo loco recesserint, ubi olim conspiciebantur. Hæc Augustinus Calmet *Comment. in Genes. c. 2 v. 10.* Modò videndum, qua ratione opinionem suam stabiliat.

Sententia, inquit, quæ Tigris & Euphratis unam fuisse originem tenet, neque recens est, neque Moysi peculiaris, sed pluribus veteribus communis, ut Lucano *Pharsal. lib. 3.* ubi sic canit:

*Quaque caput rapido tollit cum Tigride magnus
Euphrates, quos non diversis fontibus edit
Persis . . .*

Boetio *) *Lib. 2. de consolat. Philos. Carm. 1.* ubi ait:

*Rupis Achemenia scopulis ubi versa sequentum
Pastoribus figit spicula Persa fugax,
Tigris & Euphrates uno se fonte resolvunt,
Et mox abjunctis dissociantur aqua.*

Et Sallustio in *fragmentis.*

Quos tamen amnes diversis nunc erumpere fontibus certum est, atque in aliis Armeniæ locis manare: verùm licet alter ab altero distet, hac de re minimè dubium suboriri potest; quandoquidem Moyses ait ipsis olim unam eandemque originem fuisse, ac de Paradiso Terrestri emanasse. Ad hanc quoque diem ex iisdem Armeniæ montibus, licet non satis modico intervallo, quatuor maxima flumina defluunt: Euphrates quidem ad Occasum, Aranes ad Ortum, Phasis ad Boream, & Tigris magis procul ab Euphrate ad meridiem. Strabo *lib. 11. p. 501.* inter novissimorum horum fluminum fontes duorum millium & quingentorum stadiorum **) intercedere spatium ait, leucarum circiter centum tribus passuum millibus in leucas singulas recensitis. At insignis ille Geographus plane dimensus est duorum fontium distantiam ab eo loco, ubi Euphrates palam fluere incipit ad eum usque locum, ubi Tigris hoc nomine incipit appellari: omnes enim Geographi fatentur, Tigrim propè fontem aliis vocari nominibus, quam tunc vocetur, cum intumescens perniciosissimo cursu defertur.

Quintus Curtius *Lib. 5.* innuere videtur, duos hosce fluvios ex eodem fonte disfluere: *Ipsi amnes*, inquit, *ex Armenia montibus profluunt, & magno deinde aquarum divorzio iter, quod cæperit, percurrunt: Duo millia & quingenta emensi sunt, qui amplissimum intervallum circa Armenia montes notaverunt.* Ita quoque Strabo maximam illorum distantiam fortasse notavit. Xenophon diligentior est & accuratior, cum de *Expeditione Cyri Jun. Lib. 4. initio*, iter describens Græcorum exercitus de expeditione redeuntis, qui Juniorem Cyrum profecutus fuerat, ait, copias tandem cum constitissent ad fluvium Pigre-

*) Boetius floruit post initium sæculi sexti; proinde non satis opportunè computari videtur inter veteres illos Scriptores, qui de Tigri & Euphrate scripserunt.

**) Stadium centum viginti passibus definitur; & octo stadia milliare Romanum conficiunt, id est, mille passus.

tem (hoc nomine in Carduchis montibus Tigris appellatur) neque flumen propter nimiam alvei altitudinem traducere potuissent, ab indigenis intellexisse, Carduchos montes sibi superandos esse, ubi fluvii originem invenirent, quæ non longè ab Euphratis fonte distabat. Ex ejusdem verò narrationis decursu liquet, ipsos ad Euphratem pervenisse, ac satis propè hujus fluminis scaturiginem, cum sexaginta mille passus, hoc est, Leucas circiter viginti, difficillimo, præruptoque per montes, per Sylvestria inviæque loca itinere essent emensi.

Procopius quoque de bello Persico *Lib. 1. c. 17.* Euphratem ac Tigrim è monte eodem erumpere docet: *Assurgit in Armenia ad duo & quadraginta ab Theodosiopolis Stadia mons non adeò præruptus, fontibus abundans ex quibus duo ingentia flumina Euphrates & Tigri dimanant &c.* In narratione quadam Missionis Curdistanenſis an. 1681. legimus ea in regione Jedis esse, qui à Jesu Christo nomen deducunt, atque Christianam religionem profitentur. Hi populi è Curdibus sunt, qui vitam, semper huc illucque migrantes, nec ullam statam obtinentes Sedem, vivunt, & qui dum per æstatem calor maximè sævit, in jucundissimam stationem secedunt loci cujusdam, qui *Ben-gneil*, hoc est, *mille fontes* vocatur. Adest ibi collis speciosissimis arboribus confitus, ac uberrima florum copia ornatus, ubi vel mille defiliunt scatebræ ac fontes, qui in subiectam vallem delapsi in quatuor alveos confluunt, & quatuor majora flumina efficiunt, hoc est, Tigrim, Euphratem, Gozo, & Chalich, quorum aqua pluries subterraneis excepta latebris subinde post plures ambitus prodeunt. Nec deest populorum traditio, qua situm ibi Terrestrem fuisse Paradisum incolæ credant. Hæc Augustinus Calmet, quibus persuadere nititur olim Euphratem & Tigrim ex eodem fluxisse fonte. Et sanè hæc opinio apud Ethnicos alios Scriptores fidem invenit, non tantum quoad hos binos fluvios, sed & quantum ad alios, idque eò magis, quod magna inter illos fluvios deprehendatur convenientia. Habent iidem, quamvis ex diversis causis, exundationes certas & constantes; Euphrates quidem & Tigris, ut Padus, aliique plures, à nivibus montanis appropinquante Sole liqueſcentibus; Nilus & Ganges, necnon omnes sub Zona torrida, à pluviis ibi, cum Sol est supra verticem decidentibus. Eadem, quæ in Nilo, etiam in Gange reperiuntur animalia, & in aliis Indiæ fluviis, ut sunt Crocodilli, imò & Hippopotami, si Philostrato & Onesicrato credimus. In Pezora & omnibus fluviis, qui Samojetia regioni versus fretum Waygatz adjacent, animal reperitur amphibium, quod a Moscis *Mors* appellatur, quod re vera species est Hippopotami. Hæc ratio inducere potuit eosdem Auctores, ut crederent Nilum & Gangem eundem habere fontem; Siquidem Alexander, cum Crocodillos in Indo fluvio & fabas fabis Ægypti similes in Littore Aceſcini, qui alius est fluvius in Indum se effundens, reperisset, nullus dubitavit, quin Nili fontem deprehendisset. Nam universa Antiquitas etiam post Marci Pauli Veneti ante quingentos circiter annos viventis tempus parùm Geographiæ gnara censuit Æthiopes Indis vicinos esse, quos & sæpè confudit, ac Nilum ex Oriente venire fontemque apud Indos habere. Virgilius *Georg. Lib. 4.* hoc clarè innuit: quin & Græti Poëta Augusti temporibus æqualis scriptum reliquit, Reges Ægypti Nardum ad ripas Gangis procreſcentem demetuisse. Credebant insuper referentibus Paulania *Corinth. & Philostrato Vit. Apoll. Lib. 1. c. 14.* Nilum Euphratis ramum esse, qui cum suis aquis in paludes se submersisset, in Æthiopia sub Nili nomine renascere-tur. His Auctoribus addi possunt Lucanus & Boetius supra ab Augustino Calmet adductis. Igitur juxta Geographiam antiquam fontes Gangis, Nili, Euphratis & Tigris conjuncti iterum & reuniti sunt; & licet id falsum sit & ridiculum, tamen ad hunc sustinendum errorem verba Moysis malè intellecta multum contulisse videntur; à quo nec ipse Calmet immunis est, ut patet ex iis, quæ hic subdit: „Haud operosum est, inquit, narrationem hanc cum sententia nostra conciliare; ubi & populorum traditio, & regionis natura, ubi fontes terras subeunt, ut alibi emergant, nobis maximè favent. Verumtamen, ut alibi dictum est *), nequaquam tenemur hodie Lacum, fluvium, vel aquarum congeriem invenire, ex qua immediatè quatuor flumina existant; at satis est quatuor in eadem provincia reperire fontes, quibus à Moysè descriptæ circumstantiæ appropiè respondere. Conspiciuntur in nonnullis Armeniæ Tractibus pulcherrima loca eximis pascuis, divitibus aquis, pomiferisque arboribus uberrima, quod refert Xenophon *Cyropæd. Lib. 3. p. 91.* neque plurimi defuere Auctores, qui Terrestrem Paradisum in Armenia positum fuisse crediderint, atque eo in Tracto, ubi sese effert cæterorum regionis illius maximè sublimis mons ararat, ubi Armenates constanti traditione edocui Ar-cam Noë post Diluvium consedisſe, acerrimè affirmant. Hæc Augustinus Calmet.

Verùm hæc omnia hujus celebris viri opinionem minimè, nostro quidem judicio, juvare videntur: cum enim ex ipsius Moysis testimonio velit horum quatuor fluminum unam olim fuisse originem, id est, ab uno flumine, quod quale fuerit, se ignorare ipsemet fatetur, prodissiſſe; oportet sane, ut vel illorum opinionem amplectatur, qui illud post

*) Vid. sup. n. 27.

irrigatum Paradisum per subterraneos meatus abducunt, ac postmodum in remotioribus & inter se diversis locis per quatuor fontes denuo à terræ sinu educunt in apricum; quam tamen absurdam & falsam omnino esse *sup. n. 25.* demonstravimus: vel dicat, idem flumen in quatuor ramos divisum fuisse, quorum initia tot fluminum capita fuerint; sicque quodammodo ad Huetii sententiam accedat, quam nos velut improbabilem *sup. n. 26.* rejecimus; ipseque falsam asserit *Comment. in Genes. c. 2.*

XXVIII.

Harduinus vocem *capita fontes* significare vult. Quidquid, ait, contendat Auctores, qui aliter sentiunt: nunquam tamen reperient Scriptorem aliquem iudicio pollentem, qui vocem hanc *Capita* quam Hebræi per *Raschim* reddunt, textus Græcus ἀγχαί dicit, hic aliud quidpiam significare quam *fontes*. Tum eadem argumenta & auctoritates, quas nos *sup. n. 25.* retulimus, ad id probandum adducit.

Deinde contendit eandem vocem *Capita* non ad fluvium illum, qui Paradisum irrigavit, sed ad ipsum duntaxat Paradisum referri debere. Quod si ita est, eas, quas hæc de quatuor fontibus seu initiis fluminum à Moyse recensitis adduximus opiniones momento sanè subverti videntur. Ex verò quibus argumentis sententiam suam stabilire conatur:

Advertendum, inquit, quod Moyse, quando ait: *Qui inde dividitur in quatuor capita*, id non de fluvio, sed de Paradiso intellexerit. Enimverò fluvius ille, ut loquitur Moyse, egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum: ac Paradisus iste, scilicet locus voluptatis dividebatur in quatuor partes, ubi totidem fluviorum occurrebant fontes; procul dubio enim Vulgaræ Interpretis relativum *qui* ad nomen substantivum *Paradisus* tanquam ad antecedens huic relativo proximum referre voluit. Hinc istud *inde* intelligi debet de loco, ubi fluvius iste universum Paradisum irrigat: de loco nimirum, ubi Paradisum ingreditur & irrigat, idem Paradisus, & omnis, quæ in eo cernitur, pulchritudo dividitur; ut hæc pulchritudo divisa est tantummodo in quatuor fluviorum initiis. Enimverò peccatum foret contra Grammaticæ leges dicere, quod fluvius quidam in quatuor fontes dividatur; sed hæc leges exigunt, vel ut cum Vulgaræ Interprete Paradisus dicatur in quatuor partes dividi, vel, quemadmodum Scriptor Hebræus etiam opportunè dixit: quod *se dividat*, & *fit in quatuor capita* seu fontes fluviorum. Igitur *inde* dividi respectu Paradisi, & in quatuor partes esse videri alium rationabilem sensum suscipere haud potest nisi istum: hanc Paradisi pulchritudinem, talem, qualis est ea loci, ubi fluvius Paradisum irrigat, Deus dividit, & sic divisa apparet oculis eorum, qui regiones illas incolunt, in quibus quatuor fluviorum fontes occurrunt, & ubi quilibet illorum pariter diffundi & campos irrigare incipit. Enimverò quod longius hi fluvii à suis fontibus, qui sunt velut eorum capita, recedunt, ac in suos alveos variorum rivorum aquas suscipiunt, tanto magis minuitur regionis pulchritudo, quam ipsa propè horum fluviorum fontes habet, ubi quilibet eorum solitariè nullisque aliis auctus aquis lentissimè fluens oculos eorum, qui propè simul & à longè intuentur, pariter delectat. Igitur *inde* idem erit, ac si diceretur Deus ex amoenissimo Paradisi loco, scilicet illo, quem fluvius irrigat, formam, exemplar, & similitudinem hujus pulchritudinis sumsisse, eamque quatuor plagis, quas horum fluviorum fontes, horumque aquarum cursus pariter reddebant amenas, impertivisse, ita tamen, ut illam ad quatuor horum fluviorum fontes dividens, in quolibet loco nonnisi quarta Paradisi pulchritudinis pars cerneretur.

Ob hanc rationem Moyse Hebræi textus Auctor verbum *dividitur* adhibuit, ubi Scriptor Græcus, utitur, sed malè, verbo ἀφῳζεται, *terminatur*; alii tamen, & procul dubio melius, scribunt ἀφῳζεται, *dividitur*. Nam aliàs, quid necesse fuisset, ut facer hic Scriptor tam multa impleteret, & quatuor omnino versus adhiberet, ut hujus fluvii cursum describeret, si sub terrâ fluere. At multum intererat, ut æqua Paradisi Terrestris idea haberetur, atque ostenderetur, quod pulchritudo illa, quæ in quatuor plagis illis, quas quatuor horum fluviorum fontes irrigabant, in admirationem rapiebat, nonnisi quarta Paradisi pulchritudinis pars esset.

Quando igitur Moyse hic ait, Paradisum dividi & esse in quatuor capita seu fontes totidem fluviorum, id eodem modo intelligit, ac quando dicit, quod Deus de Spiritu Moyse sumserit, ac illum septuaginta senibus dederit; nam hoc idem est, ac si diceretur, quod Spiritus ipsius divisus esset, ac idem Spiritus in septuaginta Senibus foret. En ipse textus, prout legitur *Num. c. 11. v. 16. 17.* Et dixit Dominus ad Moysem: congrega mihi septuaginta viros de Senibus Israël, quos tu nosti quod Senes populi sunt ac magistri. . . . Et AUFERAM de Spiritu tuo, TRADAMQUE eis. Et inferius v. 25. Descenditque Dominus per nubem, & locutus est ad eum AUFERENS de Spiritu, qui erat in Moyse, & DANS septuaginta viris. Cùmque requievissent IN EIS Spiritus, prophetaverunt, nec ultra cessaverunt. Ac si Deus, inquit Cornelius à lapide, portionem Spiritus Moyse tulisset, ac inter Senes istos Spiritum similem Spiritui Moyse distribuisset. Ibi ergo Spiritus Moyse inter septuaginta Senes divisus, illisque datus fuit similis illi, qui prius Moyse

Moyse datus fuerat. Quod si quis dicat, inusitatum esse loquendi modum asserere, quod eodem sensu Paradisus divisus sit; sane si ad hunc alterum loquendi modum, quo dicitur de Spiritu Moyse ablatum fuisse & septuaginta Senibus distributum, quod omnes Interpretes de simili Spiritu ipsis dato intelligunt, probè attenderit animum, mirari desinet, quod dicamus *inde*, id est, post ingressum fluvium in Paradisum eundem Paradisum dividi in quatuor partes; & fateri debet, quod hoc loquendi modo duntaxat significetur unius loci pulchritudinem ad exemplar alterius loci pulchritudinis factam esse, nec id aliter hinc intelligi possit. Eodem etiam sensu lux, quam ingens fax emittit, dici poterit divisa inter quatuor faculas, si quadruplo iis major sit, eoquod quælibet harum facularum nonnisi quartam hujus lucis partem exhibeat; quamvis harum facularum lux revera non ab illa, quæ quadruplo major est, proveniat, sed quia accensæ fuerunt, ut illius similitudinem, nempe quælibet pro quartâ parte, exhibeant. Supponamus e. g. quod in quadam cœli parte ex adverso seu è regione Solis quatuor existant stellæ, quarumquælibet quartam splendoris & caloris Solis partem contineat; an cuiquam in mentem veniet, ut dicat inusitatum loquendi genus esse, si asseratur, Solem inter has quatuor stellæ, aut in ipsis esse divisum, etsi divisio hæc in ipsomet haud inveniat. Plinius *Lib. 2. Sect. 45.* aliàs c. 46. verbum *dispergi* in eodem sensu adhibet: IN MULTOS DISPERSA fortuna magnitudine. Quod Interpretes Italici sic reddunt: La grandezza della fortuna non era raccolta in uno, ma sparta in molti id est, Magnitudo Fortuna non tota in uno collecta erat, sed dispersa in multis. Denique si Paradisus divisus est, prout videtur dubitari non posse, profectò nonnisi quoad quamdam pulchritudinem inter alias regiones absolute potest esse divisus.

His verbis, *Qui inde dividitur*, Moyse Israëlitis perfectum Terræ Sanctæ, ad quam illos ducebat, textit pulchritudinis elogium, cùm illis significet in ea Paradisum existere, necnon quodlibet fluviorum illorum qui fontes suos supra & infra hanc Terram Sanctam habent, initium quartam duntaxat hujus Paradisi pulchritudinis partem exhibere. Et si quis ad ea, quæ universim in Pentateucho continentur, advertere voluerit, deprehendet Moysem in eo totum fuisse, ut Israëlitis persuaderet, Deum ipsos in antiquam primorum suorum parentum habitationem revocare ac reducere velle. Nec id ipsi sufficit, addit quippe, regionem hanc omnibus vicinis, imò aliis quibuscunque, de quibus quidpiam ad illorum pervenerat aures, regionibus, sive ad Septentrionem, ubi sunt ambo fluvii Tigris & Euphrates apud Assyrios, sive ad meridiem, ubi æquali loci illius, id est, Paradisi distantia sunt fluvii Phison & Gehon apud Æthiopes, oculos converterent, longè pulchriorem & fertiliorem esse. Et verò in quem alium finem Moyse horum fluviorum meminit, ac tot encomiis terras, quas irrigant, celebrat & prosequitur, nisi ut Israëlitis persuadeat, terram, in cujus possessionem Deus illos immittere volebat, eisdem infinitè adhuc esse meliorem? Enimverò dici non potest, quod Moyse, qui fuit organum Spiritus Sancti, quidquam in consultò scripserit.

Idem Moyse universim quatuor incitamenta adhibet ad excitandum & animandum Israëlitas, ut armis Palestinam occupent. Illa eo, quem materia, quam suscepimus tractandam, exigit, ordine referimus.

I. Primum eruitur ex loci pulchritudine: eo quod ibidem olim Paradisus Domini extiterit, cujus pulchritudinis nonnisi quarta pars in qualibet earum quatuor regionum, quas totidem celebrium illorum fluviorum initia irrigavit, occurrebat. Addit *Exod. c. 3. v. 8.* & alibi, fertilitatem dicens, hanc terram fluere lacte & melle. Procul dubio animadvertat Israëlitas mandatum de terrâ Chanaan armorum vi occupandâ ipsis datum perterrituisse, quod ipsemet ait *Num. 13. & 14.* ac fortè ipsis ad genium magis erat divertere vel ad dexteram, ut ibi in Arabia & Æthiopia, ubi erant fluvii Phison & Gehon, habitationem quaererent, vel ad sinistram in Assyria, ubi Euphrates & Tigris fontes suos habebant; quoniam omnes hæc regiones ob suam pulchritudinem & fertilitatem celebres erant. Nam quantum ad Arabiam felicem, in qua Æthiopia continetur, nemo ignorat, undè Felicitis cognomen adepta sit: & quod spectat Assyriam, id clarè loquitur *Rab-faces 4. Reg. c. 18. v. 32.* ad habitatores Ierusalem: Veniam, inquit ad eos, & transferam vos IN TERRAM, QUÆ SIMILIS EST TERRÆ VESTRÆ, in terram fructiferam, fertilem vini, terram panis & vinearum, & olei ac mellis. Præter relationem penè innumerorum peregrinatorum, ea, quæ de illa loquitur P. Philippus Carmelita Discalceatus in suo Orientis itinerario pag. 144. 146. sufficiunt ad probandum, quod bini hujus regionis fluvii Tigris nimirum & Euphrates illam efficiant amoenissimam. Ne igitur narratio, quæ de istis regionibus Israëlitis facta fuerat, & desiderium in una harum regionum, scilicet in Arabia vel Assyria sedem figendi ipsos ab occupatione terræ Chanaan averterent, Moyse ad eos ait, pulchritudinem terræ, in qua Paradisus erat, talem esse, ut quatuor aliæ singillatim nonnisi quartam illius partem exhiberent. Et hoc Moyse consilium fuit, cùm de hisce fluvii locutus est.

II. Secundum incitamentum ex prædictione divina eruitur, vi cuius Chanaani Israëlitarum armis ex ea aliquando expellendi forent, nam iste sensus est hujus prædictionis *Genes. c. 9. v. 25. Maledictus Chanaan, servus servorum erit fratribus suis*, id est, *Israelitis Sem posteris*. Nam, quia Dominus est Deus Zelotes visitans (id est puniens) iniquitatem patrum in filios (usque) in tertiam & quartam generationem, *Exod. c. 20. v. 5.* nec Noë voluit Cham filio suo, à quo offensus fuerat, in persona maleprecari, eo quod Deus ei benedixisset *Genes. c. 9. v. 1.* neque maledictionem super omnes posteros Cham extendere, sic enim tertiam habitatorum terræ partem perdere & destruere velle visus fuisset, sed satis ipsi fuit quartum & ultimum ipsius filium imprecatione persequi, necnon illius, vel potius posteritatis ipsius interitum prædicere, in punitionem, quod in pluribus S. Scripturæ locis dicitur, ipsorum idololatriæ & morum corruptelæ. Nec etiam aliud intendisse Moyses dici potest, quando hujus contra posteritatem Cham prædictionis seu vaticinii meminit, quam ut Israelitis significaret, haud frustra Deum ipsis *Exod. c. 3. v. 8.* promittere se illos introduciturum ad loca Chanaan, Hethæi, Amorrhæi, Pherezæi, Hevæi, & Iebusæi. Igitur Moyses ideò hanc de Chanaan Prophetiam refert, quò scilicet Israëlita intelligerent, voluntatem Dei esse, ut ejectis Chananæis Idololatriæ, verum religionis cultum, in eodem loco, ubi illum statim unacum Paradiso instituerat, denuò restituerent. Ad quod etiam respexisse videtur Moyses *Exod. c. 15. v. 17.* ubi sic Deum alloquitur: *Introduces eos & plantabis in monte hereditatis tuæ, firmissimo habitaculo tuo, quod operatus es, Domine: SANCTUARIUM TUUM, Domine, quod firmaverunt manus tuæ.*

III. Tertium incitamentum, quod Moyses adhibet, deducitur ex hac promissione à Deo Abrahamo facta *Genes. 13. 7. Semini tuo dabo terram hanc (Chanaan) & superius v. 6. Chanaaneus autem tunc erat in terra.* Quasi diceretur: Chanaan quamvis ultimus Noë filius in hac terra resederat, quæ natu maximi portio esse debebat. Re ipsa filii Chanaan in diebus Phaleg habitationem suam in Terrâ Sanctâ fixerant, illamque à Sidon Gazam & Sodomam usque occupaverant. Nam textus *Genes. c. 10. v. 19. Natique sunt Heber filii duo; nomen uni Phaleg, eo quod in diebus ejus DIVISA SIT TERRA: & nomen fratris ejus Jectan.* planè tempus denotat, quo posteri Chanaan hanc ipsam Terram Sanctam occupaverunt, & non, ut tamen plerique Interpretes crediderunt, divisionem universæ terræ inter posteritatem Noë. Re vera hæc terræ divisio, quam in diebus Phaleg factam legimus, confusionem linguarum diu ante præcessit, prout ex narrationis ordine patet. Non ergo universæ terræ divisio fuit, sed solum terræ illius, in qua tempore Abrahami Chananæi demorabantur, id est, Terræ Sanctæ, quæ in Genesi, in Psalmis, & in aliis S. Scripturæ locis sæpius simpliciter terra vocatur. Dicimus ergo terram hanc fuisse divisam, quando Chananæi sensim se in ea diffuderunt *Genes. c. 10. v. 18.* eamque in ortu Phaleg, cui propterea nomen istud inditum fuit, inter se partiti sunt. Verum quod eodem *c. 30.* dicatur Heber una cum filiis suis profectus fuisse à monte Orientali Sephar usque ad terram Senaar, *c. 11. v. 2.* hæc epocha nonnisi circa centesimum quinquagesimum annum post Diluvium & quinquagesimo Phaleg filii natu maximi Heber, qui illum trigesimo ætatis suæ anno genuerat, collocari potest, ut apparet in eodem Libro *Genes. c. 10. v. 25. & c. 11. v. 16.* Enimverò linguarum confusio accidit duobus circiter annis post discessum Heber in Senaar *c. 11. v. 2.* proinde ad summum circa annum centesimum quinquagesimum secundum post Diluvium; sed, quod primum ostendimus, Chananæi meliorem terræ Sanctæ partem, imò fortè totam jam à tempore ortus Phaleg occupaverant, atque profano falorum Deorum cultu illam inficere coeperant.

IV. Quartam denique incitamentum eruitur ex Prophetiâ Ioseph *Genes. c. 50. v. 25. Locutus est fratribus suis (Ioseph) post mortem meam Deus visitabit vos, & ascendere vos faciet de terrâ istâ ad terram, quam juravit Abraham, Isaac, & Jacob.*

Verum quid necesse est hæc incitamenta recitare; si quis namque Librum Genesim attentè legat, deprehendet, Moysen eâ præcipue intentione illum scripsisse, ut nempe populum suum ad occupandam terram Chanaan animaret. Enimverò postquam primo hujus Libri capite Dei magnitudinem & bonitatem, qui solius hominis gratia universum orbem creavit, declarasset, reliquis totius Libri capitibus, post Diluvii descriptionem, non aliâ ratione scribere videtur, quam ut Israëlitis persuadeat, ipsos utpote Sem filii natu maximi Noë posteros esse primogenitos nationum, quod Deus ipse conceptis verbis declarare voluit *Exod. c. 4. v. 22. Filius meus primogenitus (est) Israël* ipsisque qua talibus Deum optimam totius terræ partem, ipsamque Paradisum velut ex primogenituræ prærogativâ dare. Atqui hæc optima terræ portio erat, ac proinde natu majoribus debita; quia in regionibus, quas majores natu Cham, & natu minores Sem versus fontes Gehonis & Phisonis possidebant, nonnisi, quod jam ostensum, est, quædam hujus regionis pulchritudinis portio continebatur. Nam quoad filios Japhet, ad insulas Gentium, prout S. Scriptura loquitur, id est, in quibusdam Europæ & Africæ plagis dispersi fuerant,

Quan-

Quantum ad Cham attinet, ipse genuit Chus *Genes. c. 10. v. 6.* à quo Æthiopia Hebræum suum nomen traxit. Filii Chus fuerunt Saba & Hevilath, quorum ultimus regioni Hevilath, ubi Phison scaturit, suum nomen dedit. Et filii Sem fuerunt Elam, Assur, & Arphaxat, *Genes. c. 10. v. 32.* Horum tertius, ut videre est *ibid. c. 11. v. 10.* biennio post Diluvium & circa finem secundi anni natus est.

Verum Assur filiorum Sem natu secundus dominationem Nemrod, quem secutus fuerat, & qui se Babyloniam Regem salvari curaverat ferre non valens, relicta terrâ Sennar alias Babyloniam, urbem Niniven fundavit *Genes. 10. v. 11.* quæ famosi Regni Metropolis facta est. Et hæc est ratio cur hoc loco, postquam sermo fuit de Nemrod nepote Cham, Assur filius Sem memoretur; & ut etiam Israëlita intelligerent, portionem, quæ filio Sem natu secundo obtigerat, id est, Assyriam, quamvis ipse amplæ nationis caput esset, nonnisi tamen quartam pulchritudinis Palestinæ partem continere. Et ex hac ipsa ratione etiam quamprimum eodem capite Tigris nominatus est, Moyses Assyriorum meminit. Igitur portio, quæ Israëlitis tanquam primogenitis destinata erat, bonitate aliis præstibat, quæ tam natu majoribus Cham filiis, quam cæteris Sem filiis obtigerant. Proinde Chanaan posteritas ex Palestinâ ubi sedem fixerat, expelli debebat, quandoquidem Chanaan nonnisi natu minimus filiorum Cham erat.

Moyses, enumeratis usque ad Abraham Noë posteris, ostendit idem primogenituræ jus Israëlitis deberi præ aliis Sem & Abraham posteris. Enimverò quamvis Abraham fratrum suorum nonnisi tertius fuerit, Deus tamen ei jus primogenituræ dedit ultrò prævidens posteritatem Aran natu maximi post mortem Lot haud fore legitimam. Quapropter Sacer Scriptor notat Lot duos tantum filios post se reliquisse Moab scilicet & Ammon ambos ex incestu natos. Similiter etiam natalium prærogativa data fuit Isaac præ Ismaël, filio uxoris liberæ præ filio ancillæ. Et demum Domini jussu Isaac in eodem jure Jacob prætulit Esau seu Edom.

Ut ergo Israëlita noscerent jus, quod ipsis natales sui tribuebant, scirentque se Assyriis, Æthiopibus, Chananæis, Ammonitis, Moabitibus, Ismaëlitibus & Idumæis meliores esse, & quod propterea Deus ipsis meliorem portionem assignasset, Moyses scripsit Genealogiam Noë posterorum, infamiam Cham, incestum Lot, Historiam Agar, prælationem Jacob super Esau seu Edom Patrem Idumæorum; uno verbo tutè asseri potest, quod quidquid Liber Genesim continet, nonnisi ea, qua diximus, intentione scriptum fuerit. Id occasionem præbet hic veluti per transennam notandi, quod Sem revera filiorum Noë natu maximus fuerit, & quod ideò semper primus inter cæteros duos illius filios Cham & Japhet nominetur, ac proinde Vulgaræ Interpretis *Genes. 10. v. 21.* benè verterit: *De Sem--fratre Japhet majore* & è contrâ Græcus malè habeat ἀδελφῷ τῷ μείζονος, *Fratre Japhet majoris*, omisso, quod hic locus competens haud fuerit, in quo notaretur, num Japhet natu major fuerit necne, quia clarum est, quod, quidquid ibi dicitur, referri debeat ad gloriam Sem, de quo disserere Sacri Scriptoris præcipuè mens erat. Et revera maximi momenti erat hoc loco declarare Sem esse filium Noë natu maximum primò, quia, ut jus primogenituræ Israëlitis & cunctis Heber filiis, à quibus Israëlita genus ducebant, firmaretur, oportebat, ut primogenituræ titulus in personâ Sem acquisitus nosceretur. Et ideò hæc binæ Sem prærogativæ referuntur, eoquod una juncta & ligata sit alteri; nam vocatur *pater omnium filiorum Heber*, proinde etiam Israëlitarum, ac ex eadem ratione pater omnium primogenitorum, eoquod esset frater natu major Japheti. Atqui dicere, quod Sem esset pater omnium filiorum Heber, & frater natu major Japheti, idem erat ac dicere, quod Sem esset primogenitus filiorum Noë, necnon idem jus primogenituræ ad filios Heber transmisisset Assur & Elam, qui ante Arphaxat Heberi avum nati fuerant, ipsorumque filiis posthabitis; eodem modo, quo Jacob longo post tempore transtulit jus primogenituræ Ruben & filiorum ipsius ad filios Joseph. Et ratio, cur Sem proavus Heber ei jus primogenituræ tradidit, quo Assur & Elam privavit, fuit, quia hi relicto veri Dei cultu, Idola coluerunt.

Hæc eadem etiam ratio fuit, quæ Dominum impulit, ut Abrahamum non modo Lot, qui erat filius Aran filii Thare natu maximi, sed etiam Nachor, qui secundus ejusdem Thare filius, proinde etiam Abrahamo, qui tertius & ultimus duntaxat fuit, ætate grandior erat, prætulerit. Nam cum Thare familiam suam è terra Ur educeret, quò ab Idololatriarum commercio longè recederet, Nachor, patre suo abscedente, in eadem regione permansit, ubi & Idolorum cultui se addixit, prout liquet *Genes. c. 11. v. 31. & c. 22. v. 20.* Hæc igitur causa fuit, cur Nachor natalium prærogativâ privatus fuerit, quam ipsius Pater ad Personam Abraham post incestum Lot transtulit. Idque simul fundamentum fuit juris primogenituræ, de quo Israëlita in Evangelio Ioan. c. 8. v. 33. gloriatur: *Semen Abraham sumus, & nemini servivimus unquam.*

F 2

Se-

Secundò hoc loco dicere oportebat *Sem Japheti* natu majorem esse, si enim id Moyses non declarasset, hac de re dubium suboriri potuisset propter ea, quæ *Genes. c. 10.* leguntur, ubi generationibus filiorum Noë singillatim recensitis initium sumitur à *Japhet*, nec nisi post ipsum & *Cham Sem* memoratur. Verum ratio, quæ Moysen impulit, ut sic loqueretur, hæc fuit, quia nimirum postquam tres Noë filios juxta nativitatibus ipsorum ordinem nominasset, eorundem posteritatis recensionem ab illo incepit, quem prius ultimo loco posuerat hoc modo: *Hæ sunt generationes filiorum Noë, Sem, Cham, & Japhet - - Filii Japhet &c.* Tum ad *Cham* procedit, qui ortus ordine secundus erat, & per *Sem* finit. Quodsi res aliter se haberet, tum dici deberet, quod *Sem* filiorum Noë tertius fuerit, quod aperte falsum foret.

Equidem verum est, quod ex eo, quod eodem Libro *Genesis c. 5. v. 31.* dicitur, scilicet: *Noë vero, cum quingentorum esset annorum, genuit Sem, Cham, & Japhet.* Item ibid. *c. 11. v. 10.* *Sem erat centum annorum, quando genuit Arphaxat, biennio post Diluvium.* Equidem, inquam, verum est, quod ex his textibus, quidam concludere voluerint *Japhetum* in mundum fuisse editum quingentesimo ætatis Noë anno, sicque illum Noë filiorum natu maximum fuisse, quia, si *Sem* natus fuisset eo tempore, quo Noë quingentorum erat annorum, ipsemet centum & duorum annorum secundo post Diluvium anno fuisset. Verum exigua, quam S. Scripturæ habent, notitia illos in errorem hunc inducit. Enimverò primo, quem allegavimus, textu Moyses non dicit Noë fuisse præcisè quingentorum annorum, quando filios genuit, nec eodem anno tres genuisse, solummodo ait, eum post quingentesimum ætatis suæ annum duntaxat filios genuisse. Et ex computu annorum, quem textus, satis clarè ostendit *Sem*, qui natu maximus fuit, nonnisi anno patris sui quingentesimo secundo in lucem editum fuisse.

Hæc inter alia Harduinus, quibus sufficienter se probasse arbitratur, præcipuam Moyses in scribendâ Genesi intentionem fuisse, ut scilicet Israëlitis notum faceret, Deum ipsis in hæreditatem destinare optimam Terræ partem, quæ ipsis tanquam nationum primogenitis debebatur. Et re vera Terra Chanaan in S. Scriptura, præsertim autem in Psalmis, vocatur *Hæreditas Israël.*

Tum Huetium & illos, qui loco dividitur in quatuor capita, quod *Vulgata cit. v. 10.* habet, ponunt: *Et dividebat se, & erat in quatuor capita* reprehendit. *Dividitur*, inquit, Hebræus habet, *ippared*, quod est tertia persona singularis masculini futuri conjugationis *Niphal*, id est futuri verbi passivi, sicut *c. 13. v. 11.* legitur *ipparedon* in tertia persona pluralis ejusdem generis & temporis, quod *Vulgata* interpret reddidit per *divisusque sunt*, eoquod Hebræi sæpè futurum pro præterito vel præsentis adhibeant. Atqui hoc loco perinde erat ponere *divisus est* aut *dividitur*; eoquod Moyses scribendo significare voluit, verè rem ita se habere, prout ipse narrabat, & quemadmodum omnes, eo quo scribebat, tempore, ita esse noverant. Atque ideo *Vulgata* Interpret tempore præsentis usus est, quia perspiciebat Moysen hoc loco declarare, in quo Statu, cum Paradisus subsisteret, & in quo sua ætate res erant. Undè eodem versu unum verbum in imperfecto, alterum in præsentis ponit: *Et fluvius EGREDIEBATUR de loco voluptatis AD IRRIGANDUM PARADISUM, qui inde DIVIDITUR in quatuor capita.* Si enim tempore Moyses Paradisus seu pulchritudo Paradisi divisa non fuisset, æque necesse fuisset dicere *dividebatur* seu *divisus erat*, ac prius ponere *egrediebatur ad irrigandum Paradisum.* Undè dicendum mendum esse in textu Græco, ubi hæc duo verba ponuntur in præsentis: *ποταμός δὲ ΕΚΠΟΡΕΥΕΤΑΙ ἐκ Εἰδὲν, ποτίζων τὸν παράδεισον ἐκείθεν ἀπορρέει εἰς τεσσαράς ἀρχάς.* Fluvius autem egreditur de Eden, ad irrigandum Paradisum, inde dividitur in quatuor capita.

Quicunque ergò verbum istud per *dividebat se* vertit, peccat, contra regulas Grammaticæ Hebræicæ mutando verbum *Niphal* in *Hitpaël*, ac simul recedit à sensu Moyses, qui rem vult describere, quæ suâ ætate adhuc subsistebat, & non illam, quæ nonnisi primis temporibus fuerat. Proinde *Vulgata* Interpret juxta regulas reddidit *dividitur*, quemadmodum post ipsum Santes Paginus, qui etiam ait: *Et dividitur, & est in quatuor capita.* Et non sicut alii, qui malè ponunt *erat.* Verum ut aperte constet, ætate Moyses quidpiam hujus antiquæ Paradisi pulchritudinis adhuc extitisse, solummodo oculi conjiciendi sunt in *Genes. c. 12. v. 10.* ubi Moyses illam in exemplum adducit, ut quantæ pulchritudinis regio Sodomæ fuerit, antequam Dominus in eam suam exercuerit iram, ostendat. En textus ipse: *Elevatis itaque Lot oculis, vidit omnem circa regionem Jordanis, quæ universa irrigabatur, antequam subverteret Dominus Sodomam & Gomorrbam, sicut Paradisus Domini & sicut Ægyptus.* Ergo fatendum est, quod ibidem adhuc cernerentur antiquæ Paradisi pulchritudinis reliquiæ, qualis erat Ægypti pulchritudo, quæ ob oculos versabatur, eo quod utraque ad eandem rem probandam adducitur in exemplum.

Hæc sunt argumenta, quæ profert Harduinus, quibus probare nititur, hæc ultima *v. 10. c. 2. Genes.* verba: *Qui inde dividitur in quatuor capita.* Non ad fluvium, qui egredie-

egrediebatur, ut Paradisum irrigaret, sed ad Paradisum ipsum referri debere; ita ut hunc sensum exhibeant, quod scilicet illius pulchritudo usque ad plagas illas, in quibus versus septentrionem *Tigris & Euphrates*, versus Meridiem autem *Phison & Gebon* fontes suos habebant, divisa fuerit & continuata. Paradisum illum in Palestina seu Terra Sancta situm fuisse, eoquod hæc regio etiamnum adhuc Moyses ætate omnium quaqua versus regionum amoenissima & fertilissima verbo pulcherrima erat, ut quæ, prout ipse Deus ait *Exod. c. 3. v. 8. lacte & melle fluere.* Proinde nullum relinqui dubium, quin eam Deus præ omnibus aliis minis amœnis minisque elegantibus elegerit, in qua Paradisum Terre-strem voluptatis locum & deliciarum omnis generis arboribus ad visum pulchris & ad vescendum suavis, ut textus loquitur *Genes. c. 2. v. 9.* superbientem plantaret, & ad quem Adamum & Evam Protoparentes nostros introduceret, ut in eo omni deliciarum genere fruerentur ac vitam beatam agerent. Undè mirum haud esse, quod Moyses tot argumentis Israëlitas ad illam occupandam incitaret &c. Et hæc est circa adductum textum Harduini sententia, quæ procul dubio illas, quas ex Huetio, Augustino Calmet, & aliis circa eundem textum adduximus probabilitate sua superare videtur.

§ VI.

EXPOSITIONES V. XI. ET XII.

v. 11. Nomen uni Phison: ipse est, qui circuit omnem terram Hevilat; ubi nascitur aurum. XXIX.

I. Jam à multis sæculis nullus in toto terrarum orbe fluvius reperitur, qui hoc nomine veniat; hinc mirum, quantum Scriptores & S. Scripturæ Interpretes insudent, ut, quis ille fuerit, detegant.

Omnium antiquissima & universalis recepta est opinio, *Phisonem* esse *Gangem* celeberrimum illius Indię fluvium. Ita sensisse videntur, *Josephus Antig. Lib. 1. c. 2.* *Eusebius de Loc. Hebr. S. Ambrosius de Paradiso. S. Epiphanius Ancorat. c. 58.* *S. Hieronymus Ep. 4. ad Rustic. c. 1. & Quæst. Hebr. in Genes. S. Augustinus de Genes. ad litt. Lib. 8. c. 7.* multique alii Interpretes & Theologi. Atque opinionis suæ argumentum ex *c. 24. v. 33. & seq.* Libri Ecclesiastici deducunt, ubi de Deo dicitur: *Qui implet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Euphrates sensum, qui multiplicat quasi Jordanis in tempore messis. Qui mittit disciplinam sicut lucem, & assistens quasi Gebon in die vindemiæ.*

Veteres Patres ex hoc textu sibi persuaserunt Sacrum hunc Scriptorem horum fluviorum recensionem ab Oriente incepisse & ad Occidentem finivisse juxta consuetudinem Hebræorum, qui in suis Descriptionibus Geographicis Orientem respiciunt, ac proinde septentrionem ad sinistram, & Meridiem ad dexteram collocant. Sic ergò, quia *Phison* cæteris quatuor fluviiis magis est Orientalis, existimaverunt, illum non alium, quam nobilissimum Orientis fluvium *Gangem* nimirum esse posse. Postea *Tigris* venit velut cæterorum trium etiam magis Orientalis; tum *Euphrates*; deinde *Jordanis*; ac tandem *Gebon*, qui inter Occidentales fluvios, quemadmodum *Ganges* inter Orientales, celeberrimus esse debebat; nec ullum invenerunt, qui *Nilo* præferretur, undè & illum *Gebonem* dixerunt.

In hac circa *Gangem* opinione fuerunt Indi ipsi, unde & illum sacrum esse crediderunt, ipsorum peccata delere, eosque sanctos efficere, cum eo abluerentur; ac se post mortem consequi salutem æternam, ubi illorum corpora in illo mergerentur.

Huic opinioni fluminis istius amœnitas, opes, & commoda, quæ varia Itineraria commemorant, occasionem dederunt, aut saltem dedisse videntur. Quamvis enim *Arrianus* *) *Exped. Alex. M. Lib. 5.* scripserit Indos omnes, ad quos Alexander arma protulit, auro caruisse, attamen illud in ipsorum terris inveniebatur: certum quippe est *Gangem* in arena & ripis suis aurum continere, ac inter fluvios gemmas ac lapides pretiosos terentes præcipuum reputari; regnæque *Golcondam & Narisingam* aliàs *Bisnagariam*, quæ ad Occidentem *Bengalæ* sinum, in quem *Ganges* influit, sita sunt, margaritis atque gemmis

*) *Arrianus* seu *Arianus* Philosophus, Geographus, & celebris Historicus, Nicomediâ Bythinæ Urbis oriundus, ibidem litteras didicit, ac postmodum Cereris & Proserpinæ Sacerdos factus est. Suidas illum Xenophontem juniorem nuncupat; aitque illum ob sua merita ad Consularem dignitatem evectum, & ab Adriano Imperatore Cappadociæ præfectum fuisse. Scripsit gesta Alexandri M. Epicteti Magistri sui & Præceptoris Sermones, & eorum Epitomen. Descriptionem Ponti Euxini, Marii Rubri & Indi, aliarumque regionum.

mis abundare; & cum haud verisimile videatur, mediocres & minoris notæ fluvios è loco ab ipsa Dei manu præparato & exornato prodire, prærogativam hanc nonnisi celeberrimis totius orbis fluviiis tribui debere sunt arbitrati. Hinc *Gangis* pulchritudo & divitiæ homines inducere, ut ipsum è Paradiso Terrestri egredi crederent, ac proinde eum sanctum esse existimarent.

At verò hæc opinio manifestè falsa vel ex eo apparet, quòd *Gangis* fontes à fontibus *Euphratis* & *Tigris*, quos etiam in ipso Paradiso Terrestri, vel saltem haud procul ab ipso scaturire ajunt, 450. imò juxta quosdam 600. circiter milliariis distent; undè sequeretur Paradisum terrestrem amplitudine sua & ambitu maximam totius terrarum orbis partem continere. Nec huic opinioni fidem conciliare possunt frivola quædam conjecturæ aut commenta sine probatione, vel miracula gratis conficta, commune illis refugium, qui ratione opinionem suam tueri non valent, inquit Huetius.

Alii *Indo* magno Asiæ flumini, à quo *India* nomen habet, vel *Hydaspis* & *Hyspasi* fluvii, qui eidem junguntur, *Phisonis* nomen tribuerunt, iisdem fermè argumentis fulti, quibus illi, de quibus primum nobis sermo fuit, eundem *Gangem* esse finxerunt. *Hydaspes* aurum & gemmas profert; & Philostorgius *) *Lib. 3. c. 10.* ut probet *Hyspasi* esse *Phisonem*, affirmat, illum Cariophylæ arborem ferre, quam indigenæ credunt unam ex Paradisi Terrestri arboribus esse, quodque fluvius iste febre laborantes, & in ipso febris æstu se in eum immergentes momento sanitati restituat.

At hæc opinio falsa dignoscitur vel ex eo, quòd *Indus*, prout de *Gange*, qui haud procul ab ipso scaturit, diximus, longius ab *Euphrate* & *Tigri* distet, quàm ut circa eum Paradisus Terrestris fuisse dici possit. Eadem est ratio *Hydaspis* & *Hyspasis*, qui *Indo* junguntur.

Quamplurimi celebres & antiquissimi Rabbini, necnon Arabes, ut & Interpretes Bibliorum in Anglia excusorum *Nilo Phisonis* nomen tribuerunt iisdem fermè rationibus & momentis, quibus ab aliis *Gangi* adscriptus fuit. At *Nili* fontes in parte Meridionali Africæ non procul ab Monomotapæ Imperio occurrunt, & 50. ad minimum gradibus ab *Euphratis* & *Tigris* fontibus, qui versus Septentrionem in Mesopotamiâ sunt, distant.

Cæsarius S. Gregorii Nazianzeni frater *Dialog. 1. & 2.* necnon Severianus Episcopus Gabalitanus seu Gabalensis *Hom. 5. in Hexaëm.* *Danubium* principem Germaniæ fluvium *Phisonem* dixerunt. Verum etsi quidam è Veteribus *Danubium* inter fluvios gemmas & aurum vehentes reposuerint; necnon Hungaria, quam perlabitur, ac Bohemia, quæ vicina est, hæc eidem suppeditare potuerint, haud tamen arbitramur in ipso *Bdelium* unquam fuisse inventum, aut Germaniam provinciæ *Hevilath* insignitam nomine fuisse. At *Bdelium* in *Phisone* reperi, ipsumque terram *Hevilath* circuire testatur Moyses *Genes. c. 2. v. 11. & 12.* Deindè fontes *Danubii*, qui in finibus Herciniæ Sylvæ quæ Brisgojam à Suevia separat in Elchingiano Vico occurrunt longius à fontibus *Euphratis* & *Tigris* sunt distiti, quam ut unacum ipsis ab eodem fluvio prodeant, aut in illos tanquam in capita dividatur, vel usque ad illos porrigatur. Sanè permulti inter antiquioris ævi Scriptores, cum in cæteris rebus essent veratissimi, in Geographia rudes admodum fuerunt. Sic idem Cæsarius modò à nobis relatus, eundem *Phisonem*, quem *Danubium* esse credit, non minùs etiam *Gangem* & atque *Indum* esse fingit, eumque, postquam Æthiopiam Africæ vel Asiæ provinciam, & Elymaidem Asiæ regionem ad Sinum Persicum inter Persidem, Susaniam & Babyloniam Sitam, quam terram *Hevilath* nuncupat, percurrisse ab ipso dicitur, versus *Gades* Hispaniæ Insulam & Urbem in Oceanum cadere existimat.

Alii *Nabarmalcam* unum ex alveis seu canalibus qui *Euphratem* & *Tigri* jungunt, *Phisonem* dixerunt. Verum Alveus, iste seu canalis primum jussu Nabuchodonosoris factus est; undè *Nabarmalca* à Chaldæis, & *Fluvius Regius* seu *Fossa Regia* à Græcis vocatus fuit; proinde Moyses ætate existere non potuit, minùs verò Adami.

Hayton

*) Philostorgius Cappadociæ oriundus Carterii & Eulampii filius circa annum Chr. 367. sub imperio Valentiniani & Valentis in lucem editus est.

Scriptit historiam Ecclesiasticam, quam sub Theodosio Juniore vulgavit, duodecim libris ad modum Acrostichi à sui nominis litteris incipientibus.

Arianus fuit Eunomianis partibus addictus, quos hæreticos miris laudibus profecutus est, Orthodoxos econtrà præsertim Athanasium, atrocibus injuriis proscidit. Photius illum insinuat non modò velut hominem impium & irreligiosum, sed & quòd affectato ac Poëtæ potiùs quàm Historiographo convenienti stylo usus sit. Nicephorus Calistus ex Philostorgio, quem virum Deo invisum vocat, multa, tacito ipsius nomine, in suum librum transtulit. Philostorgio etiam Liber adversus Porphyrium adscribitur.

Hayton Armeniæ Princeps & Monachus Ordinis Præmonstratensis, aliàs rerum Orientalium peritissimus, *Oxum*, quem Arabes *Gibon* seu *Gibun* vocant, magnum Asiæ fluvium, & qui in Orientalem Maris Caspii Sinum incidit, *Phisonem* esse vult; sed sanè perperam, eoquòd ipsius fontes 30. gradibus ultra dictum Mare versus Orientem ab *Euphratis* & *Tigris* fontibus distent; nam in Asiæ provincia *Tokarestan* dicta sub *Imao* seu *Himao* & *Himaco* monte, qui *Indiam* seu *Indostan* à *Scythia* seu *Tartaria* leparat, oritur.

Calvinus, quem sequitur Scaliger, vult *Phisonem* esse canalem seu ramum Orientalem binorum, in quos *Tigris* & *Euphrates*, postquam propè Apamiam Assyriæ urbem in unum coaluere flumen, iterum, antequam Mare ingrederentur, dividebantur. At Huetius hanc eorum opinionem improbat, eoquòd regio *Hevilath*, quam *Phison* circuire per Moysen dicitur, eo loco nequaquam inveniatur. Hinc ipse econtrà Occidentalem alveum seu ramum ex duobus illis, in quos *Tigris* & *Euphrates*, postquam conjuncti fuere, se iterum dividunt, *Phisonem*, esse statuit; hisque argumentis opinionem suam stabilire conatur: Necesse est, inquit, ut memores simus, Moysen Pentateuchum suum in Arabia Petrea scripsisse & inter quatuor fluvios, de quibus locutus est, hunc alveum proximum ipsi fuisse; unde naturalis ordo utique requirebat, ut primo loco illum nominaret. Qui post eum occurrebat, alveus erat Orientalis; qui re vera *Gebon* fuit &c. Observandum porro est, Moysen plures ad dignoscendum *Phisonem*, quàm ad ullum ex reliquis suppeditasse characteres; eoquòd isto probè cognito, in reliquis tam facillè aliquis hallucinari non possit.

Uterius ipsa vocis *Phison* origo nonnihil ad eum à reliquis distinguendum confert. In eo enim plurima Grammaticorum Hebræorum pars consentit ipsam à verbo *pusch* descendere, quod idem est, ac *circumfluere*, in abundantia esse, augeri, multiplicari; aut à verbo *pafcha*, quod significat *se diffundere*; quoniam tam violenti in hac extremitate Sinus Persici sunt ætus, tamque altè ascendentes, ut quamvis aggeres ipsi sint objecti, nihilo tamen minus latè satis agros, utpotè molles & depressos invadant. Sic itaque, quod Strabo *lib. 16.* memorat, totum istud latus lacubus, paludibus, atque sabulo plenum est. Credibile autem est, tempore Moysis, cum ars nondum aliquid his invasionibus opposuisset, longè majores, quam nunc sunt, ibi locorum exundationes fuisse. Quare haud quicquam alveo huic tam frequentibus exundationibus obnoxio convenientius quàm *Phisonis* nomen imponi potuit; sicut & Iosephus *Antiq. Lib. 1. c. 2.* apte satis id ipsum per nomen *πληθὺς*, abundantia explicavit; & adhuc melius Scaliger *de emend. temp. lib. 5.* per *πλημύνα*, quod significat exundationem ætus, fluxum maris. Alludit ad hanc originem Auctor Ecclesiastici *c. 24. v. 35.* ubi de Deo dicit, quòd omnia sapientiâ impleverit, sicut *Phison*. Plures adhuc alia hujus vocis Etymologiæ afferri possent, sed hæc sufficere debet, utpotè quæ auctoritate & suffragio præstantissimorum Grammaticorum nititur.

Schickardus Professor Germanus eximiâ linguarum ac rerum Orientalium notitiâ illustri veritatem ex parte attigisse videtur, cum in Commentario in *Tarich Persiæ Regum* sibi persuasum habere ait *Phisonem* in Arabia quærendum esse, omnesque Paradisi fluvios in Sinum Persicum per ostia sibi invicem satis propinqua evolvi. Steuchus Eugubinus in sua *Cosmopæja* hac de re disertius loquitur, cum ait *Phisonem* ex *Euphrate* egredi, cursumque suum versus Arabes Hevilatenfes extendere. In eo tamen fallitur, quòd *Phisonem* fluvium non à *Tigri* & *Euphrate* jam conjunctis, sed ex *Euphrate* ante conjunctionem prodire faciat. Arabes censuerunt *Phisonem* fuisse alveum propè *Bassoram* præterfluentem.

Hæc inter alia Huetius; hancque suam opinionem hausisse videtur ex Kircheri Iesuita, qui in tabula Geographica, quam Descriptioni Turris Babel *Lib. 1. c. 5.* inseruit, cursum exhibet quatuor fluminum *Phisonis*, *Gebonis*, *Tigris*, & *Euphratis*; nomenque *Phisonis* tribuit alveo Occidentali, nomen verò *Gebonis* Orientali, qui *Tigri* & *Euphratem* simul junctos dividebant.

Verum contrà hanc opinionem multum faciunt ea, quæ supra n. 26. retulimus. Non absolumus, quin *Phison* in Arabia quærendus sit, atque in Sinum Persicum evolvatur: at illum non esse Alveum *Tigris* & *Euphratis* Occidentalem, præter ea, quæ jam loc. cit. diximus, satis, ni vehementer fallimur, evincet, quæ non procul abhinc differemus.

Augustinus Calmet statuit *Phasim* celeberrimum *Cholchidis* nunc *Migrelia* in Mesopotamia fluvium esse *Phisonem*: ac primum Huetium imitatus argumentum in illius Etymologia quærit. Equidem, inquit, nominis similitudo inter utrumque satis est conspicua, & vox *Phison*, quæ à verbo Hebræo *Pusch*, quod exundare, abundare, crescere, & multiplicari significat, vel à *Pafcha*, quod idem est ac diffundi, deducitur, apprimè *Phasi* convenit. Fluvius iste, testibus Plinio *Lib. 6. c. 4. & 5.* & Strabone *lib. 11.* in Armeniæ montibus exoritur, atque in Euxinum se exonerat, omnium circa *Cholchidem* fluviorum maximè insignis. Ipse aliis fluviiis auctus, qui se illius alveo subinde immiscunt, gravissimis

vissimis navibus pervius est ad triginta octo miliarium & septingentorum passuum tractum; at minoribus adhuc triremibus illinc patet aditus. Centum & viginti pontibus opposita ipsius littora junguntur, secus quæ quamplures conditæ sunt urbes; ac ostia illius ultra leucæ dimidium patent, & ibi sexaginta cubitorum est altitudo aquæ. In Cholchide olim commercia adeo florere, ut Auctores quidam Timosthenes apud Plinium *Lib. 6. c. 4. 5.* & alii apud Strabonem *Lib. 11.* in una tantum urbe septuaginta, vel etiam aliquando trecentos diversi idiomatis populos adfuisse testentur, qui illuc merces commutaturi confluebant. Idem Plinius *Lib. 6. c. 5.* asserit, à Romanis centum & triginta Interpretes negotiorum commodo ibi conduci consuevisse.

Hæc Augustinus Calmet. Ubi non secus ac Huetius, ut probet *Phasim* Mesopotamiæ fluvium esse Moyses *Phisonem*, Etymologia seu nominis similitudine utitur. Cæterum quidquid de huius fluvii præstantiâ dicat, nunquam tamen, nostro quidem iudicio, evincere poterit, eundem illam regionem, quam circumire ipsum Moyses memorat, perfluere; ne quid amplius dicamus.

XXXII.

Harduinus contendit *Phisonem* Moyses, esse *Achanam* Arabiæ Felicis fluvium, in Tabellis Arabicis *Cofan* nuncupatum, quem Plinius *Lib. 6. c. 28.* collocat inter Promontorium *Chaldonem* seu *Chaldonam* propè locum illum, ubi vetus Euphratis ostium fuit, & propè *Sinum Capeæ*. Tandem in *Sinum Persicum* influit. *Flumen Achana*, inquit loc. cit. *Deserta centum millia passuum usque ad Insulam Icharam.* *Ichara*, modò *Carga* exigua est Insula ad Sinum Persicum posita è regione Ostii Euphratis. Strabo *Lib. 16. p. 766.* illam *Icarium* vocat. Ab Arriano *Lib. 8. p. 487.* *Icaros* à Plinio *Lib. 6. c. 8.* *Ichara* à Ptolomæo *Lib. 6. c. 7.* *Icara* & *Icaros* dicitur. Ibidem è terra magni Adamantes effodiuntur, & in illius littore pulchræ margaritæ reperiuntur.

Quod si quis, ait hic Harduinus, fortè dubitet, num fluvius *Achana* seu *Achanum*, quod in quodam Manuscripto legitur, idem sit ac ille, quem Moyses *Phisonem* nuncupat; dubitare desinet, si animadverterit, quòd Plinius pariter fluvium Damasci appellet *Chrysoroam*, qui *4. Reg. c. 5. v. 12.* *Abana*, & *Pharphar*, aut uno ex his duobus nominibus vocatur. Verùm quæcunque demum sit huius nominis origo, certum est, prout inferius patebit, fluvium hunc illam Arabiæ partem circumire, quam Plinius *Lib. 5. Sect. 12.* (aliàs *c. 11.*) *odoriferam* & *divitem* appellat, & cui *Felices* cognomen tribuit. Operæ pretium est velut per transennam notasse ea, quæ idem Plinius de totius Arabiæ, in cuius Plaga Septentrionali occurrit *Achana*, situ loquitur, ubi eam Italiæ comparat: *Ipsa verò, inquit, peninsula Arabia inter duo maria, Rubrum Persicumque, procurrens, quodam naturæ artificio ad similitudinem Italiæ mari circumfusa, in eandem etiam celi partem nullâ differentiâ spectat.*

Hæc Harduinus, qui licet ad fulciendam opinionem suam ad Etymologias seu nominis similitudines haud confugiat, quemadmodum Huetius & Calmet, pari tamen jure, quo illi ex *Occidentali Tigris* & *Euphratis alveo*, & ex *Phasi*, ipse ex *Achana* fluvio *Phisonem* facit, atque ad suum systema opportunus, quàm illi, accommodat.

XXXIII.

II. Ipse est, qui circuit omnem terram *Hevilat* (Hebr. *Chavilab*) Per hoc *Phison* à reliquis tribus fluvii *Gebone* scilicet, *Tigri* & *Euphrate* distinguitur, nimirum quia terram *Hevilat* circuit. Duo in S. Scripturâ occurrunt viri nomine *Hevilab*, unus quidem filius *Chus* de quo *Genes. c. 10. v. 7.* alter filius *Jectan* *ibid. v. 29.*

Huetius, cui volupe semper videtur Vulgatam nostram negligere, hîc à nobis adductum textum sic vertit: *Is circumibat totam terram Cavilab* & post Bochartum vult *Hevilab*, quem *Chavilab* vocat, filium *Jectan* fundatorem esse populorum, qui regionem *Chaucan* incoluere ad littus Orientale Sinus Arabici, ad Occidentem verò respectu Arabiæ Felicis sitam, & ab ipsius nomine *Hevilat* seu *Chavilab* nuncupatam. At hanc regionem nihil commune habere cum illa, ait, quam ipse investigat, sed benè alteram quæ nomen à *Chavilab* seu *Hevilab* filio *Chus* accepit. Moyses, inquit ulterius, Auctorque libri Samuelis (juxta Vulgatam *Libri primi Regum*) *c. 15. v. 7.* perspicuè satis & clarè situm huius terræ *Chavilab* indicant, cum duas Arabiæ, quæ terræ Sanctæ vicina est, extremitates exprimere volentes, *Chavilab* & *Sur* nominant. *Sur* desertum amplum erat in Arabia Petrea versus extremitatem Sinus Arabici, ubi Israëlitarum Mari Rubro transmissio, substituerunt. Aliàs vocatur *Etham*, quia *Etham* illius magna pars est ac initium; non modò enim cis usque *Sur*, sed etiam trans Mare Rubrum jacet, ubi nempe filii Israël, antequam Mare transirent, è *Socoth* venientes relederunt. Vel quia *Sur* & *Etham* unum idemque desertum fuit, quod à variis populis variè appellatum fuit; ab Ægyptiis scilicet *Etham*, & ab Hebræis *Sur*. Unde *Lib. 4. Moyses*, seu *Num. c. 33. v. 8.* quod *Etham* dicitur, alibi, ut *Genes. c. 25. v. 18.* *Sur* vocatur. Sed quid ultrò dicat Huetius videamus. Necessè itaque est, inquit, ut *Chavilab* ab altera parte Arabiæ jacuerit, versus extremitatem Sinus

Sinus Persici, hoc est, incipiens ab occidente ostii illius alvei, quem ipse vult esse *Phisonem*, & pertingens versus Meridiem juxta latus Occidentale ejusdem Sinus usque ad *Catipham* Urbem in Occidentali dicti Sinus littore sitam. Josephus quoque *Antiq. Lib. 6. c. 8.* referens ea, quæ Moyses & Auctor Libri primi Regum narrant, eosdem huius distantie limites designaturus, pro *Sur* *Pelustum* urbem principalem, quæ è Palestina in Ægyptum juxta mare tendenti occurrit, & pro *Chavilab* *Mare Rubrum* seu *Erythraum* ponit, hîc verbis huius regionis situm apertè indicans. Auctores profani etiam ipsius in olarum meminere, eosque *Chauloteenses*, *Chablastienses*, & *Chaveleenses*, quæ nomina à voce *Chavilab* derivantur, vocant, atque inter *Nabathæos* & *Agreeneses* populos origine Ismaëlitas & Arabiæ desertæ incolas proximè ad extremitatem Sinus Persici inhabitantes collocant.

Complures nostri ævi Scriptores eruditione florentes, ac inter alios Steuchus in *Cosmop.* Beroaldus *Chron. lib. 2.* Grotius in *Genes. c. 2. v. 11.* Hornius in *Sulp. Sever. Lib. 1.* & Bochartus *Phaleg. præfat. & Lib. 4. c. 11.* hunc *Chavilab* situm agnovèrè, sibi quæ persuasum habuèrè populos modò recensitos nomen & situm inde accepisse. Fortasse & Calathua Arabiæ desertæ urbs, quam Ptolomæus circa eadem loca collocat, aliqua ratione huc pertinet.

Hactenus Huetius, ubi, quò regionem *Hevilath*, vel, ut ipse vocat, *Chavilath*, hypothesi suæ, quantum potest, accomodet, illam ab ostio alvei illius, quem *Phisonem* esse cupit, secundum occidentale Sinus Persici littus *Catipham* usque urbem ad idem litus 100. Leucis Gallicis à dicto alveo distitam protendit; nec advertit, quòd sic alveus ille, quem *Phisonem* esse vult, regionem *Hevilath*, seu *Chavilath* non circumeat, quod tamen de illo testatur Moyses, imò ne quidem, nisi fortè quoad minimam illius partem alluat, ut quæ ab illius ostio, quo in Sinum Persicum influit, duntaxat sumat initium.

Augustinus Calmet vult *Hevilab* filium *Jectan* circa *Phasim* fluvium, quem, quod supra XXXIV. memoravimus, *Phisonem* esse arbitratur, habitasse, ejusque posteros, de quibus *Genes. c. 10. v. 26.* & *seqq.* fit mentio, in Armeniam ac Mesopotamiam, necnon finitima effusos fuisse; certumque esse Arphaxad ejus Abavum partem Mesopotamiæ & Armeniæ obtinuisse: proinde haud à fide abhorre, nepotes illius in immensis illis provinciis æquè ac patrem suum fuisse immoratos, quorum hereditatem hoc pacto Moyses describit *Genes. 10. v. 29. & 30.* *Ophir* & *Hevila*, & *Jobab*: omnes isti filii *Jectan*: & facta est habitatio eorum de *Messa* pergentibus usque *Sephar* montem Orientalem.

Nomine *Messa* vel *Masa* Masium montem in Mesopotamia intelligit; nomine verò *Sephar* vel *Sapbar* regionem Saraparorum in Armenia, de qua loquitur Strabo *Lib. 10.* vel Sarapanorum ad *Phasim*, de qua ipse *Lib. 11.* vel *Tapyrorum* *ibid.* vel potius *Sapiorum*, de quibus Herodotus *Lib. 1. & 4.* quos ait solos esse populos, qui *Cholchidem* à *Media* sejungunt. *Saphirus* pretiolus lapillus, qui teste Plinio *Lib. 37. c. 9.* in *Media* præsertim invenitur, à cognomine populo, qui non procul inde morabatur, nomen fortasse mutuatus est. *Sapiri* verò sunt ad Orientem usque ad *Sephar* montem Orientalem.

Arbitratur autem *Sepharvaim*, de quibus sermo est *Lib. 4. Reg. c. 17. v. 6. 7.* esse populos *Sephar*, quos Medis finitimos fuisse arbitratur; videturque ipsi ex iis omnibus, quæ protulit, inferendum esse: 1mo Terra *Hevilab* propè Armeniam fuisse, nec procul à fontibus Euphratis & Tigris. 2dò *Phasim*, cum has regiones interluat, illique ad amussim, ut ait, respondeant eæ circumstantiæ, quæ à Moyse *Phisoni* tribuuntur, esse ipsum *Phisonem*. 3tiò Vocem *circuit*, quam Moyses adhibet, ut *Phisonis* cursum describat, *Phasi* apprimè respondere, nam re ipsa in mœandri morem allabitur, nec fortasse alium in orbe fluvium inveneris, qui majores ambitus habeat; quapropter plurimi ii construendi fuere pontes, de quibus *sup. n. 31.* dictum est, & quos memorat Plinius *Lib. 6. c. 4.* his verbis: *Pontibus centum viginti pervius.* Hæc Augustinus Calmet. Sed meræ videntur esse conjecturæ, quibus alii contradicunt, qui volunt regionem *Hevilath* ab *Hevilab* filio *Chus* nomen accepisse, ac in Arabia felici sitam fuisse &c.

Harduinus ad hæc Moyses verba, qui *circuit*, etiam *v. 18.* legi ait: qui *circum it*; XXXV. quæ verba certè non possunt intelligi nisi de fluvio, qui circum regionem aliquam fluit, & qui, si ita loqui fas est, eam complectitur. Undè colligitur apertè Huetii alveum non posse dici *Phisonem*, ut qui regionem *Hevilat* non circumeat.

Ad hæc verba: *Omnem terram Hevilath.* Ex *Genesi*, inquit, habemus, duos fuisse viros nomine *Hevila*, & utrumque terræ, in qua sedem fixit, nomen suum dedisse. Unus fuit filius *Chus*, prout habetur *c. 10. v. 7.* Filii *Chus*: *Saba* & *Hevila*, & *Sabatha*, & *Regma*, & *Sabatacha* filii *Ragma*, *Saba* & *Dedan*. Alter filius *Jectan* frater *Phaleg* *Gen. 10. v. 29.* dicitur habitasse ad Orientem æquinoctialem terræ sanctæ *Gen. 10. v. 30. c. 11. v. 2.* saltem ante confusionem linguarum. Primus, qui fuit filius *Chus* & frater

frater Sabæ videtur Sedem suam fixisse in illa Arabiæ felicis plaga, quæ Sinus Persici extremitatem ferè attingit, & infra *Cbus*, id est, infra regionem, quæ patris ipsius nomen acceperat, & quam alii Æthiopiam appellarunt; & quæ magis ad Meridiem seu versùs Orientem hyemalem vergit. De illa regione, cui filius *Cbus* nomen suum dedit, hoc loco Moyses loquitur, & non de illa, cui Jeetan suum fortè dedit; quod dicere cogimur, non solum quia in ista nullus occurrit vel minimæ notæ rivus seu fluvius, nec ullum notat Plinius, sed etiam quia regio, quam Moyses memorat, est, ut jam dictum, in vicina Æthiopix, cui *Cbus* Pater *Hevila* nomen indiderat. Alterius regionis *Hevilab* fit mentio *Gen. 25. 18.* ubi de Ismaële dicitur: *Habitavit autem ab Hevilab usque Sur, quæ respicit Ægyptum introeuntibus Assyrios.* Et *1. Reg. c. 15. 7.* *Percussitque Suiil Amalec ab Hevila, donec venias ad desertum Sur, quæ est è regione Ægypti.* Hæc enim regio *Hevila* videtur sita fuisse ad meridionale litus Maris Mortui seu Lacus Asphaltitis. Ita Harduinus addit tamen, se facillè crediturum, *Hevilam* Jeetan filium nulli regioni suam dedisse nomen, & regionem *Hevilam*, de qua hic sermo est, nomen suum aliunde traxisse, ex eo, quod antequam se in Senaar *) receperit, nonnisi in parte Orientali, ubi Messa occurrit, cum patre suo habitasse videatur. Quidquid ea de re sit, attamen paulò aliter de duabus hisce regionibus *Hevilab* differere videtur, quàm Huetius & Calmet, ut legendi patet.

III. *Ubi nascitur aurum.* Huetius vertit: *ubi est aurum* neque enim in animum inducere potest, ut vel semel Vulgatæ nostræ adhæreat, quod tamen ipsi decens fore arbitramur.

Qui regionem *Hevilath* in Arabia, loco, quo suprà diximus, collocant, facillè ibidem aurum, illudque, ut Moyses ait hic *v. 12.* optimum reperiunt. Enimverò Scriptores Sacri æquè ac profani aurum & divitias Arabiæ apprimè celebrant. Diodorus *Lib. 2. & 3.* memorat in Arabia nativum aurum inveniri coloris adeò vividi, ut ignis fulgorem adæquet, ac ita purum, ut igne expurgari aut purificari non egeat. In hujus regionis Occidentali plaga, quam *Alilei* & *Cassanita* incolebant, tanta erat auri copia, ut illud minùs argento, ære, & ferro æstimaretur. Munera, quæ Regina Saba omnesque Arabiæ Reges Salomoni obrulerunt, alia Scripturæ S. loca, & quæ Agatharchides scripsit, scilicet *Sabæos Syriam auro implese*, quantæ fuerint illorum opes produnt. Multi verò Arabiæ populi *Sabæorum* nomine venerunt; proinde dubium non est, quin Ezechiel *c. 27. v. 20. & seqq.* de habitatoribus regionis *Hevilat* versùs extremitatem Sinus Persici positæ differat, cum Urbem Tyrum hisce alloquitur: *Dedan insitiores tui in Tapetibus ad sedendum; Arabia & universi Principes Cedar, ipsi negotiatores manus tuæ. . . Venditores Saba, & Reema *) ipsi negotiatores tui: cum universis primis aromatibus, & lapide pretioso, & auro, quod proposuerunt in mercatu tuo &c.*

Denique unicum Davidis testimonium sufficit, ut palam fiat Arabiam auri fertilem esse: *Reges inquit Psl. 72. v. 10. 15. Arabum & Saba dona adducent. . . Et dabitur ei de auro Arabia.* Quibus sub persona Salomonis Christum vaticinando alloquitur, quod vaticinium impletum fuit, cum Magi, ut communissima fert opinio, ex Arabia venientes, eidem Christo Domino Servatori nostro aurum, thus, & myrrham obrulerunt.

Videtur hic, inquit Harduinus, ad hæc verba: *Ubi nascitur aurum* Interpres Vulgatæ quodammodò præsensisse futurum fore, ut quidam *Tigrim* dicerent esse *Phisonem*, & quò eos ab hac opinione averteret, retento Moyse sensu scripsit, *ubi nascitur aurum* ne forte crederetur, ibi sermonem esse de Tigris litoribus, ubi aurum haud inveniri nemo ignorat. Hic videtur Huetium impetere, qui Tigris alveum occidentalem *Phisonem* esse vult.

XXXVII.

Augustinus Calmet, qui, ut suprà memoravimus, *Phasim* celeberrimum *Cholchidis* nunc *Migrelia* in Armenia fluvium *Phisonem* esse contendit, multum laborat, ut in *Cholchide* aurum reperiri ostendat. Perpauca, inquit, in toto terrarum orbe regiones sunt æquè ac *Cholchis* auro suo insignes, seu magnam quæ inde avehebatur, auri vim perspexeris, seu ad metalli hujus puritatem ac perfectionem animum attenderis. Nemo unius velleris aurei fabulam nescit, quæ quidem ab historia duxit originem: Strabo quippe *Lib. 11. p. 479.* fluvios ac torrentes regionis *Cholchidi* proximæ undis suis aurea fragmenta devehere refert, quæ regionis incolæ ex aquis in pelles velleribus suis convestitas, vel in perforatos alveos colligunt. Plinius *Lib. 33. c. 3.* loquitur de aureis cubiculis, laqueari-

*) Senaar Babylonix Regio, ubi homines turrim *Babel* ædificare cœperunt, *Genes. c. 11.* In hac regione præter Babylonem fuerunt *Arach Achad*, & *Cholanne*, *Gen. 10. v. 10.* *Amraphel* Rex Senaar ætate Abrahami potens fuit. *Daniel c. 1. v. 2.* ait, quòd *Nabuchodonosor* partem vasorum Domus Dei asportavit in terram Senaar in Domum Dei sui.

*) *Reema* urbs Arabiæ fuit, non procul à Sinu Persico sita, auri & gemmarum dives.

bus, columnis, argenteisque pilis, quæ omnia in *Cholchide* fuisse testatur; omnes quoque veteres Scriptores maximas regionis hujus opes extollunt. Non abhorret à fide aurum *Phaz*, *Uphaz*, vel *Ophaz*, de quo sapiùs in Scriptura, ut *Cant. 5. 11. Jerem. 10. 9. Dan. 10. 5.* sermo est, fuisse aurum *Phasis*. Apud Veteres in longè majori pretio habebatur in fluminum arenis compertum, quam quod è fodinis eruebatur. *Nec ullum absolutius aurum est, cursu ipso tritumque politum*, inquit Plinius *Lib. 6. c. 4.* Sin autem *Migrelia*, quæ vetus est *Cholchis*, hodie nequaquam divitiarum suarum copiâ celebratur, nemini mirum videri debet: nonne enim plurimas novimus regiones olim opibus suis, fodinis, emporiis, virtute militari, scientiis, & cultu celeberrimas, ubi modò nihil est reliquum, quod veteri locorum existimationi respondeat? Ferunt tamen ad hanc usque diem divites auri fodinas in *Migrelia* reperiri, quas quidem indigenæ celant, ne ex *Turcas* vel *Persas* alliciant. Ita Calmet. Concesserimus equidem in *Cholchide* olim inventum fuisse aurum. At verò num ibidem illa regio *Hevilat* sit, de qua Moyses hic loquitur, incertum est omnino, quin fallum videtur, quippe quam alii Scriptores penè omnes, præter ipsum, in Arabia Felici collocant. Mera quoque conjectura est, eaque satis debilis, aurum *Phaz* &c. fuisse aurum *Phasis*.

v. XII. *Et aurum terræ illius optimum est; ibi invenitur Bdelium, & Lapis Onychinus.* Huetius habet: *Et aurum hujus terræ bonum est; hic est Bdelium, & lapis onyx.* Et verò, quid illi nocuisset, si saltem hic Vulgatam nostram secutus fuisset?

I. Aurum Arabiæ optimum esse omnes sive veteres sive recentiores, qui de ea scripserunt, testantur. Augustinus Calmet quoque *Cholchidem* suam olim saltem, ut primum vidimus, auri & quidem optimi divitem fuisse contendit.

XXXIX.

II. *Ibi invenitur Bdelium & Lapis Onychinus.* Hebræus textus habet: *Ibi invenitur Bedolab, & Lapis Schobem.*

Binæ voces istæ variæ ab Interpretibus traducuntur. *Bedola* à septuaginta *avdas carbunculus* hic redditur; & *Num 11. 7. Crystallum*, quorum priorem explicationem plerique Græci & Latini Patres sequuntur. S. Hieronymus post Aquilam, Symmachum & Theodotionem *Bdelium* interpretatus est. Alii *Ebenum* esse dicunt, seu *Piperis arborem*, vel *Leucogum*. Interpres Persæ *Berillum* esse putat; Arabs verò, Syrus & complures alii *Uniones* esse contendunt. Ex Rabbinis alii *Crystallum*, *Adamantem* alii, alii *Jaspidem*, alii *Smaragdum*, seu alium quemdam ex lapidibus pretiosis.

Verum haud verisimile videtur *Bedolab* esse quemdam pretiosum lapidem; nam Moyses vocabulum *Heben*, id est, lapidem ante *Schobem* collocat, non autem ante *Bedolab*, quod apertum est indicium, illud lapidem haud fuisse. Qui illud de *Bdelio* interpretantur, opinionem suam fulciunt. Imò Nominum similitudine, quæ ratio Josephum, ac S. Hieronymum, necnon plerosque recentiores impulit, ut illud de *Bdelio* interpretarentur. Idò Quòd *Manna Num. 11. 7.* quantum ad colorem cum *Bedolab* comparatur; at *Manna* & *Bdelium* colorem croceum referunt, prout Salmasius de *Homonymis Hyles jathrica* c. 109. ostendit. Porro *Bdelium* est *Gummi* quoddam. Plinius *Lib. 12. c. 9. Bdelium* à *Bactrianis* regionibus advehi memorat: *Arbor*, inquit, ex qua gignitur, nigra est magnitudine oleæ, par foliis quercui persimilis, fructibus verò à caprifico non abhorrens; est translucidum simile ceræ, odoratum, & cum fricatur, pingue, gustui amarum citræ acorem, in sacris vino perfusum odoratus. *Nascitur & in Arabia, Indiâque, & Media, ac Babylone.*

Qui *Bedolab* de unionibus interpretantur, ne comparationi, quæ *Num. 11. v. 7.* *Bedolab* inter & *Mannam* instituitur, contradicere videantur, asserunt illam fuisse candidam. Bochartus *Hieroicoicon*, seu de *Animal. Sac. part. 2. Lib. 3. c. 5.* pro hac sententia adducit Arabicas, Syriacasque versiones, necnon Thalmudistas, Pagninum, Oleastrum, Steuchum, Mercerum, aliosque.

Huetio perinde est, sive uniones sive *Gummi* quoddam significet *Bedolab* cum illæ & istud regioni *Hevilab* seu, ut ipse eam vocat, *Chavilab* apprimè convenient. Nam, quoad uniones, inquit, certum est, nusquam pulchriores, & in majori copia inveniri, quàm in Mari circa *Babreïn* Sinus Persici Insulam decem leucis ab Urbe Catifa (*Elcatif*) sitam. Id probat veterum scriptorum testimoniis; Isidori Characeni Alexandro Magno coctanei apud *Atben. lib. 3. Plinii lib. 6. c. 28. & lib. 9. c. 35. Eliani de anim. lib. 10. c. 13. & lib. 15. c. 8.* Originis in *Matth. 13. 45. Teixera Hist. Orimuz. c. 19.* necnon nostri ævi Auctorum: Balby *To 2. Ind. Orient. De Bry part. 1. c. 20. Tavernier. To 1. Lib. 2. c. 9. & Lib. 4. c. 2.* item *To 2. Lib. 2. c. 20. Lineost. c. 5. Vincentii Blanci part. 1. c. 10. Thevenoti To 2. Lib. 3. c. 11. & Tom. 3. c. 11.*

XL.

Quantum ad *Bdellium*, illud etiam in Arabia inveniri ait ex testimonio Dioscoridis *Lib. 1. c. 81.* ubi illud Indiarum *Bdellio* præfert. Isidori *Etym. Lib. 17. c. 8.* Sylvatici *Pandect. in Bdellium.* Gallieni *de Simpl. medic. fac. Lib. 6.* qui *Bdellium Arabicum* comparans cum *Bdellio Scythico*, id est, cum *Bdellio Indico* (pars enim Indiarum meridionalis *Scythia* vel *Indo Scythia* vocatur) illud huic antepont. Plinii, qui *Lib. 12. c. 9.* pluris æstimat *Bdellium Bactrianæ*, quam illud, quod in Arabia nascitur, hoc verò cæteris omnibus præfert, atque arborem, è qua gignitur, nasci in arenis Sinus Persici, quam mare æstu suo cooperit. Fortè ea ipsa est, quam Strabo, suppresso nomine, commemorat, cum ait illam nasci in Insulis propè Euphratem positas, thuris odorem habere, ejusque disruptas radices succum odoriferum reddere. Sed quocunque demùm Arabiæ loco *Bdellium* nasci dicatur, oportuit tamen, ut in regionem *Hevilab* seu *Chavilab* illud, quod ad provincias juxta Tigridem & Euphratem sitas, necnon ad reliquas Asiæ Septentrionalis regiones transvehi debebat, deferretur: hinc Arrianus *Hist. Indic. n. 41.* ait, in urbe *Diridote* seu *Teredone*, cujus rudera hodie adhuc propè Euphratis ostium supersunt, magnam aromatum, & omnium Arabiæ pharmacorum copiam distrahì. Hæc Huetius: ex quibus equidem habemus *Bdellium* in Arabia oriri ac inveniri, ac inde in *Hevilab*, vel, ut ipse loquitur, *Chavilab* regionem deportari &c. at non probat illud in ea inveniri aut oriri, quod tamen apertè innuit Moyses; unde ambiguum est, num regio hæc eo præcise loco sita furit, quo ipse eam collocat.

XLI.

Augustinus Calmet *Bdellii* quamdam speciem ex Media vel Scythia advehi & *Scythiam* appellari ait, quod & nos supra ex Plinio retulimus; *Scythiam* verò Chelchidi proximam fuisse; *Scythiæ* enim ad Phasim usque patebant, ejusque littora incoluere, unde latius deinceps posuere fines, & in ea regione potiti sunt montibus usque ad Caucasum, atque agris usque ad Oceanum, & ad Paludem Mæotidem, & usque ad Tanaim; inde verò usque ad Nilum processerunt, ac in suam ditionem redegerunt populos omnes, qui inter Mare Caspium, Paludem Mæotidem, Oceanum Orientalem, atque Ægyptiacum &c. immorabantur. Ex Diodoro Siculo *Lib. 2. p. 89. 90.*

Herodotus quoque *Lib. 1. c. 201. & Lib. 4. c. 11.* veterem Scytharum permanfionem ad Araxem statuit, atque, ipsos fluvium hunc prætervectos fuisse, & à Massagetis in fugam actos ad Cimmericorum regiones confugisse. Iustinus *Lib. 1. & 2.* Phasim & Araxem Scythiæ fines ad Meridiem constituit: *Thomiris*, inquit *Lib. 1.* cum prohibere hostes posset, vadum Araxis fluminis transire permisit, & sibi feliciorum pugnam intra regni sui terminos rata, &c. & *Lib. 2.* ait: *Scythia in Orientem porrecta includitur à tergo Asia & Phasi flumine.* Hucusque Calmet. At quantum advertimus, non probat Mediam seu Scythiam terram *Hevilab* fuisse, quod tamen præstare deberet, atque in ea duntaxat, & non tantum in illius vicinis regionibus *Bdellium* invenire.

XLII.

Harduinus paucis hic rem conficit. Plinius, inquit, etiam de *Bdellio* loquitur *Lib. 12. Sect. 19. aliàs c. 9.* *Bdellium* - - nascitur in Arabia, Indiæque, Media, & Babylone. Est Gummi species, & ut creditur, illud, quod Pharmacopolæ nostri *Animam* vocant. Hæc nec plura hic Harduinus. Cum enim regionem *Hevilab* in Arabia felici, juxta communem & veriorum Scriptorum sententiam, collocet, ubi *Bdellium*, illudque optimum inveniri Scriptores isti omnes testantur, superfluum arbitratus est, ut id ipse evincat, hic implere paginas.

XLIII.

III. Et *Lapis Onychinus* Hebr. *Lapis Schobem*. Omnes auctores fatentur, quis propriè *Lapis Schobem* fuerit, nihil certè affirmari posse. Septuaginta circà illius significationem non semper sibi constant: isthic lapidem *Prasinum* vertunt; alibi verò *Onychem*, *Smaragdum*, *Beryllum*, *Sapphirum*, *Sardonychem* reddunt. Tres Græci Interpretes *Onychem* dicunt. *Smaragdum* Philo. Josephus *Sardonychem*. S. Hieronymus hic *Onychem* transfert, at in Job *Sardonychem*. Omnia ferè Hebræorum Lexica *Onyxi* suffragantur. Paraphrastes Onkelos & Jonathan, Moyses Barcephas, Interpres Arabs & Syrus *Schobem Beryllum* interpretantur. Vetus Versio Italica, Eusebius, Severianus, S. Ambrosius, S. Augustinus, ac plurimi alii Patres post Septuaginta *Prasinum* vertunt.

XLIV.

Huetius quemnam pretiosum lapidem vox Hebræa *Schobem* significet, parùm sollicitus esse videtur, sibi que sufficere ait ostendere, quam olim Arabia lapidum pretiosorum fertilis fuerit. (Olim, inquit, nunc enim est alia rerum facies, illorumque commercium præcipuè fit in Oriente.) Opinionem suam fulcit imprimis auctoritate Ezechielis Prophetæ *c. 27. v. 20. & seqq. supra n. 36. & III.* à nobis laudati. Ubi recensens præcipuas merces è Saba & Reema Arabiæ felici regionibus ad Occidentale litus Persici Maris seu Sinus positas advectas, & quarum Arabibus cum Tyriis erat commercium, iisdem lapides pretiosos adnumerat. Nearchus Alexandri Magni Bellidux, qui in sinu Persico navigaverat, asserit apud Strabonem *Lib. 16.* in isto Sinu multas occurrere Insulas, in quibus maximi splendoris lapides inveniebantur. Idem Strabo refert Arabiæ divitias in lapidibus pretio-

sis, excellentibus aromatibus, & auro consistentes Augustum induxisse, ut illuc Ælium Gallum miserit, quò sibi hujus regionis populos conciliaret, aut subjugaret, sicque ex eorum opibus compendium faceret. Diodorus *Lib. 2.* Arabiæ commoda fusè prosequitur, præcipuè autem illius pretiosos lapides commendat, atque ibidem omnis speciei inveniri, qui à colorum varietate & splendore magni æstimantur. Plinius, qui in illustranda lapidum pretiosorum materia integrum suum ultimum librum impendit, præstantiores ex Arabia adducit; quamvis nunc in ea rariores sint, quam tunc fuerint: Nam lapidum pretiosorum fodinæ æquè ac Metallorum tandem exhauriuntur. Attamen Peregrinatores, rerum naturalium Investigatores, & Gemmarum quasdam ibidem reperiunt. Denique si vox Hebræa *Schobem* seu *Schobam* *Onychem* significare debet, Plinius ait, *Veteres sibi persuasum habuisse Onychem nonnisi in Arabiæ montibus inveniri.*

Augustinus Calmet nomen *Schobem* vel *Schobam*, vel ut ipse scribit, *Sobem* vel *Sobam* *Smaragdum* lubens verteret; & hoc nomen in *Smaragdi* nomine occurrere ait, quod fortasse componi potuit à *Sobem vaguab* *Exod. 16. 31.* *Sobem* scilicet cæso. Pulchriores ac pretiosiores *Smaragdos* à Tartaria deferri ait, qui omnium plurimi æstimantur; & Plinius *Lib. 37. c. 5.* inter duodecim *Smaragdi* genera, quæ recensentur, *Scythicos* reliquis præstari ait; at *Scythia* regioni, quam Phasis alluit, est contermina; & Solinus *c. 24.* adnotat, cum de *Scythicis* *Smaragdis* est sermo, intelligendam esse *Scythiam* in Asia, quæ ad Phasim usque protenditur. Hæc Augustinus Calmet, qui cum in sua Chelchide lapidem *Onychem* haud invenire potest, saltem *Smaragdum* in illius vicinia invenisse se putat. Verum neque Tartaria, neque *Scythia*, è quibus *Smaragdos* deferri ait, sunt regio *Hevilab*, in qua tamen lapidem *Schobem* seu *Sobem*, ut ipse loquitur, reperiri ait Moyses.

Harduinus, & lapis, inquit, Hebræus habet *Heben*; vocabulum, quod propriè *lapideum* vel *lapideum* quid significat, non verò Gemmam aliquam. *Onychinus*. Hæc de *Onychino* memorat Plinius *Lib. 30. Sect. 12.* aliàs *c.* *Onychem* etiam in Arabiæ montibus, nec usquam alibi, nasci putavere nostri Veteres. Et paulò post laudat vasa ex hoc lapide confecta, quæ ad conservanda odoramenta dicit esse apta; additque ante hac ea nonnisi ex Arabia venisse.

At verò, inquit ulterius, quando Moyses hoc loco de *Bdellio*, & de lapide *Onychino* loquitur, atque ait aurum hujus terræ optimum esse, non tam hujus terræ, quam ipsius Paletinae elogium texere intendit, nempe ut palam faceret, quanta esset ipsius in opulentarum harum provinciarum vicinia Situs commoditas, quibuscum fovere commercium ipsi facile foret. Aliàs enim quid Moysen impellere potuisset, ut tantis encomiis, præsertim hoc loco, Arabiam celebraret.

§. VII.

EXPOSITIONES VERSUS XIII.

v. 13. Nomen fluvii secundi Gebon, ipse est, qui circumit omnem terram Æthiopia Hebræus textus habet: *Omnem terram Chus.* Unde Huetius sic vertit: *Et nomen secundi fluvii est Gebon; is est, qui circumit totam terram Chus.*

I. Nomen fluvii secundi Gebon. Circà hunc fluvium, nempe quis ille fuerit aut sit, & ubi scaturiginem suam habuerit vel habeat, inter se se non conveniunt Scriptores, sed quilibet, prout sibi opportunum videtur, locum ei assignat. Aliqui *Gangem* illum esse existimant. At hæc opinio falsa esse dignoscitur ex iis, quæ *sup. §. 6. n. 29. 1.* de hoc fluvio disseruimus. Alii præsertim Arabes, illum esse putant *Oxum* quem *Geibonem* vocant, & qui in mare Caspium ad illius Orientale litus dilabitur. At perperam, enimvero fluvius iste, omisso, quòd trans Mare Caspium ad Orientem scaturiat, 300 ferme miliaris versus Ortum ab Euphratis fontibus oritur. Alii torrentem *Gebon* propè Jerosolymam, ob nominis identitatem, illum esse dixerunt. At de torrente quodam hic Moysi sermo non est, sed de fluvio.

Verum inter opiniones: quas modò retulimus, magis vulgata fuit ea, quæ Nilum Africæ fluvium *Gebonem* esse statuit. Illam tenuerunt Josephus *Antiq. lib. 1. c. 2.* & plerique Ecclesiæ Patres, necnon pene innumeri S. Scripturæ Interpretes, ac textu Ecclesiastici *c. 24. v. 35. & seqq. supra §. VI. n. 29. 1.* à nobis relato præcipuè fulciunt, ubi recensentur quinque fluvii Phison scilicet *Tigris*, *Euphrates*, *Jordanis*, & *Gebon*; & quia putarunt, quòd, cum ibidem hæc fluviorum istorum enumeratio ab Oriente incepit, *Ganges* debeat esse *Phison*, & quòd, cum in Occidente finita fuerit, proinde Nilus sit *Gebon*, prout ibid. retulimus. Præterea sibi persuasum habuere hanc etiam fuisse Septuaginta Interpretum mentem, ut qui *Jerem. c. 2. v. 18.* vocem Hebræicam *Schichor* per *γῶν* reddiderint,

At

At notandum, quod hoc Jeremiæ loco Deus Israëlitis exprobrat, quod fiducia quam in illum habere debebant, obliti, præsidium quaesierint apud Ægyptios & Assyrios: *Quid tibi vis, inquit textus, in via Ægypti, ubi bibas aquam turbidam.* Ita Vulgata nostra. Septuaginta vertunt ὁδὸς γλυκὺν aquam Gebonis. S. Hieronymus Vulgatam sequitur, ac in *Jerem. c. 2. v. 18. & Ep. 27. c. 6. aquam turbidam* interpretatur. Vox *Schichor*, quæ in Hebræo est, propriè *turbidum* non significat, sed *nigrum*; istudque nomen *Nilo* inditum fuit, quia ipsius aquæ nigræ sunt: ob id Ægyptii illum nigro colore pingebant sub persona Osiris*), & Græci eum μέλας *nigrum* vocabant, latini verò *Melo*, unde vocem *Nilus* effictam fuisse quidam volunt; at falluntur; enimverò nomen istud à voce *Nuchul* Huetio videtur oriri, ipsi ab aliis populis inditæ, qui ad ejus littora sedem habebant, ut memorat Geographus Æthicus. *Nuchul* idem est ac Hebræum *Nachal* quod *torrentem* significat, quo nomine Scriptores Sacri eundem *Nilum* propter frequentes suas inundationes à pluviis exortas sæpius vocant. Quemadmodum igitur ex *Nuchul* & *Nachal* factus est *Nilus*, sic etiam ex *Schichor* factus fuit *Siris* seu *Sirius*, qui sunt *Nili* nomina, quod ultimum *Canicula* impertitum fuit, eo quod *Nili* exundatio diebus canicularibus incipiat. Attamen hujus fluvii aqua idèd tantum nigra est, quia luto Ægypti, cujus ager niger est, repletur; hinc à Græcis μελαμωλος dictus fuit. Vulgata, quæ *turbidum* habet sumit pro causa effectum. Fortè eadem ratione septuaginta scripserant ὁδὸς γλυκὺν aqua terrea aqua lu-
tea, quod postmodum in γλυκὺν degeneravit.

Cum itaque, inquit Huetius, *Nilus* pro *Gebone* habitus sit, Ægyptii gens admodum superstitiosa, imò & ipsi Gymnosophistæ, magni nominis Philosophi, cultui, quo ipsum venerati sunt, nullam posuere metam. Non solum arbitrati sunt scaturiginem ipsius sacram esse, non modò illum tanquam Deorum maximum sub nomine *Osiris* quod nomen etiam à *Scichor* derivatum fuit, & sub nominibus *Ori* ac *Jovis* adoraverunt & invocaverunt, non tantum in ipsius honorem dies festos maximè solemnes instituerunt, eique Sacerdotes consecraverunt, sed insuper illum è cœlo descendisse commenti sunt. Turcæ & Judæi hac in re minùs scrupulosi fidem eis adhibuerunt, sibi que persuasum habuerunt hujus fluvii aquam esse sanctam, idque eò facilius, quod illius fons ipsis ignotus fuerit. Homerus, qui Ægyptum studiorum causa peragravit, ibidem hac doctrinà imbutus est; nam Odissè δ. Nilum vocat δῆπνις, hoc est, à *Jove delapsus*. Id eundem aliquo sensu verum est, prout Strabo lib. 1. & Eustathius in *Homer. Odiss. δ.* adnotarunt; nam ipsius exundationem pluviæ pariunt, quarum dispensatorem Poëtæ Jovem constituunt, quod quidem Veteres haud ignoravere, adeò, ut δῆπνις Homeri hoc sensu propriè idem sit, ac è *nubibus cadens*. Hujus Homeri epitheti intuitu Plautus *Trin. Act. 4. Sc. 2.* de fluvio, quem tamen haud nominat, differens ait, ipsius scaturiginem esse in cœlo sub throno Jovis. Æthiopes verò Nilum vocaverunt *Astapum*, quod ipsorum linguâ aquam è tenebris profluentem significat; sed ex alia ratione, scilicet vel quia ipsius scaturiginis locum ignorarunt, vel quia alicubi terram subit. Quamvis Ægyptii Nilum è cœlo venire dicentes fortè velut rerum naturalium periti sint locuti, quò nempe ipsius naturam exprimerent, attamen etiam velut Theologi differuerunt; enimverò indicare voluerunt Nilum è Paradiso cœlesti fluere illum à Terrestri non distinguentes. Brachmanes idem de *Gange* asserunt, eumque cœlestem fluvium nuncupant, quemadmodum Nilus *flumen à Jove proveniens* appellatus fuit. Mahometani hac eadem ratione eandem quoque originem *Oxo*, qui ab ipsis *Gebon* vocatur, *Tigri* & *Euphrati*, necnon *Jaxarti*, quem *Sichon* appellant, tribuunt; cujus rei non alia videtur esse ratio, quàm horum fluviorum & eorundem ramorum vicinitas, qua sibi persuaserunt, eos ex eodem fonte profluere, ac proinde unum sine altero è cœlo delabi haud posse. Fortasse hunc *Sichon* cum alio ejusdem nominis in Cilicia fluvio, quem veteres Geographi Græci *Cydnus* vocant, confuderunt. Alius quidam in eadem provincia fluvius *Gebon* dictus ad hunc errorem multum contribuit; is nempe, quem veteres *Pyramum* dixerunt, quique *Adanam* urbem alluit. Nomen *Adana* idem est, ac *Eden*; id genti huic satis fuit, ut crederet *Eden* locum illum esse, in quo Paradisus erat, fluviosque istos inde profluxisse. Abulfeda Geographus Arabs falsè credidit binos hos fluvios propè *Adanam* conjungi simulque in mare delabi. Præterea quidpiam audiverant de quodam alio ejusdem Provinciæ fluvio, qui *Paradisus* vocabatur, quem Plinius & alii quidam notarunt. Cum igitur præter ingenii ruditatem & stupiditatem, qua laborant, hæc omnia Mahometani confunderent, haud mirum, quod dixerint, fluvium *Sichon* è cœlo descendere. Hæc ex Huetio.

Verum ut ad Nilum redeamus, opinio, quæ illum *Gebonem* esse statuit, nullo nititur fundamento, & apertè falsa est: Euphrates enim & Tigris, qui ex numero quatuor fluviorum illorum, quorum in descriptione Paradisi Terrestri Moyses meminit, à Nilo nimum quantum distant, quàm ut aliquando communem cum illo scaturiginem, habere potuerint, quam tamen ipsos habuisse volunt, qui tuentur fluvium, qui Paradisum irrigavit

*) *Osiris*. De illo multa fingunt Poëtæ. Verisimilius est illum Ægypti Regem fuisse, quem post obitum Ægyptii tanquam Deum coluerunt.

vit, in illos velut tot capita divisum fuisse: vel ut Paradisus ipse quarta suæ pulchritudinis parte ad ipsius usque fontem protensus fuerit, prout tamen protendi debuisset juxta illos, qui asserunt pulchritudinem Paradisi ad quatuor illorum fluviorum, quos memorat Moyses, propagatam fuisse fontes: *Nilus* quippè in Æthiopia superiore meridionalis Africae provincia, non procul à Monomotapæ Imperio oritur, ac inde versùs septentrionem pergens tandem pluribus ostiis Mari Mediterraneo immergitur: *Euphrates* verò & *Tigris* in Armenia Asiæ regione scaturiunt, ac versùs Meridiem fluentes tandem in Maris Persici sinum dilabuntur, ita, ut ipsorum & *Nili* fontes 600. circiter milliariis Germanicis à Meridie ad septentrionem à se se invicem distent.

Undè meritò cum Harduino dicimus; cuiquam vel tantillum in S. Scriptura versato in mentem venire haud posse, ut Nilum credat esse *Gebonem*. Equidem apud Isaiam c. 7. v. 18. & alibi, legimus Nilum seu potiùs Nili alveum vel canalem vocari *fluvium Ægypti*, at non invenimus illum fluvium Æthiopiæ nuncupari. Præterea ætate Moysis Nilus Hebræis nondum notus erat, & si quam illius habuere notitiam, illa minimè cujusdam partis ipsius dentaxat fuit; non enim noverant nisi ad summum Ostium *Taniticum**) dictum; cum illo tempore *Ostium Pelusiæ***) nondum extiterit, *Tanisque* Regia Urbs Pharaonis, & *Ostium Taniticum* hujus fluvii versùs Orientem limites fuerint; quod facillè colligitur ex *Psal. 77. v. 12. & 43.* ubi dicitur Moyses *mirabilia & prodigia fecisse in campo Taneos*. Et ex *Isai c. 19. v. 11. & 13.* ubi *Principes Taneos Consiliarii Pharaonis* vocantur. Et certè nunquam probabitur Regnum Ægypti, saltem Moysis ætate, ultra terras, quæ inter Orientale seu Taniticum Nili ostium & mare Rubrum continebantur, & ultra locum, ubi Nilus dividitur & *Delta* efformat, protensum fuisse. Id in Exodo c. 10. v. 18. & 19. clarè expressum cernimus: *Egressusque Moyses de conspectu Pharaonis, oravit Dominum, qui flare fecit ventum ab Occidente vehementissimum, & arreptam locustam projecit in mare rubrum: non remansit ne una quidem in cunctis finibus Ægypti.* Undè concludendum est, confinia Ægypti satis angustis limitibus circumscripta fuisse, scilicet maximè orientale, vide velut ea, in qua sita est Civitas Alexandria, & Ægyptum pertinuisse, omnes hæ locustæ à vento in mare rubrum haud delatæ fuissent, verum maxima pars illarum in septem Nili ora delapsa fuisset.

Præterea, cum iste Nili ramus solummodò notus fuerit Hebræis, eoquod Regis Pharaonis Imperium terminaret; hinc est, quod in Pentateucho nomen aliquod proprium *Nilo* haud tribuatur. Sed appellativum ac in numero singulari duntaxat, & simpliciter *fluvius* dicatur, quo singulari nomine Moyses nonnisi ramum Taniticum, qui Palestinæ proximus fuit, designabat. Et hac etiam ratione, cum successu temporis Judæi hujus fluvii, Syenæ***), Memphis****), & loci, quo Alexandria stat, necnon ostii Pelusiæ habuere notitiam, eadem, inquam, ratione nullo speciali nomine illum insignierunt, sed tot, quot detexerunt illius Ostia, *flumina Ægypti* nuncuparunt, prout videre est in Isaiâ c. 7. v. 24. & apud Ezechielem c. 29. v. 3. 4. 10. c. 30. v. 12. & c. 32. v. 2. Imò ætate Homeri, & plusquam 500. post Moysen annis fluvius iste non Nilus sed *Ægypti fluvius* adhuc vocabatur, quemadmodum Plinius advertit. Denique *Nili* nomen non videtur adinventum fuisse ante duodecim illos Ægypti Reges, è quorum numero Plammethicus fuit ætate Manassis Regis Juda.

I 2

Ne-

*) *Ostium Taniticum*. Ei nomen dedit urbs *Tanis* supra Insulam posita propè ostium secundum seu ramum Nili, qui propterea *Taniticum ostium* vocatus est. Moyses Num. 13. v. 23. illam in Hebræo textu *Zaan* vocat, atque, urbem *Hebron* septem ante illam annis conditam fuisse. In hac urbe Moyses educatus fuit, Exod. 2. v. 2. Ad eam quoque venerunt filii Jacob frumenta emturi, Gen. 42. & 43. In ea quoque Moyses Dei potentiam Pharaoni notam fecit. Exod. c. 7. & seq. *Psal. 70. v. 12. & 43.*

**) *Ostium Pelusiæ* à *Peluso* seu *Pelusiâ* urbe Ægypti sic dictum, quæ ad ostium orientalis Nili rami & Palestinæ proximi sita fuit. Veluti clavis Ægypti versùs Phœniciam & Judæam habita est. Ezechiel illius meminit c. 30. v. 15. & 16. illamque *robur* Ægypti vocat.

Anno Chr. 1167. vel 68. ab Amalarico Hierosolymorum Rege penitus in cineres reducta fuit, nec deinceps restaurata. Attamen si quibusdam fides, extat hodieum adhuc ibidem urbecula quædam seu Pagus *Tbienum* dictus 300. stadiis à Casio monte diffusus.

***) *Syene* seu *Syena* urbs Superioris Ægypti ad Nilum in confinibus Æthiopiæ sita. Plinius Lib. 2. c. 73. & Strabo Lib. 2. p. 114. ajunt illam 50. stadiis ab Alexandria positam fuisse.

Urbs hæc immediatè sub tropico cancri, id est, sub 23. gr. m. 30. latitudinis septentrionalis posita est; nam, ut Pansanias Lib. 8. c. 38. memorat toto eo tempore, quo Sol in Signo Cancræ versatus est, nec animalia, nec arbores umbram emisere.

****) *Memphis* vetus & magna, necnon Metropolis Ægypti. Quindecim millibus passuum à disjunctione Nili, sive ad initium *Delta* in sinistro hujus fluvii littore sita fuit. Aniso Regi Ægypti urbe aquis diluvii devastatâ, Noë posteri illam condiderunt, sedesque fuit Captivorum Regum, donec à Nabuchodonosore devastata fuit.

Nemini amplius mirum videri debet, quod dicamus Israëlitas Moyſis ætate non niſi Tractum illum, quo primùm Ægyptum incluſimus, noviſſe, ſi attendere velit, provincias ultra Sabæ Regnum, quod mari Perſico adjacet, ac intra *Achanam* (Harduino *Phisonem*) & flumen *Salsum* (*Gebonem*) ſitum eſt, adhuc Salomonis ætate ipſis omnino fuiſſe ignotas, cum & ipſe Servator noſter Chriſtus Ieſus *Luc. c. 11. v. 31.* dicat, *Reginam Sabæ à finibus terræ veniſſe audire Sapientiam Salomonis.*

Denique *Provincia* nomen, quod filii Jacob Ægypto dederunt, partim in cauſa eſt, quod eidem tam anguſtos limites præſcripſerimus: *Locutus eſt nobis Dominus terræ durè*, inquiunt *Genes. c. 42. v. 30.* & putavit nos exploratores eſſe *Provincia*. . . Hujus textus occasione ſubit mentem cogitatio illas Regum Thebes, Dioſpolis, Memphis, Thinitæ & Elephantinæ Dynaſtias non niſi inania otioſorum hominum eſſe figmenta. Ceterum ſemper verum erit dicere, *Nilum* quatuor illis fontibus ſeu fluviis, quorum Moyſes meminit adnumerari non poſſe. Hæc ex Harduino.

XLIX.

Calvinus, quem laudat Scaliger, binorum *Tigris* & *Euphratis* ramorum ſeu alveorum Occidentalem *Gebonem* eſſe vult, ex eadem ratione, qua, quod alibi diximus, horum duorum fluminum alveum Orientalem *Phisonem* eſſe ſtatuit; tùm etiam ac præcipuè, quia arbitratus eſt cum multis aliis terram *Chus* quam textus Hebræus exprimit, & quam ex ipſius ſententia ramus iſte præterlabitur, *Æthiopiam* eſſe Arabiæ provinciam.

L.

At obnuntiat Huetius, vultque ramum ſeu alveum *Euphratis* & *Tigris* orientalem eſſe *Gebonem*, quod ex his duobus fluviis, ſicut alveus Occidentalis, quem *Phisonem*, ut jam ſupra diximus vocat, prodiens, ac in mare ſeu Sinum Perſicum incidens, iisdem incrementis & exundationibus ſit obnoxius, non tam magnis tamen, ac alveus Occidentalis, quod ripæ ejus non ita ſint depreſſæ.

Ab iſtis exundationibus illum *Gebonem*, vel, ut Hebræi ſcribunt, ac pronuntiant, *Gichonem* à verbo *Guach*, quod *erumpere*, *prodire* ſignificat, vocatum fuiſſe ait; & amiculum Hieroſolymæ vicinum ex eadem cauſa idem nomen habuiſſe, quoniam hortos proximè aditos irrigabat. Moyſes, inquit ulterius, Gehoni fluvio pauciores notas appoſuit quàm *Phisoni*; hoc enim ſemel cognito, facile reliquorum ſitus dignoſci potuit: cum enim *Phison* reſpectu Arabiæ Petreæ, in qua Moyſes ſcribebat, primus occurrat, ſecundus, qui *Gebon* erat alius eſſe non poterat, niſi ille, qui poſt hunc ſequebatur, ſcilicet alveus ſeu canalis Orientalis ex duobus Euphratem dividuntibus; nam alibi & remotius illum quærere velle, id eſſet verbis Moyſis vim inferre, ut qui expreſſè dicat fluvium hunc tribus aliis in Paradiso junctum fuiſſe. Hæc inter alia Huetius, quæ tamen minus probabilia eſſe ſuo loco patebit; hic duntaxat notaſſe ſufficiat, nullibi Moyſen dicere *Gebonem* tribus aliis fluviis in Paradiso junctum fuiſſe; quod quamvis verum eſſet, id tamen de ſuo *Gebone* minimè dici poſſet, ut qui non niſi ex Euphrate & Tigri ſimul junctis & unicum duntaxat fluvium componentibus prodire ab ipſo dicatur.

LI.

Auguſtinus Calmet *Araxem* fluvium *Gebonem* ſtatuit. Si animum advertamus, inquit, ad ea, quæ Moyſes de *Gebon* loquitur, & fluvium inquiramus, qui non procul à *Tigris* & *Euphratis* fontibus originem ducat, nullum præter *Araxem* inveniemus, cui hæ notæ convenient: celeberrimum quidem fluvium, qui ex monte *Ararat* ſex paſſuum millibus ab Euphrate procul erumpit *) & qui in Mare Caſpium ſe exonerat. Strabo *lib. 11.* vocat Abos **) montem, undè Euphrates & Araxes originem ſortiuntur.

Hebræum nomen *Gebon*, quod à radice prodit, quæ cum impetu fluere ſignificat, bellè quidem *Araxis* naturam designat, qn ingens & pernicioſiſſimus eſt fluvius, ſubindè plurimum annium ac torrentium aquis, quæ in ipſum deſluunt, tumefcens, & qui cum liquidis nivibus turget, nullis aggeribus ac munimentis coercetur; imò aquarum ſuarum rumore & celeritate eos, qui illum intuentur, abſterret; naves autem impoſitas tanta devehit pernecitate, ut uno fermè temporis momento quingentorum paſſuum iter abſolvant. Plurimi in utramque fluminis ripam jacti pontes fuere, ac ipſe Magnus Alexander ripas ponte conjunxit; ſed quantumvis hi validi eſſent ac ſolidi, uti ad hanc uſque diem videre eſt ex fornicum reliquiis, quæ adhuc extant, attamen aquarum vim minime ferre potuerunt; quomobrem cecinit Maro: *Et pontem indignatus Araxes.* At cum Auguſtus ibi pontem adificafſet, qui diutius manſurus exiſtimabatur, immutato epitheto vocari cœpit

*) Fallitur, dum putat *Araxem* originem ſuam habere in *Ararat* monte Armeniæ. Enimverò fluvius iſte 4. milliariis procul ab hoc monte fuit, in quo nullus fluvius occurrit præter rivum quemdam, qui *Acourlou* vocatur.

**) *Abos*, *Aba* & *Abus* mons excelfus in magna Armenia, nunc Turcomannia 12. milliariis ab urbe Smyrna & non procul ab Ezero poſitus. Strabo illum collocat inter 75. & 77. Grad. long. & inter 42. & 43. Grad. lat. m. 21.

pit: *Latii patiens jam pontis Araxes.* At hunc, non ſecus ac reliquos brevi *Araxes* ſubvertit. Verumtamen noſtris hiſce temporibus pontem patitur *Araxes*, quem incolæ ex traditione putant è terreſtri Paradiso prodire. Herodotus *Lib. 1.* ait, pro locorum varietate *Araxem* alibi *Iſtro* majorem alibi minorem eſſe, atque ex *Mautienis* montibus per ſexaginta fontes effluere, qui in paludes diſperduntur, eo excepto, unde fluvius ille, de quo ſermo eſt, exiſtit, & in Mare Caſpium dilabitur.

Summa ſunt ea, quæ de ſoli illius, quod *Araxes* alluit, ubertate traduntur. Strabo *Lib. 11. p. 352. edit. Baſil.* terram hanc quodlibet ſegetum genus ferre ait, quin excolatur: vites verò tot racemis pergraves eſſe, ut nunquam omnes colligantur. Multis præterea in locis, cum ſemel ſatum fuerit, bis terque meſſis peragitur; ac primò quinquagies ſemen multiplicatum metitur, quin tamen tellus inſtaurata fuerit, vel ferreo aratro, uti mos eſt, ſed ligneo tantum proſciſſa. Cœlum mirum in modum lene eſt: vites cultore non indigent, & poſt quintum duntaxat annum putantur: tenellæ arbores ſecundo ſtatim anno fructus emittunt.

Strabo *Lib. 11. p. 369.* non ſemel ait Jaſonem ac Medeam ea in regione regnaſſe, quæ inter Euxinum & Caſpium mare interjacet; ibique diutiſſimè Jaſonis monumenta ſubſiſtere, qui ab illius incolis honoribus divinis decoratus fuit; ac cum plurimarum provinciarum, fluviorumque nomina immutaſſe teſtatur, illiſque Græca nomina ex Græcis annibus deſumta, quæ aliquam cum Armenicis ſimilitudinem habere videbantur, impoſuiſſe: *Araxem* verò hoc nomine vocaſſe propter ſimilitudinem cum flumine *Peneo*, quod à Græcis *Araxes* quoque appellatur, eoquod *Oſſam* ab *Olympo* *) ſejungat. Hæc Strabonis adnotatio aperit nobis originem difficultatis; propter quam operoſum eſt vetera hujus regionis locorum ac fluminum nomina ex antiquitatis tenebris eruere. Hucusque Calmet ubi nihil omittere videretur, tum ut à regionum *Araxi* vicinarum, vel quas ipſe perfluit, ubertate, non procul inde Paradiso Terreſtrem exiſtiſſe perſuadeat, tum ut conjicere faciat *Araxem* olim & Moyſis ætate *Phisonem* vocatum fuiſſe, ac primùm diu poſt Græco *Araxis* nomine veniſſe. Hæc quidem meræ ſunt conjecturæ, quæ, niſi quædam alia obſtarent, utcunque poſſent admitti; At terram *Chus* ſeu *Æthiopiam*, quam fluvius iſte circumeat, ut ait Moyſes, invenire, hîc opus hîc labor. Præſtabit tamen etiam illum, hac de re differentem audire. Prius quid de *Gebone* Harduinus eloquatur, exponendum nobis eſt.

Harduinus igitur ſe probaturum ait *Æthiopiam* Arabiæ provinciam fuiſſe, proinde fluvium, qui in ea fuerit inventus, *Gebonem* eſſe. In hac regione duo fluvii quærentur, quorum Plinius meminit, eoque loco poſiti ſunt, ubi *Phison* & *Gebon* eſſe debent, hoc eſt, in pari cum Tigri & Euphrate à Terra Sancta diſtantia, & ambo Israëlitis, etiamnum ſub Regno Antiochi Epiphanis, quo tempore Liber Eccleſiaſtiſ ſcriptus fuit, æquè cogniti, ac Tigriſ & Euphrates adeò famoſi & celebres fluvii. De fluvio *Æthiopæ* igitur ſermo eſt apud Iſaiam *c. 18. v. 1.* *Væ terræ cymbalo alarum quæ eſt trans flumina Æthiopæ.* Et apud Sophoniam; *Ultra flumina Æthiopæ. Inde ſupplices mei, filii diſperſorum meorum deferent munus mihi.* Nam in utroque loco hoc *Æthiopia* in Hebræo exprimitur per *Chus* prout ſuo loco videbimus.

Hunc *Æthiopæ* fluvium Plinius etiam fluvium *Arabie* vocat, refertque Regem Juba illum vidiffe, ac declaraffe ipſius latitudinem non procul à mari eſſe quadringentorum circiter pedum. En ipſius verba *Lib. 32. Sect. 4. aliis c. 1.* *Juba in his voluminibus, quæ ſcripſit ad C. Caſarem Auguſti filium de Arabia, tradit Cetos (τὸ κῆτος) ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum ſexaginta latitudinis in flumen Arabiæ intraſſe.* Quemnam enim alium Arabiæ fluvium vidiffe potuiſſet Rex Juba præter quemdam *Æthiopæ* Arabiæ fluvium? Fluvium hunc à Plinio flumen *Salsum* alibi vocari ait: ſcilicet *Lib. 6. c. 28.* ubi hæc habet: *Nunc à Chabaræ *) dicemus oram Antiocho Epiphanis primum exquiſitam. Locus ubi Euphratis oſtium fuit. Flumen Salsum. Promontorium Chaldone. Voraginis ſimilius (Pelagus) quàm mari, per quinquaginta millia (paſſuum) oræ.* Hæc Plinius, quæ clariùs ſic redduntur: *Nunc deſcribemus oram, quæ à Chabaræ incipit; & quam primò detexit Antiochus Epiphanes. Ibi locus cernitur, ubi oſtium Euphratis fuit: fluvius Salsum, Promontorium Chaldone, ubi mare per quinquaginta paſſuum millia voraginis ſpeciem reſert.*

Ubi notari vult Harduinus, hîc nomen *Salsum* non eſſe adjectivum ab aquarum ſalſitudine derivatum, ſed potiùs nomen proprium barbaræ originis, quemadmodum *Salfos*, quod eſt nomen fluvii, quem idem Plinius cit. *Lib. 6.* in *Carmania* Perſiæ vicina regione collocat. Et hunc fluvium Moyſis *Gebonem* eſſe contendit. Argumenta, quæ ad id proban-

K

*) *Oſſa* & *Olympus* ſunt duo montes in *Peloponeſo*, nunc *Morea*, quos *Peneus* interfluit.

*) *Charax* aliàs *Camata* urbs Aſiæ in extremitate Sinûs Perſici ſita, ubi Arabia felix *Eudemon* dicta ſumit initium.

bandum profert, infra referemus; atque in hoc præcipue versantur, ut nempe sciatur, quid in S. Scriptura sub nomine *Æthiopia* intelligendum sit, quo semel probe stabilito, nulla supererit difficultas circa situm Gehonis.

LIII.

II. *Ipsa est, qui circumit omnem terram Æthiopia, Hebr. Omnem terram Chus.*

Maximi sane momenti est hanc regionem *Chus* invenire, ut quæ sit primum signum, quod ad dignoscendum, quo loco fluvius Gehon fluxerit, & quamnam irrigarit regionem, nobis Moyses suggerit. Verum quoniam hic Scriptores abeunt in diversa, res est maximis præpedita difficultatibus. Septuaginta nomen *Chus* passim *Æthiopiam* reddere, quos secuta est Vulgata nostra, & S. Hieronymus *Quæst. 10. in Genes.* ubi ait, à Judæis *Æthiopiam* vulgato nomine *Terram Chus* appellari. Iosephus quoque *Lib. 1. Antiq. c. 7.* refert *Æthiopes* Semet *Chus* vocare, necnon hoc nomine ab Asia universa distingui. Porro hoc nomine apud Græcos omnes illæ regiones veniunt, quorum incolæ nigri sunt coloris; *Æthiopia* quippe nomen Græcum est, ab *Αἰθρᾷ*, uro & *ἰσχύς* vultus compositum, quod *Æthiopes* Solis ardoribus urantur, vel nigri sint, quemadmodum id, quod usum fuit: unde plures fuere, & adhuc sunt regiones, quarum incolæ Solis ardoribus urantur, ac proinde nigri sunt, & quæ propterea *Æthiopia* veniunt nomine, seu apud Hebræos *Chus* vocantur. Occurrit imprimis regio in parte meridionali Africæ posita, quam Nilus interfuit, unde plerique SS. Patres & S. Scripturæ Interpretes se eò abduci sunt passi, ut fluvium hunc *Gebonem* esse putarent. De hoc *Æthiopia* seu regione *Chus* quidam explicant ea, quæ Isaias *c. 11. v. 12.* dicit: *Adjiciet Dominus secundò manum suam ad possidendum reliquum populi sui, quod relinquetur ab Assyriis; & ab Ægypto; & à Petros, & ab Chus (seu Æthiopia)* Et Ezechiel *c. 29. v. 10.* *Daboque terram Ægypti in solitudines gladio dissipatam, à terra Syneæ usque ad terminos Chus (seu Æthiopia).* At Bochartus qui *lib. 4. Geograph. Sac. c. 2.* contendit veram regionem *Chus* seu *Æthiopiam* partem fuisse Arabiæ Petreæ, & partem Arabiæ Felicis, ac præsertim latè patuisse ad imam usque Erithræi seu Rubri maris partem ac secus Eoum littus, adductos textus de ea interpretatur.

LIV.

Huetius tres à se reperiri nominis *Chus* regiones ait, *Æthiopiam* scilicet, *Arabiam* ac *Sufianam*. *Æthiopiam* & *Arabiam* nomen *Chus* inter se divisisse; illud quippe generale esse complectens regiones à duobus lateribus Sinus Arabici, communiter *Mare rubrum* dicti existentes. Hæc igitur regio, juxta ipsum, in duas divisa erat oras, juxta duo Sinus Arabici latera, imò & ultra ipsius ostium hodie *Babelmandel* appellatum, nempe in Oram Orientalem, quæ partem constitutebat magnæ Peninsulæ Arabiæ; & Occidentalem, quæ est inter Sinum hunc & Nilum. Ex hac ratione, inquit, Homerus *Odyss. α. Herodotus Polym. c. 69. 70.* & alii *Æthiopes* regionem istam incolentes, & vicinos Ægypti in Orientales & Occidentales diviserunt; docetque Eustathius antiquos verba Homeri ita intellexisse. Exinde est, quod Homeritæ Arabiæ populi ad latus meridionale siti à Stephano Geographo *Æthiopes* nominentur. Hæc Huetius.

Verum Scriptores omnes *Æthiopiam* seu regionem illam *Chus*, de qua hic sermo est, nequam ab Arabia distinguunt, sed in ea contineri, & illius provinciam esse asserunt. Equidem aliqui, ut Bochartus primum à nobis laudatus, illam partim in Arabia Petrea partim in Felici, alii verò communiter in Felici collocant, nec de illa, quæ inter Maris Rubri Sinum & Nilum posita sit, quidquam memorant. Homerus, & Herodotus, alique, *Æthiopes* hanc regionem incolentes in Orientales & Occidentales dividere potuerunt, quin tamen necesse sit, ut propterea hi ultra Sinus Arabici Ostium transferantur.

Sufiana denique Persiæ provincia ad Tigris alveum seu canale Orientalem posita, & cujus Occidentale latus ipse priusquam Sinui Persico immergatur, duntaxat alluit, quemque *Gebonem* Moyses esse vult, tertia regio est, quam nominis *Chus* se reperire ait. En Argumenta, quibus hanc suam opinionem fulcire conatur: Omnes Peregrinantium relationes, inquit, docent nos, *Sufianam* hodie *Chuzestam*, nomine composito ex *Chus* & terminatione Persicâ appellari. Benjamin Navarrus magnam, ait, provinciam *Elam*, in qua *Susa* Metropolis est, quamque præterlabitur Tigris hoc nomen habere. Hæc provincia *Elam* est Elmayis ab Oriente Ostii Euphratis usque ad latus Persici Sinus sese extendens. Geographus Nubiensis & alii Arabes illam *Chuzestam* vocant; sed hic est error Librariorum inter litteras Arabicas *Retz*, quæ nonnisi unico puncto inter se differunt haud distinguendum. Hujus regionis incolæ, si Mario Nigro credimus, illam simpliciter *Chus* appellant. Hæc eadem regio pro varietate dialectorum *Lib. 4. Reg. c. 17. v. 24.* *Cutha* nuncupatur, ac inde Salmanasar Rex Assyriorum partem Coloniam deduxit, quæ locum Samariæ incolarum & decem Tribuum Israël, quos aliorum transtulerant, occuparet. Novi hi incolæ, qui postea sub nomine *Samaritanorum* innotuerunt, suæ originis nomen retinuerunt, ac *Cuthæi* nuncupati fuerunt. Scaliger, quamvis de cætero inexhaustæ eruditionis vir esset, crassissimum tamen errorem hic commisit, cum Samaritanos ab urbe Chol-

Cholchidos, cui *Citæa* nomen, quorsum Salmanasar decem Tribus illas deduxisset, *Cuthæos* fuisse appellatos affirmat. Samaritani enim à provinciâ *Cutha*, unde venerant, nuncupati sunt *Cuthæi*; neque decem Tribus in Cholchidem, sed in Assyriam fuerunt deportatæ; & quamvis in Cholchidem delatæ fuissent, ridiculum tamen est dicere Samaritanos denominationem suam ab urbe desumisse, è qua neque venerant, neque in qua habitaverant; sed ex eo solum quod decem Tribus, in quarum successerant locum, eandem incolerent. Iosephus quidem fluvium quemdam nomine *Cuthum* comminiscitur *Lib. 9. Antiq. c. 14.* quem nomini *Cutha* originem præbuisse refert, quod huic Persiæ regioni fuit impositum. At vocabulum *Cutha* vel *Cuth* à voce *Chus* formatum est, cujus ultimam litteram in *t* vel *th* Chaldaei sæpius mutant eidem sonum paulò duriores & minùs sibilantem tribuentes, prout Dio Cassius & Xiphilinus in *Traiano* adnotarunt. Sic *Thor* dixerunt pro *Sor*, *Athyria* pro *Assyria*. Nec illis credendum est, qui putarunt nomen *Susa* hujus provinciæ Metropolis à *Chus* derivari; enimverò urbs hæc nomen suum à liliis magnâ copiâ in hac terrâ prognascentibus potius traxit; lilia autem in lingua Hæbraicâ vocantur *Susim*. Græci originem hanc non ignorarunt, cum eorum plurimi illam observent.

Multa insuper alia vocabuli *Chus* vestigia supersunt in *Sufiana*. Ibi occurrunt *Cosfai* *Uxiensum* vicini, juxta Plinium *Lib. 6. c. 27.* Ptolomæum *Lib. 6. c. 3.* & Arrianum de *Exped. Alex. Lib. 8.* qui pariter à *Chus* sic vocati fuerunt. *Kissia* & *Kissiani* eandem habent originem. *Kissia* exigua fuit *Sufianæ* provincia, quæ *Sufianis* omnibus nomen suum dedit. Poëta Eschilus quoque de quadam hujus nominis urbe in eadem provincia collocatæ loquitur, & quod memorabile est, eam à suâ vetustate celebrat: Memnonis matrem, id est, *Auroram Kissianam* quoque vocat. Hæc Huetius, ut probet *Sufianam* esse terram *Chus*, quam circumire ait Moyses *Gebonem*, quem ipse Orientalem Tigris Alveum seu Canalem esse vult.

At, profecto, inquit Harduinus, oportet, ut ii, qui dicunt *Chus* idem esse ac *Sufianam*, omnino parum in lingua Hæbraicâ profecerint, nec hujus linguæ radices satis norint; cum omnino sit impossibile à nomine *Chus* derivare *Sufian* quod *Sufianorum* nomen est, à quo *Sufiana* nomen efformatum est, quod in Libris Esther, Nehemiæ, & Danielis occurrit, imò & apud Iosephum *Lib. 1. Antiq. c. 7.* ubi hæc ait: *Ut Ægyptios Misraim etiamnum vocamus, sic Æthiopes, quibus Chus præfuit, nunc quoque tam à se ipsis, quam ab Asianis omnibus Chusæi, Χυσαῖοι, nominantur.* Ergo juxta Iosephum *Chusæi* non iidem sunt ac *Sufiani*; cum neget hoc *Sufianorum* nomen, quod multis ante illud, quo ipse vivebat, tempus sæculis usurpatum, ac proinde omnibus notum fuit, *Chusæis* convenire posse, asserens eos nullum aliud nisi *Chusæorum* nomen habere. Nec Cosseorum nomen ipsis convenit, cum hi magis adhuc sint ad Orientem quam *Sufiani*, & proinde magis à terra *Chus* aliàs *Æthiopiâ* distent. Plinius *Lib. 6. Sect. 31.* aliàs *c. 27.* Omnium horum populorum situm describit his verbis: *Sufianen ab Elymaide determinat amnis Eulæus - - Sufianis ab Oriente proximi sunt Cosfai - - Infra Eulæum Elymaïs est in ora juncta Persidi, ac flumine Oroati ad Chavacem - - Pars ejus maxime invia, Chavacene vocatur ab oppido Arabia claudente regna (Arabia) Hucusque Harduinus, quibus ea subvertit, quæ Huëtius pro sua opinione protulit.*

Et profecto satis ineptè hic Septuaginta, & Vulgatam nostram, necnon communiter Interpretes, qui terram *Chus*, de qua loquitur Moyses, *Æthiopiam* Arabiæ provinciam Statuunt, deserit, ut illam in Persia quærat, atque *Sufianam* esse dicat, quam tamen ille Tigris Alveus seu Canalis, quem *Gebonem* esse vult, minimè circumit, quod asserit Moyses, sed illius Occidentale latus duntaxat alluit.

Augustinus Calmet, qui *Araxem* fluvium putat esse *Gebonem* multa implet, ut ad eundem *Araxem* terram *Chus* inveniat. Reor, inquit, *Cuthæos*, de quibus Scriptura loquitur, esse veros *Chus* posteros, quos memorat Moyses, eorumque regionem esse illam, quam alluit *Araxes*. Haud ægrè fateberis *Cuth* & *Chus* idem esse nomen aliter prolutum pro dialectorum varietate. Chaldaei velut *Thau* enuntiant, quod Hebræi velut *Sebin* pronuntiant. Populi, quos Salmanasar deduxit Samariam, ex iis fuerunt, quos captivos retulerat vel Teglat phalasar, vel ipse idem Salmanasar Medorum victor in Caspii Maris litore. At nullum in illis oris agnovimus populum, cui nomen fuerit *Cuth* vel *Cutha* nisi *Scythas*, qui, ut Historici omnes fatentur, primum ad *Araxem* fluvium incoluerunt. Non est cur major optetur nominum conformitas, quam quæ intercedit inter *Kutha* & *Scythas* vel *Scythas*.

Diodorus Siculus *Lib. 2. p. 89. 90.* ait *Scythas*, qui *Indo* finitimi sunt, incoluisse *Araxis* littora, unde latius deinceps posuere fines, & in ea regione potiti sunt montibus usque ad Caucasum, atque agris usque ad Oceanum, & Paludem Mæotidem, necnon usque ad Tanaim: inde verò ad Nilum usque processisse, ac in ditionem suam redegissee populos omnes, qui inter Caspium Mare, Paludem Mæotidem, Oceanum Orientalem, & Ægyptium, &c. immorantur. Sacas autem, *Massagetas* esse diversa *Scytharum* Genimina.

Herodotus quoque *Lib. 1. c. 201. & Lib. 4. c. 11.* veterem Scytharum permanfionem ad Araxem statuit: atque ipsos fluvium hunc fuisse pratervectos, & à Massagetis in fugam actos in Cimmeriorum regiones confugisse. Justinus *Lib. 1.* Phasim & Araxem Scythiæ fines ad Meridiem constituit: *Thomiris*, inquit, cum prohibere hostes posset, vadum Araxis fluminis transire permittit, & sibi feliciorum pugnam intra regni sui terminos rata &c. Et *Lib. 2.* Scythia, inquit, in Orientem porrecta includitur à tergo Asia & Phasi flumine.

Immensa propemodum adest harum regionum nominum copia, quæ è regione Chus efformata videntur. Strabo *Lib. 11. p. 355.* loquitur de *Quitiis* ad radices montium Mediæ & Armeniæ. Ptolomæus invenit *Cataracten* in Armenia, & Orchistenem, ac urbes *Cozolam*, *Cotomanam*, *Cytamum* &c. Hodie etiam extat in Cholchide Urbs *Cotatis*. Prisci loquuntur de urbe. *Cyta*, vel *Citaja* in Cholchide, quæ Mediæ patria fuit, & quæ Cythæis nomen indidit. Magnus Scaliger hinc Samariam *Cuthaos* advenisse credidit (sed falsò ut supra ex Hætio vidimus) Xenophon *Lib. 7.* memorat *Cotæos* aut *Coëtæos* eandem regionem versùs. Invenitur etiam oppidum *Cotyæum*, vel *Cotyacum*, & Urbs *Cothena* in Armenia minori.

Hæc pro sua opinione Calmet, ubi vides quàm multis etymologiis & nominum litterarumque mutationibus agat, ut terram *Chus*, de qua Moyfi sermo est, in Scythiam usque deducat & in ea collocet, quin tamen, in quam tot regionum, quarum nomina ex voce *Chus* efformata dicit, ipsa sita sit, aut quænam hoc suo *Chus* nomine veniat, statuere valeat. *Æthiopiam* cum *Vulgata*, & *Septuaginta*, necnon omnibus S. Scripturæ Interpretibus, præter Huetium, nuncupare non audet, probè sciens regionem hanc non in Scythia sed in Arabia quærendam esse. Unde mavult à communi Doctorum sententia recedere, quo paradoxum aliquod nonnisi etymologiis & litterarum mutationibus fultum tueri videatur.

LVI.

Harduinus vult hisce nominibus *Chus* & *Æthiopia* à Veteri Testamento designari illam Arabiæ partem, quam Sinus Persici aquæ alluunt, ad æquinoctialem Orientem imæ extremitatis Sinus Arabici sitam, & terræ Madian confinem. De illa hæc eloquitur Prophetæ Habacuc *c. 3. v. 7.* Pro iniquitate vidi tentoria *Æthiopiæ* turbantur pelles terræ Madian. Ubi *Æthiopia*, Hebræicè *Chus* & tentoria, Græcè *σκηνώματα*, designant Arabes *Scenitas*, de quibus Plinius *Lib. 5. Sect. 12.* aliàs *c. 11.* agit. Nam *σκηναι* significat tentorium ex pelle factum. Hæc *Æthiopia* est Arabiæ Felicis regio *Sabæ* finitima, prout colligitur ex *Isai c. 43. v. 3.* Dedi propitiationem tuam *Ægyptum*, *Æthiopiam* & *Sabæ* pro te. Et *Sabæi*, inquit Plinius, inter Arabiæ populos præcipuè celebrantur propter thus, quod in ipsorum regione crescit; ab uno mari ad Alterum, id est, à Sinu Arabico usque ad Sinum Persicum porriguntur. Hæc *Lib. 2. Paral. c. 21. v. 16.* etiam leguntur: *Suscitavit Dominus coram Joram spiritum Philistinorum & Arabum, qui confines sunt Æthiopibus.* Itaque quocunque demum Veteris Testamenti loco occurrat vocabulum *Chus* seu *Æthiopia* semper *Æthiopiam Arabicam* denotat.

Unde secunda Moyfis Uxor *Num. c. 12. v. 1.* *Æthiopissa* (in Hebr. *Chusith*) vocatur. Nec *Vulgatæ* nostræ Interpres solus est, qui hujus alterius Moyfis Uxoris à *Sephora*, quæ Madianitis erat, distinctæ mentionem faciat; ipse textus Hebræus id prolixius adhuc asserit: *Locuta est Maria & Aaron contra Moysen, propter uxorem Æthiopissam, quam acceperat.* In Hebræo articulus *be* positus est ante nomen *Hæbcusith*, sicut in Græco *τῆς Αἰθιοπίστως*, quod nova ratio est, ut credatur hic agi de Moyfis uxore diversâ à *Sephora* prima illius conjuge. Cæterum S. Augustinus *Lib. 22. c. 4.* Faustum Manichæum id ipsum asserentem non reprehendit, nec quidquam ei exprobat, quamvis de reliquo neque vel minimum reprehensione dignum ipsi condonet.

Ergo *Æthiopia* seu regio *Chus*, cujus S. Scriptura meminit, necessariò collocanda est versùs Urbem *Madian*, quæ sita est ad littus Orientale Maris Rubri, sed longè distans ab illa terra *Madian*, *) in regione Moabitarum posita. Hæc Harduinus. Si ergò, ubicumque in Veteri Testamento occurrit vox *Chus* seu *Æthiopia*, semper *Æthiopia Arabica* sit intelligenda, frustra Huetius & Calmet alibi terram *Chus* quarunt, nec etymologiæ & litterarum mutationes vel minimum ipsorum causam juvant.

§. VIII.

*) *Madian* Binæ fuerunt hujus nominis Urbes. Una erat Metropolis Madianitarum regionis ad Orientem *Maris Mortui*, ad ripam *Arnonis* fluvii, & ad Austrum Urbis *Ar* seu *Areopolis*. *Ætate* Eusebii & S. Hieronymi ipsius reliquæ adhuc supererant.

Alterâ sita fuit in Arabia ad Orientale littus Maris Rubri. Ibî celebris ille fons erat, in quo Moyles oves *Raguelis* seu *Jethro* adaquavit. De hoc Urbe hic duntaxat est sermo.

§ VIII.

EXPOSITIONES v. XIV.

LVII.

v. 14. *Nomen verò fluvii tertii Tigris: ipse vadit contra Assyrios. Fluvius autem quartus est Euphrates.* Huetius vertit: Et nomen fluvii tertii est *Chiddekel*; is est, qui vadit versùs Assyriam: & quartus fluvius est *Euphrates*.

I. *Nomen verò fluvii tertii Tigris.* Fluvius iste, inquit Huetius, tertio loco in eo ordine occurrit, quem Moyses sibi præscripserat, quique situi, in quo scribebat, optimè conveniens fuit: ordo hic & nomen, quod fluvius iste nunc adhuc gerit, sufficiunt ad illum à reliquis distingendum; nomen enim *Chiddekel*, quo Moyses illum insignivit, nomen *Tigridis*, quod ei dant Europæi, & nomen *Diglat*, quod ipsi inditur in Oriente, res sunt eadem. Id mirum videri posse illis, ait, qui Etymologiarum artem haud callent, quam in præstantiorum litterarum tractatione omninò necessariam deprædicat. Videndum ergò quî tantæ artis ope efficiat, ut *Chiddekel*, *Tigris* & *Diglat* unum idemque sint. Ajo igitur, inquit, ab Hebræico *Chiddekel* derivatam esse vocem *Tigris* hoc modò: Prima littera, quæ fortis est aspiratio, omiſsa fuit, uti in voce *Chaboras*, qua quidam Mesopotamiæ fluvius nuncupatur, cujus meminit Ptolomæus *Lib. 3. c. 18.* & quem Strabo *Aboras* vocat *lib. 18.* item in voce *Cham*, quæ nomen est filii Noë natu minimi, ex qua formatum est nomen *Ægyptium Ammon*, & Græcum *Ammon*, quod *Jovi* inditum fuit; prout etiam factum est voci græcæ *χλῆμα*, ex qua Latini fecerunt *Lana*. Igitur, ablata à voce *Chiddekel* aspiratione, superest *dekel*, ubi *d* mutatum est in *t*, quod frequenter accidit inter litteras ejusdem instrumenti; sic ex Hebræico vocabulo *Asdod* factum est *Azotus*; jota ex *Jod*; *Artaba* ex Syriaco *Ardab*; ex *Decerto Atergatis*; ex *δυσφερον* tenebræ *k* in *Dekel* mutatum est in *g*, uti ex *Acbar* factum est *Agbarus*; ex *Decerto*, *Atergatis*; ex *Acragas Agrigentum*, ex *Cajus* & *Cnejus*, *Gajus* & *Gnejus*; ex *curculio*, *Gurgulio*. Postrema littera in *Dekel* produxit *r*, uti ab Hebræo *Belial* Græci fecerunt *βελίῳ*; uti ex Chaldæo *Sarbal* fecerunt *Sarabara*; uti *Borax* indifferenter vocatus est *Tincal* & *Tincar*. Has litterarum permutationes esse ait veluti communicationis portas, quibus voces originales & derivatæ mutuam inter se se relationem fovent. Ablatâ igitur, inquit, è voce *Chiddekel* aspiratione remansit *Dekel*, quod Syri *Diklatb*, Josephus verò & Paraphrastæ Chaldæi, Arabes, & Persæ *Diglatb*; alii novi Orientales *Degil*, & *Degela*; Plinius, si-ve illi, à quibus id accepit, *Diglito*; & Græci, qui omnibus peregrinis nominibus linguæ suæ inflexionem & formam tribuere solent, *Tigris*.

Sic præclaræ Etymologiarum artis subsidio voce *Tigris* ab Hebræo vocabulo *Chiddekel* derivatâ, tum in Veteres invehitur, vanasque eorum conjecturas esse asserit, quibus hunc fluvium propter cursûs sui velocitatem, vel ejusdem nominis animalis, vel sagittæ, quæ ab Armeniis, Medis, & Persis *Tigris* appellatur, permutati similem ita vocavere; quod vera vocabuli *Tigris* radix in voce Hebræica *Chiddekel* quærenda sit, quod compositum ait ex duabus vocibus Hebræicis *Chadda* *auctus*, quæ vox derivatur à verbo *Chadad* esse *auctum*; & ex *Kalceler* *levis*, quod derivatur à verbo *Kalal* esse *velocem* & *levem*. &c.

Eadem fermè memorat Augustinus Calmet. Omnes inquit, fatentur tertium hunc fluvium, qui Hebræicè *Chiddekel* nuncupatur, esse *Tigrim*. Veteres *Diglito* appellabant, & hodie etiamnum *Tegil* vel *Tigil* vocatur. *Diglat* verò dicitur apud Josephum, Paraphrastem Chaldæum, & in versionibus Arabicis ac Persicis. Pernicissimus hujus fluminis lapsus *Tigris* nomen illi indidit, quod *sagittam* apud Medos significat, ut docet Plinius *Lib. 6. c. 27.* Sed melius nomen hoc deduci potest ex Hebræica voce *Chidkel*, aut *Diglit* vel *Tiglit*, *d* in *t* litterâ immutatâ & *l* in *r*. Josephus Antiq. *Lib. 1. c. 1.* ait, nomen hoc significare *clausum* & *pungentem*. Hæc Augustinus Calmet.

Verùm utrique obnuntiat Harduinus, ac inprimis cavendum monet ab errore illorum, qui Etymologias venati, vocabulum *Tigris* ab Hebræo *Chiddekel* derivant. Nam Io. inquit, ad id demenda, ut ipsimet ajunt, esset littera *ch*, quod in nominibus derivatis contra omnes regulas pugnat. Illo mutandæ essent litteræ *D* in *T*: *K* in *G*: & *l* in *r*, hoc pacto certè nomen quodcunque à quolibet alio derivari poterit. At Plinius, qui conceptis terminis ait nomen *Tigris* à Medorum lingua deductum esse, & quòd *Diglito* ac *Tigris* duo diversa sint nomina præferendus ipsi videtur Straboni, qui *Lib. 11.* ait fluvium hunc jam ab ipso fonte suo *Tigrim* appellari. Neque etiam dicit, quòd *Diglito* à *Chiddekel* derivetur, cum hoc ultimum nomen *Babylonium* sit, prius verò *Armenium*; quod cum tanto majori fundamento asserere se putat, quòd fluvius iste in sola Armenia, ubi scaturit, hoc nomine veniat. *Tigris*, inquit Plinius *Lib. 6. c. 27.* oritur in regione *Armenia* majoris fonte conspicuo in planitie. . . . *Ipsius* (nomen) quâ tardior fuit, *Diglito*: unde concitatur à celeritate *Tigris* incipit vocari. Ita appellant Medi *Sagittam*. His innuere videtur, hæc duo nomina diversam habere significationem, unumque hujus fluvii tardita-

LVIII.

LIX.

ditatem, alterum verò illius rapiditatem denotare; unum à Medorum, alterum ab Armenianorum lingua seu idiomate deduci.

LX. II. *Ipsè vadit contra Assyrios.* In Hebræo legitur: *Kidematb Assur*. Quidam, ut Huëtius, à Vulgata nostra abscedentes vertunt: Is vadit versùs, alii: *Ante Assyriam*, quòd id opinioni suæ magis convenire ipsis videatur. Nam binæ circa hunc S. Scripturæ textum, seu de hac voce Hebræa *Kidematb* opiniones circumferuntur: una vult *Tigrim* fluxisse ad Orientem Syriæ, altera verò illum ad illius Occidentem vasisse.

Huëtius stat pro ultima opinione, eamque sic probare nititur: Assyriæ nomen, inquit, duobus modis intelligi potest, in sensu stricto scilicet, vel in latiori. In sensu stricto Assyria fuit provincia angustis admodum circumscripta limitibus, cuius Ninive Metropolis erat, & quæ postmodum *Adiabene* vocata fuit. In sensu latiori Assyria plures easque magnas provincias complectebatur Regibus Assyriæ subiectas & ejus imperium constituentes. In quocunque demum sensu *Assyria* sumatur, certum est, inquit, *Tigrim* ad illius Orientem non fluxisse, nisi pro *Syria* accipiatur. Verum quis nisi in antiqua historia omninò peregrinus credat, Moysen illam in hoc sensu sumsisse, cum multò recentius *Syria* nomen sit à voce Hebræica *Tyr* formatum, quæ Urbs in ea Metropolis fuit, & Græcis omnium notissima; cum è contrario *Assyria* nomen ab Hebræico *Assur* *) proveniat. Verè itaque dici potest, *Tigrim* perfluxisse Assyriam, si sub nomine *Assyria* Mesopotamia, Syria & pars quædam Arabiæ comprehendatur; sed hæc nominis hujus extensio facta est diu post Moysen, qui sub nomine *Assyria* nonnisi exiguam circa *Niniven* terræ portionem intelligere potuit. Id notare voluisse videtur Interpres Arabs, quando ait, *Tigrim* ad Orientem *Mausilii* (Maulol.) fluere. *Mausilium* urbs est Mesopotamiæ in ripa *Tigris* & è regione loci illius, ubi vetus *Ninive* stetit, sita; & ita verum est, *Tigrim* versus Orientem hujus Urbis fluere; sed hallucinatus est, cum pro *Ninive* *Mausilium* posuit, nam etsi binæ urbes hæc fermè semper confundantur, nihilominus una ad Orientem, altera ad Occidentem hujus fluvii posita erat. Unde non videtur, sub quonam prætextu *Tigris* dici possit fluere ad Orientem Assyriæ.

Tum Calvinum reprehendit, quòd contra fidem textûs Hebræici sic Moysis verba traduxerit: *Hic versùs Orientem & Assyriam*, ubi hæc conjunctio æquè parum legitur ac præpositiones, quas aliqui inseruerunt sic vertendo: *Ad Orientem versùs Assyriam*. Igitur redeundum esse dicit ad versionem septuaginta Interpretum, & vertendum: *Qui vadit versùs Assyriam*. Neque putandum, addit, Moysen dixisse *Tigrim* versùs *Assyriam* fluere respectu scaturiginis illius, vel aquarum ipsius cursûs, sed intuitu Paradisi Terrestris, & juxta dispositionem alvei *Tigris*. Quemadmodum cum dixit: *Fluvius egrediebatur de Eden, ut irrigaret bortum, & inde dividebat se, & erat in quatuor capita*. Ad situm Paradisi & ad dispositionem Alvei *Tigris* respexit. Ita Huëtius, cui alii contradicunt, nec ipsius causam juvant, nisi probet hunc *Tigris* Alveum esse Moysis Gehonem, quod cum haud præstet, hic ærem verberare videtur.

LXI. Augustinus Calmet utramque opinionem conciliare velle videtur, tandemque in illam propendit, quæ *Assyriam* trans *Tigrim* statuit. Moyses, inquit, de *Tigri* flumine differens ait, ipsum *ante Assyriam* (*Kidematb Assur*) labi, vel in conspectu *Assyria*. Hic etiam Vulgatam deserit, quæ ait: *Tigrim* contrà *Assyrios* vadere.

Qui *Assyriam*, inquit ulterius, trans statuunt, arque ad Orientem *Tigris*, hanc versionem, quæ dicit *Tigrim* *ante Assyriam* labi, amplecti possunt; quoniam re ipsa *Tigris* fluit ante hanc provinciam, eamque à Mesopotamia sejungit. Sed qui arbitrantur *Assyriam* veterem usque in Mesopotamiam patuisse, atque citrà *Tigrim*, naturali prorsus ratione Moysen explicant dicentes *Tigrim* fluere ad Orientem Assyriæ; quoniam revera Orientalem hujus provinciæ partem alluit. Arrianus *Exped. Alex. Lib. 7.* & Ammianus Marcellinus Historiæ suæ *Lib. 33. c. 20.* *Assyriam* inter *Tigrim* & *Euphratem* constituunt. Sed Scriptores plerique trans *Tigrim* statuunt; atque hic ipsi videtur verus veteris regionis *Assur* situs.

Plinius *Lib. 6. c. 27.* inquit ulterius idem Calmet, diligentius originem & lapsum *Tigris* describit his verbis **) „Hujus fluminis origo est à detecto fonte in Armeniæ majoris agro. Locus hic vocatur *Elongosine*: fluvius statim *Diglito* appellatur, sed simul ac vehementius fluere incipit *Tigris* nomen illi tribuitur. . . In Lacum *Arethusam* decidit . . . atque oblique per ipsum labitur, quin aquas suas aquis Lacus immisceat. Inde egressus *Taurum* montem offendit, quem per specum quemdam pervadit, unde post aliquod intervallum ex altero montis latere elabitur - - Iterum quoque obtegatur, post-

*) *Assur* fuit filius *Sem* & *Noë* nepos. Regnum Assyriæ fundasse dicitur.

**) Refer huc ea, quæ sup. n. 58. diximus.

postquam *Thospitem* Lacum est prætergressus. Terræ aditus quinque & viginti millibus passuum fluit: & inde denuò prodit propè *Nymphæum*.

Strabo *Tigris* originem ex eo loco desumit, ubi è monte Tauro defluit; sed Ptolemæus ad unquem cum Plinio consensit. Hæc Calmet,

Harduinus illam opinionem adoptat, quæ statuit *Tigrim* ad Orientem Assyriæ fluere, sicque Moysis verba exponit: *Ipsè vadit*, id est, ipsius aquarum cursus talis est à suo principio seu fonte, ut ad Orientem sit Assyriorum. Et profecto Sacer Scriptor hisce indicat, ut prius jam monuerat, sibi sermonem esse de his fluviiis pro ratione suorum fontium, id est respectu initii suorum cursuum. *Ipsè vadit contrà Assyrios*. Hebræus textus habet *Kidematb Assur*, id est ad Orientem Assyriorum sive Mesopotamiæ; enimverò juxta Plinium *Lib. 6. c. 26.* Mesopotamia tota Assyriorum fuit, vicatim dispersa, præter *Babylona* & *Ninum*. Quapropter Assyrii ad Occidentem *Tigris* fuerunt, eorumque Metropolis juxta Plinium *lib. cit. c. 13.* fuit *Ninus* imposita *Tigri* ad solis occasum ejusdem fluvii spectans. Non credit Auctorem reperiri posse, qui loca, traditionem, & linguam Hebræicam melius norit, quam Vulgatæ Interpres, & qui accuratius verum cuiuslibet vocis sensum reddat. Nam illud versus *Assyriam*, quod falsi quidam Interpretes reddiderunt, certe non tantundem valet ac *contrà Assyrios*, id est, ad oppositum Assyriorum, termini, qui denotant *Tigrim* ad Orientem Assyriorum fluere, ita, ut ad dexteram seu ad solis Occasum *Ninum* regionis Metropolim, ipsamque universam regionem, prout tunc temporis extendebatur, haberet. Itaque *contrà Assyrios* idem hic vult significare, ac ad Orientem Mesopotamiæ, cum universa Assyriorum regio saltem eo, quo Moyses scribebat, tempore, nonnisi ipsa Mesopotamia fuerit, imò non solum tempore Moysis, sed adhuc diu post; quandoquidem S. Scriptura non meminit Assyrios quidquam trans *Tigrim* possedisse. Plures hujusmodi loquendi modi in Scriptura occurrunt, ut *Gen. c. 12. v. 8.* ubi de Abrahamo dicitur: *Et inde transgrediens ad montem, qui erat contrà Orientem Bethel, tetendit ibi tabernaculum suum, ab Occidente habens Bethel*. Sic quoque *Tigris* vel ad Orientem Assyriorum erat seu fluebat, vel, quod ad idem redit, Assyrios habebat ad Occidentem. Id celebris Balaam prophetia *Num. c. 24. v. 23. 24.* confirmat, ubi de eo hæc leguntur: *Assumptaque parabola iterum locutus est: beu quis victurus est, quando ista faciet Deus? Venient in triveribus de Italia, superabunt Assyrios, vastabuntque Hebræos, & ad extremum ipsi etiam peribunt*. Hæc Prophetia annuntiabat Judæorum excidium, quod nonnisi post devictos Syriæ & Mesopotamiæ Reges Seleuci posteros accidere debebat, & secuturam Romani Imperii ruinam designabat. Balaam hic Reges Syriæ vocat Assyrios, eoquod olim Mesopotamiæ, quæ tunc *Assyria* vocabatur, dominaturi erant. Hebræos quoque pariter nomine, quod ipsi tunc notum erat, appellat populum, qui eo, quo per Vespasianum delendus erat, tempore Populus Judaicus vocari debebat. Hæc Harduinus de cursu *Tigris*, quibus, nō fallimur, satis solidè refutat ea, quæ Huëtius & Calmet de eodem *Tigris* cursu disseruerunt.

Tigris igitur Mesopotamiam ad Orientem & *Euphrates* ad Occidentem claudunt, LXIII. proinde inter utrumque sita est. Postquam *Tigris* à Septentrione ad Meridiem multas pervasit regiones, tum ipse & *Euphrates* Sinui Maris Persici immerguntur. Hac nostra ætate unico & ambobus communi alveo in illum incidunt: olim autem separatim eidem jungebantur, insulamque formabant olim *Messenem* nunc *Cader* dictam, quemadmodum Plinius *Lib. 6. c. 27. & 28.* memorat; cujus ætate veterum horum alveorum vestigia adhuc cernebantur. *Lib. c. 27.* illam *Tigris* partem in duos ramos divisam, qui postquam insulam formârunt, denuò junguntur, ac unico alveo Chaldææ Lacum perfluunt, *Pasitigrim* nuncupat. Strabo *Lib. 15. p. 729.* & Arrianus in *Indic. n. 40.* *Tigris* ostio etiam *Pasitigris* nomen tribuit; ubi autem *Euphrati* jungitur, ambo *Flumen Arabum* vocantur; & demum decem milliariis infra *Balsoram* in Sinum, qui hodie Sinus *Balsoræ* seu *Catiffæ*, aut etiam *Persici Maris* nuncupatur, incidunt.

III. *Fluvius autem quartus ipse est Euphrates.* Moyses, inquit Huëtius, nullam LXIV. distinctionis notam huic fluvio opposuit, eoquod cum cæteris, quos jam indicaverat, confundi non posset, illiusque magnitudo ac vicinitas & locis & populis pro quibus scribebat, satis celebrem redderent.

Fluvius iste melius, quàm cæteri nomen suum retinuit. Error est credere *Euphratis* nomen compositum esse ex Hebræo *Perath* & pronomine *bu*, quæ hoc loco juncta sint, quod tamen multi etiamnum doctissimi viri crediderunt. Græci *Perath* in *Euphraten* mutârunt, ut vocabulum hoc, non secus ac omnia peregrina vocabula, ad linguæ suæ genium adaptent, velut derivatum esset à verbo *εὐφραίνω*, quod exhilarare significat, ob amœnitatem, quam *Euphrates* in omnia, quæ præterlabitur, loca secum deferat. Hanc etymologiam plures adoptârunt, prout S. Ambrosius de *Paradiso c. 3.* observat. Fieri etiam potuit, ut, cum *Euphratem* propter fecunditatem ita nominari legissent, ad nomen

men *ἑὸς*, quod *fecundum*, *fertilem* significat, ipsius originem retulerint, illiusque nomen eidem accommodaverint. Fortassis his etiamnum neglectis etymologiis ex *Perath Euphratem* fecerunt, uti de *Tabor Atabyrium* de *Decerto Artagatem*. Ipsimet Hebraei voci *Paz*, quod nomen est regionis *Ophir*, praposerunt *U* ac eam *Upbaz* dixerunt.

Veram tamen nominis Euphratis radicem esse vult Hebraeum *Parab*, quod augeri, crescere, & in conjugatione *bipbil* *fecundum reddere* significat; quia fluvius iste, dum augetur, inundationibus suis fertilitatem in ea omnia loca, quae irrigat, defert. Ita sentiunt S. Hieronymus de *Nomin. Hebr.* plerique Patres, S. Scripturae Interpretes, & Rabbinii. Josephus *Lib. 1. Antiq. c. 2.* hoc Hebraeum scribit Graece *Φορὰ* & Arabum more pronuntiat, atque per *φωδὰς* ὅς *ἀνθος*, *diffipationem* aut *florem* explicat, illam à verbo *Pur*, quod inter alia *diffipare* significat, propter effluxum illos, vel, ut ita dicam, diffipationes undarum Euphratis; hunc verò à verbo *Parach* quod *florere* seu *germinare* significat, quoniam ipsius unde florere & germinare terras faciunt, quas alluunt, derivat. Mirum videri posset, quod vir Hebraeus tam longinquè petitas & coactas origines accersat, cum in proximo habeat verbum *Parath* spontè se offerens, nisi aliunde notum esset, eum linguam Hebraicam non admodum calluisse.

Ceterum sicut populi *Gangi* & *Nilo* virtutem animabus sanctitatem conferendi tribuerunt, ita etiam *Euphrati* virtutem corpora sanandi adscriperunt. Et quidem Arabes huius fluminis undarum tantam habent existimationem, ut adversus omnis generis morbos illas bibant, imò infallibile contrà pestem medicamentum esse credant, idque ex virtute, quam in Paradiso Terrestri acceperint. Et quoniam eundem effectum Hyphasi fluvio tribuunt, Philostorgius *) ex inde probare conatur, ipsum *Phisonem* fuisse, & ex Paradiso profluxisse.

LXV.

De eodem Euphrate sic loquitur Augustinus Calmet: Hic è celeberrimis maximisque terrarum est fluvius. Strabo *Lib. 11.* & Plinius *Lib. 5. c. 24.* illius originem in monte *Abo* seu *Aba* statuunt in armenia; sed in reliquis hi bini auctores fermè semper sunt sibi invicem contrarii. Strabo ait, *Euphratem* elabi ex Septentrionali *Tauri* montis latere, atque illicò Occidentem versùs fluere, atque deinceps Meridiem versùs relabi. Plinius è contrà virorum, qui ea loca scrutati fuerant, testimonio inixus asserit *Euphratem* à Septentrione in Meridiem pergere, ac deinde in *Ocasum* reverti. Animadvertit flumen hoc vocatum fuisse *Pyxiratem* in ipsa origine, *Omiram* verò, cum fines *Tauri* montis ingreditur, nec *Euphratem* appellatum, nisi ex horum montium gurgitibus egressum. Hæc nominum varietas, quæ regionis incolæ *Euphrati* tribuunt & *Trigri* pro aliis locis qua fluunt, non parùm conferre potuerunt, ut in sententias alias atque alias homines irent, quæ de ipsorum origine apud Veteres inveniuntur.

Regio quæ est circum Euphratis origines ad hanc usque diem veteris fertilitatis vestigia tuetur. Dicunt propè *Erzerum* hordeum quadraginta, triticum verò sexaginta diebus crescere. Pomponius Mela *Lib. 3. c. 8.* huius fluminis originem describit ea ratione, quæ lucis aliquid conferre potest iis, quæ Moyses scribit. *Euphrates* inquit, *ore immani aperto, non exit tantum unde oritur, sed & vastè quoque decedit; nec secut continud agros, sed late diffusus in stagna, diuque sedentibus aquis, & sine alveo patulis piger, post ubi marginem rupit, verè fluvius est, acceptisque ripis celer, ac fremens per Armenios, & Cappadocas Occidentem petit &c.* Plurimi crediderunt olim Armeniæ montes continentis nostri medium esse. Aëris maxima temperies est, terræ ubertas mira, &c. *Euphrates* ut Strabo *Lib. 16.* testatur, *astate exundat, à vere incipiens, cum jam nives in Armenia liquefunt.* Et Plinius *Lib. 5. c. 26.* de Euphrate loquens ait, illum intumescere, cum Sol partem Cancrī vigesimam obtinet, videlicet aliquamdiu post Æstivum Solstitium, & versùs Julii initium; atque decrescere, cum Sol est in signo Virginis, scilicet mense Septembri. *Increfcit & ipse, inquit, Nili modo statis diebus paulum differens, ac Mesopotamiam inundat Sole obtinente vicesimam partem Cancrī, minui incipit in Virgine, &c.* *Lib. verò 18. c. 18. similis ratio (Ægypti) inquit, sed major felicitas Babylonis, ac Seleuciæ, Euphrate ac Tigri restagnantibus.* Adiri potest idem Auctor *Lib. 18. c. 17.* & Solinus *c. 50.* ubi ait *Euphratem* sub idem fere tempus ac *Nilum* exundare: *iisdem, inquit, ferè temporibus*

*) Philostorgius natione Cappadox Carterii & Eulampii filius circa an. Chr. 367. sub Valentiani & valentis imperio in lucem editus est. Scripsit Historiam Ecclesiasticam 12. libris & per modum Achrostichi ab ipsius nominis litteris incipientibus distinctam, quam sub Theodosio juniore edidit. Scetā Arianus erat è partibus Eunomiarum, quos miris laudibus extollit; Orthodoxos verò, præsertim S. Athanasium, dirè proscindit; alias Christianæ Religionis propugnator acerrimus. Photius illum arguit, quod non modò impius fuerit & irreligiosus, sed & affectato ac Poëtā magis, quam Historicum condecēte stylo scripserit. Nicephorus Callistus ex Philostorgio, quem Deo invisum nominat, multa sub proprio nomine in suum Librum transtulit. Ipsi etiam Liber adversus Porphyrium adscribitur.

ribus, quibus Nilus, exit, Sole scilicet in parte Cancrī vicesimā constituto. Tenuatur, cum jam ad Leonem decurso ad extrema Virginis curricula facit transitum.

Harduinus pauca admodum de Euphrate differit. Plinius, inquit hæc *Lib. 5. Sc. 20.* aliàs *c. 24.* de Euphratis fonte loquitur: *Oritur in præfectura Armenia majoris Caranotide --- sub radicibus montis.* Olim speciale ostium habuit, quo in mare dilabebatur, ut videre est apud eundem Plinium *Lib. 6. Sc. 32.* aliàs *c. 28.* ubi ait: *Locus, ubi Euphratis ostium fuit.* At successu temporis fluvius iste deductus fuit in Tigrim & vicinum agrum; quemadmodum idem Plinius *ibid. Sc. 31.* aliàs *c. 27.* testatur, ubi, *Sed, inquit, longo tempore Euphratem præclufere Orcheni, & accolere agros rigantes; nec nisi Pasitigri desertur in mare.* Hoc nomine propè Ctesiphontem *) venire incipit Tigris.

Hic finem accipiunt variae illæ, quas hætenus retulimus, necnon partim refutavimus, partim quibus sint obnoxia difficultatibus palam fecimus, variorum Patrum, aliorumque Scriptorum expositiones, quas ipsi textibus, quibus Moyses *Genes. c. 2.* Paradisi Terrestris historiam conscripsit, adjecerunt, quò illos opinioni, quam eorum quilibet, circa dicti Paradisi situm stabilire conatus est, adaptarent. Modò hoc nobis superesse videtur, ut neglectis cæteris absurdis & omnino improbabilibus Veterum circa eundem Paradisum opinionibus, quas, ni fallimur, abundè satis, ubi tulit occasio, refutavimus, ea duntaxat systemata summatim recolamus, quæ attentionem nostram supra §. 2. n. 10. mereri diximus, scilicet Huetii, Calmeti, & Harduini, easque difficultates, quibus ipsa esse obnoxia sparsim, & juxta textuum Moyse ordinem ostendimus, iis denuo attexamus; ac tandem nostram de situ Paradisi Terrestris sententiam promamus, quod sequenti §. exequimur.

§. IX.

EXHIBENTUR SUMMATIM OPINIONES SEU SYSTEMATA HUETII, CALMETI, ET HARDUINI, CIRCA SITUM PARADISI TERRESTRIS; EISQUE SUBJICIUNTUR DIFFICULTATES, QUIBUS OBNOXIA ESSE VIDENTUR TANDEMQUE SENTENTIA NOSTRA SUBJICITUR

LXVII.

Huetius Paradisum terrestrem collocat in *Iraca* provincia Babylonis ad Meridiem Apameæ urbis, propè quam Tigris & Euphrates junguntur, ac deinceps unico alveo, ad cuius bina latera Paradisum collocat, versùs Meridiem per 30. circiter milliaria Germanica labuntur, ac demùm totidem à Sinu Persico milliariis iterum sejuncti distinctis alveis in eundem incidunt. Vocabulum Hebraeum *Eden* quo Moyses utitur, & Vulgatæ Interpres *locum voluptatis* seu *voluptatem* vertit, ipse nomen proprium provinciae esse vult, quæ postmodum *Iraca* fuerit vocata.

Mikkedem, quod Hebraeus textus habet, & quod Vulgatæ à principio vertit, ipse ad Orientem interpretatur, veluti provincia illa, quam *Eden* vocat, respectu Arabiæ Petreæ, in qua Moysen, cum Paradisi Terrestris historiam scriberet, fuisse dicit, vel respectu terræ promissionis, in quam Populus Israëliticus erat introducendus, ad Orientem sita fuerit.

Fluvium quem Moyses ait egredi de *Eden* (vulgatæ nostræ habet de loco voluptatis) vult esse Tigrim & Euphratem simul junctos & uno eodemque Alveo fluentes, sicque velut unicum fluvium efformantes, & per provinciam *Eden* transeuntes (verbum enim *egrediebatur* interpretatur transibat) Paradisum, antequam denuo separarentur, ingressi, illum irrigarunt.

Vocem *Raschim*, id est *Capita*, in quæ fluvium hunc inde dividi putat, figuratè duntaxat sumi debere ait, ac initia, aperturas, & aditus quatuor illarum partium, in quas illum divisum fuisse ait, interpretatur.

Fluvium *Phisonem* unum, juxta ipsius sententiam, ex capitibus illis, in quæ fluvium magnum, Paradiso irrigato, dividi ait, vult esse Occidentalem ramum seu Canalem Euphratis & Tigris à se se invicem jam separatorum, qui postmodum Sinui Persico immergitur. Circum eum terram *Hevilath*, seu, ut ipse loquitur, *Chavilath* invenisse se putat, in qua, ut Moyses testatur, nascitur aurum illudque optimum, ac invenitur *Bdellium* & lapis *Schobem*, quem *Ongcem* plerique Interpretes dicunt.

Gebon verò alter seu Orientalis eorundem fluminum ramus, qui pariter proprio alveo fluens tandem in Sinum Persicum incidit. Terra autem *Chus* quam omnem, ut ait Moyses, ille circummit, & quam plerique Scriptores *Æthiopiam* interpretantur, ab ipso statuitur *Susiana* Persiæ provincia, cujus Occidentale latus idem ramus alluit.

Tigrim tertium Moyse fluvium, ad Occidentem Assyriæ duntaxat fluxisse vult non verò ad illius Orientem; & vocem *Kidemath*, quæ in Hebræo legitur, & quam Vulgatæ nostræ contrà vertit, ipse *versus* interpretatur.

Denique quantum ad *Euphratem* ait, nullam distinctionis notam eidem à Moyse appositam fuisse, eoquod cum cæteris, quos jam indicaverat, confundi non posset, ac illius magnitudo & vicinia in iis locis & apud populos illos, pro quibus scribebat, jam satis notum & celebrem effecissent.

Hoc Huetii Systema utut ingeniosum & mira eruditione & elegantia propositum, multis tamen gravissimis & insolubilibus obvolvitur difficultatibus, quas suis locis jam insinuavimus, & hic summatim repetere placet. Ac inprimis id haud approbari debere nobis videtur, quod ubique & perpetuò à Vulgatæ nobis Catholicis velut authentica & omnium cæterarum S. Scripturæ Versionum correctissima tantopere à Concilio Tridentino commendata & præcepta recedat, ut opinionem suam verisimilem duntaxat efficiat, quæ tamen tantò magis à verò discedere videtur, quantò majorem vim iis, quæ de Paradisi Terrestri situ narrat Moyses, infert, prout ex sequentibus patebit.

Io. Vocem Hebraeam *beeden*, quam Vulgatæ pro nomine appellativo sumit atque *voluptatem* interpretata est, ipse ad nomen proprium regionis traduxit, atque idem esse ac in *Eden*, id est regione cui nomen *Eden* est, hancque *Iracam* esse vult in qua paradisum Terrestrem collocat. Verum quia sub nomine *Eden* plures adhuc aliæ regiones apud antiquos Scriptores occurrunt, incertum omnino videtur, quam illa fuerit, in qua Paradisus iste extiterit, & *Iracam* fuisse non satis probat Huetius. Præterea pluribus argumentis *sup. §. 4. n. 15.* ostensum est Vulgatæ

LXVIII.

*) Ctesiphon Urbs Assyriæ in Chalonitide ad Tigrim fluvium sita non procul à Seleucia.

Interpretem *Ghan beeden Paradisum voluptatis* merito & bene fuisse interpretatum; proinde hic de regione aliqua Moyfi sermonem haud fuisse. Vid. dicta cit. §. 4. n. 13. 14. 15.

IIo. Hebræum *Mikkedem*, quod Vulgatæ Interpres à principio reddidit, ipse ad Orientem interpretatur, sicque non tempus duntaxat sed locum illud indicare contendit. At sup. cit. §. 4. n. 17. adducta sunt pro versione Vulgatæ Interpretis argumenta, quæ validiora videntur, quam ea, quæ Huetius pro sua interpretatione profert. Vid. cit. §. n. 16. §. 17.

IIIo. Fluvium, quem Moyfès ait de loco voluptatis seu, ut vult Huetius, de regione Eden egredi, Euphratem & Tigrim simul junctos statuit, qui unico alveo Paradisum intrantes illum irrigarunt, qui inde egressi iterum in duos ramos dividantur, & sic deinceps specialibus suis alveis fluant, donec in Sinum Persicum, unus versus Occidentem, alter versus Orientem præcipitentur. Sic ergo ea, quæ Moyfès de quinque fluminibus recenset, ipse duobus absolvit, at omnino ineptè, & non modò naturali verborum Moyfis, sed & communi omnium hominum sensui contraria hic ab ipso venditantur. Vid. dicta sup. §. V. n. 25. §. seq.

IVo. Vocem *Raschim*, Capita, in quæ fluvium hunc post irrigatum Paradisum Terrestrem divisum fuisse putat metaphoricè duntaxat sumi debere ait pro initiis scilicet, aperturis, aditibus, verbo pro eo, quod, facta hujus fluminis divisione, primum occurrit tum concludit quatuor illos fluvios magnum, ut putat, Paradisi fluvium dividendes fuisse à parte superiori Euphratem & Tigrim, & à parte inferiori duos ramos communem horum fluviorum in unum confluentium alveum, antequam in Sinum Persicum illabantur, dividendes. Igitur, quod primum adnotavimus, ex Tigri & Euphrate omnino quinque fluvios illos, quos Moyfès memorat, efficit, ac primò distinctis alveis Apameam usque Babyloniam urbem fluere illos facit, ibi conjunctos ac unico alveo pergentes in Paradisum inducit, ac demum ex illo egressos iterum separat, ac distinctis alveis tandem Sinui Persico immergit.

Verum suprà §. V. n. 25. sat clarè ostensum est, Moysem per vocem *Raschim*, Capita, fluviorum fontes seu scaturigines intellexisse, insuper ibidem n. 26. demonstratum esse arbitramur, hanc suam Euphratis & Tigris in quinque flumina divisionem apertè falsam esse & absurdam.

Vo. Occidentalis ergò binorum horum fluviorum ramus Phison esse non potest, ut primum citato n. 26. probatum est; & etiam quia, terram, quam ipse *Hevilath* seu *Chavilath* esse vult, non circueat, prout loquitur Moyfès; imò nequidem, nisi fortè quoad minimam illius partem, alluat, ut quæ ab illius ostio, quo in Sinum Persicum influit, tantum sumat initium. Vid. §. VI. n. 33. 35. 36.

VIo. In terra *Hevilath*, Aurum nasci ait Moyfès. Arabiam, auro eoque optimo abundasse omnibus compertum est, at num in regione illa, quam ipse *Chavilath* nomine insignit, etiamnum nasceretur, valde dubium est, præsertim, quod in extima Arabiæ plaga secundum ripam rami è Tigride & Euphrate egressi, & Sinus Persici littus ab illo collocetur, ubi aurum haud inveniri nemo ignorat. Vid. ib. n. 36.

VIIo. Bdelium in *Hevilath* etiam inveniri ait Moyfès. Huetius equidem dicit illud in suam *Chavilath* deportari duntaxat. Nempe sufficit ipsi, quod in Arabia invenitur. Eadem loquitur de lapide *Schobem* quem communiter Interpretes *Onyem* esse dicunt, & quem etiam in eadem regione inveniri testatur Moyfès; scilicet illum in Arabia reperiri, at de sua *Chavilath* filit.

VIIIo. Neque etiam *Gebon* esse posse videtur alter Tigris seu Tigris & Euphratis ramus, qui ab ipso Orientalis dicitur, quod respectu prioris, quem *Phisonem* vocat, Orientem respiciat, sup. cit. n. 26. Ait insuper Moysem dicere *Gebonem* tribus aliis fluvii in Paradiso junctum fuisse, quod tamen apertè falsum est: etsi verum esset, id tamen de suo *Gebone* haud dici posset, ut qui ex Euphrate & Tigri simul junctis & unicuique duntaxat fluvium componentibus prodire ab ipso dicatur. Vid. §. VII. n. 50.

IXo. Terram *Chus*, quam omnes Auctores *Ethiopiam* cum Vulgata nostra interpretantur; & quam omnem circumire *Gebonem* ait Moyfès; ipse *Susianam* Persiæ provinciam esse vult at sanè perperam prout satis manifestè patet ex iis, quæ cit. §. VII. n. 54. sub finem disseruimus.

Xo. Tigris tertius Moyfis fluvius, vult ad Occidentem Assyriæ fluere. At illi obnuntiant alii, præsertim Harduinus, qui probat illum ad Orientem Assyriæ cursum suum habuisse. Vid. ib. n. 59. 61.

XIo. Circa Euphratem hic adversus Huetii opinionem notandum venit, quòd nonnisi serò Tigri conjunctus fuerit: Plinius enim *Lib. 6. c. 27.* memorat antiquitus fluvium hunc seorsim fluxisse ac in Sinum Persicum proprio ostio incidisse, locus, inquit *c. 28. ubi Euphratis Ostium fuit.* Quod ad 25. millia vel, ut alii malunt, ad 7. millia passuum à Tigri ostio aberat: *inter duorum annuum Ostia, inquit, 25. mille passus fuere, aut, ut alii tradunt, septem mille, utroque navigabili; sed longo tempore Euphratem præclusere Orcheni, & accola agros rigantes, nec nisi per Tigrim defertur in mare.*

LXIX.

Itaque vel ex hoc ruit Huetii hypothesis, quæ Paradisum terrestrem ad horum duorum conjunctorum fluminum Alveum, id est, ad bina illius latera constituit: enimverò, si Plinio fides, nonnisi serò iidem conjuncti fuerunt.

Iisdem fermè difficultatibus obvolutum esse videtur Augustini Calmet de situ & loco Paradisi Terrestri Systema. Ubique fermè Vulgatam deferit.

Paradisum terrestrem in *Cholchide* nunc *Migrelia* Armeniæ provincia, quam regionem *Eden* esse vult, constituit intra quatuor fluminum fontes scilicet Euphratis, Tigris, Phasis, quem *Phison* esse vult, & *Araxis*, quem *Gebon* vocat, ita ut Phasis ad Boream, Araxes ad ortum, Tigris ad Austrum, & Euphrates ad Septentrionem fontes suos habeant. Indè egressi Phasis primum versus Septentrionem fluens tandem ad occasum flectens cursum suum, in Pontum Euxinum incidit; Araxes versus Orientem pergens in mare Caspium; Euphrates & Tigris versus Austrum euntes, tandem in Sinum Persicum dilabuntur.

Quòd Phasis Phison sit, ex nominum similitudine deducit, quòd scilicet vox *Phison*, quæ crescere & diffundi significat, apprimè Phasi conveniat. Terram, quam fluvius iste circum, *Hevilath* nuncupat, & ad Orientem Paradisi Terrestri collocat, in eaque illud aurum optimum fuisse contendit, quamvis modò nullum in ea occurrat, nisi fortè in quibusdam fodinis, quas indigenæ celant, inquit, ne eæ Turcas vel Persas alliciant. Bdelium & lapidem *Schobem*, quem Vulgata lapidem *Onychinum* interpretatur, ipse verò libenter *Smaragdum* diceret, ibi quidem haud invenit, sed in Scythia Cholchidi contermina.

Flu-

Fluvium *Araxem* putat esse *Gebonem*, quòd non procul à Tigri & Euphratis fontibus Originem ducat, & quia nomen *Gebon*, quod a radice prodit, quæ cum impetu defluere significat, bellè *Araxis* naturam designat, ut qui perniciosissimus sit.

Terram *Chus* quod nomen in Hebræo legitur, ac Interpretes cum Vulgata communiter *Ethiopiam* vertunt, ac in Arabia collocant, ipse ad *Araxem* collocat, & à *Chutis Chus*, posteris, quos Scriptura memorat, habitam fuisse dicit; sed nullum in illis oris agnoscit populum, cui nomen fuerit *Chuth* vel *Chuta*, nisi *Schythas* vel *Scythas*, qui, ut omnes Historici fatentur, primum ad *Araxem* fluvium incoluerunt; majorémque nominum conformitatem haud esse ait, quam quæ intercedit inter *Kutha* & *Schythas* seu *Scythas*. Terra *Chus* ergo juxta ipsum est *vetus Scythia*.

Denique magnum illum fluvium, quem Paradisum irrigasse, & à quo quatuor illi, quos memorat Moyfès, fluvii, *Phison* nimirum *Gebon*, *Tigris* & *Euphrates* originem traxisse ab ipso dicuntur, & in quos divisum fuisse ait, nusquam invenit. „Non expectes, inquit, à nobis in orbe fluvium inveniri vel fontem, qui immediatè ac palam quatuor flumina componat, Euphratem scilicet & Tigrim aliosque duos fluvios; quem neque Moyfès tempore extitisse probari potest, neque eos, ad quos Moyfès differebat, hoc pacto isthac intellexisse. Satis est, ut ante diluvium, & cum Adam in Paradiso collocatus est, hæc flumina, ut Moyfès ait, immediatè ex illo prodierint; ac satis esse debet, si in provincia Eden ostenderimus fontes Euphratis & Tigris aliorumque duorum ingentium fluminum, quibus omnia ea egregiè convenient, quæ de *Phison* & *Gebon* Moyfès locutus est. Diluvium fontes hoc loco movere potuit; atque post tot annorum millia, tot terræ motus, tot rerum omnium perturbationes, mirumne videri potest, si fluviorum origines parum ab eo loco recesserint, ubi olim conspiciebantur? &c.

Denique hinc Systema suum concludit: *Non illud autem gloriamur, quòd materiam banc satis illustraverimus, verum credimus hypothese nostram fortasse minoribus esse obnoxiam difficultatibus.* Et sanè, quamvis hoc suum Systema, ut suis locis ostendimus, variis implicitum sit difficultatibus, eæ tamen tot ac tantæ non sunt, quin Huetii hypothese præferri possit; ne tamen admittatur, obstant ea, quæ adversus ipsum hactenus protulimus, atque breviter & per epitomen hic repetimus.

Io. Vulgatam nostram omnium S. Scripturæ Versionum optimam & accuratissimam deferit, ut aliam minùs perfectò accuratam sequatur, quia nempe systemati suo magis congruum esse putat; at sanè, nostro quidem judicio, perperam, quemadmodum colligere est ex iis, quæ, ubi tulit occasio, hac de re disseruimus.

IIo. Vocem Hebræum *beeden* post Huetium relicta denuò Vulgata, quæ illam à principio vertit, proinde pro tempore sumit, ad Orientem & locum significare vult. At cit. §. 4. n. 16. non obscurè ostensum est, priorem interpretationem huic esse præferendam.

IVo. Quis ille fluvius sit, qui Paradisum irrigavit, ignorat, neque illum Moyfès tempore adhuc extitisse probari posse dicit. §. V. n. 19. Ad eum tamen illa quatuor fluminum capita seu fontes refert, in quos, cum in Paradisum illapsus illum circumundique irrigasset, ipsum divisum fuisse putat, quorum quilibet ad instar maximi fluminis fuerit, &c. at quam parum veritati consona hæc sint, patet ex iis quæ cit. §. V. n. 27. disseruimus, ubi vid.

Vo. Vult *Phasim* celeberrimum *Cholchidis*, nunc *Migrelia* in Mesopotamia fluvium esse Moyfis Phisonem; idque etymologiarum debili argumento præcipuè probare conatur; nec tamen evincere potest, ut regionem *Hevilath*, quam illum circuire Moyfès memorat, Phasis perfluat, quas enim, ut illam ad eundem collocet, rationes profert, meris nituntur conjecturis; eique obnuntiant Scriptores omnes, qui eam in Arabia Felici sitam volunt. Aurum olim duntaxat in *Cholchide* fuisse ait. Bdelium verò & lapidem *Schobem*, quem communis Interpretum *Onyem* esse dicit, ipsè libenter *Smaragdum* interpretaretur, equidem in *Cholchide* haud reperiri fatetur, benè autem in Scythia *Cholchidi* finitima. Verum Moyfès & Bdelium & lapidem *Schobem* in terra *Hevilath* inveniri ait. Vid. §. VI. n. 31. 34. 41. 45.

VIo. *Araxem* fluvium vult esse *Gebonem* Moyfis idque conjecturis probare conatur. Regionem *Chus*, quam fluvium hunc circumire dicit Sacer Scriptor, & quam Auctores omnes, præter Huetium & quosdam Veteres, *Ethiopiam* interpretantur, ac in Arabia Felici collocant, ipse in Scythia quaerit, quin tamen in quam tot regionum, quarum nomina ex voce *Chus* efformata asserit, ipsa sita sit, aut quanam earum *Chus* vocanda sit, statuere valeat, &c. Vid. §. VII. n. 51. 55.

Denique Harduinus speciali, quem de situ Paradisi Terrestri edidit Tractatu textui Vulgatæ nostræ ad amissim & de verbo ad verbum adhæret. Id enim, inquit, convenit viro Catholico, ac insuper, circa hæc materiam cæteris editionibus est accuratior, & multò clarior.

Io. Igitur ad v. 6. c. 2. *Genes. Sed fons ascendebat de terra irrigans universam superficiem terræ.* Ait fontem istum olim *Panæadem* dictam fuisse & hodieum adhuc ita vocari, & ab illo *Jordanem* oriri, falsique postulat eos qui dicunt fontem hunc per subterraneos aquæ ductus è Lacu remotissimo *Phiala* dicto egredi ut & illos, qui volunt fluvium hunc oriri à duobus commentitiis fontibus, quorum unum *Jor* alterum *Dan* nuncupant. Vid. sup. §. III. n. 11. 1.

Verbum *ascendebat* aquam undatim è terra scaturientem denotare ait. Per vocem *terræ* Sacer Scriptor, juxta ipsum, *Palesinam* intellexit, & non dixit de *Paradiso* sed de *terra*, ut nempe intelligeretur, quòd fons iste extra Paradisum fuerit: nam, inquit, fons iste statim è terra prodibat, ut regionis superficiem irrigaret, deinde illius aquæ amnem formabant, qui adhuc extra Paradisum fluens mox illum intraturus erat, ut illum irrigaret. Ib. n. 11.

Universam faciem terræ. Hebræi, inquit, per *universam terræ faciem* seu *superficiem* communiter totam circum regionem intelligunt, prout etiam vi contextus hoc loco intelligi debet; Sacra quoque Scriptura has voces sæpius adhibet ad significandam certam quamdam regionem, ut *Genes. 13. v. 4.*

Sub fontis istius, qui de terra ascendebat &c. nomine intelligendam vult scaturiginem, quæ profluentem habeat, qui amnem efficit, quem Hebræi à scaturigine sua *Panæade* scilicet usque ad Mare Tiberiadis seu Lacum Genesareth, in quem incidit, simpliciter *Fontem* vel *Fontem Daphnim* appella-

LXX.

appellarunt, & qui primum post suum à dicto Mari seu Lacu egressum *Jordanis* vocatus fuit. *Fons Daphnim* igitur ille fuit, juxta ipsum, qui jam à mundi exordio è terra prodians universam terram, id est, regionis, quam perfluebat, superficiem irrigavit, priusquam in Mare Tiberiadis seu Lacum Genesareth dilaberetur. *Vid. sup. §. III. n. 11. l. II.*

IIo. Vocabulum *beeden* post Vulgarum nomine appellativo de *voluptate* interpretatur; & in hoc sensu Moysen illud adhibuisse contendit. Hebræum *Mikedem* quoque cum eadem Vulgata à principio vertit; nec aliter intelligi debere ostendit. *Vid. §. IV. n. 14. 15. 16. 17. III. IV.*

IIIo. Fluvium, qui egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum *Genes. c. 2. v. 10. Jordanem* statuit, quod unicus Terræ Sanctæ fluvius sit, ceteri verò non nisi torrentes vel rivuli nuncupentur; unde in S. Scriptura, ut *Num. c. 11. v. 19. Josue c. 4. v. 2. &c.* velut per antonomasiam solus simpliciter fluvius nominatur. *Vid. §. V. n. 19. l.*

IVo. Ad verbum *egrediebatur* hæc loquitur: Post irrigatam à *Fonte Daphnim* universam terram seu regionis superficiem, tunc fluvius è Lacu ab ipsius aquis efformato, & qui postea *Lacus* seu *Mare Tiberiadis* nuncupatus est, egrediebatur, tumque primum, postquam nempe ex hoc Lacu erupit, à Moysè *Fluvius* vocatur. *Vid. cit. §. n. 20. l.*

Vo. Per *voluptatis locum* universam circa Lacum Genesareth seu Mare Tiberiadis positam, & ab ipso Paradiso distinctam regionem intelligit. Addit, Moysen dixisse de loco voluptatis, non verò de *Lacu*, quia ipse atate non credebatur esse Lacus quidam, sed dulcis quædam fontis aqua, seu *fontis Daphnim*, quæ se ibi diffundebat, & unde *Jordanis* ex hujus aquæ abundantia ingens factus cum impetu erumpebat; ac Paradisum ingressus illum irrigavit, id est, torrentibus seu sinuosis flexibus illum perfluit & secavit. *Vid. cit. §. n. 21. 22. 23. II. III. IV.*

VIo. Ad illud: *Qui inde dividitur in quatuor capita per capita fontes* intelligit; hæcque *capita* non ad fluvium, quasi ipse in illa divisus fuerit sed ad Paradisum ipsum referri debere ait, qui in quatuor partes, ubi totidem fluviorum fontes seu capita aut initia occurrebant. Et procul dubio, inquit Sacer Scriptor relativum *qui* ad nomen substantivum *Paradisus* tanquam ad antecedens huic relativo proximum referre voluit: hinc istud *inde* intelligi debet de loco, ubi fluvius iste universum Paradisum irrigat; de loco nimirum, ubi Paradisum ingreditur & perfluit, idem Paradisus, & omnis, quæ in eo cernitur, pulchritudo dividitur in quatuor partes ad quatuor fluviorum fontes seu initia protensas. Enimverò peccatum foret contra leges Grammaticæ, si diceretur, quod fluvius quidam in quatuor fontes dividatur; sed hæc leges exigunt, ut vel cum Vulgata Interprete Paradisus dicatur in quatuor partes dividi, vel prout Hebræus textus habet: *quod se dividat, & sit in quatuor capita seu fontes fluviorum.* Igitur *inde* dividi respectu Paradisi & esse in quatuor capita, inquit, alium rationabilem sensum suscipere haud potest nisi istum: *Hanc Paradisi pulchritudinem talem, qualis est ea loci illius, ubi fluvius Paradisum irrigat, Deus dividit, & sic divisa apparet oculis eorum, qui regiones illas incolunt: in quibus quatuor fluviorum fontes occurrunt, & ubi quilibet eorum pariter diffundi & campos irrigare incipit.* Hoc suum assertum fuisse ac pluribus argumentis probat. *Vid. cit. §. V. n. 28.*

VIIo. Phisonem Moysen statuit *Achanam* Arabiæ Felicis fluvium in Tabellis Arabicis *Cosan* nuncupatum, quem Plinius *Lib. 6. c. 28.* collocat inter Promontorium *Chaldonem* seu *Chaldonam*, propè locum illum, ubi vetus Euphratis ostium fuit, & non procul à *Sinu Capæe*; & qui tandem in Sinum Persicum influit. *Vid. §. VI. n. 32.* Terram *Hevilat*, quam Phison circuire dicitur à Moysè, a filio Chus nomine *Hevila* sic vocatam fuisse ait; ac in Arabia felici sitam esse vult, atque circum eam *Achanam* fluere ait *ibid. n. 35.*

VIIIo. In ea aurum, illudque optimum nasci, Bdellium quoque & Lapidem onychium inveniri, quod memorat Moyses, inveniri ait, utpote quæ sita sit in Arabia Felici hujusmodi rerum ditissima. *Vid. cit. §. VI. n. 36. 38. 42. 46.*

IXo. Gehonem vult esse flumen *Salsum* Plinii, quem idem Auctor etiam fluvium Arabiæ vocat, & qui Æthiopiam Arabiæ Felicis provinciam ac terræ *Madian* vicinam, quæ in Hebræo textu *Chus* dicitur, circumit. *Vid. §. VII. n. 52. 56.*

Xo. Quoad *Tigrim* tertium Moysen fluvium hallucinari eos ait, qui etymologiarum ope illius nomen ab Hebræo *Chidekel* derivant. Deinde illum ad Orientem Assyriæ fluere contendit. *Vid. §. VIII. n. 58. 61.*

XIo. Denique de Euphrate Plinius, inquit, *Lib. 5. Sect. 20. (aliàs c. 24.)* hæc de Euphratis fonte loquitur: *Oritur in Præfectura Armeniæ majoris Cavanitide - - - sub radicibus montis.* Olim speciale ostium habuit, quo in mare dilabebatur, ut videre est apud eundem Plinium *Lib. 6. Sect. 32. (aliàs c. 28.)* ubi ait: *Locus, ubi Euphratis ostium fuit.* At successu temporis fluvius iste deductus fuit in Tigrim & vicinum agrum; quemadmodum idem Auctor *ib. Sect. 31. (aliàs c. 27.)* testatur his verbis: *Sed longo tempore Euphratem præclusere Orcheni, & accolæ agros rigantes; nec nisi Passigni defertur in mare.*

Igitur Harduinus Paradisum Terrestrem in Galilæa ad utramque ripam Jordanis collocat, quem fluvium illum esse vult, qui è fonte Pancade sub simplici *Fontis* seu *Fontis Daphnim* nomine egressus, primum regionem hanc præterfluxit, ac demum è Lacu Genesareth ab aquis suis efformato erumpens ac versus Austrum vadens decem circiter ab eo passuum millibus Paradisum Terrestrem ingressus illum irrigavit, qui deinde pulchritudine sua ad quatuor fluminum capita seu fontes, quos memorat Moyses, protensus & in quatuor partes, juxta quatuor horum fluminum fontes, divisus fuit: cujus pulchritudinis in illis, quæ fontes illos seu capita attingunt, regionibus haud obscura superfluit vestigia, ut ex iis, quæ passim in nostra Dissertatione notavimus, satis colligi potest.

Quid autem nos de tribus hisce, Huetii scilicet, Calmeti, & Harduini circa Paradisum Terrestrem Systematis sentiamus, ex iis, quæ hætenus disseruimus, abundè satis liquet: nempe Huetii & Calmeti Systemata velut improbabilia esse rejicienda censuimus. Harduini verò opinio, si *Achana* & flumen *Salsum* Plinii sunt *Phison* & *Gehon* Moysen, & si verum est, prout ex iis, quæ passim retulimus, verum esse videtur, non fluvium, qui Paradisum irrigavit, duntaxat, sed Paradisum ipsum sua pulchritudine in quatuor illorum, quos memorat Moyses, fluminum capita seu fontes divisum seu ad eos usque porrectum fuisse; hæc inquam Harduini opinio præ aliis omnibus amplectenda nobis videtur tutoque asserti posse, Jesuitam hunc verum Paradisi Terrestris Sicum invenisse, quippe cujus Systemati omnia ea velut ad amulum convenient, quæ de hoc Paradiso narrat Moyses, ac mirum in modum illustrentur. Quæ de re nostrorum Lectorum judicium esto. Nos interim Deum Optimum Maximum precibus nostris rogare nunquam desistemus, ut per infinitam suam misericordiam meritaque Iesu Christi Servatoris nostri, post hujus mortalis vite cursum, ad cœlestem Paradisum nos admittere dignetur.

INDEX

HISTORICO-GEOGRAPHICO-MORALIS

IN

UNIVERSAM S. SCRIPTURAM ETTONIANAM.

Aaron filius Amrami. *Tom. I. Exod. 6, 20. ex Tribu Levi v. 25. Moysi socius à Deo adjungitur, ut liberet Israël, c. 4. 15. & 16. Uxorem ducit Elisabeth de Tribu Juda; nomina suorum filiorum, c. 6. 23. Pharaonem obtestatur, ut populum Dei in libertatem asserat, c. 5. 1. duritiam cordis ipsius miraculis tentat c. 7. 9. Principatus Moysi tribuitur, ministerium verò reservatur Aaroni, c. 4. 16. & c. 7. 1. vitulum aureum erigit, c. 32. 4. & seq. Summus Sacerdos declaratur & consecratur, c. 30. 30. & c. 40. 13. ipsius auctoritati rebelles puniuntur, *Num. 16. 31. & seq.* in evidens suæ ad Sacerdotium vocationis signum virga ipsius flores & fructus profert, *Num. 17. 8. quamnam partem Aaron, ceterique Sacerdotes & Levitæ habeant in sacrificiis, Num. 18. 9. & seq. Levitæ decimas Sacerdotibus tribuunt, Num. 18. 28. Aaron contra Moysen murmurat, Num. 12. 1. ob id à Domino reprehenditur, v. 3. à terrâ promissionis excluditur in penam suæ inrederitatis, c. 20. 24. Moyses illum Pontificis ornamentis & vestibus exuit, eisque Eleazarum filium & successorem suum induit, v. 26. & seq. in monte Hor moritur ætatis suæ annum agens centesimum vigesimum tertium v. 29. Ipsius encomium, *Tom. II. Eccl. 45. 7. & seq.***

Abana fluvius Damasci, cujus virtutem Naaman Princeps militiæ Regis Syriæ deprædicat, *Tom. I. lib. 4. Reg. 5. 12.*

Abarim mons, è quo Moyses terram promissam contemplatur, *Tom. I. Num. 27. 12. mortis sententiam à Domino latam ibidem subit, Tom. I. Deut. 34. 5.*

Abimelech Eunuchus, qui à Sedeciâ Prophetæ Jeremiæ liberationem impetrat, *Tom. III. Jerem. 38. 10. ob hoc egressum facinus Deus ipsum remuneratur; ibid. c. 39. 17. & 18.*

Abdenago vel **Azarias** Regi Nabuchodonosori sistitur, *Tom. III. Daniel. 1. 7. statum ab eo erectam adorare constanter renuit, c. 3. 12. condemnatur & in fornacem ardentem mittitur, c. 3. 21.*

Abdias dispensator seu administrator domus Achab in occultis speluncis alit centum Prophetas, *Tom. I. lib. 3. Reg. 18. 4. ei Elias occurrit, ibid. v. 7.*

Abdias unus ex duodecim minoribus Prophetis, *Tom. III. Abdias, c. 1. l.*

Abdon filius Illel ex Tribu Ephraim, *Tom. I. Jud. 12. 13. judicat Israël octo annorum spatio, ibid. v. 14. Numerus suorum filiorum, ibid.*

Abdon urbs Tribus Aser, quæ data fuit Levitis de familiâ Gerson, *Tom. I. Paral. 6. 74.*

Abdon filius Michæ à Rege Josiâ mittitur ad Prophetidem Holdam, ut eam consulat super libro legis, *Tom. I. lib. 2. Paral. 34. 20. & 22.*

Abel, ortus ipsius, *Tom. I. Genes. 4. 2. ipsius sacrificium Deus gratum habet, v. 4. à fratre suo Cain occiditur, v. 8. clamor sanguinis ipsius ad cælum usque protenditur, v. 10. innocens hic sanguis veniet super Judæos, atque de eo rationem reddent, Tom. IV. Matth. 23. 35.*

Abel magnus seu lapis grandis super quem collocatur Arca fœderis, cum Dominus percussit quinquaginta millia, Bethsamarum, *Tom. I. lib. 1. Reg. 6. 15.*

Abelmeula patria Elisæi, *Tom. I. 3. Reg. 19. 16. ubi Gedeon de Madianitis plenam refert victoriam, Tom. I. Judic. 7. 22. & seq.*

Abelstarim castrorum metatio in planitie Moab, *Tom. I. Num. 33. 49. ubi Deus populi sui idolo Beelphegor propositi idololatriam punit, Tom. I. Num. 25. 1. & seq.*

Abesam ex Tribu Juda octavus Judex Israël, & successor Jephthæ, *Tom. I. Judic. 12. 8.*

Abesalom Legatus Judæ Machabæi ad Lydiam exercitus Antiochi Eupatoris Ducem, *Tom. III. 2. Machab. 11. 17.*

Abi filia Zachariæ & mater Ezechie Regis Juda, *Tom. I. 4. Reg. 14. 2.*

Abia secundus Samuelis filius, cujus iniquitas populum adducit, ut Regem posuissent, *Tom. I. 1. Reg. 8. 2. & 5.*

Abia filius Jeroboam primi Samariæ Regis in patris sui felerum penam moritur, *Tom. I. 3. Reg. 14. 1. & 12.*

Abiam filius Roboam Regis Juda, & ipsius in regno successor, *Tom. I. 3. Reg. 14. 31. bellum indicit Jeroboamo decem Tribuum Regi; 3. Reg. 15. 6. & seq. moritur & succedit ipsi filius suus Asa, ibid. v. 8. & 9.*

Abiathar filius Achimelech summi Pontificis, Saulis crudelitati se subducit, *Tom. I. 1. Reg. 22. 20. Ceilam fugit ad Davidem, ibid. Adoniam partes tuetur contra Salomonem, Tom. I. 3. Reg. 1. 7. Summo Pontificatu exiit, ibid. c. 2. 27.*

Abidan filius Gedeonis & Caput Tribus Benjamin, *Tom. I. Num. 10. 24. Offert unâ cum aliis Principibus Israël pro dedicatione altaris & Tabernaculi, ibid. c. 7. 60. & 61.*

Abiezer ex Tribu Benjamin unus ex triginta fortibus exercitus David, præest viginti quatuor millibus militum, *Tom. I. 1. Paral. 11. 28. & c. 27. 12.*

Abigaboon aliàs **Ner** pater Abdon & Cissus Saulis, *Tom. I. 1. Paral. 8. 29. & 33.*

Abigail satui Nabal uxor iram Davidis flectit, *Tom. I. 1. Reg. 25. 19. 23. & seq. Officii sui præmium accipit, & fit regis uxor in secundis nuptiis, ibid. v. 42.*

Abihail filia Eliab fratris David, uxor Roboam Regis Juda, *Tom. I. 2. Paralip. 11. 18.*

Abihail pater Reginæ Esther & frater Machabæi, *Tom. II. Esther. 2. 15.*

Abimelech Rex Geraræ rapit Saram, *Tom. I. Genes. 20. 2. mortem ei Deus minatur, ibid. v. 3. & 7. eam Abrahamo reddit, eumque muneribus cumulat, ibid. v. 14. hujus Patriarchæ precibus sanatur, ibid. v. 17. & fœdus cum eo init, ibid. c. 21. 27.*

Abimelech prioris filius & successor sedus cum Isaac continuat, *Tom. I. Genes. 26. 28.*

Abimelech filius Gedeonis à Sichimitis Rex renuntiat, *Tom. I. Judic. 9. 6. super unum lapidem è septuaginta fratribus suis sexaginta novem jugulat, ibid. v. 5. ipsemet à muliere ignominiose occiditur, dum oppidum Thebes obsidet, ibid. v. 50. & 53.*

Abinadab filius Itai & frater David, *Tom. I. 1. Reg. 16. 8.*

Abiram filius Hiel natu maximus moritur, cum pater ipsius fundamenta jacit restaurationis urbis Jericho; segub ipsius frater natu minimus similiter mortem subit, cum portæ ejusdem civitatis eriguntur, *Tom. I. 3. Reg. 16. 34.*

Abiron Levita cum adversus Moysen insurrexisset, terra dehiscens eum unâ cum omnibus suis complicitibus absorbet, *Tom. I. Num. 16. 31. & seq.*

Abisag puella è Sunam oriunda: David eam, quamvis sibi ignotam, ducit in uxorem, *Tom. I. 3. Reg. 1. 3. Adonias ipsius filius eam petit in matrimonium, ibid. c. 2. 17. 18. & 19.*

Abisai filius Zuri & Sarvix fororis David, unus ex Ducibus exercitus hujus regis insigni fortitudine suâ, & præclaris suis belli facinoribus enitet, *Tom. I. 2. Reg. 23. 18.*

Abiu & **Nadab** filii Aaron igne è cœlo delapso consumuntur, *Tom. I. Levit. 10. 1. & 2.*

Abiud filius Zorobabel unus ex avis Jesu Christi secundum carnem, *Tom. IV. Matth. 1. 13.*

Abnegatio sui ipsius, *Tom. I. Genes. 12. 4. c. 22. 1. & 9. Deut. 33. 9. 3. Reg. 19. 19. Tom. III. 2. Machab. 6. 19. & 23. Tom. IV. Matth. 4. 19. ibid. c. 5. 29. ibid. c. 10. 39. ibid. c. 16. 24. ibid. c. 19. 21. Marc. 10. 21. Luc. 9. 23. ibid. c. 14. 26. ibid. c. 17. 33. Joann. 12. 25.*

Abre atis omnium rerum, *Tom. I. Genes. 12. 1.*

12. 1. Deut. 33. 9. Ruth. 2. 11. 2. Paral. 25. 9. Tom. IV. Marb. 4. 19. ibid. c. 19. 21. & 27. Marc. 1. 17. ibid. c. 10. 28. Luc. 5. 11. ibid. c. 14. 26. ibid. c. 18. 22. 1. Cor. 7. 29. Joan. 12. 25. Philipp. 3. 7.

Abner filius Ner à Saule exercitui suo præfuit, Tom. I. 1. Reg. 14. 50. & 52. tueretur Isboeth, cūque super thronum Israël collocat, 1. Reg. 2. 8. & 9. Azæ lem pertinaciter cum persequentem monet, & tandem lancea sua ipsum confodit, ibid. v. 22. & 23. indignatione in Isboeth commotus cum Davide agit, 2. Reg. 3. 8. & seq. dolo ignavè confoditur à Joab, qui sanguinem fratris sui Azælis vindicat, 2. Reg. 3. 27.

Aboli pater Ptolemæi Simonem Machabæum Socrum suum interficit, Tom. III. 1. Mach. 16. 15 & 16.

Abra ancilla Judith libertatem suam assequitur, Tom. II. Judith. 16. 28.

Abram filius Thare, ipsius Genealogia, Tom. I. Genes. 11. 27. & seq. Deus præcipit Abræ ut patriam suam deserat, ibid. c. 12. 1. in Ægyptum se recipit, v. 10. ubi Pharaon ei uxorem suam auferit, & postmodum restituit, v. 15. & seq. Abram à Loth nepote suo se separat, ibid. c. 13. 11. & seq. Codorlahomor profligat, & Loth à captivitate liberat, ibid. c. 14. 17. Deus ipsi numerosam posteritatem promittit, ibid. c. 13. 16. Agar in secundi ordinis uxorem accipit, ibid. c. 16. 3. & 4. Deus ipsi nomen **Abraham** imponit, ibid. c. 17. 5.

Abraham se ipsum & omnes domus suæ masculos circumcidit, Tom. I. Genes. 17. 23. & seq. tres angelos ad destruendas Sodomam & Gomorram missos suscipit, ibid. c. 18. 2. intercedit pro istis sceleratis urbibus, ibid. c. 18. 25. & seq. alter Saræ raptus (vid. **Abimelech**) Deus ipsi denuo pollicetur filium ex Sara, ibid. v. 10. & 14. Agar è domo suâ ejicit, ibid. c. 16. 6. Deus ipsi præcipit ut immolet filium suum Isaac, ibid. c. 22. 2. Dominus submissione ipsius contentus magna ei promittit, ibid. v. 17. agrum Ephron emit pro sepultura Saræ, ibid. c. 23. 13. & 16. Domus suæ administratorem mittit in Mesopotamiam, ut filio suo uxorem quaerat, ibid. c. 24. 4. & seq. adventus Rebecca in terram Chanaan nupturæ Isaac, ibid. v. 64. & seq. Abraham accipit Ceturam in concubinam; nomina suarum prolium, ibid. c. 25. 1. & 2. mors ipsius, v. 8. & elogium Tom. II. Eccl. 44. 20. & seq.

Abisalom filius David morte Ammon ulciscitur injuriam sorori suæ Thamar ab illo illatam, Tom. I. 2. Reg. 13. 1. 28. & 29. confugit ad Tholomæi Regem Gessur avum suum maternum, ibid. v. 37. veniam impetrat eâ conditione, ut longius abiret à Aulâ, ibid. c. 14. 21. & seq. tandem revocatur & omnino recipitur in gratiam, ibid. v. 33. hujus Principis indoles, ambitio, artes ad asserendam sibi regni coronam, ibid. c. 15. 6. & seq. adversus patrem rebellat, ibid. & renuntiat se regem curat in Hebron, ibid. v. 10. solemniter ipsius in Jerusalem ingressus, ibid. v. 37. publicè abutitur uxori Davidis, patris sui, ibid. c. 16. 22. à Deo furori Joab traditur, ibid. c. 18. 14.

Abstinentia à quibusdam cibis, Tom. I. Genes. 1. 29. & 30. c. 2. 17. c. 3. 11. c. 9. 4. Exod. 12. 9. c. 13. 6. c. 21. 28. c. 22. 31. c. 29. 34. Levit. 6. 24. c. 7. 18. c. 11. 4. c. 17. 27. c. 19. 7. c. 22. 8. c. 23. 14. Num. 6. 4. c. 18. 10. Deut. 12. 16. c. 14. 3. Tom. II. Tob. 1. 12. Judith. 12. 2. Tom. III. Daniel. 1. 8. 2. Mach. 7. 1. Tom. IV. Marb. 12. 4. Marc. 2. 23. Luc. 6. 1. Act. 15. 29.

Abstinentia à vino, Tom. I. Levit. 10. 8. c. 11. 34. Num. 6. 3. Judic. 13. 4.

& 14. Tom. III. Jerem. 35. 6. Ezech. 44. 21. Tom. IV. Luc. 1. 15. &

Abstinentia à cibo, & potu etiam licito propter scandalum alterius, Tom. III. 2. Machab. 6. 24. Tom. IV. Rom. 14. 20. & 21. 1. Cor. 8. 13.

Abstinentia præceptum violare nolentes, Tom. III. Jerem. 35. 6. 2. Machab. 6. 19. c. 7. 2.

Abusus vestium, Tom. III. Isai. 3. 18. Ezech. 7. 20. Tom. II. Esther. 14. 16. Tom. IV. Marb. 11. 8. Marc. 12. 28. Luc. 7. 25. c. 16. 19. c. 20. 45. 1. Timoth. 2. 9. 1. Petr. 3. 3.

Accaron urbs & Sarrapia Philistinorum ad litus maris mediterranei, ipsius habitatores fratrum suorum infortunio terrore arcam Domini recipere detrectant, Tom. I. 1. Reg. 5. 10. & 11. Hi infideles Beelzebub colunt, 4. Reg. 1. 2. & seq.

Acceptio personarum vid. *persona*.

Acceptio munerum, Tom. I. Exod. 23. 8. Num. 35. 31. Deut. 10. 17. c. 16. 19. c. 27. 25. 2. Paralip. 19. 7. Tom. II. Job. 15. 34. c. 36. 18. Proverb. 24. 20. c. 15. 27. c. 17. 23. c. 19. 6. c. 22. 9. c. 28. 21. Eccl. 4. 36. c. 7. 6. c. 20. 31. Tom. III. Isai. 1. 23. c. 5. 23. c. 33. 15. Tom. IV. Ep. Judæ. v. 16.

Acedia, Tom. I. 2. Reg. 11. Tom. II. Prov. 6. 6. c. 10. 4. & 26. c. 12. 11. c. 13. 4. c. 18. 8. c. 19. 15. & 24. c. 20. 4. & 13. c. 21. 25. c. 24. 30. c. 26. 13. c. 28. 19. Eccl. 33. 26. Tom. III. Ezech. 16. 49. Tom. IV. Rom. 12. 11.

Achab filius Amri & Rex Israël impietate prædecessores suos superans, Tom. I. 3. Reg. 16. 29. & 30. ducit in uxorem Jezabel, filiam Ethbaal Regis Sidoniorum, ibid. v. 31. Deus regnum ipsius fame & ariditate affligit, ibid. c. 17. 1. & seq. vincit Benadad Regem Syriæ, ibid. c. 20. 29. & 30. & postmodum fœdus cum illo init, ibid. v. 35. ob id à quodam Propheta redarguitur, ibid. v. 42. injustissimis & crudelissimis vis vineam Naboth occupat; c. 21. 16. Elias ipsi ultimum minatur exitum, ibid. v. 21. ipsius poenitentia, ibid. v. 27. & relapsus, ibid. c. 22. 27. jungit se Josaphat contra Regem Syriæ, ibid. v. 2. & seq. Propheta Michæas à capto consilio illum dimovere frustra conatur, ibid. v. 18. & seq. Propheta comprehenditur, & in carcerem conjicitur ad panem doloris redactus, ibid. v. 27. Achab in prælio interimitur, ibid. v. 34. 35. & seq.

Achab filius Coliæ Pseudo propheta, Tom. III. Jerem. 29. 21. eum nonnulli arbitrantur esse unum ex accusatoribus castæ Sufannæ, ibid. Daniel. 13. 36. & seq.

Achaja provincia Græciæ, ubi S. Paulus frustra obnubilans Judæis Evangelium prædicat, Tom. IV. Act. 17. 32. & c. 18. 13. charitas & benevolentia fidelium Achajæ erga pauperes Jerosolymitanos, ibid. Rom. 15. 26.

Achan filius Charmi, Tom. I. Josue 7. 18. ex Tribu Juda lapidatur, quia violavit anathema urbis Jericho, ibid. v. 25.

Achaz Rex Juda filius Joathan ob impietates suas & scelera abominandus, Tom. I. 4. Reg. 16. 1. & seq. invaditur à Regibus Israël & Syriæ, nec non furori ipsorum traditur, ibid. 2. Paral. 28. 5. hostium ipsius numerus in dies augetur; ab ipsis profugatur, ejusque regnum penitus devastatur, ibid. v. 17. & seq. Ezechias ipsius filius ei succedit, ibid. item 4. Reg. 16. 20.

Achias filius summi Sacerdotis Achirob, nec non ipsius in summo Pontificatu successor, Tom. I. 1. Reg. 14. 3. & 18.

Achim filius Sadoc & pater Eliud ex Tribu Juda & familiâ Davidis, Tom. IV. Marb. 1. 14.

Achimæas filius & successor summi Sacerdotis Sadoc cladem Absolomi Davidi annuntiat, illius tamen morte eidem celatâ, Tom. I. 2. Reg. 18. 27. & seq.

Achim Gigas de stirpe Enach, Tom. I. Num. 13. 23.

Achimelech filius Achirob & summus Sacerdos tribuit Davidi panes propoliticis unâ cum ense Goliath, Tom. I. 1. Reg. 21. 6. & 9. hic Pontifex accusatur apud Saul, & postmodum coram tribunali ipsius unâ cum totâ familiâ suâ trucidatur, ibid. c. 26. 9. & 18.

Achinoam filia Achimaas uxor Saulis, Tom. I. 1. Reg. 14. 50.

Achinoam altera Davidis uxor, capitur ab Amalecitis, & ab ipsis restituitur, Tom. II. 1. Reg. 3. 14. & 15.

Achior Ammonitarum Bellidux, Tom. II. Judith. 5. 5. reddit testimonium Deo Israël, ibid. v. 9. & seq. conspecto Holofernis capite in terram cadit, ibid. c. 13. 29. & veri Dei religionem amplectitur, ibid. c. 14. 6.

Achis Rex Geth. vid. *David*.

Achisanech pater Oolab celebris artificis à Moyse delecti ad constructionem Tabernaculi in deserto, Tom. I. Exod. 31. 6.

Achitob filius Amariæ & pater summi Sacerdotis Sadoc, Tom. I. 1. Paral. 6. 7. & 8.

Achitophel Davidi à consiliis adhæret Absolomi, Tom. I. 2. Reg. 15. 12. impio ipsius celeriter Davidem persequendi consilio non desertur, ibid. c. 17. 1. 2. & 14. in desperationem aëus se suspendit, ibid. v. 23.

Achobor Regis Josiæ Minister ab eo mittitur ad consulendam Prophetissam Huldâ, Tom. I. 4. Reg. 22. 13. & seq.

Achor vallis in territorio urbis Jericho, ubi Achan unâ cum totâ suâ familiâ lapidibus obruitur, & igne consumitur, Tom. I. Josue 7. 24. & 25.

Ada uxor Lamech bigami mater Jabel & Jubal, Tom. I. Gen. 4. 18. & seq.

Adad filius Badad successor Hufani in regno Idumææ Madiantias in terra Moab devincit, Tom. I. Genes. 36. 35.

Adad Princeps Idumææ Orientalis transfertur in Ægyptum, ut universali suæ gentis masculorum deledioni subducatur, Tom. I. 3. Reg. 11. 17. Pharaon illius educationem in se suscipit, ejusque ex animi affectu Regiæ sororem pro uxore destinât, ibid. v. 19. post Davidis ejusque Belliducis mortem Adad in Idumæam revertitur, & ibi rebellionem adversus Salomonem tuetur, ibid. v. 14. 22. & seq.

Adad filius Balanan Rex Idumææ successor habet Duces & Præfectos, Tom. I. 1. Paral. 1. 49. & 51.

Adadremmon urbs sita in valle Jezraël, ubi Josias Rex Judæ contra Necho Regem Ægypti dimicans occumbit, Tom. I. 2. Paralip. 35. 22. & seq. Tom. III. Zachar. 12. 11.

Adam, ipsius creatio & illius circumstantiæ, Tom. I. Genes. 1. 27. & seq. Deus illum in paradiso terrestri collocat, ibid. c. 2. 8. & ligni scientiæ boni & mali fructus ejus ei interdicit, ibid. v. 17. persuasione Evæ præceptum istud, ipsi simul & universo humano generi imposuit violat, ibid. c. 3. 6. punitio & effectus suæ inobedientiæ, ibid. v. 17. & seq. Deus illum suâ voluptariâ habitatione pellit, promissio ei Messia Redemptore, ibid. v. 23. & 24. sapientia eum ab iniquitate sua liberat, Tom. II. Sap. 10. 2. ipsius mors, Tom. I. Genes. 5. 5. per eum mors & peccatum intrant in mundum, Tom. IV. Rom. 5. 12. omnes in Adam moriuntur, Tom. IV. 1. Cor. 15. 22.

Adama una ex execrandis quinque civitatibus, quæ ab igne iræ Dei redactæ fuerunt in cineres, & sub maris mortui aquis sepultæ, Tom. I. Genes. 19. 24. & 25.

Adarezer Rex Syriæ à Davide vincitur, fit

que

que ipsi tributarius, Tom. I. 2. Reg. 8. 3. & seq.

Ado pater Barachæ & avus Prophetæ Zachariæ, Tom. III. Zachar. 1. 1.

Ado Propheta in Regno Juda, qui gesta Regum Roboam & Abiæ litteris mandavit Tom. I. 2. Paralip. 12. 15.

Adus urbs Juda, propè quam Simon Machabæus castra metatus est, ut Tryphon obliteret, Tom. III. 1. Machab. 13. 13.

Adortari ad bonum, Tom. I. Genes. 13. 8. c. 45. 24. Jos. 22. 5. 2. Paral. 30. 6. c. 32. 7. Tom. II. 2. Esd. 5. 6. & 9. Tom. IV. Act. 11. 23. c. 14. 21. c. 20. 19. 1. Thessal. 5. 11. Tit. 2. 1. & seq. c. 3. 1. Hebr. 3. 12.

Adon, Cherub & Emer in reditu à Babylone non valentes probare originem suam à numero verorum Israelitarum excluduntur, Tom. II. 1. Esd. 2. 59. & 62.

Adonias quartus filius Davidis & Haggith regni coronam ambit, Tom. I. 3. Reg. 1. 5. Abisag Sunamitidem in matrimonium instant postulat, ibid. c. 2. 17.

Adonisech Princeps Chanaanorum eandem ac septuaginta Reges, quibuscum adeo crudeliter egit sortem subit, Tom. I. Judic. 1. 6. & 7.

Adoniram tributarius Salomonis administrator & præfectus 30000. opificum, quos Rex iste ad Libanum mittit, Tom. I. 3. Reg. 5. 13. & 14.

Adonisech Rex Jerusalem castra movet contra Gabonitas, ut ipsi dent prænam fœderis cum Hebræis init, Tom. I. Josue c. 10. 3. 4. & 5. manus omnipotentis Gabonitas tuetur, & Adonisech unâ cum pluribus aliis gentium Regibus Josue tradit, v. 13. & 23.

Adoram filius Thou Rex Emath gratulatur Davidi ob victoriam ab ipso reportatam, Tom. I. 1. Paral. 18. 10.

Adoratio Angelis & hominibus tributa, Tom. I. Genes. 18. 2. c. 19. 1. c. 23. 12. c. 27. 29. c. 33. 3. & seq. c. 42. 7. c. 43. 26. Exod. 18. 7. Num. 22. 31. 1. Reg. 20. 41. c. 25. 3. c. 28. 14. 2. Reg. 9. 6. c. 14. 3. & 3. c. 3. Reg. 1. 16. & 23. Tom. II. Judith. 10. 20. Esth. 3. 2. Tom. III. Daniel. 2. 46. Tom. IV. Act. 10. 25.

Adra vel Hadrach urbs notissima apud Zachariam Prophetam, qui adversus eam plura anathemata pronuntiat, Tom. III. Zachar. 9. 1.

Adramelech filius Senacherib Regis Assyriæ contipat adversus patrem suum, & ex condito cum fratre suo Sarazar illum occidit, Tom. I. 4. Reg. 19. 37.

Adventus Domini expectandus, Tom. IV. Marb. 24. 42. c. 25. 13. c. 26. 40. Marc. 13. 23. Luc. 12. 40. c. 21. 34. Rom. 13. 12. Ephes. 6. 18. Coloss. 4. 1. 1. Thessal. 5. 6. 1. Petr. 4. 7. c. 5. 8. Apoc. 3. 3. c. 16. 15.

Adulterium, luxuria & fornicatio, Tom. I. Genes. 6. 2. c. 19. 5. 32. 33. & seq. c. 38. 15. Exod. 22. 16. Levit. 18. per tot. c. 19. 29. c. 20. 10. & 13. c. 21. 9. Num. 25. 1. & 6. Deut. 22. 13. 22. 23. c. 23. 17. Jud. 19. 2. 25. 1. Reg. 2. 22. Tom. II. Tob. 4. 13. Prov. 2. 16. c. 5. per tot. c. 7. 10. & seq. c. 22. 14. c. 23. 27. c. 29. 3. Eccl. 7. 27. Eccl. 23. 25. & seq. c. 25. 4. Tom. III. Ezechiel. 22. 11. Tom. IV. Act. 15. 20. Rom. 1. 26. 1. Cor. 5. 1. c. 6. 9. & 15. c. 10. 8. Ephes. 5. 5. Coloss. 3. 5. 1. Thessal. 4. 3. 1. Tim. 1. 10. Hebr. 13. 4.

Adulterium carnale & spirituale prohibetur, committitur & punitur, Tom. I. Genes. 20. 2. c. 26. 7. Exod. 20. 15. Levit. 18. 8. c. 20. 10. Num. 5. 13. Deut. 5. 18. c. 22. 22. & 30. Jud. 19. 2. 2. Reg. 11. 2. & 4. c. 12. 1. & 6. Tom. II. Job 24. 15. c. 30. 1. & 9. Psal. 72. 27. Prov. 5. 3. 8. & 20. c. 6. 24. & 32. c. 7. per tot. Tom. III. Isai. 57. 1. Jerem. 2. 36. c. 3. 1. c. 5. 7.

c. 13. 26. Osee 2. 4. c. 4. 2. Sap. 3. 16. Tom. IV. Marb. 5. 27. c. 14. 4. c. 19. 9. Joann. 8. 3. 1. Cor. 6. 10. 1. Thessal. 4. 3. Hebr. 13. 4. Jacob. 4. 4.

Aduram arario Davidis Salomonis præpositus, Tom. I. 2. Reg. 20. 24. à Roboam confirmatur, & à populo, dum tributa exigat lapidibus obruitur, 3. Reg. 12. 18.

Aegrosatio & morbus poena peccati Tom. I. Exod. 15. 26. Levit. 26. 16. Num. 12. Deut. 7. 15. c. 28. 27. & 60. 2. Reg. 24. 16. 4. Reg. 5. 27. 2. Paralip. 21. 18. Tom. IV. Joann. 5. 14.

Aegroti visitandi sunt & consolandi, Tom. I. Genes. 48. 1. 4. Reg. 8. 29. c. 13. 14. Tom. II. Job. 2. 11. Psal. 40. 4. Eccles. 7. 3. Eccl. 7. 38. Tom. IV. Marb. 25. 36. & 40. Joann. 11. 3. c. 12. 9. 2. Cor. 1. 4. Quomodo se viri sancti in ægritudine & morbo atque decessu ab hac vitâ habuerint, Tom. I. Genes. 49. c. 50. 14. Deut. 31. 1. & 6. Jos. c. 13. c. 23. c. 24. 1. Reg. 12. 3. Reg. 2. 1. & 7. 2. Paralip. 32. 24. Tom. II. Tob. 4. Tom. III. Isai. 38. 1. 1. Mach. 2. 49. & 61.

Ægyptiaca captivitas prædicatur, Tom. I. Genes. 15. 13. incipit, Exod. 1. 3. & 13. Tom. IV. Act. 7. 18.

Ægyptus. De Ægypto exitus & liberatio Israelis promittitur, Tom. I. Genes. 15. 13. c. 48. 21. c. 50. 14. Exod. 3. 17. c. 6. 6. adimpletur, & exeunt viri 600000. Exod. 12. 37. & 51. c. 13. per tot. c. 14. per tot. Num. 33. 1. Deut. 16. 1. Tom. III. Osee 13. 4. Mich. 6. 4. In Ægyptum redire improbè flagitat populus Israeliticus, Tom. I. Exod. 14. 11. c. 16. 3. c. 17. 3. Num. 11. 5. c. 14. 4. c. 20. 15. Contra Ægyptum prophetatur, Tom. III. Isai. 19. 1. c. 11. 18. c. 20. 3. Jerem. 43. 20. c. 44. 30. c. 46. per tot. Ezechiel. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. ab Ægypto redemptio frequenter in memoriam revocatur tanquam summum beneficium, Tom. I. Exod. 20. 2. Levit. 22. 33. c. 26. 13. Deut. 4. 37. c. 5. 6. c. 7. 8. c. 8. 14. c. 16. 6. Jud. 2. 1. c. 6. 8. 1. Reg. 10. 18. 4. Reg. 17. 7. Tom. III. Mich. 6. 4. Ægyptus affligitur plagis variis, Tom. I. Exod. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. ut prædixit Dominus, Exod. 3. 19. Ægyptus expugnatur à Rege Babyloniæ, 4. Reg. 24. 7. Tom. III. Jerem. 46. 2. Ægypti populi prodeunt in pugnam contra Judam, Tom. I. 2. Paral. 12. 2. Ægypto potitur Antiochus, Tom. III. 1. Mach. 1. 17. In Ægyptum fugit Christus Herodem. Tom. IV. Marb. 2. 13.

Ælam filius Sem, Tom. I. Genes. 10. 22. Jeremias contra Ælam vaticinatur, Tom. III. Jer. 49. 34. & seq.

Æneæ urbis Lyddæ incolâ, eum à diurnâ quadam paralysi sanat S. Petrus Tom. IV. Act. 9. 33. & 34.

Ennon seu Ennon locus ubi S. Joannes baptizavit inter Salim & Jordanem, Tom. IV. Joann. 3. 23.

Æthiopia seu Æthiopia vastissimum Africa regnum, à fluvio Gehon irrigatum Tom. I. Genes. 2. 13.

Agabus Propheta & discipulus Salvatoris magnam famem prædicat, Tom. IV. Act. 11. 28. & S. Paulo carceres & vincula, ibid. c. 21. 11. & seq.

Agag Rex Amalecitarum vincitur, capitur, & contra præceptum Domini à Saule servatur, Tom. I. 1. Reg. 15. 8. occiditur à Samuele, ibid. v. 33. prædictio exilii Amalecitarum, Exod. 17. 14.

Agar Saræ ancilla ex Abraham concipit, Tom. I. Genes. 16. 4. heram suam despiciat, ibid. dureque propterea ab ipsâ excipitur, ibid. v. 6. aufugit & postea Deo jubente revertitur, ibid. v. 9. parit filium, cui nomen Ismael, ibid. v. 15. Ismaelitis patriâ suâ expelluntur à posteris Ruben, Tom. I. 1. Paralip. 5. 19. & seq.

Aggeus decimus Minorum Prophetarum Tom. III. Aggai. 1. 3.

Aggib quinta Davidis uxor & mater Adoniam, Tom. I. 2. Reg. 3. 4.

Agus Dei nomen, quod S. Præcurfor Jesu Christo tribuit, Tom. IV. Joann. 1. 29.

Agus Passialis, vid. *Passcha*.

Agrippa filius Agrippæ Herodes cognominatus, S. Paulum audit, significato prius ipsum audiendi desiderio, Tom. IV. Act. 25. 22. & c. 20. 2. & seq.

Abava Assyriæ fluvius, juxta quem Esdras congregat & disponit captivos, quos in Judæam reducit, Tom. II. 1. Esd. 8. 15. 21. & 31.

Abialon ex Tribu Zabulon Judex Israël, Tom. I. Jud. 12. 11.

Abias seu **Abiæ** filius Sifæ Salomoni à Commentariis, Tom. I. 3. Reg. 4. 3.

Abias Propheta Silonites scindit pallium suum in duodecim partes, & promittit Jeroboamo, quod regnurus sit super decem Tribus, Tom. I. 3. Reg. 11. 29. 30. & 31. contulit ipsum hujus Principis uxorem, cui maxima infortunia prædicat, ibid. c. 14. 10.

Abiezer filius Amisadai & princeps Tribus Dan offert pro dedicatione altaris, Tom. I. Num. 7. 66. & 67.

Abiud pater Josaphat Davidi à Commentariis, Tom. I. 2. Reg. 3. 16.

Abinadab præfectus in Mamsin sub Regno Salomonis, Tom. I. 3. Reg. 4. 14.

Abio frater Oze, qui una cum eo arcam Domini minabat, Tom. I. 2. Reg. 6. 3.

Abira filius Enan Princeps Tribus Neptali fuit duodecimus Princeps, qui in deserto obtulit pro erectione tabernaculi. Copiosus ipsius comitatus & munus magnificencia, Tom. I. Num. 7. 78. & seq.

Abisar Domus Salomonis procurator, Tom. I. 3. Reg. 4. 6.

Abiud filius Salomoni ex Tribu Aser designatur ad faciendam divisionem terræ Chanaan, Tom. I. Num. 34. 27. & 29.

Aja mater Resphæ concubinae Saulis David filios illius Gabonitis tradit, ut coram Domino crucifigerentur, Tom. I. 2. Reg. 21. 8. & 9.

Ajalon vel **Abialon** urbs Tribus Dan assignatur Levitis de familiâ Casti, Tom. I. Jos. 21. 23. & 24. Josue lunam adjurat, ut supra vallem Ajalon subsistat, Jos. 10. 12.

Ajimus Jacim seu **Joachim** Judæus perfidus & perjurus Sacerdotum inique occupat, Tom. III. 2. Machab. 7. 5. & 9. Judam Machabæum accusat, 2. Machab. 14. 10. semper magis subdolis & ambiciosus, ibid. v. 26. mortitur ex paralyti, 1. Machab. 9. 55. & 56.

Alexander Magnus filius & successor Philippi Regis Macedoniæ, prænotatur à Propheta Daniele, Tom. III. Daniel. 7. 2. & seq. ibid. c. 8. 9. & seq. Darium devincit, varias provincias subigit, & demum inter Optimates suos regnum suum dividit, ac tandem moritur, 1. Machab. 1. 1. & seq.

Alexander filius Antiochi Illustis, se Regem Syriæ Ptolemæide renuntiare curat, Tom. III. 1. Machab. 10. 1. Jonathan in suas partes trahit, ipsumque summum Pontificem constituit, ibid. v. 17. & seq. acie congregatur cum Demetrio, qui sub hostium telis perit, ibid. v. 49. & 50. Alexander victor legatos mittit ad Regem Ægypti, ibid. v. 51. fœdus cum eo initurus, ibid. v. 54. Ptolemæus filiam suam Cleopatram ipsi tradit, eamque ipsæmet, quo matrimonium istud solemniori pompâ celebretur, Ptolemæidem ducit, ibid. v. 58. hic Ægypti Rex, mox corde per ambitionem mutato, adversus generum suum arma vertit, quem proditum ignominiosè regno suo spoliât, ibid. c. 11. 1. & seq.

Alexander Lyfymachus frater Philonis se Sacerdotibus in Senatu adjungit, ad doctri-

Arinam & agendi rationem Apostolorum dijudicandam, *Tom. IV. Act. 4. 5. & seq.*
 Alexander Judæus Ephesus plebem adversus S. Paulum concitatum placare studet, *Tom. IV. Act. 19. 29. & seq.*
 Alexander faber ararius seu cyprus ab Apostolo excommunicatur, quia blasphemavit, *Tom. IV. 2. Tim. 4. 14.*
 Alexandria urbs Egypti inferioris ab Alexandro Magno edificata mare mediterraneum inter & Lacum Mæris, *Tom. III. Eszech. 30. 14. & seq.*
 Alpha & Omega, principium & finis primus & novissimus est Dominus, *Tom. III. Isai. 41. 4. c. 44. 6. c. 48. 12. Tom. IV. Apocalyp. 1. 8. c. 2. 8. c. 21. 6. c. 22. 13.*
 Alpha Pater S. Jacobi minoris Mariæ sororis Matris Salvatoris maritus, *Tom. IV. Matth. 10. 3.*
 Altare holocaustorum, *Tom. I. Exod. 27. 1. & c. 38. 1. oblationes factæ in dedicatione altaris, Num. 7. 11. & seq. Altare Thymiamatis ejusque magnitudo, Exod. 30. 1. & seq. Altare ex lapidibus impositis erectum post transitum Jordanis, Deut. 27. 2. & seq.*
 Amalech filius Eliphaz & nepos Esau Princeps Amalecitarum, *Tom. I. Genes. 36. 12. populus ipsius Israëlitas in deserto aggredditur, & ab ipsis vincitur, Exod. 17. 8. & 13. Israël in punitionem suæ inobedientiæ Amalecitis traditur, Num. 14. 42. & seq. Hi populo Dei denuo insulant, Judic. 6. 3. & seq. Saul de illis triumphat, 1. Reg. 14. 48. eosque penitus delet, *ibid. c. 15. 7. & 8.*
 Aman filius Amadathi Affluere gratissimus & inter ejus optimates primus curat se adorari, *Tom. II. Escher. 3. 1. & seq. Mardocheus divinos honores ipsi denegat, id indignatus Aman se hostem Judæorum declarat, *ibid. v. 5. & seq. mortis decretum adversus ipsos obrinet, *ibid. v. 12. & 13. quod Mardocheus ipsum contemnat conqueritur, eique paubulum erigi curat, *ibid. c. 5. 13. & 14. jussu Affluere cogitur inimicum suum velut triumphum agentem circumducere, *ibid. c. 6. 10. & seq. ipse met in illo patibulo, quod ei paraverat, suspenditur, *ibid. c. 7. 10. eandem sortem decem ipsius filii cum ipso participant, *ibid. c. 9. 13. & 14.********

Amaria summus Sacerdos & pater Achitob, *Tom. I. 1. Paralip. 6. 7.*
 Amarias avus Sophonia Prophetæ & pater Godoliae, *Tom. III. Sophon. 1. 1.*
 Amasa filius Jethra & Abigail fororis David, *Tom. I. 1. Paralip. 2. 17. exercitui Abisalom contrâ Regem David imperat, 2. Reg. 17. 25. David ipsi culpam indulget, atque ei exercitus sui imperium pollicetur, 2. Reg. 19. 13. adversus rebellem Sebam mittitur, & à perfido Joab ei dignitatem suam invidente per insidias occiditur, *ibid. c. 20. 5. & seq.**

Amasa filius Adali unâ cum pluribus aliis obstitit detentioni captivorum regni Juda, *Tom. I. 2. Paralip. 28. 12. & 13.*
 Amasai Levita, qui unâ cum triginta aliis fortibus viris Davidi in suo exilio tulit auxilium, *Tom. I. 1. Paralip. 12. 18. & seq.*
 Amasias octavus Rex Juda numerum populi sui inquit, *Tom. I. 2. Paralip. 25. 5. mortem patris sui ulciscitur, 4. Reg. 14. 5. Idumeos profligat, *ibid. v. 7. capitur & postmodum à propriis subditis interficitur, *ibid. v. 13. & 19.***

Amasias vitulorum aureorum in Berhel Sacerdos accusat Prophetam Amos, *Tom. III. Amos 7. 10.*
 Amici veri & ficti, *Tom. I. Deut. 13. 6. c. 33. 9. 2. Reg. 3. 27. c. 13. 14. c. 15. 19. c. 20. 8. Tom. II. Psalm. 40. 10. 54. 14. Proverb. 14. 20. c. 18. 24. c. 27. 10. & 19. Eccl. 6. 7. c. 7. 20. c. 9. 12. c. 12. 14. c. 22. 25. c. 37. 10. Tom. III. Jerem. 9. 4. c. 12. 6.*

Amos, 4. 1. 2. Daniel. 11. 27. Michæ 7. 5. Tom. IV. Matth. 10. 35. Luc. 12. 53. Joann. 13. 18. 1. Thessal. 2. 14.
 Aminadab filius Aram & pater Nahaasson, *Tom. IV. Matth. 1. 4. filiam suam Elisabeth summo Sacerdoti Aaron tradit, Tom. I. Exod. 6. 23.*
 Aminadab seu Aninadab filius Saul in pugna Gelboe unâ cum Rege patre suo occiditur, *Tom. I. 1. Reg. 31. 1. & seq.*
 Aminadab seu Aninadab Levita in Carthiarim Arcam Domini à Philistæis remissam recipit, *Tom. I. 1. Reg. 7. 1.*
 Ammaum seu Emmaum urbs propè quam Judas Machabæus de Nicanore triumphat, *Tom. III. 1. Machab. 4. 3. & seq.*
 Ammiel filius Gemalex Tribu Dan, *Tom. I. Num. 13. 13. unus ex illis duodecim quos Moyses misit ad explorandam terram Chanaan, *ibid. v. 17.**

Ammon filius Loth & filia natu minoris hujus Patriarchæ, *Tom. I. Genes. 19. 38. ipsius filii ab omnibus dignitatibus Israël excluduntur: Deut. 23. 3. à Jephtha vincuntur, Judic. 11. 32. victoria Saulis in Ammonitas, 1. Reg. 11. 11. & seq. Ammonitæ David ignominia afficiunt, quam injuriam ipse ulciscitur strage ipsorum, 2. Reg. 10. 4. & seq. item c. 11. 1. & seq. Ammonitis Prophetæ mala minitantur, *Tom. III. Amos 2. 13. Soph. 12. 9.**

Ammon filius David & Achinoam forori suæ Thamar vim infert, *Tom. I. 2. Reg. 13. 14. Absalom dolo hanc injuriam vindicat, ipsumque interfici curat, *ibid. v. 28. & 29.**

Amon Samariæ Præfectus jussu Achab Prophetam Michæam in carcere detinet, *Tom. I. 3. Reg. 22. 26. & 27.*
 Amon filius Manassis & decimus quartus Rex Juda à propriis ministris suis occiditur, *Tom. I. 4. Reg. 21. 23.*
 Amorrhæus quartus filius Chanaan & pater Amorrhæorum, *Tom. I. Genes. 13. 16. ipsius populus transitum denegat Israëlitis, qui feliciter de illo triumphant, Num. 21. 23. & 24.*
 Amos inter minores Prophetas, quartus, *Tom. III. Amos 1. 1.*
 Amos filius Regis Joas, & pater Isaie Prophetæ, *Tom. III. Isai 1. 1.*
 Amram filius Caath ex Tribu Levi pater Moysis & Aaronis, *Tom. I. Exod. 6. 20. Amraphel Rex Sennar federatus cum Codorlahomor adversus Principes Pentapoleos: eum Abram persequitur & fundit, Tom. I. Genes. 14. 1. item v. 14. & 15.*

Anri Dux exercitus Israëlitarum solium scandit, *Tom. I. 3. Reg. 16. 16.*
 Anamelech idolum, in cuius honorem novi Samaritani proles suas igni tradebant, *Tom. I. 4. Reg. 17. 31.*
 Ananias unus ex tribus juvenibus, qui in fornacem ardentem conjecti fuerunt, *Tom. III. Daniel. 3. 21.*
 Ananias & Saphira uxor ipsius Spiritui Sancto mentiuntur, *Tom. IV. Act. 5. 3. & seq.*
 Ananias Discipulus Jesu Christi à Deo S. Paulum instruere jubetur, *Tom. IV. Act. 9. 10. & seq.*
 Ananias filius Nebedæ summus Sacerdos jubet cædi Apostolum, qui ipsi in nomine Domini minatur, *Tom. IV. Act. 23. 2. & 3.*
 Ananus seu Annas summus Sacerdos filius Seth focer Caiphas, primus Christum Jesum ad suum Tribunal recipit, *Tom. IV. Joann. 18. 13.*
 Anathoth urbs Tribus Benjamin nativitate Jeremias celebris, *Tom. III. Jerem. 1. 1. hic Propheta ibi emit agrum, *ibid. c. 32. 7. atque emptionis instrumentum tradit Baruch filio Neri, *ibid. v. 12. hujus civitatis habitatores in ejus mortem conspirant, eumque persequuntur, *ibid. c. 11. 19.****

Andreas Apostolus Jesu Christi, ipsius vocatio ad apostolatam, *Tom. IV. Matth. 4. 19. fratrem suum Simonem ad Jesum adducit, Tom. IV. Joann. c. 1. 42. Andronicus Dux exercitus Antiochi Epiphani Oniam per dolum interficit, Tom. III. 2. Mach. 4. 34. statim morte sua flagitii hujus dat poenas, *ibid. v. 38.**

Aner & Escod duo Chananaei qui jundis cum Abram viribus Codorlahomor persequuntur, *Tom. I. Genes. 14. 13.*
 Angeli vocantur filii Dei, *Tom. II. Job. 1. 6. & c. 38. 7. sunt ministri voluntatis ipsius, Psalm. 102. 21. Deus promittit se populo suo missum Angelum suum, Tom. I. Exod. 23. 20. & seq. Angelus ducit Israël, Num. 20. 16. populum reprehendit ob fœdus suum cum Chananaeis, Judic. 2. 1. & seq. Angelus de celo apparet & præit exercitum Machabæorum, Tom. III. 2. Mach. 11. 8. Angelus Gabriel annuntiat Mariæ Conceptionem Salvatoris, Tom. IV. Luc. 1. 28. Lapsus & ruina Angelorum rebellium, Tom. IV. Apocal. 12. 7. & seq. Angelorum nomine appellantur Doctores & Prædicatores, Tom. III. Isai. 33. 7. Malach. 2. 7. c. 3. 1. Tom. IV. Matth. 11. 10. Marc. 1. 2. Luc. 7. 27. Galat. 4. 14. Apocal. 2. 1. & seq. c. 3. 1. & seq.*

Anima quorundam piorum statim post mortem sunt cum Christo, *Tom. IV. 2. Cor. 5. 8. Philipp. 1. 24. Apocalyp. 14. 13.*
 Anna uxor Elcanæ ex Tribu Levi, *Tom. I. 1. Reg. 1. 2. mater Samuelis precibus suis hunc Prophetam obrinet, *ibid. v. 20. in gratiarum actionem canticum componit, 1. Reg. 2. 1. & seq.**

Anna uxor Senioris Tobia, *Tom. II. Tob. 1. 9. opere manuum suarum cogitur providere necessitatibus suis, *ibid. 2. 19.**

Anna filia Phannele Prophetissa videt Jesum & laudat Dominum, *Tom. IV. Luc. 2. 36. & seq.*
 Annas focer Caiphas (vid. Ananus.)
 Antichristus Pseudo-Propheta & seductor, qui præcedere debet secundum Christi adventum, ipsius Regnum, *Tom. IV. Apocal. 13. 2. & seq. potestatis ipsius figure, Tom. III. Daniel. 7. 2. & 8. ipsius clades & interitus, Isai. 11. 4. se adorari faciet, Tom. IV. Apocal. 14. 9. conabitur seducere electos, Matth. 24. 24.*

Antiochia Syriæ Metropolis, in qua Discipuli Christi primum vocantur Christiani, *Tom. IV. Act. 11. 26.*
 Antiochia urbs Pisdia ab Apostolis Evangelium suscipit, *Tom. IV. Act. 13. 14. Judæi Antiochenes indignantur, quod Paulus & Barnabas Gentilibus prædicent, atque adversus ipsos seditionem excitant, *ibid. v. 44. & seq.**

Antiochus Magnus filius Seleuci & quintus Asiæ Rex, à Romanis subigitur, sitque ipsis tributarius, *Tom. III. 1. Machab. 8. 6. & seq.*
 Antiochus Illustris septimus Asiæ Rex cum validissimo exercitu in Egyptum irrupit, *Tom. III. 1. Mach. 1. 18. invadit Judæam, urbemque & Templum Jerusalem destruit, nec non execrandum idolum super altare veri Dei erigit, *ibid. v. 57. moerore confectus, atque impietatibus cumulatus moritur, *ibid. c. 6. 16.***

Antiochus Eupator prioris filius patri suo succedit, *Tom. III. 1. Mach. 6. 17. formidando stipatus exercitu contrâ Judam movet, *ibid. v. 31. juramentum Judæis præstitum violat, *ibid. v. 62. Antiochiæ ab exercitu comprehensus à militibus interficitur, *ibid. c. 7. 4.****

Antiochus Alexandri filius educatur à quodam Arabe, qui eum imprudenter Tryphoni tradit, *Tom. III. 1. Machab. 11. 39. & 40. Juvenis hic Princeps thronum Asiæ scandit industria & artibus Belliducis sui, *ibid. v. 54. qui postea illum prodit, eique vitam simul & coronam adimit, *ibid. c. 13. 31.***

Antiochus

Antiochus Demetrii Soteris filius, *Tom. III. 1. Machab. 15. 1. usurpatorem Tryphonem solido deicere conatur, *ibid. v. 10. & seq. Ad Judæos federis litteras scribit, eisque multas concedit prerogativas, *ibid. v. 1. & seq. Princeps hic prosperis suis eventibus nimium elatus, Judæorum suppetias recusat, *ibid. v. 27. seque illorum hostem declarat, *ibid. v. 31. adversus ipsos mittit Belliducem Cendebæum *ibid. v. 39. qui profligatur & fugam capessere cogitur, *ibid. c. 16. 8.*******

Antiqua via (vid. via.)
 Antonia exiguum castrum Jerosolymis, in quod Tribunus Lyfias transferri S. Paulum jubet, ut interrogetur, *Tom. IV. Act. 21. 34.*
 Aphec una ex præcipuis Syriæ urbibus, cujus murus partem exercitus Benadad in suo ab eâ discessu conterit, *Tom. I. 3. Reg. 20. 30.*
 Apollo vir eloquentissimus & in divinis Scripturis potens, *Tom. IV. Act. 18. 24. fit innocenter causa divisionis inter Corinthios, *ibid. 1. Cor. 1. 12. S. Paulus illum excusat, quod prout tamen Corinthiis pie desideraverant, ad eos non venerit, *ibid. c. 16. 12.***

Apollonius Samariæ Præfectus formidandus Judæ hostis, profligatur, & universus ipsius exercitus dissipatur & in fugam vertitur, *Tom. III. 1. Machab. 3. 10. & seq.*
 Apollonius Datis Cælesyriæ Præfectus Jonathan ad pugnam provocat, & fortiter repellitur, *Tom. III. 1. Mach. 10. 69. & seq.*
 Apollonius unâ cum fratribus suis Chareâ & Timotheo à cohorte Judæ Machabæi occiditur, *Tom. III. 2. Mach. 10. 37.*
 Apollonius Magnus est Christus, *Tom. IV. Hebr. 3. 1. Apostoli ex discipulis Salvatoris eliguntur, Luc. 6. 13. Mittuntur ad Judæos, Matth. 10. 5. & seq. & postea ad omnes nationes, Matth. 28. 19. ipsorum fides adhuc vacillat, Marc. 4. 40. omnes spiritu Dei sunt animati, Joann. 14. 17. Apostoli & ipsorum successores Christum perseverant super terram, Joann. 20. 21. & seq. Apostoli ubi sunt membranis seu libris, 2. Tim. 4. 13. hortantur ad studium legendi, 1. Tim. 4. 13. & 15. Apostoli & Propheta habuerunt Spiritum Dei, Tom. I. Exod. 4. 12. 2. Reg. 23. 2. Tom. III. Daniel. 9. 10. Zachar. 7. 7. Tom. IV. Matth. 10. 20. Marc. 13. 11. Joann. 14. 17. Act. 1. 5. c. 2. 4. c. 4. 31. c. 9. 17. c. 19. 6. 1. Cor. 2. 12. c. 12. 3. 2. Cor. 13. 3. 1. Thessal. 4. 8. 2. Timoth. 3. 16. 1. Petr. 1. 11. 2. Petr. 1. 21.*

Apparitiones Dei Angelorum & hominum, *Tom. I. Genes. 32. 24. Exod. 3. 1. & seq. Num. 22. 22. Jos. 5. 13. 1. Reg. 28. 11. Tom. IV. Matth. 17. 3. c. 28. 2. & 9. Marc. 9. 3. c. 16. 5. & 9. c. 12. 14. Luc. 9. 30. c. 24. 4. 34. Joann. 20. 12. & 14. c. 19. 26. c. 21. 1. Act. 1. 10. c. 16. 9. c. 18. 9.*

Aqua nominatur persecutio, *Tom. II. Psalm. 68. 16. Psalm. 143. 7. Prov. 17. 14. Tom. IV. Matth. 7. 25. Luc. 6. 48. Apocal. 12. 17. Aqua benedicta (vid. Benedictio.)*

Aqua Merom locus pugnae Israëlitarum contrâ Jobin & Principes ei federatos, Dominus hos infideles populo suo tradit, & ipsa ipsorum eis concedit, *Tom. I. Jos. 11. 5. & seq.*

Aquila & Priscilla ipsius uxor ad Jesum Christum convertuntur à S. Paulo, ab ipsis Corinthi hospitio suscipiunt parte temporis, quo ibi commoratus est, *Tom. IV. Act. 18. 2. & 3.*

Ara urbs seu vicus Assyriæ, quo decem Tribuum Israëlita à Thelgathphnasef translati fuerunt, *Tom. I. 1. Paral. 5. 26. Arabia præcipua Asiæ pars ad meridiem & Orientem Judæa sita; Regina Saba & partis Arabiæ felix venit ad salutandum Salomonem, ut ipsamet sapientiæ ipsius experimentum caperet, Tom. I. 3. Reg. 10. 1. & seq.*

Arad urbs Arabiæ petreae, *Tom. I. Judic. 1. 16. cum Israëlita iter faciunt versus terram Chanaan Rex Arad illorum transitui obstitit, ipsosque vincit, Numer. 21. 1. Israël occupatâ terrâ promissâ omnem Arad regionem anathemati devoveret, & omnes ejus civitates destruit, *ibid. v. 3.**

Aram quintus filius Sem & pater populorum Syriæ, qui nomen ipsius gestant, *Tom. I. Genes. 10. 22.*
 Aram qui & Ram nominatur, filius Efron genuit Aminadab, *Tom. I. Ruth 4. 19. 1. Paralip. 2. 10. Tom. IV. Matth. 1. 4. Luc. 3. 33.*
 Aram filius Thare frater Abrami & Nachor, *Tom. I. Genes. 11. 27.*
 Ararat celeberrimus Armeniæ mons super quem Arca post diluvium substitit, *Tom. I. Genes. 8. 4.*
 Arbæes urbs Galilææ, quæ capta & devastata fuit à Simone Machabæo, *Tom. III. 1. Machab. 5. 23.*
 Arca Noë (vid. Noë.)
 Arca fœderis Domini, *Tom. I. Exod. 25. 10. & seq. duæ Tabulæ & Liber Legis in eâ recluduntur, Tom. I. Deut. 10. 2. & 5. & c. 31. 26. Laici prohibetur non nisi bis mille circiter cubitorum spatio ad eam accedere, Jos. 3. 4. Sacerdotes, qui Arcam portant, in medio Jordanis subsistunt, quod facilius illum transeat populus, *ibid. v. 17. transfertur in castra contrâ Philistæos, 1. Reg. 4. 4. qui eam capiunt, *ibid. v. 11. & 17. eam collocant in Templo Dagon, ejusque præsentia idolum statim in terram dejicitur, *ibid. c. 5. 2. & 3. manu Divinâ percussus Aram populo ipsius remittunt, *ibid. c. 6. 7. & seq. Aminadab eam suscipit, *ibid. c. 7. 1. & postmodum Obbedom, 2. Reg. 6. 10. David in triumpho eam ducit in Jerusalem, *ibid. v. 15. & seq.*******

Archelaus filius Herodis Magni patri suo succedit in regimine Judææ, *Tom. IV. Matth. 2. 22.*
 Area Atbad, locus ubi filii Jacob & Egyptii, qui eos comitantur lugent hunc Patriarcham, *Tom. I. Genes. 50. 10.*
 Area Nachon ubi Oza temeritate suæ poenas morte luit, *Tom. I. 2. Reg. 6. 6. & 7.*
 Area Arcuna seu Ornan locus Templi supra montem Sion, *Tom. I. 1. Paral. 21. 18. & seq.*
 Areopagus forum Judicum Atheniensium: illò citatus S. Paulus cum tantâ energia & sapientiâ loquitur, ut Dionysium unum ex Areopagitis Judicibus convertat, *Tom. IV. Act. 17. 19. & 34.*

Areth seu Hareth sylva in Tribu Juda Davidis contrâ persecutionem Saulis per fugium, *Tom. I. 1. Reg. 22. 5.*
 Arethina Jebusæus origine pedibus Davidis obvolvitur, eique offert suam hereditatem ut ibi erigatur altare Domino; Rex emit aream Arethæ, atque Domino sacrificium in eâ offert, ut manum ipsius ulticem cohibeat, *Tom. I. 2. Reg. 24. 21. & seq.*

Argob regio trans Jordanem sita sexaginta urbibus Havothjair dictis celeberrima, *Tom. I. Deut. 3. 14.*
 Argob locus in urbe Samariâ, ubi Phacee filius Romeliæ Phaceam filium Manahem Regem Israël trucidat, *Tom. I. 4. Reg. 15. 23. & 25.*

Arioli morte damnantur, quia visionem Nabuchodonosoris non possunt interpretari, *Tom. III. Daniel. 2. 13. Rex Balthasar ipsos confudit & nullum ab ipsis accipit responsum, *ibid. c. 5. 7. & 8.**

Ariscarchus comes S. Pauli in peregrinationibus & in carcere socius, *Tom. IV. Act. 19. 29. & c. 27. 2.*
 Armenia Asiæ provincia, ubi Euphrates,

Tygris, Araxes & Phasis suam sumum originem, supra hujus provinciæ montes requievit arca Noë, *Tom. I. Genes. 8. 4.*
 Arphaxad Rex Medorum vincitur à Nabuchodonosore, *Tom. II. Judub. 1. 1. & seq.*
 Arses Rex Persarum Demetrium Nicanorem profligat, *Tom. III. 1. Machab. 14. 2. & 8.*
 Artaxerxes Longimanus dictus, ad fides habitatorum Samariæ suggestiones, inhibet, ne reitauratio Templi Jerosolymitani & urbis contineretur, *Tom. II. 1. Esdr. 4. 13. & seq. postmodum permittit Templi reitauracionem, atque illius sumptus suppeditat, *ibid. c. 7. 12. & seq. item v. 20. & c. Nehemias tandem ab eo edictum reitauracionis urbis Jerusalem obtinet, *ibid. 2. Esdr. 2. 8.***

Artemas discipulus S. Pauli in Cretam insulam mittitur, *Tom. IV. Tit. 3. 12.*
 Aruspices (vid. Arioli.)
 Asa filius & successor Abiæ Rex Juda imitatur pietatem Davidis, *Tom. I. 2. Paralip. 14. 1. & 2. antequam certamen ineat, orat, *ibid. v. 11. suppetias à Benadad Rege Syriæ postulat, *ibid. 3. Reg. 15. 19. & seq. ob id à Propheta Hanani reprehenditur, de quo statim sumit vindictam, 2. Paral. 16. 7. & 10. morbo percussus omnem in medicos fiduciam ponit, & Dei sui obliviscitur, *ibid. v. 12. moritur vix. 13. & succedit ei filius suus Josaphat, *ibid. c. 17. 1.*****

Asael filius Sarviæ & frater Joab pertinaciter Abner persequitur, qui lanceâ suâ illum confodit, *Tom. I. 2. Reg. 2. 19. & 23.*
 Asaph cantor Davidis, *Tom. I. 1. Paralip. 6. 39. & c. 16. 5.*
 Asarhaddon filius Sennacherib, & ipsius successor in regno Assyriæ de Manasse Rege Juda triumphat; Jerusalem occupat, & regem captivum ducit Babylonem, *Tom. I. 2. Paralip. 33. 11. & 12.*

Ascalon urbs Philistinorum ad occidentem Palæstinæ sita in littore maris Mediterranei, subijcitur Tribui Juda unâ cum duabus aliis civitatibus Satrapiarum Gazæ & Accaron metropolis, *Tom. I. Judic. 1. 18.*

Aseneth filia Puthipharis Sacerdotis Heliopoleos, uxor Patriarchæ Joseph; ei duos parit filios, Ephraim & Manassem, *Tom. I. Genes. 41. 50.*

Aser filius Jacob & Zelpha pater Tribus, quæ nomine ipsius insignitur, *Tom. I. Genes. 30. 12. & 13.*

Asia una ex quatuor mundi partibus, præ cæteris spectabilis, quod in eâ primus homo creatus, & Salvator mundi natus fuerint; sit Romanis tributaria sub regno Antiochi, *Tom. III. 1. Machab. 8. 6. & 7.*

Asiarchi summi Pontifices Erhnicci sunt ergâ S. Paulum solliciti, illumque rogant, ne in seditione Demetrii Argentarii in theatrum prodeat, *Tom. IV. Act. 19. 31.*

Asiongaber urbs Arabiæ desertæ ad litus maris rubri sita, ubi Salomon classes suas versus Ophir instruit, *Tom. I. 3. Reg. 9. 26. & seq.*

Asmodaus Daemonium, quod Saram filiam Raguelis obidebat, atque septem priores maritos, quibus ante juniorem Tobiam tradita fuerat, occidit, *Tom. II. Tob. 3. 8.*

Asor urbs Tribus Nepthali capta à Josue post profligatum Jabin & ipsius confoderatos, *Tom. I. Jos. 11. 10. & 11.*

Asphenex Præpositus Eunuchorum Regis Nabuchodonosor mutat nomina trium puerorum Hebræorum, *Tom. III. Daniel. 1. 7.*

Asson seu Affos urbs maritima Mysiæ, ubi S. Paulus & ipsius comites iterum congregantur, ut postea Mytilenem proficiantur, *Tom. IV. Act. 20. 14.*

Assuerus

Ajuernus seu *Artaxerxes* gloriam & potentiam suam ostendit magnificentia conviviorum suorum, *Tom. II. Esdr.* 1, 3. & *seq.* Vultu uxorem suam & Regnam inter epulas repudiavit, *ibid.* v. 12. Esther ducit in uxorem, *ibid.* c. 2, 9. & 17. nova hæc ipsius uxor conjugationis contra illum factæ eum admet, *ibid.* v. 21. & 22. hac occasione Rex Mardochæum remunerat, *ibid.* c. 6, 10. & 11. Aman Mardochæi hostem suspendi jubet in eodem patibulo, quod ipse Aman Mardochæo paraverat, *ibid.* c. 7, 9. & 10. Mardochæum primum suum Ministrum declarat, etque annuum Regium tribuit, *ibid.* c. 8, 2. sententiam adversus Judæos latam revocavit, *ibid.* v. 8. ipsique permittit, ut inimicos suos deleant, *ibid.* v. 11. moritur, & ei succedit Darius filius suus, *Tom. III. Daniel.* 9, 1.

Ajzur filius Sem Assyriæ provinciæ nomen suum tribuit, *Tom. I. Genes.* 10, 22. ipse est virga furoris Domini, *Tom. III. Isai.* 10, 5. Teglatphalasar plurimos Israëlitas captivos abducit, 4. *Reg.* 15, 29. Sennacherib invadit urbes Judæ, easque occupat, *ibid.* c. 18, 13. ab Angelo repellitur, qui exercitum ipsius penitus delet, *ibid.* c. 19, 35.

Altakor idolum à Judæis adoratum, *Tom. I. Judic.* 2, 13.

Asiages Rex Persidis & Babylonis; ei succedit Cyrus Judæorum liberator, *Tom. III. Daniel.* 5, 3, 65.

Atalia filia Amri Regis Samariæ, *Tom. I. 4. Reg.* 8, 26. uxor Joram Regis Judæ, accepto nuntio, quod Juhu filium suum Ochoziam cum quadraginta duobus sanguinis sui Principibus peremisset, ad totius Regiæ stirpis deletionem ipsam adjicit animum, *ibid.* c. 11, 1. crudelis hæc regni usurpatrix occiditur, & regnum diadema Joas nepoti ipsius traditur, *ibid.* v. 18. & 20.

Athensæ urbs Græciæ civium suorum scientiæ & civili disciplinæ apprime celebris: S. Paulus in eâ Jesum Christum prædicat, cum magno quidem labore, sed non sine fructu, *Tom. IV. Act.* 17, 2. & 3. & *seq.*

Attalia urbs Pamphyliæ, in qua S. Paulus & S. Barnabas Evangelium annuntiant, *Tom. IV. Act.* 14, 24.

Avartia *Tom. I. Jos.* 7, 21. 1. *Reg.* 8, 3. c. 25, 3. & 10, 3. *Reg.* 21, 2. 4. *Reg.* 5, 20. & 22. *Tom. II. Psal.* 36, 16. & 21. *Prov.* 1, 19. c. 11, 28. c. 12, 25. c. 15, 6. c. 16, 27. c. 28, 16. & 22. c. 30, 15. *Eccles.* 2, 26. c. 4, 3. c. 5, 9. c. 6, 1. c. 14, 3. c. 31, 3. c. 41, 4. *Tom. III. Isai.* 5, 8. c. 56, 11. *Jerem.* 6, 13. c. 8, 10. *Ezech.* 22, 13. *Amos* 8, 4. *Michæa* 6, 10. *Habac.* 2, 9. 2. *Ma. chab.* 4, 5. c. 10, 20. *Tom. IV. Matth.* 6, 19. c. 26, 14. & 46. c. 27, 3. *Marc.* 8, 36. *Luc.* 12, 15. *Joan.* 12, 4. *Act.* 5, 1. c. 8, 19. c. 24, 26. 1. *Cor.* 6, 10. *Ephes.* 5, 3. *Philipp.* 4, 11. *Coloss.* 3, 5. 1. *Tim.* 6, 9. *Tir.* 1, 7. & 11. *Hebr.* 13, 5.

Augures (vid. *Arvoti*)

Augustus Romanorum Imperator successor Julii Cæsaris, recensionem omnium imperii sui subditorum imperat, vi cuius proinde Joseph & Maria pergunt in Bethleem, ubi Jesus nascitur, *Tom. IV. Luc.* 2, 1. & *seq.*

Axa filia Calchi Othonioli nubit in præmum fortitudinis ipsius, *Tom. I. Jos.* 15, 16.

Acarias seu *Ozias* Rex Juda filius Amasæ, *Tom. I. 4. Reg.* 15, 1. Sacerdotum usurpat, *ibid.* 2. *Paralip.* 26, 16. Sacerdos etiam nomine Acarias ei obstitit una cum pluribus aliis Dei ministris, *ibid.* v. 18. Princeps hic lepra percussus, *ibid.* v. 19. post ipsius mortem ei succedit filius Jothan, *ibid.* v. 21.

Acarias filius Obed, Propheta Domini missus ad Regem Asa, *Tom. I. 2. Paralip.* 15, 1. & 2.

Acarias (vid. *Abdenago*)

Azor filius Eliacim unus ex avis Jesu Christi, *Tom. IV. Matth.* 1, 13.

Azoth urbs ad litus maris mediterranei sita diripitur & incenditur à Jonatha una cum omnibus vicinis civitatibus, *Tom. III. 1. Machab.* 10, 84.

B.

Baal idolum Samaritanorum, quod colit Achab, *Tom. I. 3. Reg.* 16, 31. Gedeon ipsius altare everit, *Judic.* 6, 30. Elias ipsius Sacerdotes & Prophetas occidi jubet, 3. *Reg.* 18, 40. Juhu illius statuum comburit, 4. *Reg.* 10, 26. ut & Josias, *ibid.* 23, 4.

Baalath seu *Bala* urbs meridionalis Juda, quæ concessa fuit Tribui Simeon, *Tom. I. Jos.* 19, 8.

Baal-berib idolum Sichimitarum, cui post mortem Gedeonis Israëlites se devotent, *Tom. I. Judic.* 9, 4.

Baal-Gad urbs ad pedem montis Hermon sita, ita nuncupata, quod habitatores ipsius colerent Gad, id est Solem vel fortunam, *Tom. I. Jos.* 13, 5.

Baalis Rex Ammonitarum injungit Ismaeli, ut Godolia Judæorum, qui captivati Babylonicæ se subdicerent, Principi morrem machinetur, *Tom. III. Jerem.* 40, 14. & *seq.*

Baalpharajm memorabilis locus non longe à Jerusalem distans, ubi David Philistinos in fugam vertit, *Tom. I. 2. Reg.* 5, 20.

Baalshamar locus prælii filiorum Israël adversus Beniamitas, *Tom. I. Judic.* 20, 33.

Baalis seu *Astareen* Dea Sidoniorum, coram qua Salomon se ignominiosè prosternit, *Tom. I. 3. Reg.* 11, 1. & *seq.*

Baana & *Rehab* ministri Isboeth, *Tom. I. 2. Reg.* 4, 2. clam hujus Principis palatium ingrediuntur, ut illum jugulent, *ibid.* v. 5. & 6. caput ipsius attulerunt ad Davidem, v. 8. qui in penam sceleris hujus eos statim interfici jubet, *ibid.* v. 11. & 12.

Baasa filius Abiæ ex Tribu Issachar Nadab filium Jeroboam pugione confodit, & cæsa omni regni familia solium Israël ascendit, *Tom. I. 3. Reg.* 15, 27. & *seq.* idolorum cultum tuetur, & jubet occidi Prophetam, qui ei ultionem Domini annuntiat, *ibid.* c. 16, 17.

Babel turris erecta in regione Sennar à filiis Noë, *Tom. I. Genes.* 11, 4. Deus punit ambitionem horum superborum Opificum linguarum confusione, & improvisâ illorum dispersione, *ibid.* c. 11, 7. & *seq.*

Babylon urbs Chaldææ Metropolis à Nemrod edificata. Propheta annuntiat captivitatem Juda futuram in hac civitate, *Tom. III. Isai.* 5, 13. *Jerem.* 13, 19. item c. 16, 9. & c. 25, 9. Hæc captivitas incipit, *Tom. I. 4. Reg.* 24, 14. & *seq.* finis ejus promittitur, *Tom. III. Jerem.* 12, 15. item c. 25, 12. item c. 29, 10. & c. 31, 9. Deus tandem reddit libertatem populo suo, *Tom. II. 1. Esdr.* 1, 2. & *seq.* ingratus hic populus adeo longam captivitatem sceleribus suis promeritus fuerat, *Tom. I. 4. Reg.* 17, 13. Prophetæ contra Babylonem, *Tom. III. Isai.* 13, 2. & *seq.* *Jerem.* 25, 12. & *seq.*

Babylonia Provincia Chaldææ, in qua sita est Babylon, *Tom. III. Baruch* 1, 1.

Babacar carpentarius Levita Templi obsequio mancipatus, *Tom. I. 1. Paralip.* 9, 15.

Bacchides exercitus Demetrii Soteris Regis Syriæ Dux, & Mesopotamiæ Præfectus, castra movet adversus Judam Machabæum, qui in acie cadit, *Tom. III. 1. Machab.* 7, 8. & c. 9, 11. 12. & 18.

Bacchus (vid. *Liber*.)

Badaces prætorie cohortis Juhu Regis Israël Præfectus hujus Principis iussu

cadaver Joram filii Achab in agrum Naboth projicit, *Tom. I. 4. Reg.* 9, 25.

Bogaban unus ex Affueri ministris adversus Regem suum conspirat, Mardochæus autem conspirationem hanc detegit, *Tom. II. Esdr.* 2, 21. & 22.

Babur seu *Baburim* pagus propè Jerusalem, ubi Semel filius Gera Davidem injuriis & imprecationibus onerat, *Tom. I. 2. Reg.* 16, 5. & *seq.*

Bala concubina Jacob mater Dan & Nephthali, *Tom. I. Genes.* 30, 3. & *seq.*

Balaam Propheta seu Ariolus ex urbe Bethor ad Euphratem, se à Rege Moabiturum induci permittit ad maledicendum populo Dei, *Tom. I. Num.* 22, 5. & 6. Angelus ei obstitit, & asina ipsius ab eo male habita simul eum obiurgat, *ibid.* v. 22. & 28. territus Propheta in benedictionem mutat anathemata, ad quæ contra filios Jacob proferenda conductus fuerat, *ibid.* c. 23, 20.

Balaam urbs Tribus Manassis trans Jordanem Levitis ex familia Cesth conceditur, *Tom. I. 1. Paralip.* 6, 70.

Balas Rex Moabiturum Israëllem veritus Balsam conducit ad maledicendum populo huic, *Tom. I. Num.* 22, 5. 6. & 11. impius Propheta invitus Israël benedicit, *ibid.* v. 18. suggerit imperatorem huius infidelibus aequè ac ipsorum hostibus, Israëlitis nempe, perniciosum, *ibid.* c. 24, 14. & 24.

Balan filius Achobor & successor Salis in regno Idumææ, *Tom. I. 1. Paralip.* 4, 49.

Baldad Suhites amicus Jobi, filius Sux ex Abraham & Cethura oriundi, *Tom. II. Job.* 2, 11.

Balthassar filius Evilmorodach & Nepos magni Nabuchodonosor ad summum imperatris gradum pervenit, *Tom. III. Daniel.* 5, 2. vasa templi veri Dei in flagitiosum cum suis concubinis convivio profanat, *ibid.* v. 3. simul videt manum, quæ in pariete mortis ipsius sententiam inscribit, *ibid.* v. 5. Daniel ei sententiam hanc interpretatur & statim suæ interpretationis præmum accipit, *ibid.* v. 26. & *seq.* eadem nocte Balthassar occiditur, & loco ipsius Darius solium confendit, *ibid.* v. 30. & 31.

Balthassar nomen Danielis in aula Nabuchodonosoris, *Tom. III. Daniel.* 1, 7.

Bamos Castorum populi Israëlitis locus propè torrentem Arnon, *Tom. I. Num.* 21, 19. & 20.

Bamos baal urbs trans Jordanem, quæ data fuit Tribui Ruben, *Tom. I. Josue* 13, 17.

Bana filius Ahilud constituitur Præfectus Thanac, Mageddo, & Bethsan, *Tom. I. 3. Reg.* 4, 12.

Banais filius Jojada Præfectus Ceretheorum & Phelerthorum, *Tom. I. 2. Reg.* 20, 23. animi fortitudine & eximii belli facinoribus contra Meabites celebris, *ibid.* c. 23, 20. fit Davidi à consillis, *ibid.* v. 23. Salomonis partes amplectitur contra Adoniam, *ibid.* 3. *Reg.* 1, 38. iussu novi regis occidit Joab in Tabernaculo, *ibid.* c. 2, 34. cui in supremi Belliducis dignitate mox etiam succedit, *ibid.* v. 35.

Banea & *Baneas* Judæi, qui post reditum à captivitate uxores suas alienigenas repudiant, quia eas contra legis præscriptum duxerant, *Tom. II. 1. Esdr.* 10, 25. & 35.

Baptismus à Christo præcipitur, *Tom. IV. Matth.* 28, 19. *Marc.* 16, 16. *Joan.* 3, 5. Baptismus docent Apostoli & administrant, *Act.* 2, 38. & 41. c. 8, 12. & 36. c. 9, 18. c. 10, 47. c. 16, 15. & 33. c. 19, 4. c. 22, 16. *Rom.* 6, 3. 1. *Cor.* 1, 14. *Galar.* 3, 17. *Ephes.* 4, 5. *Hebr.* 6, 2. Baptismus salvat, 1. *Perr.* 3, 21. Baptismus est lavacrum regenerationis, *Tir.* 3, 5. Baptismus tollit omnia peccata, *Tom. I. Genes.* 17, 14. *Tom. III. Isai.* 44, 3. *Ezech.* 36, 25. *Zachar.* 13, 1.

c. 13, 1. *Tom. IV. Matth.* 18, 14. & c. 28, 19. *Marc.* 1, 4. & c. 16, 16. *Joan.* 1, 33. & c. 3, 5. *Act.* 2, 38. & c. 8, 12. & 38. item c. 16, 33. & c. 18, 8. *Rom.* 6, 3. 4. 5. & 6. 1. *Cor.* 6, 11. *Ephes.* 5, 26. *Coloss.* 2, 11. *Tir.* 3, 5. *Hebr.* 10, 22. 1. *Perr.* 3, 21. Baptismus non est iterandus, *Ephes.* 4, 5. *Hebr.* 6, 6. & c. 10, 26. Idem declarat ipsius figura, *Tom. I. Genes.* 17, 14. *Tom. IV. 1. Cor.* 10, 2. Baptismus Joannis, *Tom. IV. Matth.* 3, 6. & c. 21, 25. *Marc.* 1, 4. & c. 11, 30. *Luc.* 3, 16. & c. 7, 29. item c. 20, 4. *Joan.* 1, 25. & 33. & c. 3, 23. *Act.* 1, 5. & c. 11, 16. item c. 13, 24. denique c. 19, 3. Baptismus penitentia prædicatur, *Tom. IV. Marc.* 1, 4. *Luc.* 3, 3. *Act.* 2, 28. & 14, 24. item c. 19, 3. *Rom.* 6, 3. *Coloss.* 2, 12. Baptismi nomine significatur passio, *Tom. IV. Matth.* 20, 22. *Marc.* 10, 38. *Luc.* 12, 50. Baptismus in Spiritu Sancto & igne, *Tom. IV. Matth.* 3, 11. *Marc.* 1, 8. *Luc.* 2, 16. *Joan.* 1, 33. *Act.* 1, 5. c. 2, 4. item c. 11, 13. Baptizandi sunt parvuli, *Tom. I. Genes.* 17, 14. *Exod.* 4, 24. 25. & 26. *Tom. IV. Matth.* 11, 18. & c. 18, 14. item c. 19, 13. *Marc.* 10, 14. *Luc.* 18, 15. *Joan.* 3, 5. *Act.* 2, 39. & 41. item c. 16, 15. & 33. & c. 18, 8. 1. *Cor.* 1, 16. item c. 10, 2. & c. 15, 22. 1. *Tim.* 2, 4. Baptizari in scripturis quandoque exprimitur per verbum illuminari, *Tom. IV. Hebr.* 6, 6. Baptizatur Christus, *Tom. IV. Matth.* 3, 15. *Marc.* 1, 9. *Luc.* 3, 21. in baptizatum delabitur Spiritus Sanctus, *Tom. IV. Matth.* 3, 16. *Marc.* 1, 8. *Luc.* 3, 21. *Joan.* 1, 33. Baptizatur Christus per discipulos, *Tom. IV. Joan.* 3, 22. & c. 4, 2. Integra domus seu familia baptizatur, *Tom. IV. 1. Cor.* 14. *Act.* 16, 15. & 33. item c. 18, 8. & c. 16, 33. Baptizati accipiunt Spiritum Sanctum, *Tom. IV. Act.* 2, 38. & c. 19, 3. induunt Christum, *Tom. IV. Galat.* 3, 27. in morte ipsius baptizantur, *Tom. IV. Rom.* 6, 3. in unum corpus baptizantur, *Tom. IV. 1. Cor.* 12, 13. & 27. Baptizatur Simon Magus, *Tom. IV. Act.* 8, 13. Baptizatur Eunuchus, *ibid.* v. 38. Baptizatur Cornelius Gentilis, *ibid.* c. 10, 47.

Bara Rex Sodomæ una cum quatuor aliis Pentapoleos Principibus à Chodorlahomor subigitur, *Tom. I. Genes.* 14, 8. & *seq.*

Barabbas insignis latro seditiosus & scarius Jesu Christo præfertur, *Tom. IV. Matth.* 27, 20. & 21.

Barac filius Abinoem à Deo eligitur, ut Hebræos à servitute Jabin Regis Chanaan liberet, *Tom. I. Judic.* 4, 6. initio refugit obedire divino mandato, *ibid.* v. 8. deinde movet in hostem unam cum Deborah Prophetissa, quæ ipsi Dei voluntatem significat, *ibid.* v. 10. acie dimicat, atque completam reportat victoriam, *ibid.* v. 16. Canticum hujus Belliducis & Prophetissæ, qui Deum exercituum benedicunt, etque gratias agunt, *ibid.* c. 5, 2. & *seq.*

Barachias pater Zachariæ, qui occisus fuit inter Templi vestibulum & altare, *Tom. IV. Matth.* 23, 35.

Bar-Jesu Pseudo-propheta, qui totis viribus S. Paulo resistit, *Tom. IV. Act.* 13, 6. & 8. Apostolus huic impostori maledicit, & simul cecitate illum ferit, *ibid.* v. 11.

Barnabas discipulus Jesu Christi omnibus suis se abdicat bonis, eorumque pretium ad pedes Apostolorum deferit, *Tom. IV. Act.* 4, 36. & 37. S. Paulum ad eos adducit, *ibid.* c. 9, 27. à Jerusalem mittitur Antiochiam, *ibid.* c. 11, 22. ab Ecclesiâ Antiochenâ eleemosynas accipit ad Ecclesiam Jerosolymitanam deferendas, *ibid.* v. 30. Antiochiam revertitur cum S. Paulo, cui adjungitur in laboribus Apostolicis, *ibid.* c. 12, 25.

Barabas cognomine *Fisfus* unus ex septuaginta Discipulis Christi, proponitur una cum Matthiâ ad occupandum in Apostolatu locum Judæ proditoris, *Tom. IV. Act.* 1, 23. implorat lumen Spiritus Sancti, & tors cadit super Matthiam, *ibid.* v. 24. & *seq.*

Barabas vel aliis *Judas* Discipulus spectatissimus; ipsi jungitur, ut Paulum & Barnabam comitetur ad intimandas Ecclesiæ Antiochenæ Concilii Jerosolymitani definitiones, *Tom. IV. Act.* 15, 22. & 27.

Bartholomæus Apostolus Jesu Christi, qui creditur Evangelium lumen intulisse Arabiæ felici, Persiæ & Armeniæ, *Tom. IV. Matth.* 10, 3.

Bartimeus cæcus urbis Jericho sanatur a Christo Domino, *Tom. IV. Marc.* 10, 46. 52.

Baruch Jeremiæ à commentariis, hic propheta ei in depositum tradit omnia sua documenta & commentaria, *Tom. III. Jerem.* 32, 12. 13. & 14. ipsius oracula scribit ac in Templo promulgat, *ibid.* c. 36, 4. & *seq.* Rex Prophetae minis irritatus, ipsius librum igni tradit, *ibid.* v. 23. atque ipsum persecutur, *ibid.* v. 26. Baruch quamvis pariter vexatus, nihilominus Jeremiæ ac scribendum alterum librum propheticum suum ulterius præstat operam, *ibid.* v. 32. tandem Dominus Prophetæ suo illum perpetuo adjungit, *ibid.* c. 45, 5.

Barcanan exigua civitas, propè quam Jonathas Machabæus sub hostium gladiis cadit, *Tom. III. 1. Machab.* 13, 23.

Basemath filia Elon Hethæi uxor Esau frustra obituentibus Isaac & Rebecca ejus genitoribus, *Tom. I. Genes.* 26, 34. & 35.

Bathuel filius Nachor pater Laban & Rebecca, *Tom. I. Genes.* 22, 23.

Bava filius Enadad confert ad restaurationem urbis Jerusalem in reditu à captivitate, *Tom. II. 2. Esdr.* 3, 18.

Beatitudo seu beatorum gaudium, & vita eterna, *Tom. II. Sap.* 3, 7. & c. 5, 1. & 16. *Tom. III. Isai.* 25, 9. c. 30, 29. c. 49, 10. c. 60, 1. & *seq.* c. 64, 2. *Jerem.* 31, 3. 8. & 13. *Daniel.* 12, 13. *Tom. IV. Matth.* 13, 43. c. 19, 28. c. 25, 1. & *seq.* *Marc.* 12, 25. *Luc.* 9, 33. & c. 16, 22. item c. 22, 29. *Joan.* 16, 20. c. 17, 2. & 24. *Rom.* 8, 30. 1. *Cor.* 2, 9. & c. 15, 41. 2. *Cor.* 12, 3. 2. *Tim.* 4, 8. 1. *Perr.* 1, 4. & 8. item 5, 4. *Hebr.* 10, 35. & c. 12, 23. *Jacob.* 1, 12. *Apocal.* 2, 1. & *seq.* c. 3, 1. & *seq.* c. 7, 9. & 15. c. 14, 1. c. 21, 1. & *seq.* c. 22, 1. & *seq.* Beatitudo quomodo comparetur, *Tom. III. Isai.* 25, 9. *Tom. IV. Matth.* 20, 23. & c. 25, 34. *Marc.* 10, 40. *Joan.* 3, 15. 16. & 36. c. 5, 24. & c. 20, 29. *Act.* 2, 21. c. 15, 11. & c. 16, 31. *Rom.* 1, 16. & c. 10, 4. *Ephes.* 1, 13. & c. 2, 6. 1. *Thessal.* 5, 9. 2. *Thessal.* 2, 13. 2. *Tim.* 1, 9. *Tir.* 1, 1. & c. 3, 5. 1. *Perr.* 1, 9. *Hebr.* 5, 12.

Becher filius Ephraim, caput familiæ Becheritarum, *Tom. I. Num.* 26, 35.

Beelphegor idolum, cui plures Israëlites sacrificia offerunt, ut Moabiturum filius fociarum queant, *Tom. I. Num.* 25, 3.

Beel-Septon filius Egypti, ubi Hebræi incipiunt pertransire Mare Rubrum, *Tom. I. Exod.* 14, 2.

Beel-zeem seu *Reum* Belseem Regis Persarum ærario præfectus, persuadet Artaxerxi, ut Templi Jerosolymitani restorationi quantocius obstat, *Tom. II. 1. Esdr.* 4, 8. & *seq.*

Beelzebub Deus tutelaris Accaronitarum, sæpius Princeps Dæmoniorum nuncupatus, *Tom. IV. Matth.* 12, 24. Ochozias Rex Israël ex lapsu periculosè decumbens consili jubeat ipsius Oraculum, *Tom. I. 4. Reg.* 1, 2.

Beera Princeps Tribus Ruben jugum captivitatis sub Thelgathphalnasar subit, *Tom. I. 1. Paralip.* 5, 6.

Beer pater Osee Propheta, *Tom. III. Osee* 1, 1.

Beer Sabee pater juramenti, ubi Abraham jurat fœdus cum Abimelech Rege Gerar, *Tom. I. Genes.* 21, 31. & 32.

Bel seu *Belus* primus Babyloniæ Rex, post mortem suam à populo suo velut Deus colitur, *Tom. III. Daniel.* 14, 2. & 3. Isaias Belum confingendum prædicat, *Isai* 46, 1. tandem Daniel illius effigiem seu idolum everit, & Templum solo æquat, *Daniel.* c. 14, 21.

Bela filius Benjamin & pater Be altarum, *Tom. I. Num.* 26, 38.

Belga princeps decimæ quintæ classis Sacerdotum à Davide instituta, *Tom. I. 1. Paralip.* 24, 24.

Belgai Sacerdos qui fœdus cum Domino post reditum à captivitate Babyloniâ innovatum subscribit, *Tom. II. 2. Esdr.* 10, 8.

Belial vox Hebræa hominibus summe execrandis destinata, Habitatores Gabaa vocantur filii Belial, quia uxore Levitæ crudeliter abusi sunt, *Tom. I. Judic.* 19, 22. 25. & *seq.* filii summi Sacerdotis Heli eodem nomine vocantur, quia injustitiæ & avaritiæ sacrificant potius quam Deo, *ibid.* 1. *Reg.* 2, 12. & *seq.*

Bellum est poena peccati, *Tom. I. Levit.* 26, 24. *Deut.* 28, 36. & 49. *Judic.* 2, 13. c. 3, 1. & c. 4, 1. c. 6, 1. c. 10, 6. c. 13, 1. *Tom. III. Isai* 5, 25. *Jerem.* 5, 15. In belli necessitate, quomodo se quis habere debeat, *Tom. I. Exod.* 17, 8. & 12. 1. *Reg.* 17, 20. & *seq.* 2. *Paralip.* 12, 2. & c. 14, 9. & 12, c. 18, 1. & *seq.* c. 20, 1. c. 32, 1. 6. *Tom. II. Judic.* 8, 9. & *seq.* *Tom. III. 1. Machab.* 3, 16. & c. 20, 4. 7. & 10. c. 7, 41. & 42. 2. *M. ab.* 8, 16. & 19. Deus pugnat pro suis *Tom. I. Exod.* 14, 13. *Deut.* 1, 30. c. 3, 22. 1. *Reg.* 17, 46. 2. *Paralip.* 20, 25. *Tom. II. Psal.* 17, 35. *Psal.* 143, 1. *Tom. III. Isai.* 30, 15. (vid. *victoria*.) Bellandum quoque armis spiritualibus, *Tom. IV. Rom.* 13, 12. 2. *Cor.* 10, 4. *Ephes.* 6, 11. *Galar.* 5, 17. Bellum quibus de causis susceperint olim fideles, *Tom. I. Genes.* 14, 14. *Judic.* 9, 27. & c. 20, 1. & *seq.* *Jos.* 10, 1. & 7. 1. *Reg.* 30, 1. & 8.

Ben A-madab Regionis Or Præfectus, maritus Tapheth filie Salomonis, *Tom. I. 3. Reg.* 15, 18. & *seq.*

Benadad filius Tabremon Rex Syriæ venit in auxilium Asa Regis Juda contra Baasa Regem Israël, *Tom. I. 3. Reg.* 15, 18. & *seq.*

Benadad filius & successor prioris, bellum indicit Achab Regi Israël, & simul Samaritanam obsidet, *Tom. I. 3. Reg.* 20, 1. & 12. ipsius exercitus cadit ab Achab, qui nihilominus non modo liberum eum dimittit, sed etiam fœdus cum eo init, *ibid.* v. 21. & *seq.* Benadad tandem in lecto suo suffocatur ab Hazael uno ex suis Ministris, qui & illico regnum occupat, 4. *Reg.* 8, 15.

Benadad filius Hazaelis thronum Syriæ scandit, *Tom. I. 4. Reg.* 13, 24. Deus ipsi tradit Israëllem in penam suorum & Regis sui Joachaz scelerum, *ibid.* v. 3.

Bendecar & *Bengaber* adnumerantur duodecim Præfectis à Salomone constitutis, *Tom. I. 3. Reg.* 4, 9. & 13.

Benedictio qua homo homini benedicit, *Tom. I. Genes.* 14, 19. c. 27, 4. & *seq.* c. 28, 4. c. 48, 9. *Exod.* 12, 32. 39. 43. *Levit.* 9, 22. *Num.* 24, 9. & *seq.* *Deut.* 10, 8. c. 33, 1. *Jos.* 8, 33. c. 14, 13. c. 15, 19. c. 22, 6. 1. *Reg.* 2, 20. 2. *Reg.* 6, 18. c. 13, 26. c. 14, 22. c. 19, 29. 3. *Reg.* 1, 47. c. 8, 14. 4. *Reg.* 10, 14. 1. *Paralip.* 16, 2. 2. *Paralip.* 6, 3. *Tom. II. Judic.* 15, 10. *Psal.* 117, 26. item 128, 8. *Proverb.* 27, 14. *Tom. III. 1. Machab.* 2, 69. *Tom. IV. Luc.* 2, 34. &

21. 6. *Josue* c. 6, 24. *Judic.* 14. 3. 1. *Reg.* 21. 5. 1. *Paral.* 18. 11. *Tom. IV.* 1. *Tim.* 4. 5. & *seq.* *Hebr.* 9. 2. & 3. Hinc coniectione Sacerdotum, vestium, altarium, templorum, cereorum, aquæ lustralis, &c.
- Ben-Hail** Legis Doctor à Josaphat mittitur in omnes regni sui civitates, ad docendos populos, eosque ab idololatriæ præceptis retrahendos, *Tom. I.* 2. *Paral.* 17. 7. & 9.
- Benjamin** filius natu minimus Jacob & Rachel, in pueritii doloribus matrem suam amittit, *Tom. I.* *Genes.* 35. 16. & *seq.* dilectus hic filius fidei fratrum suorum à patre traditur, unâ cum eis in Ægyptum profecturus, *ibid.* c. 43. 13. & 14. Joseph jubet scyphum suum in ipsius sacco recondi, *ibid.* c. 44. 2. innocens comprehenditur & retinetur tanquam reus, *ibid.* v. 10. & 12. postmodum Joseph illum amplectitur, eique providentiæ divinæ mysterium aperit, *ibid.* c. 45. 5. & *seq.* Jacob morti proximus præagii loco ei figuram lupi rapacis tribuit, *ibid.* c. 49. 27.
- Benjamin** et, posteri Benjamin, uxorem cuiusdam Levitæ violant, *Tom. I.* *Judic.* 19. 25. Israëlitis irritati tam atrox scelus ulciscuntur, *ibid.* c. 20. 35. & *seq.*
- Beer** pater Belæ, qui uni Idumææ parti dominatus est, *Tom. I.* *Genes.* 36. 32.
- Berodach-Baladan** Rex Babylonie mittit legatos ad Ezechiam, qui munera ei deferant, atque recuperatam sanitatem gratulentur, *Tom. I.* 4. *Reg.* 20. 12. Rex convalescens tantis capris honoribus his extraneis omnia Regiæ suæ arcana pandit & revelat, *ibid.* v. 13.
- Beroea** seu **Beroë** urbs Macedoniæ, ubi S. Paulus Evangelium cum magno fructu prædicat, *Tom. IV.* *Act.* 17. 10.
- Bersabee** puteus juramenti, ubi Abraham jurat fœdus cum Abimelech Rege Geraræ, *Tom. I.* *Genes.* 21. 31. & 32.
- Berzellai** amicus Davidis auxilium ei præbet contra impium Absalom, *Tom. I.* 2. *Reg.* 17. 27. Regem victorem comitatur usque ad Jordanem, *ibid.* c. 19. 31. ipsius familia Salomoni à Davide commendatur, *ibid.* 3. *Reg.* 2. 7.
- Berzellai**, quoniam suæ genealogiæ scripturam demonstrare non valet, rejicitur à Sacerdotio, *Tom. II.* 1. *Esd.* 2. 62. & 2. *Esd.* 7. 64.
- Berzellai** ex familia mox dicti Berzellai, pariter à Sacerdotio rejicitur, quia genealogiam suam probare haud possunt, *Tom. II.* 1. *Esd.* 2. 61. & 62.
- Besalel** peritus Opifex, cui Moyses, ipse avunculus, constructionem Tabernaculi fœderis demandat, *Tom. I.* *Exod.* 31. 23. & *seq.* item c. 35. 30. & *seq.*
- Bethia** & bruta animalia non crudeliter tractanda, *Tom. I.* *Genes.* 33. 13. *Exod.* 23. 12. *Num.* 22. 23. & 28. *Deut.* 5. 14. c. 22. 10. *Tom. II.* *Prov.* 12. 10. *Ecclesi.* 7. 24.
- Bethania** exigua districtus trans Jordanem S. Præcursoris missionem specialiter memorabilis, *Tom. IV.* *Joann.* 1. 28. Ibi Jesus Christus à Martha & Mariâ fororibus hospitio suscipitur, *Luc.* 10. 38. atque resurrectione Lazari suam omnipotentiam manifestat, *Joann.* 11. 43. & 44.
- Bethsai** urbs Tribus Juda munitionibus firmata à Simone & Jonathâ Machabæis, *Tom. III.* 1. *Machab.* 9. 62. & postmodum obsessa à Bacchide sed successu infelici, *ibid.* v. 64. & *seq.*
- Bethel** urbs sita ad occidentem Hai super viam quæ ducit in Sichem, ubi Jacob vidit scalam mysteris plenam, *Tom. I.* *Genes.* 28. 10. & *seq.*
- Bethel** Saltus Bethel, ex quo Dominus iratus egredi facit urfos, qui pueros Prophetæ suo insultantibus devorant, *Tom. I.* 4. *Reg.* 2. 23. & 24.
- Bethleem** exigua civitas Tribus Juda, ubi Salvator nascitur, cujus natiuitas prius ibidem adumbrata fuit oru Davidis, *Tom. IV.* *Matth.* 2. 1. & *seq.*
- Bethsabæe** filia Eliam uxor Uriæ, labitur in adulterium, *Tom. I.* 2. *Reg.* 11. 3. & *seq.* filius, qui ex hoc flagitio nascitur morte feritur, *ibid.* c. 12. 18. & 19.
- Bethsabæe** fit uxor Davidis post tristem sui mariti interitum, *ibid.* c. 11. 26. & 27. Rex eam tenerè amat, eique jurat filium ipsius Salomonem sibi in Throno successurum, 3. *Reg.* 1. 29. & *seq.*
- Bethsaida** urbs trans Jordanem ad litus maris Tiberiadis sita, patria Apostolorum Petri, Andree & Philippi, *Tom. IV.* *Joan.* 1. 44. Salvator suis beneficiis & miraculis non valens emollire cor populi ipsius contra eam anathema pronuntiat, *Matth.* 11. 21. *Luc.* 10. 13.
- Bethsaida** piscina probatica Jerosolymis, creditur ibi Sacerdotes occultasse signem sacrum, *Tom. IV.* *Joan.* 5. 2. Nehemias in defectum hujus sacri ignis lignum & holocausta hujus piscine aquâ irrigari jubet, *Tom. III.* 2. *Machab.* 1. 21. Sol prius obscuratus illud emicat atque suscitatur ignem, qui victimas devorat, *ibid.* v. 22.
- Bethsames** urbs Sacerdotalis in Tribu Juda, in illam per divinam providentiam arca deducitur, *Tom. I.* 1. *Reg.* 6. 12. quinquaginta Bethsamitarum millia, quod illam curiosè nimis & temerè aspiciant, morte feriuntur, *ibid.* v. 19.
- Bethsai** urbs Philistinorum, qui ad murum illius post cædem Gelboë Saulis cadaver suspenderunt, *Tom. I.* 1. *Reg.* 31. 10.
- Bethsura** unum ex præcipuis Tribus Juda propugnaculis, obsidetur ab Antiocho, *Tom. III.* 1. *Machab.* 6. 31. ab obsidione liberatur per Judam Machabæum, v. 42. & *seq.* Antiocho oppugnationem redintegrante, ipsa paciscitur ac se dedit, v. 49. & 50. aliquot post annis Simon Machabæus denuo illam occupat, *ibid.* c. 11. 65.
- Bethulia** urbs celeberrima ab Holofernis obsidione, qui proprio gladio occisus est à Judith, *Tom. II.* *Judith.* 7. 1. & c. 13. 10.
- Bethzachara** campus prælii in itinere à Judâ Machabæo cum Antiocho Eupatore, ubi Eleazar Saura ab Elephantem, quem lanceâ suâ confodit, opprimitur, *Tom. III.* 1. *Machab.* 6. 32. & 33. & v. 43. ac 46.
- Bethzabæa** urbs trans Jordanem à Bacchide occupata, qui multos illius habitatores in puteum præcipitat, *Tom. III.* 1. *Machab.* 7. 19.
- Bethzab** urbs propè Sichem, ubi Saul exercitum suum recensere moturus contra Jabes Galaad, *Tom. I.* 1. *Reg.* 11. 8.
- Bithynia** Asiæ minoris provincia supra Propontidem ad Septentrionem Mysiæ & Phrygiæ: S. Paulo lumen fidei in hanc provinciam deferre volenti obnuntiat Spiritus S. *Tom. IV.* *Act.* 16. 7.
- Boanerges**, id est, *filii tonitruum*, nomen, quod Christus Dominus imponit Jacobo & Joanni Zebedæi filiis, *Tom. IV.* *Marc.* 3. 17. Hi duo Apostoli prius Salvatore obrestati fuerant, ut permitteret eos de celo ignem advocare, qui quamdam Samaritæ civitatem, quæ eum hospitio suscipere noluerat, consumeret, *Luc.* 9. 52. & *seq.*
- Bona opera**, pietasque vera in Deum commendantur, *Tom. I.* *Exod.* 19. 5. c. 20. 1. & *seq.* c. 23. 19. 25. *Deut.* 5. 6. 11. & 16. c. 10. 12. *Jos.* 22. 5. 1. *Reg.* 15. 22. *Tom. II.* *Psal.* 2. 10. *Psal.* 39. 7. *Psal.* 49. 14. *Prov.* 1. 3. c. 3. 1. c. 14. 31. *Ecclesi.* 35. 12. *Tom. III.* *Isai.* 1. 16. c. 58. 6. *Jerem.* 22. 3. *Ezech.* 18. 6. *Osæ* 6. 11. *Mich.* 6. 8. *Zach.* 7. 9. c. 8. 16. *Tom. IV.* *Matth.* 5. 24. c. 23. 39. *Luc.* 1. 75. c. 3. 11. *Joan.* 12. 26. *Rom.* 12. 1. & *seq.* c. 13. 1. & *seq.* c. 14. 17. *Philipp.* 3. 3. *Jac.* 1. 27. (vid. *Opera*.)
- Bonitas** & benignitas Dei erga suos, *Tom. I.* *Genes.* 18. 26. & 30. *Exod.* 6. 1. c. 9. 26. c. 11. 7. c. 22. 6. c. 34. 6. *Num.* 20. 8. *Deut.* 4. 29. c. 5. 1. c. 7. 9. c. 10. 18. c. 28. 1. c. 30. 3. c. 32. 10. 2. *Reg.* 7. 12. c. 12. 13. c. 24. 14. 3. *Reg.* 8. 23. 4. *Reg.* 20. 5. *Tom. II.* 2. *Esd.* 9. 8. *Sap.* 11. 24. *Ecclesi.* 2. 12. c. 18. 1. *Psal.* 31. 5. *Psal.* 35. 7. *Psal.* 36. 25. *Psal.* 85. 5. *Psal.* 102. 1. & *seq.* *Psal.* 135. 1. & *seq.* *Psal.* 144. 8. *Tom. III.* *Isai.* 30. 18. c. 54. 5. & 7. c. 53. 7. *Jerem.* 12. 15. c. 18. 8. *Ezech.* 18. 17. c. 33. 17. *Osæ* c. 2. 21. *Joel.* 2. 13. *Joan.* 4. 2. *Tom. IV.* *Matth.* 11. 28. c. 18. 19. *Luc.* 1. 20. c. 6. 36. c. 15. 20. & 21. c. 23. 43. *Rom.* 11. 4. & 31. 2. *Cor.* 1. 3. *Ephes.* 2. 4. 1. *Tim.* 1. 13. & 16.
- Booz** filius Salmon & Rahab, maritus Ruth & pater Obed, *Tom. IV.* *Matth.* 1. 5.
- Buzi** Sacerdos & pater Ezechielis Prophetæ, *Tom. III.* *Ezech.* 1. 3.
- C.
- Caath** filius Levi & pater Amram, Isaa, Hebron, & Ozzielis, *Tom. I.* *Exod.* 6. 16. & 18. ipsius familia in itinere per desertum fungitur munere Arcanæ unâ cum omnibus Sanctuarii vasis portandi, *Tom. I.* *Num.* 4. 4. & 15.
- Cades** urbs in deserto Sui, locus mortis & sepulture Mariæ sororis Moysis, *Tom. I.* *Num.* 10. 1. Ibi Deus mortis sententiam contra Moysen & Aaron pronuntiat, quod de ipsius providentiâ subditaissent, *ibid.* v. 12.
- Cacitas** tum corporis tum animi, *Tom. I.* *Genes.* 19. 11. *Deut.* 28. 28. 4. *Reg.* 6. 18. *Tom. II.* *Psal.* 68. 24. 145. 8. *Sap.* 2. 21. *Tob.* 2. 11. *Tom. III.* *Isai.* 6. 10. c. 42. 7. 16. 18. c. 35. 5. c. 29. 18. c. 43. 8. c. 56. 10. c. 59. 10. 1. *Machab.* 10. 30. *Tom. IV.* *Matth.* 15. 14. *Marc.* 8. 18. *Luc.* 4. 19. *Joan.* 9. 1. & 4. c. 12. 40. *Act.* 9. 8. & 18. c. 13. 11. *Rom.* 1. 21. c. 11. 10. 2. *Cor.* 4. 4. *Ephes.* 4. 18. 2. *Petr.* 1. 9. 1. *Joan.* 2. 11. *Apocal.* 3. 17.
- Cæci** illuminantur, *Tom. II.* *Tob.* 11. 15. *Tom. IV.* *Matth.* 9. 30. c. 20. 24. *Marc.* 8. 25. c. 10. 46. *Luc.* 18. 35. *Joan.* 9. 7.
- Cæsar** nomen omnium Imperatorum Romanorum à Julio Cæsare derivatum, *Tom. IV.* *Matth.* 22. 21. *Act.* 25. 8. & 10.
- Cæsarea Palæstina** urbs sita ad oram orientalem Maris Mediterranei à Cornelio Centurione custodiata, *Tom. IV.* *Act.* 10. 1. Ibi Angelus Domini Herodem Agrippam percutit, eod quod debitam Deo gloriam non tribuat, *ibid.* c. 12. 23. Ibi etiam Prophetæ Agabus S. Paulo vincula & carcerem prædicat, *ibid.* c. 21. 10. & 11. Ibi denique Apostolus duorum annorum spatium in vinculis detinetur, *ibid.* 24. 27.
- Cæsarea Philippi** urbs Jordanis fontibus vicina, ubi Salvator mortem & resurrectionem suam Discipulis suis prænuntiat, *Tom. IV.* *Matth.* 16. 13. & 21.
- Cain** primus Adami filius, offert Deo sacrificium, quod ab ipso rejicitur, *Tom. I.* *Genes.* 4. 1. violentè stimulatus invidia erga fratrem suum, ipsum trucidat, *ibid.* v. 8. innocentis, quem effudit, sanguinis vox ad divinæ justitiæ Tribunal usque ascendit, *ibid.* v. 10. Deus atrocitatem sceleris Cain ipsi exprobrat, illumque execratur, *ibid.* v. 10. & *seq.*
- Cainan** filius Enos, *Tom. I.* *Genes.* 5. 9. & pater Malaleelis, v. 12. moritur annos natus nongentos & decem, *ibid.* v. 14.
- Caiphas** summus Sacerdos successor Simonis Jesum condemnat, & simul eum esse Redemptorem Israël vaticinatur, *Tom. IV.* *Joan.* 11. 49. & *seq.* Salvatore interrogat, & blasphemiam illum arguit, *Matth.* 26. 63. & 65. inhihet Apoc.
- Apollonius** ne loquantur & in nomine ipsius doceant, *Act.* 4. 18.
- Cajus** Macedo S. Pauli discipulus, Corinthi hunc Apostolum in suam domum suscipit, *Tom. IV.* *Rom.* 16. 23. ipsum Ephesum usque comitatur, ubi atrocem persecutionem tolerat, *Act.* 19. 29.
- Cajus** Derbe in Lyconia oriundus alter discipulus, cui S. Joannes tertiam suam inscribit Epistolam, *Tom. IV.* 3. *Joan.* 1. 1.
- Caleb** filius Jephone ex Tribu Juda, Deo jubente mittitur ad explorandam terram promissionis, *Tom. I.* *Num.* 13. 7. omnem adhibet conatum, ut populi murmuraciones compescat, *ibid.* c. 14. 6. & *seq.* Dominus possessionem hereditatis populo Israëlito destinata ipsi promittit, *ibid.* v. 24. petit & obtinet terram Hebron, *Jos.* 14. 12. & 13. filiam suam tradit Othonieli in præmium præclaræ gestorum suorum, *ibid.* c. 15. 16. & 17.
- Caleb** Pars Tribus Juda civitates familiaræ Caleb concessas complectens, *Tom. I.* 1. *Reg.* 30. 14.
- Calix** ira & furoris, *Tom. III.* *Isai.* 51. 17. *Jerem.* 25. 15. *Tom. II.* *Psal.* 59. 5. *Psal.* 74. 9. *Tom. IV.* *Apocal.* 16. 19.
- Calix** passionis, *Tom. IV.* *Matth.* 20. 22. c. 26. 38. *Marc.* 10. 38. *Luc.* 22. 42. *Joan.* 18. 11.
- Callistenes** Dux exercitus Regis Syriæ, postquam templi Jerosolymitani fores succendit, ipse in domo, in quam se receperat, comburitur, *Tom. III.* 2. *Machab.* 8. 33.
- Calphi** pater Judæ, qui unâ cum Jonathâ contra Syrios in planitie Asor pugnam sustinuit, *Tom. III.* 1. *Machab.* 11. 70.
- Calvaria** mons exiguus ad septentrionem montis Sion, ubi Salvator in cruce prototus humani generis salutem vitam posuit, *Tom. IV.* *Matth.* 27. 33.
- Cambyses** seu **Ajversus** filius & successor Cyri Regis Periarum, suscipit & fovet accusationes Samaritanorum contra Judæos, *Tom. II.* 1. *Esd.* 4. 6.
- Camuel** III, filius Nachor & pater Syriorum, *Tom. I.* *Genes.* 22. 21.
- Camuel** filius Sephran ex Tribu Ephraim, ei divisio terræ promissæ committitur, *Tom. I.* *Num.* 34. 24.
- Cana** exigua Galiliæ urbs Sephorim inter Nazareth, in qua Jesus comitantibus discipulis suis suâ præsentia matrimonium sanctificat, *Tom. IV.* *Joan.* 2. 2. ibi primo quo miraculo gloriam suam manifestat, *ibid.* v. 11.
- Candace** Regina Æthiopie, cujus Eunuchus baptizatur à Philippo Diacono in via Gazæ, *Tom. IV.* *Act.* 8. 27. & 38.
- Capharnaüm** seu **Capernaüm** urbs ad orientale litus lacus Genesareth sita; Jesus ibi figit suam habitationem, *Tom. IV.* *Matth.* 9. 1. primitias missionis suæ eidem tribuit, *ibid.* c. 4. 13. & 17. ibi servum Centurionis sanat, *ibid.* c. 8. 13. ut & paralyticum, *ibid.* c. 9. 6. huic civitati ad tanta beneficia ingratis & induratis extrema prædicuntur mala, *ibid.* c. 11. 23.
- Captivi**, Captivos inivisere, *Tom. I.* *Genes.* 14. 14. 1. *Reg.* 30. 9. *Tom. II.* *Tob.* 1. 15. *Tom. III.* *Jerem.* 38. 9. *Tom. IV.* *Matth.* 25. 37. *Act.* 12. 5. 2. *Tim.* 1. 16. *Hebr.* 13. 3. Captivos non deserit Deus, *Tom. I.* *Genes.* 39. 21. *Tom. II.* *Sapient.* 10. 13. *Tom. III.* *Isai.* 42. 7. *Tom. IV.* *Act.* 5. 13. c. 12. 17. & c. 16. 25.
- Captivitas** (vid. *Ægyptus* & *Babylon*.)
- Cariabiarum** urbs Tribus Juda, ubi arca plurium annorum spatium deposita fuit in domo Abinadab, *Tom. I.* 1. *Reg.* 7. 1. & 2.
- Cariabsepher** urbs Tribus Juda capta ab Othoniele, qui in hujus facinoris præmium axam Calebi filiam obtinet, *Tom. I.* *Jos.* 15. 15. & 16.
- Carib** torrens trans Jordanem, cujus vallis Eliæ perfluit loco est contra periectionem Achab, *Tom. I.* 3. *Reg.* 17. 3. & 5. Ibi Propheta vespere & mane à corvis pascitur, *ibid.* v. 6.
- Carmelus** mons ad meridiem Ptolemaidis ad mare mediterraneum situs: Elias obrestatur Achab, ut ibi omnem Israël unâ cum Sacerdotibus Baal congregaret, *Tom. I.* 3. *Reg.* 18. 19. & 20. Ignis de celo descendit, & devorat holocaustum Prophetæ, *ibid.* v. 38. Deus populo manifestat fraudes & dolos horum Sacerdotum idololatrarum, *ibid.* v. 39. Elias illos persequitur, & omnes neci tradit, *ibid.* v. 40.
- Carmelus** seu **Carmel** civitas in Tribu Juda, supra montem ejusdem nominis sita, ubi fatuus Nabal maritus Abigail Davidi insultat, *Tom. I.* 1. *Reg.* 25. 3. 10. & 11.
- Caro**, Carnem suam crucifigere quomodo quisque debeat, *Tom. II.* *Ecclesi.* 19. 1. *Tom. IV.* *Rom.* 6. 12. c. 8. 12. c. 13. 14. *Galat.* 5. 16. *Ephes.* 4. 22. c. 5. 3. *Tit.* 2. 12. 1. *Petr.* 2. 1. c. 4. 2. & 6. *Hebr.* 12. 1.
- Carpus** S. Pauli discipulus, ipsum Troade hospitio suscipit, *Tom. IV.* 2. *Tim.* 4. 13. Apostolus rogat Timotheum, ut quosdam libros, quos Troade in domo Carpi reliquerat, recipere velit, *ibid.* v. 13.
- Caribago** urbs Africa specialiter fœdere Tyro propter commercium conjuncta, *Tom. III.* *Ezech.* c. 27. 12.
- Castitas** cœlibum præfertur castitati conjugali, *Tom. II.* *Psal.* 44. 15. *Sapient.* 6. 20. *Tom. IV.* *Matth.* 19. 12. c. 22. 30. 1. *Cor.* 7. 25. 32. 34. 38. & *seq.* *Apoc.* 14. 4. Castitas hæc consiliatur ut perfectio Evangelice, *Matth.* 19. 2. 1. *Cor.* 7. 25. Castitatis laus, *Tom. I.* 1. *Reg.* 21. 5. *Tom. II.* *Tob.* 6. 16. & *seq.* *Judith.* 15. 11. c. 16. 26. *Psal.* 44. 15. *Prov.* 22. 11. *Sapient.* 3. 13. 14. c. 4. 1. & 2. c. 6. 20. *Ecclesi.* 6. 28. c. 26. 20. *Tom. III.* *Isai.* 7. 14. c. 56. 3. 4. 5. & *seq.* *Zach.* 9. 17. 2. *Machab.* 14. 38. *Tom. IV.* *Matth.* 5. 8. & 28. c. 19. 12. c. 22. 30. & *seq.* c. 25. 1. *Luc.* 1. 27. c. 20. 34. *Act.* 24. 25. *Rom.* 2. 7. 1. *Cor.* 7. 25 & *seq.* 2. *Cor.* 6. 5. c. 11. 2. 1. *Tim.* 2. 2. c. 3. 2. c. 4. 12. c. 5. 2. *Tit.* 1. 8. c. 2. 5. *Apocal.* 14. 4.
- Cauda** seu **Gauda** exigua insula ad meridiem & occidentalem extremitatem Cretæ insulæ sita, ubi S. Paulus tempestate ad naufragium usque agitur fuit. Hæc insula fortè ea est, quæ hodie *Gozo* nuncupatur, *Tom. IV.* *Act.* 27. 16. & *seq.*
- Cedar** filius Ismaelis & pater Cedrenorum Arabiæ desertæ populorum, *Tom. I.* *Genes.* 25. 13.
- Cedra** postremus Ismaelis filius, & Caput Cedmonarum antiquorum Chanaan populorum, *Tom. I.* *Genes.* 25. 15.
- Cedron** Torrens, qui ab Oriente inter urbem Jerusalem ac montem Oliveti decurrens, & vallem Josaphat irrigans, Tribum Benjamin à Tribu Juda separat, ac tandem in mare mortuum defluit; in valle Cedron Asa Rex Juda idola confregit, & igni tradidit, *Tom. I.* 3. *Reg.* 15. 13.
- Ceila** urbs in Tribu Juda, ab irruptione Philistinorum per Davidem liberata, *Tom. I.* 1. *Reg.* 23. 2.
- Cenchra** maris portus Corinthiorum, ubi S. Paulus capillos sibi tondenti curat, ut votum, quo se adstrinxit, solvat, *Tom. IV.* *Act.* 18. 18.
- Cenonia** Ecclesiastica, seu cultus externus, *Tom. I.* *Genes.* 8. 20. c. 14. 18. c. 15. 9. c. 17. 10. c. 22. 1. & *seq.* c. 26. 5. c. 28. 11. c. 33. 20. c. 43. 4. & 26. *Exod.* 12. 1. & *seq.* c. 18. 20. c. 19. 1. & *seq.* *Lev.* 8. 34. c. 9. 1. & *seq.* c. 10. 19. c. 12. 1. & *seq.* c. 14. 1.
1. & *seq.* c. 23. 1. & *seq.* c. 24. 1. & *seq.* *Num.* 1. 50. c. 4. 1. & *seq.* c. 5. 1. & *seq.* c. 6. 1. & *seq.* c. 7. 1. & *seq.* c. 8. 1. & *seq.* c. 9. 1. & *seq.* c. 15. 1. & *seq.* 1. *Paral.* 23. 1. & *seq.* *Tom. II.* 1. *Esd.* 6. 1. & *seq.* *Tom. IV.* *Matth.* 2. 11. Ceremoniæ ritus certi in orando, *Tom. I.* 3. *Reg.* 8. 22. & 54. c. 17. 21. c. 18. 42. 2. *Paral.* 1. 5. 12. & *seq.* *Tom. IV.* *Matth.* 2. 11. c. 26. 39. *Marc.* 14. 35. *Luc.* 22. 41. 1. *Cor.* 11. 4. & *seq.* 1. *Tim.* 2. 8.
- Cerei**, Cereorum & lampadum in templis usus, *Tom. I.* 2. *Paral.* 4. 20.
- Cerebi** & **Pleberi** extraneæ copiæ ad custodiendam Regum Juda delinæ, *Tom. I.* 2. *Reg.* 15. 18.
- Certus**, Certi non sumus de accepta peccatorum remissione, vel vitâ æternâ consequendâ, *Tom. II.* *Ecclesi.* 9. 1. & 2. *Ecclesi.* 5. 5. *Tom. IV.* *Rom.* 8. 17. c. 11. 20. 1. *Cor.* 4. 3. 4. 5. c. 9. 27. c. 10. 12. *Philipp.* 2. 12. c. 3. 11. & 13. 1. *Tim.* 1. 19. *Hebr.* 3. 14. c. 4. 1. 2. *Petr.* 3. 17.
- Cerubim** secunda Abraham uxore & mater sex filiorum, quos numeribus audios hic Patriarcha mittit in Arabiam Petream, *Tom. I.* *Genes.* 25. 1. & 2.
- Chabri** & **Charmi** magni Bethulie Sacrificii dum eam Holofernis obsidet, *Tom. II.* *Judith.* 8. 9. Judith eorum de providentiâ & misericordiâ divinâ confidentiam graviter reprehendit, *ibid.* v. 11. & *seq.*
- Chabal** nomen urbium, quas Hiram Rex Tyri à Solomone recipit in grati animi significationem ab officio ab eo eidem præstita, *Tom. I.* 3. *Reg.* 9. 11. & 13.
- Chabreus** frater Timothei & Apollonophanis Gazare gubernator, *Tom. III.* 2. *Machab.* 10. 32. intercipitur & occiditur unâ cum iracibus suis in palude aliqua post hujus urbis expugnationem, *ibid.* v. 37.
- Chaldaea** Asia provincia Euphratis & Tigridis confluenti vicina (vid. *Babylon*.)
- Cham** filius Noë frater suos Sem & Japhet impellit ad insultandum nudati patris sui, *Tom. I.* *Genes.* 9. 22. qui expergefactus facinus istud indignatur, & hujus impii filii sui posteritati maledicit, *ibid.* v. 24. & 25.
- Chanaan** filius Berzellai post Absolomi eladem comitatu Davidis adscribitur, *Tom. I.* 2. *Reg.* 19. 37. Rex eum honoribus & beneficiis cumulat in præmium obsequiorum, à patre ipsius sibi præstitorum, *ibid.* v. 38.
- Chamos** idolum Moabitum, *Tom. I.* *Num.* 21. 29. qui Salomon templum edificat, 3. *Reg.* 11. 7. Josias illud destruit, atque simul omnes illius cultores delet, 4. *Reg.* 23. 13.
- Chanaan** filius Cham & Nepos Noë, maledictionem, quam Noë patri ipsius dederat, sustinet, *Tom. I.* *Genes.* 9. 25. ipsius posteritatem regionem occupant, quam nomine ipsius Chanaan vocant, *ibid.* c. 10. 15. & *seq.*
- Chanaan** terra, postmodum Palæstina dicta, Abre promittitur & ejus posteritati, *Tom. I.* *Genes.* 12. 7. & 17. 8. Deus promissionem hanc Sancto Patriarchæ Jacob reiterat, *ibid.* c. 35. 12. ut & Israëlitis, qui ipsi fideles fuerint, *Levit.* 20. 24. Josue in illam populum introducit, *Jos.* 1. 2. destricito & diviso hujus terræ tam diu desider

Charitas virtus fide præstantior, *Tom. II. Prov. 10, 12. Tom. IV. Matth. 22, 38. c. 25, 1. & seq. ubi a nuptiis excluditur non habentes oleum charitatis, Marc. 12, 33. 1. Cor. 14, 31. & seq. c. 13. 1. 8. 13. & seq. Coloss. 3, 14. 1. Tim. 1, 5. 1. Petr. 4, 8. 1. Joan. 4, 16.*
Charitas fraterna, *Tom. I. Genes. 13, 8. Levit. 19, 18. Deut. 22, 1. 1. Reg. 18, 1. Tom. II. Eccles. 25, 2. Psalm. 132, 1. Prov. 10, 12. Tom. IV. Matth. 7, 3. c. 19, 19. c. 22, 38. Joan. 13, 14. & 34. c. 15, 14. Ephes. 4, 15. c. 5, 1. Philipp. 2, 2. Dilectio. 3, 13. 1. Thessal. 4, 9. 1. Tim. 1, 5. Hebr. 13, 1. 1. Petr. 4, 8. 1. Joan. 3, 23. & c. 4, 7. Dilectio etiam iniuncta, *Tom. I. Exod. 23, 4. 1. Reg. 24, 5. & 7. c. 26, 5. c. 30, 11. 2. Reg. 19, 19. 4. Reg. 6, 21. Tom. II. Job 31, 29. Prov. 25, 21. Tom. IV. Matth. 5, 44. Luc. 6, 27. & 35. c. 23, 33. Act. 7, 60. Rom. 12, 20. (vid. Dilectio.)*
Charmi quartus Ruben filius, & Caput familie Charmitarum, *Tom. I. Num. 26, 6.*
Charmi Othoniel cognominatus. (vid. Chabri.)
Chaselon pater Elidad, constitutus à Tribu Benjamin ad dividendam terram Chanaan, *Tom. I. Num. 34, 21.*
Chasium filius Metram, qui creditur esse pater populorum Pentapolis, *Tom. I. Genes. 10, 13. & 14.*
Chusph mons mari Caspio vicinus, unde Esdras præcipuos captivos revocat, *Tom. II. 1. Esdr. 8, 17.*
Chusphor urbs in Regione Galaad sita, caput à Juda Machabæo, *Tom. III. 1. Mach. 5, 26.*
Chusab filius David, & Abigail viduæ Nabal, *Tom. I. 2. Reg. 3, 3.*
Chusian filius Elimelech & Noemi in regionem Moab se recipit ad evitandam famem, *Tom. I. Ruth 1, 1. 2. ibi puellam Moabitidem ducit, & aliquando post tempore moritur nullam relinquit posteritatem, ibid. v. 4. & 5.*
Chusmon urbs propè quam Holofernes castra metatur Bethuliam obsessurus, *Tom. II. Judith 7, 3.*
Chusub Israhelita, qui post reditum à Babylone Genealogiam suam probare non valet, *Tom. II. 1. Esdr. 2, 59.*
Chusubim Angeli Domini, *Tom. III. Isai. 37, 16. Deus ad introitum Paradisi terrestri Cherubim collocat igneo gladio armatum, ut primum hominem & omnem ejus posteritatem ab eo arceat, Tom. I. Genes. 3, 24. figuræ duorum Cherubim propitiatorum & oraculum contegunt, Exod. 25, 18. & seq.*
Chus mulier Corinthiaca, quæ ejusdem suæ Ecclesiæ schisma S. Paulo annuntiat, *Tom. IV. 1. Cor. 1, 11.*
Chusar fluvius Assyriæ, *Tom. III. Ezech. 1, 1. ubi Propheta Ezechiel Spiritus Dei impetum sentit, ibid. c. 2, 2.*
Chodorabom Rex Elamitarum quinque Pentapolis Reges adoritur, & de illis triumphat, *Tom. I. Genes. 14, 9. & 10. Abram illum feliciter persequitur, & exercitum ipsius penitus delet, ibid. v. 14. & 15.*
Chonenias Princeps Levitarum, qui musicæ choro præfidebat in solemnitate translationis Arcæ, *Tom. I. Paral. 15, 22.*
Christiani Discipuli Jesu Christi, hoc nomine insigniuntur Antiochiæ Syriæ metropolis, *Tom. IV. Act. 11, 26. Christiani dicuntur sancti, quia sanctitatem profitentur, ibid. c. 9, 41. Rom. 1, 7. c. 12, 13. c. 15, 26. c. 16, 15. 1. Cor. 1, 2. c. 6, 1. c. 14, 33. 2. Cor. 1, 1. c. 9, 1. & 12. c. 13, 12. Ephes. 1, 1. & 15. c. 5, 8. & 18. c. 4, 12. c. 6, 18. Philipp. 1, 1. c. 4, 21. Coloss. 1, 1. & seq. 1. Thess. 53, 27. 1. Tim. 5, 10. Hebr. 6, 10. c. 13, 24. Christianis vivendum sicut vixit Christus, *Galar. 2, 19. 1. Joan. 1, 7. c. 2, 6. & c. 3, 3. Christiani erunt cum Christo, Joan. 12, 26. c. 14, 3. & c. 17, 24.***

Christus (Jesús) verus Deus & verus homo promissus & figuratus, *Tom. I. Genes. 49, 10. & Tom. III. Daniel. 9, 25. Christus secundum promissum Dei Patris primum in tempore propter nos verus homo factus & nobiscum conversatus, Tom. IV. Joan. 1, 14. Deus in carne manifestatus est, 1. Tim. 3, 16. 1. Joan. 4, 2. Deus misit filium suum in similitudinem peccati, Rom. 8, 3. Christus est verus Dei filius, *Matth. 3, 17. c. 14, 33. c. 17, 5. Marc. 1, 11. c. 5, 7. c. 9, 7. c. 15, 39. Luc. 1, 31. c. 3, 22. c. 9, 3. & 5. Joan. 1, 34. & 49. c. 6, 69. c. 5, 36. c. 11, 17. c. 19, 7. Rom. 1, 4. c. 8, 3. Hebr. 1, 2. c. 5, 8. c. 6, 6. c. 7, 3. c. 10, 29. 2. Petr. 1, 17. 1. Joan. 3, 8. c. 4, 9. c. 5, 10. Christus conceptus de Spiritu Sancto, *Matth. 1, 20. Luc. 1, 35. Christus natus ex Mariâ Virgine, Matth. 1, 25. Luc. 1, 31. c. 2, 6. & 11. Galar. 4, 4. Tom. III. Isai. 7, 14. natus in Bethlehem, *Tom. IV. Matth. 2, 1. Luc. 2, 6. & 11. Joan. 7, 42. Tom. III. Mich. 5, 1. Christus sine peccato, Tom. III. Isai. 53, 22. Tom. IV. Joan. 8, 46. 2. Cor. 5, 21. 1. Petr. 2, 22. 1. Joan. 3, 5. Hebr. 4, 15. & c. 7, 26. circumciditur, *Luc. 2, 21. baptizatur in Jordane, Matth. 3, 16. Marc. 1, 9. Luc. 3, 21. Christus manifestatur & demonstratur certis testimoniis. Tom. IV. Matth. 1, 1. 16. & 23. c. 3, 11. c. 8, 29. c. 11, 5. c. 16, 16. c. 17, 5. c. 22, 44. c. 26, 64. c. 27, 53. Marc. 9, 7. c. 15, 39. Luc. 1, 41. & seq. c. 2, 10. 16. & seq. c. 9, 29. c. 22, 68. Joan. 1, 14. 29. 32. & 49. c. 2, 11. c. 3, 2. 13. 16. 35. c. 5, 39. c. 6, 69. c. 7, 40. c. 9, 35. c. 10, 7. 24. & 36. c. 11, 27. & 41. c. 12, 17. c. 14, 1. & seq. c. 15, 25. c. 17, 1. c. 20, 28. Rom. 1, 2. c. 8, 3. c. 9, 5. 2. Cor. 5, 19. Galar. 4, 4. Philipp. 2, 6. Coloss. 2, 9. 1. Tim. 3, 13. Tit. 2, 11. Hebr. 1, 1. & seq. c. 5, 1. & seq. 1. Joan. 5, 20. Christus est agnus Dei, *Tom. III. Isai. 53, 7. Tom. IV. Joan. 1, 29. Act. 8, 31. 1. Cor. 5, 7. Apoc. 5, 6. & 12. c. 7, 9. & 17. c. 13, 8. c. 14, 1. c. 17, 14. Christus est Dominus dominantium, & Rex Regum, *Tom. II. Psal. 2, 6. Psal. 24, 7. Tom. III. Ezech. 37, 24. Tom. IV. Coloss. 2, 10. 1. Tim. 6, 15. Apoc. 1, 5. c. 17, 14. c. 19, 16. Christus est imago Dei, *Tom. II. Sapient. 7, 26. Tom. IV. 2. Cor. 4, 4. Hebr. 1, 3. Christus est lux gentium & totius mundi, *Tom. III. Isai. 2, 5. c. 9, 2. c. 42, 6. c. 49, 6. c. 60, 1. & 19. Tom. IV. Matth. 4, 16. Luc. 2, 32. Joan. 1, 4. c. 3, 19. c. 8, 12. c. 9, 5. c. 12, 35. & 46. Act. 13, 47. 1. Joan. 1, 5. c. 2, 8. Apoc. 21, 23. Christus verus pastor, *Tom. III. Isai. c. 40, 11. Ezech. 34, 1. & seq. c. 37, 24. Mich. 5, 3. Zach. 13, 7. Tom. IV. Matth. 26, 30. Marc. 14, 27. Joan. 10, 11. Hebr. 13, 20. 1. Petr. 2, 25. c. 5, 4. Christus docuit & prædicavit, *Tom. IV. Matth. 4, 17. c. 5, 1. & seq. c. 6, 1. & seq. c. 7, 1. & seq. Marc. 1, 14. Luc. 4, 15. c. 16, 20. & seq. curavit omnem infirmitatem, *Matth. 4, 23. c. 8, 1. & seq. c. 9, 2. 20. & 28. Marc. 8, 23. Luc. 17, 12. Christus est transfiguratus, *Matth. 17, 2. Marc. 9, 2. Luc. 9, 29. Christus per proditorem traditur (vid. Judas) Christus passus est, *Tom. II. Psal. 21, 1. & seq. Tom. III. Isai. 53, 1. & seq. Daniel. 9, 26. Tom. IV. Matth. 16, 21. c. 17, 12. & 22. c. 20, 18. & 22. c. 26, 37. & 66. c. 27, 1. & seq. Marc. 8, 31. c. 9, 31. Luc. 17, 25. c. 18, 31. c. 23, 1. & seq. Joan. 18, 28. c. 19, 1. & seq. Act. 3, 18. c. 8, 32. c. 17, 3. Rom. 8, 32. Hebr. 2, 18. & c. 13, 12. 1. Petr. 2, 21. & c. 4, 1. Christus est crucifixus, *Tom. IV. Matth. 27, 35. Marc. 15, 24. Luc. 23, 32. Joan. 19, 18. Act. 2, 3. & c. 4, 10. 1. Cor. 2, 2. 2. Cor. 13, 4. Christi passio***************

prædicta & præfigurata est, *Tom. I. Genes. 22, 2. Num. 21, 8. Tom. II. Psal. 21. Tom. III. Isai. 53. Daniel. 9, 26. Tom. IV. Matth. 20, 22. Joan. 3, 14. & 16. c. 8, 28. & c. 12, 32. Christus mortuus est & sepultus propter peccata nostra, *Tom. IV. Matth. 27, 49. & 58. Marc. 15, 37. & 42. Luc. 23, 45. & 49. Joan. 19, 30. & 40. Act. 13, 29. Rom. 5, 6. c. 6, 10. c. 8, 34. & c. 14, 9. 1. Cor. 15, 3. 2. Cor. 5, 15. 1. Thessal. 5, 10. ut prædixerat futurum, *Matth. 16, 21. & c. 20, 22. Christus tertia die resurrexit à mortuis, *Tom. II. Psal. 15, 10. Tom. IV. Matth. 28, 6. Marc. 16, 6. Luc. 24, 6. Joan. 20, 9. Act. 2, 24. & 31. c. 10, 40. c. 13, 30. & c. 17, 31. Rom. 4, 25. c. 8, 34. & c. 14, 9. 1. Cor. 15, 4. & 12. 2. Tim. 2, 8. idque prædictum & præfiguratum est, *Tom. II. Psal. 15, 10. Tom. III. Jo. 2, 1. Tom. IV. Matth. 12, 40. c. 16, 21. c. 17, 22. & c. 20, 22. Marc. 8, 31. c. 9, 31. & c. 10, 34. Luc. 11, 30. & c. 18, 33. Joan. 2, 19. Christus ascendit in celum, *Tom. II. Psal. 67, 19. Tom. IV. Marc. 16, 19. Luc. 24, 51. Joan. 3, 13. & c. 6, 62. Act. 1, 9. Ephes. 1, 20. & c. 4, 8. Hebr. 4, 14. 1. Petr. 3, 22. Christus est Deus & Dei filius à principio & ab æterno, *Tom. II. Prov. 8, 28. Tom. III. Mich. 5, 2. Tom. IV. Joan. 1, 1. c. 8, 58. & c. 17, 5. & 24. Coloss. 1, 16. Hebr. 1, 2. Christus mediator, reconciliator & Advocatus, *Tom. IV. Joan. 6, 44. & 65. c. 10, 7. & c. 14, 6. Act. 4, 12. Rom. 3, 25. c. 5, 2. c. 8, 34. Galar. 3, 20. Ephes. 2, 14. & 7. Coloss. 1, 19. 1. Tim. 2, 5. Hebr. 7, 24. & c. 8, 6. c. 9, 15. & c. 12, 24. 1. Joan. 2, 1. & c. 4, 10. Christus sedet ad dexteram Dei Patris, *Tom. II. Psal. 109, 1. Tom. IV. Matth. 22, 44. Marc. 16, 19. Luc. 22, 69. Act. 7, 56. Rom. 8, 34. Ephes. 1, 20. Coloss. 3, 1. Hebr. 1, 13. c. 10, 12. & c. 12, 2. 1. Petr. 3, 22. Christus venturus est judicare vivos & mortuos, *Tom. II. Psal. 95, 13. Tom. IV. Matth. 16, 27. c. 24, 30. & 25, 21. Luc. 17, 24. & 30. c. 21, 25. Joan. 5, 22. Act. 1, 11. c. 10, 42. & c. 17, 31. Rom. 12, 10. 2. Cor. 5, 10. 1. Thess. 4, 16. 2. Tim. 4, 1. Hebr. 5, 28. 1. Petr. 4, 5. Jud. v. 14. Apoc. 1, 7. & c. 20, 11. Christo omnia tradita sunt à Patre, & subiecta, *Matth. 11, 27. & c. 28, 18. Luc. 10, 22. Joan. 3, 35. & c. 17, 2. Ephes. 1, 22. Per Christum cuncta sunt creata, *Tom. II. Psal. 31, 6. Tom. IV. Joan. 1, 3. Ephes. 3, 9. Coloss. 1, 15. Hebr. 1, 2. Christus manet in æternum, *Tom. II. Psal. 109, 4. Tom. III. Isai. 9, 7. Daniel. 7, 14. Mich. 5, 1. Tom. IV. Joan. 12, 34. Christus est Leo, *Tom. IV. Apoc. 5, 5. Christus est stella matutina, 2. Petr. 1, 19. Apoc. 22, 16. Christus novit omnia, *Joan. 16, 30. & c. 21, 17. Apoc. 2, 23. Christus est unum cum Patre, *Joan. 10, 30. c. 14, 10. & 20. & c. 17, 21. Christus sibi reputat fieri, quod Christiani fit, *Tom. II. Prov. 14, 31. & c. 17, 5. Tom. III. Zach. 2, 8. Tom. IV. Matth. 10, 42. c. 18, 5. & c. 25, 35. Marc. 9, 40. Luc. 10, 16. Act. 9, 4. 1. Thess. 4, 8. Chus urbs Syria à Davide capta, *Tom. I. 1. Paral. 18, 8. Chus filius Cham natu maximus & pater Nemrod, *Tom. I. Genes. 10, 6. Chusar amicus Dav. dis, ipsi annuntiat Abalomem insault adversus ipsum meditari, *Tom. I. 2. Reg. 15, 32. destruit consilium Achitophel, ibid. c. 17, 6. & seq. qui ex desperatione laqueo se suspendit, ibid. v. 23. Chusam Rasathaim Rex Mesopotamiæ Iraclem oppressit, *Tom. I. Judic. 3, 8. populus hic clamavit ad Dominum, & ab eo liberatorem obtinet, ibid. v. 9. Chus missus à Joab, qui stragis & mortis*********************

Abba

Abalom filii Davidis huic regi nuntium deferret, *Tom. I. 2. Reg. 18, 21. & 31. Chusai populi Assyriæ in urbes S. marie translati, *Tom. I. 4. Reg. 17, 24. à Leonibus devorantur, quia veri Dei cultum ignorant, ibid. v. 25. & 26. Rex Assyriæ eorum infortunio percussus ex numero captivorum Sacerdotem Iraclem mittit, qui eos instituat, ibid. v. 27. Cibus quis Judæis vetitus, *Tom. I. Exod. 21, 28. c. 22, 31. Levit. 3, 17. c. 7, 23. c. 11, 4. c. 17, 10. & c. 19, 26. Deut. 12, 16. & 23. c. 14, 7. & 10. 1. Reg. 14, 32. Ciborum & potus in conviviis luxus, *Tom. III. Isai. 5, 12. Ezech. 16, 49. Tom. IV. Luc. 16, 19. & c. 21, 34. Rom. 13, 13. Galar. 5, 21. 1. Petr. 4, 3. 2. Petr. 2, 13. (vid. Ebrietas.) Cibare esurientes seu fame laborantes, *Tom. I. Deut. 23, 4. Judic. 8, 5. 1. Reg. 21, 3. & c. 30, 8. & 23. 2. Reg. 16, 1. Tom. III. Isai. 58, 7. Tom. IV. Luc. 15, 25. Cibus sumendus cum gratiarum actione (vid. Gratia.) cibi delectus habendus (vid. Abstinentia.) Cini populi Arabiæ petreæ, adversus quos Balaam vaticinatur, *Tom. I. Num. 24, 21. & 22. Circumcisio carnalis & spiritualis, *Tom. I. Genes. 17, 10. c. 21, 4. & c. 34, 24. Exod. 4, 25. & c. 12, 44. Levit. 12, 3. Deut. 10, 16. & c. 30, 6. Jof. 5, 2. & 7. Tom. II. Judic. 14, 6. Tom. III. Jerem. 4, 4. c. 6, 10. & c. 9, 25. 1. Mach. 1, 16. 51. 63. 2. Mach. 6, 10. Tom. IV. Luc. 1, 59. & c. 2, 21. Joan. 7, 22. Act. 7, 8. c. 15, 1. & 24. & c. 16, 3. Rom. 2, 25. & 29. c. 3, 1. & c. 4, 10. 1. Cor. 7, 19. Galar. 2, 3. c. 5, 2. & c. 6, 12. Ephes. 2, 11. Philipp. 3, 2. Coloss. 2, 11. & c. 3, 11. Cus filius Ner & pater Saulis, *Tom. I. 1. Paral. 18, 3. 33. Cus torrens vallis Jezraël, propè quem Sisara exercitum suum cogit adversus Barac, *Tom. I. Jud. 4, 13. Claudia Marons Romana à S. Paulo ad Christum conversâ, *Tom. IV. 2. Tim. 4, 21. Claudius Romanorum Imperator, sub cuius imperio accidit fames prædicta per Prophetam Agabum, *Tom. IV. Act. 11, 28. Claudius Lysias Tribunus Romanus S. Paulum furori Judæorum subducit, curaque eum transportari in arcem Antoniam, ut ibi interrogetur, *Tom. IV. Act. 21, 32. & seq. Claudius Felix Judææ Præfectus, ad cuius Tribunal S. Paulus mittitur à Tribuno Lysia, *Tom. IV. Act. 23, 23. & seq. Judex iste sapiens Apollonem audit, & eum in sermone capere conatur, ibid. c. 24, 24. ejus detentionem prorogant sperans ab eo aliquod redemptionis pretium se accepturum, ibid. v. 26. Clemens S. Pauli discipulus, qui creditur Successor S. Cleti in summo Pontificatu, *Tom. IV. Philipp. 4, 3. Cleopatra filia Ptolemæi Philometoris Regis Egypti, *Tom. III. 1. Machab. 10, 57. traditur Alexandro in matrimonium, ibid. v. 58. & postmodum ei confertur, ut detur Demetrio Nicanori, ibid. c. 11, 12. Cleophas filius Jacob & frater Joseph agnoscit Salvatorem in Castello Emaus post ipsius resurrectionem, *Tom. IV. Luc. 24, 18. 31. & 35. Cogitatio. Cogitationes prævæ, quas odit Deus, *Tom. II. Prov. 6, 14. Tom. III. Zach. 8, 17. Tom. IV. Matth. 15, 19. Marc. 7, 21. Cogitationes cordis Deus novit, *Tom. I. 3. Reg. 8, 39. 2. Par. 6, 30. Tom. IV. Joan. 2, 25. & nulla later eum, *Tom. II. Job. 42, 2. Eccl. 42, 19. Tom. III. Isai. 29, 15. Tom. IV. Matth. 9, 4. Hebr. 4, 12. noverunt eas & alii, quibus Deus voluerit revelare, *Tom. I.********************

4. Reg. 5, 26. & c. 6, 12. Tom. III. Daniel. 2, 22. & seq. Cognitio Cognoscere licet subinde homines ex verbis & factis, *Tom. II. Eccl. 19, 27. & c. 27, 9. Tom. IV. Matth. 7, 16. & c. 12, 33. Luc. 6, 44. Cognosce Deus humanâ sapientiâ non potest, nisi ipse revelet parvulis & humilibus, *Tom. IV. Matth. 11, 25. & c. 16, 17. Luc. 10, 21. Joan. 7, 28. c. 8, 19. & 27. c. 10, 14. c. 14, 4. c. 15, 15. & c. 17, 9. Act. 17, 23. 1. Cor. 1, 17. & 13. c. 2, 6. & 10. & c. 3, 19. Coloss. 1, 26. Colossus seu Colosse urbs Phrygiæ magnæ, ad hujus urbis fideles adversus Pseudo-Apostolorum fallacias scribit S. Paulus, *Tom. IV. Coloss. 1, 2. Concionator. Concionatorum, Pastorum, & Prophetarum officium, *Tom. I. 1. Reg. 12, 13. Tom. III. Isai. 58, 1. & c. 61, 1. Jerem. 1, 5. Ezech. 3, 1. 9. & 12. c. 32. 2. & 7. Tom. IV. Act. 3, 18. & 24. (vid. Episcopus.) Concordia fratrum commendatur, *Tom. II. Psal. 132, 1. Eccl. 25, 2. Tom. IV. Rom. 12, 16. idem sapere, idemque sentire jubemur, *Tom. IV. Rom. 12, 16. & c. 15, 6. 1. Cor. 1, 10. Ephes. 4, 3. Philipp. 2, 2. c. 3, 17. & c. 4, 2. 1. Petr. 3, 8. Concupiscentia (seculchra concupiscentiæ) locus castrorum populi Israhelici in deserto, ubi Dominus percussit Israhelitas illos qui concupierant, qui & ibidem sepeliuntur, *Tom. I. Num. 11, 33. & 34. Concupiscentia prohibetur & puniuntur, *Exod. 20, 17. Num. c. cir. v. 33. & c. 21, 5. & 6. Jofue 7, 21. & 24. Tom. II. Eccl. 19, 1. & c. 42, 11. Job 31, 1. Prov. 6, 25. Tom. IV. Matth. 5, 28. Marc. 4, 19. Rom. 6, 12. c. 7, 8. & c. 13, 14. Galar. 5, 16. Coloss. 3, 5. 1. Thess. 4, 3. 1. Tim. 6, 11. 2. Tim. 2, 22. 1. Cor. 10, 6. 1. Petr. 1, 4. c. 2, 11. & c. 4, 3. 2. Petr. 1, 4. 1. Joan. 2, 16. Jac. 1, 14. & c. 4, 1. Juda v. 23. Concupiscentias carnis crucifigere, refrenare & mortificare jubemur, *Tom. II. Eccl. 18, 30. Tom. IV. Rom. 6, 12. c. 8, 8. & 12. & c. 13, 14. Galar. 5, 16. Ephes. 4, 22. & c. 5, 3. Coloss. 3, 5. Tit. 2, 12. Hebr. 12, 1. 1. Petr. 2, 1. & c. 4, 3. & c. 6. Condonatio Condonandum fratri in nos peccanti, *Tom. II. Eccl. 28, 3. Tom. IV. Matth. 5, 23. c. 6, 14. & c. 18, 22. & 35. Luc. 17, 3. Ephes. 4, 32. Coloss. 3, 13. Confessio peccatorum in Scripturis varia & multiplex, *Tom. I. Genes. 41, 9. Levit. 16, 21. & 39. c. 26. 40. Num. 5, 6. Jof. 7, 19. 2. Reg. 24, 17. Tom. II. 1. Esdr. 9, 6. 2. Esdr. 9, 2. Psal. 27, 7. 31. 5. 37. 19. 73. 19. & 94, 2. Prov. 16, 3. c. 18, 17. c. 28, 13. Eccl. 4, 25. & 31. c. 7, 34. & c. 17, 27. Tom. III. Isai. 38, 15. Dan. 9, 5. Tom. IV. Matth. 3, 6. & c. 16, 19. Luc. 11, 4. & c. 18, 13. Joan. 20, 23. Jac. 5, 16. 1. Joan. 1, 8. & 9. Confiteri Christum & ejus doctrinam, *Tom. IV. Matth. 10, 32. Luc. 12, 8. Rom. 10, 9. 1. Petr. 5, 1. (vid. Erubescere Evangelium.) Confirmatio. Confirmationis Sacramentum, *Tom. IV. Act. 8, 17. Hebr. 6, 2. Conjuratio & seditio, ejusque punitio, *Tom. I. Num. 16, & c. 20, 2. Judic. 9, 23. & c. 12, 1. & c. 4, 2. Reg. 15, 12. 3. Reg. 1, 5. 1. Mach. 2, 21. Tom. IV. Act. 5, 36. & 37. c. 19, 23. c. 23, 13. & 20. Connubium (vid. Maritimum) Connubium spiritual: inter Deum & animam, *Tom. II. Cantic. Tom. III. Isai. 50, 1. c. 54, 5. & c. 62, 4. Jerem. 31, 22. Ezech. 16, 7. & 8. Osee 2, 20. Tom. IV. Matth. 9, 15. c. 22, 2. & c. 25, 5. Marc. 2, 19. 2. Cor. 11, 2. Apoc. 19, 7. & c. 21, 2. & 9.***************

Conscientia. Conscientiæ bonæ tranquillitas, *Tom. II. Prov. 15, 15. Eccl. 13, 30. Tom. IV. 2. Cor. 1, 12. 1. Joan. 3, 21. Conscientiæ malæ perturbatio, *Tom. II. Sap. 17, 10. & 11. Consecratio Sacerdotum, dierum, altarium, vestium, cæterarumque rerum, quarum est usus in Sacris, *Tom. I. Exod. 28, 41. c. 29, 1. 7. 21. 29. & 35. c. 32, 29. c. 40, 11. Levit. 7, 30. c. 37. c. 8, 9. 22. 31. & 33. c. 18, 21. c. 21, 7. & 10. c. 22, 2. & c. 3. c. 23. 12. c. 27, 10. 16. 21. & 28. Num. 3, 3. 6. 5. 9. & 13. c. 7, 1. & seq. c. 8, 12. & c. 18, 10. Jof. 6, 24. Judic. 16, 17. c. 17, 3. 3. Reg. 15, 13. 1. Paral. 10, 10. c. 18, 11. & c. 22, 19. 2. Paral. 2, 4. c. 17, 16. c. 23, 9. & c. 26, 18. Tom. II. 1. Esdr. 3, 5. c. 8, 25. Eccl. 49, 9. Consilium. Consilia mala dissipat Deus, *Tom. I. Genes. 11, 7. c. 37, 18. c. 50, 19. Num. 22, 11. 2. Reg. 16, 23. c. 17, 14. Tom. II. 2. Esdr. 4, 8. & 15. Esth. 7, 5. & seq. Job. 5, 13. Isai. 2, 4. 20. 12. & 32. 10. Tom. III. Isai. 7, 8. c. 19, 3. Tom. IV. Matth. 27, 62. Act. 5, 19. c. 9, 24. c. 23, 12. & 19. & c. 27, 42. Consolatio pauperum (vid. Eleemosyna.) Confortium bonorum & malorum (vid. Societas.) Constantia fidelium, *Tom. I. 1. Reg. 13, 13. & c. 16, 26. & seq. 3. Reg. 18, 4. & 13. 4. Reg. 3, 13. Tom. II. Sap. 5, 1. Judic. 13, 3. & 10. Tom. III. Daniel. 13, 1. Mach. 1, 65. c. 2, 16. & 24. & c. 34, 42. 2. Machab. 6, 10. 19. & seq. c. 7. Tom. IV. Matth. 14, 3. Act. 4, 8. & 13. 1. Thess. 1, 6. Constitutio Superiorum potestatem constituendi habentium servandâ sunt ut ipsius Dei, *Tom. I. Exod. 16, 8. Tom. IV. Luc. 10, 16. Act. 16, 4. Rom. 13, 1. 1. Thess. 4, 2. & 8. Tit. 3, 1. Confilio. Consulendus Deus dubitis in rebus, & ejus Vicarii, *Tom. I. Genes. 25, 22. Exod. 18, 19. Levit. 24, 12. Num. 9, 7. & 26. c. 15, 34. c. 27, 5. Deut. 1, 17. & c. 17, 8. Jofue 9, 14. Judic. 1, 1. c. 18, 5. c. 20, 18. & 23. & c. 21, 2. 1. Reg. 10, 22. c. 23, 4. 10. & 12. c. 30. 8. 2. Reg. 2, 1. c. 5, 19. & 23. c. 21, 1. 3. Reg. 14, 2. c. 22, 5. 6. & 15. 4. Reg. 3, 11. & 16. c. 8, 22. 13. 2. Paral. 18, 4. & 14. c. 33. 18. Tom. II. Psal. 118, 24. Tob. 4, 19. Eccl. 37, 19. Tom. III. Isai. 8, 11. c. 30, 1. & c. 45, 11. Jerem. 37, 3. & 5. c. 42, 2. Ezech. 14, 1. & 2. Zach. 7, 2. Tom. IV. Luc. 16, 29. Consulendi non sunt divini vel magi vel incantatores, & arioli, *Tom. I. Levit. 19, 31. c. 20, 6. Deut. 18, 11. 1. Reg. 28, 7.********

20. *Jerem.* 3, 10. & 17. c. 18. 8. c. 29. 12. c. 31. 18. & 20. *Ezech.* 18. 21. & 27. c. 33. 14. *Ofer.* 14. 2. *Joel* 2. 12. *Jonas* 3, 8. *Zachar.* 1, 3. *Malach.* 2. 7. *Tom. IV. Luc.* 15. 18. *Act.* 3, 19. c. 26. 18. & 20. Contritio querenda & amplectenda, dum fani sumus, *Tom. II. Eccli.* 17. 23. & c. 18. 25. Contritionis vera exempla, *Tom. I. Judic.* 10. 15. 2. *Reg.* 12. 13. c. 24. 10. & 17. 2. *Paral.* 12. 6. & c. 33. 12. *Tom. II. Judic.* 4. 8. *Tom. III. Jonae.* 3. *Tom. IV. Matth.* 26. 74. *Luc.* 7. 37. & 44. c. 15. 18. c. 18. 13. c. 19. 8. c. 21. 62. & c. 23. 41. *Act.* 2, 37. Contritionis falsae exempla, *Tom. I. Genes.* 4. 13. c. 27. 38. *Exod.* 8. 8. c. 9. 27. & c. 10. 16. *Joel* 2, 20. *Judic.* 1, 7. 1. *Reg.* 15. 24. & 30. c. 24. 17. 3. *Reg.* 13. 6. c. 21. 2. *Tom. II. Sap.* 5. 3. *Tom. III. 1. Mach.* 6. 12. 2. *Mach.* 9. 12. *Tom. IV. Matth.* 27. 4. *Act.* 8. 13. & 22. *Hebr.* 12. 17.

Cooperatio. Cooperari gratia Dei (vid. *Libertatem arbitrium*.)

Cor sive voluntas hominis à Deo pro facto acceptatur, *Tom. I. Genes.* 4. 4. & c. 22. 11. *Exod.* 25. 2. & c. 35. 5. *Deut.* 19. 5. *Tom. IV. Matth.* 15. 8. *Marc.* 12. 43. *Luc.* 21. 1. 2. *Cor.* 8. 12. (vid. *voluntas*) Cor mundatur & sanctificatur per Christum, *Tom. II. Psal.* 50. 4. *Tom. IV. Joam.* 13. 10. c. 15. 3. & c. 17. 19. *Act.* 15. 9. 1. *Cor.* 6. 11. *Ephes.* 5. 26. *Hebr.* 1. 3. c. 9. 14. c. 10. 14. & c. 13. 12.

Core filius Isaar, Levita adversus auctoritatem Moysi & Aaronis rebellis, *Tom. I. Num.* 16. 1. & seq. præcipuos Levitas in suas partes trahit, *ibid.* omnes rebelles isti sunt ad osium Tabernaculi Domini cum thuribus in manibus, *ibid.* v. 16. & seq. vox ultrix auditur, eosque à reliquo populo separat, *ibid.* v. 21. & seq. statim finem suum aperit, eosque & omnia, quæ ad eos pertinent, devorat & deglutit, *ibid.* v. 31. & seq.

Corinthus seu **Corinthus** Achajæ Metropolis à S. Paulo fidem Jesu Christi suscipit frustra obnitente Synagoga, *Tom. IV. Act.* 18. 8. Apostolus Corinthiis schismata & divisiones suas exprobrat, 1. *Cor.* 1. 11. & seq. amarè & graviter queritur crimen incestuosi, c. 5. 1. & seq. Gaudet, quod Epistola ipsius apud ipsos felicem successum habuerit, 2. *Cor.* 7. 8. & seq. E Macedoniam alteram ad eos exarat epistolam, *ibid.* c. 7. 5. & seq.

Cornelius Legionis Italicae Centurio, *Tom. IV. Act.* 10. 1. consilia misericordiae divinitus ab angelo percipit, *ibid.* v. 4. domesticos suos ad S. Petrum ablegat, *ibid.* v. 7. & 8. cui simul Deus revelat gentium ad fidem vocationem, *ibid.* v. 11. & seq. Apostolus Cornelio statim morem gerit, *ibid.* v. 23. & Caesarem venit, *ibid.* v. 24. eum institutus & baptizaturus, *ibid.* v. 34. & seq. & v. 47. ac 49.

Corona vitæ, *Tom. II. Sap.* 5. 17. *Tom. IV. 2. Tim.* 4. 8. 1. *Petr.* 5. 4. *Jacob.* 1. 12. *Apoc.* 2. 10.

Corozaim urbs Galilææ. In eam Salvator anathema profert, ed quod ad sua beneficia, & miraculorum suorum evidentiâ obduretur, *Tom. IV. Matth.* 11. 21.

Corruptio fraterna, *Tom. I. Genes.* 37. 21. *Levit.* 19. 18. *Tom. II. Psal.* 140. 5. *Prov.* 1. 20. c. 9. 7. c. 10. 7. c. 12. 1. c. 13. 1. c. 15. 31. c. 17. 10. c. 24. 25. c. 25. 12. c. 27. 5. c. 28. 23. c. 29. 1. *Eccles.* 7. 6. *Eccli.* 19. 15. c. 20. 1. c. 21. 7. c. 32. 13. *Tom. III. Osee.* 4. 4. *Tom. IV. Matth.* 18. 15. *Luc.* 17. 3. *Galat.* 2. 11. c. 6. 3. 1. *Tim.* 5. 20. 2. *Tim.* 2. 25. *Hebr.* 3. 13. *Fac.* 5. 19. corruptio impiorum est pñs in timore & cautionem (vid. *Impius*) corripiens alterum qualis esse debeat, *Tom. IV. Matth.*

7. 8. *Luc.* 6. 41. *Joan.* 8. 3. 1. *Tim.* 3. 2. *Tir.* 1. 6.

Corvines divinitus missæ (vid. *Israëlia*.) **Cozbi** filia Sur Principis Medianitarum se malitiose in castris Hebræorum prostituit, *Tom. I. Num.* 25. 15. occiditur à Phineas filio Eleazar una cum sceleris sui complice, *ibid.* v. 7. & 8.

Creatio, **Creator** (vid. *Deus*.)

Crescens discipulus S. Pauli in Galatia missus, *Tom. IV. 2. Tim.* 4. 10.

Cresco, **Crescere** in scientiâ, *Tom. IV. Ephes.*

4. 15. *Coloss.* 1. 10. 1. *Petr.* 2. 2.

Crispus Princeps Synagogæ Corinthiorum convertitur à S. Paulo, & ab eo baptizatur, *Tom. IV. Act.* 18. 8.

Crux & tribulatio omnibus pie viventibus, *Tom. I. Gen.* 4. 8. c. 27. 41. c. 37. 18. 2. *Reg.* 16. 5. & 13. *Tom. II. Psal.* 33. 20. *Prov.* 24. 16. *Eccli.* 2. 1. *Tom. IV. Matth.* 10. 16. & seq. c. 12. 14. c. 16. 24. c. 24. 9. *Marc.* 13. 9. *Luc.* 14. 27. & c. 21. 11. *Joan.* 15. 20. & c. 16. 2. *Act.* 9. 23. *Galat.* 4. 29. 1. *Thessal.* 3. 3. 2. *Tim.* 3. 12. 1. *Petr.* 4. 1. & 12. c. 5. 10. **Crux** à Deo imponitur ad nostram utilitatem, *Tom. I. 2. Reg.* 7. 14. *Tom. II. Tob.* 2. 8. & c. 12. 13. *Judith* 8. 21. *Job.* 5. 17. *Prov.* 3. 11. *Tom. III. Jerem.* 46. 28. 2. *Mach.* 6. 12. *Tom. IV. 1. Cor.* 11. 31. *Hebr.* 12. 5. 1. *Petr.* 4. 17. *Apoc.* 3. 19. per crucem & res adversas pertingimus ad cognitionem Dei, & ad æternam gloriam, *Tom. I. Exod.* 1. 12. 2. *Par.* 33. 11. *Tom. II. Judith.* 8. 15. & 21. *Prov.* 6. 23. *Tom. IV. Matth.* 7. 24. *Luc.* 24. 26. & 46. *Joan.* 12. 25. *Act.* 14. 21. *Rom.* 8. 17. 2. *Cor.* 4. 8. & 17. c. 5. 1. *Philipp.* 2. 8. 2. *Thessal.* 1. *Hebr.* 2. 9. & c. 12. 2. **Cruis** patienter & læto animo est ferenda, *Tom. IV. Matth.* 5. 10. c. 10. 38. *Joan.* 15. 20. c. 16. 33. *Act.* 5. 41. c. 16. 25. 2. *Cor.* 8. 2. *Coloss.* 1. 24. *Hebr.* 10. 34. *Fac.* 1. 2. & 12. 1. *Petr.* 4. 12. & 16. In cruce & afflictione consolatio, *Tom. II. Job.* 5. 17. & seq. *Prov.* 18. 12. *Tom. III. Isai.* 26. 12. & 19. *Thren.* 3. 28. *Tom. IV. Matth.* 5. 10. *Joan.* 15. 20. c. 16. 20. & 33. *Rom.* 8. 18. 1. *Cor.* 10. 13. 2. *Cor.* 1. 4. & 8. per crucem experitur nos Dominus, *Tom. II. Judith.* 8. 21. *Prov.* 17. 3. *Sap.* 3. 5. & 6. *Eccli.* 2. 1. & c. 27. 8. *Tom. IV. 1. Thessal.* 1. 4. 1. *Petr.* 1. 7.

Cultus Dei verus requirit præter opus externum etiam affectum hominis internum, *Tom. I. Deut.* 5. 29. c. 6. 5. c. 10. 12. c. 11. 13. c. 26. 16. c. 28. 47. & c. 30. 2. *Jes.* 22. 5. 1. *Reg.* 12. 20. *Tom. II. Eccli.* 7. 31. *Tom. III. Isai.* 29. 13 & c. 64. 11. *Tom. IV. Matth.* 15. 8. & c. 22. 36. *Joan.* 4. 23. cultus externus Deo gratus (vid. *ceremonia*.)

Cyprus Maris mediterranei insula, ad quam perreçturi S. Paulus & Barnabas Seleuciæ navem conscendunt, *Tom. IV. Act.* 13. 4.

Cyrene urbs & provincia Lybiæ Pentapolitanae, cujus multi habitatores cum magnâ pietate Evangelium suscipiunt, *Tom. IV. Act.* 11. 20. & c. 13. 1. reliqui contra obstatem rejiciunt, *ibid.* c. 6. 9.

Cyrenen alia provincia, in quam Teglathphalasar habitatores Damasci transfert juxta Prophetæ Amos oraculum, *Tom. III. Amos.* 1. 5.

Cyrus Rex Persarum, populum Dei liberare donat, *Tom. I. 2. Paral.* 36. 22. & 23. jubet restaurationem Templi Jerosolymitani, *Tom. II. 1. Esd.* 4. 1. & seq. vasa aurea & argentea cultui veri Dei consecrata restituit, *ibid.* v. 7. & 8. ab Hebræorum inimicis circumventus Templi restaurationem inhihet, *ibid.* c. 4. 4. miraculose conservationis Danielis in lacu leonum testis religionem Dei Israëli probat, *Tom. III. Daniel.* 14. 39. & 40.

D.

Dabereb seu **Daberib** urbs in Tribu Issachar Levitis de familiâ Gerson concessa, *Tom. I. 1. Paral.* 6. 72.

Dahir (vid. *Cariahsepher*.)

Dahir Rex Eglon arma jungit cum Adonisedech ad puniendos Gabaonitas ob foedus cum filiis Israëli ab ipsis initum, *Tom. I. Jos.* 10. 1. 3. 4. & 5. miraculosa clades Dahir & aliorum Principum Amorrhæorum, *ibid.* v. 10. & 11.

Dabri Avus Issachar blasphemus, *Tom. I. Levit.* 24. 11. in deserto lapidatus, *ibid.* v. 14.

Dadam secundus filius Regma, & Caput populorum Palmyrenæ, *Tom. I. Genes.* 10. 7.

Dadan filius Jescan, & nepos Abrahami & Cethuræ, pater Lathurim, Assurim, & Loomim, *Tom. I. Genes.* 25. 3.

Damon Angelus tenebrarum ad perdendum homines semper intentus, *Tom. IV. 1. Petr.* 5. 8. septem priores maritos Saræ filia Raguelis Tobias junioris sponsa occidit, *Tom. II. Tob.* 6. 11. & 14. Jesum in deserto tentat, *Tom. IV. Matth.* 4. 3. & seq. à corporibus à se obiectis ejicitur, *ibid.* c. 8. 16. 31. & 32. Demones agnoscunt, & credunt Deum, *ibid.* c. 8. 29. *Marc.* 1. 24. c. 3. 11. & c. 5. 17. *Luc.* 4. 34. & 41. c. 8. 28. *Act.* 19. 15. *Jac.* 2. 19. Demonibus immolare nefas, *Tom. I. Levit.* 17. 7. *Deut.* 32. 17. 2. *Par.* 11. 15. *Tom. II. Psal.* 105. 37. *Tom. III. Baruch.* 4. 7. *Tom. IV. 1. Cor.* 11. 20.

Dagon, **Dog** vel **Doeb** propugnaculum in planitie Jericho situm, ubi Ptolemæus filius Abobi Simonem socerum suum una cum filiis suis Machathia & Juda suscipit, ut incautos opprimat, *Tom. III. 1. Mach.* 16. 15. ibi eos ad helluationem excitat, simulque perimit, *ibid.* v. 16.

Dagon Divinitas quædam nationum, cui Philisthai sacrificant in gratiarum actionem ob Samsonis cladem, *Tom. I. Judic.* 16. 23. præsentia arcæ ipsius statum sæpius deurbat & diffringit, 1. *Reg.* 5. 3. & seq. Jonathan Templum ipsius flammis absumit una cum ejus cultoribus, *Tom. III. 1. Mach.* 10. 34.

Dalaia Regi Joskim à consiliis, obstitit damnationis libri Jeremiæ, *Tom. III. Jerem.* 36. 25.

Dalila meretrix perdit à Samfone deperita, qui fortitudinis suæ secretum aperit, ipsa illum Philisthai tradit, *Tom. I. Judic.* 16. 4. & seq. item v. 17. & seq.

Dalmatia veteris Illyriæ provincia juxta sinum Venetianum, destinatur S. Tito pro laboribus Evangelicis, *Tom. IV. 2. Tim.* 4. 10.

Damaris, quæ creditur uxor S. Dionysii Areopagitæ, paganismum renuntiat, ut sequatur Christum, *Tom. IV. Act.* 17. 34.

Damascus Syriæ Metropolis Davidi subicitur siquæ ei tributaria, *Tom. I. 2. Reg.* 8. 6. denuò oppugnatur & destruitur à Teglathphalasar Rege Assyriorum, 4. *Reg.* 16. 9. Christus Dominus de cælo S. Paulum, tunc adhuc Saulum, compellat, *Tom. IV. Act.* 9. 4. eumque Damascum ire jubet, ut ibi ab Anania institatur, *ibid.* v. 8. & seq.

Danna urbs in Tribu Zabulon Levitis de familiâ Merari concessa, *Tom. I. Jos.* 21. 34. & 35.

Dannatio æterna, quæ parata est diabolo & omnibus impiis, *Tom. II. Job.* 10. 22. & c. 36. 12. *Sap.* 5. 1. *Tom. III. Isai.* 24. 21. c. 30. 33. & c. 66. 24. *Daniel.* c. 7. 11. *Tom. IV. Matth.* 3. 12. c. 5. 29. c. 8. 12. & 29. c. 13. 50. c. 18. 8. c. 22. 13. c. 23. 33. & c. 25. 30. & 41. *Marc.* 9. 47. *Luc.* 3. 17. & c. 16. 23. & 25. 2. *Thessal.* 1. 8. *Hebr.* 10. 27. 2. *Petr.* 2. 4. *Jude* v. 6. *Apoc.* 19. 20. c. 20. 10. & c. 21. 8.

Dau

Dau quintus Patriarchæ Jacob & primus Balæ Rachelis ancillæ filius, *Tom. I. Genes.* 30. 4. 5. & 6. à Deo nonnisi unicum impetrat filium nomine Humim, *ibid.* v. 23. qui tamen numerosæ posteritatis sit pater, *Num.* 1. 33. & 39. benedictionem à Jacob patre suo accipit, *Genes.* 49. 26. Tribus ipsius terras habitationi suæ convenientes quarit, c. *Judic.* 18. 1. & seq. Lesem obidet & oppugnat, cui nomen suum imponit, *Jos.* 19. 47.

Dau seu **Lesem** urbs ad pedem montis Libani sita, terminus septentrionalis terræ promissæ, *Tom. I. 1. Reg.* 3. 20.

Daniel Propheta Domini, & Princeps Regum Juda sanguine ortus, Babylonem ducitur in captivitatem, *Tom. III. Daniel.* 1. 1. & seq. educatur in Regiâ Nabuchodonosoris, ubi ei nomen Balthasar imponitur, *ibid.* v. 7. haud vulgares ejus in scientiis progressus ipsi magnam apud Regem conciliant existimationem, *ibid.* v. 19. & 20. Statim sapientie suæ sublimitatem manifestat in criminis à castâ Suiannâ depulsionem, *ibid.* c. 13. 51. & seq. ab aula remotus illuc postea revertitur; promittit Regi se ei visionis, quæ illum angit, mysterium aperturum, *ibid.* c. 2. 16. & 24. Rex ei honores divinos vult exhibere, *ibid.* v. 16. simulque eum rogat, ut totius imperii sui regimen in se suscipere velit, *ibid.* v. 48. rogatus à Nabuchodonosore, eidem ultimæ calamitatis suæ figuram explicat, *ibid.* c. 4. 16. & seq. Evilmerodach in Daniele fiduciam suam collocat, regiamque potestatem atque Solii honores in dijudicandis populis suis ei tribuit, *Tom. I. 4. Reg.* 25. 27. & seq. item *Jer.* 52. 13. & seq. Propheeta sub regno Nicoris ab Aula secedit, quo tempore mira ipsi à Deo per visionem revelantur, *Tom. III. Daniel.* 7. 1. & seq. à Rege Balthasar revocatur in Regiam, *ibid.* c. 5. 12. & 13. cui mortis decretum in pariete scriptum interpretatur, *ibid.* v. 17. & seq. favor & meritum ipsius ei hostes suscitant, qui omnem lapidem movent, ut eum periant, *ibid.* c. 6. 4. & seq. reuens impietati Darii morem gerere in lacum leonum mittitur, *ibid.* v. 16. manus omnipotentis ibi illum servat incolumem, & accusatores ipsius in eundem lacum dejiciuntur, ubi à Leonibus devorantur, v. 24. Rex omni favore illum profectur, & edictum promulgat in honorem veri Dei, v. 26. & seq. Angelus Gabriël ipsi revelat oraculum septuaginta hebdomadum, c. 9. v. 21. & seq. Daniel cultores draconis confundit, & fraudes Sacerdotum idoli Bel detegit, c. 14. 3. & seq. denuò in lacum leonum dejicitur, ubi mirabiliter servatur & cibatur, v. 30. & seq.

Daphna Castrorum locatio Israëliitarum in deserto, *Tom. I. Num.* 33. 12. & 13.

Darius filius Astyagis Regis Medorum Babylonis thronum scandit, *Tom. III. Daniel.* 5. 31. Sarrapas constituit sub præsidio trium Principum, e quorum numero est Daniel, *ibid.* c. 6. 1. & 2.

Darius Codomanus Rex Persiarum, vincitur & regno suo spoliatur ab Alexandro Magno, *Tom. III. 1. Machab.* 1. 1. & seq.

Dathan filius Eliab contra Moysen & Aaronem conspirat (vid. *Core*.)

Datheman propugnaculum in regione Galaad, in quo Judæi Timothei imperum sustinent Judæ Machabei præstolantes auxilium, *Tom. III. 1. Machab.* 5. 9. & seq.

David filius Isai, in Regem ungitur à Samuele Propheta, *Tom. I. 1. Reg.* 16. 13. ad Saulis aulam vocatur, ut ad ci-tharæ suæ sonum Rex leniatur, *ibid.* v. 22. & 23. consiliū cum Goliath in se suscipit, c. 17. 32. fortitudinis animique magnitudinis specimen præ-

bet suffocatione urfi & leonis, *ibid.* v. 34. & seq. de gigante triumphat, *ibid.* v. 50. arma ipsius sumit capique ei amputat in victoriæ suæ trophæum, *ibid.* v. 51. in aulam revertitur, atque cum Jonathan sincerissimum & arctissimum foedus contrahit, c. 18. 3. Saul gloria & fame illius invidus ei vitam adimendi consilium capit, *ibid.* v. 8. & seq. Davidem furori Philistinorum iterum atque iterum exponit, v. 17. & 25. David semper victor in egregiorum facinorum suorum præmium filiam Regis hostis sui Michol uxorem accipit, *ibid.* v. 27. quæ ipsum ab infidiis patris sui liberat, c. 19. 11. & seq. David Ramatham se recipit, ubi Samuëlis protectioni se tradit, *ibid.* v. 18. panes propositionis à summo Sacerdote Achimelech accipit, c. 21. 3. & seq. ad Achim Regem Geth proficit, *ibid.* v. 10. ibique satium se simulat, ut à persecutione hujus Principis Optimatum se tutum præstet, *ibid.* v. 13. & 14. cum totâ suâ familiâ Maipham se recipit, c. 22. 3. justu Dei rursus Judæam ingreditur, & Caillam tunc à Philistæis obfessam liberat, c. 23. 5. certior factus consiliū Saulis in sylvam deserti Ziph aufugit, *ibid.* v. 11. & seq. Regem in spelunca interceptit, atque in ipsius personâ Christum Domini reveretur, c. 24. 4. & 7. foedus cum eo injustitiam suam agnoscente init, & postmodum in deserto Pharan se recipit, *ibid.* v. 22. & 23. jurat mortem inhumano Nabal, c. 25. 22. & postea in gratiam Abigail ei indulget, *ibid.* v. 32. & seq. Alterâ vice parit Sauli, qui in manus suas inciderat, c. 26. 9. & seq. denuò periculum querit apud regem Geth, c. 27. 4. qui ei urbem Siceleg donat, *ibid.* v. 6. feliciter declinat arma capere adversus Saullem, Amalecitas sæpius persequitur & delet, *ibid.* v. 8. & seq. & c. 30. 17. nuntium accipit mortis Saulis & cladis ipsius exercitus, 2. *Reg.* 1. 4. miser & infelicis hujus Principis mortem luget, *ibid.* v. 11. & 17. & occidi imperat Amalecitas, qui se illum occidisse dicit, *ibid.* v. 15. & 16. David venit in Hebron, ubi Rex Juda inungitur, c. 2. 3. & 4. agit cum Abner, c. 3. 12. & 13. & postmodum mortem Ishobeth ulciscitur, c. 4. 12. à cuncto Israële deposcitur & agnoscitur Rex, c. 5. 1. & seq. terribi ungitur in Regem 1. *Paral.* 11. 3. Omnes Tribus fidelitatis Sacramento ei se astringunt, *ibid.* 12. 23. & seq. David victoris suis vicinis nationibus terrorem incutit, 2. *Reg.* 8. 1. & seq. attamen victus imbecillitate suâ adulterio jungit homicidium, *ibid.* c. 11. 4. & 5. item v. 16. & seq. peccatum suum confitetur, *ibid.* c. 12. 13. & illius penam acceptat *ibid.* v. 10. & seq. ipsum proprius filius Absalom persequitur, cujus impietatem & mortem deserit, c. 15. 14. & c. 18. 33. superbiâ tentatus populum suum recensere imperat, *ibid.* c. 24. 2. indignatus id Dominus immitit pestem, quæ universum Regnum vastat, *ibid.* v. 15. & seq. altare Deo erigit ad mitigandam illius iram, *ibid.* v. 25. Templum Domino adificare statuit, 1. *Paral.* 17. 1. & omnes illius ministros designat, *ibid.* c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. & c. 27. molitionis Adonizæ admonitus, coronam Salomonis tribuit, & eum in Regem Israëli inungi jubet, 3. *Reg.* 1. 30. 34. & seq. mors davidis, *ibid.* v. 10. & ejus elogium, *Tom. II. Eccli.* 47. 3. & seq. David Spiritualis (qui est Christus) promittitur, *Tom. III. Jer.* 30. 9. *Ezech.* 34. 24. & c. 37. 23. Davi dis filius appellatur Christus, *Tom. IV. Matth.* 1. 1. & seq. c. 15. 22. & c. 22. 45. *Marc.* 12. 35. *Luc.* 20. 41. *Act.* 2. 29. & c. 13. 22. 2. *Tim.* 2. 8. *Apoc.* 5. 5.

Debbora Prophetissa uxor Lapidoth, minus judicandi Israëlem suscipit, *Tom. I. Judic.* 4. 4. Nominem Domini Barac filium Abinoem contra Sisaram movere exercitum jubet, *ibid.* v. 6. hic nonnisi ea conditione obtemperat, ut illa eum comiteretur, *ibid.* v. 8. prælium init, & de hoste triumphat, *ibid.* v. 16. Debbora & Barac canticum gratiarum actionis canunt, c. 5. 1. & seq.

Decapolis exigua Palæstinæ Provincia Christi Domini præsentia sæpius cohonestata, *Tom. IV. Matth.* 4. 25. & Marc. 5. 20.

Decima & earum usus, *Tom. I. Genes.* 14. 20. & c. 28. 22. *Levit.* 27. 30. *Num.* 18. 21 & 28. *Deut.* 12. 6. c. 14. 28. & c. 26. 12. 1. *Reg.* 8. 15. 2. *Paralip.* 31. 5. *Tom. II. 2. Esdr.* 10. 37. *Tom. IV. Hebr.* 7. 2. Decimæ debentur Sacerdotibus, *Tom. I. Deut.* 18. 3. 2. *Paralip.* 31. 4. (vid. *Sacerdos*.)

Dedicatio templi, vel altaris, *Tom. I. Num.* 7. 10.

6. 20. 14. Luc. 12. 31. Joan. 5. 17. Rom. 9. 15. 2. Cor. 3. 5. Philipp. 2. 13. Hebr. 13. 21. Apoc. 4. 11. Deus est pater omnium fidelium ipsi obtemperantium, Tom. I. Exod. 32. 6. Tom. II. Psal. 102. 1. Prov. 1. 7. Tom. III. Jerem. 3. 4. 14. & 19. Malach. 1. 6. Tom. IV. Matth. 6. 9. c. 18. 14. & c. 23. 8. Luc. 11. 2. Joan. 20. 17. Rom. 8. 15. 1. Cor. 8. 6. 2. Cor. 1. 3. & c. 6. 18. Ephes. 3. 14. & c. 4. 6. 1. Thessal. 1. 3. 2. Thessal. 1. 1. & c. 2. & c. 2. 16. Deus est verax & fidelis, Tom. I. Exod. 34. 6. Num. 23. 19. Deut. 7. 9. & c. 32. 4. 1. Reg. 15. 29. Tom. II. Isai. 49. 7. Tom. IV. Joan. 3. 33. & c. 8. 26. Rom. 3. 4. 1. Cor. 1. 8. & c. 10. 13. 1. Thessal. 5. 24. 2. Thess. 3. 2. Tim. 2. 13. Tit. 1. 2. Hebr. 20. 23. 1. Joan. 1. 9. & c. 5. 20. Apoc. 3. 7. & 14. Deus est in essentia unus, præter quem non est alius, Tom. I. Exod. 3. 14. Deuter. 4. 35. c. 6. 4. c. 7. 9. c. 10. 17. & c. 32. 39. 2. Reg. 7. 22. 3. Reg. 8. 60. & c. 18. 36. 1. Paral. 19. 20. Tom. II. Tob. 8. 20. & c. 13. 4. Sapient. 12. 13. Eccl. 36. 5. Tom. III. Isai. 37. 16. c. 43. 10. c. 44. 6. & c. 24. c. 45. 1. & seq. & c. 46. 9. Ofes. 13. 4. Tom. IV. Marc. 12. 29. Joan. 17. 3. 1. Cor. 8. 6. & c. 12. 6. Galat. 3. 20. Ephes. 4. 6. 1. Tim. 2. 5. Deus est trinus in personis, & unus in essentia (vid. Trinitas.) Deus est æternus, nec principium habet, nec finem. Sed est ipse principium & finis, Tom. I. Genes. 21. 33. Exod. 15. 18. Tom. II. Job. 36. 26. Tom. III. Isai. 41. 4. c. 43. 10. c. 44. 6. c. 48. 12. & c. 57. 15. Daniel. 7. 9. Tom. IV. Rom. 16. 26. Hebr. 1. 8. Apoc. 1. 8. & 17. c. 21. 6. & c. 22. 13. Deus novit, audit, & videt omnia, Tom. I. Exod. 3. 19. Num. 12. 2. Deut. 31. 21. 1. Reg. 2. 3. & c. 16. 7. 2. Paral. 16. 9. Tom. II. Job. 14. 6. c. 22. 11. c. 28. 24. c. 31. 4. & c. 42. 2. Psal. 7. 10. 32. 13. 37. 10. 89. 8. Prov. 5. 21. c. 15. 3. & c. 11. & c. 24. 12. Sap. 1. 10. Eccl. 16. 15. c. 17. 12. c. 23. 27. c. 30. 24. & c. 27. & c. 40. 9. Tom. III. Isai. 29. 15. c. 40. 27. & c. 48. 4. Jerem. 1. 5. c. 7. 11. c. 17. 10. c. 23. 24. & c. 32. 19. Ezech. 11. 5. 2. Mach. 9. 5. & c. 12. 22. Tom. IV. Matth. 6. 4. & c. 21. 2. Marc. 2. 8. & c. 14. 13. Luc. 22. 10. Joan. 1. 47. c. 13. 21. c. 16. 30. & c. 21. 17. Act. 15. 8. Rom. 8. 27. 1. Thessal. 2. 4. Hebr. 4. 13. 1. Joan. 3. 20. Apoc. 2. 23. Deum nemo videre potest, Tom. I. Exod. 33. 20. Deut. 4. 12. Tom. IV. Joan. 1. 18. & c. 6. 46. 1. Tim. 6. 16. 1. Joan. 4. 12. Deus & divina omnia non possunt humana industria aut ingenio comprehendere, Tom. I. Exod. 33. 20. 3. Reg. 3. 5. Tom. II. Job. 32. 8. Psal. 93. 10. Psal. 118. 1. & seq. Psal. 142. 8. Tom. III. Isai. c. 22. 22. & c. 54. 13. Tom. IV. Matth. 11. 15. c. 13. 11. & c. 16. 17. Luc. 8. 10. c. 10. 21. & c. 24. 44. Joan. 1. 10. c. 3. c. 6. 44. & c. 65. c. 14. 8. & c. 17. & c. 3. 7. c. 6. Act. 16. 14. Rom. 1. 19. & c. 11. 33. 1. Cor. 2. 1. & seq. Galat. 1. 11. 1. Tim. 6. 16. Apoc. 3. 7. Deus est immensus & incomprehensus, Tom. I. 3. Reg. 8. 27. 2. Paral. 2. 6. & c. 6. 18. Tom. II. Job. 11. 8. Psal. 138. 7. & c. 10. Sap. 1. 7. Tom. III. Isai. 6. 3. & c. 66. 1. Jerem. 23. 24. Amos 9. 2. Tom. IV. Matth. 5. 35. Act. 7. 48. & c. 17. 24. Deus testatur se Deum, id est, Salvatorem & consolatorem Israelis, omniumque eorum, qui rite ipsum colunt & invocant, Tom. I. Genes. 17. 1. & c. 7. Exod. 6. 2. c. 20. 2. & c. 29. 45. Levit. 26. 12. Tom. II. Psal. 117. 3. & c. 49. 6. Tom. III. Isai. 30. 19. Jerem. 31. 33. & c. 32. 38. Ezech. 37. 23. Tom. IV. Joan. 10. 17. Deus est Dominus ac creator cœli & terræ, omniumque rerum, Tom. I. Genes. 1. 1. Exod. 20. 11. 1. Paral. 29.

10. Tom. II. Psal. 88. 12. 95. 5. 113. 15. 120. 2. 123. 8. 145. 6. Eccl. 1. 8. Tom. III. Isai. 37. 16. c. 40. 28. c. 42. 5. c. 44. 24. c. 45. 12. c. 48. 13. & c. 51. 13. Jerem. 10. 12. c. 32. 17. & c. 51. 15. Zachar. 12. 1. Tom. IV. Baruch. 3. 32. Tom. V. Matth. 11. 25. Joan. 1. 3. Act. 4. 24. c. 14. 14. & c. 17. 24. 1. Cor. 8. 6. Ephes. 3. 9. Coloss. 1. 16. Hebr. 1. 2. & c. 10. c. 3. 4. & c. 11. 3. Apoc. 4. 11. c. 10. 6. & c. 14. 7. Deus nihil eorum, quæ fecit, odit, Tom. II. Sap. c. 11. 15. Deus est iudex totius mundi, reddens unicuique mercedem pro merito, Tom. I. Genes. 18. 25. Deut. 10. 17. Tom. II. Job. 34. 11. Psal. 7. 9. 61. 13. 93. 2. 95. 13. Eccl. 35. 22. & c. 25. Tom. III. Isai. 11. 3. Jerem. 17. 10. & c. 25. 14. Tom. IV. Matth. 16. 24. & c. 25. 31. Act. 17. 31. Rom. 2. 6. 2. Tim. 4. 8. Hebr. 12. 23. Dei misericordia, patientia, charitas, sapientia, (vid. suis quæque locis.) Deo soli subinde in Scripturis, & aliis per communicationem tribuitur, ut vocabulum Deo soli Deo tribuitur, Tom. I. Deut. 6. 4. & c. 32. 39. 1. Reg. 2. 2. Tom. II. Psal. 85. 10. Tom. III. 2. Machab. 8. 36. Tom. IV. Marc. 12. 29. aliis tribuitur, Tom. I. Exod. 7. 1. & c. 22. 8. 1. Reg. 28. 13. Tom. II. Psal. 46. 10. & c. 81. 6. Deus solus bonus, Tom. IV. Matth. 19. 7. Luc. 18. 19. aliis tribuitur bonitas, Tom. I. Genes. 1. 31. c. 3. 6. & c. 49. 15. Num. 14. 7. 1. Reg. 29. 9. 2. Reg. 18. 27. 1. Paral. 28. 8. Tom. II. Tob. 12. 8. Judith. 12. 12. & c. 14. Psal. 110. 10. & c. 146. 1. Prov. 18. 22. & c. 22. 1. Eccl. 7. 2. Sapient. 8. 19. Eccl. 14. 5. Tom. III. Jerem. 7. 3. Tom. IV. Matth. 7. 17. Marc. 9. 50. Luc. 6. 45. Deus solus sanctus, Tom. I. 1. Reg. 2. 2. aliis sanctitas tribuitur, Tom. I. Exod. 3. 5. c. 12. 16. c. 22. 31. c. 28. 2. c. 29. 31. c. 30. 29. & c. 35. 2. Levit. 11. 44. Num. 16. 5. Deut. 6. 7. Jos. 15. 15. 2. Reg. 22. 26. 4. Reg. 4. 9. Tom. II. Judith. 8. 29. Psal. 5. 8. Tom. IV. Matth. 7. 6. Rom. 7. 12. Deus solus fortis, Tom. I. 1. Reg. 2. 2. aliis fortitudo attribuitur, Tom. I. Genes. 32. 28. & c. 49. 14. Tom. II. Psal. 53. 5. Cant. 3. 7. Tom. III. Isai. 19. 14. Jerem. 9. 23. Tom. IV. Matth. 12. 29. Marc. 3. 37. Luc. 11. 12. Hebr. 11. 34. 1. Petr. 5. 9. Deus solus iustus, Tom. III. 2. Machab. 1. 25. aliis quoque iustus, Tom. I. Genes. 7. 2. & c. 18. 23. Tom. II. Psal. 33. 16. & c. 26. 29. & c. 30. Prov. 8. 8. Sapient. 15. 16. Tom. IV. Matth. 1. 19. c. 10. 41. & c. 25. 46. Luc. 1. 6. Rom. 1. 17. Deus solus pius, Tom. IV. Apoc. 15. 4. aliis etiam pius, Tom. IV. 1. Petr. 2. 9. Deus solus beatus, Tom. IV. 1. Tim. 6. 15. aliis beati, Tom. I. Genes. 30. 13. Tom. II. Psal. 1. 1. 32. 1. & c. 2. 40. 1. 118. 1. & c. 126. 5. Tom. IV. Matth. 5. 3. & seq. c. 16. 17. & c. 24. 46. Luc. 1. 45. & c. 14. 14. Jac. 1. 12. Deus solus potens, Tom. IV. 1. Tim. 6. 15. aliis potentes, Tom. I. Exod. 18. 21. Tom. II. Psal. 111. 2. Tom. IV. Luc. 1. 52. Act. 8. 27. & c. 18. 24. Deus solus immortalis, Tom. IV. 1. Tim. 6. 16. aliis tribuitur immortalitas, Tom. II. Sap. 1. 15. c. 4. 1. & c. 8. 17. Deus facit mirabilia solus, Tom. II. Psal. 71. 18. & c. 132. 4. Eccl. 11. 5. alii quoque faciunt mirabilia, Tom. I. Deuter. 24. 12. Tom. II. Eccl. 31. 9. & c. 48. 4. & c. 15. Deus solus novit arcana animi cogitationes, Tom. I. 3. Reg. 8. 39. 2. Paral. 6. 20. aliis quoque novit, Tom. I. 1. Reg. 9. 19. 4. Reg. 5. 26. Deus solus peccata remittit, Tom. IV. Luc. 5. 21. dimittunt & alii, Tom. IV. Matth. 18. 18. Joan. 20. 23. Deo soli ho-

nor & gloria, Tom. II. Psal. 113. 1. Tom. III. Isai. 42. 8. Tom. IV. 1. Tim. 1. 17. aliis quoque tribuitur, Tom. I. 4. Reg. 14. 10. 2. Paral. 17. 5. Tom. II. Psal. 149. 9. Eccl. 31. 10. Tom. IV. Luc. 14. 10. Joan. 5. 44. Deus solus adorandus, Tom. I. Exod. 20. 5. Levit. 26. 1. Deuter. 5. 19. Tom. IV. Matth. 4. 10. aliis adoratio tribuitur, Tom. I. Genes. 18. 2. (vid. Adoratio.) Deo soli serviendum, Tom. I. Deuter. 6. 13. & c. 10. 20. 1. Reg. 7. 3. Tom. IV. Matth. 4. 10. Luc. 4. 8. aliis etiam post Deum serviendum, Tom. I. Genes. 25. 23. c. 29. 20. & c. 47. 25. Tom. IV. 1. Tim. 6. 2. Deus cuius mali sit causa, & cuius non sit (vid. Malum.) Diabolus studet semper perditioni hominum, Tom. I. Genes. 3. 1. & seq. 1. Paral. 21. 1. Tom. II. Job. 1. 6. & seq. & c. 2. 1. & seq. Tom. III. Zach. 3. 1. Tom. IV. Matth. 4. 3. & c. 8. 28. & c. 13. 19. Luc. 8. 12. c. 13. 9. & c. 22. 31. Act. 5. 3. & c. 13. 8. 2. Cor. 4. 4. & c. 11. 14. Ephes. 6. 11. 1. Thess. 2. 18. 1. Petr. 5. 8. Apoc. 2. 10. c. 12. 9. & c. 20. 7. Diabolus non plura potest, quam ei Deus permittit, Tom. I. 3. Reg. 22. 22. 2. Paral. 18. 20. Tom. II. Job. 1. 12. & c. 2. 6. Tom. IV. Matth. 3. 31. Marc. 5. 12. & c. 19. Ephes. 2. 2. 2. Tim. 2. 26. Apoc. 20. 7. Diabolus pater & princeps mundi omniumque impiorum, Tom. II. Job. 41. 25. Tom. IV. Matth. 4. 9. Luc. 4. 6. Joan. 8. 44. c. 12. 31. c. 14. 30. & c. 16. 11. 2. Cor. 4. 4. Ephes. 2. 2. & c. 6. 12. Coloss. 2. 15. Diaboli imperium per Christum sublatum, Tom. I. Genes. 3. 15. 1. Reg. 17. 4. & seq. Tom. II. Job. 26. 13. Tom. III. Isai. 9. 4. c. 14. 8. & c. 27. 1. & c. 52. 3. Zach. 3. 2. Tom. IV. Matth. 12. 29. Luc. 10. 18. & c. 11. 22. Joan. 12. 31. Coloss. 1. 13. & c. 2. 15. 2. Tim. 1. 10. Hebr. 2. 14. 1. Joan. 3. 8. Apoc. 12. 9. & c. 20. 2. Diaboli filii, Tom. IV. Joan. 8. 44. Act. 13. 10. 1. Joan. 3. 10. Diaconi, ipsorum selectio & ministerium, Tom. IV. Act. 6. 3. Diaconi & Diaconissæ enter debent virtutum suarum decore & meritorum suorum splendore, 1. Tim. 3. 8. & c. 9. Diana Dea tutelaris Ephesorum, occasionem præbet seditioni contra S. Paulum excitatæ, Tom. IV. Act. 19. 28. & seq. Dies novissimi & iudicium extremum, Tom. I. 1. Reg. 2. 10. Tom. II. Psal. 95. 13. Tom. III. Isai. 2. 10. & c. 19. c. 13. 4. c. 6. 13. c. 26. 21. c. 27. 1. c. 30. 30. & c. 66. 15. & c. 74. 24. Jerem. 30. 23. Daniel. 7. 9. Sophon. 1. 2. & c. 10. 1. Machab. 4. 1. Tom. IV. Matth. 12. 36. c. 13. 41. & c. 49. c. 16. 27. c. 24. 3. & seq. & c. 25. 31. & c. 42. Marc. 13. 1. & seq. Luc. 17. 24. & c. 30. Act. 1. 11. c. 3. 20. & c. 17. 31. Rom. 2. 5. & c. 16. & c. 14. 10. 1. Cor. 15. 12. & seq. 2. Cor. 5. 10. 1. Thessal. 4. 16. & c. 5. 2. 2. Thessal. 1. 7. & c. 2. 1. Tit. 2. 13. Hebr. 9. 28. 2. Petr. 3. 13. Jud. v. 14. Apoc. 1. 7. & c. 20. 11. Dies Domini, Tom. III. Isai. 13. 6. Jerem. 30. 7. Amos 5. 18. Joel. 2. 1. & c. 31. Sophon. 1. 14. Machab. 4. 1. Tom. IV. Philipp. 1. 6. & c. 2. 10. 1. Thessal. 5. 2. 2. Tim. 4. 8. Dies Domini & hora nulli cognita, Tom. IV. Matth. 24. 36. & c. 50. Marc. 13. 32. Luc. 17. 24. & c. 30. Act. 1. 7. 1. Thess. 5. 1. 2. Petr. 3. 10. Apoc. 3. 3. & c. 16. 15. Dies pro annis, Tom. I. Num. 14. 34. Tom. III. Ezech. 4. 6. Dilectio Dei erga suos, Tom. I. Exod. 20. 5. & c. 34. 14. Deut. 4. 23. c. 6. 15. & c. 7. 8. Jos. 24. 19. Tom. II. Prov. 8. 17. Eccl. 4. 18. Tom. III. Jerem. 31. 3. Tom. IV. Joan. 3. 16. c. 10. 11. c. 13. 1. & c. 18. c. 15. 9. & c. 16. 17. Rom. 5. 8. Galat. 2. 21. Ephes. 3. 19. & c. 5. 2. Diligendus est Deus super omnia, Tom. I. Gen. 22. 2. & c. 9. Exod. 20. 6. Deut. 5. 10. c. 6. 5. c. 10. 12. c. 11. 1. 13. & c. 22.

& c. 22. & c. 30. 6. Josue 22. 5. Tom. II. Eccl. 7. 32. c. 34. 19. & c. 47. 11. Tom. IV. Matth. 10. 37. & c. 22. 35. Marc. 12. 30. Luc. 7. 47. & c. 10. 27. Joan. 21. 15. Rom. 5. 5. & c. 8. 28. & c. 35. 1. Cor. 10. 21. 1. Joan. 4. 11. (vid. Charitas.) Dina filia Jacob & Lia, rapitur & violatur à Sichem filio Hemor Hevæi, Tom. I. Genes. 34. 1. & c. 2. Princeps hic eam à fratribus ipsius postulat uxorem. ibid. v. 12. qui eam illi sub dolosis conditionibus promittunt, ibid. v. 13. & seq. Sichem conditiones adimplet, ibid. v. 19. atque cum omnibus suis subditis circumciditur, ibid. v. 24. tertia circumcisionis die frater Dine contumeliam ipsi ab isto Principe illatam ulciscuntur, ibid. v. 25. & seq. Didonius seu Tryphon negotiatione sua Antiochum juniorem ad Regnum Syriæ evehit, Tom. III. 1. Mach. 11. 39. & c. 40. item v. 54. perfidus vir iste novo Regi necem inferre & regnum ipsius invadit, ibid. c. 13. 31. & c. 32. Jonathan cruciatur post acceptum redemptionis sue pretium, ibid. v. 23. Dionysius Iudex Arceopagita, Ethnicæ Philosophiæ renuntiat, atque Christum sequitur, religionemque christianam proficitur, Tom. IV. Act. 17. 34. Discordia vitanda, Tom. II. Prov. 6. 19. c. 10. 12. c. 15. 18. c. 16. 28. c. 17. 11. c. 18. 6. & c. 30. 33. Tom. IV. Matth. 12. 24. & seq. Luc. 11. 17. 1. Cor. 14. 33. Galat. 5. 15. 2. Tim. 2. 23. Divini (vid. Incantatores.) Divites quomodo se erga pauperes gerere debeant, Tom. I. Levit. 25. 35. Deut. 15. 7. & c. 10. Tom. II. Job. 31. 16. Psal. 61. 11. Prov. 14. 31. c. 17. 5. c. 19. 17. c. 21. 13. c. 22. 7. c. 28. 27. & c. 30. 7. Eccl. 11. 1. Eccl. 4. 4. c. 7. 35. c. 11. 10. c. 29. 12. & c. 31. 8. Tom. III. Isai. 23. 18. Tom. IV. Matth. 6. 19. & c. 19. 26. Luc. 14. 13. c. 16. 1. & seq. & c. 18. 22. Act. 2. 45. & c. 4. 34. 1. Tim. 6. 18. (vid. Eleemosyna.) Contra divites impios, Tom. I. 1. Reg. 25. 2. Tom. II. Job. 20. 19. & c. 27. & c. 23. 4. & c. 28. 8. 20. & c. 27. Eccl. 6. 1. Tom. III. Isai. 5. 8. & c. 32. 9. Jerem. 15. 13. Amos 6. 1. & c. 8. 4. Habac. 2. 5. Tom. IV. Luc. 6. 24. c. 16. 19. & c. 24. Jacob. 5. 1. (vid. Avaritia.) Divitia, earum vanitas & contemptus, & quod in his spes non sit collocanda, Tom. II. Psal. 38. 7. & c. 48. 7. & seq. item Psal. 51. 9. Prov. c. 10. 2. c. 11. 4. & c. 28. c. 15. 16. c. 18. 11. c. 22. 16. c. 23. 4. c. 28. 11. & c. 30. 7. Eccl. 5. 9. & c. 12. & c. 6. 2. Eccl. 5. 1. & c. 10. c. 10. c. 11. 7. c. 14. 1. & c. 31. 3. Tom. III. Isai. 55. 2. Jer. 17. 3. & c. 11. item c. 22. 13. Ezech. 7. 19. Sophon. 1. 13. Tom. IV. Matth. 13. 22. & c. 19. 21. Luc. 8. 14. & c. 12. 15. 1. Tim. 6. 9. Jac. 1. 11. Do, Dare melius quam accipere, Tom. II. Eccl. 4. 36. Tom. IV. Act. 20. 33. dandum hinc acceptione personarum, maxime autem domesticis fidei, Tom. II. Eccl. 7. 35. & c. 12. 8. Tom. IV. Matth. 5. 42. Luc. 6. 30. & c. 38. Rom. 12. 13. Galat. 6. 10. (vid. Eleemosyna.) Doctrina, Apostolica scripta & non scripta firmiter tenenda, Tom. IV. Rom. 16. 17. G. lat. 1. 8. & c. 11. 1. Cor. 11. 3. & c. 34. 2. Thess. 2. 15. Doctrina Apostolorum est doctrina Christi, Tom. IV. Luc. 10. 16. 1. Cor. 14. 37. 2. Cor. 14. & c. 17. item c. 10. 7. 1. Thess. 2. & c. 13. Galat. 1. 11. Dodai pater Eliezer Prophetæ, Tom. I. 2. Paral. 20. 37. Doeg Iudæus, Minister Saulis, testis est innoxii obsequii à summo Sacerdote Achimelech Davidi præstiti, Tom. I. 1. Reg. 21. 7. Pontificem hunc & Sacer-

dotes Nobis conspirationis accusat apud Regem, c. 22. 9. & c. 10. hic eos ad sum Tribunal vocat, & omnes morte affici jubet per manum horum ipsorum calumniatoris, ibid. v. 11. & seq. Dolus Tom. II. Psal. 31. 2. & c. 34. 20. 35. 4. Prov. 12. 17. Tom. III. Jer. 9. 6. Tom. IV. Marc. 7. 22. Act. 5. 2. Rom. 1. 29. Domus edificata super petram firma manebit, Tom. II. Psal. 45. 2. Tom. IV. Matth. 7. 24. & c. 16. 18. Luc. 6. 48. Rom. 8. 35. Domus corporis nostri, Tom. IV. 2. Cor. 5. 1. 2. Petr. 1. 14. Domini & Domina erga servos & ancillas totamque familiam officium & potestas, Tom. I. Exod. 21. 2. 20. & c. 26. Levit. 16. 13. & c. 25. 38. Deut. 5. 14. & c. 21. c. 15. 12. & c. 16. item c. 24. 15. Tom. II. Job. 31. 13. Prov. 29. 19. Eccl. 7. 22. c. 33. 31. & c. 42. 16. Tom. III. Jer. 34. 9. & c. 14. Tom. IV. Ephes. 6. 9. Coloss. 4. 1. Donaria recipere sine prohibitum, Tom. I. Genes. 14. 22. Exod. 18. 21. & c. 23. 8. Num. 22. 18. Deut. 10. 17. & c. 27. 25. 1. Reg. 8. 3. & c. 12. 3. 3. Reg. 13. 7. 4. Reg. 5. 16. 2. Paral. 19. 7. Tom. II. Job. 15. 34. Psal. 14. 5. & c. 25. 10. Prov. 15. 27. & c. 17. 23. Eccl. 8. 3. & c. 20. 31. Tom. III. Isai. 1. 23. c. 5. 23. c. 33. 15. & c. 45. 13. Ezech. 13. 19. & c. 22. 12. Daniel. 5. 17. Mich. 3. 11. Tom. IV. Act. 20. 35. Dor urbs Chanaan sita ad littus maris mediterranei, capitur à Josue amisso prius Rege suo, Tom. I. Jos. 12. 23. Tryphon Regni Syriæ usurpator in ea obsidetur ab Antiocho Sidere, Tom. III. 1. Mach. 15. 10. & seq. Dositheus ex Tribu Levi (juxta visionem Mardochei) in Egyptum deferit librum Esther græcè traductum, Tom. II. Esther. 11. 1. Dositheus Bellidux sub Juda Machabæo, mittitur ad delendum prædium à Timotheo in Characæ relictum, Tom. III. 2. Mach. 12. 19. Dothain urbs vicina Samariæ, in qua Joseph à fratribus suis venditur mercatoribus Imaellitis, Tom. I. Genes. 37. 17. & c. 23. Holofernes castra sua profert à Chelmon usque ad Dothain, Tom. II. Judith. 7. 3. Druma concubina Gedeonis & mater Abimelech, Tom. I. Judic. 8. 31. quem Sichimitæ Regem renuntiant, ibid. c. 9. 6. Drusilla tertia Magni Agrippæ filia, uxor Claudii Feliciis Judææ Præfetti, S. Paulum audire cupit, Tom. IV. Act. 24. 24. Dura planities vicina Babyloni, ubi Nabuchodonosor statuum erigit, quam ab omnibus suis subditis coli jubet, Tom. III. Daniel. 3. 1. & c. 5. tres Hebræi juvenes eam colere detestantes deieciuntur in fornacem ardentem, ibid. v. 18. & c. 21.

E.

Ebal octavus Jectan filius, ad quem refertur origo quorundam Arabiæ populorum, Tom. I. Genes. 10. 28. Ebrietas & gula, Tom. I. Genes. 9. 21. c. 19. 32. & c. 35. & c. 25. 29. Levit. 10. 9. 1. Reg. 25. 36. 2. Reg. 11. 13. & c. 13. 28. 3. Reg. 20. 12. & c. 16. Tom. II. Judith. 13. 4. Prov. 20. 1. c. 21. 17. c. 23. 1. 2. 3. 20. & c. 29. & c. 31. 4. Sap. 2. 7. Eccl. 19. 1. c. 23. 6. c. 31. 12. 17. & seq. c. 31. 35. & c. 37. 32. & seq. Tom. III. Isai. 5. 11. & c. 22. c. 22. 13. c. 28. 7. & c. 56. 12. Ezech. 16. 49. Daniel. 5. 2. Ofes. 4. 11. Joel. 1. 5. Mich. 2. 11. Habac. 2. 5. & c. 1. 1. Mach. 16. 16. Tom. IV. Luc. 12. 45. & c. 21. 34. Rom. 13. 13. 1. Cor. 5. 10. c. 6. 10. & c. 15. 32. Gal. 5. 21. Ephes. 5. 18. 1. Thess. 5. 7. 1. Tim. 3. 21. Tit. 1. 7. Hebr. 12. 16. 1. Petr. 4. 3. (vid. Jejunium.) Ebrietas iram

Dei provocat, Tom. III. Isai. 5. 11. & c. 22. item c. 28. 1. Daniel. 5. 2. Joel. 1. 4. & c. 5. Tom. IV. 1. Cor. 6. 10. mentem alienat, Tom. II. Prov. 23. 31. Eccl. 19. 2. Tom. III. Isai. 28. 1. & c. 7. Ofes. 4. 11. ad libidinem incendit, Tom. II. Prov. 20. 1. Tom. IV. Ephes. 5. 18. facultates dissipat, Tom. II. Prov. 25. 20. Eccl. 19. 1. secretum detegit, Tom. II. Prov. 31. 4. Tom. III. Habac. 3. 15. ad furorem & iram excitat, Tom. II. Prov. 20. 1. & c. 23. 29. Eccl. 31. 38. & c. 40. Tom. III. Ofes. 7. 5. Ebron (vid. Hebron.) Ebur, descripto chroni eburnei Salomonis, Tom. I. 3. Reg. 10. 18. Ecbatanis urbs Mediæ ab Arphaxad edificata, Tom. II. Judith. 1. 1. & seq. in ea repertus fuit commentarius edicti à Cyro emanati, 1. Esdr. 6. 2. & seq. Ecclesia accipitur pro templo materiali, Tom. I. Deut. 23. 1. Judic. 20. 2. Tom. II. Judith. 6. 21. Psal. 67. 27. Tom. III. Thren. 1. 10. Joel. 2. 16. Tom. IV. 1. Cor. 11. 18. & c. 14. 34. accipitur pro cœtu fidelium, Tom. I. Num. 19. 20. & c. 20. 4. 1. Reg. 17. 47. 3. Reg. 8. 14. & c. 55. 1. Paral. 29. 5. & seq. 2. Paral. 1. 5. Tom. II. Psal. 21. 26. 25. 12. 34. 18. 106. 32. & c. 149. 1. Tom. III. 1. Mach. 4. 37. c. 5. 16. & c. 14. 19. Tom. IV. Matth. 16. 18. Act. 5. 11. c. 8. 1. & c. 16. 5. Rom. 16. 16. & c. 23. 1. Cor. 6. 4. c. 11. 16. c. 12. 28. & c. 14. 5. 2. Cor. 8. 18. 23. & c. 24. 6. 11. 8. & c. 14. 5. Ephes. 5. 23. & c. 24. Philipp. 4. 15. Coloss. 1. 18. 1. Tim. 3. 5. & c. 15. Jacob. 5. 14. Apocal. 1. 10. & c. 22. 16. Ecclesia pro cœtu unus provinciarum, Tom. I. 3. Reg. 8. 14. Tom. IV. Act. 9. 31. c. 11. 2. & c. 6. 12. 1

rum, *ibid.* c. 28. 20. jubet ut sinum suum gentilibus aperiat, atque ut omnes nationes ei obediant & subijciantur, *Marth.* 28, 18. *Act.* 10, 33. ipse tradit claves regni colorum, *Marth.* 16, 19. eamque depositarium thesaurorum redemptionis constituit, *Marth.* 13, 18. *Joan.* 20, 23. confirmat potestatem & auctoritatem pastorem illius, eisque promittit, quod ipsorum iudicia in terris futura sint decreta in caelis, *Marth.* 18, 18. hæc potestas exerceatur, *Marth.* 18, 17. (vid. *Excommunicatio* & *Confessio*.) Ecclesia firmamentum veritatis errare non potest, *Tom. III. Isa.* 29, 21. *Tom. IV. Marth.* 16, 18. & c. 28, 20. *Luc.* 22, 32. *Joan.* 14, 16. c. 16, 13. c. 17, 11. & c. 20, 1. *Tim.* 3, 15. & *seq.* 1. *Joan.* 2, 27. Ecclesiam sibi Christus comparavit & emit sanguine suo, *Act.* 20, 28. 1. *Cor.* 6, 20. & c. 7, 23. *Ephes.* 2, 13. *Coloss.* 1, 14. *Hebr.* 9, 12. 1. *Petr.* 1, 18. 1. *Joan.* 1, 7. *Apoc.* 1, 5. c. 5, 9. & c. 14, 4. in alimentum & simul in perpetuum supremæ Majestatis holocaustum sacra corporis & sanguinis sui mysteria ei tradit, *Marth.* 26, 26. & *seq.* *Luc.* 22, 19. & *seq.* ei legem suam internā & visibili Sancti Spiritus sui unctione denuntiat, *Act.* 2, 3. & c. 4. & c. 11, 15. Ecclesie quasi membra quædam sunt veri fideles, eidem capiti Christo ejusque Vicario subiecti, cujusunque nationis fuerint, sive Judæi sive Gentiles, *Tom. III. Isa.* 43, 9. *Tom. IV. Joan.* 10, 16. 1. *Cor.* 12, 12. *Ephes.* 3, 6. Ecclesia seu fidelium cœtus, tenetur Sacerdotibus pastoribusque suis quæ ad vitam tuendam sunt necessaria, suppetitare, *Tom. I. Deut.* 12, 19. c. 14, 27. c. 16, 11. & c. 25, 4. *Tom. II. 1. Esd.* 7, 23. *Tom. IV. Marth.* 10, 10. *Luc.* 10, 7. *Rom.* 15, 27. 1. *Cor.* 9, 7. & c. 11. *Galar.* 6, 8. *Philipp.* 2, 29. & c. 4, 10. & c. 16, 1. *Thessal.* 5, 12. *Hebr.* 13, 7. tenetur etiam pro suis Prædictis orare, *Act.* 4, 29. & c. 12, 5. *Rom.* 15, 30. *Ephes.* 6, 18. *Philipp.* 1, 19. *Coloss.* 4, 2. *Thessal.* 3, 1. *Hebr.* 13, 18.

Edo caput Colonie Tribus Juda in montibus Caspiis captivæ, *Tom. II. 1. Esd.* 8, 17. Esdras, obtenta populi libertate, ipsum invitat, ut unā cum præcipuis Domus Dei Ministris statim se ei jungat, *ibid.* v. 20.

Eden seu *Terra voluptatis*, provincia in Oriente sita, quæ creditur fuisse habitatio primi hominis tempore innocentie sue, *Tom. I. Gen.* 4, 16.

Edessa (vid. *Esphar*).

Ednas & **Ednas** duo egregii ex Tribu Manasse viri transfugunt ad Davidem in Sicleg reversum, *Tom. I. 1. Paralip.* 12, 20.

Edna unus ex Belliducibus Josaphat Regis Juda, *Tom. I. 2. Paral.* 17, 14.

Edom (vid. *Esd.*).

Edumai (vid. *Idumai*).

Egla sexta Davidis uxor & mater Jethraam, *Tom. I. 2. Reg.* 3, 5.

Eglon Rex Moab Israël opprimat ac subigit, *Tom. I. Judic.* 3, 14. Deus liberatorem suscitavit, qui hujus Tyranni mortem nationis sue plurimum annorum servitutem ulciscitur, *ibid.* v. 15. & *seq.*

Ela successor Oolibama in præfecturâ Idumææ, *Tom. I. Gen.* 36, 41.

Ela pater Semei ex Tribu Benjamin, *Tom. I. 3. Reg.* 4, 17.

Ela filius Baasa Rex Israël à Zambri occidit anno regni sui secundo, *Tom. I. 3. Reg.* 16, 6. & *seq.* ipsius filius Olce coronæ usurpatori tendit insidias, eumque interficit, 4. *Reg.* 15, 30.

Elad nepos Ephraim, intercipitur & occiditur in civitate Geth, *Tom. I. 1. Par.* 7, 21.

Elai avus Judith, *Tom. II. Judic.* 8, 1.

Elcana & Tribu Levi oriundus precibus uxoris sue à Deo obtinet filium Samue-

lem Prophetam, *Tom. I. 1. Reg.* 1, 19. & c. 20.

Elcana Dux exercitus Juda unā cum Regni Principibus occiditur à Zechri viro potente ex Ephraim, *Tom. I. 2. Par.* 28, 7.

Elcefer Galilææ oppidum & patria Nahum Prophetæ, *Tom. III. Nahum.* 1, 1.

Eldaa filius Madian, & nepos Abraham & Cethura, *Tom. I. 1. Par.* 1, 33.

Eldad & **Medad** duo sapientes Israël viri inter septuaginta viros à Deo electos, qui cum Moyse regimini onus partiantur, *Tom. I. Num.* 11, 6. quamvis à Tabernaculo remori in castris proherico spiritu tamen agitantur, *ibid.* v. 26. & c. 27. Josue ipsis prophetæ donum invidens severe reprehenditur à Moyse, *ibid.* v. 28. & c. 29.

Eleazar tertius filius Aaronis & ejus in Pontificatu successor, *Tom. I. Num.* 20, 25. & c. 26. unā cum Josue divisioni terræ promissæ præfideat, *Jos.* 14, 1. Deus in præmium zeli filii ipsius Phinees, omnibus ejus posteris Sacerdotium promittit, *Num.* 25, 11. & c. 13.

Eleazar Levita filius Abinadab, jubetur custodire arcam Domini in domo patris sui, *Tom. I. 1. Reg.* 7, 1.

Eleazar Abonita unus ex tribus inter omnes Davidis Belliduces fortissimis, transversum aciem hostium penetrat ad hauriendam aquam ex cisternâ Bethleem, *Tom. I. 1. Par.* 11, 15. 17. & c. 18. Solus Philistinorum exercitui resistit, tantamque eorum edit stragem, ut manus ipsius cum gladio obrigescat, *Tom. I. 2. Reg.* 23, 9. & c. 10.

Eleazar filius Saura, hostium aciem perumpit, & lanceâ suâ elephantem confodit, qui ex vulnere accepto cadens illum obterit, *Tom. III. 1. Machab.* 6, 43. & *seq.*

Eleazar Machabæus vir senex, religione & provectâ ætate suâ summè commendabilis impii Antiochi execrandis mandatis obedire constanter renuit, *Tom. III. 2. Machab.* 6, 18. & c. 19. fratrum suorum Judæorum veritus scandalum, submissionis simulationi, quæ ei ab amicis proponitur, martyrium animosè præfert, *ibid.* v. 24. & *seq.*

Eleazar filius Eliud & pater Mathan avus Salvatoris, *Tom. IV. Marth.* 1, 15.

Electa Matrona quædam, cui S. Joannes secundam suam inscribit epistolam, quod eam in fide confirmet, atque contra insidias hostium Religionis munit, *Tom. IV. 2. Joan.* v. 1. & *seq.*

Eleemosyna pauperibus eroganda, *Tom. I. Exod.* 22, 25. & c. 23, 11. *Levit.* 19, 10. c. 23, 22. & c. 25, 39. *Deut.* 15, 7. & c. 10. & c. 24, 19. 3. *Reg.* 17, 10. *Tom. II. 2. Esdr.* 8, 11. *Ephes.* 9, 22. *Psal.* 40, 1. 81, 4. & c. 111. 9. *Prov.* 3, 9. & c. 28. c. 11, 18. & c. 25. c. 14, 21. & c. 31. c. 18, 17. c. 21, 13. & c. 21. c. 22, 9. c. 28, 27. & c. 31. 20. *Eccles.* 11, 1. *Eccli.* 4, 2. c. 7. 35. c. 12, 3. c. 14, 11. c. 29, 12. & c. 35, 4. *Tob.* 1, 3. c. 4, 7. & c. 12. 9. & c. 14. 12. *Tom. III. Isa.* 58, 7. *Ezech.* 16, 49. & c. 18, 7. *Daniel.* 4, 29. *Tom. IV. Marth.* 6, 3. c. 10. 42. c. 19, 21. & c. 25, 35. & c. 42. *Luc.* 3, 11. c. 6, 35. c. 11, 41. c. 12, 33. c. 14, 13. c. 16, 9. & c. 21. c. 19, 8. & c. 21, 1. *Act.* 2, 42. c. 6, 2. c. 9, 39. c. 10, 2. c. 11, 29. & c. 20. 35. *Rom.* 12, 8. & c. 15, 26. 1. *Cor.* 16, 1. & *seq.* 2. *Cor.* 8, 4. & c. 15. c. 9. 1. & *seq.* *Ephes.* 4, 28. *Hebr.* 13, 16. 1. *Joan.* 3, 17. *Jac.* 2, 15. (vid. *Misericordia*.)

Eli (vid. *Heli*).

Eliab filius Helon, & Princeps Tribus Zabulon, *Tom. I. Num.* 1, 9.

Eliab primogenitus Isai, & frater Davidis, *Tom. I. 1. Reg.* 16, 6.

Eliab unus ex fortissimis viris exercitus Davidis, huic regi profugo obsequia sua in deserto offert, *Tom. I. 1. Paral.* 12, 8. & c. 9.

Eliacim Helciæ summi Sacerdotis filius &

Rege Ezechia domesticæ rei suæ administrator constituitur, *Tom. I. 4. Reg.* 18, 18. succedit Sobnæ in dignitate Sacerdotali, eamque exerceat tempore obsidionis urbis Bethulæ, *Tom. II. Judic.* 4, 5. & *seq.* & *Tom. III. Isa.* 22, 20. & *seq.*

Eliacim Rex Juda, Joachin cognominatus (vid. *Joachim*.)

Eliacim filius Abiud & pater Azor, *Tom. IV. Marth.* 1, 13.

Eliam pater Bethiabæ viduæ Uriæ uxoris Davidis, & matris Salomonis, *Tom. I. 2. Reg.* 11, 3.

Eliam filius Achitophel fidelitate suâ & animi fortitudine triginta fortissimis viris exercitus Davidis annumerari meretur, *Tom. I. 2. Reg.* 23, 34.

Elias seu **Helias** Propheta in Israël Thesbe oriundus, comminationes Domini Regi Achab annuntiat, *Tom. I. 3. Reg.* 17, 1. jussu Dei se abscondit in litore torrentis Carith, ubi à corvis pascitur, *ibid.* v. 3. & *seq.* inde Sareptam se recipit, ubi à vidua Sidoniana suscipitur, *ibid.* v. 10. & *seq.* cujus filium mortuum, in præmium officiorum sibi ab ipsâ exhibitorum, resuscitat, *ibid.* v. 22. & *seq.* Dominus ei præcipit, ut se coram Achab sistat, c. 18, 1. Regem hunc obtestatur, ut populum unā cum Sacerdotibus Baal ad montem Carmelum convocet, *ibid.* v. 19. & *seq.* impotentiam hujus idoli manifestat, & omnes ipsius Pseudoprophetas provocat, *ibid.* v. 25. & *seq.* Deus Eliam servum suum exaudit, mittitque de caelo ignem, qui victimam ipsius devorat, *ibid.* v. 36. & *seq.* Elias idololatrias Sacerdotes persequitur, & morte ipsorum eorumdem dolos & fallacias ulciscitur, *ibid.* v. 40. intentatis sibi à Jezabel minis fugit in montem Horeb, c. 19, 2. & c. 8. Deus se ipsi manifestat ac præcipit, ut Hazael & Jehu ungat in reges, simulque ut Eliam sibi jungat socium, *ibid.* v. 15. & *seq.* mittitur ad Achab, ut ei iniquitatum suarum iustas penas annuntiet, c. 21, 17. & *seq.* mortem Ochoziæ prædicat, & de caelo ignem advocat, qui quinquagenarios hujus regis principes unā cum quinquaginta suis devorat, 4. *Reg.* 1, 2. & *seq.* m. 10. languentem Regem hunc adit, eique declarat, manum veri Dei super ipsum aggravatam esse, eò quod consulerit Beelzebub, *ibid.* v. 16. Elias percutit aquas Jordanis, quæ statim ei viam aperiunt, c. 2, 8. in curru igneo abripitur & in celum deservit, *ibid.* v. 11. Epistola ipsius ad Joram Regem Juda, 2. *Paral.* 21, 12. & *seq.* interest transfigurationi Domini in monte Thabor unā cum Moyse, *Tom. IV. Marth.* 17, 3.

Eliab Levita vigesima classis, jubetur cantare ante Arcam Domini, *Tom. I. 1. Paral.* 25, 27.

Eliad filius Chafelon, ex Tribu Benjamin, deputatur pro divisione terræ Chanaan, *Tom. I. Num.* 34, 21.

Eliel ex Tribu Manasse Bellidux fortitudine & egregiis facinoribus suis sub regno Joathan regis Juda summè commendabilis, *Tom. I. 1. Paral.* 5, 24.

Eliezer rei domesticæ Abrahami curator, mittitur in Mesopotamiam, ut Isaac uxorem eligat, *Tom. I. Genes.* 24, 2. & *seq.* fidelis servus iste Dominum Deum rogat, ut ipsi significare dignetur eam, quam Isaac destinat dilecto Abrahami filio, & qui aliquando pater populi sui esse debet, *ibid.* v. 12. & *seq.*

Eliezer filius Moyses & Sephora è Madian oriundus, circumciditur à matre sua ne ab Angelo occidatur, *Tom. I. Exod.* 4, 24. & c. 25.

Eliezer filius Zechri ex Tribu Ruben, Dux 24000. hominum Tribus suæ sub Regno Salomonis, *Tom. I. 1. Paralip.* 27, 16.

Eliezer Propheta, filius Dodai, prædicat Josaphat Regi Juda interitum navium, quas unā cum impio Rege Israël Ozia adornat, *Tom. I. 2. Paral.* 20, 37.

Eliezer filius Jorim, unus ex avs Jesu Christi secundum carnem, *Tom. IV. Luc.* 3, 29.

Elm septimus castrorum populi Israëliti locus in deserto, *Tom. I. Exod.* 15, 27.

Elimada metropolis provincie Elam, Antiochi consilia præverit, eumque fugam capessere cogit, *Tom. III. 1. Mach.* 6, 1. & *seq.*

Elimelech maritus Noëmi & focer Ruth, *Tom. I. Ruth.* 1, 2.

Eliphaz amicus Job ex Eliphaz filio Esau oriundus, *Tom. II. Job.* 2, 11.

Elisa filius Javan Princeps quorundam Peloponnesi populorum, *Tom. I. Genes.* 10, 4.

Elisabeth filia Aminadab uxoris Aaronis & Soror Nahafo, *Tom. I. Exod.* 6, 23.

Elisabeth uxor Zachariæ & mater S. Joannis Baptiste, juxta Angeli oraculum concepit filium, qui adhuc in utero ipsius lætitiæ gessit ad vocem matris Domini, *Tom. IV. Luc.* 1, 36. & c. 41.

Eliseus seu **Elizeus** filius Saphat, discipulus & successor Eliæ, à quo ungitur, *Tom. I. 3. Reg.* 19, 16. & *seq.* item 4. *Reg.* 2, 1. aquas Jordanis dividit, & in hujus fluminis sinu viam sibi aperit, *ibid.* v. 8. sanat aquas Jericho, *ibid.* v. 22. Dominus morte punit pueros Prophetæ in Bethel insultantes, *ibid.* v. 24. victoriam omnibus numeris absolutam promittit Regibus Israël & Juda, ac eorum exercitibus aquas, quantum penuria laborabant, subministrat, c. 3, 17. & *seq.* viduam cujusdam Prophetæ ab oppressionem suorum creditorum mirabiliter liberat, c. 4, 1. & *seq.* filium, quem benedixit Sunamini obtinuerat, mortuum resuscitat, *ibid.* v. 16. & *seq.* Naaman Principem militiæ Regis Syriæ à lepra sanat, c. 5, 14. Syrios cæcitæ percussit atque in Samariam ducit, c. 6, 18. & *seq.* abundantiam in Israël prædicat, necnon prosperum successum armorum Joas contra Regem Syriæ, c. 7, 1. & *seq.* moritur, c. 13, 20. ipsius officium contrarius cadaveri vitam reddit, *ibid.* v. 21. Prophetæ Elisei elogium, *Tom. II. Eccli.* 48, 13. & *seq.*

Elijama filius Amnædæ Princeps Tribus Ephraim, ipsius solemnibus oblatio pro dedicatione Tabernaculi, *Tom. I. Num.* 7, 48. & *seq.*

Elijama veri Dei Sacerdos, mittitur à Josaphat Rege Juda ad exhortandum populum, ut idololatriæ renuntiet, *Tom. I. 2. Paralip.* 17, 7. & c. 8.

Elijaphon filius Osiel patris Aaronis, & Princeps familiæ Caath; ei injungitur, ut corpora Nadab & Abiu, qui fulmine icti perierant, extra castra projiciat, *Tom. I. Levit.* 10, 4.

Elijaphat filius Zechri, cum eo Pontifex Jojada socius init, quò Joas ad thronum evehatur, *Tom. I. 2. Paral.* 23, 1.

Elihu filius Davidis natus in Jerusalem *Tom. I. 2. Reg.* 5, 15.

Elia filius Semei ad partes Davidis accedit contra Saulem, *Tom. I. 1. Paral.* 12, 20.

Eliad filius Achim & pater Eleazar, *Tom. IV. Marth.* 1, 14. & c. 15.

Eliahan filius Achobor, librum Jeremiæ tuetur, *Tom. III. Jerem.* 36, 25. mittitur in Ægyptum, ut inde Uriam Prophetam educat, qui post suum reditum futuris Regis devovetur, *ibid.* c. 26, 22. & c. 23.

Elymas (vid. *Barjesiu*).

Emar urbs Syriæ ad septentrionales fines terræ Chanaan sita, *Tom. I. 3. Reg.* 13, 1.

Enim antiqui Chanaanæi populi, funduntur à Codorlahomor in planitie Cariathiarim, *Tom. I. Genes.* 14, 5.

Emmanuel vox mystica Christo adaptata ad exprimendam duarum naturarum conjunctionem in personâ Verbi, *Tom. IV. Marth.* 2, 23.

Emmatus oppidulum non procul à Jerosolyma, ubi Salvator post resurrectionem suam discipulis suis se manifestat, *Tom.*

IV. Luc. 24, 13. 31. & c. 35. **Enacim** Palestinæ Gigantes ab Enoch oriundi, ferocitate & proceritate suâ formidabiles, *Tom. I. Jos.* 15, 13. & c. 14. Caleb de iis triumphat, eisque urbem Cariatharbe eripit, *ibid.* v. 15. & *seq.*

Endor, Pythonissa, quam Saül ante prælium Gelboë consulit, sedes ordinaria, *Tom. I. 1. Reg.* 28, 7.

Engaddi urbs civitati Jericho vicina ad litus maris mortui, in cujus deserto Saül incidit in manus Davidis, *Tom. I. 1. Reg.* 24, 1. & *seq.*

Ennon (vid. *Ennon*.)

Enoch seu **Henoch** primogenitus Cain filius, cui urbs, quæ nomen ipsius geit, dedicata est, *Tom. I. Genes.* 4, 17.

Enoch filius Jared & pater Marthulæ mortem non expertus à Domino abripitur, nec amplius apparet in terris, *Tom. I. Genes.* 5, 18. 21. & c. 24.

Enoch filius Madian, & nepos Abraham & Cethura, *Tom. I. Genes.* 25, 24.

Enos filius Seth, primus veræ religionis cultores congregat, ferque leges pro cultu exteriori, *Tom. I. Genes.* 4, 26.

Epænetus Discipulus S. Pauli, qui appellatur primitivus Asia in Christo, quia re ipsa primus omnium ibidem ab Apostolo ad fidem adductus est, *Tom. IV. Rom.* 16, 5.

Epaphras primus Colossensium Episcopus, hortatur S. Paulum, ut ad Colossenses scribat eoque in fide confirmet, *Coloss.* 1, 7. & c. 12.

Ephebus urbs Asia Minoris in Joniâ, multitudines à S. Paulo lumen Evangelii recipit, *Tom. IV. Act.* 18, 19. & c. 19. 17. Quiddam illius incolæ idololatriæ dediti seditionem adversus Apostolum suscitavit, *ibid.* v. 26. & *seq.* Deus ibidem punnit temeritatem quorundam Pseudo-prophetarum, qui Energumeni in nomine Jesu Christi exorizare præsumunt, *ibid.* v. 13. & *seq.* S. Paulus imponit manus Timotheo discipulo suo, eumque Ephefiorum Episcopum consecrat, *Tom. IV. 1. Tim.* 1, 12. & c. 4, 14.

Epbraa oppidum in Tribu Juda, ex nomine secundæ uxoris Caleb sic nuncupatum, (vid. *Bethleem*.)

Epbraim secundus Patriarchæ Joseph filius Manassi fratri suo natu majori eum suâ benedictione Jacob præfert, *Tom. I. Genes.* 48, 13. & *seq.* posteritas Epbraim restaurata & multiplicata ingreditur terram promissam, & in eâ partem suam mare mediterraneæ mæris & Jordanem accipit, *Tom. I. Jos.* 16, 1. & *seq.*

Epbraim nomen trans Jordanem situm, in quo Abraham rebelliosis suæ penam luit, *Tom. I. 2. Reg.* 13, 6. & *seq.*

Ephron filius Sæor, petidoni Abraham statim morem gerit, eique duplicem suam speluncam vendit, in qua Sara sepeliatur, *Tom. I. Genes.* 23, 14. & *seq.*

Ephron urbs trans Jordanem sita, capitur & diripitur à Juda Machabæo in reditu suo ab expeditione contra Syrios, *Tom. III. 1. Machab.* 5, 46. & *seq.*

Epicurei quidam Philosophi, quos S. Paulus refutat & oppugnat, *Tom. IV. Act.* 17, 18. & *seq.*

Episcopi successores Apostolorum: ipsorum electio, dotes & officia, *Tom. IV. Marth.* 20, 23. & c. 26. *Luc.* 4, 26. *Joan.* 10, 4. & c. 14. & c. 21, 15. *Act.* 1, 24. c. 6, 3. c. 11. 22. c. 14, 20. & c. 20, 28. *Rom.* 13, 16. & c. 25. 1. *Cor.* 3, 6. c. 4, 1. & c. 16, 1. & c. 9. 2. *Cor.* 3, 6. c. 4, 5. c. 10, 8. c. 6, 4. *Ephes.* 1, 15. & c. 3, 2. *Coloss.* 1, 23. 1. *Tim.* 3, 1. & c. 4, 6. 1. *Tim.* 3, 2. & c. 2. *Tim.* 2, 15. 24. *Ti.* 1, 5. 1. *Petr.* 5, 2. (vid. *Concinator*.)

Eraslus Corinthius discipulus S. Pauli, mittitur cum Timotheo in Macedoniam ad colligendas & distribuendas fidelium eleemosynas, *Tom. IV. Act.* 19, 22.

Erub

gellum adfert fiduciam, simul & timorem, consolationem & terrorem, *Tom. IV. Matth. 3, 7. & seq. c. 5, 20. & 23. c. 7, 13. 19. & 23. c. 8, 12. c. 9, 15. c. 10, 33. c. 11, 12. c. 12, 37. & 41. c. 13, 29. 40. & 50. c. 15, 13. c. 16, 27. c. 18, 6. & 7. c. 20, 16. c. 22, 13. & 14. c. 24, 12. 24. & seq. c. 25, 12. 13. 30. 41. & seq. Marc. 10, 25. & 31. c. 13, 1. & seq. Luc. 3, 17. c. 6, 24. & 25. c. 9, 62. c. 12, 20. 40. & 48. c. 13, 5. 26. & 30. c. 16, 22. c. 17, 30. & 34. c. 19, 22. & seq. c. 20, 47. c. 21, 6. & seq. Joan. c. 5, 28. & c. 15, 16. Act. 5, 5. & 6. & seq. Rom. 1, 8. c. 2, 5. & 6. c. 6, 23. c. 9, 18. & seq. c. 11, 20. & 22. c. 13, 2. 3. & 4. c. 14, 12. 1. Cor. 3, 13. & 17. c. 5, 5. c. 10, 8. c. 11, 29. & seq. c. 15, 51. & c. 16, 22. 2. Cor. 7, 1. 8. & 10. & c. 13, 5. Gal. 5, 21. & 24. Eph. 5, 5. Philipp. 2, 12. 1. Tim. 5, 24. Hebr. 9, 27. & c. 10, 26. 27. & seq. Jac. 4, 9. & c. 5, 1. 1. Pet. 4, 18. & c. 5, 8. 2. Pet. 1, 10. c. 2, 4. & seq. c. 3, 10. & seq. Jude v. 15.*

Evangelizans. Evangelizanti debetur necessaria vitæ sustentatio, *Tom. IV. Matth. 10, 9. Marc. 6, 8. Luc. 9, 4. & c. 10, 7. Rom. 15, 26. 1. Tim. 5, 17. 2. Tim. 2, 6. Eucharistia, Tom. IV. Matth. 26, 26. Marc. 14, 22. Luc. 22, 19. 1. Cor. 11, 34. & seq. & c. 10, 16. (vid. Ecclesia.) Eucharistia frequenter sumenda, *Act. 2, 42. & c. 20, 7. præfiguratur Tom. I. Exod. 16, 15. & seq. Eucharistia sub unâ tantum, nempe panis, specie, Tom. IV. Joan. 6, 58. data à Christo, Luc. 24, 30. & 31. ab Apostolis, Act. 2, 42. & c. 20, 7. In Eucharistia non remanet substantia panis post consecrationem, sed est verum Christi corpus & sanguis, *Matth. 26, 26. Marc. 14, 22. Luc. 22, 19. Joan. 6, 51. Eucharistiam in publicis supplicationibus circumferendam esse præfiguratur Tom. I. Josue 6, 6. 7. 11. & seq. 1. Reg. 4, 3. 2. Reg. 6, 4. 5. & 6. Eucharistia adoranda, *Tom. II. Psal. 21, 28. & 30. & Psal. 98, 5. Tom. IV. Joan. 9, 38.****

Eulmodach Rex Babylonis, Joachin Regem Juda captivum suum in gratiam recipit eque regis honores tribuit, *Tom. I. 4. Reg. 25, 27. & seq.*

Eumenes Rex Bithyniæ & Pergami Romanis fœdus juncit, cum his arma mover adversus Antiochum, & in præmium præstiti auxilii pluribus potitur provinciis *Tom. III. 1. Mach. 8, 8.*

Eunice mater Timothei S. Pauli discipuli, *Tom. IV. 2. Tim. 1, 5.*

Evoida mulier Christiana piissima, rogat & exhortatur eam S. Paulus, ut cum Syntiche idem sentire velit, *Tom. IV. Philipp. 4, 2.*

Euphrates fluvius, qui originem suam habet in montibus Armeniæ, & qui terram promissam ad Orientem terminat, *Tom. I. Jos. 1, 4.*

Eupolemus filius Joannis Legatus Romam mittitur à Judâ Machabæo, *Tom. III. 1. Machab. 8, 17.*

Eurychus adolescens urbis Troadis, à S. Paulo ad vitam revocatur, *Tom. IV. Act. 20, 9.*

Exactio, census & tributum Principibus debetur, *Tom. IV. Matth. 17, 24. & seq. & c. 22, 17. Marc. 12, 16. Luc. 20, 22. Rom. 13, 7.*

Excelsa, quædam eminentissima loca, in quibus Israëlites se idololatria prostituere solebant, *Tom. I. 3. Reg. 12, 31. & c. 15, 23.*

Excommunicatio à Christo instituta & præcepta, *Tom. IV. Matth. 5, 29. c. 16, 19. & c. 18, 8. & 13. Marc. 9, 42. Joan. 20, 23. Excommunicatio in usu fuit Apostolis, 1. Cor. 5, 3. & 10. & seq. 2. Thess. 3, 6. & 14. 1. Tim. 1, 20. Tit. 3, 10. Excommunicatio exercenda ad ædificationem & emundationem Eccle-*

siæ, & ad correctionem ejus, qui excommunicatur, *2. Cor. 5, 4. 1. Tim. 1, 20. 2. Thess. 3, 14. ut spiritus ejus salvus fiat, 1. Cor. 5, 1. & seq. Excommunicatio Phariseorum, Joan. 9, 22. & 34. c. 12, 42. & c. 16, 2. Excommunicandi, qui in moribus aut doctrinâ graviter errantes admoniti nolunt resipiscere, *Tom. I. Prov. 22, 10. Tom. IV. Matth. 18, 17. Rom. 16, 16. 1. Cor. 5, 1. & seq. 2. Cor. 2, 8. 2. Thess. 3, 6. & seq. 1. Tim. 1, 20. & c. 6, 5. 2. Tim. 2, 17. & 21. & c. 3, 5. Tit. 3, 10. 2. Joan. v. 10. Excommunicati vitandi, *Matth. 18, 17. 1. Cor. 5, 1. & seq. Tit. 3, 10.***

Executio celebrantur, *Tom. I. Genes. 23, 2. & 3. & c. 50, 10. Deut. c. 34, 8. 2. Reg. 3, 31. & seq.*

Expiatio solemnis, ipsius sacrificia & ceremoniæ, *Tom. I. Lev. 16, 30. & seq.*

Ezechias filius & successor Achaz Regis Juda, facit quod gratum est Domino, *Tom. I. 4. Reg. 18, 1. & seq. Templum patris sui impletibus profanatum purificat, & populum suum Deo reconciliat, 2. Paral. 29, 5. & seq. Serpentem æneum confringit, & cetera omnia monumenta idololatriæ erecta destruit, 4. Reg. 18, 4. Regi Sennacherib resistit, & tandem Assyriorum jugum excutit, *ibid. v. 7. & 8. Isaia ei nomine Domini mortem prædicit, ibid. c. 20, 1. at paulo post eum sanitatem recuperaturum asserit, ibid. v. 5. & seq. Rex convalescens vanitate & honoribus sibi exhibitis offuscatus Legatis Regis Babylonis thesauros suos ostendit, & arcana sua revelat, *ibid. v. 12. & 13. Deus severè illum ob id corripit, & ipse culpam suam ultro agnoscens sinceram agit penitentiam, ibid. v. 19. mors Ezechiae, ibid. v. 21. & ipsius elogium, Tom. II. Eccli. 48, v. 19. & seq.***

Ezechiel filius Sellum curat, ut captivi fratres Israelitarum scilicet subditi Regis Juda liberi dimittantur, *Tom. I. 2. Paral. 28, 12. & seq.*

Ezechiel filius Buzi, Propheta de stirpe sacerdotali, captivus ducitur Babylonem, & mittitur ad vaticinandum Israel, *c. 2, 3. & seq. adventum Messie prænuntiat, c. 17, 22. & 23. Deus expugnationem & desolationem urbis Jerusalem ipsi revelat, c. 24, 20. & seq.*

Eziel filius Araia post reditum è captivitate Babylonicâ confert ad instaurationem urbis Jerusalem, *Tom. II. 2. Esd. 3, 8.*

F.

Facio. Facere pro sacrificare in Scripturis, *Tom. I. Levit. 15, 15. & c. 30. Num. 6, 11. & 16. c. 18, 12. & c. 9, 2. 4. 10. & 14. Jud. 13, 16. Tom. 4, Luc. 22, 19.*

Fama bona præstantior divitiis, *Tom. II. Prov. 22, 1. Eccles. 7, 2. Eccli. 41, 15. & 16.*

Fames & annonæ caritas, *Tom. I. Gen. 12, 10. c. 26, 1. c. 41, 1. & seq. c. 42, 1. & seq. c. 43, 1. & seq. c. 44, 1. & seq. c. 45, 6. & seq. c. 47, 4. & seq. Exod. 16, 3. Deut. 28, 53. & c. 32, 24. Ruth. 1, 1. 2. Reg. 21, 1. & c. 24, 13. 3. Reg. 8, 37. & c. 18, 2. 4. Reg. 4, 38. c. 6, 25. c. 8, 1. & c. 25, 3. 2. Par. 6, 28. & c. 20, 9. Tom. II. 2. Esd. 5, 1. & seq. Psal. 36. 19. Tom. III. Isai. 5, 13. Jer. 14, 1. 12. & 15. c. 15, 2. c. 29, 17. & c. 34, 17. Ezech. 5, 12. & 16. & c. 6, 11. Joel. 1, 1. & seq. Amos 4, 6. Agg. 1, 6. & 10. c. 2, 17. Tom. IV. Matth. 24, 7. Luc. 4, 25. & c. 15, 14. Act. 7, 11. & c. 11, 28. Rom. 8, 35. 2. Cor. 11, 27. Apoc. 6, 8. & c. 18, 8. Fames verbi Dei, *Tom. I. 1. Reg. 3, 1. 2. Par. 15, 3. Tom. III. Ofce 3, 4. & c. 4, 1. Amos 3, 11.**

Famuli. Famulorum & famularum officium, *Tom. I. Gen. 16, 4. & 6. c. 24, 1. & seq. c. 30, 25. c. 31, 4. & c. 39, 1. & 6. Exod. 21, 2. & 20. 4. Reg. 5, 20. & 25. Tom. II. Prov. 14, 35. c. 17, 2. c. 19, 10. & c. 29, 19. Eccles. 2, 7. Eccli. 7, 22. & c. 10, 28. Tom. III. Jer. 34, 9. Joel. 2, 29. Tom. IV. Luc. 12, 37. & 45. Act. 12, 13. 1. Cor. 7, 21. Eph. 6, 5. Coloss. 3, 22. 1. Tim. 6, 1. Tit. 2, 9. 1. Pet. 2, 18.*

Felix Præfatus Judææ, *Tom. IV. Act. 23, 24. ad eum Casaream perducitur S. Paulus, ibid. v. 33. coram eo accusatur S. Apostolus à Judæis, ipseque imposita sibi crimina diluit, confitens se Christianum esse, & de resurrectione mortuorum judicari, c. 24, 2. & seq. Felix & Drusilla ipsius uxor audiunt Paulum de fide christianâ differentem, ibid. v. 24. Felix cum, prout tamen sperabat, à S. Paulo pecuniam pro sua redemptione non acciperet, reliquit eum vincum successori suo Porcio Felto, *ibid. v. 26. & 27.**

Femina formatur ex costâ primi hominis, *Tom. I. Gen. 2, 22. Serpens ipsius imbecillitatem tentat, & facit ipsi persuadere eum fructus veritatis, credens se Deo similem evasuram, c. 3, 1. & seq. prævaricationis suæ laqueos primo homini tendit, illamque in eos trahit, ibid. v. 6. punitio & tristes infidelitatis suæ consecutiones, ibid. v. 16. Subjicitur potestati viri, ibid. Femina de adulterio suspecta aquis zelotypiæ probantur, *Num. 5, 13. & seq. Dux feminae legi Domini fideles ex summatate muri urbis Jerusalem unâ cum proliis suis mamillis illarum adhaerentibus, præcipitatur, Tom. III. 2. Mach. 6, 10. Salvator condemnationi feminae adulteræ obnuntiat, eique sceleris sui veniam largitur, Tom. IV. Joan. 8, 10. & 11.**

Fermentum mala doctrina, *Tom. I. Levit. 2, 11. & c. 6, 16. Deut. 16, 3. Tom. IV. Matth. 16, 6. Marc. 8, 15. Luc. 12, 1. 1. Cor. 5, 6. Gal. 5, 9.*

Festum. Fæsta Judæorum, & imprimis festum Paschæ (vid. Pascha) festum Pentecostes, *Tom. I. Exod. 23, 14. & c. 34, 22. Num. 28, 26. Deut. 16, 10. Tom. IV. Joan. 5, 1. Act. 2, 1. & c. 20, 16. Festum tubarum, Tom. I. Levit. 23, 24. Num. 29, 1. 2. Par. 5, 3. Festum expiationum, *Levit. 16, 30. & c. 23, 27. Num. 29, 7. & 8. Festum tabernaculorum, Exod. 23, 16. Levit. 23, 41. Deut. 16, 13. & c. 31, 10. Tom. II. 1. Esd. 3, 4. 2. Esd. 8, 16. & 17. Tom. III. 2. Mach. 1, 9. & c. 10, 6. Tom. IV. Joan. 7, 2. Festum Sabbathi (vid. Sabbatum) festum Neomeniæ, *Tom. I. Num. 28, 11. 1. Reg. 20, 5. Tom. III. Ezech. 45, 18. Festorum violatio quàm graviter puniatur, Tom. I. Num. 15, 32. & seq.***

Festus successor Felici in præfecturâ Judææ, *Tom. IV. Act. 24, 27. suo obitu prævertit Synagogæ adversus S. Paulum consilia c. 25, 1. & seq. accusationes & exceptiones S. Apostoli audit, ibid. v. 7. & 8. ipsum ad tribunal Agrippæ ducit, huiusque Regi ejus innocentiam declarat, ibid. v. 23. & seq.*

Fideles populi à Deo ad sibi serviendum electi, & in hereditatem æternam adoptati (vid. Israelitæ.) Fideles Deus liberat à communi perditione & interfectione impiorum, *Tom. I. Genes. 6, 1. & seq. c. 7, 1. & seq. c. 8, 1. & seq. c. 19, 1. & seq. Exod. 8, 22. c. 9, 4. 6. & 26. c. 10, 23. & c. 11, 7. Num. 16, 20. 26. & 31. Tom. III. Jer. 39, 18. Dan. 6, 22. Tom. IV. 2. Pet. 2, 7. Fideles Christiani sunt filii Dei, membra Jesu Christi & Tempia Spiritus Sancti, *Tom. IV. Matth. 6, 9. 1. Cor. 3, 16.**

Fides in Scripturis varie accipitur, videlicet pro fidelitate & veritate Dei in servandis promissis, *Tom. II. Psal. 32,*

*4. Tom. III. Isai. 11, 5. Thren. 3, 23. Ofce 2, 20. & c. 5, 9. Tom. IV. Rom. 3, 3. pro veritate & constantia verborum inter homines, Tom. I. Genes. 39, 16. & c. 44, 32. Levit. 6, 2. Tom. II. Eccli. 22, 28. Tom. III. Jer. 42, 5. 1. Mach. 10, 27. Tom. IV. 1. Tim. 2, 7. pro virtute Theologica, Tom. II. Sap. 1, 2. & c. 3, 14. Tom. III. Habac. 2, 4. Tom. IV. Matth. 8, 13. c. 9, 22. & c. 17, 20. Marc. 5, 34. Luc. 5, 20. Rom. 3, 22. c. 4, 3. & c. 5, 1. pro fide vivâ & formatâ per charitatem, Tom. III. Habac. 2, 4. Tom. IV. Matth. 9, 22. & c. 15, 28. Marc. 5, 34. & c. 10, 52. Luc. 7, 50. Rom. 3, 22. Galat. 5, 6. & seq. Hebr. 11, 1. & seq. pro fide mortuâ absque charitate, *Matth. 7, 21. & 22. 1. Cor. 13, 2. & c. 15, 2. Jac. 2, 26. pro sponione seu voto, 1. Tim. 5, 12. pro fiducia, Jac. 1, 6. fides charitate inferior (vid. Charitas) Fides viva, quæ per charitatem operatur, magnæ virtutis est, *Matth. 9, 2. 22. & 28. & c. 21, 22. Marc. 16, 16. Luc. 18, 42. Joan. 1, 12. c. 3, 15. 16. & 36. c. 6, 35. c. 7, 38. c. 11, 25. c. 14, 12. & c. 20, 29. Act. 3, 16. c. 10, 43. c. 15, 9. & c. 16, 31. Rom. 1, 16. & c. 3, 22. Gal. 3, 9. Ephes. 2, 8. Hebr. 11, 6. & seq. fides non facit nos certos aut seguros de acceptâ peccatorum remissione, aut consequendâ vitâ æternâ (vid. Cæriti) fides sine operibus non justificat, 1. Cor. 13, 2. Gal. 5, 6. Jac. 2, 24. fides ipsa etiam appellatur opus bonum, *Phil. 1, 6. fides est una, Ephes. 4, 5. fidei vivæ & operanti tribuitur justitia & salus, Tom. I. Genes. 15, 6. Tom. IV. Marc. 16, 16. Luc. 1, 45. c. 8, 48. & c. 23, 41. Joan. 5, 24. & c. 17, 3. Act. 13, 38. & c. 16, 31. Rom. 3, 22. c. 4, 3. & 22. c. 5, 1. & seq. & c. 10, 1. & 10. Philipp. 3, 9. Hebr. 4, 3. 1. Pet. 2, 6. fidei prædicatione ad eorum, qui præfunt in Ecclesiâ, judicium referenda est, *Galat. 2, 2. Fidem Gentilium etiam respicit Deus, Tom. III. Jer. 39, 18. Tom. IV. Matth. 8, 5. & 13. item c. 15, 23. Luc. 7, 9. c. 10, 33. & c. 17, 16. Joan. 4, 47. Act. 10, 3. & c. 8, 26.*****

Fili. Filiorum officium erga parentes, *Tom. I. Genes. 9, 23. c. 22, 2. & 7. c. 27, 1. c. 28, 7. c. 37, 14. & seq. Exod. 20, 12. & c. 21, 17. Levit. 19, 3. & c. 20, 9. & c. 21, 9. Deut. 5, 16. c. 21, 15. & 18. & c. 27, 16. Judic. 14, 1. 1. Reg. 2, 11. 18. & 22. c. 3, 1. & 7. c. 8, 1. c. 18, 5. 3. Reg. 2, 19. 4. Reg. 2, 23. c. 12, 2. & c. 22, 1. 2. Par. 34, 3. Tom. II. Tob. 4, 1. & c. 14, 5. Job. 1, 4. c. 8, 4. & c. 32, 4. & 6. Prov. 1, 8. c. 4, 1. c. 6, 10. c. 10, 1. c. 13, 1. c. 15, 20. c. 19, 26. c. 20, 11. & c. 22, 15. c. 23, 19. & c. 28, 24. & c. 30, 17. Eccli. 3, 1. & 8. c. 6, 18. c. 7, 29. c. 8, 7. & 11. c. 22, 3. c. 23, 18. c. 25, 10. & c. 32, 24. Tom. III. Jer. 35, 16. Ezech. 22, 7. Tom. IV. Matth. 4, 20. c. 10, 35. c. 15, 4. & c. 19, 19. Marc. 10, 19. Luc. 2, 48. c. 18, 20. Act. 7, 14. & c. 22, 3. Ephes. 6, 1. Coloss. 3, 20. 1. Tim. 5, 1. 1. Pet. 5, 5.*

Firmamentum opus secundæ diei, à suo Creatore cælum nuncupatum, aquas superiores in vaporibus rarefactas attollit & separat ab inferioribus, *Tom. I. Genes. 1, 6. & seq.*

Fœnum & herba citò transiens omnis homo, *Tom. II. Psal. 89, 6. & 128, 6. Tom. II. Eccli. 14, 18. Tom. III. Isai. 40, 6. Tom. IV. Jac. 1, 10. 1. Pet. 1, 24.*

Fœnus (vid. Usura.)

Fornicatio iram Dei provocat, *Tom. I. Deut. 22, 21. Tom. II. Prov. 23, 27. Eccli. 19, 3. Tom. III. Jer. 5, 7. Ofce 4, 14. Tom. III. 1. Cor. 6, 9. 13. & 15. Coloss. 3, 5. Heb. 13, 4. Corpus enervat*

& facultates absumit, *Tom. II. Job. 31, 12. Prov. 23, 27. c. 29, 3. c. 31, 3. Eccli. 9, 6. infamiam adfert, Eccli. 9, 10. c. 41, 21. Fornicationis occasiones vitandæ, Eccli. 9, 4. & 12. & c. 42, 12. fornicatio non solum in opere externo, sed & in affectu prohibetur, *Tom. I. Exod. 20, 17. Tom. IV. Matth. 5, 28. Fornicatio spiritualis, quæ est hæresis & idololatria, Tom. I. Deut. 31, 16. Judic. 2, 17. Tom. III. Isai. 1, 21. & c. 57, 3. Jer. 3, 2. Ezech. 6, 9. & c. 16, 1. & seq. Ofce 1, 2. c. 2, 4. & c. 4, 15. Tom. IV. Apoc. 18, 3.**

Fortunatus discipulus S. Pauli, Primitiæ Achazæ nuncupatus, fidelibus Corinthiis commendatur, *Tom. IV. 1. Cor. 6, 15. Fratres & sorores Christi qui sint, nempe, qui voluntatem Patris sui faciunt, Tom. IV. Matth. 12, 49. & c. 23, 10. Marc. 3, 33. Luc. 8, 21. Joan. 20, 17. Hebr. 2, 12. vid. etiam Tom. II. Psal. 21, 23.*

Fraus (vid. Dolus.)

Fructus boni operis (vid. Opus.)

Fundamentum est Christus, *Tom. IV. 1. Cor. 3, 11. Ephes. 2, 20. 1. Pet. 2, 6. Fundamentum etiam Apostoli, Ephes. 2, 20. Apoc. 21, 14. & peculiariter Petrus, Matth. 16, 18. & seq. Joan. 21, 15. & 17. cujus fides nunquam deficiet, Luc. 22, 32.*

Furtum prohibetur, committitur, & puniatur, *Tom. I. Exod. 20, 15. c. 21, 16. & c. 22, 1. Lev. 19, 11. Deut. 5, 18. & c. 24, 7. Jos. 7, 1. & 19. Tom. II. Tob. 2, 21. Prov. 6, 30. Tom. III. Ofce 4, 2. 2. Mach. 12, 40. Tom. IV. Matth. 19, 18. Joan. 12, 6. 1. Cor. 6, 10. Apoc. 9, 21. Fures dicuntur verbum Dei & doctrinam veram adulterantes, *Tom. III. Jerem. 23, 30. Tom. IV. Joan. 10, 1.**

G.

Gaal filius Obed concitât Sichimitas contra Abimelech, *Tom. I. Jud. 9, 26. & seq. qui statim adversus Gaal movet, & rebelles opprimit, ibid. v. 43. & seq. Gaas mons in Tribu Ephraim, parte sua septentrionali antiquus Iepuchro Josue, *Tom. I. Jos. 24, 30.**

Gaba urbs Tribus Benjamin, patria Saulis primi Regis Israël, *Tom. I. 1. Reg. 11, 4. ibi uxor ejusdam adolescentis Levitæ horrendissimâ & crudelissimâ afficitur contumeliâ, Judic. 19, 25. Omnes Tribus scilicet detestantur, & contra Benjamin fœdus ineuntes adversus eum pugnant, & illius crimen ulciscuntur, c. 20, 1. & seq.*

Gabaath urbs in montibus Ephraim sita, datur Sacerdoti Phinees in præmium & remunerationem, destinatur quoque in sepulturam Eleazar Sacerdotis summi, *Tom. I. Jos. 24, 33.*

Gabaon Metropolis exigua ejusdam in Palæstinâ provincie, stratagemate agressionem Hebræorum devitat, *Tom. I. Jos. 9, 3. & seq.*

Gabaonitas feliciter circumveniunt Josue, & ab ipso pacem & fœdus juramento firmatum obtinent, *Tom. I. Jos. 9, 15. Israël dolum ipsorum detegit, & eos servituti addicit, ibid. v. 23. Principes Amorrhæi fœdus Gabaonitarum cum Hebræis indignati, illos persequuntur, & civitatem ipsorum Gabaon obediunt, c. 10, 4. & 5. Josue Solis & Lunæ cursum sinit, & Gabaonitas ab oppressione suorum hostium mirè liberat, ibid. c. 12, & 13. David, fame regnum suum vultante, Gabaonitis filios Saul tradit coram Domino crucifigendos in ultionem injuræ patris eorum in Gabaonitis crudeliter, *Tom. I. 2. Reg. 21, 1. 6. & 9.**

Gabbatha porticus prætorii, ex quo Jesus populo exhibetur, & postmodum rabiei

& furori ipsius permittitur, *Tom. IV. Joan. 19, 13. & 14.*

Gabel seu **Gabelus**, incola urbis Rages, Tobia restituit decem talenta, quæ ab ipso in captivitate mutuo acceperat, *Tom. II. Tob. 9, 6. & c. 1, 17.*

Gaber filius Uri, Præfatus provinciarum Galaad & Basan sub regno Salomonis, *Tom. I. 3. Reg. 4, 19.*

Gabriel Angelus Domini explicat Prophetæ Danieli mysterium septuaginta hebdomadarum, *Tom. III. Dan. 9, 21. & seq. promittit Zachariæ nativitatem S. Præcursoris Tom. IV. Luc. 1, 13. & seq. Mariæ miraculosam Salvatoris conceptionem annuntiat, ibid. v. 31.*

Gad filius Jacob & Zephæ ancillæ Liæ, benedictionem à S. Patriarchâ accipit, *Tom. I. Genes. 30, 11. & c. 49, 19. ipsius Tribus solemnitatem se alitringit ad pugnandum pro fratribus suis, & ad prosequendam terræ promissæ acquisitionem, Num. 32, 17. & seq. hac conditione partem suam in terrâ promissâ accipit inter Ruben & Manasse, ibid. v. 29. Multi egregii hujus Tribus viri veniunt, ut officia sua David in sepulchra Odollam latenti deferant, 1. Par. 12, 8. & seq.*

Gad Propheta Domini singulari providentiâ beneficio Davidi adheret, *Tom. I. 1. Reg. 22, 5. monerunt Principem profugum, ut illud ex Regno Moab discedat, ibid. Deus Prophete præcipit, ut Davidi proponat electionem unius è tribus plagis deserti ad puniendam ipsius superbiam, 2. Reg. 24, 11. & seq. Gad consolatur Regem in summa sua afflictione, & ei suadet, ut altare Domino erigat, ipseque statim sacrificet ad cohibendam vindicem ejus manum, ibid. v. 18. & seq.*

Gad Divinitas Ethnica, quæ creditur esse Sol vel fors seu fortuna, *Tom. III. Isai. 65, 11.*

Gadi filius Sufi, & unus ex duodecim illis, quos Moyses misit in terram Chanaan, *Tom. I. Num. 13, 12.*

Gadgag metatio castrorum populi Israelitici in deserto, *Tom. I. Num. 33, 32.*

Gadi pater Manahem usurpatoris Regni Israël, *Tom. I. 4. Reg. 15, 14.*

Gajus (vid. Cajus.)

Galaad filius Mechir & nepos Manassis, partem suam Terræ promissæ accipit in montibus Galaad, *Tom. I. Num. 26, 29. & c. 32, 40.*

Galaad mons longe latèque patens ad Orientem Jordanis, in quo Jacob ex Mesopotamiâ rediens figit tentorium, *Tom. I. Gen. 31, 25. ibi cum fœdus renovat, atque suæ reconciliationis monumentum erigit, ibid. v. 44. & seq.*

Galgala Asiæ minoris provincia, in quâ S. Paulus illustrem Ecclesiam constituit, *Tom. IV. Act. 18, 23. excitatis in hac novellâ Ecclesiâ turbis ad eam Apostolus gravem scribit epistolam, Tom. IV. Galat. 1, 2. 3. 4. 5. & 6.*

Galgala castrorum metatio Hebræorum trans Jordanem, *Tom. I. Jos. 4, 9. ibi Josue populum circumcidi & P. Acha celebrare jubet, ibid. c. 5, 2. & seq. post cladem Ammonitarum omnis Israël in Galgala congregatur, ibi Regem suum renunciat, & coram Domino confirmatur, 1. Reg. 11, 11. & 15. Saulibi reprobationis suæ sententiam accipit, quia Dei mandatum despexit, ibid. c. 13, 13. & 14. item c. 15, 26.*

Galilæa provincia in septentrionali Palæstinâ parte Christi habitationis & missionis suæ primitiarum privilegio clara, *Tom. IV. Matth. 4, 12. & seq.*

Galilai Secta Judæorum Galilææ superioris, qui negabant tributum obligationem, atque eorumdem exactioni vim opponebant, *Tom. IV. Act. 5, 37.*

Galilæus cognomen Jesu Christi, postmodum

dum discipulis ipsius inditum, *Tom. IV. Matth. 26, 69. & Act. 1, 11.*
Gallio frater Senecæ Philosophi, & Achajæ Proconsul, Corinthi nequiquam Judæis urgentibus S. Paulum judicare renuit, *Tom. IV. Act. 18, 12. & seq.*
Gamaliel filius Phadassur & Princeps Tribus Manasses in itineribus per desertum, *Tom. I. Num. 1, 10.*
Gamaliel Legis Doctor & primus S. Pauli Magister, persecutor Apostolorum obstitit ex firmis omnino & convincentibus rationibus, *Tom. IV. Act. 5, 34. & seq. & c. 22, 3.*
Gamaras filius Saphan Regi Joakim a consiliis, unus ex iis, coram quibus liber Jeremiæ legitur, & postea ad Regem deferretur, qui illum in ignem projicit, *Tom. III. Jerem. 29, 14. & seq.*
Gamaras filius Helciae tribus præpositus, Legatus Sedeciae ad Nabuchodonosorem Regem Babylonis, secum deferret epistolam à Jeremia ad captivos exaratam, in qua eos monet, ut sibi caveant à Pseudopropheta, *Tom. III. Jerem. 29, 1. & seq.*
Gamul Princeps cujusdam familiae sacerdotalis Templo additæ, *Tom. I. Paral. 24, 18.*
Gamsa urbs in Tribu Juda à Philisthæis capta sub regno Achaz, *Tom. I. 2. Paral. 28, 18.*
Garizim mons benedictionum in provincia Samariæ, in quo jussu Domini congregantur sex Tribus, ibique benedictionem accipiunt qui Legi ipsius fideles fuerint, *Tom. I. Deut. 11, 29.*
Gaspha locus in quo habitabat Nathinæi tempore captivitatis, *Tom. II. 2. Esdr. 11, 21.*
Gaudes, Gaudere & lætari honestè licet, *Tom. I. 1. Paral. 29, 9. & seq. Tom. II. 2. Esdr. 12, 42. Psal. 67, 4. Tom. IV. Luc. 1, 14. 1. Thess. 1, 6. & c. 5, 16.*
Gaudendum non est more Gentilium, *Tom. II. Prov. 22, 14. Eccl. 2, 2. & c. 7, 3. Tom. III. Ofes. 9, 1. Amos 6, 8. Tom. IV. Jac. 4, 9.*
Gaudium in perfectione, *Tom. IV. Matth. 5, 12. Act. 5, 41. & c. 20, 24. Rom. 5, 3. Coloss. 1, 24. Hebr. 10, 34. & c. 11, 25.*
Gaudium spiritus, *Luc. 10, 21. Rom. 12, 12. & c. 14, 17. Galat. 5, 22. Philipp. 4, 4. 1. Thess. 5, 16.*
Gaudium salutis æternæ, *Tom. II. Sap. 3, 1. & c. 7, 3. Tom. III. Isai. 25, 9. & c. 26, 1. & c. 33, 20. & c. 65, 12. (vid. Beati-tudo.)*
Gaver via angusta propè Jebusam, ubi Ochozias Rex Juda lethaliter vulneratur à Jehu, *Tom. I. 4. Reg. 9, 27.*
Gaulan seu **Gaulon** urbs Galilææ superioris patriæ Judæ Galilæarum sectæ Principis, *Tom. I. Jof. 20, 8. & Tom. IV. Act. 5, 37.*
Gaza urbs & Satrapia Philisthinorum ad meridiem terræ promissæ sita & Tribui Juda subacta, *Tom. I. Jof. 15, 47.*
Gaza ista sub regno Joathan vel Achaz se in libertatem asserit, & denuò subigitur ab Ezechia, *4. Reg. 18, 8.*
Gazer civitas quædam, cujus Rex à Josue captus & occisus fuit, *Tom. I. Jof. 12, 12.*
Gazophylacium locus thesauris Templi destinatus, *Tom. IV. Marc. 12, 41.*
Gelbeson urbs in Tribu Dan, in cujus oblatione Basia Regni Israël usurpator occidit Nabad filium Jeroboam, *Tom. I. Jof. 19, 44. 3. Reg. 15, 25. & seq.*
Gedon filius Joas ex Tribu Manassæ, quintus Israël Judex, à Deo eligitur ad liberandam gentem suam, *Tom. I. Jud. 6, 11. & seq.*
Gedon Templum Baal evertit, & erigit Domino altare, *v. 25. & seq.*
Gedon patra miracula ad ostendendam & manifestandam protectionem Dei, *ibid. v. 36. & seq.*
Gedon Deus Medianitas & ipsorum confederatos percussit, nec non eos Gedeoni miraculosè trauit, *c. 7, 1.*

Gedon rediens à suâ expeditione injuriam, quâ civitates Phanuel & Socoth ipsum affecerant, ulciscitur, *c. 8, 5. & seq.*
Gedon thronum & coronam respuit, *ibid. v. 23.*
Gedon ipse ephod occasionem præbet populo ad idololatriam deficiendi, & est ruina domus ejus, *ibid. v. 27.*
Gedon post illius mortem Abimelech ipse filius cæteros omnes suos fratres super unum lapidem trucidat, *c. 9, 5.*
Gebenna locus suppliciorum æternorum, ex nomine vallis Gehennom sic dictus, *Tom. IV. Matth. 5, 22.*
Gebennom seu **Ennom** vallis ad Orientem Jerusalem, ubi Hebræi idololatras sacrificabant, & proles suas in honorem Moloch comburebant, *Tom. I. 4. Reg. 23, 10.*
Gelboe mons fatalis, ubi Saul & Jonathas sub hostium gladiis cadunt unâ cum fortissimis viris Israël, *Tom. I. 1. Reg. 31, 1. & seq.*
Gedon David in excessu doloris sui multa in illum maledicta jacit, *2. Reg. 1, 21.*
Gemirus, quis probandus, quis improbandus, *Tom. I. Exod. 2, 24. Tom. II. Tob. 3, 1. Tom. III. Ezech. 9, 4. 2. Machab. 6, 30. Tom. IV. Rom. 8, 22. Jac. 5, 9.*
Gens seu **Gentiles** populi infideles & incircumcisi ad fidem Jesu Christi vocantur, *Tom. IV. Matth. 23, 19. Act. 10, 45. & seq.*
Gentium mores non sunt nobis imitandi, *Tom. I. Levit. 18, 3. & c. 20, 23. Tom. III. Jerem. 10, 2.*
Genu omne flectendum Domino, *Tom. II. Psal. 21, 30. Tom. III. Isai. 45, 23. Tom. IV. Rom. 14, 11. Philipp. 2, 10.*
Geryasa civitas Philisthinorum, cujus Reges decipere, & uxores suas eis relinquere mortis metus cogit Patriarchas Abraham & Isaac, *Tom. I. Genes. 20, 1. & seq. ibid. c. 26, 7. & seq.*
Geryasa Dominus protegit hos servos suos uxoresque eorum, quorum una restituitur, & altera servatur ambæ intactæ, *c. 20, 14. & c. 26, 10. & c. 11.*
Gerasa seu **Gergesa** urbs in Tribu Manassæ, juxta quam Christus duos energumenes liberat à Dæmonibus, eis permittens ut in porcos ingrediantur, *Tom. IV. Matth. 8, 28. & seq.*
Gerson seu **Gerson** filius Levi, & Caput magnæ familiae, munere fungitur portandi & custodiendi vela & cortinas Tabernaculi in itineribus per desertum, *Tom. I. Num. 3, 17. 25. & 26.*
Gessu terra in Ægypto fertilissima Patriarchæ Joseph concessa in habitationem familiae suæ, *Tom. I. Genes. 47, 6.*
Gessur provincia Syriæ, cujus Rex cum Davide foedus init, datâ ei in matrimonium Maacha filiâ suâ matre Absalom, *Tom. I. 2. Reg. 3, 3.*
Geth urbs & Satrapia Philisthinorum in Arabiâ petrea: eam oppugnat David initio regni sui, *Tom. I. 1. Paralip. 18, 11.*
Gethsepher civitas Galilææ, patria Prophetæ Jonæ, *Tom. I. 4. Reg. 14, 25.*
Gethsemani vicus montis Olivæ, ubi Jesus à Juda traditur Judæis, *Tom. IV. Matth. 26, 36. 47. & seq.*
Giezi servus Eusei, Naaman decipit & pretium miraculose sanationis suæ ab eo accipit, *Tom. I. 4. Reg. 5, 20. & seq.*
Giezi Prophetæ Hagitum ipsius punit, lepræque Naaman percussum à se abjicit, *ibid. v. 26. & 27.*
Gigantes monstra ferocitate & proceritate sua formidanda, ex hominum sceleribus nascuntur, *Tom. I. Genes. 6, 4.*
Gibon fons ad occidentem Jerusalem scaruriens, ubi Salomon à Summo Sacerdote Sadoc unguitur in Regem, *Tom. I. 3. Reg. 1, 33. & 34.*
Gladus non cuivis permittendus, *Tom. IV.*

Tom. I. Deut. 8, 10. 1. Reg. 9, 13. Tom. III. Isai. 62, 9. Tom. IV. Matth. 14, 19. c. 15, 36. & c. 26, 25. Marc. 6, 41. c. 8, 6. & c. 14, 22. Luc. 9, 16. Joan. 6, 11. & 23. Act. 27, 35. Rom. 14, 6. 1. Cor. 10, 30. 1. Tim. 4, 3.
Gratus animus erga Deum & homines commendatur, *Tom. I. Genes. 4, 3. c. 8, 20. c. 14, 21. c. 23, 3. & seq. c. 24, 48. & c. 26, 25. Exod. 15, 1. Levit. 25, 6. Num. 15, 17. & c. 31, 48. Deut. 4, 9. & c. 6, 5. Judic. 5, 1. 1. Reg. 2, 1. c. 14, 35. & c. 31, 11. 2. Reg. 10, 2. & c. 19, 33. 3. Reg. 2, 7. 1. Paral. 26, 11. Tob. 9, 1. & c. 12, 1. & 7. Esdr. 6, 1. & seq. Eccl. 7, 22. c. 32, 28. & c. 35, 13. Tom. III. 1. Machab. 4, 24. & c. 5, 54. 2. Mach. 3, 33. Tom. IV. Matth. 11, 25. Marc. 5, 10. Luc. 18, 43. Joan. 11, 40. Act. 4, 21. & c. 27, 35. Rom. 6, 17. 2. Cor. 6, 1. Ephes. 5, 19. Philipp. 4, 6. Coloss. 2, 7. & c. 3, 15. 1. Thess. 5, 18. 2. Thess. 1, 3. 1. Tim. 4, 3.*
Gula (vid. Ebrietas, & ciborum luxur.)
Gymnasium Academia Græcorum exercitiorum Jerusalem à Jafone instituta, & quæ postmodum vero nationis Judaicæ honori fuit perniciosissima, *Tom. III. 2. Mach. 7, 9. & seq.*

H.

Habacuc Propheta ex Tribu Simeon, transfertur ab Angelo Babylonem, ut cibum ferat Danieli in lacu leonum, *Tom. III. Dan. 1, 33. & seq.*
Habacuc Deus Prophetæ suo calamitatem regni Juda & hostium ipsius prosperitatem revelat, *Tom. III. Habac. 1, 2. & seq.*
Habacuc ei præcipit, ut annuntiet defolationem Babylonis, & ruinam incircumcitorum, qui supra sanguinem & iniquitatem ædificaverunt, *c. 2, 2. & seq.*
Habacuc Canticum Prophetæ, quo miram Dei misericordiam deprædicat, *c. 3, 1. & seq.*
Haber Cinæus ex familia Jethro, maritus Jabel præclaræ liberatice Hebræorum, *Tom. I. Jud. 4, 17. & seq.*
Habor & **Hala** civitates trans Euphratem supra fluvium Gozan in Mediâ Assyriæ provinciâ, ad captivitatem decem Tribuum à Regibus Assyriæ designantur, *Tom. I. 4. Reg. 17, 6. 1. Paral. 5, 26.*
Haceldama, aut alter **Hareditas sanguinis**, ager vitæ Salvatoris pretio emptus in sepulchrum peregrinorum, *Tom. IV. Matth. 27, 7. & 8.*
Hachila mons quidam, ubi David in acerbitate persecutionis suæ prædiat ab habitatoribus Ziph, *Tom. I. 1. Reg. 23, 19. & seq.*
Hadriel filius Berzellai, ducit Merob fillam Saulis jam ante Davidi promissam, *Tom. I. 1. Reg. 18, 19.*
Hadriel hujus Principis filii præstant Gabonitarum sanguinem à Saule effusum, eisque traduntur coram Domino immolandi, *2. Reg. 21, 9.*
Hæretici, Hæreticos & infideles relinquit Deus ad justorum probationem, *Tom. I. Judic. 3, 1. Tom. IV. 1. Cor. 11, 19.*
Hæretici jam inde à temporibus Apostolorum extiterunt, *Tom. IV. 1. Tim. 1, 20. 2. Tim. 2, 18. 1. Joan. 2, 18. 2. Joan. v. 7. Apoc. 2, 15.*
Hæreticos futuros etiam nostris temporibus, prædictum est; eorumque mores & doctrina qui sunt, *Tom. IV. Matth. 24, 5. & 24. Joan. 5, 43. 1. Tim. 4, 1. 2. Tim. 3, 1. 2. Petr. 2, 1. & c. 3, 3. Jud. v. 18.*
Hæretici vitandi, *Tom. I. Deut. 13, 1. Tom. IV. Matth. 7, 15. Joan. 13, 10. Rom. 16, 17. 2. Tim. 2, 17. & c. 3, 5. Tit. 3, 10. 2. Thess. 2, 4.*
Hæretici malè tolerantur à Præfatis, *Apoc. 2, 14.*
Hæretici tollendi è medio, *Tom. I. Deut. 13, 5. & c. 18, 20. 3. Reg. 18, 40. & seq. 4. Reg. 10, 25.*

Hæresis fornicatio spiritualis (vid. Fornicatio.)
Hai urbs prope Bathaven ad orientem Bethel, primo Josue imperii resistit, & copias ipsius fundit, *Tom. I. Jof. 7, 5.*
Hai clavis suæ causam detegit, & reus lapidibus obruitur, & sic morte sua crimen, quod Dominum adversus populum suum concitavit, expiar, *ibid. v. 25.*
Hai Deus ita placatus statim obsessam urbem Israël tradit, *c. 8, 19.*
Hamonhodor urbs in Tribu Nephtali, data Levitis ex familiâ Gerson, *Tom. I. Jof. 21, 32.*
Hanani filius Phares, caput familiae Hamularum, *Tom. I. Num. 26, 21.*
Hanani Propheta Domini, Regi Asa ministratur, eumque severè reprehendit, quod fiduciam suam non in Deo, sed in Benadad Rege Syriæ reponat, *Tom. I. 2. Paral. 16, 17. & seq.*
Hanani Rex ipsius reprehensionem indignatus eum in vincula conjicit, *ibid. v. 10.*
Hanani Levita musicus decimæ octavæ classis juxta constitutum à Davide ordinem, *Tom. I. 1. Paral. 25, 4.*
Hanani filius Asur, Pseudopropheta urbis Gabon, punitur & fraudis suæ convincitur à Jeremiâ Prophetâ, *Tom. III. Jerem. 23, 1. 15. & seq.*
Hanniel filius Ephod ex Tribu Manasse mittitur ad examinandam & dividendam terram promissam, *Tom. I. Num. 34, 23.*
Hanon filius Naas Rex Ammonitarum Legatos Davidis contumeliâ afficit, *Tom. I. 2. Reg. 10, 2. & 4.*
Hanon Rex hac injuriâ graviter se læsum sentiens, hujus alienigenæ nationis sanguine eam statim ulciscitur, *ibid. v. 13. & seq. & c. 11, 1.*
Haran seu **Charan** urbs Mesopotamiæ, locus mortis & sepulture Thare patris Abrahami, *Tom. I. Genes. 11, 32.*
Haran ad evitandam iram Esau fratris sui, Rebecca matris suæ consilium sequitur, & in Haran se recipit, *ibid. c. 27, 42. & seq.*
Harbona Eunuchus Assueri persuadet huic Regi, ut superbum Aman in patibulo, quod ipsemet præparaverat, suspendi jubeat, *Tom. II. Esdr. 7, 9.*
Hared (vid. Arad.)
Hares mons, in quo Tribus Dan arctatur ab Amorrhæis, nec ad planiora descendere permittitur, *Tom. I. Judic. 1, 34. & 35.*
Hareth saltus in Tribu Juda, in quem se recipit David, *Tom. I. 1. Reg. 22, 5.*
Harim inter viginti quatuor Sacerdotales familias domui Domini addictas tertia, *Tom. I. 1. Paral. 24, 8.*
Hafabias Levita, cujus familia duodecim locum obtinet inter templi Ministros, *Tom. I. 1. Paral. 26, 16.*
Hasbadana alter Levita, qui est ad finem Esdræ, quando librum Legis coram populo legit, *Tom. II. 2. Esdr. 8, 4.*
Havor - **Fair** nomen sexaginta oppidorum à Jais ex Tribu Manasse trans Jordanem occupatorum, *Tom. I. Num. 32, 41.*
Hazaël Minister Regis Syriæ à Deo eligitur & destinatur ad coronam, *Tom. I. 3. Reg. 19, 15.*
Hazaël mittitur ad Eliseum, ut eum consulari super Regis ægritudine, *4. Reg. 8, 9. & 10.*
Hazaël vir Dei prædicat ei illud Regnum Syriæ obtenturum, arque multa mala filiis Israël illaturum, *ibid. v. 12. & 13.*
Hazaël Regem suum suffocat, & omnia Prophetæ oracula ad verbum implet, *ibid. v. 15. c. 10, 32. & 33. c. 12, 17.*
Hebal mons maledictionum monti Garizim contiguus, supra quem sex Tribus Dei jussu congregantur ad malè precandum legis ipsius prævaricatoribus, *Tom. I. Deut. 27, 12. & seq.*
Hebdomades septuaginta hebdomades, (vid. Daniel.)
Heber filius Sale, ad quem refertur Ha-

bræorum origo, *Tom. I. Genes. 11, 14. & seq.*
Hebraei (vid. Israelitæ.)
Hebron urbs munita in Tribu Juda, quam Josue statim occupavit, & postmodum Othoniel sub imperio Caleb, *Tom. I. Jof. 10, 36. & 37.*
Hebron item *Judic. 1, 20.*
Hebron David in eâ regni sui sedem post cladem Saulis constituit, *2. Reg. 2, 1. & seq.*
Hebron Absalom ibi rebellionis suæ dat initium, atque Regem se renunciari facit, *ibid. c. 15, 10. & seq.*
Hebron filius Caath caput Hebronitarum, *Tom. I. Exod. 6, 18.*
Hebrona castrorum metatio Hebræorum in deserto, *Tom. I. Num. 33, 34.*
Helam seu **Alchem** prælii campus Davidis contra Syrios, qui caduntur, & unâ cum spoliis suis victorum arbitrio traduntur, *Tom. I. 2. Reg. 10, 17. & seq. 1. Paral. 19, 18. & 19.*
Helcias pater Jeremiæ Prophetæ, *Tom. III. Jerem. 1, 1.*
Helcias (vid. Eliachim) hic Pontifex curat exhiberi Josue librum Legis, quem in templo Domini reperit, *Tom. I. 4. Reg. 22, 8.*
Helcias Rex verbis legis percussus mittit eum ad consulendam Prophetidem Huldâ, quæ ipsi calamitates Juda annuntiat, *ibid. v. 15. & seq.*
Heli summus Sacerdos & Judex Israël, ignare permittit & patitur, ut filii sui injustitiæ & avaritiæ sacrificent super altare veri Dei, *Tom. I. 1. Reg. 2, 12. & seq.*
Heli Dominus per Prophetas suos ipsi minatur, ac denique illius & eorum morte flagitiosam ipsius indulgentiam punit, *ibid. v. 29. & seq. Item c. 4, 17. & seq.*
Heli ultimus avorum Jesu Christi secundum carnem, *Tom. IV. Luc. 3, 23.*
Heliodorus primus & præcipuus eleuci Philopatoris Regis Syriæ Minister, mittitur Jerusalem, ut templi thesauros auferat, *Tom. III. 2. Mach. 3, 7. & 13.*
Heliodorus Deus per miraculum eum percussit, nec vitam ei relinquit, nisi ut populo suo faveat, & ad preces Oniæ Sacerdotis summi, *ibid. v. 33. & seq.*
Helipolis urbs Ægypti ad litora Nili: patria Aeneth filii Putiphare Sacerdotis Helipoleos & uxoris Joseph, *Tom. I. Genes. 41, 45.*
Hellenistæ Judæi Græci conqueruntur quod apud alios Hebræos sint in contemptu, *Tom. IV. Act. 6, 1.*
Hem filius Sophoniæ, in cujus nomine Zacharias Propheta prædicat consecrandas fore Domino coronas, *Tom. III. Zach. 6, 11. & 14.*
Hemor pater Sichem una cum hoc filio suo ac omnibus subditis suis pœnas contumeliæ ab isto juvene Principe Dinæ filia Jacob illatæ luit, *Tom. I. Genes. 34, 25. & seq.*
Henoeb (vid. Enoch.)
Henor (vid. Enos.)
Her primogenitus Patriarchæ Judæ filius, & primus Thamar maritus, morte punitur, *Tom. I. Genes. 38, 7.*
Hermas Discipulus doctrinæ & virtutibus præclarus, *Tom. IV. Rom. 16, 14.*
Hermes, qui creditur esse unus ex septuaginta duobus Discipulis Salvatoris, *Tom. IV. Rom. 16, 14.*
Herodes Rex Judææ à Magis deceptus Jesum persequitur, & innocentium infantum caedem imperat, *Tom. IV. Matth. 2, 16.*
Herodes Antipas, Tetrarcha Galilææ & Perææ Herodiadem fratris sui Philippi uxorem rapit, & cum ipsa incestuosum contrahit matrimonium, *Tom. IV. Marc. 6, 17.*
Herodes hic Princeps S. Joannem Baptistam occidit, & Jesum persequitur, *Matth. 14, 10. Luc. 23, 11.*
Herodiani Judæi tributorum exactores, *Tom. IV. Matth. 22, 16. & 17.*
Herodias filia Aristoboli uxor Philippi se prostituit Herodi Antipæ, *Tom. IV. Marc. 6, 17.*
Herodias incestuosa hæc mulier S. Pra-

- S. Præcursoris oburgationes indignata, curat ipsius caput à filia sua inter heluionis fascinationes pelli, illudque obtinet, *ibid.* v. 24. & *seq.*
- Herodion** S. Pauli cognatus, qui creditur Patros Episcopus consecratus fuisse, *Tom. IV. Prov. 16, 11.*
- Hera** & **Hera** (vid. *Dominus & Domina.*) *Heva* (vid. *Femina.*)
- Hevæ** populi originem trahentes ab Hevæ filio Chanaan, à patriâ suâ pelluntur à Philistinis vel Caphorinis, postmodum in centro terræ promissæ dispersi, *Tom. I. Deut. 2, 23. Jos. 13, 4.*
- Hevila** filius Chus pater quorundam in Arabia felice populorum, *Tom. I. Gen. 10, 17.*
- Hevila** filius Jectan, caput habitaculorum Gethidis, *Tom. I. Gen. 10, 29.*
- Hiel**, non obstante Domini anathemate urbem Jericho instaurat, *Tom. I. Reg. 16, 34.* incurrit ob hoc maledictionem prolatam à Josue, *Jos. 6, 26.* & suæ temeritatis poenam luit morte suorum filiorum, *3. Reg. 16, 34. & Jos. 6, 26.*
- Hieronymus** Demophon & Timotheus male habent Judæos, ut sic eos adversus juniorem Antiochum commoveant, *Tom. III. 2. Mach. 12, 2.*
- Hierosolyma** (vid. *Jerusalem.*)
- Hiram** ultimus Idumææ Princeps de stirpe Esau, *Tom. I. Gen. 36, 43.*
- Hiram** Rex Tyri, mittit Legatos ad Davidem, qui ei offerant Opifices & materialia necessaria ad constructionem palatii sui, *Tom. I. 2. Reg. 5, 11.* Salomoni gratulatur adeptum Regni coronam, atque ipsi omnia p. emitit, quæ ad ædificationem domus Domini opportuna fuerint, *3. Reg. 5, 1. & seq.*
- Hiram** excellens Artifex Etarius, eximius operibus templum ornat, *Tom. I. 3. Reg. 7, 13. & seq.*
- Hiram** (Joannes) filius Simonis Machabæi copitis & confinis præficitur, *Tom. III. 1. Machab. 13, 54.* una cum fratre suo irruptioni Cendebæ resistit, & eum fugat, *c. 16, 6. & seq.*
- Hircus emissarius**, qui in libertatem afferbatur in die solemnis expiationis, *Tom. I. Levit. 16, 10.* hujus expiationis ceremoniæ, *ibid.* v. 12. & *seq.*
- Hobab** filius Jethro & pater Cinzorum, qui habitabant ad meridiem Tribus Juda, impulsus à Moyse se accingit ad occupandam terram promissam, *Tom. I. Num. 10, 29. & seq.*
- Holda** Prophetissa, uxor Sellum, consultatur à Josia super libro Legis inter templi thesauros invento, *Tom. I. 4. Reg. 22, 14.*
- Holdai** unus ex iis, qui præbent aurum pro coronis summi Sacerdotis Jesu filii Josede, *Tom. III. Zachar. 6, 10. & 11.*
- Holocausia** (vid. *Sacrificia.*)
- Holofarnus** supremus Nabuchodonosoris Regis Assyriæ Bellidux, movet contra Judæos, *Tom. II. Judith 2, 4. & seq.* omni qua datâ occasione crudelitatem suam exercet, vultque, ut Rex ipsius tanquam Deus colatur, & adoretur, *ibid.* c. 3, 11. & *seq.* certior factus obniti Judæos ipsi morem gerere, consultat Achioem Ammonitarum Principem, c. 5, 1. & *seq.* verum Deum blasphematur, c. 6, 2. & ut rabiet ac furori suo satisfaciatur, Bethuliam obsidet, c. 7, 1. & *seq.* Judith Bethuliam civitatis viduæ pulchritudine caput, c. 12, 16. & *seq.* huic animosæ mulieri præbet occasionem eum interficiendi, & sic gentem suam à crudelissimo hoste liberandi, c. 13, 1. & *seq.* caput hujus Belliducis super muros Bethulie suspensum terrorem incurrit ipsius exercitus, qui fugam arripit, c. 14, 1. & *seq.* c. 15, 1.
- Homicidium**, latrocinium; & sanguinis effusio, *Tom. I. Gen. 4, 1. & seq.* c. 9, 6. & c. 37, 18. *Exod. 2, 12. c. 20,*
13. & c. 22, 2. *Levit. 24, 21. Num. 25, 7. & seq. Deuter. 5, 17. c. 19, 4. & 11. c. 21, 1. & c. 27, 24. Jos. 20, 3. Judic. 9, 5. 1. Reg. 18, 17. 2. Reg. 3, 27. & c. 4, 7. & 12. 3. Reg. 2, 5. 25. 34. & 46. 4. Reg. 14, 5. & c. 21, 16. *Tom. II. Prov. 6, 17. & c. 28, 17. Eccli. 34, 25. & 27. *Tom. III. Tob. 4, 13. Ezech. 11, 6. c. 22, 2. & c. 24, 6. Ofes. 4, 2. *Tom. IV. Mart. 5, 21. c. 19, 18. c. 23, 34. & c. 26, 51. *Joan. 3, 12. Apoc. 13, 10.*****
- Homo**, ipsius creatio, innocentia, peccatum, degradatio (vid. *Adam.*) hominis regeneratio, *Tom. IV. Mart. 18, 3. Joan. 1, 13. c. 3, 3. & 6. c. 4, 14. & c. 7, 31. 1. Cor. 4, 15. Galat. 4, 19. Ephes. 4, 22. Coloss. 3, 8. Tit. 3, 5. Jacob. 1, 18. 1. Petr. 1, 23. & c. 2, 2. Homo pulvis & lutum, *Tom. I. Gen. 2, 7. c. 3, 19. c. 18, 27. *Tom. II. Job. 4, 19. c. 10, 8. & c. 10, 9. Psal. 77, 39. 102, 14. & 143, 4. Eccles. 12, 7. Eccli. 17, 1. c. 18, 8. & c. 41, 13. *Tom. III. Isai. 40, 6.****
- Honor** qui ab hominibus proficitur non magni pendendus est, *Tom. I. Num. 16, 1. Jud. 9, 1. 1. Reg. 10, 27. 2. Reg. 15, 1. 3. Reg. 1, 5. *Tom. II. Esther. 3, 1. & seq. c. 6, 6. Eccles. 9, 16. & c. 10, 29. & 30. *Tom. III. Jer. 9, 23. *Tom. IV. Mart. 6, 1. c. 8, 4. c. 9, 30. c. 17, 9. & c. 20, 21. & 26. Marc. 1, 44. c. 5, 43. c. 7, 36. c. 8, 26. c. 9, 8. & c. 10, 35. & 43. Luc. 22, 24. *Joan. 6, 15. c. 8, 26. & c. 12, 43. Act. 10, 26. & c. 14, 14. Galat. 6, 2. Phil. 2, 3. 1. Thess. 2, 6. 1. Petr. 5, 3. 2. Joan. v. 9. Apoc. 19, 10. & c. 22, 9. Honor Dei (vid. *Gloria.*)*****
- Honoro**, honorandi parentes (vid. *Parentes.*)
- Hor** mons Arabiæ petreæ, in quem Aaron Dei jussu ascendit, ut patribus suis jungatur, *Tom. I. Numer. 20, 24. & seq.*
- Horam** Rex Gazer, cæditur à Josue dum Regi Lachis fert opem, *Tom. I. Jos. c. 10, 33.*
- Horeb** mons vicinus monti Sinai in Arabia petreâ, super quem Deus in ardente rubo Moyli apparet, *Tom. I. Exod. 3, 1. & 2. Moyles ibidem petram percussit, atque ex ea aquam elicit, qua populus tuus sitim sedat, ibid. c. 17, 6. Elias persecutus onem Jezabel fugiens in montem Horeb se recipit, 3. Reg. 19, 8.*
- Horræi** seu **Chorrai** antiqui montis Seir populi animi fortitudine celebres, *Tom. I. Gen. 14, 6.*
- Hospitalitas** commendatur, *Tom. III. Isai. 58, 7. *Tom. IV. Mart. 25, 36. Luc. 14, 13. Rom. 12, 13. 1. Tim. 3, 2. Tit. 1, 8. Hebr. 13, 2. Jac. 1, 27. 1. Petr. 4, 9. 3. Joan. 5, 9. Hospitalitatis exempla, *Tom. I. Gen. 18, 3. c. 19, 2. & c. 24, 31. Jos. 2, 1. & seq. Jud. 13, 15. c. 19, 4. & 9. 3. Reg. 19, 10. & 17. 4. Reg. 4, 8. *Tom. II. Tob. 2, 1. Job. 1, 4. & c. 31, 17. *Tom. IV. Luc. 10, 38. & c. 19, 6. Act. 16, 15. & c. 28, 2. & 7. Inhospitalitas, *Tom. I. Judic. 8, 5. & c. 19, 18. 1. Reg. 25, 9. & 14. *Tom. II. Sap. 19, 13.*******
- Humilitas** est grata Deo, *Tom. I. Gen. 18, 27. c. 29, 32. & c. 41, 40. Jud. 6, 15. 1. Reg. 1, 9. & seq. c. 2, 1. & c. 7, 9. & 10. 2. Reg. 6, 16. & 21. 2. Paral. 12, 6. & 8. c. 32, 26. c. 33, 12. & c. 34, 26. *Tom. II. Judith 4, 7. & 11. item c. 9, 16. Psal. 33, 19. Prov. 11, 2. c. 16, 19. c. 18, 12. c. 22, 22. c. 25, 7. & c. 29, 23. Eccli. 3, 18. & c. 7, 19. *Tom. III. Isai. 37, 1. c. 57, 15. & c. 66, 2. Jerem. 1, 6. Jon. 3, 5. *Tom. IV. Mart. 3, 11. c. 5, 3. c. 8, 8. c. 11, 20. c. 15, 27. c. 18, 4. c. 20, 26. c. 21, 5. & c. 23, 7. & 11. Marc. 9, 34. & c. 10, 43. Luc. 1, 43. c. 9, 42. c. 14, 7. & 11. c. 15, 19. c. 18, 12.****
- & c. 22, 26. *Joan. 13, 4. Act. 10, 26. Rom. 11, 20. & c. 12, 16. 1. Cor. 4, 6. c. 15, 8. Phil. 2, 3. Coloss. 3, 12. Hebr. 11, 24. Jac. 1, 9. & c. 4, 10. Apoc. 4, 1. & c. 19, 10.*
- Hur** filius Caleb & nepos Esron, Moysem juvat in monte, dum manus in cælum attollit contra Amalecitas, *Tom. I. Exod. 17, 12. constituitur à Moyse, ut in ipsius absentia Senioribus quæstiones proponentibus respondeat, ibid. c. 24, 14. Hus seu Us filius Aram & Princeps populorum Trachonitidis, *Tom. I. Gen. 10, 23.**
- Hus** quædam Idumææ regio, ordinaria Jobi sedes, *Tom. II. Job. 1, 1.*
- Hymeneus** civis Ephesus, excommunicatur à S. Paulo, quia blasphemavit, *Tom. IV. 1. Tim. 1, 20.*
- Hypocritæ**, *Tom. I. 1. Reg. 15, 11. & seq. c. 13, 13. & seq. 2. Reg. 15, 2. & 7. 4. Reg. 1, 6. & 9. *Tom. II. Job. 8, 13. c. 13, 16. c. 15, 34. c. 20, 5. & seq. c. 27, 8. & c. 36, 13. Prov. 30, 13. Eccli. 1, 36. & c. 19, 24. *Tom. III. Isai. 29, 13. & c. 38, 2. Jer. 9, 8. Ezech. 33, 30. Malach. 3, 13. 2. Mach. 6, 24. *Tom. IV. Mart. 2, 7. & 16. c. 6, 2. & 16. c. 7, 5. c. 15, 7. c. 16, 3. c. 22, 18. c. 23, 2. & seq. c. 24, 51. Marc. 7, 6. Luc. 11, 44. c. 12, 1. & 56. & c. 13, 11. Act. 5, 1. c. 8, 18. & c. 13, 8. Rom. 2, 1. & seq. Gal. 2, 13. 1. Thess. 5, 22. 1. Tim. 4, 2. 2. Tim. 3, 5. 1. Petr. 2, 1.****
- I.
- Iaasia** filius Thecue, ei demandatur provincia inquirendi & recensendi eos, qui in captivitate alienigenas duxerant uxores, *Tom. II. 1. Esd. 10, 15. & seq.*
- Iabel** filius Lamech & Ada, tentorium inventor, & caput Pastorum, *Tom. I. Gen. 4, 20.*
- Iabes Galaad**, urbs dimidiæ Tribus Manasse trans Jordanem, visitatur ab Israëlitis, quod arma sua in Benjamin convertere noluerit, *Tom. I. Jud. 21, 10. & seq. obsidetur ab Ammonitis, 1. Reg. 11, 1. & liberatur à Saule primo Israëlitis Rege, ibid. v. 11. habitatores Iabes, ex grato acceptorum ab hoc Principe beneficiorum animo, corpus ipsius supra muros Bethsan suspensum auferunt, atque honorifice sepeliunt, c. 31, 11. & seq.*
- Iabin** Rex Azor gentem fidelem opprimit, eamque ad extremas redigit angustias, *Tom. I. Jud. 4, 1. & seq. Deus adversus ipsum suscitavit Debboram Prophetidem, eumque tradidit Barac Israëlitis exercitibus Duci, ibid. v. 4. & seq. & v. 14. & seq.*
- Iabnia** (vid. *Famnia.*)
- Iacim** & **Jacim** Princeps duarum familiarum Sacerdotum Templo addictarum, *Tom. I. 1. Par. 24, 12.*
- Jacob** filius Isaac & Rebecca, jam in ipso ortu supplantat Esau fratrem suum & postmodum sui primogenituræ ab ipso emit, *Tom. I. Gen. 25, 20. & seq. & v. 31. & seq. eidem fratri suo præripit benedictionem ipsi à Patriarchâ Jacob utriusque patre destinatam, ibid. c. 27, 19. & seq. iram & vindictam Esau declinaturus secedit in Mesopotamiam, & uxorem de sanguine Abraham sibi quæsiturus, ibid. v. 43. & seq. in suo itinere videt scalam magna mysteria referentem, & vota Deo facit, quod eum sibi propitium reddat, ibid. c. 28, 12. 20. & seq. binas sorores Liam & Rachelem avunculi sui Laban filias ab eo accipit uxores, quatuordecim annorum obsequii pretio, ibid. c. 29, 18. & seq. ad iter Palæstinæ familiam suam disponit, & clam domum Laban deferit, qui illum persequitur, ibid. c. 31, 17. & 23. fœdus init cum Socero suo, & in monte Galaad reconciliationis suæ monumentum relinquit, ibid. v. 44. & seq.*
- & *seq. Lucatur cum Angelo, qui ipsi benedicit, & nomen Israël imponit, ibid. c. 32, 24. 28. & 29. Jacob legat servos suos ad Esau, qui ei occurrunt, eumque amicum & tenebre amplexatur, ibid. v. 3. & c. 33, 4. post vindictam illatam Dinæ filię suæ injuriam idola Sichimitarum in terram defodit, atque in Bethel secedit, ubi altare Domino erigit, ibid. c. 35, 1. luger jacturam filii sui Joseph à fratribus suis proditi & venditi, ibid. c. 37, 34. amoris suo paterno vim facit & dilectissimum filium suum Benjamin concedit fratribus ipsius in Egyptum ad emenda cibaria pergenibus, ibid. c. 43, 1. & seq. Israël certior factus mysterii divinæ providentiæ cum totâ suâ familia illic in Egyptum proficiscitur, ut asylo, quod ei dilectus filius suus Joseph offert, fruatur, ibid. c. 46, 1. & seq. Pharaon ipsum benigne suscipit, eique terram Gessen concedit, ibid. c. 47, 6. spiritu prophetico agitur jamjam agens animam filii Joseph & post omnibus & singulis filiis suis benedicit, ibid. c. 48, 25. & seq. & c. 49, 3. & seq. Oracula Patriarchæ, quæ Messiam annuntiant, ibid. v. 10. & v. 18. Jacob lugetur ab Egyptiis, & sepelitur in tumulo patrum suorum, ibid. c. 50, 3. & 13. Elogium hujus Patriarchæ, *Tom. II. Eccli. 44, 25. & seq.**
- Jacob** filius Mathan pater Josephi, *Tom. IV. Mart. 1, 15. & 16.*
- Jacobus** cognomento **Major** filius Zebedæi, *Tom. IV. Mart. 4, 21.* Apostolus Jesu Christi, ab ipso eligitur, ut sit testis suæ transfigurationis, ibid. c. 17, 1. & 2. ægre admodum ferens, quod Samaritani Jesum suscipere renuerint, eorum punitionem sollicitat, *Luc. 9, 52. & seq. S. Apostolus in missionis suæ cursu comprehenditur & furori Herodis Agrippæ immolatur, Act. 12, 2.*
- Jacobus Minor** filius Alphæi & Mariæ sororis B. Virginis Matris Jesu Christi, constituitur Ecclesiæ Jerosolymitanæ Episcopus, *Tom. IV. Mart. 10, 3. Act. 15, 13. & seq. interest Concilio Apostolico, atque S. Petro sententiam ferenti primus adimplatur, ibid.*
- Jabab** Levita ex familia Merari Præfectus Opificum à Josia ad Templi reparationem conductorum, *Tom. I. 2. Par. 34, 12.*
- Jabel** uxor Haber Cinæi, Belliduce Siarum feliciter interimit, sique Hebræos ab hoc terribili hoste liberat, *Tom. I. Jud. 4, 17. & 21.*
- Jair** ex Tribu Manasse, in judicio munere successor Tholæ, ingreditur regionem Galaad, & multa oppida, quæ nomine suo appellata sunt, occupat, *Tom. I. Jud. 10, 3. & 4. & Num. 32, 41.*
- Jair** filius Semei, & pater Mardochei, *Tom. II. Esther 11, 2.*
- Jair** seu **Jairus**, Princeps Synagogæ in Capharnaum, petit à Salvatore sanationem filię suæ, *Tom. IV. Marc. 5, 22. & 23. Salvator precibus ipsius annuens, huic puellæ, quæ jam reddiderat animam, vitam restituit, ibid. v. 41. & 42.*
- Jambri** ex urbe Madaba, cujus filii Joannem Machabæum trucidant, *Tom. III. 1. Mach. 9, 36. Simon & Jonathas hos homicidas inter nuptiarum celebritatem & lætitiæ ex insidiis occupant, & ipsum necesse sanguinem fratris sui Joannis ulciscuntur, ibid. v. 40. & seq.*
- Famnia** seu **Jabnia** urbs maritima Palæstinæ inter Azotum & Joppen, capitur ab Ozia Rege Juda contra Philisthæos, *Tom. I. 2. Par. 26, 6.*
- Jaumes** & **Mambres** duo famosi Magi, quos S. Paulus ait relictisse Moyli coram Pharaone, *Tom. IV. 2. Tim. 3, 8.*
- Japheth** filius Noë præfertur Sem, & declaratur Dominus Chanaan benedictione Patriarchæ, *Tom. I. Gen. 9, 27.* ipsius
- posteri Gentium insulas occupant, nec non (prout communis est opinio) sedem figunt in tota Europâ, & in parte Asiæ, *ibid. c. 20, 5.*
- Japhia** Rex Lachis vincitur & occiditur à Josue, *Tom. I. Jos. 10, 3. 6. 9. 10. & 26.*
- Jared** filius Malaleel, & pater Enoch, *Tom. I. Gen. 5, 15. & 18.*
- Jarib** Princeps cujusdam Sacerdotalis familie, & pater Machabæorum, *Tom. III. 1. Mach. 14, 29.*
- Jasa** urbs in Tribu Ruben, ubi Seon Rex Amorrhæorum deletur, *Tom. I. Num. 21, 23. & 24.*
- Jafon** filius Eleazari, Romam à Juda Machabæo mittitur ad fœdus cum Romanis innovandum, *Tom. III. 1. Mach. 3, 17.*
- Jafon** frater Oniæ summi Sacerdotis, ab Antiocho emit summum Pontificatum, *Tom. III. 2. Mach. 4, 7. & seq. proditur & supplantatur à Menelao, qui summi Sacerdotii pretium auget, ibid. v. 24. Jafon ita deceptus ad Ammonitas profugus secessit, ibid. v. 26. & postmodum armatus revertitur in Jerusalem, ibid. c. 5, 5.*
- Jafon** S. Pauli propinquus, vitam suam pro salute hujus Apostoli exponit, eumque Thessalonice in domum suam suscipit, *Tom. IV. Act. 17, 5. & seq.*
- Jafub** filius Isaiæ, ita à Propheta vocatur ad annuntiandam liberationem à captivitate Babylonica, *Tom. III. Isai. 7, 3.*
- Javan** quartus Joseph filius, pater juniorum seu Græcorum, *Tom. I. Gen. 10, 2.*
- Jaziel** Sacerdos quidam, prærogativis, quibus David eum, in præmium officiorum, quæ ipsi, dum persecutionem sustineret, præstiterat, decoravit, emens, *Tom. I. 1. Par. 12, 3. & c. 16, 6.*
- Jebahad** filius Phinees & summi Sacerdotis Heli nepos, nomen gerit interitus gloriæ Israël, *Tom. I. 1. Reg. 4, 21. mater ipsius terribili ultionis Domini nuntio percussa parit cum violentiâ & in doloris sui vehementia moritur, ibid. v. 20.*
- Ieconium** urbs, olim Metropolis Lycaoniæ in Asia minori, avidè S. Paulum suscipit, atque per aliquod tempus eum cum successu felici audit, *Tom. IV. Act. 13, 51. & c. 14, 1. & seq. Judæi increduli de repente seditionem excitant adversus S. Paulum, eumque cogunt aufugere ad declinandas eorum contumelias, ibid. v. 2, 5. & 6.*
- Idida** filia Hadaïæ, & mater Josiæ Regis Juda, *Tom. I. 4. Reg. 22, 1.*
- Idribun** (vid. *Idriban.*)
- Idola**, Paganismi divinitates iram Dei contra Israël & Gentes indefinenter excitant, *Tom. I. Exod. 32, 24. & seq. Num. 25, 1. & seq. Deut. 9, 5. & seq.*
- Idumæa** regio sita ad orientem Jordanis, in qua Esau sedem suam figit, atque prima imperii sui fundamenta jactit, *Tom. I. Gen. 36, 8.*
- Idumæi**, populi ab Edom seu Esau oriundi, transiitum Israëlitis denegant, *Tom. I. Gen. 36, 43. Num. 20, 14. David eos subigit, 2. Reg. 8, 14. atque sic benedictionem Jacob adimplet, Gen. 27, 29. hi incircumcisi jugum Regum Judæ excutunt, sibi que Regem constituunt, 4. Reg. 8, 20. Amasias contra eos movet, atque eos devincit, ibid. c. 14, 7. & seq.*
- Jebalaam** Civitas potens juxta Gaver in dimidiâ Tribu Manasse cis Jordanem, & hæreditas Manasse, *Tom. I. Jos. 17, 11. non eam delet Manasses, Jud. 1, 27. juxta eam percussus est Ochozias, Rex Juda à milicibus Jehu, 4. Reg. 9, 27.*
- Jebus** urbs Palæstinæ, *Tom. I. Josue 15, 8. Jud. 19, 10. 1. Par. 11, 4. dicta Salem, Genes. 14, 18. *Tom. II. Psal. 75, 3. & tandem Jerusalem. (vid. *Jerusalem.*)**
- Jebus** filius Chanaan pater Jebusæorum, *Tom. I. Gen. 10, 16.*
- Jebusai**, habitatores Jerusalem Davidi resistunt, & tandem armis ipsius cedere coguntur, *Tom. I. 2. Reg. 5, 6. & seq.*
- Jecania** filius Jechonias de stirpe Regum Juda, *Tom. I. 1. Par. 3, 18.*
- Jechelia** Regina Juda, uxor Amasæ & Mater Azariæ, *Tom. I. 4. Reg. 15, 1. & 2.*
- Jechonias** seu **Joachim** filius & successor Joakim Regis Juda, non facit, quod gratum est Domino, *Tom. I. 4. Reg. 24, 6. & 9. Jeremias Propheta hujus Principis calamitatem prædicit, & posteritatis ipsius maledictionem annuntiat, Tom. III. Jer. 22, 24. & seq. Evilmerodach Rex Babylonis eum in libertatem asserit, ipseque regios honores tribuit, Tom. I. 4. Reg. 25, 27. & seq.*
- Jectan** primus Hebræi filius, pro sua parte omnes regiones, quæ à Messia usque Sephar proranduntur, accipit, *Tom. I. Gen. 10, 25. & 30.*
- Jessebel** propugnaculum Idumæorum in Arabia petreâ, & cujus summitate Amasias Rex Juda, post illius occupationem decem millia captivorum præcipitari jubet, *Tom. I. 4. Reg. 14, 7. & 2. Par. 25, 12.*
- Jeddo** seu **Jaddus** summus Pontifex tempore Alexandri Magni, *Tom. II. 2. Esd. 12, 11. & 22.*
- Jegedias** custos Templi, in cujus exedra Jeremias Propheta Rechabitis vinum offerit, *Tom. III. Jer. 35, 2. & seq.*
- Jehu** filius Hanani mittitur ad Baasa Regem Israël, ut ipsi ultionem Domini annuntiet, *Tom. I. 3. Reg. 16, 1. & seq. idem Propheta jubetur exprobrare Joiaþhat Regi Juda fœdus, quod cum Domo Achab iniit, 2. Paralip. 19, 2.*
- Jehu** filius Josaphat & nepos Namsi jussu Dei ungitur in Regem, *Tom. I. 4. Reg. 9, 1. 2. & 6. in Ramoth Rex renuntiatur & salutariter ab omnibus exercitibus Ducibus, ibid. v. 13. Novus Rex statim contra Joram movet, cujus simul & Sicariæ Jezabel necè Prophetarum sanguinem ulciscitur, ibid. v. 24. 32. & 33. Omnem Achab familiam interimit gladio una cum quadraginta duobus regijuda sanguinis Principibus, ibid. c. 10, 5. 11. & 14. Jonadab filii Rechab contilis adjunctus cultum Baal destruit, & in hujus idoli Templo illius Sacerdotes & cultores jugulari facit, ibid. v. 25. nihilominus obliviscitur beneficia Domini, & vitulorum aureorum idololatram perpetuat, ibid. v. 29. & 31. Deus illum tradit Hazaeli Regi Syriæ, ibid. v. 32. & 33. moritur & sepelitur in Samaria, ibid. v. 35.*
- Jehu** quartus filius Roboam & Abihail, *Tom. I. 2. Paral. 11, 18. & 19.*
- Jejunium**, & jejunandum esse, *Tom. II. Tob. 12, 8. *Tom. III. Jos. 2, 12. *Tom. IV. Mart. 6, 16. & seq. Marc. 2, 20. Luc. 2, 37. & c. 5, 35. Act. 13, 2. 3. c. 14, 22. Rom. 13, 13. 1. Cor. 7, 5. 2. Cor. 6, 5. & c. 11, 27. Ephes. 5, 18. 1. Thess. 5, 6. Tit. 2, 2. 1. Petr. 1, 13. & c. 5, 8. (vid. *Quadragesima.*) Jejunii meritum, *Tom. II. Judith 4, 8. & c. 8, 6. *Tom. III. Jerem. 35, 14. & 19. Jon. 3, 7. 9. & 10. *Tom. IV. Mart. 17, 20. & c. 6, 17. Luc. 2, 37. Jejunium pro mortuis, *Tom. I. 1. Reg. 31, 13. 2. Reg. 1, 12. & c. 3, 35. 1. Par. 10, 12. Jejunii exempla, *Tom. I. Exod. 24, 18. & c. 34, 28. Deut. 9, 9. & 18. Jud. 20, 26. 1. Reg. 7, 6. & c. 31, 13. 2. Reg. 3, 35. & c. 12, 16. 2. Par. 20, 3. *Tom. II. 1. Esd. 8, 21. 2. Esd. 1, 4. Tob. 3, 10. Judith 4, 8. & c. 8, 6. Esth. 4, 3. Psal. 34, 13. *Tom. III. Jerem. 36, 9. Dan. 10, 3. Jon. 3, 5. *Tom. IV. Mart. 4, 2. & c. 9, 14. Luc. 2, 37. & c. 5, 33. Act. 10, 30. & 13, 3. & c. 14, 22. Jejunium indicium à Rege Saule, *Tom. I. 1. Reg. 14, 24. à Josaphat 2. Par. 20, 3. ab Esdra, *Tom. II. 1. Esd. 8, 21. ab Esther & Mardocheo, Esther 4, 16. à*************

Ninivitis & eorum Rege, *Tom. III. Jonæ 3. 5. & 7. (vid. Abſinentia.)*
Femini (vid. Benjamin.)
Jepthæ pater Caleb ex Tribu Juda, *Tom. I. Num. 13. 7.*
Jepthæ filius illegitimus Galaad & à fra-
 tribus suis proſcriptus, ſit Dux turmæ
 vagabundorum, atque ſuæ Gentis ho-
 ſium terras infeſtat, *Tom. I. Judic. 11. 1. 2. & 3. fratres ipſius & omnis*
Iſraël ipſius auxilium implorant, eum-
que Judicem ſuum & Principem con-
ſtituunt. ibid. v. 4. & ſeq. de Amor-
hæis triumphat, ibid. v. 21. ad obli-
vendam de Ammonitis victoriam Deo
temerariè vovet, ibid. v. 30. & ſeq.
Victor evadens ſuæ temeritatis poenam
luit, nec aliam victimam, quam Deo
immolet, obviā habet, niſi unicam
filiam ſuam, quæ ipſi gratulabunda
cum tympanis & choris occurrit, ibid.
v. 34. & ſeq.
Jeremias filius Helcia ex Tribu Benjamin
 ſanctificatur & deſtinatur miniſterio
 propheticæ antequam ex utero matris
 ſuæ egrediatur, *Tom. III. Jerem. 1. 1.*
& 5. Deus confirmat Prophetam ſuum,
jubeatque ipſum, ut iram ſuam præva-
ricatori populo Juda annuntiet, ibid.
v. 15. & ſeq. Dominus ei inſubet, ne
oret pro ingrato populo iſto, qui con-
tinuò Diis alienis ſe proſtituit, c. 7.
16. & ſeq. Propheta ob zelum ſuum
vehementes tolerat perſecutiones, c. 13.
18. & ſapè vitæ periculo exponitur,
c. 26. 8. & 11. diei nativitatibus ſuæ
maledicit, & queritur ſe ſacrum horrorem
& opprobrium populi ſui, c. 20. 7. & 8.
item v. 14. & ſeq. Dominus denuo
illum jubet ad portam templi ultionem
ſuam annuntiare, c. 26. 2. & ſeq. ſep-
tingenta captivitatis annos, & imperii
Babylonici ruinam prædicit, c. 25. 11. &
ſeq. & c. 29. 10. Jeremias Oracula ſua
Baruch dicat, eique juffu Dei præcipit,
ut ea coram populo legat, c. 36. 4. & ſeq.
Joachim Propheta minis irritatus librum
ipſius comburit, & fruſtra eum perſe-
quitur, ibid. v. 23. & 26. Propheta
Deo jubente Jechoniz maledicit, eique
deſignat poſteros ejus in contumeliōſā
obſcuritate ſepeliendos fore, c. 22. 24.
& ſeq. Regibus extraneis vincula per
eorum legatos mittit, c. 27. 21. & ſeq.
& ipſemet Sedeciz offert in ſignum ſer-
vitutis, ibid. v. 12. ſcribit ad captivos
in Babylone literas conſolatorias, eis-
que omnimodā à ſua captivitate libe-
rationem promittit, c. 29. 1. & ſeq.
c. 30. 3. & 18. c. 31. 4. & ſeq. conſi-
lia miſericordiæ diviniæ ſuper Iſraël, &
Meſſiæ imperium prædicit, ibid. v. 22.
& ſeq. Sedeciz urbis Jeruſalem ex-
pugnationem prædicit, & ſtatim vel-
ut patriæ hoſtis comprehenditur, c.
37. 12. & 14. Aulæ principes ob-
tincent à Rege exitum Prophetæ, qui
ſeculiter ab Abdeſmelech liberatur, c. 38.
4. 5. & 6. item v. 9. 10. & ſeq. Na-
buchodonosor Duci ſuo eum commen-
dat, præcipitque, ut eum ſinat omni
libertate frui, c. 39. 11. & ſeq. Lamen-
tationes Jeremiz ſuper ruinā templi &
urbis Jeruſalem, Thren. 2. 1. & ſeq.
reliquus populus captivitatem elapſus
Prophetam fallaciæ & fraudis arguit,
eumque contra Dei mandatum, per
vim abducit in Ægyptum, c. 43. 1.
& ſeq.
Jeremias pater Amiral Reginae Juda maris
 Joachaz & Sedeciz, *Tom. I. 4. Reg. 24. 18.*
Jerias Prophetam Jeremiam comprehendit,
 & ad Sedeciam ducit, qui eum ſuorum
 Optimatum furori permittit, *Tom. III. Jer. 37. 12. & 13. item c. 38. v. 5.*
Jericho propugnaculum in regione Cha-
 naan munitiſſimum Jeruſolymam inter
 & Jordanem, obſidetur & anathemati
 devovetur à Joſue, *Tom. I. Joſ. 6. 17.*
 hujus urbis moenia ex ſe ipſis ad ſacra-
 rum tubarum ſonum corrunt, ac Joſue,

protegente Deo, in eā hoſtes diamā
 ferroque delet, *ibid. v. 20. & ſeq.*
 Hiel illam reſtaurare temerè nititur, &
 ſimul maledictionem à Joſue Dei mi-
 niſtro pronuntiatam incurrit, *ibid. v.*
26. & 3. Reg. 16. 34.
Jerobaal (vid. Gedeon.)
Jerobaam filius Nabath unus ex Salomonis
 Miniſtris ab Ahia Prophetā intelligit ſe
 à Deo ad coronam deſtinari, *Tom. I. 3. Reg. 11. 31. decem Tribus adverſus*
filium Salomonis rebellant, & juxta
Oraculum Jerobaam renuntiant Regem
Iſraël, c. 12. 19. & 20. Vitulos aureos
in Bethel erigit, eoque à Dei populo
coli mandat, ibid. v. 28. à Prophetā
in vanum impietatis ſuæ arguitur, c. 13.
2. & 3. in poenā ſuorum ſclerum do-
mus ipſius omnino deſtruitur, c. 15. 29.
Jerobaam filius Joas alter Rex Iſraël idola-
triam perpetrat, atque Excelſorum
frequentationem ſua auctoritate firmat,
Tom. I. 4. Reg. 14. 23. & 24. Regnum
ſuum præſt. no ſplendori reſtituit, atque
omnes urbes à Regibus Syriæ prius oc-
cupatas & uſurpatas recuperat, ibid. v.
25. & ſeq. Propheta ei familiæ ſuæ
extinctionem & idolorum deſtructionem
prædicant, Tom. III. Oſee 1. 1. & ſeq.
Amos 8. 2. & ſeq.
Jeruſolyma (vid. Jeruſalem.)
Jeruel deſertum ad Occidentem maris
 mortui Joſaphat Regis v. ſtoris celebre,
Tom. I. 2. Paralip. 20. 16.
Jeruſalem una ex præcipuis Palæſtinæ ur-
 bibus à Davide ſebutiens erepta & occu-
 pata, ſit poſtmodum ſedes Regum &
 Metropolis regni Juda, *Tom. I. 2. Reg. 5. 5. & ſeq. Deus eam in ſuam habita-*
tionem eligit, atque in eā omnes fide-
les cultores ſuos congregat, 2. Par. 6.
12. & ſeq. item c. 8. 16. Urbs iſta
obſidetur à Regibus Iſraël & Syriæ, &
poſtmodum à Nabuchodonosore, 4.
Reg. 16. 5. & c. 24. 10. & 11. Jeru-
ſalem poſtquam combuſta & ſerè omni-
no deſtructa fuit, tandem ſub prote-
ctione & juffu Artaxerxis reſtauratur,
ibid. c. 25. 8. & ſeq. & 2. Esd. 2. 5. &
v. 17. & ſeq. item c. 3. 1. & ſeq. victri-
ces impii Antiochi copiz omnis gene-
ris crudelitatis & abominationes in eā
exercent & perpetrant, Tom. III. 2. Mach.
5. 12. & ſeq. item c. 6. 1. & ſeq. Prop-
hetiz contra Jeruſalem & ejus cives,
Tom. I. 4. Reg. 21. 12. & c. 23. 27. Tom.
III. Iſai. 1. 6. c. 3. 1. c. 22. 1. & 8.
c. 29. 1. & 7. c. 65. 2. Jer. 4. 3. & 9.
c. 7. 1. & ſeq. c. 13. 1. & ſeq. c. 17.
19. c. 19. 3. & 6. c. 21. 3. c. 23. 39.
c. 25. 8. c. 32. 3. & 26. c. 34. 1. c.
38. 3. & c. 39. 8. Ezech. 3. 6. c. 4. 1.
& ſeq. c. 5. 1. & ſeq. c. 10. 2. c. 15. 1.
& ſeq. c. 21. 6. c. 22. 1. & ſeq. Soph.
3. 1. Jeruſalem deſtruenda per Roma-
nos, Dan. c. 9. 26. Zachar. 14. 1. Tom.
IV. Mach. 24. 1. & 15. Luc. 13. 35.
c. 19. 41. c. 20. 16. & c. 21. 6. Joan.
11. 48. Jeruſalem ſpiritualis, Eccleſia
ſancta, Tom. II. Tob. 13. 19. Pſal. 121.
3. Tom. III. Iſai. 33. 20. c. 54. 11. c. 60.
1. & ſeq. c. 62. 6. c. 65. 16. & 18.
Baruch. 5. 1. & 7. Tom. IV. Galat. 4.
26. Hebr. 11. 10. & c. 12. 22. Apoc. 3.
12. & c. 21. 2. & 10.
Jeribdenob Gigas torm dandus occiditur ab
 Davidem, *Tom. I. 2. Reg. 21. 16. & 17.*
Jeſcam ſecundus Abraham & Ceturæ filius,
 & caput quorundam Arabiz populo-
 rum, *Tom. I. Genſ. 25. 2.*
Jeſus verbum incarnatum (vid. Chriſtus.)
Jeſus ſeu Joſue filius Joſedec ſummus Sa-
 cerdos, poſt reditum à captivitate ſa-
 crificia reſtituit & feſtum Tabernaculo-
 rum celebrat, *Tom. II. 1. Esdr. 3. 2. &*
ſeq. Zacharias videt ſummum Pontifi-
cem Jeſum inter comunem humani
generis hoſtem, qui eum accuſat, &
Angelum Domini, qui eum deſendit,
Tom. III. Zach. 3. 1. idem Prophetæ

mandatum acſcipit eidem coronas præ-
 parandi & Meſſiam promittendi, *ibid.*
c. 6. 11. & ſeq.
Jeſher filius Gedeonis natu maximus, ve-
 retur confidere Zebec & Salmāna, non
 obſtante juffione patris ſui, *Tom. I. Judic. 8. 20.*
Jeſbro Magnus Sacrificator Madian unam
 ex ſuis filiabus Moyſi tradit uxorem in
 præmium officiorum, quæ eis contra
 paſtores ipſas infeſtantes præſtiterat,
Tom. I. Exod. 2. 16. & ſeq. in caſtris
Iſraël à Moyſe tuetur, ubi Domino
benedicit offerendo ei holocausta &
hoſtias pacificas, ibid. c. 18. 5. &
ſeq. Jeſbro perſuadet Moyſi, ut regi-
men & munus judicarium cum ſelectis
populi Senioribus patiat, ibid. v. 19.
& ſeq. à Moyſe diſcedit, & revertitur
ad familiam ſuam in Madian, ibid.
v. 27.
Jeſabel filia Ethabaal Regis Sidon, uxor im-
 pli Achab, *Tom. I. 3. Reg. 16. 31. con-*
firmat idololatiam in Iſraël, & omnes
Sacerdotes Domini necat, c. 18. 4. ex-
ecranda hæc mulier turpi Pſeudopro-
phetarum ſuorum cæde irritata Elæ-
perniciem fruſtra jurat, c. 19. 2. Opti-
mates corrumpit adverſus Naboth.
Regique perſuadet, ut injuſtiſſimis & cru-
deliſſimis viis illius vineam occupet,
c. 21. 7. & ſeq. Jeſabel in poenā
ſclerum ſuorum præcipitur per ſene-
ſiram habitaculi ſui, 4. Reg. 9. 33. &
ſtatim à canibus devoratur, ibid. v. 35.
Jeſonias filius Saphan Princeps & caput
 Iſraëlitarum idololatrarum, qui Ezechiel
 in viſione monſtrati ſunt, *Tom. III. Ezech. 8. 10. & 11.*
Jeſonias ſeu Azarias filius Oſaiæ, obte-
 ſtatur Jeremiam Prophetam, ut Do-
 minum conſulat, *Tom. III. Jer. 42. 1.*
& 2. & poſtmodum, contra Dei man-
datum, illum per vim in Ægyptum ab-
ducit, ibid. c. 43. 5. & ſeq.
Jeſrael ſeu Jeſrael urbs in Tribu Iſſachar
 Scythopoli vicina, in qua Achab, cæde
 Naboth, implet ſclerum ſuorum men-
 ſuram, *Tom. I. 3. Reg. 21. 16.*
Jeſrael filius Oſee Prophetæ & proſtubuli
 ſeu meretricis, quam Dei juffu duxit in
 uxorem, *Tom. III. Oſee 1. 3. & 4.*
Illuminati dicuntur baptizati, *Tom. IV. Hebr. 6. 4.*
Illyricum Europæ provincia ad meridiem à
 mari Adriatico limitata, uſque illic S.
 Paulus Evangelii lucem perſert, *Tom. IV. Rom. 15. 19.*
Imagines juffu Deus fieri, *Tom. I. Exod. 25. 18. & ſeq. Num. 21. 8. & ſeq.*
Imagines ſecit Salomon, 3. Reg. 6. 35.
 c. 7. 25. 29. & 36. & c. 10. 19. 2. Par.
 3. 10. & 14. & c. 4. 3. Imaginum uſus,
Tom. I. Num. 21. 8. de altari in teſti-
monium & memoriam extructio, Tom.
II. Sap. 16. 6.
Immiſericordia & ejus punitio, *Tom. I. Exod. 1. 12. Deut. 23. 3. Judic. 8. 6.*
& 15. 1. Reg. 25. 15. & 38. Tom. II. Job. 20. 19. Prov. 21. 10. Eccleſ. 12.
13. Tom. III. Amos 1. 6. Tom. IV. Mach. 18. 30. & 34. & c. 25. 42. Luc. 16.
21. & 23. Jac. 2. 13.
Imparientia, & ejus punitio, *Tom. I. Exod. 14. 11. c. 15. 24. c. 7. 2. & 7. Num. 11. 1. & 10. c. 14. 1. & 26. & c. 21.*
5. Tom. II. Job. 3. 1. Prov. 12. 16. Eccl. 2. 16.
Impi, iptorum dicta, facta & cogitata
 contra pios, *Tom. II. Pſal. 9. 4. & ſeq. 10. 3. & ſeq. 11. 2. & ſeq. & 13. 1.*
& ſeq. Prov. 4. 14. Sap. 2. 1. & ſeq. Impiorum prosperitas, Tom. II. Job. 10.
3. & c. 21. 7. & 10. Pſal. 72. 2. & 8.
& 91. 8. Tom. III. Jer. 12. 1. Habac. 1. 13. 2. Machab. 6. 1. & ſeq. Impio-
rum prosperitas bonis admirationem
parit, Tom. II. Job. 21. 7. & 13. Pſal. 72. 2. Eccleſ. 7. 16. Tom. III. Jer. 12.
1. Habac. 1. 13. Malach. 3. 15. Impi
 incident in mala, quæ pijs parantur,
Tom.

Tom. I. 1. Reg. 17. 42. & c. 31. 4. Tom. II. Esdr. 7. 10. Pſal. 7. 16. 9. 16.
34. 8. & 36. 14. Prov. 26. 27. Eccleſ. 10. 8. Eccleſ. 27. 28. & ſeq. Tom. III. Iſai. 33. 1. Jerem. 48. 2. & ſeq. Dan. 3. 22. c. 6. 24. & c. 13. 62. Tom. IV. Apoc. 18. 6. Impii incident frequenter
in malum, quod timent, Tom. II. Job. 6. 16. Prov. 1. 26. & c. 10. 24. Tom. III. Iſai. 66. 4. Impiorum ſubita &
improviſa puniō, diſperſio, & everſio, Tom. I. Genſ. 7. 21. c. 14. 15. c. 19.
24. & c. 34. 25. Exod. 14. 24. Levit. 10. 2. Num. 11. 33. & c. 16. 31. Joſ. 10. 9. & c. 11. 7. Judic. 4. 20. c. 7. 12.
15. & 21. c. 8. 11. & c. 16. 28. 1. Reg. 30. 16. 2. Reg. 13. 28. 3. Reg. 16. 2.
c. 19. 40. & c. 20. 13. & 19. Tom. II. Job. 4. 8. c. 5. 3. c. 8. 13. c. 15. 20.
c. 18. 5. & ſeq. c. 20. 5. & ſeq. c. 27. 14. & c. 36. 12. Pſal. 1. 5. & Pſal. 36.
2. & ſeq. Prov. 1. 27. c. 6. 15. c. 10. 25. & c. 12. 7. Tom. III. Iſai. 5. 24.
& c. 47. 9. Jerem. 15. 8. Dan. 5. 30. 1. Machab. 2. 62. & c. 4. 3. Tom. IV. Mach. 24. 48. Luc. 12. 20. & 46.
c. 16. 23. & c. 25. c. 17. 27. & 29. 1. Iſai. 5. 3. Impiorum punitio bonis
eſt ad timorem & cautionem, Tom. I. Deut. 13. 11. c. 17. 18. c. 19. 20.
& c. 21. 21. Tom. II. Prov. 19. 25. & c. 21. 11. Eccleſ. 23. 37. Tom. IV. Act. 5. 11. 1. Tim. 5. 20. Impios deridebit
Deus, Tom. II. Pſal. 2. 4. 36. 13. &
58. 9. Prov. 1. 26. Sap. 4. 12.
Impioſus manum varia in veteri Testa-
 mento, *Tom. I. Genſ. 48. 14. Exod. 29. 10. Levit. 1. 4. & 3. Num. 27. 23. Tom. III. Daniel. 13. 34. Tom. IV. Marc. 10. 16. Impoſitio manum in*
 Sacramento Ordinis & Confirmationis,
Tom. IV. Act. 6. 6. c. 8. 17. c. 13. 3. & c. 19. 6. & ſeq. 1. Tim. 4. 14. &
c. 5. 22. 2. Tim. 1. 6.
Impudicitia contra naturam, *Tom. I. Genſ. 19. 5. & c. 38. 7. Levit. 18. 22. & c. 20. 13. Judic. 19. 22. & 30. Tom. IV. Rom. 1. 17. 1. Cor. 6. 10. Eph. 5. 12.*
1. Tim. 1. 10. 2. Petr. 2. 7. & 8.
Incantationes & Maleſicia, Tom. I. Exod. 7. 11. c. 8. 18. & c. 22. 18. Levit. 19. 11. & c. 20. 6. & 27. Num. 23. 23.
Deut. 18. 10. 1. Reg. 28. 7. & ſeq. 4. Reg. 17. 17. & c. 21. 6. Tom. III. Iſai. 2. 6. c. 44. 25. & c. 47. 13. Jer. 10. 2. Dan. 2. 2. & 10. Mich. 5. 11.
Tom. IV. Act. 8. 9. c. 13. 7. c. 16. 16. & c. 19. 19. Galat. 5. 20. Apoc. 18. 23. & c. 21. 8.
Incendium locus caſtorum Hebræorum,
 ubi Dominus ipſorum ingratiſſimam
 puniōnem, qui illos devorat, *Tom. I. Num. 11. 1. & ſeq.*
Inceſtus grave peccatum, *Tom. I. Levit. 18. 6. & 7. & c. 20. 11. & 14. Deut. 22. 30. Tom. IV. 1. Cor. 5. 1. & 2.*
Indulgentia, Tom. IV. 2. Cor. 2. 10.
Inferni locus ſubterraneus vindictæ æter-
 næ deſtinatus. Impii Core, Daſhan, &
 Abiron viventes ſepeliuntur in inferno,
Tom. I. Num. 16. 32. & 33. inferni
pœna varia & horribilis, Tom. I. Deut. 32. 22. Tom. II. Job. 24. 19. Pſal. 10. 6.
20. 10. 48. 15. & 111. 10. Sapient. 11. 17. Eccleſ. 21. 10. Tom. III. Iſai. 30. 33. c. 33. 11. 13. & c. 34. 9.
Jer. 9. 15. Malach. 4. 1. Tom. IV. Mach. 8. 12. Luc. 13. 27. & 16. 23. Apoc. 14. 9. & c. 18. 7. item c. 20. 14. nun-
quam terminanda, Tom. III. Iſai. 66. 24. Tom. IV. Mach. 25. 41. & 46.
Marc. 9. 47. 2. Theſſ. 1. 9.
Inſidit (vid. Fidei.)
Inſirmitas corporalis (vid. Agrotatio.)
Ingratitudo & ejus punitio, *Tom. I. Gen. 31. 1. & c. 40. 23. Exod. 1. 8. Deut. 23. 3. & ſeq. Judic. 2. 1. c. 6. 8. c. 8. 33. & c. 12. 1. 1. Reg. 10. 18. c. 12. 8.*
& c. 25. 3. & c. 10. 2. Reg. 14. 30. 2. Par. 24. 21. Tom. II. Prov. 17. 13. Sapient. 16. 29. Tom. III. Iſai. 1. 2. & c. 5. 4.

Jerem. 2. 5. & 6. Ezech. 16. 15. & ſeq. Oſee 10. 1. & c. 13. 2. & 6. Mich. 6. 3.
1. Mach. 16. 16. & 19. Tom. IV. Mach. 11. 20. Luc. 17. 18. Joan. 11. 46. Rom. 1. 21. 2. Tim. 3. 2.
Inſolubiliras (vid. Hæſilitas.)
Inimicus non paſſim contemnendus eſt,
Tom. I. 1. Reg. 14. 14. & c. 17. 43.
2. Reg. 21. 20. 3. Reg. 20. 17. & ſeq. 4. Reg. 14. 8. inimico reconciliato non
temerè credendum eſt, 1. Reg. 24. 17. & c. 26. 21. 2. Reg. 3. 26. Tom. III. 1. Machab. 12. 24.
Iniquitas abundavit, *Tom. IV. Mach. 24. 12. 1. Joan. 5. 19. (vid. Impi & Mali.)*
Innocentes infantes, eos Herodes perſe-
quitur, & morte afficit propter Jeſum
Chriſtum, Tom. IV. Mach. 2. 16.
Innocentia ſua cuique tuenda, & malæ ſu-
ſpiciones amovendæ, Tom. I. Joſ. 22. 22. 1. Reg. 1. 14. 3. Reg. 18. 17. Tom. III. Jerem. 37. 12. Tom. IV. Act. 2. 14. c. 6. 14. c. 7. 2. & c. 28. 17.
Inobediencia ejusque punitio, *Tom. I. Gen. 3. 16. & 17. & c. 19. 17. & 26. Lev. 10. 1. & c. 26. 14. & ſeq. Num. 14. 28. & 41. c. 16. 31. & c. 20. 24. Deut. 11. 26. & 28. c. 17. 12. c. 18. 19. &*
20. & c. 27. 16. & ſeq. item c. 28. 15. & ſeq. 1. Reg. 12. 15. c. 13. 11. c. 15. 24. & c. 28. 16. 2. Reg. 6. 6. 3. Reg. 11. 9. c. 12. 15. & 21. c. 14. 17. &
c. 20. 35. & ſeq. 2. Paral. 7. 19. & c. 26. 16. & 19. Tom. III. Iſai. 24. 5. Jerem. 11. 3. & c. 13. 8. c. 17. 27.
1. Machab. 2. 6. & c. 35. 1. & ſeq. Joan. 1. 3. Tom. IV. Mach. 17. 17. Act. 7. 39.
Rom. 2. 8. Gal. 3. 10. 2. Theſſ. 1. 8.
Invidia & odium, *Tom. I. Gen. 4. 5. c. 26. 14. c. 27. 41. c. 30. 1. & c. 37. 4. &*
11. Exod. 1. 8. & c. 20. 13. Lev. 19. 17. Num. 12. 1. & c. 35. 20. & 23. Deut. 19. 11. 1. Reg. 18. 7. & 11. Tom. III. Prov. 10. 12. & 18. Sapient. 2. 24.
Tom. III. Ezech. 25. 15. Daniel. 6. 3. Tom. IV. Luc. 15. 23. Joan. 12. 4. Rom. 1. 29. & c. 13. 13. Galat. 5. 15. & 20. Jac. 3. 14. & c. 4. 2. 1. Petr. 2. 1. 1. Joan. 3. 13. & 15. & c. 4. 20.
Joab filius Sarvia fratris David & ſupre-
 mus exercitus ipſius Dux, primus mo-
 ni propugnaculi Sion aſcendit, *Tom. I. 1. Paral. 11. 6. dolosè ſimul & ignavi-*
 ter Abner occidit ad ulciſcendam mor-
 tem fratris ſui Athiel, quem prius Ab-
 ner occiderat, *2. Reg. 3. 27. Abſalo-*
 nem Davidi reconciliat, *ibid. c. 14. 21.*
 & poſtmodum in patrem ſuum David
 rebellem haita ſua confodit, *ibid. c. 18.*
 14. rivalem ſuum Amata ignaviter pu-
 gione confodit, *ibid. 20. 9. & 10.*
 partes Adoniz contra Salomonem tue-
 tur, qui eum occidit jubeat juxta man-
 datum, quod à Rege Patre ſuo acce-
 perat, *3. Reg. 1. 7. c. 2. 5. & ſeq. &*
v. 31. & ſeq.
Joachaz filius & ſucceſſor Jehu Regis Iſraël,
 Regum Syriæ Tyrannidi traditur, quia
 malum egit coram Domino, *Tom. I. 4. Reg. 13. 1. & ſeq.*
Joachaz ſeu Sellum filius Joſiæ thronum
 Juda ſcandit, *Tom. I. 4. Reg. 23. 30. Re-*
 gno ſuo ſpoliatur, & in ſervitutem abdu-
 citur à Necho Rege Ægypti, *ibid. v. 34.*
Joachim ſeu Chriſti avus ſecundum car-
 nem, (vid. Heli.)
Joachim filius joachim (vid. Jechonias.)<

turpemque ingratitudinem exprobrat, *ibid.* v. 7. & *seq.*
Joab filius & successor Ogie Regis Juda, regni habenas moderatur pro patre lepra percussus, *Tom. I. 2. Paral. 26, 23.* facit quod gratum est Domino, & Ammonitas denuo subigit, *ibid.* c. 27, 2. & 5.
Job vir rectus & timens Deum. omnis generis benedictionibus cumulatur, *Tom. II. Job. 1, 1. & seq.* Deus Sathan communi humani generis hosti permittit, ut eum affligat jactura facultatum & liberorum suorum, *ibid.* v. 12. & *seq.* vir sanctus ad has suas calamitates invictus persistens personaliter & in proprio corpore affligitur, nec non horrendis ulceribus obruitur, *ibid.* c. 2, 7. uxoris suae impetus & oburgationes fortiter contemnit, eique pacare responder, *ibid.* v. 10. Job ex tentationis vehementia vix non despondens animum ab Eliphaz amico reprehenditur, c. 3, 3. & *seq.* c. 4, 5. & *seq.* expectatio resurrectionis & spes redemptionis ipsum in sua calamitate solantur, c. 19, 25. & *seq.* Deus voce ad illum delapsus ipsius innocentiam p obat coram amicis suis, c. 38, 1. & c. 42, 7. & 8. Job sanitatem recuperat, & longè plura beneficia, quam prius receperat, ipsi Deus elargitur, *ibid.* v. 10. & 12.
Jochabed uxor Amran, mater Moysis & Aaron, *Tom. I. Exod. 6, 20.*
Joel filius Prophetae Samuelis natu maximus, ad judicandum Israël assumitur, *Tom. I. 1. Reg. 8, 1. & 2.* fed, quia iustitiam prodit, & iudicia sua vendit, à populo rejicitur, *ibid.* v. 3. & *seq.*
Joel filius Phatuel, unus ex duodecim Prophetis minoribus, Doctorem iustitiae, qui à Domino mittendus, & Spiritum S. qui in omnem carnem illapsurus est, promittit, *Tom. III. Joel. 2, 23. & 28.*
Joba Regi Josiae à commentariis, templi reparationibus adhibetur, *Tom. I. 2. Paral. 34, 8. & seq.*
Johanan filius Caree, Ismaelis consilium Godolae aperit, eique pollicetur, se illum occisurum, *Tom. III. Jerem. 40, 14. & 15.*
Jojada successor Azariae in summo Pontificatu, Joas filii Ochoziae in templo educationem in se suscipit, *Tom. I. 2. Paral. 22, 11. & 12.* arma populi in uirpatriem regiae dignitatis Athaliam convertit, & juvenem Principem in folio patrum suorum collocat, c. 23, 1. & *seq.* populum Domino reconciliat, & ad ultimum usque vitae suae suspirium eximiae pietatis & magni zeli sui praeber argumenta, *ibid.* v. 16. & *seq.* item c. 24, 14. & *seq.*
Jonadab filius Semaa fratris David, Ammoni filio David suggerit medium, quo sorore sua Thamar frui possit, *Tom. I. 2. Reg. 13, 3. & seq.*
Jonadab filius Rechab, Rechabitarum reformationis institutor, *Tom. III. Jer. 35, 6.*
Jonas filius Amathi Propheta Galilaeus, in mare deiecit in penam suae Dei mandatis inobedientiae, *Tom. III. Jon. 1, 3. & 15.* Propheta à Ceto deglutitur & post trium dierum in eo velut sepulturam ab illo evomitur, & denuo in libertatem asseritur, c. 2, 1. & *seq.* Deus ipsi iterum praecipit, ut iram & indignationem suam Ninivitis annuntiet, qui convertuntur & agunt poenitentiam, c. 3, 2. & *seq.*
Jonathas Levita, filius Gersam, quosdam viros à Tribu Dan sequitur, qui illum idolorum & domo Michae ab ipsis ablatorem Sacerdotem constituunt, *Tom. I. Judic. 18, 30.*
Jonathas filius Saulis, eximia indolis Princeps & Davidi amicissimus, in omni occasione fortitudinis & magnanimitatis suae praebet argumenta, *Tom. I. 1. Reg. 14, 6. & c. 18, 1.* urbis Gabaa

praesidium caedit, & castra Philisthorum unice comitatus armigero adoritur *ibid.* v. 13. & *seq.* innocue violat votum Regis patris sui, qui ei non nisi ad totius exercitus preces indulget, *ibid.* v. 27. & 45. Davidi iniqua adversus ipsum patris sui Saulis consilia aperit, illumque ei reconciliare conatur, c. 19, 2. & *seq.* foedus init cum domo David, c. 20, 16. Davidem profugum in deserto Ziph convenit, eumque confortatur, c. 23, 15. & *seq.* Jonathas agmen Israëlitarum ducens vincitur à Philisthaeis & occiditur in monte Gelboe, c. 31, 1. & *seq.*
Jonathas filius summi Sacerdotis Abiathar, nuntiat Adoniae, Salomonem jam unctum & renuntiatum esse Regem Israël, *Tom. I. 3. Reg. 1, 42. & seq.*
Jonathas Apbus cognominatus, filius Mathathiae, Princeps populi Judaici, & supremus Bellidux, Alexandri partes praefert partibus Demetris Soteris, *Tom. III. 1. Machab. 10, 46. & 47.* mortuo Alexandro foedus init cum Demetrio Nicanore, sed propter ipsius infidelitatem ab eo recedit, & partes junioris Antiochi amplectitur, c. 11, 24. & *seq.* v. 53. & *seq.* Tryphon Ptolemaide Jonatham comprehendit, c. 12, 48. eumque una cum filiis suis neci tradit accepto prius redemptionis ipsius pretio, *ibid.* v. 48. c. 13, 19. & 23.
Jonathas filius Abialoni mittitur à Simone Machabaeo, ad oppugnandam civitatem Joppe, *Tom. III. 1. Machab. 13, 11.*
Joppe urbs Palaestinae, & maris mediterranei portus, in qua S. Petrus Thabitam revocat ad vitam, *Tom. IV. Act. 9, 36. & 40.* ibi Deus eidem Apostolo Gentilium ad fidem Christi vocationes sub mystica figura revelat, *ibid.* c. 10, 9. & *seq.*
Joram filius Thon Regis Emath, mittitur ad Davidem, ut ei gratuletur victoriam ab ipso de Adareze Rege Syriae reportatam, *Tom. I. 2. Reg. 8, 9. & 10.*
Joram filius & successor Josaphat Regis Juda, sectatur idololatram, atque ad quaque impia se ab uxore sua Athalia impij Achab filia abduci patitur, *Tom. I. 4. Reg. 8, 16. & seq.* crudelis hic Princeps omnes fratres suos interficit, quod eorum sanguinis pretio sibi tantò securus thronum asserat, 2. Paral. 21, 4. Idumaeorum rebellionem, Arabum & Philisthaeorum irruptionem fufferre cogitur, & tandem turpi morbo extinguitur sine luctu & sine regia sepultura, *ibid.* c. 21, 16. & *seq.*
Joram filius Achab & successor fratris sui Ochoziae Regis Israël, actus in desperationem Prophetae Eliae mortem jurat, *Tom. I. 4. Reg. 3, 1. c. 6, 30. & 31.* foedus init cum Rege Juda adversus Hazaelem, & urbem Ramoth obsidet, *ibid.* c. 8, 28. multis vulneribus affectus imperium exercitus relinquit Belliduci suo Jehu, atque se in Jezrael transferri curat, *ibid.* v. 29. Jehu unctus & renuntiat Rex, statim adversus eum mover, & sagitta eum confodit, c. 9, 5. 6. & 24. Jehu ejus cadaver projici jubet in agrum Naboth, *ibid.* v. 25, & integram ipsius familiae extinctionem protegitur, c. 10, 7.
Jordanis Palaestinae fluvius miraculoso Hebraeorum transitu celebris, *Tom. I. Jos. 3, 15. & 16.* & baptismo Salvatoris consecratus, *Tom. IV. Matb. 3, 13.*
Josaba seu **Josabeth** filia Joram uxor summi Sacerdotis Jojadae. Joas ab ipsa crudelitati Athaliae subducitur, & stirps Regia conservatur, *Tom. I. 4. Reg. 11, 2.*
Josaphat filius Ata & Rex Juda, initium Regni sui commendabile reddit exterminatione effeminatorum, *Tom. I. 3. Reg. 22, 41. & 47.* & suà inviolatà fide erga legem Domini, 2. Paral. 17, 3. & 4. Sacerdotes & Doctores mittit in omnes Regni sui civitates ad destru-

dam idololatram, & verum Dei cultum ibidem restituendum, *ibid.* v. 7. & *seq.* foedus init cum impijs Regibus Israël, & propterea à Prophetis severe reprehenditur, c. 20, 35. & *seq.*
Josedec filius Sarai & summi Sacerdotis Jesu pater, *Tom. I. 1. Paral. 6, 14.* item 1. Esdr. 3, 2.
Joseph filius Jacob & Rachelis, *Tom. I. Genes. 30, 23. & 24.* accusat fratres suos, & narratione visionum suarum illorum odium in se provocat, c. 37, 2. 5. & *seq.* à fratribus in cisternam deiecit, à qua extractus ab ipsis mercatoribus Ismaelitis venditur, *ibid.* v. 24. & *seq.* Joseph ductus in Aegyptum emittit à Putiphare, ejus uxor continuo illum impetit & ad secum peccandum sollicitat, c. 39, 1. 7. & 10. impudica haec mulier, cum juvenis huius mancipij castitatem vincere haud potuisset, impotenti furore acta eum inentat sibi stupri apud maritum accusat, qui mendacio uxoris credens iratus Joseph in carcerem detrudi jubet, *ibid.* v. 13. & *seq.* Deus servi sui curam gerit, eumque gratitudine unius Aulæ Ministri liberat, c. 41, 9. & *seq.* Joseph Pharaoni somnia, quibus perterritus est, exponit, *ibid.* v. 25. atque in praemium totius regni administratione ei traditur à Pharaone, *ibid.* v. 40. & *seq.* Joseph fratres suos suscipit, nec ab ipsis cognoscitur, c. 42, 6. & *seq.* postmodum mysterium divinae providentiae ipsis aperit, c. 45, 6. & *seq.* Jacob deserit patriam suam & cum tota familia suà in Aegyptum proficiscitur, c. 46, 1. & *seq.* Patriarcha hic Spiritu Dei agitatus & morti proximus filio suo Joseph benedicit, & sepulturam suam ipsi commendat, c. 47, 29. & *seq.* item c. 49, 22. & *seq.* moritur Joseph, c. 50, 24. & 25. ipsius elogium, *Tom. II. Eccli. 49, 17. & 18.*
Joseph filius Jacob & nepos Mathan sponsus Mariae matris Jesu Christi, Angelus magnum, quod hactenus non intellexerat, eum docet mysterium, *Tom. IV. Matb. 1, 18. & seq.* Angelus eum monet, ut in Aegyptum unà cum Jesu & matre ejus se recipiat ad evitandam Herodis persecutionem, *ibid.* c. 2, 13.
Joseph seu **Jose** filius Cleophae fratris S. Joseph, & Mariae sororis Matris Jesu, *Tom. IV. Matb. 27, 56.*
Joseph (vid. *Barthas* 1.)
Joseph ab Arimathia, Senator & Discipulus occultus Jesu Christi, petit à Pilato hujus divini Salvatoris corpus, illudque sepulturae mandat, *Tom. IV. Matb. 27, 57. & seq.*
Josias filius Amon & Rex Juda, oraculum Prophetae per eximiae pietatis suae fervorem implet, *Tom. I. 3. Reg. 13, 2. & 4. Reg. 22, 1. & 2.* Regnum suum ab idololatria retrahit & Altare Bethel destruit immolatis super illud sacrilegis vitulorum aureorum Sacerdotibus, 4. Reg. 23, 4. & *seq.* Auditis verbis legis perterritus & dolore percussus jubet consuli Prophetidem Holdam, *ibid.* c. 22, 11. & *seq.* comperit calamitates regno Juda impendentes, atque infidelem hunc populum Deo reconciliare nititur, *ibid.* v. 15. & *seq.* c. 23, 1. & *seq.* Josias movet adversus Ne. hao Regem Aegypti, & in praelio occumbit, *ibid.* v. 29. & 30. hujus Principis elogium, *Tom. II. Eccli. 49, 1. & seq.*
Josue seu **Osee** filius Nun, fit Dux Israëliti exercitus, *Tom. I. Exod. 17, 9.* strenuus hic Bellidux Amalecitas caedit, *ibid.* v. 13. & postea terram promissam explorat, *Num. 13, 9.* exaggerationes eorum, qui illum comitati fuerant, refellit, atque, quod populi murmuratio nes sedit, Dei omnipotentem am depradicat, *ibid.* c. 14, 6. & *seq.* à Deo eligitur ut Moysi succedat, qui iussu Dei partem auctoritatis & gloriae suae ei

ei quoque cedit, *ibid.* c. 27, 18. & *seq.* sub protectione Arcae Domini Jordanem transit, monumentumque erigit in perpetuum miraculosi hujus transitus memoriam, *Jos. 3, 3. & seq.* c. 4, 3. 8. 20. & *seq.* Deus insi urbem Jericho tradit, *ibid.* c. 6, 8. & *seq.* Josue à Gabaonitis se decipi patitur, ipsisque indulget, eà tamen conditione, ut Israëlitis serviant, c. 9, 15. & *seq.* eos postmodum ab hostium suorum oppressione liberat, & Solem stare jubet, ut victoria sua efficiatur omnibus numeris absoluta, c. 10, 19. & *seq.* Josue dividit terram Chanaan, urbesque deligit Tribui Levi cedendas, c. 14, 1. & *seq.* c. 21, 1. & *seq.* populum Israëliticum hortatur, ut fidelis Deo permaneat, c. 24, 22. & *seq.* tandem moritur, *ibid.* v. 29. & 30. Josue elogium, *Tom. II. Eccli. 46, 1. & seq.*
Josue (vid. *Jesui* 2.)
Ira, ira alterius cedendum potius quam repugnandum, *Tom. I. Gen. 27, 42. Tom. II. Prov. 22, 34. & c. 29, 22. Eccli. 8, 19. Tom. IV. Matb. 2, 13.*
Iracundia quantum mali pariat, *Tom. I. Gen. 4, 5. Tom. II. Prov. 12, 16. c. 14, 3. c. 15, 18. c. 17, 19. c. 19, 19. c. 21, 34. & c. 29, 22. Eccli. 7, 10. Eccli. 25, 22. c. 28, 6. & 14. & c. 30, 26. Tom. IV. Matb. 5, 22. Luc. 4, 28. Galat. 5, 20. Ephes. 4, 26. Coloss. 3, 8. Tit. 1, 7. Jac. 1, 19.
Iris, arcus caelestis, Patriarcha Noë indicatur tanquam signum foederis Domini, *Tom. I. Gen. 9, 13.*
Isaac filius Abrahæ & Saræ, promittitur S. Patriarchæ, & nascitur, *Tom. I. Genes. 18, 10. & 14.* item c. 21, 2. & 3. Deus illum ab Abrahamo exigit in sacrificium, c. 22, 2. Sufficit ei tamen servi sui submissio & obedientia, *ibid.* v. 12. Isaac ducit Rebecam, c. 24, 67. atque precibus suis ei fecunditatem impetrat, c. 25, 21. Deus ipsi duos dat filios, Esau & Jacob duarum multò diveriarum nationum parentes, *ibid.* v. 24. & *seq.* Regem Geraræ simulatione suà decipit, c. 26, 7. & 9. & postea cum eo foedus init, *ibid.* v. 28. & 31. Patriarcha Isaac benedicit Jacob filio suo natu minori, cum exclusione Esau natu majoris, secundum occultam providentiae divinae mandata, c. 27, 23. & *seq.**

Isai seu **Jesse**, filius Obed, & pater Davidis, *Tom. IV. Matb. 1, 5.*
Isaias filius Amos, Propheta in Juda, *Tom. III. Isai. 1, 1.* confirmat Achaz à duobus Regibus in suà Metropoli & regia urbe obiectum, c. 7, 3. & 4. dat ipsi suae liberationis signum promittendo ei Messiae ortum, *ibid.* v. 14. Ezechiae mortem annuntiat, *Tom. I. 4. Reg. 20, 1. & statim post sanationem miraculo confirmatam, ibid. v. 9. & 10.* huic Regi cladem Assyriorum revelat, *ibid.* c. 19, 7. & postmodum ipsum de vanitate suà objurgat, *ibid.* c. 20, 14. & 17. hujus Prophetae elogium, *Tom. II. Eccli. 48, 25.*
Ishobab seu **Ishabab** filius & successor Saulis in regno Israel, coronatur *Tom. I. 2. Reg. 2, 8. & 9.* & postmodum proditur ab Abner Belliduce suo, c. 3, 9. & *seq.* Ishobab occiditur in suo palatio à propriis suis Ministris, qui sceleris tui Davidi iustas dant penas, c. 4, 7. & 12.
Ismael filius Abrahæ & agar ancillae Saræ, *Tom. I. Gen. 16, 15.* è domo Patriarchæ ejicitur unà cum matre suà, c. 21, 10. Angelus eos in deserto consolatur, & afflictae matri promittit filium suum magni & numerosi populi patrem esse futurum, *ibid.* v. 17. & 18.
Ismael filius Nathaniae è regia Principum Juda stirpe oriundus, infidose trucidat Godoliam Judae Praefectum à Nabuchodonosore constitutum, *Tom. I. 4. Reg. 25, 25. & Tom. III. Jer. 41, 2. & 3.*
Israel nomen Patriarchae Jacob, ab Angelo Domini ipsi impositum, *Tom. I. Gen. 32, 24. & 28.*
Israëlites à Deo eliguntur, ut sint ipsius populus & hereditas, *Tom. I. Exod. 6, 7. & 8.* item *Levit. 20, 24. & 26.* ipsorum captivitas in Aegypto & miraculosa liberatio, *Deut. 9, 26. & 29.* (vid. *Aegyptus*.) iter Hebraeorum in deserto & castrorum metationes, *Num. 33, 3. 5. & seq.* Deus confirmat foedus suum cum Israël, atque inter fulgura & tonitrua ei Legis suae oracula revelat, *Exod. 19, 16.* Deus Moysi Legislatore suo iudiciorum & caeremoniarum regulas tradit, *ibid.* c. 21, 1. & *seq.* c. 25, 2. & *seq.* populus humiliter iussa Dei suscipit & gloriae ipsius vexillum erigit, *ibid.* c. 34, 3. & 7. Descriptio Arcae, Tabernaculi illius, & aliorum instrumentorum cultui Domini destinatorum, *ibid.* c. 25, 9. & *seq.* Israël beneficiorum Dei sui immemor, idolo vituli

aurei se turpiter prostituit, *ibid.* c. 32, 4. & *seq.* Moyses de monte redux legis tabulas confringit, *ibid.* v. 19. & reos morte damnat, *ibid.* v. 27. & *seq.* recensetur populus, & quædam praestabuntur in itinere per desertum observanda, *Num. 1, 2. & seq. c. 2, 2. & seq.* Principes Tribuum offerunt pro dedicatione Tabernaculi & Altaris, *ibid.* c. 7, 2. & *seq.* item v. 11. & *seq.* populus inquietus & nunquam contentus severas murmurationis suae dat prenas, *ibid.* c. 11, 1. Deus altera vice ei cornices mittit, ut saturetur, eique satisfiat, *ibid.* v. 31. & 32. excluditur ab ingressu terrae promissae, & caeditur ab Amalecitis, *ibid.* c. 14, 22. 23. & 45. Israël votum vovet Domino, ac de Chanaanis celebrem reportat victoriam, *ibid.* c. 21, 2. & 3. incidit in laqueos Madianitarum, & unà cum eis liberis & idololatriæ se prostituit, *ibid.* c. 25, 1. & *seq.* Deus praecipit Moysi, ut congreget populum suum & ultionem sumat de abominandis hiis ce alienigenis, *ibid.* v. 16. & *seq.* S. Legislator Josue socium regiminis populi sibi cooptat, eique exercitus imperium demandat, *ibid.* c. 27, 18. & *seq.* Israël non sine miraculo ducit Josue Jordanem transiunt, jamjam ex omnipotentis Dei protectione compendium facturi, *Jos. 3, 14. & seq.* circumciduntur & celebrant Pascha, *ibid.* c. 5, 3. 8. & 10. post captam urbem Jericho de cepti à Gabaonitis cum eis foedus ineunt, c. 9, 15. occupationem terrae promissae feliciter prosequuntur, eamque Dei iussu inter se partuntur, c. 12, 1. & *seq.* item c. 13, 1. & *seq.* Israël constitutus & stabilis in terra Chanaan beneficiorum à Domino sibi collatorum obliviscitur, & suam erga eum infidelitatem semper auct, *Judic. 2, 11. & 12. c. 3, 6. 7. & 12. c. 4, 1. c. 6, 1. c. 8, 33. c. 10, 6. c. 13, 1.* Deus populo suo Judices & liberatores dat, *ibid.* c. 3, 9. 10. 15. & *seq.* item v. 31. c. 4, 4. & *seq.* c. 6, 11. & *seq.* c. 7, 15. & *seq.* c. 10, 1. & 3. c. 11, 1. & *seq.* v. 8. 11. & 13. c. 13. c. 14. & 16. Philisthei in praevaricatorem hunc populum irrumpunt, eique arcam foederis gloriam Israël auferunt, 1. Reg. 4, 1. & *seq.* Israëlites possulant à Samuele Regem, & illum obtinent, 1. Reg. 8, 5. 19. & 22.

Nomina & Successiones Regum Israël ante & post divisionem Tribuum.

ante Divisionem.

- Saul.
- David.
- Salomon.

Post Divisionem.

I. Jeroboam I.	X. Jehu.
Tom. I. 3. Reg. 12, 20.	XI. Joachaz.
II. Nadab.	XII. Joas.
III. Baasis.	XIII. Jeroboam II.
IV. Elia.	XIV. Zacharias.
V. Zambri.	XV. Sellum.
VI. Amri.	XVI. Manahem.
VII. Achab.	XVII. Phaceia.
VIII. Ochozias.	XVIII. Phacee.
IX. Joram.	XIX. Osee, ultimus Rex Israël, 4. Reg. 18, 9. & 10.

Finis regni decem Tribuum, quod ducentis quinquaginta tribus annis subsistit, ab anno mundi 3030. usque ad 3283.

Issachar quintus Jacob & Lia filius, Patriarcha benedictione suà ipsi pacem & tranquillitatem promittit, *Tom. I. Genes. 49, 14.*
Ithamar quartus Aaronis filius consecratur

summus Sacerdos, *Tom. I. Num. 3, 2. & 3.*
Jubal filius Lamech & Adæ instrumentorum musicorum inventor, *Tom. I. Gen. 4, 21.*

Juda Regnum à decem Tribubus separat, solum conservat sacrae religionis depositum, *Tom. I. 3. Reg. 12, 19. & 27.*

Ordo & Successio Regum suorum à rebellionem decem Tribuum.

- I. Roboam. *Tom. I. 3. Reg. 11, 43.*
- II. Abia.
- III. Asa.
- IV. Josaphat.
- V. Joram.
- VI. Ochozias.
- VII. Athalia crudelis usurpatrix.
- VIII. Joas.
- IX. Amasias.
- X. Ozias.

- XI. Joathan.
- XII. Achaz.
- XIII. Ezechias.
- XIV. Manasses.
- XV. Amon.
- XVI. Josias.
- XVII. Joachaz.
- XVIII. Eliazim seu Joakim.
- XIX. Joachin seu Jechonias.
- XX. Mathanias seu Sedecias. *4. Reg. 25, 2. & seq.*

Finis Regni Juda à primo anno Regni Roboam mundi 3029. usque ad ultimum Sedeciae mundi 3416.

Judaea, provincia Palaestinae, sedes Tribus Juda, *Tom. II. 1. Esd. 1, 2. & seq. (vid. Jerusalem.)*

Judaei, ipsorum captivitas (vid. *Babylon*) ipsorum liberatio (vid. *Esdrae & Cyrus*) Judaei post suam captivitatem Reipublicae formam induunt, & reguntur à Sacerdotibus supremæ auctoritate praeditis, *Tom. III. 1. Mach. 2, 66.*

Judas filius Jacob & Lia peccat cum Thamar, quam non agnovit, sed profructum arbitratur, *Tom. I. Genes. 38, 15. & seq.* ad ignem eam condemnat, ipsique ubi melius edocetur, parit, *ibid. v. 24. & seq.* suam fidem pro fratre suo interponit, atque loco ipsius se ultro offert in mancipium, *c. 44, 32. & seq.* Jacob pater ejus spiritu propheticæ prædixit ipsi benedictur, & promittit sceptrum ante Messiae adventum ab ipso non fore auferendum, *c. 49, 10.*

Judas Machabeus filius Mathathiae, patri succedit in imperio populi Judaici, *Tom.*

III. 1. Machab. 3, 1. statim eximie fortitudinis suae illustre specimen edit clade Apollonii, & Seronis Belliducum Syriae, *ibid. v. 10. & seq. v. 23. & seq.* De Nicanore triumphat, at eum persequi abstinere ob reverentiam sancti diei Sabbati, *2. Machab. 8, 24. & seq.* ignaviam copiarum Simonis punit, & Judaeorum Apostatarum munitiones expugnat, *ibid. c. 10, 21. & 22.* juvenilis & precibus se ad pugnam comparat, & de Timotheo non sine miraculo triumphat, *ibid. v. 25. & seq.* Gorgiam vincit, atque jubet sacrificia offerri pro fidelibus, qui in praelio occubuerunt, *c. 12, 32. & seq. item v. 43. & seq.* Judas à suis militibus derelictus perit pugnant adversus Bachidem post multa edita invictae fortitudinis suae prodigia, *1. Mach. 9, 11. & seq.*

Judas Iscariotes Pseudo-Apostolus, de pretio Jesu Christi contrahit cum Phariseis, *Tom. IV. Luc. 22, 4. & 6.* ipsumque osculo prodit, *ibid. v. 47. & 48.* Hor-

rendus hic Deicide in desperationem agitur, & se ipsum laqueo suspendit, *Matth. 27, 5. & Act. 1, 18.*

Judas (vid. *Barthabas*.)

Judas Thaddaeus Jesu Christi Apostolus, ad omnes universi fideles scribit epistolam, *Tom. IV. Jud. v. 1.*

Judas Galileus caput sectae Judaicae adversus legitimas potestates rebellis, *Tom. IV. Act. 5, 37.*

Judex universi mundi est Deus (vid. *Deus*) Judicis officium & auctoritas, *Tom. I. Exod. 18, 13. & 21. c. 21. 1. & seq. c. 22, 1. & seq. & c. 23, 1. & seq. Lev. 19, 15. & c. 24, 11. & 23. Deut. 1, 13. & 16. c. 17, 1. & seq. c. 18, 15. c. 25, 1. & c. 27, 19. Jos. 7, 19. 1. Reg. 8, 1. & c. 12, 5. 2. Par. 19, 6. Tom. II. Psal. 81, 1. & seq. Prov. 18, 5. 19. c. 24, 23. & c. 28, 15. Eccl. 4, 5. c. 10, 1. & c. 42, 12. Tom. III. Isai. 5, 16. & c. 10, 1. Jer. 5, 26. Tom. IV. Luc. 18, 2. c. 23, 1. Joan. 7, 24. & c. 8, 15. Jac. 2, 4.*

Judices & Liberatores Israël rexerunt circa 310. annos, *Tom. IV. Act. 13, 20.* ipsorum nomina, & ordo successione eorum.

- I. Judex Othoniel, *Tom. I. Judic. 3, 9. & 11.*
Aliquot annorum anarchia.
- II. Aod.
- III. Samgar. De iis videndi in hoc Indice
- IV. Debbora & Barac. singuli eorum articuli.
- V. Gedeon.
- Abimelech titulum Regis Israël trium annorum spatio usurpat.
- VI. Thola.

- VII. Jair.
- VIII. Jephthe.
- IX. Abesam.
- X. Ahialon.
- XI. Abdon.
- XII. Samfon.
- XIII. Heli.
- XIV. Samuel. *Tom. I. 1. Reg. 10, 1.*

Finis Judiciarum potestatis ab Othoniele, anno mundi 2599. usque ad Regnum Saulis 2909.

Judicium perversum, *Tom. II. Eccl. 11, 9. Tom. IV. Matth. 7, 1. & c. 12, 7. Luc. 6, 37. & c. 7, 33. Joan. 7, 24. & c. 9, 16. Act. 28, 4. Rom. 2, 1. & c. 14, 4. & 13. 1. Cor. 4, 5. 1. Tim. 5, 21. Jac. 4, 11.* Judicium Dei extremum, & quemadmodum Christus in fine mundi judicaturus sit, *Tom. I. 1. Reg. 2, 10. & seq. (vid. dies novissimi.)*

Judicium debet procedere deliberatio & cognitio causae, *Tom. I. Gen. 3, 11. c. 11, 5. & c. 18, 21. Exod. 3, 8. & c. 23, 2. Deut. 13, 6. c. 17, 9. & c. 19, 18. Jos. 7, 19. & c. 22, 13. Judic. 20, 3. & 12. Tom. II. Prov. 18, 13. Eccl. 11, 7. Tom. III. Dan. 13, 51. 1. Mach. 7, 7. Judicium hominum (vid. *Opinio*.)*

Judicio, Judicabunt Sancti de hoc mundo, *Tom. II. Sap. 3, 8. & c. 5, 1. Tom. IV. Matth. 19, 28. 1. Cor. 6, 2. Jud. v. 14.*

Judith, illustris vidua Tribus Simeon, per orationem & penitentiam se comparat ad vincendum suae gentis hostem, *Tom. II. Judith. 9, 1. & seq.* animosa haec mulier in castra Holofernis se confert, *c. 10, 13. & 17.* pulchritudine & demissione sua statim illum exarmat, *c. 12, 16.* Holofernis omnino ipsi fudit, atque inde occasione ei praebet exequendi consilium suum, *c. 13, 3. & seq.* Judithi victricis à cuncto Israël benedicitur, & ipsa Holofernis Deo consecrat, *c. 13, 22. & seq. & c. 16, 23.*

Jupiter, divinitas nationum in Templo veri Dei ab impio Antiocho collocata; *Tom. III. 2. Mach. 6, 1. & seq. S. Bar-*

nabas post confirmatam miraculo missionem suam ab incolis Lystrae in Lycaonia Jupiter putatur, *Tom. IV. Act. 14, 11.*

Juro, Jurare quatenus liceat vel non liceat, & quam variis modis contingat, *Tom. I. Gen. 14, 22. c. 21, 24. c. 22, 16. c. 24, 3. c. 25, 33. c. 26, 3. & 31. c. 31, 53. c. 42, 15. c. 47, 3. & c. 50, 5. Exod. 13, 19. c. 20, 7. c. 22, 11. & c. 23, 13. Levit. 5, 4. & c. 19, 12. Num. 14, 21. & c. 30, 1. & seq. Deut. 6, 13. c. 7, 8. & c. 10, 20. Jos. 2, 12. c. 6, 22. c. 9, 15. & c. 23, 7. Judic. 21, 1. 7. & 18. 1. Reg. 14, 24. c. 19, 6. c. 24, 23. c. 25, 34. c. 28, 10. & c. 30, 15. 2. Reg. 3, 35. c. 19, 7. & c. 21, 2. & 17. 3. Reg. 1, 13. & 29. c. 2, 8. c. 8, 31. & c. 19, 2. 2. Par. 6, 22. c. 15, 14. & c. 36, 13. Tom. II. 1. Esd. 10, 5. 2. Esd. 10, 29. Judith. 1, 12. Job. 27, 2. Psal. 14, 4. 23. 4. 62. 12. 88. 4. 94. 11. 101, 9. & 109. 4. Eccl. 23, 9. & 17. Tom. III. Isai. 14, 24. c. 19, 18. c. 45, 23. c. 49, 18. c. 54, 9. & c. 65, 15. Jer. 4, 2. c. 5, 2. & c. 12, 16. c. 22, 5. c. 44, 26. & c. 51, 14. Osee 4, 15. Amos 6, 8. & c. 8, 7. Soph. 1, 5. Zach. 8, 17. Tom. IV. Matth. 5, 33. & c. 23, 16. 18. 20. & 21. Hebr. 6, 13. & 16. Apoc. 10, 6. Jurandum non est temere, nec per celum, nec per terram, nec per aliquid, quod in iis est, *Tom. IV. Matth. 5, 34. Jac. 5, 12.**

Justi, verè in hac vita reperiuntur, *Tom. IV. Luc. 1, 6. & c. 15, 7. Joan. 8, 36.*

& c. 17, 17. & 19. 1. Cor. 6, 11. Heb. 12, 23. & seq. 2. Petr. 2, 7. 1. Joan. 3, 1. & 7. Apoc. 3, 4. & c. 14, 5. (vid. *Peccatum*.)

Justitia, Justitiae summa perfectio non habetur in hac vita, in qua sine peccato non vivimus, *Tom. I. Gen. 6, 5. & c. 8, 21. Exod. 34, 7. Num. 14, 18. 3. Reg. 8, 46. 2. Par. 6, 36. Tom. II. Job. 4, 17. c. 9, 1. 15. & 20. & c. 25, 4. Psal. 13, 1. 50, 7. 52, 1. 129, 3. & 142, 2. Prov. 20, 9. Eccl. 7, 21. Sap. 12, 10. Tom. III. Isai. 64, 5. Jer. 2, 19. & 20. & c. 30, 11. Mich. 7, 2. Nab. 1, 3. Tom. IV. Matth. 6, 12. Luc. 17, 3. & 10. Rom. 3, 9. & 23. c. 7, 1. & seq. Galat. 3, 22. Ephes. 2, 3. 1. Joan. 1, 8. (vid. *Peccatum*.) Justitia nostra est per Christum, & primam justificationem, peccatorumque remissionem nulla praecedunt merita, *Tom. I. Gen. 15, 6. Tom. III. Isai. 45, 25. & c. 53, 8. & 12. Jer. 23, 6. & c. 33, 16. Dan. 6, 22. Habac. 2, 4. Zach. 9, 11. Tom. IV. Act. 10, 13. & c. 13, 39. Rom. 1, 17. c. 3, 22. & 24. c. 5, 18. c. 10, 4. & 1. Cor. 1, 30. Gal. 2, 16. c. 3, 11. & c. 5, 5. Philipp. 3, 9. Tit. 3, 7. 1. Petr. 3, 18.**

Justificatio, qua quis ex justo fit justior adscribitur bonis operibus, *Tom. II. Eccl. 18, 22. Tom. IV. Rom. 2, 13. Jac. 2, 21. & 24. Apoc. 22, 11.* Justificatio impii non solum fidei adscribitur, sed etiam aliis virtutibus, ut spei, *Rom. 8, 23. Charitati, Tom. I. Exod. 20, 6.*

Tom. II. Prov. 10, 12. Tom. IV. Luc. 7, 47. 1. Cor. 13, 4. Gal. 5, 6. 1. Petr. 4, 8. 1. Joan. 4, 7. 8. & 9. Timori, Tom. II. Eccl. 1, 27. & 28. Penitentiae operibus, Tom. II. Sap. 11, 24. Tom. III. Ezech. 18, 21. & 22. Tom. IV. Matth. 3, 2. & 8. Luc. 7, ubi ponitur exemplum Magdalenae, c. 15. exemplum filii prodigi, & c. 18. exemplum Publicani.

K.

Kedar (vid. *Cedar*.)
Kedron (vid. *Cedron*.)

L.

Labinus tertius Mefraeni filius, & pater Lybionum antiquorum Africæ populorum, *Tom. I. Genes. 10, 13.*

Laban filius Bathuel & frater Rebecca, amice & comiter suscipit procuratorem Abraham, *Tom. I. Gen. 24, 29. 31. & 32.* & ex ejus sermone voluntatem Domini statim intelligit, *ibid. v. 49. 50. & 51.* Jacob in Mesopotamiam ad avunculum suum Laban fugit, à quo teneret suscipitur, & cujus obsequio se mancipat, *c. 29, 18. & seq.* Laban nepotem suum Jacob fallit, eumque adigit altera adhuc vice Rachaelem mereri, *ibid. v. 23. & seq.* Jacob occultè illum Laban foveri & avunculi sui deserit, qui ejus defectione iratus illum persequitur, *c. 31, 17. & 23.* Deus prohibet Laban, ne nepoti suo Jacob quidquam mali faciat, eique inspirat, ut sedes cum eo ineat, *ibid. v. 24. & 44.* Jacob exprobrat avunculo suo Laban ingratitude suam, in monte Galaad reconciliationis suae monumentum erigit, *ibid. v. 48. & 52.*

Labor & dolor communis omnibus hominibus, *Tom. I. Genes. 3, 17. Exod. 20, 9. & c. 34, 21. Deut. 5, 13. Tom. II. Tob. 1, 19. 1. Esd. 127, 2. Prov. 6, 6. c. 10, 4. c. 14, 4. & c. 20, 4. Eccles. 5, 11. Eccl. 29, 9. Tom. IV. Joan. 21, 3. Act. 18, 3. & c. 20, 34. 1. Cor. 4, 12. Ephes. 4, 28. 1. Thess. 2, 9. & c. 4, 1. 2. Thess. 3, 8. & 12. Labor non datur sine Dei benedictione, *Tom. I. Gen. 3, 17. c. 26, 3. & 12. & c. 30, 27. Deut. 8, 18. Tom. II. Job. 42, 12. Prov. 10, 22. Eccl. 11, 6. Laboris manuum & agriculturæ laus & utilitas, Tom. II. Prov. 12, 11. c. 13, 4. c. 14, 23. c. 24, 27. & c. 28, 19.**

Labor, Laboranti merces debetur, *Tom. I. Lev. 19, 13. Deut. 24, 15. & c. 25, 4. Tom. II. Job. 4, 15. Eccl. 7, 22. & c. 34, 25. & 26. Tom. III. Jer. 22, 13. Malach. 3, 5. Tom. IV. Matth. 10, 10. Luc. 10, 7. 1. Cor. 9, 9. & 14. 1. Tim. 5, 18. Jac. 5, 4.*

Lacedaemon urbs Peloponnesi, Jonathan Machabeus cum ea foedus, quod prius cum summo Sacerdote Onia ipsa contraxerat, denuò init & renovat, *Tom. III. 1. Mach. 12, 3. & seq.*

Lachis urbs ad meridiem Tribus Juda, à Sennacherib frustra obsidetur, *Tom. I. 4. Reg. 19, 8.*

Labela, regio trans Jordanem, in quam Tribus Ruben, Gad & dimidia Manasse transferuntur à Teglathphalare Rege Assyriae, *Tom. I. 1. Par. 5, 26.*

Lacri vasa Sanctuarii attrectare non debent, nec rerum sanctarum ministerio quocumque modo se immiscere aut implicare, *Tom. I. Num. 1, 51. c. 3, 10. & c. 4, 15. 2. Reg. 6, 6. & 7. 2. Par. 26, 18. & 19.*

Laii urbs provinciae Rohob ad pedem montis Libani sita, incenditur & vastatur à viris ex Tribu Dan, *Tom. I. Judic. 18, 27.* deinde omnino instauratur à victoribus, qui in ea sedem figunt, eaque nomen suum imponunt, *ibid. v. 28. & 29.*

Lamech filius Mathusalem & pater Noe, *Tom. I. Gen. 5, 25. & seq.*

Lamech filius Mathusalem, à Cain oriundus, polygamiam sine ulla necessitate & dispensatione introducit, *Tom. I. Gen. 4, 18. & 19.*

Laodicia urbs Phrygiae ad Lycum fluvium, per fideles Colossenses epistolam à S. Paulo accipit, *Tom. IV. Coloss. 2, 1.*

Lapidib maritus Prophetidis Debborae judicis & liberatricis Israël, *Tom. I. Judic. 4, 4.*

Lasthenes Princeps Cretae studiosissimus defensor & primarius Demetrii Nicanoris Minister, provincia ipsi traditur ad Jonathan scribendi litteras immunitatis & libertatis, *Tom. III. 1. Mach. 11, 31. & 32.*

Lauda, laudandus Deus ante & post sumum cibum, *Tom. I. Deut. 8, 10.* (vid. *gratia*.) Laudare Deum pro merito non possumus, *Tom. II. Psal. 95, 4. 105, 2. 118, 164. 144, 3. Eccl. 43, 2. & 32.*

Laus, Laudes Deo canendae, *Tom. II. Psal. 46, 2. 146, 7. & 149, 1. Tom. III. Isai. 12, 4. Tom. IV. Ephes. 5, 19. Coloss. 3, 16. Hebr. 13, 15. Jac. 5, 13.*

Lazarus seu Eliazar frater Martha & Mariae, ad vocem Salvatoris è tumulo prodit post quatuor dierum sepulturam, *Tom. IV. Joan. 11, 17. 43. & 44.*

Lazarus ulceribus plenus, miseris & infirmis ulceribus oppellus, ad januam divitis Epulonius languet omni ope destitutus, *Tom. IV. Luc. 16, 20. & 21.*

Lebbeus cognomine Thadæus discipulus Christi, *Tom. IV. Matth. 10, 3.* appellatur Judas filius Jacobi, *Luc. 6, 16.*

Lebna seu Lebna urbs & locus castrorum populi Hebraici, invaditur & occupatur à Josue, *Tom. I. Jos. 10, 29. & 30.* jugum Regum Juda excutit, & ab Assyriis oblieditur, *4. Reg. 8, 22. & c. 9, 4. & c. 8, 3. Gal. 3, 13. & c. 4, 5. Ephes. 2, 13. Coloss. 2, 14. 1. Petr. 1, 11. & 18.*

Lia filia Laban natu major, per fraudem fit uxor Jacob, *Tom. I. Genes. 29, 23. & seq.* & postea felici fecunditate sua ejus meretur affectum, *ibid. v. 32. & 34.*

Libanus mons Syriam inter & Palaestinam praestantia cedrorum, quæ pretiosum sunt ipsius ornamentum, famosissimus, *Tom. I. 3. Reg. 5, 6.*

Liber seu Bacchus hallucinationis Deus tutelaris, cui jussu impii Antiochi sacrificare coguntur Judaei, *Tom. III. 2. Machab. 6, 7.*

Liber vita, *Tom. I. Exod. 32, 32. Tom. II. Psal. 68, 29. Tom. IV. Philipp. 4, 3. Apoc. 3, 5. c. 20, 12. & c. 21, 27.*

Libertum arbitrium etiam post lapsum in homine mansit, *Tom. I. Genes. 4, 7. Deut. 30, 19. Jos. 24, 15. Tom. II. Psal. 26, 9. Sap. 9, 10. Eccl. 15, 18. & 31, 10. 1. Cor. 3, 9. & c. 7, 37. cooperatur gratiae Dei, Tom. I. 1. Reg. 7, 3. 2. Paral. 12, 14. Tom. II. Psal. 9, 72. 13. Prov. 16, 1. & c. 9. Eccl. 2, 20. Tom. III. Isai. 1, 16. 17. & 18. c. 40, 3. c. 46, 8. c. 55, 6. & 7. Jerem. 3, 1. 12. & 22. c. 4, 3. 4. & 14. c. 7, 3. c. 18, 8. & c. 11, c. 25, 5. c. 26, 13. & c. 32, 15. Ezech. 18, 21. c. 22, 27. c. 28, 30. & 31. & c. 33, 14. 15. 16. & 19. Zach. 1, 3. Malach. 3, 7. Tom. IV. Matth. 3, 2. & c. 3, 12. 28. Luc. 3, 4. Joan. 1, 23. & c. 7, 37. Act. 3, 19. c. 8, 22. & c. 9, 6. Rom. 10, 13. 1. Cor. 3, 9. & c. 15, 10. 2. Cor. 7, 1. Ephes. 5, 14. Philipp. 2, 12. & 13. & c. 4, 13. Coloss. 1, 29. & c. 3, 9. & 10. 1. Tim. 4, 16. 2. Tim. 2, 21. Hebr. 4, 16. & c. 12, 12. & 13. Jac. 4, 8. 1. Petr. 1, 22. 1. Joan. 3, 3. Apoc. 3, 20.*

Libertas Evangelica, *Tom. IV. Joan. 8, 32. Rom. 6, 18. & c. 8, 2. & 21. Galat. 5, 13. 1. Petr. 1, 18. & c. 2, 6. & seq. 2. Petr. 2, 19.* Libertas prava & improbanda, *Tom. II. Job. 11, 12. Tom. III. Jerem. 34, 14. Osee 7, 16. Tom. IV. 2. Petr. 2, 18.*

ibi Israël vota fidelitatis sue coram Domino renovat, *ibid.* v. 6.
Martha filius Eleazar, pater Jacob avus Joseph Sponsi R. Virginis Mariæ, *Tom. IV. Matth. 1, 15. & 16.*
Marban Sacerdos Baal, coram idolo suo iussu Pontificis Jojadæ jugulatur, *Tom. I. 4. Reg. 11, 18.*
Marthas filius Joannis, Sacerdos Magnus de familia Joarib, in montem Modin secedit ad resistendum Antiocho Judæos crudeliter persequenti, *Tom. III. 1. Machab. 2, 1. 15. & 16.* Religio- nis vexillum erigit, sitque Dux verorum fidelium, *ibid.* v. 27. & *seq.* manda- ta & Ministros hujus Tyranni con- temnit, palamque se impieratum ipsius hostem proficitur, *ibid.* v. 19. & 20. Sacrilega Altaria everit, Pseudo-culto- res delet, & Judæorum apostatarum sanguine veri Dei honorem ulciscitur, *ibid.* v. 24. & 25. item v. 44. & 45. Marthas morti proximos filios suos exhortatur, ut viriliter pro lege Dei certent & vitam suam ponant &c. nec non filium suum Judam Principem exer- citus fidelis constituit, *ibid.* v. 49. & *seq.*
Marthas filius Simonis Machabæi dolo interficitur à Sororio suo in castro Doth, *Tom. III. 1. Machab. 16, 15. & 16.*
Marthas Discipulus Salvatoris proponitur à fidelibus, & sorte designatur successor Judæ proditoris in ministerio Aposto- lico, *Tom. IV. Act. 1, 26.*
Marthas filius Mavial & pater Lamech bigami, *Tom. I. Gen. 4, 18.*
Marthas seu Meribas filius Henoch & pater Lamech, propecta aetate su- pra ceteros homines eminet, *Tom. I. Gen. 5, 22. & seq.*
Matrimonium, *Tom. I. Gen. 2, 27. & 28.*

Mensis. Nomina mensium Hebræorum secundum ordinem anni sancti.

I. Nisan, qui responder mensi Martio.	
II. Iar, qui respondet mensi Aprili.	
III. Sivan —————	Majo.
IV. Tamnuz —————	Junio.
V. Ab —————	Julio.
VI. Elul —————	Augusto.
VII. Tizri —————	Septembri.
VIII. Marischevan —————	Octobri.
IX. Casleu —————	Novembri.
X. Thebet —————	Decembri.
XI. Sebat seu Sabat —————	Januario.
XII. Adar —————	Februario.

Secundum ordinem anni civilis primus mensis Hebræorum est Tizri seu September, & ultimus retrogradiendo est Elul seu mensis Augustus, vid. præfationem nostram.

Mensura. Mensura, qua mensi fuerimus, remeitur nobis, *Tom. I. Exod. 21, 23. Judic. 1, 7. 1. Reg. 15, 33. 2. Reg. 22, 25. Tom. II. Psal. 17, 21. Prov. 22, 23. Tom. III. Isai. 33, 1. c. 65, 6. & c. 66, 4. Jer. 50, 15. & 29. & c. 51, 49. Esch. 16, 59. Joel. 3, 7. Tom. IV. Matth. 7, 2. Marc. 4, 24. Luc. 6, 38. Mensura & pondera debent esse justa, *Tom. I. Levit. 19, 35. Deut. 25, 13. Tom. II. Prov. 16, 11. & c. 20, 10. Tom. III. Esch. 45, 10. Mich. 6, 11. Amos. 8, 5.*
Merari filius Levi, *Tom. I. Num. 3, 17.* Meraritarum officium, *ibid.* v. 33. & c. 4. 42.
Merces deberet operibus, *Tom. I. Genes. 4, 7. & c. 15, 1. Tom. II. Psal. 118, 112. Prov. 11, 18. Sap. 5, 16. & c. 10, 17. Eccli. 2, 8. c. 11, 24. c. 18, 22. c. 36, 18. Tom. III. Isai. 3, 10. Jer. 31, 16. Tom. IV. Matth. 5, 12. c. 6, 1. & c. 20, 8. Marc. 9, 40. Luc. 6, 35. & c. 10, 7. Joan. 4, 36. Rom. 4, 4. 1. Cor. 3, 8. 1. Tim. 5, 18. Apoc. 22, 12.
Mercurius filius Jovis eloquentiæ & do- ctrinæ tutelaris Deus, cives Lystræ S. Paulum pro Mercurio habent, *Tom. IV. Act. 14, 11.*
Merita operum, *Tom. II. Eccli. 18, 31. c. 16, 15. & c. 38, 18. (vid. Opera.)*
Merob filia Saulis Davidi promittitur, &**

Hadrieli filio Berzellai datur, *Tom. I. 1. Reg. 18, 17. & seq.*
Merodach antiquus Rex Babylonis, post mortem suam à populo suo ut Deus colitur, *Tom. III. Jer. 50, 2.*
Merom (vid. aqua.)
Merom Regio Torrenti Cifon vicina, sub- jicitur anathemati, quia ejus habitatores renuerunt auxilium ferre fratribus suis contra Sisaram, *Tom. I. Judic. 5, 23.*
Mesa Princeps Moabita Regni Israëli tri- butarius adversus Joram rebellat, *Tom. I. 4. Reg. 3, 4. & 5.*
Mesopotamia provincia inter Euphratem & Tigridem sita Abrami nativitate celebris, *Tom. I. Genes. 24, 4. & seq.*
Mesraim seu Misraim filius Cham, fundator Ægypti, *Tom. I. Genes. 10, 6.*
Messias (vid. Christus.)
Micha filius Miphiboseph, *Tom. I. 2. Reg. 9, 12.*
Michas filius Jamla Propheta Domini, quorundam impostorum adulationibus obfistit, & audebat Regi Achab immi- nentes ipsi calamitates annuntiat, qui eum propterea in vincula conjicit & ad panem doloris redigit, *Tom. I. 2. Paral. 18, 7. 16. & seq.*
Michas Minorum Prophetarum duodeci- mus, imperium Messie, & Ecclesiæ ipsius institutionem prædicat, *Tom. III. Mich. 4, 1. & seq.*

Melcha filia Aran, soror Loth, uxor Na- chor & nephis Abrahami, *Tom. I. Genes. 11, 29. & c. 22, 20.*
Melchias multas domos in Jerusalem ædi- ficat, & zeli sui illustria edit specimina pro hujus urbis infamiatione, *Tom. II. 2. Esd. 3, 30.*
Melchisedech Rex Salem Magnus Sacerdos Altissimi & figura Messie, *Tom. II. Psal. 109, 4. Tom. IV. Hebr. 5, 6. & 7.* Benedicit Abram victori, & in gratiarum actionem Deo exercituum panem & vi- num offert, *Tom. I. Genes. 14, 18. & seq.*
Mello vallis iussu Salomonis ingestâ humo coæquata, occasione Jeroboamo tri- buit rebellandi, *Tom. I. 3. Reg. 11, 27.*
Mendacium, *Tom. I. Gen. 3, 4. c. 37, 19. & c. 39, 17. Levit. 19, 11. 2. Reg. 1, 2. & 7. 4. Reg. 5, 25. Tom. II. Prov. 6, 19. & c. 12, 22. Sap. 1, 11. Eccli. 7, 13. c. 20, 26. & 28. & c. 25, 4. Tom. III. Ose. 4, 2. Tom. IV. Joan. 8, 44. Act. 5, 4. & 8. Ephes. 4, 25. Co- loss. 3, 9. (vid. Testimonium.)
Meneias frater Simonis Benjamitæ, usur- patorem Jason prodit, eique precii au- ctione summi Sacerdotii dignitatem au- fert, *Tom. III. 2. Machab. 4, 23. & 24.* Ignominiosè Sacerdotio ipoliatur, vasa Templi vendit, & mortem summi Sa- cerdotis Oniæ ab Andronico emittit, *ibid.* v. 29. & *seq.* Judæorum & Gen- tilium horror & abominatio factus, & re sua fore arbitratu religionem suam & patriam prodere ad merendam pro- tectionem omnium Tyrannorum nefan- dissimam, c. 5, 15. Scelestus vir iste im- pietatibus suis cumulum addit, quarum cum ignominia pœnas luit iussu An- tiochi necatus & in aggestum cinerum dejectus, c. 13, 3. & *seq.**

Michael Archangelus Domini & Princeps celestis exercitus, draconem vincit *Tom. IV. Apoc. 12, 7. & seq.*
Michas ex Tribu Ephraim divitis sed super- stitiæ cujusdam viduæ filius, idolis matris suæ altare domesticum erigit, *Tom. I. Judic. 17, 1. & seq.* Sexcenti viri Tribus Dan ingrediuntur domum Michæ, eique Sacerdotem suum unâ cum idolis auferunt & abducunt, *ibid.* c. 18, 18. & *seq.*
Michol filia Saulis & uxor Davidis, eum furor patris sui Saulis subtrahit, *Tom. I. 1. Reg. 19, 11. & seq.* à quo ipsa Davidi auferunt, sed postmodum ei red- ditur ab Isoboseph, *ibid.* c. 25, 44. 2. Reg. 3, 14. & 15. Arrogans hæc mulier ex- probat Davidi fervorem & simplicita- tem suam in sollemnitate translationis Arcæ, *ibid.* c. 6, 15. & 16.
Mileus urbs Joniæ, in qua S. Paulus Episcopum & Presbyteros Ecclesiæ Ephe- sine hortatur ad vigilantiam, *Tom. IV. Act. 20, 15. & seq.*
Miliso (vid. Bellum.)
Ministri. Ministri etiam malorum operâ uti dignatur Dei bonitas, *Tom. IV. Matth. 7, 22. Marc. 9, 38. Luc. 9, 49. quos & jurec audiri, Matth. 23, 3.*
Mephobese seu Meribas filius Jonathæ, ad aulam Davidis accedit, & ad men- sam

sam Regis admittitur, *Tom. I. 2. Reg. 9, 6. & 7.* injustè accusatus à servo suo Sibâ, cogitur innocentiam suam tueri & criminationem diluere, necnon cum perfido isto servo suo facultates suas dividere, *ibid.* c. 19, 27. & *seq.*
Miracula operatur Deus per Sanctos & eo- rum reliquias (vid. Sancti & Reliquiæ.)
Misael seu Misac unus ex tribus pueris Hebræis in fornacem ardentem præci- pitatis, *Tom. III. Daniel. 3, 20. & seq.*
Miserordia. Misericordiæ opera proximo exhibenda, *Tom. I. 1. Reg. 15, 6. 2. Par. 28, 9. & 15. Tom. II. Psal. 111, 5. & 9. Prov. 24, 21. & 31. & c. 19, 7. & 17. Eccli. 4, 2. & 29. & c. 35, 13. Tom. III. Isai. 58, 7. Ose. 6, 11. Mich. 6, 8. Zach. 7, 9. Tom. IV. Matth. 5, 7. c. 9, 13. c. 10, 41. c. 18, 33. c. 25, 41. Marc. 9, 40. Luc. 6, 35. c. 11, 33. Rom. 12, 13. Galat. 6, 12. Coloss. 3, 12. 1. Tim. 5, 10. (vid. Bonitas Dei, Charitas & Eleemosyna.)
Missa. Sacrificium Missæ olim prædictum & prænuntiatur, *Tom. I. Lev. 26, 9. & seq. Tom. II. Psal. 22, 5. & 109, 4. Tom. III. Isai. 2, 2. & 3. c. 19, 19. & 20. c. 56, 7. c. 61, 6. c. 66, 19. & seq. Jer. m. 31, 31. c. 33, 16. & seq. Dan. 12, 11. Amos 9, 11. Malach. 1, 10. & 11. Missæ sacrificium per varias fi- guras Veteris Testamenti significatur, *Tom. I. Genes. 14, 18. Exod. 12, 5. & 24. c. 29, 2. & 15. Levit. 2, 1. & 13. c. 3, 12. c. 4, 23. c. 5, 7. & c. 11, 6. 25. c. 9, 8. c. 14, 4. c. 16, 3. & c. 19, 21. Num. 15, 24. & c. 18, 17. 1. Reg. 21, 4. 3. Reg. 19, 6. 4. Reg. 4, 41. Tom. III. Dan. 8, 12. appellaturque jure sa- crificium, *Dan. 11, 31. & c. 12, 11.* nec interibit offerens sacrificium, *Jer. 35, 18. & 21. Missæ sacrificium à Christo institutum, Tom. IV. Luc. 22, 19. & c. ejus discipulis ultimum, Act. 12, 2. λειτουργία δ' αὐτοῦ.* Missæ sa- crificii mentionem facit S. Paulus, *1. Cor. 10, 16. & c. 11, 23. & seq.*
Mitridates filius Gazabat, iussu Cyri tem- pli thesauros restituit, *Tom. II. 1. Esdr. 1, 7. & 8.*
Mitridates subscribit epistolam accusatio- nis ad Regem Persarum contra Judæos scriptam, *Tom. II. 1. Esdr. 4, 7.*
Moab filius Loth & filia ipsius natu maio- ris, & pater populorum, qui ipsius no- men gerunt, *Tom. I. Genes. 19, 37.*
Moabita populi sedem habentes ad littora torrentis Arnon ad Orientem Jordanis in perpetuum excluduntur ab Ecclesiâ Domini, *Tom. I. Deuter. 23, 3.* cum Madianitis conspirant in perniciem He- bræorum, eosque ad idololatriam & turpissimam flagitia inducunt, *Num. 25, 1. & seq.* David persequitur Moabitas & imperio suo subijcit, *2. Reg. 8, 2.*
Modin in Tribu Dan, ed se recipit Ma- thias, *Tom. III. 1. Machab. 2, 1.*
Moloch seu Melchom abominandum ido- lum, cui se prostituere solent Israëlites, & in ejus honorem proprios liberos sacrificant, *Tom. I. Levit. 18, 21. c. 20, 2. & seq.* Salomon ei templum ædifi- cat, & Manasses ei proprium filium offert in holocaustum, *3. Reg. 11, 7. 4. Reg. 23, 10.*
Mons olivæ (vid. Olivæ.)
Morbus (vid. Egrotatio.)
Moria locus templi Jerusalemiani, *Tom. I. 2. Paral. 3, 1.*
Mors est pena peccati, *Tom. I. Genes. 2, 17. & c. 3, 19. Tom. IV. Rom. 5, 12. & 17. & c. 6, 23. 1. Cor. 15, 21. Ephes. 2, 2. Coloss. 2, 13. 1. Tim. 5, 6. Jac. 1, 15.* Mors & certus dies mortis omni homini constitutus est, *Tom. I. Deut. 31, 14. Jos. 23, 14. 1. Reg. 26, 10. Tom. II. Job. 14, 5. Psal. 88, 49. Eccli. 3, 3. c. 8, 8. & c. 9, 5. Eccli. 17, 3. & c. 41, 1. Tom. IV. Joan. 7, 30. & c. 8, 20. Rom. 5, 12. & c. 6, 23. Heb. 9, 27.* Mortis hora incertissima, *Tom. II. Ec-****

clef. 9, 12. Tom. IV. Matth. 24, 43. Luc. 12, 40. 1. Thessal. 5, 2. 2. Thessal. 2, 2. Jacob. 4, 13. Mors corporis est iustis quasi somnus quidam & dormitio, *Tom. I. Deuter. 31, 16. 3. Reg. 2, 10. c. 11, 21. & c. 43, 14. 20. Tom. II. Sapient. 3, 3. Tom. IV. Matth. 9, 24. Joan. 11, 11. Act. 7, 59. & c. 13, 36. 1. Cor. 11, 29. 1. Thessal. 4, 13.* Mortem nostram suâ morte devicit Christus, *Tom. III. Isai. 25, 8. Ose. 13, 14. Tom. IV. Rom. 6, 9. 1. Cor. 15, 54. 2. Tim. 1, 10. Hebr. 2, 14. Apoc. 21, 4.* Mortem qui sibi intulerint, *Tom. I. Judic. 9, 54. & c. 16, 29. 1. Reg. 31, 4. 2. Reg. 17, 23. 3. Reg. 16, 18. Tom. III. 2. Mach. 10, 13. & c. 14, 41. Tom. IV. Matth. 27, 5. Act. 1, 18.*
Mortui. Mortuos lugere quatenus permit- tatur, aut prohibeatur, *Tom. I. Levit. 19, 28. Deut. 14, 1. & c. 34, 8. 2. Reg. 1, 11. c. 3, 32. c. 10, 2. c. 12, 16. c. 14, 2. c. 19, 1. & c. 21, 10. & 13. Tom. II. Eccli. 22, 10. & c. 38, 16. Tom. III. 1. Machab. 9, 20. c. 12, 52. & c. 13, 26. Tom. IV. Luc. 7, 13. Joan. 11, 33. Act. 8, 2. & c. 9, 39.* Mortui ad vitam revocantur, *Tom. I. 3. Reg. 17, 20. & seq. 4. Reg. 4, 33. & c. 13, 21. Tom. IV. Matth. 9, 25. & c. 27, 52. Marc. 5, 41. Luc. 7, 13. & c. 8, 54. Joan. 11, 43. Act. 9, 40. & c. 20, 10.* Mortuorum sepultura (vid. Sepeliendi mortui.) Mortuorum suffragia (vid. Purgatorium.)
Mesoch sextus Japheth filius & pater Mo- scovitarum, *Tom. I. Genes. 10, 2.*
Moyfis filius Amran & Jochabed, in ripa Nili exponitur, & servatur tenebræ filia Pharaonis, *Tom. I. Exod. 2, 3. & seq.* Ægyptium, qui Hebræum per- cutit, trucidat, & fugit in regionem Madian, ubi Sephoram filiam Jethro ducit uxorem, *ibid.* v. 12. 15. & 21. Deus Moyfi apparet in rubo ardente, & mittit eum in Ægyptum ad liberan- dum populum suum, c. 3, 2. 10. & *seq.* se coram Pharaone sistit, is ei re- sistit & ad ejus miracula induratur, c. 7, 10. & *seq.* Tyrannum hunc do- nat & regnum ipsius terribilissimis pla- gis ferit, *ibid.* v. 20. & 21. c. 8, 6. 17. 24. c. 9, 6. 10. 23. & *seq.* c. 10, 13. & *seq.* v. 22. & 23. & c. 12, 29. Pha- rao territus & victus exterminatione primogenitorum, præcipit Moyfi, ut populum suum ex Ægypto abducatur, c. 12, 31. & *seq.* Moyfes populum cap- tivitate & servitute liberatum ducit, eique viam aperit per medium Maris rubri, c. 14, 21. & 22. Canticum gratiarum actionis post miraculosum hunc transitum, c. 15, 1. & *seq.* Moy- ses tollit manus in celum, & Belliduci suo Josue victoriam de Amalecitis à Deo impetrat, c. 17, 11. & *seq.* Jethro socerum suum in deserto cum omni re- verentia & comitate suscipit, ejusque consilio circa partitionem regiminis ac- quiescit, c. 18, 5. & *seq.* Deus ipsi revelat Oracula Legis suæ, illique ea in tabulis lapideis inscribit, c. 19, 18. & *seq.* S. Legislator populi idololatriâ iratus, tabulas Legis frangit, & effundi jubet reorum sanguinem in castris ad refarciendam injuriâ Divinæ Majestati hac idololatriâ illatam, c. 32, 19. 27. & *seq.* novæ accipit tabulas Legis, & videt radios gloriæ Domini, qui vultu suo imprimuntur, c. 34, 1. 2. 28. & *seq.* rebellionem Core sustinet & fugit in tabernaculum ad evitandum populi furorē, *Num. 16, 1. & 2. item v. 41. & seq.* percussus petram suspicatur; ipsiusque dissidentia eum immutabiliter à terrâ promissâ excludit, *ibid.* c. 20, 10. & *seq.* in successorem de manu Do- mini accipit Josue, & potestatis suæ partem, ac postmodum totam suam auctoritatem in eum transfert, c. 27, 18. & *seq.* & c. 31. 3. & 14. ordinem &

formulam benedictionum & Anathemæ- rum, quæ post transitum Jordanis pronuntiari debent, præscribit, *Deut. 27, 12. & seq.* Terram promissam consi- derat, & postmodum moritur, *ibid.* c. 34, 4. & 5. Moyfis elogium, *Tom. II. Eccli. 45, 1. & seq.* Moyfes præ- tens est in transfiguratione Salvatoris super montem Thabor, *Tom. IV. Matth. 17, 3.* Dæmon de corpore ipsius alter- catur cum S. Michæle Archangelo, *Juda. v. 9.*
Mulier (vid. Femina.)
Mundi corde, *Tom. II. Psal. 23, 4. 50, 12. & 72, 1. Tom. IV. Matth. 5, 8. 1. Petr. 1, 22.*
Mundities interior & exterior commenda- tur, *Tom. IV. Matth. 23, 25. Luc. 11, 39. 2. Cor. 7, 1.*
Mundus, ipsius creatio, *Tom. I. Genes. 1, 1. & seq.*
Murmuratores, quos imitentur, & quæ illis pœna metuenda, *Tom. I. Exod. 14, 11. c. 15, 24. c. 16, 2. 7. & 8. & c. 17, 2. Num. 11, 1. & seq. c. 12, 1. 9. & 10. c. 14, 2. 27. & seq. c. 16, 3. c. 17, 13. c. 20, 2. & c. 21, 5. & seq. Deut. 1, 27. Jos. 9, 18. Tom. II. Judic. 8, 10. Sapient. 1, 11. Tom. IV. Matth. 20, 12. Luc. 15, 2. & c. 19, 7. Joan. 6, 41. Act. 6, 1. 1. Cor. 10, 10. Jud. v. 16.*
Musca divinitus Philistinorum (vid. Beel- zebub.)
Myfia provincia Asiæ minoris, inter Phry- giam, Hellepontum & Bithyniam, ab Apostolo Paulo Evangelium suscipit, *Tom. IV. Act. 16, 7.*

N.

Nabal seu Nabalot urbs Tribus Zabulon habitata à Chananeis eidem Tribu tri- butariis, *Tom. I. Judic. 1, 30.*
Naama Ammonitis uxor Salomonis & mater Roboam, *Tom. I. 3. Reg. 14, 21.*
Naaman militum Præfectus apud Benadad Regem Syriæ, uxor consilio puellæ Hebrææ, & venit Samariam, ut à Pro- pheta lepræ suæ curationem obtineat, *Tom. I. 4. Reg. 5, 1. 2. & 3.* Elifaeus missus ad eum uno ex suis discipulis præcipit illi, ut in aquis Jordanis septies se lavet, *ibid.* v. 10. Naaman tam parum urbanâ Prophætæ acceptione ir- ritatus, iussu ipsius contemnit & reced- dit, *ibid.* v. 11. & 12. servi sui acce- dunt ad eum, ipsique mandato Pro- phætæ ultro obedire perfradent, *ibid.* v. 13. Naamaan è Jordane egreditur cum novâ carne, & in grati animi sui significationem munera Prophætæ frustra offert, *ibid.* v. 14. & *seq.* verum Deum adorat, & terrâ populi ipsius duos mu- los onerat, ad ei in Syriâ altare eri- gendum, *ibid.* v. 17. Naaman grâ- se à Giezi decipi finit; Propheta sacri- legum hunc servum suum ad gestandam unâ cum omnibus suis posteris itius Belliducis lepram statim condemnat, *ibid.* v. 21. & *seq.*
Naarias filius Jethi, cum quingentis viris Tribus Simeon persequitur Amalecitas, & in montibus Seir infidelis hujus po- puli reliquias delet, *Tom. I. 1. Paralip. 4, 42. & 43.*
Naas Rex Ammonitarum, factâ in regio- nem Galaad irruptione urbem Jabez ob- siderat, *Tom. I. 1. Reg. 11, 1. hujus urbis civium deditionis conditiones respuit, & nonnisi pacto dexteram amittendi oculum, ut sic ad pugnandum evadant inepti, vitam ipsi concedere vult, ibid. v. 2. obfessi oppugnationis dilationem ab ipso impetrant, & interea temporis à Saule implorant auxilium, ibid. v. 3. & seq. Novus Rex iste universo Is- râel collecto hostem in suis castris ag- greditur, ibid. v. 7. & seq. Naas ex- ciditur & omnis ejus exercitus interre- ctione deletur, ibid. v. 11.*

Nass prioris filius fœdus inquit cum Davide, qui accepto mortis ipsius nuntio dolet, *Tom. I. 2. Reg. 10. 2.* Hanc ipsius filius & successor Legatus Davidis, qui eum nomine suo super patris ipsius interitu consolantur, contumelia afficit, *ibid. v. 4.*

Naboth primus Ismaëlis filius & Nabuthæorum Arabum pater, *Tom. I. Genes. 25. 13.*

Nabal vir ditissimus sed inhumanus ac insipiens, despicit Davidem, atque servos ipsius iniuriis affectos ad eum remittit, *Tom. I. 1. Reg. c. 25. 2. & 3. item v. 5. & seq.* David aded arroganti & inhumanæ agendi ratione commotus, injuriam ulcisci parat, at oratione Abigail dicti Nabal uxoris pacatus, ei parcat, *ibid. v. 13. 18. 21. & seq.*

Nabar ex Tribu Ephraim, pater Jeroboami primi Regis decem Tribuum, *Tom. I. 3. Reg. 11. 26.*

Nabo idolum & Oraculum Babyloniorum contereatur, & erit turpe onus iumentorum, *Tom. III. Isai. 46. 1. & 2.*

Naboth Jezraelita ex civitate Jezrael, hæreditatem patrum suorum Regi Achab vendere constanter renuit, *Tom. I. 3. Reg. 21. 1. 2. & 3.* Rex hac denegatione offensus & tristis, merorem suum uxori suæ Jezabel aperit, quæ vineam Naboth ipsi se tradituram spondet, *ibid. v. 4. & seq.* impia & crudelis hæc mulier Optimates contra Naboth corripit, atque ipsius sanguinis pretio ejus vineam occupat, *ibid. v. 8. & seq.*

Nabuchodonosor Rex Assyriæ omnem terram sui imperio subicere cogitat, *Tom. II. Judith 2. 1. 2. & 3.* hujus consilii executio Holoferni demandatur, *ibid. v. 5. & 6.* hic adversus Judæos movet, atque inter manus Judith caput suum unâ & gloriam Regis sui relinquit, *ibid. c. 13. 8. & seq.*

Nabuchodonosor Magnus filius & successor Nabopolassar Regis Babylonis, initium regni sui clade Joskim & tristi templi Jerosolymitani depopulatione reddit illustre, *Tom. I. 2. Paral. 36. 6. & 7.* Regis Juda, qui ei tributum pendere renuit, rebellionem punit, & terribiles ei & regno ipsius intentatas à Domino ruinas plene exequitur, *4. Reg. 24. 1. & seq. Tom. III. Jerem. 22. 24. & seq.* Nabuchodonosor Jechoniam throno deiecit, eumque catenis vindictam unâ cum potiori populi sui parte Babylonem transfert, *Tom. I. 4. Reg. 24. 14. & seq. Tom. III. Jerem. 22. 24. & seq.* quartâ & ultimâ vice in Judæam contra Sedeciam movet, & omnimodâ templi & urbis Jerusalem eversionem finem huic regno imponit, *Tom. I. 4. Reg. 25. 1. & seq. item v. 9. & seq.* Nabuchodonosor plurimum Prophetæ Jeremie rationem habet, *Tom. III. Jerem. 39. 11. & seq.* & Daniele in Aula suâ educari jubet, *Daniel. 1. 6.* de impotentia Magorum suorum convictus, contra eos sententiam mortis pronuntiat, & postmodum Daniele consulit, qui ei visionis suæ mysterium explicat, *ibid. c. 2. 12. 13. 30. & seq.* Rex in terram cadens juvenem Prophetam adorât, atque ut ei hostiæ & incensum sacrificetur præcipit, *ibid. v. 46.* simulque eum rogat, ut imperii sui curam gerere velit, *ibid. v. 47. & seq.* Nabuchodonosor statum erigit, & adorationis illius decretum per præconem promulgari jubet, *ibid. c. 3. 1. 4. & seq.* tres adolescentes Hebræi impio huic decreto morem gerere detestantes condemnantur & præcipitantur in fornacem ardentem, *ibid. v. 12. & seq.* quos reveritis ignis Chaldaeos comburit, & Tyranno iniecit terrorem, *ibid. v. 48. & seq.* Nabuchodonosor forte Omnipotentis & veri Dei brachium sentiens illum adorât, atque in illius honorem edictum promulgat, *ibid. v. 91.*

& seq. Daniel minas Domini ipsi explicat, & Princeps iste à societate humana ejus & expulsus, nec non ad terribilem & ignominiosam bestiarum conditionem reductus illarum divinarum minarum effectuum experiri cogitur, *c. 4. 17. & seq. item v. 28. & seq.* Nabuchodonosor pristinum statum suum & magnitudinem recuperat, atque veræ poenitentiae signa edit, *ibid. v. 31. & seq.*

Nabubai seu **Nabathai** populi Arabiæ Judæorum amici, *Tom. III. 1. Machab. 5. 25.* à quibus Jonathan Machabæus instrumenta bellica mutuat, *ibid. c. 9. 35.*

Nabuzardan Nabuchodonosoris exercituum supremus Dux, domum Dei destruit & devastat, omniâque flammâ & ferro delet in Jerusalem, *Tom. I. 4. Reg. 25. 8. 9. & 10.* tristes populi reliquias transfert Babylonem, *ibid. v. 11.* nec non Jeremiam Prophetam in libertatem assertit, *Tom. III. Jerem. 40. 1. & seq.*

Nachor filius Sarug & pater Thare, *Tom. I. Genes. 11. 22. & seq.*

Nachor filius Thare & frater Abrami, *Tom. I. Genes. 11. 25. & 26.*

Nadab filius Aaronis, & frater Abiu, percutitur à Domino, quia ipsi cum alieno igne thus offert, *Tom. I. Levit. 10. 1. & 2.*

Nadab filius & successor Jeroboami primi decem Tribuum Regis, in impiis patris sui viis incedit, & quemadmodum ille, impia quæque perpetrât, *Tom. I. 3. Reg. 15. 25. & 26.* laqueis ei à Baala structis involvitur, & in obliuione Gebethon vitam & coronam amittit, *ibid. v. 27. & 28.*

Nababiel locus castrorum populi Hebræici in deserto, *Tom. I. Num. 21. 19.*

Nabasson filius Aminadab Princeps & Caput Tribus Juda, primam solemnem oblationem facit Tabernaculo Domini, *Tom. I. Num. 7. 12. & seq.*

Nabum duodecim minorum Prophetarum septimus, exitum Nives annuntiat, *Tom. III. Nabum 1. 1. & seq.*

Naium urbs Palestinæ reusitatione univivæ afflictæ filii celebris, *Tom. IV. Luc. 7. 11. & seq.*

Nanea Dea Elymaidis in Perside, à suis cultoribus defenditur contra Antiochum, qui frustra conatur templi ipsius thesauros auferre, *Tom. III. 1. Machab. 6. 1. & 2. Mach. 1. 13. & seq.*

Nathan Propheta Domini Davidi adhærens, pia hujus Regis, qui Domino templum edificare meditatur, consilia laudat, *Tom. I. 2. Reg. 7. 3. & simul ei significat, horum suorum consiliorum executionem reservatam esse filio & successoris suo, ibid. v. 13.* à Domino jubetur huic Principi homicidii simul & adulterii reo justitiæ & paulo post misericordiæ divinæ annuntiare decretum, *c. 12. 1. & seq. item v. 13.* Propheta iste Davidi significat consilium Adoniæ, & filium ejus Salomonem jussu ipsius ungere & coronare festinat, *3. Reg. 1. 23. & seq. item v. 32. & seq.*

Nathan filius Davidis & Bethiabæ, *Tom. I. 2. Reg. 5. 14.*

Nathan delegatur ad Eddo in montibus Caspitis democrantem, & postmodum comitatur Esdras euntem in Jerusalem, *Tom. II. 1. Esdr. 8. 17. & 31.*

Nathanael Princeps Tribus Issachar, offert solemnitatem in deserto pro dedicatione Altaris, *Tom. I. Num. 7. 18. & seq.*

Nathanael Legis Doctor, mittitur à Josaphat in omnes Regni sui civitates, ut populos instruat, *Tom. I. 2. Paral. 17. 7. & 9.*

Nathanael pius Israëlita, Messiam cognoscere desiderat, & ad eum adducitur à Philippo, *Tom. IV. Joan. 1. 45. & seq.* Jesus laudat ipsius simplicitatem, *ibid. v. 47.* & post resurrectionem suam ei se manifestat, *c. 21. 2.*

Nathanias Princeps stirpis Regiæ Juda, & pater Itmaëlis Godoliz interfectoris, *Tom. I. 4. Reg. 25. 23.*

Nathan Melch Minster Manassis Regiæ Juda, curam gerit curium, quos impius hic Princeps Soli dedicavit, *Tom. I. 4. Reg. 23. 11.*

Nathinai exteri populi, ab Hebræis servati, servituti & difficillimis Tabernaculi & templi officiis adducuntur, *Tom. I. Jos. 9. 26. & 27. Tom. II. 1. Esdr. 8. 20.*

Nazarai, Israëlita speculibus votis Deo consecrati, & obligati ad severam rigidissimam legum observationem, *Tom. I. Num. 6. 2. & seq. Samson, Judic. 13. 3. & seq. item v. 24. Samuel, 1. Reg. 13. 5. & S. Præcuror Domini Joannes Baptista, Tom. IV. Luc. 1. 13. & 15. Nazareatui perpetuâ devotetur.*

Nazareus cognomen Jesu ex Nazareth forte per Nazareos figurati, *Tom. IV. Matth. 2. 23.*

Nazareth exigua Galiliæ civitas ad Occidentem Thabor, quam Christus Jesus elegit ad complendum incarnationis suæ mysterium, & in qua vivere voluit sub obedientiâ Joseph & Mariæ, *Tom. IV. Luc. 1. 26. & seq. item c. 2. 51.* urbs ista tor felicitatis prerogativis prædita, ipsam felicitatē suā obstitit, & Salvatorem suum in Capernaum se recipere, ubique sedem suam figere cogit, *c. 4. 23. & seq.*

Nechao Rex Egypti Josæ ingressioni fortiter resistit, nec non de Rege isto, qui in acie infelicitèr cadit, triumphat, *Tom. I. 4. Reg. 23. 29.* Nechao victor in Judæam facit irruptionem, & novum Regem capit atque Regno privat, illudque Joskim, imposito ei tributo, tradit, *ibid. v. 31. 33. & 34.*

Negoratio (vid. *emo & vendo.*)

Nehemias filius Helcia, Artaxerxis Pincerna, coram Domino luget calamitates Jerusalem; & ab eo restitutionem populi sui postulat, *Tom. II. 2. Esdr. 1. 1. & seq.* Deus servi sui afflictione commotus cor Regis Persarum emollit, eumque æquis ipsius petitionibus reddit propitium, *c. 2. 2. & seq.* Nehemias fultus Regi auctoritate mittitur Jerosolymam cum mandato & plenâ potestate continuandi restaurationem templi & civitatis, *ibid. v. 6. & seq.* Judæorum hostes ei in hac suâ molitione insulant, & omnem movent lapidem, quod eam impediunt, sed frustra, *ibid. v. 9. & 20. item c. 4. 7. & seq.* pius Dei servus Nehemias, aliis etiam Athesia dictus, *c. 8. 9.* jejunio & oratione præparat populum, eumque fœdus cum Domino renovare & signare facit, *c. 9. 1. & 38. item c. 10. 1. & seq.* querit sacrum ignem, & sacrificia restaurat illustri favente miraculo, *Tom. III. 2. Machab. 1. 20. & seq.* celebrat dedicationem murorum Jerusalem, atque hac aded præclarâ solemnitatem populo addit animum, *c. 12. 27. & seq.* Nehemias denuo Artaxerxis Aulam deserit, & Jerosolymam rediens abusus & corruptelas, quæ in religionem & politicum regimen irreperant, corrigit, *c. 13. 7. & seq.*

Nemrod filius Chus, robustus venator coram Domino, & primus Imperii Babylonici fundator, *Tom. I. Genes. 10. 8. 9. & 10.*

Nemus (vid. *Salus.*)

Nephtali sextus Jacob & Balæ Rachelis ancillæ filius, à S. Patriarchâ cum hic ei benedicit, præstigiū cervi emissi accipit, *Tom. I. Genes. 49. 21.* ipse Tribus Chananaeorum partem vivere finit, eorum subiectione contenta, *Judic. 1. 33.*

Ner filius Abiel & pater Abner Bellidux Saulis, *Tom. I. 1. Reg. 14. 51.*

Nereus spectabilis S. Pauli discipulus, *Tom. IV. Rom. 16. 15.*

Nero

Nero Cæsar cognominatus, Romanorum Imperator, ad cuius Tribunal S. Paulus contra Judæos provocat, *Tom. IV. Act. 25. 11. & 12.* Sanctus hic Apostolus postquam Romæ cum felici successu Evangelium prædicasset, *Philipp. 1. 12. 13. & 14.* in odium & offensionem hujus Tyranni incurrit, & ejus tamen manibus per omnipotentis Dei protectionem evadit, *2. Tim. 4. 17.*

Nicanor Bellidux Syrius, contra Judam Machabæum mover, hic superbiam & arrogantiam ipsius punit fuso illius exercitu, *Tom. III. 1. Machab. 3. 38. & c. 4. 14. & seq. item 2. Machab. 8. 24.* Nicanor muratis vestibus, ne agnoscat, fugit Antiochiam, ubi formidandam Dei Hebræorum potentiam prædicat, *ibid. v. 35. & 36.* cum Juda Machabæo pacem inire velle se simulat, verum cum hoc male ei succederet, denuo aperta vi illum aggreditur, sed Judas fide suâ & pietate potissimum armatus de illo triumphat, ipsèque Nicanor in pugna perit, cuius sacrilegum brachium Judas ad portam templi suspendi jubet, *c. 15. 27. & seq.*

Nicanor & **Niclaus** duo discipuli, ex numero septem primorum Ecclesiæ nascentis Diaconorum, *Tom. IV. Act. 6. 5.*

Nicodemus occultus Jesu Christi discipulus, non potest comprehendere regenerationis spiritualis in salutaribus Baptismi aquis mysterium, *Tom. IV. Joan. 3. 1. & seq.* Jesum defendit in concilio Synagoga, *c. 7. 50. & seq.* & ei unâ cum Joseph ab Arimathæa sepultura officia exhibet, *c. 19. 38. & seq.*

Nicepolis urbs Epiri ad finem Ambracianum, quod discipulus Titus vocatur ab Apostolo S. Paulo, *Tom. IV. Tit. 3. 12.*

Nilus fluvius Egypti, qui ad Septentrionem terram promissam terminat, *Tom. I. Jos. 13. 3.*

Ninive Assyriæ Metropolis ab Assur filio Sem fundata, *Tom. I. Gen. 10. 11.* minis Domini territa, se ad illum sincerâ convertit penitentia, *Tom. III. Jon. 3. 5.* Prophetæ iteratam ipsius prolapsum & punitionem annuntiant, *Nabum 1. 1. & seq. Sophon. 2. 9. & seq.* Ninivite in die judicii stabunt contra induratos Judæos, eosque condemnabunt, *Tom. IV. Matth. 12. 41.*

Nob seu **Nobe** urbs Sacerdotalis in Tribu Benjamin, in qua Sacerdos magnus Achimelech Davidi Saulem fugienti panem sanctificatum & gladium Goliathi tradit, *Tom. I. 1. Reg. 21. 1. & seq.*

Noë filius Lamech, *Tom. I. Genes. 5. 30.* in medio universalis corruptionis innocentiam suam conservat, atque meretur subtrahi anathemati adversus omnem carnem pronuntiato, *c. 6. 8. & seq.* Deus vindex jam jam fulmen suum vibraturus fidei huic servo suo præcipit, ut arcam construat, *ibid. v. 14.* atque in eâ unâ cum totâ suâ familiâ se includat, *ibid. v. 18.* Noë Dei mandatum exequitur, & unâ cum familiâ suâ omnium specierum animalia in arcam inducit, *c. 7. v. 5. & seq.* post generale exterminationem aquæ siccantur, & arca super montes Armeniæ quiescit, *c. 8. 3. & 4.* Noë symbolum pacis accipit, & ex arcâ egreditur, ut divinæ Majestati sacrificium offerat, *ibid. v. 11. 18. & 20.* Dominus cum eo fœdus init, & in signum æpignus misericordiæ suæ arcam celestem ei tribuit, *c. 9. 11. & seq.* Noë plantat vineam, & se inebriat, atque nudatur, *ibid. v. 20. & 21.* quod cum Cham vidisset, id fratribus suis nuntiat, *ibid. v. 22.* ob id Patriarcha ejus posteritati maledixit, *ibid. v. 25.* Mors Patriarchæ Noë, *ibid. v. 29.* ipsius elogium, *Tom. II. Eccli. 44. 17. & seq.*

Noë filia Lamech & Sella, cui adscribitur inventio operum textrorum, *Tom. I. Genes. 4. 22.*

Noëmi uxor Elimelech & Socrus Ruth, Noëmi

huic alienigenæ puellæ amore religionis suæ inspirat, eique suis consiliis de honorifico & celestibus benedictionibus cumulo matrimonio prospicit, *Tom. I. Ruth. 1. 3. & 4. item c. 3. 1. & seq.*

Notum Testamentum, *Tom. III. Jer. 31. 31. Tom. IV. Matth. 26. 28. Marc. 14. 24. Luc. 22. 20. 1. Cor. 11. 24. Heb. 8. 8. c. 9. 15. c. 10. 16. & c. 13. 20.*

Novum celum & nova terra post mundi innovationem, *Tom. III. Isa. 65. 17. & c. 66. 22. Tom. IV. 2. Pet. 3. 13. Apoc. 21. 1.*

Nudi vestiendi, *Tom. II. Tob. 1. 20. Tom. III. Eccli. 18. 7. Tom. IV. Matth. 25. 36. & 38. (vid. Misericordia.)*

Nun seu **Nave** filius Elisama ex Tribu Ephraim, & pater Josie, *Tom. I. Num. 11. 28.*

Nymphas discipulus, quem S. Paulus diligit & protegit, *Tom. IV. Coloss. 4. 15.*

O.

Obdias Princeps in Aula Josaphat, ab isto Rege mittitur in omnes civitates Juda ad destruendam idololatriam & cultum veri Dei in iis restituendum, *Tom. I. 2. Paral. 17. 7. & 9.*

Obdias unus ex Principibus populi Judæici, signat fœdus post reditum à Babylone cum Domino initum, *Tom. II. 2. Esdr. 10. 5.*

Obed filius Booz & Ruth, pater Isai & avus Davidis, *Tom. IV. Matth. 1. 5.*

Obededom filius Idithum ex Tribu Levi sacro deposito Arcæ Domini, qui illum benedictionibus suis cumulat, coonestatur, *Tom. I. 2. Reg. 6. 10. & 11.*

Obedientia inferiorum erga Superiores, (vid. *Subditi.*)

Obedio. Obediendum Deo, ejusque præceptis, & quæ obedientibus sit constituta merces, *Tom. I. Gen. 12. 4. c. 17. 9. & 23. c. 22. 1. & seq. c. 26. 5. Exod. 1. 17. c. 15. 26. c. 19. 5. c. 20. 6. & c. 23. 22. & 25. Lev. 20. 22. & c. 26. 3. & 11. Deut. 4. 42. c. 7. 9. & seq. c. 11. 1. & seq. c. 13. 4. c. 17. 15. c. 18. 15. c. 24. 8. c. 27. 10. & c. 28. 1. & 12. Jos. 22. 1. 1. Reg. 12. 14. & c. 15. 22. 4. Reg. 10. 30. 2. Paral. 7. 17. Tom. II. Prov. 1. 8. & 33. & c. 15. 31. Tom. III. Isai. 1. 19. c. 48. 18. & c. 55. 2. Jer. 7. 23. c. 11. 4. c. 17. 24. & c. 35. 5. & seq. Dan. 3. 16. 2. Mach. 7. 30. Tom. IV. Matth. 4. 19. c. 7. 24. c. 8. 21. c. 15. 3. c. 17. 5. & c. 25. 3. Luc. 5. 4. & c. 10. 16. Joan. 2. 7. Act. 4. 19. & c. 5. 32. Rom. 16. 19. Phil. 2. 8. & 12. 1. Thess. 4. 3. & c. 5. 18. 1. Petr. 1. 22. Jac. 1. 22.*

Oblatio. Omnis oblatio debet esse sine vitio aut macula, *Tom. I. Lev. 1. 3. c. 3. 1. & c. 22. 19. Num. 28. 3. & 31. Deut. 15. 21. Tom. II. Eccli. 35. 14. Tom. III. Eccli. 43. 23. Malach. 1. 8. & 14. Oblationes Deo gratæ celitus accenduntur, *Tom. I. Gen. 4. 4. c. 8. 20. Lev. 9. 24. Judic. 6. 21. & c. 13. 19. 3. Reg. 18. 38. 1. Paral. 21. 26. 2. Paral. 7. 1. Tom. II. 2. Mach. 1. 22. & c. 2. 10. Oblationes quotidianæ, *Tom. I. Exod. 29. 38. Num. 28. 3. Tom. II. 1. Esdr. 3. 3. Oblationes propriorum filiorum, *Tom. I. Lev. 18. 21. & c. 20. 2. Deut. 12. 31. & c. 18. 10. Judic. 11. 39. 4. Reg. 3. 27. c. 16. 3. c. 17. 17. & c. 21. 6. 2. Por. 28. 3. Tom. II. Psal. 105. 37. Tom. III. Isa. 57. 5. Jer. 7. 31. & c. 19. 5. Eccli. 16. 20. & 36. c. 20. 31. & c. 37. 37. Oblationum convivia cum gaudio celebrantur, *Tom. I. Gen. 31. 46. Exod. 18. 12. & c. 32. 6. Num. 25. 2. Deut. 12. 6. & seq. & c. 27. 7. 1. Reg. 1. 4. c. 9. 12. & seq. & c. 16. 5. 2. Reg. 15. 12. 3. Reg. 1. 9. & c. 3. 15. 1. Paral. 29. 21. Oblationes impiorum, *Tom. I. Gen. 4. 3. 1. Reg. 15. 21. Tom. II. Psal. 39. 49. 7. & 50. 18. Prov. 15. 8. & c.******

21. 27. Eccli. 35. 15. Tom. III. Isai. c. 1. 10. c. 43. 23. c. 61. 8. & c. 66. 3. Jerem. 6. 20. c. 7. 20. & c. 14. 12. Osæ 5. 6. c. 8. 13. & c. 9. 4. Amos 5. 22. Mich. 6. 7. Malach. 1. 7. & 13. Tom. IV. Matth. 9. 13. Marc. 12. 33. Hebr. 10. 5.

Obois locus castrorum populi Israëliti in deserto, *Tom. I. Num. 33. 43.*

Obstetricæ Egyptiæ, continentur mandatum Pharaonis, & servant masculas Hebræorum proles, *Tom. I. Exod. 1. 15. & seq.*

Occhio (vid. *Homicidium.*)

Ochozab amicus Abimelech Regis Geraræ, hunc Principem pergentem ad Isac cum eo fœdus initum comitatur, *Tom. I. Gen. 26. 26. & seq.*

Ochozias filius & successor Achab Regis Israël, exteros Deos colit, eisque populum suum devovet, *Tom. I. 3. Reg. 22. 40. 52. & seq.* communibus impensis classem intruit, & init amicitiam cum Josaphat Rege Juda, ob quod iste à Domino corripitur & severè punitur, *2. Paral. 20. 35. & seq.* adversus impium Ochoziam rebellant Moabitæ, eque tributum denegant, *4. Reg. 1. 2.* Ochozias ex lapsu periculose decumbens, verum Deum contemnit, & super ægritudine suâ consulere jubet Oraculum Beelzebub, *ibid. Elias Legatis ipsius occurrit, eisque præcipit, ut terribilem ultionem Domini sententiam eidem annuntient, v. 3. & seq.* Rex terribis semel & iterum mittit Principes quiquagenarios, ut Prophetam capiant, qui fulmine eos percutit, *ibid. v. 9. & seq.* tandem Elias comparat coram Rege Ochozias, atque audacter & intrepide mortis sententiam, quam ipsi annuntiari jusserat, eidem repetit, *ibid. v. 15. & 16.*

Ochozias Rex Juda, Joram & impie Athaliaz filius, religionem patrum suorum prodit, eique renunciat, ut in abominandis & sacrilegis domibus Achab viis ambulat, *Tom. I. 4. Reg. 8. 25. 26. & 27. 2. Paralip. 22. 1. & seq.* fœdus jungit cum Joram Rege Israël diversâ Hazaellem Regem Syriæ, *4. Reg. 8. 28. & 2. Paral. 22. 5.* obliuione Ramoth deserit, & Samaritan venit, quo illum Jehu persequitur, atque ipsius & familiæ suæ sanguine infidelitatis illius crimina ulciscitur, *2. Paral. 22. 8. & 9.*

Oculus simplex & rectus, *Tom. II. Eccli. 35. 12. Tom. IV. Matth. 6. 22. Luc. 11. 34. oculus nequam, *Tom. I. Gen. 6. 2. Tom. II. Prov. 6. 13. Eccli. 4. 5. Eccli. 14. 8. & c. 31. 14. Tom. IV. Matth. 6. 22. Marc. 7. 22. Luc. 11. 34. 1. Joan. 2. 16. Oculorum custodia quantopere sit necessaria ad vitandum peccata, *Tom. I. Gen. 3. 6. c. 6. 2. c. 34. 2. c. 38. 15. & c. 39. 7. 2. Reg. 11. 2. & seq. & c. 13. 1. Tom. II. Judith 10. 17. 18. & seq. & c. 12. 16. Prov. 23. 26. & 33. Eccli. 9. 5. 7. 8. 9. 11. & seq. c. 25. 28. & seq. c. 41. 25. & c. 42. 12. Tom. III. Dan. 13. 8. & seq. Tom. IV. Matth. 5. 28. 2. Petr. 2. 14. Oculus mentis vel intellectus, *Tom. I. Num. 24. 3. Deut. 29. 4. Tom. III. Isai. 6. 9. Tom. IV. Luc. 24. 31. Act. 20. 18. Ephes****

Odolam urbs in Tribu Juda, non procul ab eâ David ad necem quæritus in speculâ se abscondit, *Tom. I. 1. Reg. 22, 1.*

Offert. Offerre pro defunctis utile est, *Tom. III. 2. Mach. 12, 43.*

Officium Subditorum (vid. *Subditi*.)

Og, Rex Bafan, Gigas de stirpe Rephaïm, Moysi resistit, & unâ cum omni populo suo perit in prælio, *Tom. I. Num. 21, 33. & seq.*

Obam Rex Hebron ante pedes Josue victoris sui occiditur, *Tom. I. Jos. 10, 3. & seq.*

Olivetum mons olivæ seu olivarum, locus agonizantis Saluatoris & ejus gloriosâ in cælum ascensione illustris, *Tom. IV. Luc. 22, 39. & seq. Act. 1, 9. & seq.*

Olympias spectatæ virtutis femina, de qua meminit S. Paulus, *Tom. IV. Rom. 16, 15.*

Olympius, cognomen Jovis, cui impius Antiochus in templo veri Dei altare erigit, *Tom. III. 1. Machab. 1, 57. & 2. Mach. 6, 2.*

Onan filius Judæ secundus maritus Thamar, morte punitur, quia flagitiosè matrimonio abutitur, *Tom. I. Genes. 38, 4. & seq.*

Onesimus Phryx Philemonis servus, occultè Dominum suum deserit, & Romam fugit ad S. Paulum, cui desertionem suam fatetur, S. Apostolus benignè illum suscipit, & ad fidem Jesu Christi convertit, denique ad Philemonem remittit cum commendatitiis litteris, *Tom. Philem. v. 10. & seq.*

Onesiphorus Discipulus S. Pauli, Apostolum in vinculis detentum invenit, atque omnia, quæ potest, in ejus solatium impendit, *Tom. IV. 2. Tim. 1, 16. & 17.*

Onias summus Pontifex, fortitudinis & magni fervoris sui specimen edit adversus execranda Simonis templi Præpositi consilia, *Tom. III. 2. Machab. 3, 1. 4. & 5. cum honore Heliodorum Seleuci ministrum suscipit, & intrepido animo eidem Domus Dei thesauros asportare volenti obstitit, ibid. v. 8. & seq. tres Angeli Heliodorum percussunt, cui vitam precibus suis Onias ab ipsis impetrat, ibid. v. 25. & seq. & 32. & seq. Pontifex hic accusatus, Seleucum accedit collatam in se criminationem dilaturus, atque causam publicam defensor, c. 4, 1. & seq. Supplantatur à Jafone, qui summum Sacerdotium emit, ibid. v. 7. & seq. & venditur à Menelao, cui turpe & sacrilegum vasorum templi furtum exprobraverat, ibid. v. 32. 33. & 34. Andronicus Menelai muneribus corruptus Oniam, post pacem iurejurando firmatam, interimit, ibid. v. 34. Antiochus querelis & afflictione verorum fidelium permotus luget adeo præclari viri mortem, & Andronicum illius interfecit, ibid. v. 35. & seq. Litteræ Regis Lacedæmoniorum ad summum Pontificem Oniam, 1. Mach. 12, 19. & seq. ipsius elogium, 2. Mach. 3, 1. & seq.*

Onias (vid. *Menelaus*.)

Ooliba filius Achimech ex Tribu Dan, eligitur cum Beseleel ad construendum Tabernaculum, *Tom. I. Exod. 35, 34. & 35.*

Ooliba filia Anæ, uxor Esau, *Tom. I. Genes. 36, 2.*

Opera. Operum merita & retributio seu merces, *Tom. II. Psal. 118, 112. Prov. 11, 18. Eccl. 36, 18. Tom. III. Isai. 3, 10. Tom. IV. Matth. 5, 12. c. 10, 42. c. 16, 27. & c. 25, 34. Rom. 2, 6. 1. Cor. 15, 28. 2. Cor. 5, 10. 2. Tim. 4, 8. Heb. 6, 10. c. 10, 35. c. 11, 26. Jac. 2, 24. & c. 22, 12. Opera mala Deo displicent & penam merentur, *Tom. I. Genes. 2,**

11. c. 4, 7. c. 6, 3. 5. 6. & 7. c. 7, 4. c. 9, 6. c. 11, 4. & seq. c. 17, 14. c. 18, 20. c. 19, 11. 24. & 26. c. 20, 3. c. 22, 21. & c. 44, 16. Exod. 3, 9. c. 7, 1. & seq. c. 8, 1. & seq. c. 9, 1. & seq. c. 10, 1. & seq. c. 11, 1. & seq. c. 14, 1. & seq. c. 20, 1. & seq. c. 21, 1. & seq. c. 22, 1. & seq. c. 31, 13. & c. 32, 9. 27. 28. & 33. Levit. 10, 12. & deinceps per omnes Sacra Scriptura Libros. Opera bona Deo grata sunt, & præmium merentur, *Tom. I. Genes. 4, 4. & 7. c. 5, 24. c. 6, 8. & c. 9, 20. & c. 21, c. 20, 7. c. 22, 16. & seq. c. 26, 4. & 5. Exod. 1, 20. c. 20, 1. & seq. & c. 23, 22. & 25. Levit. 11, 43. 44. & 45. & sic deinceps per totam Sacram Scripturam.*

Operum bonorum commemoratio, *Tom. I. 4. Reg. 20, 3. Tom. II. Job. 6, 2. & 3. Psal. 17, 21. 22. & 25. & Psal. 131, 1. Tom. III. Isai. 38, 3. Opera bona pietatisque vera in Deum commendantur, *Tom. I. Exod. 19, 5. c. 20, 1. & seq. c. 23, 19. & 25. Deut. 5, 6. 11. & 16. & c. 10, 12. Josue 22, 5. 1. Reg. 15, 22. Tom. II. Psal. 2, 10. 39, 7. & 49, 14. Prov. 3, 1. c. 14, 31. Eccl. 35, 12. Tom. III. Isai. 1, 16. & c. 58, 6. Jerem. 22, 3. Ezec. 18, 6. Os. 6, 11. Mich. 6, 8. Zach. 7, 9. & c. 8, 16. Tom. IV. Matth. 5, 24. 29. & 39. Luc. 1, 75. & c. 3, 11. Joan. 12, 26. Rom. 12, 1. & seq. c. 13, 1. & seq. & c. 14, 17. Philipp. 3, 3. Jacob. 1, 27. Non in quolibet opere homo peccat, *Tom. IV. 2. Petr. 1, 10. 1. Joan. 3, 6. & c. 9, c. 5, 18. Opera à nobis proximo exhibita tanquam sibi facta reputat Deus, si bona sint, si vera mala, *Tom. III. Isai. 37, 23. Jer. 1, 19. Zach. 2, 8. Tom. IV. Matth. 25, 40. Act. 9, 5. 1. Cor. 8, 12.****

Operor. Operari bene propter mercedem & retributionem licitum est, *Tom. II. Psal. 118, 112. Tom. IV. Matth. 5, 12. 2. Tim. 4, 8. Hebr. 11, 26.*

Ophele habitatio Nathanaïs assignata post reditum à Babylone, *Tom. II. 2. Esdr. 3, 26.*

Ophele secundus filius Madian, nepos Abraham & Cetura, *Tom. I. Genes. 25, 4.*

Ophir prædives regio, propagata ab Ophir filio Jeftan, *Tom. I. Gen. 10, 29. 3. Reg. 9, 28. & c. 10, 11. classis impii Ochizæ & Josaphat Regis Juda mittenda in Tharsis & Ophir naufragium facit in punitionem mutui ipsorum fœderis, 2. Paral. 20, 36. & 37.*

Ophni & Phinees Magni Sacerdotis Heli filii victimas rapiunt, vimque inferunt iis, qui sacrificant, *Tom. I. 1. Reg. 2, 12. & seq. populum à sacro Altari remouent, atque mulieres corrumpunt, quæ ad portam Tabernaculi vigilant, ibid. v. 17. 22. & seq. iustas flagitiorum suorum dant penas, & in manibus hostium gloriam Israël relinquant, c. 4, 15. & seq.*

Opinionum & cogitationum hominum frequenter sunt eironæ, *Tom. I. Levit. 10, 1. Num. 15, 39. Deut. 22, 8. & c. 29, 19. 1. Reg. 15, 9. 2. Reg. 6, 6. Tom. II. Prov. 12, 15. c. 14, 12. & c. 21, 2. Tom. III. Isai. 5, 21. c. 7, 12. c. 14, 13. & c. 55, 8. Tom. IV. Matth. 3, 14. & c. 16, 22. Marc. 8, 32. Joan. 12, 5. & c. 13, 8.*

Oratio quomodo, quando, cui & ubi fieri debeat, & quid petendum, *Tom. I. Num. 11, 16. & 24. Deut. 4, 7. Judic. 10, 10. & 15, 1. Reg. 1, 11. 2. Reg. 22, 2. & 7. 3. Reg. 3, 7. Tom. II. Tob. 3, 11. & seq. Judic. 4, 12. Eccl. 35, 26. Tom. III. Isai. 65, 24. Amos 7, 2. Tom. IV. Matth. 6, 5. & c. 9, c. 7, c. 18, 19. c. 20, c. 21, 22. c. 26, 38. Marc. 11, 24. & c. 13, 33. Luc. 11, 2. & c. 9, c. 18, 1. & c. 22, 40. Joan. 4, 23. c. 9, 31. c. 14, 13. c. 15, 7. & c. 16, 23. Act. 1, 14. c. 2, 42. c. 4, 24. & 31. & c. 10, 2. Rom. 8, 26. & c. 12, 12. 1. Cor. 14, 13. Ephes. 6, 18. Coloss. 4, 2.*

Oratio (vid. *Josue*.)

Oratio, 5, 17. 1. Tim. 2, 1. Hebr. 13, 18. 1. Petr. 3, 12. 1. Joan. 5, 4. Jacob. 1, 6. c. 4, 3. & c. 5, 13. Apoc. 19, 10. & c. 22, 9. Oratioes, quæ sunt quemadmodum oportet, exaudiat Deus, *Tom. I. Genes. 16, 11. & c. 21, 17. Exod. 2, 24. c. 3, 7. c. 6, 5. & c. 22, 23. & 27. Deut. 4, 7. & c. 15, 9. 1. Reg. 7, 9. & 10. c. 9, 16. & c. 12, 18. 3. Reg. 13, 6. c. 17, 22. & c. 18, 36. 4. Reg. 13, 4. & c. 20, 5. 2. Paral. 32, 22. & c. 33, 13. Tom. II. Tob. 3, 24. Judic. 4, 8. & 12. Psal. 3, 5. 4. 9. 13. 17. 7. 21. 25. 33. 7. 49. 15. 54. 17. 117. 5. 119. 1. & 144. 19. Proverb. 15, 29. Eccl. 4, 9. c. 21, 6. & c. 48, 22. Tom. III. Isai. 30, 19. c. 37, 15. & 21. & c. 55, 7. Jerem. 29, 12. Thren. 3, 56. Dan. 13, 44. Jon. 2, 3. Zach. 13, 9. 2. Machab. 3, 22. Tom. IV. Joan. 9, 31. Act. 10, 4. Oratioes quorundam quare non exaudiat Deus, *Tom. I. Deut. 1, 45. & c. 31, 18. Judic. 10, 10. & seq. 1. Reg. 3, 18. Tom. II. Psal. 17, 42. Prov. 1, 28. c. 15, 29. c. 21, 13. & c. 28, 9. Eccl. 34, 29. & 31. Tom. III. Isai. 1, 15. Jerem. 7, 16. c. 11, 11. & 14. Ezec. 8, 18. & c. 14, 16. & 20. Mich. 3, 4. Zach. 7, 13. 2. Mach. 9, 13. Tom. IV. Joan. 9, 31. Hebr. 12, 17. Jac. 4, 3. Oratioes Sanctorum exemplar, *Tom. I. Genes. 32, 9. Exod. 32, 11. & 13. Num. 14, 19. Deut. 9, 26. 3. Reg. 8, 15. & seq. 4. Reg. 20, 3. 2. Paral. 6, 16. & seq. c. 14, 11. & c. 20, 6. & 12. Tom. II. 1. Esdr. 9, 6. & seq. 2. Esdr. 1. 1. & seq. Tob. 3, 1. & 11. c. 8, 7. & c. 13, 1. Judic. 9, 2. & c. 16, 1. & seq. Esther. 14, 3. Sap. 9, 1. & seq. Eccl. 23, 1. c. 36, 1. & 11. c. 51, 1. & seq. Tom. III. Isai. 33, 2. c. 37, 16. & c. 64, 1. & seq. Jerem. 10, 24. c. 17, 13. & 14. c. 18, 19. & c. 32, 16. Thren. 5, 1. & seq. Baruch. 1, 17. & 21. c. 2, 6. & seq. c. 3, 1. & 9. Daniel. 9, 6. & 13. 42. Jon. 2, 1. & seq. Habac. 3, 1. & seq. 1. Machab. 7, 37. 2. Mach. 6, 30. Tom. IV. Act. 4, 24.***

Ordo. Ordinis Sacramentum, *Tom. IV. Joan. 20, 22. 1. Tim. 4, 14. & c. 5, 22. 2. Tim. 1, 6. Tit. 1, 5.*

Oreb & Zeb Principes Madianitæ, eos Ephraimitæ persequuntur, & interficiunt, *Tom. I. Judic. 7, 25.*

Ornan Jebusæus (vid. *Arethæa*.)

Oro. Orare in nomine Jesu, *Tom. IV. Joan. 14, 13. c. 15, 16. & c. 16, 23. & 26. 1. Joan. 5, 14. Orare quemadmodum oportet, frequenter ignoramus, *Tom. IV. Matth. 20, 20. Marc. 10, 35. Rom. 8, 26. Jac. 4, 3. Orare modis & dies, *Tom. II. Psal. 118, 62. Tom. IV. Luc. 18, 1. 1. Thess. 3, 10. 1. Tim. 5, 5. 2. Tim. 1, 3. Orare sine intermissione, *Tom. IV. Matth. 7, 7. Luc. 11, 9. & c. 18, 1. Act. 10, 2. Ephes. 6, 18. Coloss. 4, 2. 1. Thess. 5, 17. Orare, ut fidei prædicatio successus habeat felices, *Ephes. 6, 19. Coloss. 4, 3. 2. Thess. 3, 1. Orare alium pro alio, *Tom. III. Jerem. 42, 2. Baruch. 1, 13. 2. Machab. 1, 6. Tom. IV. Ephes. 6, 18. Coloss. 4, 2. 1. Thess. 5, 25. 2. Thess. 3, 1. 1. Tim. 2, 1. Jac. 5, 16. Orare pro inimicis, *Tom. I. Num. 16, 22. & 46. Tom. III. 2. Mach. 3, 33. Tom. IV. Matth. 5, 44. Luc. 6, 28. & c. 23, 34. Act. 7, 59. Orare Sanctos cum Christo regnantes, (vid. *Sancti*.) Orare pro defunctis (vid. *Purgatorium*.)*******

Orpha Moabitidis uxor Chelion, vult sequi Noëmi socrum suam, quæ ipsi persuadet, ut revertatur, *Tom. I. Ruth. 1, 4. 10. & 14.*

Osculum pudicum, pacis & charitatis Symbolum, *Tom. I. Genes. 29, 13. c. 45, 14. & c. 48, 10. Exod. 4, 27. Tom. IV. Luc. 15, 20. Act. 20, 37. Rom. 16, 16. 1. Cor. 16, 19. 2. Cor. 13, 20. & c. 10, 2. Rom. 8, 26. & c. 12, 12. 1. Cor. 14, 13. Ephes. 6, 18. Coloss. 4, 2.*

Osee filius Beerî, Propheta Domini, *Tom. III. Osee 1, 1. dicit meretricem ad annuntiandas calamitates Israël, ibid. v. 2. 3. 5. 6. & 9. & c. 8, 1. & seq.*

Osee filius Ela, conspirat adversus Phacee Regem Israël, eique unâ cum diademate vitam aufert, *Tom. I. 4. Reg. 15, 30. Salmanasar Rex Assyriæ, contra eum movet, redditque eum sibi tributarium, c. 17, 3. cūque rebellare niteretur, denuo eum aggreditur, captique post trium annorum obidionem Samaria, regnum ejus penitus evertit, populi que ipsius reliquias transfert ultra Euphratem, ibid. 5. & 6.*

Orsoniel filius Genez ex Tribu Juda, gigantes de stirpe Enac devincit, & in præmium fortitudinis & præclarorum facinorum suorum filiam Caleb obtinet, & ducit uxorem, *Tom. I. Jos. 15, 17. Israël gemens sub iugo Chusan Rashaïm Regis Mesopotamiæ, clamat ad Dominum, & impetrat Othonielem Ducem & Judicem, qui eos liberat, Judic. 3, 8. & seq.*

Orum (vid. *Acedia*.)

Oza filius Abinadab, tenens manu Arcam Domini statim moritur in poenam temeritatis suæ, *Tom. I. 2. Reg. 6, 6. & 7.*

Ozia Rex Juda (vid. *Azarias*.)

Ozias filius Michæ, Princeps urbis Bethulæ ab Holoferne obsessæ, recipit Achior, *Tom. II. Judic. 6, 10. & 11. & promittit populo se quantocius urbem Holoferni traditurum, si nullum à Domino venerit auxilium, c. 7, 23. & seq. Judith ei exprobat diffidentiam ipsius, & quod hæc agendi ratione Deum tenter, nec non ejus misericordie limites velit præscribere, c. 8, 10. & seq.*

P.

Pañum cum quibus non sit incedendum, *Tom. I. Exod. 23, 32. & c. 34, 15. Deut. 7, 3. & c. 20, 12. 3. Reg. 20, 34.*

Pañum contra Dei voluntatem cum infidelibus initum punitur, *Judic. 1, 24. & 27. & c. 3, 5. 3. Reg. 20, 34. & 41. 2. Paral. 19, 2. Pañum init Deus cum populo suo, *Tom. I. Genes. 17, 2. & 7. Exod. 19, 5. Deut. 5, 2. Tom. III. Jer. 31, 31. & 33. Pañum init populus cum Deo, *Tom. I. Jos. 24, 25. 4. Reg. 23, 2. Paral. 15, 12. & c. 23, 16. Tom. II. 2. Esdr. 10, 29.***

Palestina, terra promissa (vid. *Chanaan*.)

Pani propositionis (vid. *Propositio*.)

Paphos urbs celebris in Cypro insula, ubi S. Paulus Evangelium egregiè promovet per conversionem Proconulis Sergii Pauli; ibi S. Apostolus Pseudopropheta Bar-Jesu maledicit, simulque eum cæcitate ferit, *Tom. IV. Act. 13, 6. & seq.*

Paracletus Spiritus consolator promittitur & datur à Jesu Christo suis Apostolis & Ecclesiæ suæ, *Tom. IV. Joan. 14, 16. & 17. Act. 2, 2. & 3. & 4.*

Paradisus voluptuaria habitatio primo homini destinata & ab ipso occupata, ejus possessionem suâ infidelitate & inobedientia amittit, *Tom. I. Genes. 2, 8. c. 3, 23. & 24.*

Paradisus locus gloriæ, in quo iusti æternam mercedem suam recipiunt, *Tom. IV. Luc. 23, 43.*

Paralytici ad primum Salvatoris verbum curantur, *Tom. IV. Matth. 4, 24. c. 8, 13. Marc. 2, 11. & 12.*

Parentes Parentum officium, *Tom. I. Genes. 18, 19. c. 21, 19. c. 24, 2. c. 25, 6. c. 34, 4. & c. 29, c. 49, 1. & seq. Exod. 10, 2. c. 12, 26. c. 13, 13. & 14. & c. 21, 10. Levit. 19, 29. Numer. 30, 6. Deut. 4, 9. c. 6, 7. & c. 20, c. 11, 19. c. 21, 19. c. 22, 15. & 19. & c. 32, 46. Jos. 4, 21. 1. Reg. 2, 23. & c. 3, 13. 3. Reg. 2, 1. Tom. II. Tob. 1, 10. c. 4, 1.*

Paralytici ad primum Salvatoris verbum curantur, *Tom. IV. Matth. 4, 24. c. 8, 13. Marc. 2, 11. & 12.*

Parentes Parentum officium, *Tom. I. Genes. 18, 19. c. 21, 19. c. 24, 2. c. 25, 6. c. 34, 4. & c. 29, c. 49, 1. & seq. Exod. 10, 2. c. 12, 26. c. 13, 13. & 14. & c. 21, 10. Levit. 19, 29. Numer. 30, 6. Deut. 4, 9. c. 6, 7. & c. 20, c. 11, 19. c. 21, 19. c. 22, 15. & 19. & c. 32, 46. Jos. 4, 21. 1. Reg. 2, 23. & c. 3, 13. 3. Reg. 2, 1. Tom. II. Tob. 1, 10. c. 4, 1.*

Parentes Parentum officium, *Tom. I. Genes. 18, 19. c. 21, 19. c. 24, 2. c. 25, 6. c. 34, 4. & c. 29, c. 49, 1. & seq. Exod. 10, 2. c. 12, 26. c. 13, 13. & 14. & c. 21, 10. Levit. 19, 29. Numer. 30, 6. Deut. 4, 9. c. 6, 7. & c. 20, c. 11, 19. c. 21, 19. c. 22, 15. & 19. & c. 32, 46. Jos. 4, 21. 1. Reg. 2, 23. & c. 3, 13. 3. Reg. 2, 1. Tom. II. Tob. 1, 10. c. 4, 1.*

Parentes Parentum officium, *Tom. I. Genes. 18, 19. c. 21, 19. c. 24, 2. c. 25, 6. c. 34, 4. & c. 29, c. 49, 1. & seq. Exod. 10, 2. c. 12, 26. c. 13, 13. & 14. & c. 21, 10. Levit. 19, 29. Numer. 30, 6. Deut. 4, 9. c. 6, 7. & c. 20, c. 11, 19. c. 21, 19. c. 22, 15. & 19. & c. 32, 46. Jos. 4, 21. 1. Reg. 2, 23. & c. 3, 13. 3. Reg. 2, 1. Tom. II. Tob. 1, 10. c. 4, 1.*

Parentes Parentum officium, *Tom. I. Genes. 18, 19. c. 21, 19. c. 24, 2. c. 25, 6. c. 34, 4. & c. 29, c. 49, 1. & seq. Exod. 10, 2. c. 12, 26. c. 13, 13. & 14. & c. 21, 10. Levit. 19, 29. Numer. 30, 6. Deut. 4, 9. c. 6, 7. & c. 20, c. 11, 19. c. 21, 19. c. 22, 15. & 19. & c. 32, 46. Jos. 4, 21. 1. Reg. 2, 23. & c. 3, 13. 3. Reg. 2, 1. Tom. II. Tob. 1, 10. c. 4, 1.*

Parentes Parentum officium, *Tom. I. Genes. 18, 19. c. 21, 19. c. 24, 2. c. 25, 6. c. 34, 4. & c. 29, c. 49, 1. & seq. Exod. 10, 2. c. 12, 26. c. 13, 13. & 14. & c. 21, 10. Levit. 19, 29. Numer. 30, 6. Deut. 4, 9. c. 6, 7. & c. 20, c. 11, 19. c. 21, 19. c. 22, 15. & 19. & c. 32, 46. Jos. 4, 21. 1. Reg. 2, 23. & c. 3, 13. 3. Reg. 2, 1. Tom. II. Tob. 1, 10. c. 4, 1.*

Pañum cum quibus non sit incedendum, *Tom. I. Exod. 23, 32. & c. 34, 15. Deut. 7, 3. & c. 20, 12. 3. Reg. 20, 34.*

Pañum contra Dei voluntatem cum infidelibus initum punitur, *Judic. 1, 24. & 27. & c. 3, 5. 3. Reg. 20, 34. & 41. 2. Paral. 19, 2. Pañum init Deus cum populo suo, *Tom. I. Genes. 17, 2. & 7. Exod. 19, 5. Deut. 5, 2. Tom. III. Jer. 31, 31. & 33. Pañum init populus cum Deo, *Tom. I. Jos. 24, 25. 4. Reg. 23, 2. Paral. 15, 12. & c. 23, 16. Tom. II. 2. Esdr. 10, 29.***

Palestina, terra promissa (vid. *Chanaan*.)

Pani propositionis (vid. *Propositio*.)

Paphos urbs celebris in Cypro insula, ubi S. Paulus Evangelium egregiè promovet per conversionem Proconulis Sergii Pauli; ibi S. Apostolus Pseudopropheta Bar-Jesu maledicit, simulque eum cæcitate ferit, *Tom. IV. Act. 13, 6. & seq.*

Paracletus Spiritus consolator promittitur & datur à Jesu Christo suis Apostolis & Ecclesiæ suæ, *Tom. IV. Joan. 14, 16. & 17. Act. 2, 2. & 3. & 4.*

Paradisus voluptuaria habitatio primo homini destinata & ab ipso occupata, ejus possessionem suâ infidelitate & inobedientia amittit, *Tom. I. Genes. 2, 8. c. 3, 23. & 24.*

Paradisus locus gloriæ, in quo iusti æternam mercedem suam recipiunt, *Tom. IV. Luc. 23, 43.*

Paralytici ad primum Salvatoris verbum curantur, *Tom. IV. Matth. 4, 24. c. 8, 13. Marc. 2, 1*

Paulus seu Saulus Judæus ex Tribu Benjamin Tharsis in Cilici oriundus, *Tom. IV. Act. 22, 3. Rom. 11, 1.* persequitur Ecclesiam Christi, & vestes custodit eorum, qui Protomartyrem S. Stephanum lapidant, *Act. 7, 57. c. 8, 3. & c. 9, 2.* Saulus nuntiis sanguinem & minas spirans Jerosolymæ domos fidelium perumpit, atque trahit ad carceres omnes, quos & quas invenit, ut Synagoga furori devoteatur, *c. 8, 1. & seq.* miraculum conversionis hujus S. Apostoli, & admirabiles illius circumstantiæ, *c. 9, 3. & seq.* S. Paulus specimen divinæ quæ in ipso mirè operatur, gratiæ Damasci statim exhibet contra Judæos, & postea infidias eorum declinatur fugit Jerosolymam, *ibid. v. 20. & seq.* Spiritus S. ad occultissima misericordie divinæ consilia illum destinat, & præcipit, ut reliquis Judæis se ad Gentiles convertat, eos lumine fidei illustraturus, *c. 13, 2. 46. & 47.* Deus ipsi in Asia Evangelium annuntiare vetat, jubetque eum in Macedonia quantocius transire, *c. 16, 6. & seq.* S. Paulus ubique fidem diffeminat, & oracula sua illustribus signis & prodigiis confirmat, *c. 19, 11. & 12. & c. 20, 7. & seq.* suis manibus laborat, nec vult esse cuiquam oneri, *ibid. v. 33. & seq.* S. Apostolus Judæorum furorem, & ignominiosum, quod ipsi præparant, supplicium evadit profitendo se civem Romanum, *c. 22, 24. & seq.* diu detineretur in vinculis, & Cæsaræa Romam ducitur ad Neronis Tribunal, *c. 24, 27. c. 25, 12. & c. 27, 1. & seq.* Labores & persecutiones S. Pauli, *2. Cor. 1, 8. & 10. item c. 11, 23. & seq.*

Parasperi (vid. Eleemosyna.)

Pax. Pax quadam temporalis, quædam æterna, *Tom. I. Genes. 13, 6. & 3. c. 26, 22. & c. 45, 24. Levit. 26, 6. Num. 6, 26. Tom. II. Eccli. 25, 2. & c. 28, 15. & 19. Tom. III. Jerem. 29, 7. Tom. IV. Matth. 5, 9. Marc. 9, 49. Luc. 14, 32. Act. 9, 31. Rom. 12, 18. 1. Cor. 14, 33. Eph. 4, 3. 2. Tim. 2, 22. Hebr. 12, 14. Jud. 3, 18. 1. Petr. 3, 11. Apoc. 6, 4. Pax interna quæ est inter Deum & ejus amicos, *Tom. III. Isai. 9, 6. c. 11, 6. & 7. & c. 66, 12. Osee 2, 14. & 20. Mich. 4, 3. Zach. 9, 10. Tom. IV. Luc. 2, 14. & c. 24, 36. Joan. 14, 17. c. 16, 33. & c. 20, 19. Act. 10, 36. Rom. 5, 1. Eph. 2, 14. Philipp. 4, 7. Pacem & misericordiam promittunt mendaces Prophetæ, *Tom. III. Jerem. 6, 14. c. 8, 8. & 12. c. 14, 13. & c. 23, 16. Ezech. 13, 10. & 16, Mich. 3, 5. Tom. IV. 1. Thess. 5, 3.***

Peccatum. Peccati origo, *Tom. I. Genes. 2, 17. & c. 3, 6. Tom. IV. Rom. 5, 12. 1. Cor. 15, 21.* Peccatum originale, *Tom. II. Job. 14, 4. & c. 15, 14. Psal. 50, 7. Tom. IV. Rom. 3, 9. & 23. effectus ejus, *Tom. I. Genes. 8, 21. Tom. II. Eccli. 17, 30. Tom. IV. Rom. 5, 12. & 17. c. 6, 23. & c. 7, 8. 11. 13. 17. & seq. Galar. 5, 17. Eph. 2, 3. tollitur ejus reatus per Christum, *Tom. IV. Joan. 1, 17. Rom. 3, 23. & 24. c. 5, 9. 15. 17. 18. & 19. c. 6, 3. c. 7, 24. & c. 8, 1. & 2. Galar. 3, 22. Eph. 2, 5. peccatum solus Deus propria auctoritate remittere potest, *Tom. I. Exod. 34, 7. Tom. II. Psal. 13, 31. 5. & 102, 12. Tom. III. Isai. 43, 25. c. 44, 22. & c. 53, 1. & seq. Jerem. 31, 34. & c. 33, 8. Mich. 7, 18. Tom. IV. Matth. 9, 2. Marc. 2, 5. Luc. 5, 20. & c. 7, 48. peccatum Sacerdos remittit auctoritate divinâ, *Tom. IV. Matth. 18, 18. Joan. 20, 23. peccatum remittitur per Christum, *Tom. III. Isai. 53, 1. & seq. Dom. 9, 24. Tom. IV. Matth. 1, 21. c. 9, 2. c. 11, 28. c. 20, 28. & c. 26, 27. Marc. 2, 5. Luc. 24, 46. Joan. 1, 29. Act. 2, 38. c. 4, 12. c. 10, 35. & 43. & c. 6,******

*13, 38. Rom. 4, 25. & c. 5, 9. 1. Cor. 6, 11. & c. 15, 3. 2. Cor. 5, 21. Galar. 1, 4. Coloss. 1, 14. Eph. 1, 7. & c. 5, 25. 1. Tim. 1, 15. Tit. 2, 14. Hebr. 1, 3. & c. 9, 12. & 14. 1. Petr. 1, 19. c. 2, 24. c. 3, 18. & c. 4, 1. 1. Joan. 1, 7. c. 2, 12. & c. 3, 5. Apoc. 1, 5. peccatum in Spiritum sanctum, *Tom. IV. Matth. 12, 31. Marc. 3, 28. Luc. 12, 10. Hebr. 6, 6. & c. 10, 26. 1. Joan. 5, 16. peccatum vindictam clamans, *Tom. I. Gen. 4, 10. & c. 18, 10. Exod. 22, 23. & 27. Tom. II. Eccli. 35, 18. Tom. IV. Jacob. 5, 4. propter peccatum unius aut paucorum puniuntur multi, *Tom. I. Genes. 3, 1. & seq. Num. 16, 20. & seq. Jof. 7, 1. & seq. Judic. 19, 25. 2. Reg. 24, 1. & seq. peccatum contra naturam, *Tom. I. Genes. 19, 1. & seq. Levit. 20, 13. Judic. 19, 22. & seq. Tom. IV. Rom. 1, 27. 1. Cor. 6, 10. 1. Tim. 1, 10. peccatum ex ignorantia, *Tom. I. Levit. 4, 2. & c. 5, 15. Num. 15, 27. Tom. II. Luc. 23, 34. Joan. 9, 41. & c. 15, 24. Act. 3, 17. 1. Tim. 1, 13. peccatum ex maiestâ & data opera, *Tom. I. Num. 15, 30. Tom. II. Eccli. 10, 14. Tom. IV. Matth. 23, 13. Joan. 11, 49. Act. 4, 18. Hebr. 6, 5. peccatum consilio (vid. Confessio.) peccatum non solum non imputatur, sed etiam verè remittitur, & anima sibiuit ac mundatur, *Tom. II. Psal. 50, 12. Tom. IV. Act. 2, 38. 1. Cor. 6, 11. 2. Petr. 1, 9. 1. Joan. 1, 9.********

Peco. peccanti in nos fratri condonandum, (vid. Remitto.)

Peculium Dei ejus populus, *Tom. I. Exod. 19, 5. Deut. 7, 6. & c. 14, 2. Tom. IV. Joan. 1, 11. Eph. 1, 14. 1. Petr. 2, 9.*

Pedum lotio (vid. Lotio.)

Pentapolis provincia à Codorlahomor subacta, & ejus abominandæ civitates rediguntur in cineres, & sub aquis lacu Alphatitidis sepeliuntur, *Tom. I. Genes. 14, 2. & seq. c. 19, 24. & seq. Sapient. 10, 6. & 7.*

Pentecostes secundum principale festum Hebræorum; ipsius obligatio, solemnitas, oblationes & sacrificia, *Tom. I. Num. 28, 6. & seq. Spiritus sanctus in die Pentecostes visibiliter descendit super Apostolos, & in ipsis legem novam omnibus nationibus promulgat, *Tom. IV. Act. 2, 1. & seq.**

Peregrinatio. Peregrinationes pietatis gratia susceptæ sunt utiles, *Tom. I. 3. Reg. 8, 41. 4. Reg. 5, 10.*

Peregrinus. Peregrinus beneficiendum est, *Tom. I. Genes. 18, 2. Exod. 22, 21. & c. 23, 9. Levit. 19, 33. & c. 23, 22. Num. 15, 13. Deut. 10, 19. c. 14, 21. c. 24, 14. & 17. & c. 26, 11. Tom. III. Ezech. 22, 29. & c. 47, 22. Zach. 7, 10. peregrini sumus & advenæ in hac vitâ, *Tom. I. Gen. 15, 13. c. 23, 4. & c. 47, 9. 1. Paral. 29, 15. Tom. II. Psal. 38, 13. Tom. IV. 2. Cor. 5, 8. Philipp. 3, 20. Hebr. 11, 13. 1. Petr. 2, 11.**

Perjurium. Perjurii & falsi crimen, *Tom. I. Exod. 8, 3. Levit. 5, 4. 1. Reg. 19, 6. & seq. 3. Reg. 8, 31. Tom. III. Jerem. 7, 9. Zach. 5, 3. Malach. 3, 5. 1. Machab. 6, 62. c. 7, 15. & 18. c. 11, 53. & c. 13, 16. & 19. 2. Machab. 4, 34. & c. 12, 3. Tom. IV. Matth. 26, 72. 1. Tim. 1, 10.*

Perja seu Parthi populi Asiæ, fundati ab Elam filio Sem, Babylonis imperium sibi subijciunt, *Tom. III. Dan. 5, 28. & seq.*

Persepolis Metropolis Persiæ, consilia Antiochi Epiphanis prævertit, & eum fugam capessere cogit, *Tom. III. 2. Mach. 9, 2.*

Perseverantia. *Tom. I. Genes. 119, 15. & 16. Tom. II. Job. 2, 3. Prov. 3, 31. & c. 23, 17. Eccli. 2, 2. c. 11, 11. & c. 35, 9. Tom. III. Ezech. 18, 24. & c. 33, 13. Tom. IV. Matth. 10, 22. c. 15, 22. & c. 24, 13. Luc. 9, 54. Joan. 6, 62,*

Act. 2, 42. c. 11, 23. c. 13, 43. & c. 14, 21. Hebr. 3, 1. & seq. 2. Petr. 2, 20. 1. Joan. 2, 24. Apoc. 2, 16.

Persecutio (vid. Crux.)

Peris Matrona Romana, cujus elogium textit S. Paulus, *Tom. IV. Rom. 16, 12.*

Persona. Personarum acceptio illicita, nec Deus personam respicit, *Tom. I. Levit. 19, 15. Deuter. 1, 17. c. 10, 17. & c. 17, 2. 1. Reg. 16, 7. 2. Paral. 19, 7. Tom. II. Job. 34, 19. Prov. 18, 5. c. 24, 23. & c. 28, 21. Sap. 6, 8. Eccli. 35, 15. & 16. Tom. III. Isai. 11, 3. Malach. 2, 9. Tom. IV. Matth. 22, 16. Marc. 12, 14. Luc. 20, 21. Act. 10, 34. Rom. 2, 11. Galar. 2, 6. Eph. 6, 9. Coloss. 3, 25. Jacob. 2, 9. 1. Petr. 1, 17.*

Peto (vid. Oro.)

Petrus seu Simon filius Joannis, professione piscator, propè mare Galilææ sedem suam habens, vocatur ad Apostolatam, *Tom. IV. Matth. 4, 18. & 19. Marc. 1, 16. & 17. Salvator illum Principem Apostolorum & fundamentalem Ecclesiæ suæ petram constituit, *Matth. 16, 18. & Joan. 21, 15. & seq. Apostolus iste testis transfigurationis & gloriæ filii Dei penitus extrâ se rapitur, vultque supra montem erigere tria tabernacula, Salvatori unum, & duo Moyfi & Eliæ, *Matth. 17, 1. 2. & 4. S. Petrus humiliter obstitit lavationi pedum suorum, nec ei consentit, nisi post mandatum Salvatoris, *Joan. 13, 6. & seq. audacter Jesu Christo promittit, se illum ad mortem usque securum, eumque in horto defendit atque Pontificis servo auriculam amputat, *Joan. 18, 10. imbecillitas zelo & animo Apostoli prævalet, eumque ed impellit, ut Servatorem suum turpiter & ignavè neget, *Matth. 26, 69. & seq. Marc. 14, 67. & seq. Petrus adimpletam animadvertens Christi prædictionem amarè peccatum suum deslet, & in severâ penitentia querit asylum, *Matth. 26, 75. & seq. Marc. 14, 72. Christus Jesus post suam resurrectionem S. Petro apparet, & ejus potestatem & auctoritatem, ipsi prius jam ab eo concessam, confirmat, *Marc. 16, 7. & seq. Joan. 21, 15. & seq. S. Apostolus Spiritu Deirepletus novam Legem promulgat, nec non missionis suæ primitias multorum Judæorum conversione reddit illustres, *Act. 2, 17. 18. 41. & seq. item c. 4, 4. prædicationem suam signa & prodigia semper comitantur, c. 3, 1. & seq. c. 5, 12. & seq. & c. 9, 32. & seq. mortuos resuscitat, & umbrâ suâ sanat egrotos in foris publicis expositos, *ibid. v. 38. & seq. & c. 5, 15. Spiritus sanctus Genitilium vocationem ipsi revelat, c. 10, 9. & seq. vocatipique ut Cornelii Centurionis legatos sequatur, *ibid. v. 19. & seq. Apostolus iussu Herodis in vincula conclusus & in carcere custoditus ab Angelo Domini miraculosè liberatur, c. 12, 3. & seq. S. Paulus ei in faciem resistit, quod in gratiam Judæorum dissimulatione aliquâ uteretur, *Galar. 2, 11. & seq.************

Phacee filius Romeliæ exercitus Israëliti Dux, contrâ Regem suum insurgit, & conspirationis suæ optatum adeptus successum thronum scandit, *Tom. I. 4. Reg. 15, 25. & 26. contrâ Jerusalem movet, & una die 60000. egregii viros Tribus Juda delet, 2. Par. 28, 6. Dominus sceleribus ipsius irritatus, ad tristem prædecessoris sui sortem eum condemnat, atque Osee tradit, qui prodrium occidit, 4. Reg. 15, 28. & 30.*

Phacee filius & successor Manahem Regis Israël, interficitur à Belliduce suo in turri palatii sui in suorum imperium punitionem, *Tom. I. 4. Reg. 15, 23. & 25.*

Phadai filius Jechonias Regis Juda, pater Zorobabelis, *Tom. I. 1. Paral. 3, 18. & 19.*

Phaleg

Phaleg filius Heber & unus ex Patriarchis Noe posteris, *Tom. I. Gen. 11, 16.*

Phalsiar filius Hanaan ex Tribu Simeon exterminationem Amaleitarum supra montem Seir absolvit, *Tom. I. 1. Paral. 4, 42. & 43.*

Phalsi seu Phalsiel filius Laïs, fit maritus Michol Davidi ablata, *Tom. I. 1. Reg. 25, 44.*

Phalsiel filius Ozan ex Tribu Issachar, præsidet divisioni terræ promissæ, *Tom. I. Num. 34, 26.*

Phaniel locus quidam torrentis Jaboc vicinus, ubi Israël luctatur cum Angelo Domini, *Tom. I. Genes. 32, 24. 28. & 30.*

Phaniel urbs ab Israëlitis ædificata in memoriam hujus Patriarchæ Jacob mirabilia luctæ; devastatur à Gedeone, qui crudelium civium illius ingratitude m ulciscitur, *Tom. I. Judic. 8, 17.*

Phara servus Gedeonis, præclarum hunc Belliducem comitatur, quando vadit castra Medianitarum exploraturus, *Tom. I. Judic. 7, 10. & seq.*

Pharam Rex Jerimoth, coram virore suo Josue jugulatur, & postmodum patibulo affigitur, ut nationibus sit exemplum, *Tom. I. Jof. 10, 3. 5. & 26.*

Pharan Arabiæ petreæ desertum, unde Moyses mittit viros, qui terram promissam considerent & examinent, *Tom. I. Num. 13, 1. 3. & 4. David in acerbitate persecutionis, quam tolerat, per fugium querit in deserto Pharan, 1. Reg. 25, 1.*

Pharao Rex Egypti, Abrahamo Sarai uxorem suam auferit, sed à Deo percussus eidem illam restituit, *Tom. I. Gen. 12, 17. & 19.*

Pharao alter Egypti Rex, consulit Joseph, qui ei visionum ipsius significationem & sensum referat, *Tom. I. Gen. 41, 15. & seq. item v. 25. & seq. Princeps iste huic sapienti interpreti imperii sui administrationem desert, *ibid. v. 39. & seq. ac in grati animi restitutionem terram Gessen in ipsius familiæ habitationem ei concedit, c. 47. 5. & 6.**

Pharao tertius hujus nominis Rex Egypti, magis ac magis filios Israël opprimat, & eorum dimissionem & libertatem Legatis Domini constanter denegat, *Tom. I. Exod. 1, 11. & seq. c. 6, 1. & seq. & c. 7, 4. Moyses omnipotentis Dei brachio fultus, stupenda signa & prodigia operatur, quibus tamen cor Pharaonis magis adhuc induratur, *ibid. v. 9. & seq. tandem Pharao terribili primogenitorum cade videtur, præcipit Israëlitis, ut è sinibus regni sui quanticumque discedant, c. 12, 29. & seq. Princeps hic de novo induratus, arma adversus Hebræos capessit, nec non eos usque in mare persequitur à quo una cum toto suo exercitu abforbetur, c. 14, 3. & seq. item v. 24. & 28.**

Pharao Necho (vid. Necho & Je boniat.)

Phares filius Judæ & Thamar, *Tom. I. Gen. 38, 29.*

Pharisei secta Judæorum, qui legem ad amissum servare affectant, & nihilominus eam sub hypocritis furo produnt & corrumpunt, *Tom. IV. Matth. 23, 13. & seq. & v. 23. & seq. c. 16, 11. & 12. & Marc. 7, 1. & seq. ceterati hi homines Jesum Christum persequuntur, *Marc. 3, 7. & seq. cique discipulorum suorum agendi rationem exprobrant, *ibid. c. 2, 18. unus ex illis invitat Christum, *Luc. 7, 36. Phariseus & Publicanus orant simul in Templo, discedit hic iustificatus ab illo, *Luc. 18, 10. & seq.*****

Pharjandaba filius natu major superbi Amantur sui fratris in eodem patibulo suspenditur in complementum expiationis flagitiorum patris sui, *Tom. II. Esai. 9, 6. 7. 13. & 14.*

Phassur filius Melchiz, Sacerdos & Princeps in domo Domini percutit Jeremiam Prophetam, & eum in vincula conjicit, *Tom. III. Jer. 20, 1. & 2. Jeremias huic iniquo Ministri maledicit, & ei extremæ populi & urbis Jerusalem calamitates annuntiat, *ibid. v. 3. & seq.**

Phagiel filius Ochran, Princeps Tribus Aser, nomine Tribus suæ facit solemnem oblationem ad Tabernaculum Domini, *Tom. I. Num. 7, 72. & seq.*

Phelathi (vid. Cerebi.)

Phenenna secunda Elcanæ uxor, insultat sterilitati Annæ, quæ precibus suis Prophetam Samuelem à Deo impetrat, *Tom. I. 1. Reg. 1, 2. 6. 7. 19. & 20.*

Phigellus & Hermogenes discipuli ex Asia, deserunt S. Paulum in vinculis ejusque captivitatem erubescunt, *Tom. IV. 2. Tim. 1, 15.*

Philadelpia urbs Asiæ minoris, ad eam visiones & revelationes sibi à filio Dei factas perscribere jubetur S. Joannes Apostolus, *Tom. IV. Apoc. 1, 11. & c. 3, 7.*

Philemon civis Colossensis Jesu Christo & Ecclesiæ ipsius necessitatibus se totum devovet, *Tom. IV. Philem. v. 5. & 7. Apostolus S. Paulus ad eum remittit servum ipsum Onesimum, rogâque; ut illum, tanquam se ipsum consideret & recipiat, *ibid. v. 10. & seq.**

Phileus impostor, qui negat resurrectionem, *Tom. IV. 2. Tim. 2, 17. & 18.*

Philippi urbs Macedonia & colonia Romana, ubi S. Paulus cum successu prædicat, *Tom. IV. Act. 16, 12. & seq. puellam à spiritu pythone obsessam liberat, hinc in eum excitatur persecutio, ipseque multis affectus plagis in carcerem conjicitur, *ibid. v. 16. & seq.**

Philippenses, fideles Philipporum, S. Paulum in gravibus suis necessitatibus adjuvant, atque ab eo epistolam pœ exhortationibus & non modicis laudibus refertam accipiunt, *Tom. IV. Philpp. 4, 15. & seq. & c. 1, 2. 3. & 4.*

Philippus cognomento Phryx, urbi Jerusalem ab Antiocho prædicatur, Tyranni hujus crudelitatem superare totis nititur viribus, *Tom. III. 2. Mach. 5, 22. Rex morti proximus, eum regni sui administrationem committit, ac ei coronam suam depositum committit, ut eam filio & successoris suo restituit, 1. Mach. 6, 14. & 15. Lysias id indignatus contrâ Philippum movet, & ejus administrationem regni una cum vitâ auferit, 1. Mach. 6, 61. & seq.*

Philippus Magni Herodis filius, legitimus crudelis & impiæ Herodiadis maritus, & pater Salomes, *Tom. IV. Marc. 6, 17. Philippus Apostolus Jesu Christo, *Tom. IV. Joan. 1, 43. postulat à Salvatore videre Deum Patrem, *ibid. c. 14, 8. & 9.***

Philisti seu Philistin populi à Misraim oriundi, habitatores Palaestina ad Occidentem Jordanis, persequuntur & opprimunt Israëlitas, qui adversus eos plures liberatores à Deo impetrant, *Tom. I. Judic. 3, 3. & seq. v. 9. & 10. v. 15. & 31. c. 4, 1. & seq. c. 6, 11. & seq. c. 10, 1. & seq. c. 11, 5. & seq. c. 13, 24. & 25. & c. 15, 14. & seq. Saul primus Rex Israël sapius de Philistæis triumphat, nihilominus sub ferro hujus alienigenæ nationis cadit, in penam suæ erga Domini mandata infidelitatis & inobedientia, 1. Reg. 14, 31. & 47. c. 17, 52. & 53. & c. 31, 1. & seq. David semper victor adversus hos incircumcisos movet, eoque imperio suo subijcit, 2. Reg. 5, 20. & 25. c. 8, 1.*

Phinees filius Eleazar, nepos Aaronis, & tertius summus Pontifex, zelus sui contrâ turpia & execranda filiorum Israël cum filiabus Moab & Median commercia specimen edit, *Tom. I. Num. 25, 7. gloriam Dei & gentis suæ honorem vindicat reorum sanguine, atque uno*

*eodemque idu ambos complices in medio castrorum confodit, *ibid. v. 8. Dominus in præmium egregii hujus facinoris ei fœderis sui pæcem dat, atque posteris ipsius, si fideles ei permanserint, perpetuum promittit Sacerdotium, *ibid. v. 10. & seq.***

Phinees filius Heli Sacerdotis Magni (vid. Ophni.)

Phison unus è quatuor magnis fluvii, qui Paradisum voluptatis, deliciosam primi hominis habitationem, irrigabant, *Tom. I. Genes. 2, 10. & 11.*

Phithon Egypti urbs quædam, ab Hebræis tempore servitutis suæ ædificata, *Tom. I. Exod. 1, 11.*

Phache Diacomissa Ecclesiæ in Cenchrus portu Corinthi, à S. Paulo fidelibus Romanis commendatur in epistolâ, quam ipsa ad eos desert, *Tom. IV. Rom. 16, 1. & 2.*

Phanice Crete insula portus, ad quem S. Paulus ad evitandum naufragium appellere nititur, *Tom. IV. Act. 27, 12. & seq.*

Phol Rex Assyriæ, fert auxilium Manahem Regi Israël, quò in Throno regio stabilitur, *Tom. I. 4. Reg. 15, 19. & seq.*

Phurb tertius Cham filius, & pater populi Lybie, *Tom. I. Genes. 10, 6.*

Pieris (vid. Bona Opera.)

Figulus salus nostræ est Spiritus sanctus, *Tom. IV. Rom. 8, 16. 2. Cor. 1, 22. & c. 5, 5. Eph. 1, 13. & c. 4, 30.*

Pigritia (vid. Acedia.)

Pilatus Judææ Præfectus, frustra conatur Jesum à furore Judæorum liberare, *Tom. IV. Matth. 27, 18. 19. & seq. Joan. 18, 28. c. 19, 4. 6. & 12. publice manus suas lavat, & se innocentem esse à sanguine hujus hominis iusti declarat, *ibid. v. 24. rabie & minis populi fractus, vehementer conscientia suæ remorsus suffocatur, & divinum Servatorem tradit cruciandum, *Matth. 27, 26. 31. & seq. Joan. 19, 12. & seq. Pilatus corpus Jesu concedit Jo eph ab Arimathæa, atque permitti, ut ei sepultura honores exhibeat, *Matth. 27, 57. & seq. Joan. 19, 38. & seq.****

Plaga Dei seu vindicta, *Tom. I. Exod. 7, 9. & seq. c. 8, 2. & seq. c. 9, 3. & seq. & c. 14, 24. & seq. 4. Reg. 8, 28. 2. Paral. 6, 28. Tom. II. Psal. 77, 44. & 104, 27. Tom. III. Jerem. 15, 2.*

Pœna peccati non solum universa remitt

nes. 4. 13. & c. 27. 38. Exod. 8. 8. c. 9. 27. & c. 10. 16. Jof. 7. 20. Judic. 1. 1. Reg. 15. 24. & c. 24. 13. 3. Reg. 13. 6. & c. 21. 27. Tom. II. Sap. 5. 3. Tom. III. 1. Machab. 6. 12. 2. Machab. 9. 12. Tom. IV. Machab. 7. 4. Ab. 8. 13. & 23. Hebr. 12. 17.

Predicatore (vid. *Concionatore*.)

Præfati (vid. *Superiores* & *Pastores*.)

Prætorium, palatium Præfati Judææ, ubi Servator à Pilato interrogatur, & ah ipsius militibus inhumane & crudeliter habetur, Tom. IV. Joan. 18. 28. & 33. item c. 19. 1. & seq.

Preter (vid. *Oro*.)

Presbyteri (vid. *Sacerdotes*.)

Primitia fructuum debentur Deo ejusque Sacerdotibus, Tom. I. Exod. 23. 19. & c. 34. 26. Lev. 23. 10. Num. 18. 13. Deut. 18. 4. & c. 26. 2. & 10. 2. Paral. 31. 5. Tom. II. 2. Esdr. 10. 35. & 37. Tob. 1. 6. Prov. 3. 9.

Primogenita Egypti sub gladio Angeli exterminatoris pereunt in punitione indurationis & tyrannidis Pharaonis, Tom. I. Exod. 12. 29. Deus præcipit populo suo, ut omnes primogenitos filios ipsi consecraret, Exod. 13. 1. & 2. & præscriptis oblationibus redimat, Lev. 27. 2. & seq. Dominus similiter omnia animalium primogenita sibi reservat, Exod. 13. 2. vultque, ut ipsorum sanguis in Sanctuario effundatur, & adeps super altare conficitur, Num. 18. 17. Primogenitorum jura, privilegia, & prerogative, Tom. I. Gen. 25. 31. & c. 49. 3. Deut. 21. 15. & 2. Paral. 31. 3. Primogeniti aliquando à Deo rejiciuntur, Tom. I. Genes. 48. 17. & c. 49. 3. Tom. IV. Rom. 9. 13.

Priscilla mulier Christiana Corinthi commorans, S. Paulum in domum suam suscipit, & illum una cum marito suo Ephesum usque comitatur, Tom. IV. Act. 18. 1. 2. 3. 18. & 19.

Prochorus unus ex septem primis Diaconis, Tom. IV. Act. 6. 5.

Proditio & ejus punitio, Tom. I. Gen. 37. 23. Judic. 1. 24. 1. Reg. 23. 19. Tom. III. Isai. 22. 15. 2. Machab. 3. 4. c. 4. 1. c. 10. 20. & c. 13. 21. Tom. IV. Machab. 26. 14. & 47.

Promissio (vid. *vorum*) Promissiones Del cum conditione sunt, Tom. I. Deut. 19. 8. c. 28. 1. & seq. & c. 33. 4. Lev. 26. 3. & seq. 1. Reg. 2. 30. Tom. IV. Marc. 16. 16. Joan. 3. 16. & 36. c. 6. 47. c. 8. 31. c. 13. 17. & c. 15. 7. & 14. Rom. 8. 17. Coloss. 1. 23. Hebr. 3. 14. 2. Petr. 1. 4. Apoc. 2. 5. & seq. c. 3. 3. & seq. & c. 21. 7.

Propheta Ministri depositarii Oraculorum Domini, (vid. de *is singulis eorum articulis*.)

Propositio, panes propositionis: hujus oblationis ceremoniæ, Tom. I. Lev. 24. 5. & seq.

Presbyteri origine Gentiles, & religione Judæi, sunt testes visibilis descensus Spiritus sancti in Apostolos, & admirabilem, quos in ipsis producit, effectum, Tom. IV. Act. 2. 11.

Providentia (vid. *Deus*.)

Pseudopropheta convincuntur & occiduntur ab Eliâ, Tom. I. 3. Reg. 18. 40. Jehu eos interfici jubet dum sacrificant in templo Baal, 4. Reg. 10. 25. Rex Babylonis eorum imposturas morte punit, Tom. III. Daniel. 14. 21. caracter Pseudoprophetae habentur, qui currunt antequam per ordinariam potestatem mittantur, Tom. III. Jerem. 14. 14. & c. 23. 32. Ezech. 13. 6. Cavendum à Pseudoprophetis, Tom. IV. Machab. 7. 15. Marc. 8. 15. & c. 13. 6. Luc. 17. 23.

Ptolemæus urbs Phœnicæ ad Mare mediterraneum, renuit pro Principe agnoscere Judam Machabæum, Tom. III. 2. Machab. 13. 24. & 25.

Ptolemæus Philometor filius & successor Ptolemæi Epiphanis Regis Egypti, firmat foedus cum Alexandro Rege Asiæ, ejusque filiam suam Cleopatram tradit in matrimonium, Tom. III. 1. Machab. 10. 54. & seq. Rex iste impia ambitione sua impulsus filiam suam Alexandro aufert, eamque tradit Demetrio, & regnum Asiæ occupat ambos generos suos æqualiter prodens, c. 11. 12. & seq.

Ptolemæus Cypri insulæ Præfectus post crudelem & iniquam Judæorum persecutionem ipsis favere constituit, Tom. III. 2. Machab. 10. 12. ob id ab amicis proditus & accusatus, ex desperatione veneno sibi vitam admittit, *ibid.* v. 13.

Ptolemæus filius Abobi & gener Simonis Machabæi, focerum hunc suum una cum duobus ipsius filiis in castro Doth pugione confodit, Tom. III. 1. Machab. 16. 11. & seq.

Publicani Telonarii, à communione Judæorum excluduntur, Tom. IV. Machab. 18. 17.

Publius Malthæ insulæ Præfectus S. Paulum in domum suam recipit, & comiter ac amicitiosè cum eo agit, Apostolus adeo beneficium hospitem remuneraturus patri ipsius periculose decumbenti sanitatem reddit, Tom. IV. Act. 28. 7. & 8.

Purgatorium, locus ubi sunt animæ, quæ vivorum precibus & operibus juvari possunt, & purgantur: dari purgatorium confirmatur, Tom. III. 2. Machab. 12. 43. 46. Tom. IV. Machab. 5. 25. & c. 12. 32. 1. Cor. 3. 16. Philipp. 2. 10. c. 2. Tim. 1. 13. 1. Joan. 5. 16. Apoc. 5. 3. & 13.

Putiphar Dux exercitus Pharaonis Regis Egypti, emit Joseph filium Patriarchæ Jacob, eumque constituit administratorem domus suæ, Tom. I. Gen. 39. 1. & 4. impudicæ uxoris suæ falsæ accusatione deceptus, juvenem hunc in carcerem detrudi jubet, *ibid.* v. 11. & seq. & v. 19. & 20.

Pyro Spiritus divinationis, quem consultare lex sub pena mortis prohibet, Tom. I. Levit. 20. 6.

Q.

Quadragesima, Quadragesimalis jejunii exempla, Tom. I. Moyses, Exod. 24. 18. & c. 34. 28. Deut. 9. 9. & 18. Elias, 3. Reg. 19. 8. Tom. IV. Christus, Machab. 4. 2. (vid. *Jejunium*.)

Quæstiones inutiles vitandæ, Tom. I. Gen. 3. 1. & 6. Tom. II. Prov. 25. 27. Eccles. 7. 11. Eccl. 3. 21. Tom. IV. Machab. 24. 3. Joan. 6. 53. & c. 21. 21. Ab. 1. 6. 1. Tim. 1. 4. & c. 6. 3. 2. Tim. 2. 16. Tit. 3. 9.

Quartus, Discipulus Apostolorum, cumulum benedictionum fidelibus Romanis exoptat, Tom. IV. Rom. 16. 23.

Quies, continget populo Dei, Tom. IV. Heb. 4. 9. quietem & pacem certam consequuntur iusti, Tom. II. Sap. 3. 3. & c. 4. 1. Tom. III. Isai. 57. 2. Tom. IV. Luc. 16. 22. Apoc. 14. 13. quietem invenire animæ suæ, Tom. III. Jer. 6. 16. Tom. IV. Machab. 11. 29.

Quiesco, Quiescendum à peccatis, Tom. IV. Rom. 6. 6. & seq. Galat. 2. 19.

R.

Rabbath, Ammon Metropolis Ammonitarum trans Jordanem, obsidetur ab exercitu Davidis, Tom. I. 2. Reg. 11. 1. David adulterium perpetrat cum uxore Uriæ, & Belliduci suo urbem hanc obsidione premenci præcipit, ut Ursum animo præstantem virum evidenti mortis exponat periculo, atque eum hostium imperui tradat, atque sic ab his percussus intereat, *ibid.* v. 4. & 15. Rabbath capitur à Davide, c. 12. 29.

Rabbath, Moab Metropolis Moabitarum ad

torrentem Amon, liberatur ab obsidione Regum Israël & Juda, quia Rex ipse amplius se defendere non valens, ad implorandum à Diis suis auxilium proprium suum filium offert in holocaustum, Tom. I. 4. Reg. 3. 27.

Rabbi, Legis Doctor & Princeps religionis judicæ, Tom. IV. Machab. 23. 7. & 8.

Rabfates magnus Pincerna Sennacherib Regis Assyriæ, & unus ex præcipuis exercitus ipsius Ducibus, mittitur ad Ezechiam, ut ad deditionem eum moveat, Tom. I. 4. Reg. 18. 17. & seq. impius vir iste Regem Juda injuriis afficit, & simul horribiles evomit blasphemias, *ibid.* v. 22. & seq.

Rabfatis Princeps Eunuchorum Sennacherib, cum Rabfate delegatur, ut urgeant Ezechiam ad faciendam deditionem, Tom. I. 4. Reg. 18. 17.

Rachel filia Laban & soror Lie, bis eam mereri cogit Jacob, Tom. I. Gen. 29. 27. & 30. Rachel ob suam sterilitatem afflicta, vota Domino facit, & filium ab eo impetrat, quem Joseph vocat, c. 30. 22. 23. & 24. idola patris sui furatur, c. 31. 19. & illorum persequutionem amolitur fingendo incommunitatem, quæ illam à surgendo eximit, *ibid.* v. 33. 34. & 35. Rachel à divina providentia secundum filium suscipit, cui nomen Benjamin imponit, atque inter puerperii dolores animam exhalat, c. 35. 17. 18. & 19.

Ragau campus prælii Arphaxad Regis Medorum contra Nabuchodonosor Regem Assyriæ, à quo devinctur, Tom. II. Judic. 1. 5. & 6.

Rager urbs Media supra montem Ecbatanorum sita, patria Gabelis Tobie debitoris, Tom. II. Tob. 4. 21.

Raguel pater Saræ, trilli septem priorum filiarum suarum maritorum sorte teritus, veretur eam Tobie juniore propinquo suo, quem ei adducit Angelus uxorem tradere, Tom. II. Tob. 7. 11. & 12.

Rahab meretrix in civitate Jericho, exploratores à Josue missos suscipit, qui ejus ope & consilio manus eos persequentium evadunt, Tom. I. Jof. 2. 1. & seq. in navate operæ præmium promittunt ipsi totius familie suæ conservationem, *ibid.* v. 13. & seq. Rahab servata ab universali urbis Jericho anathemate populo Judæico sociatur, sitque uxor Salomonis Principis Juda, *ibid.* c. 6. 25. & Tom. IV. Machab. 1. 5.

Rahabia Levita filius Eliezer, una cum totâ suâ familiâ deputatur ad custodiam thesaurorum Templi, Tom. I. 1. Paral. 26. 25.

Rabuel filius Esau & Baremath filiarum Ismaëlis, Tom. I. Genes. 36. 3. & 4.

Ram filius Heston & pater Aminadab ex Tribu Juda, Tom. I. 1. Paral. 2. 9. & 10.

Rama urbs Tribus Benjamin in confinibus Ephraim, ubi Nabuzardan Dux exercitus Babylonici omnes captivos Juda congregat, & Jeremiam Prophetam in libertatem affert, Tom. III. Jerem. 40. 1.

Ramatha patria Prophetæ Samuelis (vid. *Rama*.)

Rameffes urbs Hebræis sub jugo Pharaonis ædificata, Tom. I. Exod. 1. 11.

Ramoth urbs refugii in monte Galaad, Tom. I. Jof. 21. 37. ab impio Achab obsidetur, qui in prælio miserè perit, Tom. I. 3. Reg. 22. 29. 34. & 35. Joram ipse filius & successor ibi graviter vulneratur, & Jehu ejus Belliduci à quodam Propheta ungitur in Regem Israël, Tom. I. 4. Reg. 8. 28. & c. 9. 12.

Raphael unus ex septem primis Angelis, qui divinæ Majestatis thronum circumstant, Tom. II. Tob. 12. 15. Sua officia Tobie offert atque se docem filii sui iter Rages versus arripere volentis præbet & offert, c. 5. 15. & 20. Angelus præcipit Tobie juniore, ut piscem ipsum devorare

vorare volentem apprehensâ ejus branchia ad se in sicum attahat, eum exenteret, necnon cor ejus, fel, & jecur sibi offerret, c. 6. 2. & seq. & cui usui hæc apta sint ei explicat, *ibid.* v. 8. & 9. ei persuadet, ut in matrimonium peat filiam Raguelis, *ibid.* v. 11. & seq. & simul eum docet media, quæ adhibere debet ad vincendum & expellendum Demomum, à quo ipsa vexatur, *ibid.* v. 16. & seq. quibus adhibitis matrimonium feliciter celebratur, c. 7. 15. & seq.

Angelus in se suscipit provinciam à Gabele exigendi decem talenta illa, quæ ipse Tobie Seniori debebat, c. 9. 6. & aliquando post Tobiam juniorem una cum novâ uxore sua ad parem reducit, c. 11. 1. & seq. admirabiles circumstantie felicitis hujus reditus sub ductu Angeli Domini, qui tum, amoto velo, se detegit & agnoscendum præbet, c. 12. 6. & seq.

Raphaim seu *Rapha*, antiqui Palestinæ Gigantes à Rapha oriundi, Tom. I. Gen. 14. 5.

Raphaim, vallis urbi Jerusalem vicina, ubi Philistæi castra metantur adversus Davidem, Tom. I. 2. Reg. 5. 18.

Raphidim, locus ubi Israël in deserto castra metantur, Tom. I. Exod. 17. 1.

Raphan urbs non procul à Carnaim trans Jordanem, ubi Judas Machabæus recens collectum Timothei exercitum profligit, Tom. III. 1. Machab. 5. 37. & 43.

Rasus Rex Syriæ, Regi Israël se conjungit contra Achaz, cujus universum regnum depopulatur, Tom. I. 4. Reg. 15. 37. & 2. Paral. 28. 5.

Ratio, Rationem Deo quisque pro se redditurus, Tom. IV. Machab. 12. 36. c. 18. 23. & c. 25. 31. & seq. Rom. 14. 12. 2. Cor. 5. 10.

Rationale Judicis Sacerdotis Magni pectorale, cui insculpta sunt nomina duodecim Tribuum Israël, Tom. I. Exod. 28. 15. & seq.

Raciaz venerabilis & sanctus senex Judæus, Legis Doctor, generosè & viriliter se devovet pro defensione religionis & honore patriæ suæ, Tom. III. 2. Machab. 14. 37. & 38. crudelissimam mortem præsert jugo impii Nicanoris, & ipsemet viscera sua effundit invocans supremum vitæ dominum, *ibid.* v. 41. & seq.

Razon filius Eliadæ, Regem suum deserit, & cum vagabundorum stipatus Damascum occupat, Tom. I. 3. Reg. 11. 23. & 24. Deus ad puniendam Salomonis infidelitatem hunc hostem ei suscitavit, qui odium suum perpetuat in suis successoribus se ipso magis adhuc formidandis, *ibid.* v. 25.

Rebe & *Rezem* Principes Medianæ, interficiuntur à Phinees in vindictam criminum Israëlitarum, quorum plures seduxerunt & in prostitutionis suæ infidias attraxerunt, Tom. I. Num. 31. 2. & seq.

Rebecca filia Bathuel, curatori Abrahæ statim conceditur & traditur in terram Chanaan ad sponsum sibi destinatum ab ipso ducenda, Tom. I. Genes. 24. 50. & 51. post diuinam sterilitatem Rebecca

impetrat fecunditatem, c. 25. 21. & concipit duos filios Esau & Jacob, qui adhuc in utero ipsius inter se colliduntur, *ibid.* v. 22. & 25. in tetra Regis Geraræ, ad quam una cum marito suo peregrinata fuerat, c. 26. 1. & 6. agnoscitur esse uxor Isaac, *ibid.* v. 8. & 9. & feliciter illa servatur ab injuriâ quam dimere poterat, *ibid.* v. 11. Rebecca magis diligit Jacob quam Esau, ejusque media suggerit, quibus huic fratri suo patris benedictionem præcipiat, c. 27. 8. & seq.

Rebla seu *Reblara* urbs Syriæ, ubi Nechao Joachaz Regem Juda in vincula conjicit, coronâ ipsius in Joskim translata, Tom. I. 4. Reg. 23. 33. & 34.

Rechab (vid. *Baana*.)

Rechab origine Cincus, pater Jonadab, fundator societatis piorum Israëlitarum Legis æmulorum, qui ejus nomine Rechabites vocantur, Tom. I. 4. Reg. 10. 23.

Rechabites, Israëlites specialiter Domino consecrati, & severis ipsorum reformationis legibus inviolate addicti, Tom. III. Jer. 35. 2. & seq.

Redemptor (vid. *Christus*.)

Redemptores sanguinei vi legis potestatem habentes propinquorum suorum libertatem vel hereditatem redimendi, Tom. I. Levit. 25. 25. & 48.

Redimo, Redimere novit Deus suos multis modis ex angustia, Tom. I. Gen. 19. 1. & seq. Exod. 14. 2. & seq. 1. Reg. 23. 14. & 26. 4. Reg. 7. 1. & seq. 2. Paral. 18. 31. & c. 20. 24. Tom. II. 1. Esdr. 8. 22. Psal. 4. 9. & 90. 9. Esth. 7. 5. Tom. III. Isai. 41. 10. & c. 43. 1. Dan. 3. 49. & c. 6. 21. & 23. Tom. IV. 2. Petr. 2. 9.

Refugium, urbes refugii destinantur ad periculum illorum, qui homicidia involuntaria perpetraverunt, Tom. I. Num. 35. 11. & seq.

Regeneratio (vid. *Homō*.) Regeneratio est immutatio carnis in spiritum, Tom. IV. Joan. 3. 5. carnalium affectionum in spiritalem affectum, Rom. 8. 5. & 14. infidelitatis in fidem, Joan. 1. 12. Galat. 3. 26. 1. Joan. 5. 1. innovatio mentis per Spiritum sanctum, Galat. 4. 6. Tit. 3. 5. atque adeo carnalis nature in divinam naturam, Col. 2. 11. 2. Petr. 1. 4. ut qui mali sumus sanctificemur, 1. Cor. 6. 11. Ephes. 5. 8.

Regenerati interius etiam exterius in novitate vitæ ambulabunt, Tom. IV. Rom. 6. 1. & seq. c. 7. 6. & c. 12. 1. 1. Cor. 5. 7. 2. Cor. 5. 15. Ephes. 4. 22. Coloss. 3. 9. 1. Petr. 4. 1.

Reges Israël & Juda (vid. *Israël* & *Juda*.) enumeratio Regum à Josue devictorum, Tom. I. Jof. 12. 7. & seq. Reges quid facere, quidve fugere debeant, Deut. 17. 19. 1. Reg. 8. 9. & seq. 3. Reg. 2. 2. & seq. & c. 10. 9. 2. Paral. 19. 5. Tom. II. Jof. 34. 30. Psal. 2. 10. & 100. 1. & seq. Prov. 14. 28. c. 19. 12. c. 20. 8. & 26. c. 28. 15. c. 29. 4. & 14. & c. 31. 4. Sap. 6. 2. & seq. & c. 9. 2. & seq.

Regum successio à Matthabia usque ad Regnum Herodis Magni.

Mathathias pater Judæ Machabæi, Tom. III. 1. Machab. 2. 1. & seq.

Judas Machabæus.

Jonathas Machabæus.

Simon Machabæus.

Joannes Hircanus.

Aristobulus, qui titulum Regis usurpat.

Alexander jannæus.

Herodes Magnus filius Antipatri, origine Idumæus à Senatu Romano Rex Judæorum constituitur, Tom. IV. Machab. 2. 13. & seq. Regnum ipsius inter Judæos per aliquod tempus Præfatus paret.

Novi Reges denuo constituti.

Agrippa I. filius Aristobuli & nepos Herodis Magni.

Agrippa II. ejus filius & hæres legitimus, Tom. IV. Act. 26. 32.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ, *ibid.* v. 22. Herodem Antipam & Philippum dividit.

Agrippa filius Archelaum Ethnarcham Judææ,

Reffa locus castrorum populi Hebraici in d. ferro, *Tom. I. Num. 33, 21.*
 Refurrexio mortuorum, & carnis ad gloriam facta mutatio, *Tom. I. Exod. 3, 6. Tom. II. Job 14, 13. c. 19, 26. c. 21, 30. Tom. III. Isai. 26, 19. & c. 66, 14. Ezech. 37, 1. & 9. Dan. 12, 12. Jon. 2, 11. Seph. 3, 8. 2. Mach. 7, 9. & c. 14, 23. Tom. IV. Matth. 22, 23. & 31. Luc. 20, 35. Joann. 5, 21. & 28. c. 6, 39. & c. 11, 24. Act. 24, 15. 1. Cor. 15, 1. & seq. 2. Cor. 4, 14. & c. 5, 1. & seq. Coloss. 3, 4. Philipp. 3, 21. & c. 4, 3. 1. Thess. 4, 13. & 16. 2. Tim. 2, 11. Apoc. 20, 12.*

Revelaciones & visiones, *Tom. I. Job 5, 13. Tom. II. 2. Mach. 3, 24. c. 5, 2. c. 10, 29. & c. 11, 8. (vid. Apparitiones.)*
 Rhode Ancilla Mariae matris Joannis Marci, cum summo gaudio fidelibus Jerusalem S. Petri liberationem annunciat, *Tom. IV. Act. 12, 13. & 14.*
 Rhodus insula & urbs Archipelagi, ubi S. Paulus navem conscendit profecturus Pataram Lyciae urbem, *Tom. IV. Act. 21, 1.*
 Roboam filius & successor Salomonis, seniorum relictis consiliis, & tyrannica sua imprudentia Monarchiae suae divisionis citi causa, *Tom. I. 3. Reg. 12, 8. & seq. Dominus indignatione commotus adversus hunc Principem, ei solummodo Regnum Juda relinquit, veratque ne Iherosolymam adoraret, 2. Paral. 11, 4. Roboam f. idololatriam tradit, propterea Sefac Regis Egypti armis castigatur, 2. Paral. 12, 1. & seq. numerus suorum primi & secundi ordinis uxorum, nec non liberorum suorum, *ibid. c. 11, 21.*
 Redochus exercitus Judae Machabaei proditor, qui omnia suorum arcana Regi Syriae revelat, *Tom. III. 2. Machab. 13, 21.*
 Reges Ions, qui in pede montis Sion ad Orientem Jerusalem emanat, ad eum*

secedunt filii Abiathar & Sadoc summorum Sacerdotum Jonathas & Achimaas, ut quid impius Absalom adversus Davidem molitur resciant, idque statim ad Davidem referant, *Tom. I. 2. Reg. 17, 17.*
 Rogom Melech & Sarafar legationem mittunt ad Sacerdotes Jerusalem, qui ab his sciscitentur, num jejunare & se affligere debeant in memoriam ruinae templi, *Tom. III. Zachar. 7, 2. & seq. Propheta Zacharias legatis responderet, jejunia & afflictiones sine iustitia & charitate non nisi inutiles & Deo ingratas esse posse, ibid. v. 9. & seq.*
 Robor urbs & ditto Tribus Ater vicina Laïs, *Tom. I. Job 19, 28.*
 Romani nomen suum omnibus nationibus formidabile reddunt, invicta armorum suorum vi & admirabili politici regiminis sui sapientia, *Tom. III. 1. Mach. 8, 1. & seq. Judas Machabaeus legationem mittit ad Romanos, hique cum eo foedus ineunt, cuius instrumentum aereis tabulis inscribunt, ibid. v. 17. & seq. Romani secundum vice se protectores Judaeorum declarant, & ipsorum gratia ad externos Principes dant litteras, c. 15, 15. & seq. praedictio ruinae templi & urbis Jerusalem per Romanos, *Tom. IV. Luc. 19, 41. & seq. c. 21, 26. Joann. 11, 48. Apostolus Paulus scribit fidelibus Romanis adversus Judaeorum superbiam, & falsam Gentilium sapientiam, Rom. 1, 7. & seq.*
 Romelto pater Phacee Regis Israel, *Tom. I. 4. Reg. 15, 25.*
 Ruben filius natu maximus Patriarchae Jacob & Lia, *Tom. I. Genes. 29, 32. violat thorum patris sui, c. 35, 22. & hoc flagitio amittit jus primogeniturae una cum omnibus ejus prerogativis, c. 49, 3. & 4. conatur Joseph liberare a furore fratrum suorum, c. 37, 21. & 22. vadem pro vita Benjamin**

patri suo se praestat, c. 42, 37. portio Tribus suae in terra promissa, *Num. 32, 33. & seq. Jos. 13, 8. & seq. filii Ruben clade afficiuntur ab Hazaële, 4. Reg. 10, 32. & 33. & a Teglabphalare transferuntur in Assyriam, c. 15, 29.*
 Ruth Moabitica (vid. ipsius historiam in libro, qui ejus nomine insignitur) *Tom. I. Lib. Ruth.*
 Saba filius Chus & pater quorundam Arabiae felices populorum, *Tom. I. Genes. 10, 7.*
 Saba, Regina Saba ab extremis Arabiae finibus venit ad Salomonem, ut ipsa mer sapientiae ipsius capiat experimentum, eamque enigmaticis quaestionibus teneret, *Tom. I. 3. Reg. 10, 1. & 2. Salomon plura ei sapientiae suae argumenta praeberet, quam ipsa expectaret, ibid. v. 3. & seq. Regina haec benedixit Deum Israel, & magnifica munera a Rege accepit, postquam illum esset oblectata, ut ipse sua reciperet, ibid. v. 9. & seq.*
 Sabbarum septimus hebdomadae dies Domino consecratus, ejus prima institutio, *Tom. I. Genes. 2, 2. & 3. ejus obligationes, Exod. 16, 23. c. 20, 8. c. 35, 2. & Deut. 5, 12. & seq. & ponit contra legis illius praevicatoris laet, Exod. 35, 2. & Num. 15, 32. & seq.*
 Sacerdotes, illorum consecrationis ceremoniae, ornamenta, quibus indui debent, & ipsorum munia, *ibid. c. 29, 1. & seq. c. 28, 1. & seq. & Num. 4, 15. & seq. summum Sacerdotium soli Aaronis familiae alligatum est, inferiora vero ministeria ceteris Levi filijs, Num. 3, 3. & seq. Sacerdotes jus habent accipiendi decimas a populo, & Levitis, c. 18, 8. & v. 28. & seq. non nisi sanctarum rerum ministerio addici debent, 2. Paral. 31, 4.*

Ordo & successio summorum Sacerdotum ex variis sacrae Historiae locis erutus.

- I. Aaron frater Moysis.
- II. Eleazar.
- III. Phinees.
- IV. Abiezer, seu Abisue (sub regimine Judicum.)
- V. Bocer.
- VI. Ozi.
- VII. Heli, per quem summum Sacerdotium a familia Eleazar transe ad familiam Ithamar secundum Aaronis filii.
- VIII. Achitob. I.
- IX. Achia.
- X. Acimelech (a Saule occisus.)
- XI. Abiathar, seu Abimelech (sub regno Davidis.)
- XII. Sadoc I. (sub tribus Saulis, Davidis, & Salomonis regni.)
- XIII. Achimaas, (sub Roboam.)
- XIV. Azarias (sub Josaphat.)
- XV. Johanan seu Jojada (sub Joaz.)
- XVI. Azarias, qui creditur idem esse ac Zacharias filius Jojadae.
- XVII. Amarias (sub Ozia.)
- XVIII. Achitob II. (sub Joatham Rege Juda.)
- XIX. Sadoc II. (sub eodem Joatham.)
- XX. Urias (sub Achaz.)
- XXI. Sellum pater Azariae & avus Helciae.
- XXII. Azarias (sub Ezechia.)
- XXIII. Helcias (sub eodem Ezechia.)
- XXIV. Eliazim seu Joakim (sub regno Manassis & tempore obsidionis Babiloniae.)
- XXV. Azarias seu Nerias pater Sarajae & Baruch.
- XXVI. Sarajas ultimus Pontifex (ante captivitatem Babilonicam.)
- XXVII. Josedech (durante captivitate Babilonica.)
- XXVIII. Josue seu Jesus filius Josedech (in reditu a Babylone.)

Post Captivitatem.

- Joachim.
- Elisib seu Josab.
- Jojada seu Juda.
- Jonathan seu Joannes.
- Jeddoe seu Jaddus, qui Alexandrum Magum in Jerusalem excepit.
- Onias I.
- Simon I. (Justus nuncupatus.)
- Eleazar.
- Manasses.
- Onias II.
- Simon II.
- Onias III. ab Andronico interfectus.

Jesus

- Jesus seu Jason.
- Onias IV.
- Lyfimachus.
- Alcimus.
- Onias V. seu Menelaus.

Pseudopontifices.

Hujus successio continuationem vide articulo Respublica Judaeorum. Alia enumeratio posterorum Levi & Aaronis juxta libros Paralipomenon, *Tom. I. 1. Paral. 6, 1. & seq.*

Sacerdotes mali & eorum punicio, *Tom. I. Num. 16, 1. & seq. 1. Reg. 2, 22. & seq. c. 3, 13. 3. Reg. 2, 26. Tom. III. Isai. 3, 11. Jerem. 2, 5. & seq. & c. 8, 7. Ofes 4, 6. & c. 9, 5. 1. & seq. Mach. 1, 1. & seq. & c. 2, 1. & 8. 1. Mach. 7, 5. & 21. Sacerdos, non Scriptura sola aut lex est iudex quaestionum exorientium, *Tom. I. Deut. 17, 9. & 12. Tom. III. Malach. 2, 7.*
 Sacrificia veteris foederis in tres dividuntur species (vid. priora septem Capita Libri Levit. Tom. I.) prima species: Holocaustum, quod offerri & totum cremari debet in agnitionem supremi Dei Domini, *Levit. 1, 3. & seq. secunda: Hostia pro peccato, cujus pars igne altaris consumitur, & altera Sacerdoti immolanti reservari debet, c. 4, 3. & seq. tertia: Sacrificia gratiarum actionis, seu Hostia pacifica, quarum adipem cremant super altare, & residuum victimae dividitur Sacerdotem sacrificantem inter, & offerentem, c. 3, 1. & seq. & c. 7, 12. & seq. Deus rejicit sacrificia impiorum, & piorum sacrificia tunc recipit, mitique de caelo ignem, qui gratas sibi victimas devorat, *Genes. 4, 5. Lev. 9, 24. 3. Reg. 18, 38. Sacrificia oblata pro mortuis, Tom. III. 2. Mach. 12, 43.*
 Sacrificium Jesu Christi, qui se offert in altari crucis in satisfactionem iniuriae per peccatum suum praemae divinae Majestati illatae, *Tom. IV. Matth. 27, 35. Marc. 15, 25. Luc. 23, 33. continuatio realis & mysterialis hujus Sacrificii per Prophetas annuntiata, Tom. III. Malach. 1, 11. figurata per Melchisedech, Tom. I. Genes. 14, 18. Tom. IV. Hebr. 5, 6. & seq. anticipata & completa a Salvatore in ultima cena, Matth. 26, 26. & seq. Marc. 14, 22. & seq. Luc. 22, 19. & seq. & denique perpetua in sua Ecclesia per Ministros fidei sui, *ibid. v. 19. & 1. Cor. 11, 24. & 25. unum istud novi Testamenti sacrificium etiam appellatur juxta sacrificium Tom. III. Dan. 11, 31. & c. 12, 11. quod semper in Ecclesia celebrabitur donec veniat Dominus, Tom. IV. 1. Cor. 11, 26. (vid. Missae Sacrificium & Oblatio.)*
 Sadducei Discipuli Sadoc (vid. Sadoc.)
 Sadoc filius Achitob, summus Sacerdos ex familia Eleazar, rebellione Absalom terribus fugit, & transfert Arcam Domini, sequiturque Davidem, qui ei persuadet, ut cum hoc sacro deposito in Jerusalem revertatur, *Tom. I. 2. Reg. 15, 24. & seq. David comperto Adoniae proposito praecipit Sadoc summo Pontifici, ut quantocius Salomonem ungat eumque Regem Israel renuntiet, 3. Reg. 1, 34.*
 Sadoc Caput seclae Judaicae resurrectionem & animae immortalitatem negantis, *Tom. IV. Matth. 22, 23. Luc. 20, 27. Act. 23, 8.*
 Salomiel filius Surifadai, & Princeps Tribus Simeon, sacri suam oblationem ad Tabernaculum in deserto, *Tom. I. Num. 7, 36. & seq.*
 Salamina urbs in Cyprio insula, ubi S. Paulus & S. Barnabas in Synagoga Evangelium praedicant, *Tom. IV. Act. 13, 5.*
 Salathiel filius Jechonae, & pater Zorobabellis avus Jesu Christi secundum carnem, *Tom. IV. Matth. 1, 12.*
 Sale filius Arphaxad, & pater Heber Principis seu Capituli Hebraeorum, *Tom. I. Genes. 11, 12. & 14.****

Salem seu forte Jerusalem, urbs & sedes Regia Sacerdotis Magni Melchisedech, *Tom. I. Genes. 14, 18.*
 Salinae vallis ad meridiem maris mortui sita, frequentibus ludaeorum cladibus nota, *Tom. I. 2. Reg. 8, 13. & 4. Reg. 14, 7.*
 Salmata Princeps Medianita victus & interfectus a Gedeone, *Tom. I. Judic. 8, 12.*
 Salmata Rex Assyriae subigit Israellem atque tributarium sibi efficit, *Tom. I. 4. Reg. 17, 3. Regem Ofes adversum se rebellantem in ipsius Regia obsidet, & tandem ruinam Regni & urbis Samariae ultimam adhibet manum, ibid. v. 4. & 5. Regemque captum in vincula conjicit ac una cum tribus populi sui reliquis trans Euphratem abduci jubet, ibid. v. 6.*
 Salmon filius Naasson, maritus Rahab & pater Booz, *Tom. IV. Matth. 1, 4. & 5.*
 Salome filia incestuosa Herodias & Philippi Terrarchae, postulat ab Herode Antipa caput S. Joannis Baptistae Praecursoris Domini in premium lascivae saltationis suae, *Tom. IV. Marc. 6, 22. & seq.*
 Salome uxor Zebedae, mater S. Jacobi majoris & S. Joannis Evangelistae, postulat a Jesu Christo, ut in regno suo hi duo ipsius filii sedant unus ad dexteram alter ad sinistram suam, *Tom. IV. Matth. 20, 20. & 21. Sancta haec mulier Salvatorem sequitur usque ad crucem, & emittit aromata ad honorandam ipsius sepulchrum, Marc. 16, 1.*
 Saloni seu Salu pater execrandi Zambri interfecti a Phinees Sacerdote summo in ipso flagitio sui acti, *Tom. I. Num. 25, 14.*
 Salomish seu Salomish filia Dabri, & mater impii blasphematoris in deserto lapidati, *Tom. I. Lev. 24, 10. & seq.*
 Salomish filia Roboami Regis Juda & Macha filia Absalom, *Tom. I. 2. Paral. 11, 20.*
 Salomon filius Davidis & Bethabee, promittitur a Propheta Nathan & simul declaratur haeres regni & promissionum Domini, *Tom. I. 2. Reg. 7, 12. & seq. Salomon a Domino dilectus nascitur, c. 12, 24. Princeps pacis, ibid. v. 25. & 3. Reg. 4, 25. fundator sancti templi, 2. Reg. 7, 13. & pater Messiae, Tom. IV. Matth. 1, 6. Princeps hic coronae destinatus jussu Davidis ungitur, & tubis clangentibus renuntiatur Rex Israel, Tom. I. 3. Reg. 1, 33. & seq. novus Rex iste ultimam patris sui voluntatem exequitur, atque reos ab ipso iuste condemnatos morti addicit, c. 2, 6. 24. & 25. Dominus grata habens sacrificia sibi ab ipso super altare Gabaon oblata ei in somnis promittit, se illi daturum quicquid postularis esset, c. 3, 4. & 5. Salomon contemptis vanitatibus petit veram sapientiam, & eam in supremo gradu impetrat, *ibid. v. 9. & seq. summae hujus sapientiae suae specimen edit primo suo iudicio, quod ipsi totius Israelis admirationem, timorem & reverentiam conciliat, ibid. v. 24. & seq. Regnum suum in duodecim Provincias seu Praefecturas dividit, & Regiae domus suae oeconomiam mira magnificentia disponit, c. 4, 7. 22. & seq. accingit se ad aedificium Domini, & a Rege Tyri auxilia sibi ad hoc necessaria postulat, c. 5, 5. & seq. Hiram Rex Tyri oblasas a Salomone condiciones acceptat,**

& piorum ipsius consiliorum executionem ultro promovet, *ibid. v. 8. & seq. Salomon servidus Dei servus Dedicationem templi solemni ritu celebrat, & benedictio populo post longam orationem, qua Dei misericordiam implorat, c. 8, 1. & seq. Dominus ipsi declarat se orationem illius exaudivisse, c. 9, 3. Regina Saba ipsum invisit, & ipsius sapientiae sublimitatem summo opere admiratur, c. 10, 1. & seq. Salomon humani victus imbecillitate flagitiosis alienigenarum mulierum amoribus se dedit, atque execrandis nationum divinitatibus se prostituit, c. 11, 1. & seq. Dominus iratus hostes ei suscitavit, & quicquid ipsius opponit Jeroboam, qui Monarchiae ejus divisionem meditatur, *ibid. v. 9. & seq. Salomon moritur omnium Regum exemplum nisi senectutem suam turpiter & infeliciter dedecorasset, ibid. v. 43.*
 Salpad filius Hephher ex Tribu Manasse, moritur sine mascula prole, relinquens quinque filias, quae in terra promissa portionem suam accipiunt, *Tom. I. Num. 26, 33. & c. 27, 1. & seq.*
 Salsus Hareth in Tribu Juda, in quem David Saulem fugiens se recipit, *Tom. I. 1. Reg. 22, 5.*
 Salsus Berbel, ex quo Dominus iratus egredi permittit urbes, qui pueros Prophetarum suo insultantibus devorant, *Tom. I. 4. Reg. 2, 24.*
 Salsus (vid. Beatitude.)
 Sammae frater Davidis, & unus ex ejus exercitibus heroibus, *Tom. I. 2. Reg. 21, 21.*
 Samaritanus decimus Chanaan filius, & pater Samaritanorum Phoeniciae populorum, *Tom. I. Genes. 10, 18.*
 Samaria urbs Tribus Manasse, aedificata ab Amri Rege Israel, fit metropolis decem Tribuum, *Tom. I. 3. Reg. 16, 24. Benadad Rex Syriae multoties eam frustrat obsidet, c. 20, 1. 13. & seq. item v. 23. & seq. nihilominus tandem illam ad tantas redigit angustias, ut quaedam mater cogatur manducare carnem proprii filii sui, 4. Reg. 6, 24. & seq. Salmata Rex Assyriae continuis insultibus eam oppugnat, & post trium annorum obsidionem capit, c. 17, 5. & 6. Regnum Samariae funditus evertitur, & decem Tribus trans Euphratem abducuntur, *ibid. v. 6. leones devorant novos Samaritanos, atque idololatriae illorum cultui ferociter obstant, ibid. v. 25. & 26. Judaei sub imperio Jonathae Machabaei quassam urbem ad provinciam Samariae avulsas ab Alexandro Balā recipiunt, Tom. III. 1. Mach. 10, 38. prophetiae adversus regnum Israel seu Samariae, Isai. 8, 1. & seq. Ofes 7, 1. & seq. Amos 3, 9. & seq. Mich. 1, 1. & 6. Samaria seium Christum non admittit, Tom. IV. Luc. 9, 52. & 53. nihilominus Evangelium ipsius suscipit, Act. 8, 5. & seq.*
 Samaritana veretur offerre Jesu Christo aquam, & postea eum velut Prophetam agnoscit, *Tom. IV. Joan. 4, 9. & 19.*
 Samaritana natio Judaeis abominabilis facta, & illorum societatis indigna declarata, *Tom. IV. Joan. 4, 9.*
 Samaritanus miserere vulnerati, *Tom. IV. Luc. 10, 33.*
 Samgar filius Anath, tertius Israelis Index & successor Aod, populum fidelem liberat ab opprobrio inimicorum suorum, & fortitudinis suae egregium edit specimen**

Specimen strage sexcentorum Philistæorum, quos vomere interficit, *Tom. I. Judic. 3, 31.*
Samos insula Archipelagi ad littora Asiæ minoris, cujus Præfecto Romani in favorem & gratiam Judæorum scribunt, *Tom. III. 1. Machab. 15, 23. & 24.*
Samſai Scriba, accusationis epistolam Aſſertari scribit contra Judæos recens è captivitate reduces, *Tom. II. 1. Esdr. 4, 8. & seq.*
Samſon filius Mannæ ex Tribu Dan, ab Angelo promissus, & ante suam natiuitatem Judex & liberator populi sui à Deo destinatus, *Tom. I. Judic. 13, 2. & seq. & c. 15, 20.* Dominus ei benedicit, vultusque, ut perpetuo Nazareatui devoveatur, *c. 13, 5. & 24.* Philistæam parentibus necquicquam obtinentibus ducit, & primum tortitudinis suæ specimen discerpendo leonem edit, *c. 14, 3. & 6.* hujus sui facinoræ anigma proponit convivis suis, illiusque arcum novæ uxori suæ aperit, quæ statim convivis illud revelat, *ibid. v. 12. & 17.* Samſon conditiones, de quibus cum ipsis convenerat, impleturus, triginta Philistæos jugulat, ac illorum aufert spolia, *ibid. v. 19.* ab uxore suâ discedit, quæ, se ab ipso derelictam arbitrat, novum contrahit cum alio matrimonium, *ibid. v. 19. & 20.* hanc contumeliam ultiscitur Samſon unguibus in eorum facies vulpibus, quæ secum ardentem feces caudis singularum alligatas trahentes illos comburunt, *c. 15, 4. & 5.* quamquam Philistæi, quod ipsi fatiscerent, uxorem & forerum ipsius ad ignem damnaverint, tamen ipse illatæ sibi injuriæ ultionem ulterius adhuc prosequitur, *ibid. v. 6, 7. & 8.* ter mille viri ex Tribu Juda coguntur illum novis funibus ligatum Philistæis extrudere, *ibid. v. 11, 12. & 13.* qui cum ei in occursum venient, ut eum reciperent, ipse vincula sua dirupit, arreptaque, quæ tunc in terrâ jacebat, asini mandibula, eorum mille occidit, *ibid. v. 14, 15. & 16.* sit præfatus clamavit ad Dominum, & statim ex hujus maxillæ molaris dente fons scaturit, cujus aqua sitim sedat, *ibid. v. 18. & 19.* Samſon interceptus & custoditus in urbe Gaza ab illius habitatoribus, mediâ nocte ex ea egreditur ambas portas civitatis foris humeris suis impositas secum auferens, *c. 16, 1. & 2.* & 3. Amor, quo Daliam deperit, non permittit ut diutius ei celer fortunæ suæ mysterium, *ibid. v. 15. & 17.* perfida hæc mulier statim illum prodit, & inimicis suis tradit, qui ei oculos eruant, clausumque carcere molere faciunt, *ibid. v. 18. & 21.* Samſon reſumptis viribus templum Dagon subvertit, & unâ secum præcipuam hujus infidelis populi partem interimit, *ibid. v. 29. & 30.*
Samuel filius Elcanæ & Annæ ex Tribu Levi, eum mater votis & lacrymis suis à Deo impetrat, quæ in gratiarum actionem illum Domino consecrat, *Tom. I. 1. Reg. 1, 20, 28. & seq.* Summus Sacerdos Heli ejus educatorem in se ſuſcipit, & accingit eum Ephod lineo, *c. 2, 11. & 18.* Deus repetitis vicibus illum vocat, eique præcipit, ut Pontifici ultionem suarum consilium annuntiet, *Tom. I. 1. Reg. 1, 3. & seq.* post mortem Heli Sacerdotis summi, ac tristem Israël cladem, populum congregat in Maspha, & eum inducit ad abjurandam idololatriam coram Domino, *c. 7, 3. & seq.* judicat Israël eumque ab incircumcisorum jugo liberat, *ibid. v. 6. & seq.* judicaria potestatis suæ partem in filios suos transfert, sed hi iustitiam produnt, atque iudicia sua vendunt, *c. 8, 1. & 2, 3. & 4.* Hebræi iniquam hanc filiorum ipsius agendi rationem indignati, ab eo regem postulant, atque obtinent, quamvis prophetico spiritu & validis

rationibus id ipsis dissuadeat, *ibid. v. 4. & seq.* Deus Prophetæ suo revelat eum, quem coronæ destinavit, & Saulen unger ipsi præcipit, *c. 9, 15. & seq.* Samuel mandato Domini obtemperat, atque Saulen coram universo populo in Maspha primum Israël Regem renuntiat, *c. 10, 1. 17. & seq.* tonitrua è caelo evocat ad terrendum populum, cum prius coram eo æquum & innoxiam omnibus vitæ & conversationis suæ rationem testatus fuisset, *c. 12, 3. & seq. item v. 18. & seq.* Sauli reprobationis suæ sententiam & decretum annuntiat, atque Agag Amalecitarum Regem in frustra concidit, *c. 15, 16. & seq. Item v. 33.* Prophetâ iussu Dei querit Regem in familiâ Isai, & unguit Davidem filium ipsius natum minimum, *c. 16, 5. & seq.* mors Samuëlis, *c. 25, 1. & c. 28, 3.* evocatione Pythoniæ apparet Sauli, *c. 28, 7. & seq.* Elogium S. Prophetæ, *Tom. II. Eccli. 46, 10. & seq.*
Samaballat Præfectus Samaritæ, omnia tentat, ut inopinatè Nehemiam occupet, & instaurationem urbis Jerusalem impediatur, *Tom. II. 2. Esdr. 2, 10. & c. 6, 1. & seq.*
Sancti, Sancti pro nobis orant, *Tom. III. Jer. 15, 1. 2. Mach. 15, 14. Tom. IV. Apoc. 5, 8. & c. 8, 3.* propter eorum preces & merita multa nobis largitur Deus, quamvis illi vitâ functi sint, *Tom. I. Gen. 26, 5. & 24. Exod. 32, 13. & 14, 3. Reg. 11, 12. 13. 32. & 34. & c. 15, 4. & c. 1. 4. Reg. 19, 34. & c. 20, 6. Tom. II. Eccli. 44, 24. Tom. III. Iſa. 37, 35. Sanctos oramus sine injuriâ Mediatoris, ut pro nobis orent, sicut & petimus ab aliis hominibus preces, ut Paulus, *Tom. IV. Rom. 15, 30. Col. 4, 3. Ephes. 6, 19. 1. Thess. 5, 25. 2. Thess. 3, 1. Heb. 13, 18.* Nec mirum Sanctos nostras preces cognoscere, quia iunt iuncti Angeli Dei, *Tom. IV. Matth. 22, 30. Luc. 15, 10. & offerunt Deo nostras preces, Tom. II. Tob. 12, 12. Tom. IV. Apoc. 5, 8. & c. 8, 3.* Nec huic contrarium est, quod Deus solus est inspector cordis, quia & homines cognoverunt secreta cordium Deo revelante, *Tom. I. 4. Reg. 5, 26. & c. 6, 12. Tom. III. Dan. 2, 29. Sanctiorum ministerio aliquando tribuitur, quod soli Deo præcipue convenit, Tom. IV. Matth. 18, 16. & 18. Joan. 20, 13. Rom. 11, 14. 1. Cor. 9, 20. & 21. 1. Tim. 4, 16. Jac. 5, 19. (vid. Deu.) In Sanctiorum memoriam Deum orare docent nos majorum exempla, *Tom. I. Gen. 31, 13. & c. 48, 16. Exod. 32, 13. Deu. 9, 27. 3. Reg. 18, 36. 1. Par. 29, 18. 2. Par. 5, 12. & seq. Tom. II. Tob. 7, 15. Esther. 13, 15. & c. 14, 18. Tom. III. Iſa. 63, 17. Dan. 3, 35. Sancti cum Christo in caelis regnant, *Tom. IV. Joan. 12, 26. & c. 17, 24. 2. Cor. 5, 8. Philipp. 1, 23. Apoc. 3, 21. c. 7, 9. & c. 14, 13.* Sancti etiam vitâ defuncti recte à nobis laudantur, *Tom. II. Eccli. 44, 1. & seq. Tom. IV. Joan. 12, 26. in Sanctis suis laudatur Deus, Tom. II. Psal. 150, 1. Sancti iudicabunt (vid. Judic.) Sancti faciunt miracula, ut Moyſes & Aaron, *Tom. I. Exod. 7, c. 8. c. 9. c. 10. & c. 11.* Elias puerum mortuum ad vitam revocat, *3. Reg. 17, 22.* claudit celum ne pluat, *ibid. c. 17, 1. & Tom. IV. Jac. 5, 17.* aperit clausum, *Tom. I. 3. Reg. 18, 41. & 45. & Tom. IV. Jac. 5, 18.* Elias pallium dividit aquas, *Tom. I. 4. Reg. 2, 8. & 14.* Elites excitat puerum viduæ mortuum, *ibid. c. 4, 35.* Sanat aquas misso in eas sale, *ibid. c. 2, 21. & 22.* oleum multiplicat, *ibid. c. 4, 6.* mittit farinam in ollam & sic ab ea expellit amaritudinem, *ibid. v. 41.* Naaman Syrum sanat, *c. 5, 14.* ferrum natat facit, *c. 6, 6.* Elites mortuus per contactum oleum suorum operatur mortuumque suscitatur, *c. 13, 21.* Apostoli ejiciunt Dæmonia, *Tom. IV. Marc.*****

6, 13. & c. 16, 17. Luc. 10, 17. Joannes & Petrus sanant claudum, *Act. 3, 6.* Petrus Tabitham mortuam excitat, *ibid. c. 9, 41.* etiam solâ umbrâ suâ sanat, *ibid. c. 5, 15.* Paulus resuscitat claudum, *ibid. c. 14, 9.* etiam per sudaria sua curat infirmos, *ibid. c. 19, 12.* vitæ reddit puerum ex lapſu mortuum, *ibid. c. 20, 10.* Sancti plura quoque alia fecere miracula, quæ longum esset enumerare, *Heb. 11, 32. & seq.* Sancti & mundi esse debemus, *Tom. I. Lev. 11, 44. c. 19, 2. c. 20, 7. & c. 21, 6. Deut. 26, 19. Tom. IV. Ephes. 5, 26. 1. Thess. 4, 3. 1. Per. 1, 16.*
Sanctum, Sanctum Domini, seu Sanctum Sanctorum vel Sanctuarium, pars interior Templi, ubi reposita est Arca Domini, & in quam solus summus Pontifex semel quolibet anno in die solemnis expiationis intrare potest, *Tom. I. Exod. 32, 2. Levit. 16, 2. & seq. Tom. II. Psal. 113, 2. Tom. IV. Matth. 7, 6.*
Sanctus, Sanctus est Deus, *Tom. III. Iſa. 6, 3. Tom. IV. Apoc. 4, 8.* qui sanctus est, sanctificetur adhuc, *ibid. c. 22, 11.*
Sanguis, Sanguinis conspersio, *Tom. I. Exod. 24, 6. & c. 29, 12. Lev. 1, 5. & c. 3, 2. 8. & 13. c. 4, 6. & 16. c. 7, 2. c. 8, 15. & 30. c. 9, 13. c. 16, 24. & 18. & c. 17, 6. 2. Par. 30, 16. Tom. III. Exech. 43, 20. Tom. IV. Heb. 9, 13. 14. 19. 21. & 22. Sanguinis Christi conspersio, *Heb. 9, 14. & c. 10, 19. & c. 12, 24. 1. Per. 1, 2. Sanguinis eius prohibitus, Tom. I. Gen. 9, 4. Lev. 3, 17. c. 7, 26. c. 17, 10. & 14. & c. 19, 26. Deut. 12, 16. & 23. & c. 15, 23. 1. Reg. 14, 32. Tom. IV. Act. 15, 20. & c. 21, 25. Sanguinis fluxus sinitur *Matth. 9, 20. Sanguinis innocentis effusio, Tom. I. Dan. 19, 6. & c. 10. & c. 27, 25. 2. Reg. 20, 12. 3. Reg. 21, 19. 4. Reg. 21, 16. & c. 24, 4. 2. Par. 24, 22. Tom. II. Prov. 6, 17. & c. 23, 17. Tom. III. Iſa. 26, 21. Jer. 7, 6. & c. 22, 3. Exech. 22, 4. Tom. 4. V. Matth. 23, 35. Luc. 11, 50. Apoc. 6, 10. & c. 18, 24. Sanguinis innocentis effusio clamat vindictam coram Deo, *Tom. I. Gen. 4, 10. Tom. IV. Apoc. 6, 10. Sanguine Christi empti sumus, Tom. IV. 1. Cor. 6, 20. & c. 7, 23. Act. 20, 28. 1. Per. 1, 19. Apoc. 5, 9.*
Sapientia, filius Alſia Scriba Templi, Regi Josiæ indicat Librum Legis esse reperiunt, *Tom. I. 4. Reg. 22, 3. 8. & 10.*
Sapbar filius Huti ex Tribu Simeon, mittitur ad explorandam terram promissam, *Tom. I. Num. 13, 6.*
Sapbaras filius Mathan, accusat Jeremiam Prophetam, quod insaufis suis vaticiniis populi animum fregerit, *Tom. III. Jer. 38, 1. & seq.*
Saphira uxor Ananæ subita morte percellitur, quia spiritui sancto mentita est, *Tom. IV. Act. 5, 1. 8. 9. & 10.*
Sapientia, Sapientiæ divinæ origo, proprietates, laus & utilitas, *Tom. I. Deu. 4, 6. & c. 29, 9. Tom. II. Job. 28, 12. & c. 32, 7. Eccli. 7, 12. & c. 9, 13. Sap. 6, 13. & c. 16. c. 7. 7. & seq. c. 8, 1. & seq. c. 9, 1. & seq. c. 10, 4. & seq. Eccli. 1, 1. & seq. c. 3, 1. & 31. c. 4, 12. 28. & 29. c. 21, 13. c. 24, 1. & seq. c. 39, 14. Tom. IV. Luc. 21, 15. Rom. 11, 33. 1. Cor. 1, 17. c. 2, 6. & 10. & c. 3, 19. Col. 2, 3. Jac. 1, 5. & c. 3, 15.*
Sara seu Sarai rapitur à Rege Ægypti, qui a Deo percussus eam reddit Abrahamo, *Tom. I. Genes. 12, 15. 17. & 19.* Sara ob sterilitatem suam ancilla, datur Patriarchæ ancillam suam in secundi ordinis uxorem, & postea eam domo expellit, *c. 16, 1. 2. 3. & 6.* tres Angeli ipsi filium promittunt, eamque ob suam incredulitatem reprehendunt, *c. 18, 10. 14. & 15.* Secundus Sarai raptus ab Abimelech Rege Geraræ perpetratus, *c. 20, 2.* Dominus promissionem suam complet***

complet, eique dat filium Isaac, qui sit pater populi sui, *c. 21, 1. & seq.* mors Sarai ejusque in duplici speluncâ Ephron sepultura, *c. 23, 1. 2. & 19.*
Sara filia unica Raguelis ex Tribu Nephthali, à Dæmone possidetur, qui septem primos maritos suos suffocat, *Tom. II. Tob. 3, 7. & 8.* divina providentia eam juniori Tobie destinavit, qui sub protectione Angeli Domini & vi orationis suæ feliciter de hoc Dæmone interfectore triumphat, *c. 6, 11. & seq. & c. 8, 3. & 4.*
Sarai Summus Sacerdos Judæus, successor Azaræ, & pater Josedece, rapitur à Nabuzardan ad Tribunal impii Nabuchodonosoris, qui eum unâ cum omnibus Principibus urbis Jerusalem morte damnat, *Tom. I. 4. Reg. 25, 18. & seq.*
Saraias filius Nerie & frater Baruch, eligitur ad comandum Sedeciam ad Aulam Regis Babylonis, & eque Jeremias Propheta dat Epistolam ad captivos exaratum, in qua eos consolatur, *Tom. III. Jerem. 51, 59. & seq.*
Sardis urbs Asiæ minoris, cui filii Dei sermones inscribit S. Joannes, *Tom. IV. Apoc. 3, 1. & seq.*
Sarepta urbs Sidoniorum in Phœniçiâ, ubi Propheta Elias hospitio suscipitur à paupere viduâ, cujus mortuum filium in beneficiorum sibi ab ipsâ præstitutorum præmium ad vitam revocat, *Tom. I. 3. Reg. 17, 10. & seq. item v. 22. & 23.*
Sarſhan urbs ad orientem Jordanis sita, quousque aquæ rursus ascendunt, ac montis instar intumescunt, quod faciem reddant miraculosum Israëlitarum transitum, *Tom. I. Jos. 3, 16.*
Sarvia soror Davidis, mater Joab & Abisai, *Tom. I. 2. Reg. 2, 18.*
Sassabasar Princeps Tribus Juda, cui vasa templi consignari præcipit Cyrus, *Tom. II. 1. Esdr. 1, 8. (vid. Zorobabel.)*
Satan Angelus rebellis gradu suo dejectus, & factus hostis noster communis, Jerusalem tenet, *Tom. IV. Matth. 4, 1. & seq.*
Satisfactio (vid. Penitentia.)
Satrapæ, Principes Philistæi, qui cum superemâ auctoritate regunt, *Tom. I. Judic. 3, 3.*
Saul filius Cis ex Tribu Benjamin, *Tom. I. 1. Reg. 9, 1. & 2.* per divinam providentiam ducitur ad Prophetam Samuellem, qui illum iussu Dei unxit in Regem, *ibid. v. 16. & c. 10, 1.* Saul spiritu prophetico imbuatur in testimonium voluntatis divinæ, & postmodum in Maspha Rex renuntiatur, *ibid. v. 10. 11. & 12.* item v. 24. primum imperii sui & potestatis actum exercet in favorem civium Jabes & Ammonitis eorum hostes internecione delet, *c. 11, 5. & seq.* post confirmatam in Gulgala electionem suam, mandatis Dei non obtemperat, atque inde oburgatur, *ibid. v. 14. & 15.* item c. 13, 9. & seq. De Philistæis miraculosè triumphat, & filium suum Jonathan ad mortem condemnat, eod quod quamvis innoxie & sine suâ culpâ, votum ipsius violaverit, à qua tamen populus ipsum liberat, *c. 14, 19. 20. & seq. item v. 44. & 45.* Amalecitas proſtat, & contra expressum Domini mandatum ipsorum Regi Agag parit, *c. 15, 7. 8. & 9.* Deus hac ipsius infidelitate & inobedientiâ ad iram concitatus eum reprobatur, idque illi per Prophetam Samuellem denuntiari facit, *ibid. v. 10. 11. 23. 26. & 28.* Rex iste

maligno & furioso agitur spiritu Davidem accessit juber, ut cithara pallsens melancholiz ipsius vehementiam sedet, *c. 16, 14. 19. & seq.* ad immanissimam æmulationem se abripi sinit, & iteratis vicibus, sed frustra, Davidem necem machinatur, *c. 18, 9. 10. & 11. c. 19, 9. & 10.* omnes juvenem hunc Principem perdendi occasiones aucupatur, atque duarum filiarum suarum matrimonium successivè emere eum cogit pretio periculosissimarum expeditionum, *c. 18, 17. & 25.* Summum Sacerdotem Achimelech unâ cum totâ suâ familiâ jugulari, nec non etiam omnes habitatores Nobis postmodum interfici juber, *c. 22, 16. & 19.* persequitur Davidem, qui eum interimendi occasionem bis nactus, id facere detrectat in illius persona unctum Domini reveritus, *c. 24, 3. & seq. c. 26, 2. & seq.* à Pythonissâ umbram Samuelis evocari curat, *c. 28, 7. & seq.* se ipsum in tristi clade Gelboë gladio suo confodit, *c. 31, 4.* corpus ejus in muro Bethſan à Philistæis suspensum cives Jabes auferunt, atque honorificè sepeliunt, *ibid. v. 10. 11. 12. & 13.*
Saulus (vid. Paulus.)
Scandalum seu offensio, mons, in quo Salomon turpi alienigenarum mulierum amori traditus Diis nationum Tempia & altaria extruit & erigit, *Tom. I. 4. Reg. 23, 13.*
Scandalum seu offendiculum proximo, nec in vitâ, nec in doctrinâ ponendum, *Tom. I. Lev. 4, 3. Num. 31, 16. 2. Reg. 11, 14. Tom. II. 1. Esdr. 8, 22. Prov. 28, 10. Tom. III. 2. Machab. 6, 24. Tom. IV. Matth. 18, 7. & seq. Marc. 9, 42. Luc. 17, 1. Rom. 14, 3. & 15, 1. Cor. 8, 9. & seq. & c. 10, 32. 2. Cor. 6, 3. 1. Thess. 5, 22. quicunque nobis scandalo esse possent, vitabimus, *Tom. I. Exod. 34, 12. Deut. 7, 2. & 16. c. 13, 1. & seq. Tom. IV. Matth. 5, 29. & c. 16, 22. Marc. 9, 42. Rom. 16, 17.*
Scientia Dei (vid. Deus.)
Scribe Doctores Legis, partibus Phariseorum, plerumque additi, *Tom. IV. Matth. 23, 2. 13. & seq.*
Scriptura Sacra unde sit, & quis ejus usus, *Tom. I. Exod. 16, 16. & c. 34, 27. Deut. 4, 1. c. 17, 18. & c. 31, 9. Jos. 1, 8. Tom. II. 2. Esdr. 8, 2. Tom. III. Iſa. 8, 11. c. 30, 8. & c. 34, 16. Jer. 30, 2. c. 36, 2. & c. 10. & c. 45, 1. Baruch. 1, 3. & 14. & c. 4. 1. Dan. 10, 21. Tom. IV. Matth. 4, 4. & c. 22, 29. Luc. 4, 4. & c. 16, 29. Joan. 5, 39. c. 10, 42. & c. 20, 30. Act. 15, 21. & c. 17, 11. Rom. 1, 2. c. 4, 23. & c. 15, 4. 1. Cor. 9, 9. c. 10, 11. & c. 15, 3. 2. Tim. 3, 15. 2. Per. 1, 20. & c. 3, 1. Apoc. 1, 19. Scriptura sacra difficilis intellectu, *2. Per. 3, 16.* nec omnia Scripturæ mandarunt Apostoli, *Joan. 20, 30. & c. 21, 25. 1. Cor. 11, 34. 2. Thess. 3, 2. Joan. v. 12. 3. Joan. v. 14.* Scriptura non est iudex neque lex, sed Sacerdos, *Tom. I. Deut. 17, 18. Tom. III. Exech. 44, 24. & seq. Malach. 2, 7. (vid. Sacerdotes.)*
Seba filius Bochi ex Tribu Benjamin, adversus Davidem rebellat, & secum trahit cunctum Israël, *Tom. I. 2. Reg. 20, 1. & 2.* Joab eum in civitate, ad quam se receperat, oppugnat, & misso à civibus ad ipsum illius capite obſidionem solvit & recedit, *ibid. v. 15. 21. & 22.*
Seboim una ex quatuor Pentapolis urbibus furoris Dei igne in cineres redactis, *Tom. I. Deut. 29, 23.***

Securitas perfectâ de peccatorum remissione aut salute consequendâ non habetur in hac vita, *Tom. II. Eccli. 9, 1. & 2. (vid. Cori.)*
Sedecias seu Matbanias à Nabuchodonosore accipit regnum Juda nepoti suo Iechoniz ereptum, *Tom. I. 4. Reg. 24, 17.* Princeps iste adversus Regem Babylonis rebellat, qui ipso intuentem omnem suam familiam neci tradit, eique oculos erui juber, *c. 25, 7.* Sedecias Babylonem unâ cum populi sui reliquiis translatus finem imponit regno Juda, *ibid. v. 7. 11. & seq.* juxta varia Prophetarum oracula, *Tom. 3. Jer. 37, 7. & seq. item Exech. 12, 1. & seq.*
Sedecias filius Chanaana Pseudo-propheta, suis imposturis impio Achab adulatur, eique persuadet Syriam ab ipso devincendam fore, *Tom. I. 3. Reg. 22, 11. & 24.*
Sedecias filius Manſia alius Pseudo-propheta, à Rege Babylonis juberetur torrer in sartagine ardente, *Tom. III. Jer. 29, 21. & 22.*
Seditiosi puniuntur, *Tom. I. Num. 16, 31. & seq. (vid. Murmuratores.)*
Segor urbs Pentapolis, servatur ab universali anathemate, ut sit perſigium familiæ Loth, *Tom. I. Genes. 19, 20. 21. & 22.*
Sehon Rex Amorrhæorum, Hebræis transiuntum denegat, qui eum cadunt, & omnem exercitum ipsius feliciter dissipant, *Tom. I. Deut. 2, 30. & seq.*
Seir montes ad orientem & meridiem maris mortui siti, in quibus Dominus populo suo se manifestat, *Tom. I. Deut. 33, 2.*
Seleucia urbs Syriæ ad mare mediterraneum, ubi S. Paulus in Cyprum profecturus navem conscendit, *Tom. IV. Act. 13, 4.*
Selenus Philopator Rex Asiæ, præstat sumptus necessarios ad sacrificia, quæ Jerosolymis offeruntur, *Tom. III. 2. Mach. 3, 3.* concitatus & seductus à Simone Benjamitâ, mittit Hel odorum ad auferendos Templi thesauros, qui tamen re infectâ & vacuus redire cogitur, *ibid. v. 7. & seq.*
Sella uxor Lamech bigami, mater Tubalcain, & Noëmæ, *Tom. I. Gen. 4, 18. 19. & 22.*
Sellum filius Jabes cæde Zachariæ thronum Israël scandit, & simul ferme vitam & coronam amittit conspiratione Manahem, *Tom. I. 4. Reg. 15, 10. & seq.*
Sellum filius Thecû maritus Holdæ Prophetidis, *Tom. I. 4. Reg. 22, 14.*
Sellum Rex Juda (vid. Joachaz.)
Sem filius Noë natu maximus, patrem ebrietate sopitum reveretur, atque inde benedictionem cumulât ab ipso accipit, *Tom. I. Gen. 9, v. 23. & 26.* enumeratio hujus Patriarchæ posterorum, & variarum nationum ex iis ortarum, *c. 10, 22. & seq.*
Semei filius Gera Domui Saulis propinquitatē addidit, maledicit Davidi fugienti filium suum Absalom, atque eum afficit injuriis, *Tom. I. 2. Reg. 16, 5. & seq.* Rex ipsi indulget, & illius scelus vindictam relinquit successoris sui, *ibid. c. 19, 23. & 3. Reg. 2, 8. 9. 42. & 46.*
Semei Propheta Domini, mittitur ad Roboam, ut ei prohibeat arma sumere contra decem Tribus, *Tom. I. 3. Reg. 12, 22. 23. & 24.*

Sennias Pseudo-propheta captivos Babylonis decipit, nec veretur scribere adversus Jeremiam, qui iustis maledictionibus ipsum punit, *Tom. III. Jer. 29, 24. & seq.*

Sennar regio Babylonis, fatua & arrogantis Turris Babel molitione celebris, *Tom. I. Gen. 11, 2. & seq.*

Sennacherib filius & successor Salmanasar Regis Assyriae, movere contra Ezechiam, & munitissima regni ipsius loca occupat, *Tom. I. 4. Reg. 18, 13. cum Judaeis transigit, & statim pactum cum iis in initio novis minis & horrendis blasphemis violat, ibid. v. 16. & seq. Angelus Domini illius exercitum exterminat, atque Judaeos liberat, ibid. c. 19, 35. Sennacherib revertitur in Niniven, ubi coram idolo suo à propriis filiis suis interficitur, ibid. v. 36, & 37.*

Sepelio. Sepelire mortuos, opus misericordiae, *Tom. I. Gen. 23, 19. c. 25, 9. c. 35, 19. & 29. & c. 50, 5. 13. & 25. Num. 20, 1. Deut. 10, 6. & c. 21, 23. Jof. 24, 30. Judic. 12, 7. 1. Reg. 25, 1. & c. 31, 13. 2. Reg. 2, 32. & c. 3, 32. 3. Reg. 2, 10. 31. & 34. c. 11, 43. c. 13, 29. & c. 14, 31. 4. Reg. 13, 20. 2. Paral. 16, 14. c. 24, 16. & c. 35, 24. Tom. II. Tob. 1, 20. c. 2, 3. & 7. c. 4, 3. & 16. Eccles. 7, 37. & c. 38, 16. Tom. IV. Matth. 14, 12. & c. 27, 58. Joan. 19, 40. Act. 13, 29. 1. Cor. 15, 4.*

Sephora filia Jethro, Moyses eam accipit uxorem in praemium beneficii, quod ipse ei praestitit, *Tom. I. Exod. 2, 21. proficitur cum eo in Aegyptum, & ad placandum Dominum Moyse mortem minantem filium suum Eliezer circumcidit, c. 4, 20. & 25. rursus patriam suam deserit, & cum sua familia duce Jethro patre ipsius pergit ad Moysen in deserto commorantem, c. 18, 2. & 5.*

Septimana (vid. *Hebdomades*.)

Sergius Paulus Proconsul Cypri insulae, praedicatione & miraculis S. Pauli ad Jesum Christum convertitur, *Tom. IV. Act. 13, 7. 8. & 12.*

Sermo Christianorum, (vid. *Loquor*.)

Serpens, ei maledicunt, quia primam mulierem seduxit, *Tom. I. Gen. 3, 14. & 15. Serpens aeneus figura Jesu Christi cruci affixi, Tom. IV. Joan. 3, 14. erigitur in medio castrorum Israel, quod à moribus serpentum sanentur ii omnes, qui oculos suos in eum defixerint, Tom. I. Num. 21, 8. & 9.*

Sesac Rex Aegypti Roboam Regem Juda adoritur, & universum ipsius regnum devastat, *Tom. I. 2. Paral. 12, 2. 3. & 4.*

Seth filius Adam & Evae, cujus sola posteritas servatur super terram in persona Noe, *Tom. I. Gen. 5, 3. & seq.*

Siba servus Saulis, ei deferitur administratio hereditatis & facultatum Miphibose filii Jonathae, *Tom. I. 2. Reg. 9, 9. & seq. perfidus vir iste Dominum suum Miphibose salumatur apud Davidem, & atrac hac prodicione ab ipso mediam bonorum Miphibose partem obtinet, c. 16, 3. item c. 19, 29.*

Siceleg urbs Davidi in perfugium concessa à Rege Geth, in ea Amalaceus igne & cecidit omnia miscet, *Tom. I. 1. Reg. 27, 6. & c. 30, 1.*

Sichem filius Hemor Dinam Patriarchae Jacob filiam rapit, vique opprimat, *Tom. I. Genes. 34, 2. Princeps iste hanc injuriam sortiturus illam à fra-*

tribus ipsius postulat uxorem, & conditionibus, quas ei proponunt, se decipi finit, *ibid. v. 8. & seq. Simeon & Levi irrumpunt in urbem Sichem, atque Principem hunc una cum omnibus subditis suis inter circumcisionis dolores trucidant, ibid. v. 25.*

Sidon filius Chanaan natu major, & fundator Metropolis Phoeniciae, quae nomine ipsius Sidon appellatur, *Tom. I. Genes. 10, 15.*

Signa futurorum. *Tom. I. Genes. 9, 12. Exod. 31, 13. Jof. 2, 18. 1. Reg. 2, 34. & c. 10, 2. 2. Reg. 5, 24. 4. Reg. 19, 29. Tom. II. Tob. 8, 3. Tom. III. Isai. 38, 7. Tom. IV. Luc. 2, 12. Signa in memoriam praeteritorum, Tom. I. Exod. 12, 3. & 8. Num. 15, 39. c. 16, 38. & 40. & c. 17, 10. Jof. 4, 6. & seq. Signa & miracula sunt, ut per ea omnipotentia, veritas, justitia, & bonitas Dei innoteat, Tom. I. Exod. 4, 2. & 6. c. 7, 17. & c. 16, 12. Jof. 3, 10. & 14. 3. Reg. 13, 4. c. 17, 14. c. 18, 38. & c. 20, 13. & 28. 4. Reg. 5, 14. & c. 20, 9. Tom. IV. Matth. 8, 26. c. 9, 2. & c. 14, 28.*

Silai Discipulus Christi mittitur à fidelibus Antiochia una cum S. Paulo ad consulendam Ecclesiam Hierosolymitanam super observatione caeremoniarum legalium, *Tom. IV. Act. 15, 22. & seq. Gentium Apostolo adhaeret, & cum eo varias Ecclesias visitat ad eas in fide confirmandas, ibid. v. 40. & 41.*

Sileo. Silere est utile, *Tom. II. Prov. 17, 20. Eccles. 3, 7. Eccles. 20, 6. & c. 32, 12.*

Silo urbs in Tribu Ephraim, ubi Josue populum congregat ad ineundam secundam terrae promissae divisionem, *Tom. I. Jof. 18, 3. & seq. Haec eadem urbs Domino consecratur, atque sedes tabernaculi sui, ibid. v. 1.*

Siloë fons ad Orientem Jerusalem, (vid. *Rogel*.)

Simeon filius Jacob & Liae, privatur benedictione Patriarchae patris sui, qui ei furoris sui pertinaciam exprobat, & indignationis suae crudelitatem execratur, *Tom. I. Genes. 49, 5. & seq. pars una Tribus suae perit in deserto in penam suorum criminum, & pars altera sedem suam figit in Palaestina inter Dan & Juda, Numer. 26, 12. & seq. & Jof. 19, 1. & seq.*

Simeon avus Mathathiae patris Machabaeorum, *Tom. III. 1. Mach. 2, 1.*

Simeon pius senex in Jerusalem, Spiritu Dei repletus expectat redemptionem Israel, *Tom. IV. Luc. 2, 25. videt Jesum & benedicit Deum cantico gratiarum actionis, ibid. v. 26. & seq.*

Simeon seu **Simon** filius Mariae sororis Maris Servatoris, & successor S. Jacobi primi Hierosolymorum Episcopi, *Tom. IV. Marc. 6, 3.*

Simon summus Sacerdos Judaeus, filius Oniae II. splendorem & gloriam domus Domini tuetur & suffulgit, nec non velut Sol refulget in medio populi sui, *Tom. II. Eccles. 50, 1. & seq.*

Simon Machabaeus cognomento **Thassi** filius secundo genitus Mathathiae, consiliorum suorum sapientia fratrum suorum oraculum meretur appellari, *Tom. III. 1. Machab. 2, 65. fortitudinis suae specimina omni occasione edit, & felici armorum suorum successu Judaeorum hostibus formidabilis efficitur, c. 5, 21. 22. & 23. item 2. Machab. 3, 22. populus comperta Jonathae captivitate*

Simonem Caput & Ducem suum renuntiat, *1. Machab. 13, 1. 7. 8. & 9. Egredius hic Bellidux mala Triphonis fide deceptus, ei redemptionis Jonathae pretium mittit, duosque ipsius filios in obsequio tradit, ibid. v. 15. & seq. proditus ab hoc infami homicida, se contra eum Demetrio conjungit, & postmodum foedus cum Romanis & Lacedaemoniis renovat, ibid. v. 34. & seq. & c. 14, 17. & seq. minas Antiochi contemnit, & filios suos mittit adversus Cendebaeum ipsius Belliducem, qui ab ipsis profligatur, c. 16, 2. & seq. Simon dolose à suo genero susceptus inter magnifici convivii delicias in Arce Doch ab ipso una cum duobus filiis suis interficitur, ibid. v. 15. & 16.*

Simon Benjaminita externae templi disciplinae praepositus sacros templi Domini thesauros prodit, atque apud Seleucum, ut hic eos auferri praecipiat, *Tom. III. 2. Machab. 3, 4. & seq. impius iste cernens Deum omnipotentem execrandorum suorum consiliorum executioni obstitisse, pium Sacerdotem Oniam insimulat, & contra ipsum sceleratorum hominum catervam sibi adjungit, c. 4, 1. & seq.*

Simon (vid. *Petrus*.)

Simon Chananæus seu **Zelotes** vocatur ad Apostolatam, *Tom. IV. Matth. 10, 4.*

Simon Phariseus suscipit Jesum in domum suam, & offenditur ipsius indulgentia erga mulierem peccatricem, quae poenitentiae suae lachrymis pedes ipsius rigat, *Tom. IV. Luc. 7, 36. & seq.*

Simon Leprosus, apud ipsum divertit Salvator, ibique discipulis suis intemperatam sollicitudinem & imprudentiam eorum exprobat, *Tom. IV. Marc. 14, 3. & seq.*

Simon Cyrenæus, adjuvat Servatorem in portanda cruce sua, *Tom. IV. Matth. 27, 32.*

Simon Niger Propheta & Doctor Ecclesiae Antiochenis, *Tom. IV. Act. 13, 1.*

Simon Coriarius, Joppe S. Petrum hospitio recipit, *Tom. IV. Act. 10, 6.*

Simon Magnus, post susceptum Baptisma offert Apostolis pecunias, petique ut ei Spiritum sanctum vendant, *Tom. IV. Act. 8, 13. 18. & 19. S. Petrus huic sacrilego impostori maledicit, eumque ad tam atrocis flagitii poenitentiam hortatur, ibid. v. 20. & seq.*

Simonia (vid. *Vendo*.)

Simplex. Simplex & rectus, *Tom. I. Genes. 20, 6. Tom. II. Jof. 1, 8. Tom. IV. Matth. 10, 16. Act. 2, 36. Rom. 16, 19. Ephes. 6, 5. Coloss. 3, 22.*

Simplices. Simplicibus & humilibus revelat subinde Deus, quod abscondit iis, qui sibi videntur sapientes, *Tom. II. Eccles. 9, 15. Tom. III. Isai. 29, 18. & 24. & c. 32, 4. Tom. IV. Matth. 11, 25. Luc. 2, 9. & seq. c. 5, 8. & c. 10, 21. Act. 4, 13. 1. Cor. 1, 17. & c. 2, 1.*

Simulario & hypocrisis cavenda, *Tom. II. Jof. 15, 34. Eccles. 1, Tom. III. Isai. 32, 6. Jerem. 9, 6. 2. Mach. 6, 25. Tom. IV. Matth. 23, 2. & seq.*

Sin urbs & desertum ad meridiem Palaestinae in Arabia petraea, ubi Dominus sententiam mortis contra Moysen & Aaronem pronuntiat, quia ejus providentiam suspicati sunt, *Tom. I. Num. 20, 10. & c. 27, 14.*

Sina seu **Sinai** mons & peninsula in Arabia petraea, in hoc monte Dominus populo suo

se manifestat, eique Legis suae oracula inter fulgura & tonitrua revelat, *Tom. I. Exod. 19, 16. & seq.*

Sion mons veteri Jebus seu Jerusalem contiguus, in quo Salomon magnificum aedificium Domino erigi curat, *Tom. I. 2. Paral. 3, 1.*

Sisara Dux exercitus Jahin, profligatur à Barac sub auspiciis Prophetidis Debbo-rae, *Tom. I. Judic. 4, 7. & seq. item v. 12. & seq. Sisara in fuga sua quaerit asylum apud Jahel victricem feminam, quae opportuna hac utitur occasione ad liberandos Hebraeos ab immanissimo eorum hoste, ibid. v. 17. & seq.*

Smyrna urbs Asiae Minoris ad Archipelagum, cui hermones filii Dei inscribere jubetur S. Joannes Evangelista, *Tom. IV. Apoc. 2, 8. & seq.*

Sobach Dux exercitus Adazer Regis Syriae, mittitur adversus Davidem, a quo lethali accepto vulnere profligatur, *Tom. I. 2. Reg. 17, 27. & seq.*

Sobi filius Naas, Davidi filium suum Abalom fugientem cibaria offert, *Tom. I. 2. Reg. 17, 27. & seq.*

Sobna Thesaurarius templi sub regno Ezechiae, adversus quem Ithaiis vaticinatur, *Tom. III. Isai. 22, 15. & seq.*

Sobrietas (vid. *Temperantia*.)

Sobach prima populi Hebraei castrorum meratio ab egressu Aegypti, *Tom. I. Exod. 12, 17.*

Sobach urbs Tribus Gad trans Jordanem, vastatur à Gedeone, qui praecipuum illius civium intolentiam & ingrati-tudinem castigat, *Tom. I. Judic. 8, 14. & seq.*

Sobach-Benosh. loca prostitutionis idololatricae stabilita à novis Samaritanis, *Tom. I. 4. Reg. 17, 30.*

Societas bonorum querenda, malorum vitanda, *Tom. I. Genes. 19, 15. Lev. 19, 19. Num. 16, 25. & c. 25, 4. Jof. 23, 12. 2. Paral. 19, 2. Tom. II. Tob. 1, 5. Jof. 31, 1. Psal. 25, 4. & 36, 1. Prov. 1, 10. c. 4, 14. c. 6, 25. c. 13, 20. c. 20, 19. c. 22, 10. & 24. c. 23, 6. & 17. c. 24, 1. & 21. & c. 29, 27. Eccles. 6, 35. c. 8, 1. & c. 13, 9. c. 33, 1. & c. 34, 14. Tom. III. Isai. 26, 4. c. 29, 19. c. 30, 1. & c. 15. c. 31, 1. c. 36, 7. & c. 40, 30. Jerem. 2, 32. c. 7, 4. c. 9, 22. c. 17, 7. & c. 39, 18. Jerem. 3, 24. Ezech. 29, 6. Osae 12, 6. Mich. 7, 5. & 7. Nahum. 1, 7. 1. Machab. 3, 18. Tom. IV. Matth. 10, 37. & c. 12, 21. Rom. 5, 2. & c. 8, 24. 2. Cor. 5, 2. Coloss. 1, 27. 1. Thess. 1, 3. 1. Tim. 1, 1. & c. 6, 17. Hebr. 3, 6. 1. Petr. 1, 13. Spes non facit nos tectores, nec exciudit timorem (vid. *Timor*.) Spes impiorum evanescit, & in quibus confidunt vana sunt omnia, *Tom. I. 4. Reg. 18, 21. Tom. II. Jof. 8, 13. c. 11, 20. c. 14, 19. & c. 20, 4. Prov. 10, 28. c. 11, 7. & c. 23, 19. Sapient. 5, 15. Eccles. 5, 1. & c. 10. Tom. III. Isai. 28, 15. & c. 18, 30. 2. & c. 12. & c. 57, 11. Jerem. 9, 12. & c. 17, 7. 1. Machab. 2, 62.**

Sodoma Metropolis Palaestinae, sulphuris & ignis pluvia exterminatur, & sub maris mortui aquis sepelitur, *Tom. I. Genes. 19, 24. & seq. (vid. *Lorb*.)*

Sol creatur, ut praestitit diei, *Tom. I. Genes. 1, 16. Lex morte punit idololatriam Solis, Deut. 17, 3. 4. & 5. plus Josias omnia monumenta ei erecta cum dedecore & infamia comburi jubet, 4. Reg. 23, 11. in morte Servatoris Sol obsecutus testatur (si ita loqui fas est) dolorem suum, & universo mundo annuntiat naturae auctorem pati, *Tom. IV. Luc. 23, 45.**

Sollicitudo nimia, *Tom. I. Exod. 34, 21. Levit. 25, 20. Deut. 8, 3. Tom. II. Jof. 7, 8. Psal. 54, 23. & 144, 15. & 16. Prov. 9, 4. Tom. IV. Matth. 6, 25. c. 10, 9. & 23. c. 13, 22. & c. 16, 7. Luc. 8, 14. c. 12, 22. c. 14, 18. & c. 21, 34. 1. Cor. 7, 32. Phil. 4, 6. Hebr. 13, 5. 1. Petr. 5, 7.*

Somnia & visiones, in quibus olim Deus suam voluntatem aperiebat, *Tom. I. Genes. 20, 3. c. 28, 12. c. 31, 24.*

c. 37, 5. & 9. c. 40, 8. c. 41, 1. & c. 46, 2. Num. 12, 6. Judic. 7, 13. & 15. 1. Reg. 3, 4. 8. & 11. & c. 23, 6. 2. Reg. 7, 4. 3. Reg. 3, 5. & 15. Tom. II. Jof. 7, 13. Tom. III. Daniel. 2, 1. & c. 7, 1. 2. Machab. 15, 11. Tom. IV. Matth. 1, 20. & c. 2, 12. & 13. Act. 16, 9. c. 18, 9. c. 23, 11. & c. 27, 23. Somnia & visiones, quae non conveniunt cum doctrina Christi & Ecclesiae, sunt contemnenda, *Tom. I. Deuter. 13, 1. Tom. II. Eccles. 5, 2. Eccles. 34, 1. & seq. Tom. III. Jerem. c. 23, 16. & 25. c. 27, 9. & c. 29, 8.*

Sophonias filius Maathae, vicesgerens summi Sacerdotis Saratae, ducitur in Reblatham, & morti adducitur à Rege Babylonis, *Tom. I. 4. Reg. 25, 18. & seq.*

Sophonias filius Chufi ex Tribu Simeon iram Dei Ninivitis annuntiat, *Tom. III. Sophon. 2, 13. & seq. & extrema quaeque omnibus infidelibus populis minatur, c. 1, 3. & seq.*

Sorores Christi (vid. *Frater*.)

Sors, *Tom. I. Levit. 16, 8. Numer. 17, 2. & seq. c. 26, 55. & c. 33, 54. Jof. 7, 14. & c. 18, 10. 1. Reg. 10, 20. & c. 14, 17. & 42. 1. Paral. 25, 8. Tom. II. 2. Esdr. 11, 1. Prov. 16, 33. & c. 18, 18. Tom. III. Ezech. 21, 19. Jon. 1, 7. Tom. IV. Act. 1, 17.*

Sophistes & **Dofideus** duo egregii exercitus Judaici Duces Timotheum comprehendunt, eique nominatim ea conditione vitam donant, ut scilicet captivos ex Juda libertati restituant, *Tom. III. 2. Machab. 12, 24. & 25.*

Sorbenes Princeps Synagoga Corinthi percutitur ante Tribunal Gallionis, *Tom. IV. Act. 18, 17.*

Spes iustorum non in temporalibus rebus, sed in Deo ejusque promissionibus fundatur, *Tom. I. Genes. 26, 5. Judic. 7, 2. & 4. 1. Reg. 4, 3. c. 17, 45. & c. 22, 1. 3. Reg. 20, 28. 1. Paral. 19, 13. 2. Paral. 25, 7. c. 32, 7. c. 16, 7. c. 20, 15. & 20. Tom. II. Judic. 9, 13. Psal. 9, 11. 13. 6. 21. 5. & 10. 24. 2. 30. 2. 39. 5. 61. 2. & seq. 70. 1. 90. 2. 113. 9. 10. & 11. 141. 6. & 145. 5. Prov. 3, 5. c. 22, 19. c. 28, 25. & c. 30, 5. Sapient. 3, 4. & 9. Eccles. 2, 6. & c. 12, 6. 13. 9. c. 33, 1. & c. 34, 14. Tom. III. Isai. 26, 4. c. 29, 19. c. 30, 1. & c. 15. c. 31, 1. c. 36, 7. & c. 40, 30. Jerem. 2, 32. c. 7, 4. c. 9, 22. c. 17, 7. & c. 39, 18. Jerem. 3, 24. Ezech. 29, 6. Osae 12, 6. Mich. 7, 5. & 7. Nahum. 1, 7. 1. Machab. 3, 18. Tom. IV. Matth. 10, 37. & c. 12, 21. Rom. 5, 2. & c. 8, 24. 2. Cor. 5, 2. Coloss. 1, 27. 1. Thess. 1, 3. 1. Tim. 1, 1. & c. 6, 17. Hebr. 3, 6. 1. Petr. 1, 13. Spes non facit nos tectores, nec exciudit timorem (vid. *Timor*.) Spes impiorum evanescit, & in quibus confidunt vana sunt omnia, *Tom. I. 4. Reg. 18, 21. Tom. II. Jof. 8, 13. c. 11, 20. c. 14, 19. & c. 20, 4. Prov. 10, 28. c. 11, 7. & c. 23, 19. Sapient. 5, 15. Eccles. 5, 1. & c. 10. Tom. III. Isai. 28, 15. & c. 18, 30. 2. & c. 12. & c. 57, 11. Jerem. 9, 12. & c. 17, 7. 1. Machab. 2, 62.**

Spes iustorum non in temporalibus rebus, sed in Deo ejusque promissionibus fundatur, *Tom. I. Genes. 26, 5. Judic. 7, 2. & 4. 1. Reg. 4, 3. c. 17, 45. & c. 22, 1. 3. Reg. 20, 28. 1. Paral. 19, 13. 2. Paral. 25, 7. c. 32, 7. c. 16, 7. c. 20, 15. & 20. Tom. II. Judic. 9, 13. Psal. 9, 11. 13. 6. 21. 5. & 10. 24. 2. 30. 2. 39. 5. 61. 2. & seq. 70. 1. 90. 2. 113. 9. 10. & 11. 141. 6. & 145. 5. Prov. 3, 5. c. 22, 19. c. 28, 25. & c. 30, 5. Sapient. 3, 4. & 9. Eccles. 2, 6. & c. 12, 6. 13. 9. c. 33, 1. & c. 34, 14. Tom. III. Isai. 26, 4. c. 29, 19. c. 30, 1. & c. 15. c. 31, 1. c. 36, 7. & c. 40, 30. Jerem. 2, 32. c. 7, 4. c. 9, 22. c. 17, 7. & c. 39, 18. Jerem. 3, 24. Ezech. 29, 6. Osae 12, 6. Mich. 7, 5. & 7. Nahum. 1, 7. 1. Machab. 3, 18. Tom. IV. Matth. 10, 37. & c. 12, 21. Rom. 5, 2. & c. 8, 24. 2. Cor. 5, 2. Coloss. 1, 27. 1. Thess. 1, 3. 1. Tim. 1, 1. & c. 6, 17. Hebr. 3, 6. 1. Petr. 1, 13. Spes non facit nos tectores, nec exciudit timorem (vid. *Timor*.) Spes impiorum evanescit, & in quibus confidunt vana sunt omnia, *Tom. I. 4. Reg. 18, 21. Tom. II. Jof. 8, 13. c. 11, 20. c. 14, 19. & c. 20, 4. Prov. 10, 28. c. 11, 7. & c. 23, 19. Sapient. 5, 15. Eccles. 5, 1. & c. 10. Tom. III. Isai. 28, 15. & c. 18, 30. 2. & c. 12. & c. 57, 11. Jerem. 9, 12. & c. 17, 7. 1. Machab. 2, 62.**

Spes iustorum non in temporalibus rebus, sed in Deo ejusque promissionibus fundatur, *Tom. I. Genes. 26, 5. Judic. 7, 2. & 4. 1. Reg. 4, 3. c. 17, 45. & c. 22, 1. 3. Reg. 20, 28. 1. Paral. 19, 13. 2. Paral. 25, 7. c. 32, 7. c. 16, 7. c. 20, 15. & 20. Tom. II. Judic. 9, 13. Psal. 9, 11. 13. 6. 21. 5. & 10. 24. 2. 30. 2. 39. 5. 61. 2. & seq. 70. 1. 90. 2. 113. 9. 10. & 11. 141. 6. & 145. 5. Prov. 3, 5. c. 22, 19. c. 28, 25. & c. 30, 5. Sapient. 3, 4. & 9. Eccles. 2, 6. & c. 12, 6. 13. 9. c. 33, 1. & c. 34, 14. Tom. III. Isai. 26, 4. c. 29, 19. c. 30, 1. & c. 15. c. 31, 1. c. 36, 7. & c. 40, 30. Jerem. 2, 32. c. 7, 4. c. 9, 22. c. 17, 7. & c. 39, 18. Jerem. 3, 24. Ezech. 29, 6. Osae 12, 6. Mich. 7, 5. & 7. Nahum. 1, 7. 1. Machab. 3, 18.*

1. Reg. 17, 4. & seq. 4. Reg. 18, 19. & seq. & c. 19, 35. Tom. II. Tob. 4, 14. Judib. 9, 16. & c. 13. 1. & seq. Prov. 6, 17. c. 11, 2. c. 13, 10. c. 15, 25. c. 16, 5. & c. 18, 12. c. 25, 6. & c. 29, 23. Eccles. 10, 9. 11. & c. 16. & c. 25, 4. Tom. III. Isai. 3, 16. & c. 17, 9, 9. c. 10, 8. c. 14, 9. & c. 36, 1. & seq. c. 37, 10. & c. 24, c. 39, 2. & c. 47, 8. Jerem. 48, 29. & c. 49, 16. Ezech. 16, 49. c. 23, 2. & c. 31, 10. Dan. 4, 19. & c. 27. & c. 5, 22. Abdia 1, 3. Malach. 2, 11. 2. Machab. 9, 4. & c. 6. Tom. IV. Luc. 1, 47. c. 10, 15. c. 14, 7. & c. 11, c. 18, 11. & c. 22, 24. Act. 12, 21. Rom. 1, 30. & c. 11, 20. 2. Tim. 3, 2. 1. Petr. 5, 5. 2. Petr. 2, 18. Jud. v. 16. Apoc. 18, 2. & seq.

Superiores. Superiorum, Judicum, & Reorum officium ac potestas in subditos, Tom. I. Genes. 9, 6. Exod. 1, 8. & seq. c. 5, 1. & seq. c. 18, 13. & c. 17. & c. 22, 8. Levit. 24, 10. & c. 23. Num. 11, 16. & c. 24, c. 25, 4. & c. 27, 15. & c. 18. Deuter. 1, 13. & c. 17, 2. & c. 19, 17. Jos. 1, 10. Judic. 2, 7. & c. 16, 1. Reg. 10, 24. 3. Reg. 3, 7. 2. Par. 19, 5. & c. 8. Job. 29, 7. & seq. & c. 34, 30. Psal. 81, 2. & seq. Prov. 8, 15. c. 11, 14. c. 12, 14. c. 16, 10. c. 20, 8. c. 28, 15. c. 29, 4. & c. 14. & c. 31, 4. Eccles. 10, 1. & c. 12. Sapient. 1, 1. & c. 6, 2. & seq. Eccli. 7, 4. c. 10, 1. & c. 24, c. 17, 18. Tom. III. Isai. 1, 23. & c. 26, c. 3. c. 10, 1. & c. 31, 1. Jerem. 5, 26. c. 22, 2. & c. 27, 6. & seq. Ezech. 22, 6. & c. 12. & c. 45, 9. Dan. 2, 21. Osee 13, 10. Mich. 3, 1. & c. 9. Tom. IV. Matth. 22, 17. & c. 21. & c. 26, 51. Luc. 20, 22. Joan. 3, 31. & c. 19, 11. 1. Cor. 15, 24. Rom. 12, 8. & c. 13, 1. 2. Tim. 2, 1. Iu. 3, 1. Hebr. 13, 17. 1. Petr. 2, 13. (vid. Rex, Judex.)

Sur. Princeps Medianita, eadem fors ei obtingit ac filie sue, cujus sanguinem Phinees in medio castrorum Israel effudit, in expiationem abominandae ejus prostitutionis, Tom. I. Num. 31, 6. & c. 8. & c. 25, 15.

Susanna filia Helciae, viriliter & animose resistit furiose infamium senum cupiditati: ipsius condemnatio & justificatio (vide ipsius historiam, Tom. III. Daniel. 13, 2. & seq. usque ad finem.)

Synagoga petit sanguinem Salvatoris, & eum cruci affigi curat, Tom. IV. Matth. 26, 47. & c. 27, 20.

Syria Imperium fundatum ab Aram, & in plures provincias divisum, Tom. I. Genes. 10, 25.

Syrii subigunt Hebraeos, qui jugum ipsorum excutunt sub regimine Othonielis, Tom. I. Judic. 3, 8. 9. & c. 10. David de his multoties triumphat, eosque sibi tributarios efficit, 2. Reg. 8, 5. & c. 6. & c. 10, 16. & seq. Israelitae adorantur, ac cecitate percutiuntur, 4. Reg. 6, 18. rursus movent contra Samariam, eamque obsident, sed territi soluta obsidione augiunt, c. 7, 7. Rex Assyriae iustam de his victoriam reportat: & magnam eorum partem Cyrenem transfert, c. 16, 9. praedictiones exilii Syriorum, Tom. III. Isai. 17, 1. & seq. Jerem. 49, 23. & seq.

T.

Taberna seu Incendiarum locus castrorum populi Israelitici, sic dictus, quia ignis e Tabernaculo Domini egressus partem populi devorat in punitionem suarum

murmurationum, Tom. I. Num. 11, 1. & seq.

Tabernaculum testimonii: descriptio partium, quibus componitur, & varia ornamenta, quae illius magnificentiam evehant, Tom. I. Exod. 26, 1. & seq. ipse Dominus illius opifices eligit, eosque spiritu & sapientia sua replet, atque sic ad tantum opus aptos reddit, c. 31, 1. & seq. oblationes Hebraeorum pro constructione Tabernaculi, c. 36, 3. & seq. & pro illius dedicatione, Num. 7, 1. & seq. Tabernaculum post suam consecrationem impletur gloria Domini & nube splendida circumdatur, quae populum antecedit, Exod. 40, 32. Ordo & dispositio itinerum & castrorum metationum cujuslibet Tribus post erectionem Tabernaculi, Num. 2, 1. & seq. familiis Gerson & Merari demandatur custodia & translatio Tabernaculi, ibid. c. 3, 17. 25. & c. 28.

Tabernaculorum festum una ex tribus praecipuis Hebraeorum solemnitatibus: ipsius sacrificia, caeremoniae & obligatio, Tom. I. Lev. 23, 2. & seq. Exod. 23, 12. & seq.

Tabitha vidua christiana urbis Joppes, ad vitam revocatur a S. Petro, Tom. IV. Act. 9, 36. & c. 40.

Tabremion pater Benad Regis Syriae, Tom. I. 3. Reg. 15, 18.

Tappeb filia Salomonis, uxor Benabina-dab, provinciae Nephthodor administrato-ri & Praefecti, Tom. I. 3. Reg. 4, 11.

Temperantia in cibo, potu, & concubitu, Tom. II. Tob. 6, 15. Eccles. 3, 6. Eccli. 31, 18. & c. 32, 7. Tom. III. Dan. 1, 8. & c. 11. Tom. IV. Rom. 13, 13. & c. 14, 17. 1. Cor. 7, 1. & seq. Galat. 5, 23. 1. Tim. 3, 2. 2. Tim. 1, 7. Iu. 1, 8. & c. 2, 6. & c. 12. 1. Petr. 1, 13. & c. 5, 8. 2. Petr. 1, 6.

Templum, Domus Dei, & thronus gloriae Israel, illud extruere David constituit, atque omnes illius Ministros designat, Tom. I. 2. Reg. 7, 2. & seq. 1. Paral. 22, 2. & seq. & c. 23, 4. & seq. Propheta Nathan piam huius sancti Regis intentionem laudat, eadem nihilominus declarat, illius executionem filio & successori suo reservatam esse, 2. Reg. 7, 3. 4. & seq. Salomon ad praclarum Opus istud toto zeli sui fervore se accingit, & a Rege Tyri opem postulat ad augendam, quantum possibile est, ejus magnificentiam, 3. Reg. 5, 2. 5. 7. & seq. numerus Opificum ad construendum istud Domini aedificium electorum, ipsorum ordo & munia, ibid. v. 13. & seq. descriptio Templi Operis, livears, five Sapientia, quibus perfectum est, considerentur, incomparabilis, atque numeris omnibus absoluti, ibid. c. 6, 2. & seq. Salomon illius dedicationem Domino celebrat, qui ejus preces exaudit, necnon se hanc habitationem acceptare, eam radiis gloriae suae replendo, eadem declarat, c. 8, 10. & seq. & c. 9, 2. & c. 3. Oratio Salomonis, & numerus hostiarum, quas in hac solemnitate offert, ibid. v. 15. 22. & seq. & v. 62. & seq. Sanctum hoc Templum profanatur ab impie Achaz, 2. Paral. 28, 21. & mundatur a filio suo Ezechia, qui illius consecrationem renovat, ibid. c. 29, 5. 20. & seq. Manasses in eo Atritis caeli Altaria erigit, & postmodum fincere poenitentiae doloribus compunctus, evertit, 4. Reg. 21, 5. & 2. Par. 33, 5. 15. & seq. Templi devastatio ab alienigenis nationibus facta, 4. Reg. 25, 9. & Tom. III. 1. Mach. 1, 1. & seq. ipsius ip-

stauratio jussu Cyri, & postmodum cura Judae Machabaei, Tom. II. 1. Esdr. 1, 2. & seq. & Tom. III. 2. Mach. 10, 1. & seq. contra Templum prophatur, Tom. I. Lev. 26, 31. 3. Reg. 9, 7. 4. Reg. 21, 12. 2. Par. 7, 20. Tom. II. Psal. 73, 6. Tom. III. Isai. 66, 1. Jer. 7, 4. & c. 7. & c. 26, 6. & c. 12. Amos 9, 1. Mich. 3, 12. Zach. 11, 2. Templum spirituale & domus Dei, Tom. I. 2. Reg. 7, 13. Tom. II. Prov. 9, 1. Tom. III. Aggai 2, 8. Tom. IV. Matth. 7, 24. & c. 16, 18. Joan. 2, 19. 1. Cor. 3, 16. & c. 6, 19. 2. Cor. 6, 16. Ephes. 2, 20. 1. Tim. 3, 15. Hebr. 3, 6. 1. Petr. 2, 5. (vid. Ecclesia.) Templum domus Dei & domus orationis vocatur, Tom. III. Isai. 56, 7. Tom. IV. Matth. 21, 13. Christus ipse & omnes fideles frequenter in Templo versabantur, Tom. IV. Matth. 24, 1. Marc. 11, 11. & c. 12, 35. Luc. 2, 27. & c. 19, 45. Act. 2, 46. c. 3, 1. c. 5, 20. & c. 21, 26. & c. 22, 17. in Templo oratur Deus & exaudit, Tom. I. 3. Reg. 9, 3. & c. 8, 9. 2. Par. 6, 19. Tom. IV. Matth. 21, 13. Templa manufacta non inhabitat Deus, quasi illis concludi possit, vel illis indigeat, ut homo aedibus, Tom. I. 3. Reg. 8, 27. 2. Par. 6, 18. Tom. III. Isai. 66, 1. Jer. 23, 24. Tom. IV. Act. 7, 49. & c. 17, 3. alioqui Deus in Templis materialibus habitare dicitur, Tom. I. 3. Reg. 6, 13. & c. 8, 12. 1. Par. 23, 25. Tom. II. Psal. 77, 60. & c. 131. 13. Tom. III. Jer. 7, 3. & c. 7. Tom. IV. Matth. 23, 21. Act. 7, 48. Templum dicitur locus sanctus, Tom. I. Gen. 28, 17. Exod. 3, 5. Templum magnis muneribus donatum, 2. Par. 2, 3. & seq. c. 3, 1. & seq. c. 4, 1. & seq. & c. 5, 1. & seq. Tom. III. 2. Mach. 3, 25. & seq. Tom. IV. Matth. 21, 12. Joan. 2, 15. Templum idololorum, Tom. I. 1. Reg. 5, 2. & c. 31, 9. 3. Reg. 11, 7. 4. Reg. 10, 21. c. 17, 32. & c. 19, 37. Tom. III. Isai. 37, 38. Jer. 43, 12. Baruch. 6, 16. 30. & c. 54. Dan. 14, 2. & seq. 1. Mach. 1, 50. c. 6, 2. & c. 10, 83. 2. Mach. 6, 2. Tom. IV. Act. 19, 27.

Tempus. Temporis opportunitas in orationibus rebus observanda, Tom. II. Eccles. 3, 1. & c. 8, 5. Eccli. 20, 6. & c. 32, 20. Tom. IV. Rom. 12, 11.

Tenebrae trium dierum in Egypto, Tom. I. Exod. 10, 22. Tom. II. Psal. 104, 28. Sep. 17, 2. & c. 19, 16. in morte Christitenebrae factae sunt super universam terram, Tom. IV. Matth. 27, 45. Marc. 15, 33. Luc. 23, 44. in tenebris versatur mundus, & amateas, Tom. III. Isai. 9, 2. c. 59, 9. & c. 60, 2. Tom. IV. Joan. 1, 5. c. 3, 19. c. 8, 12. & c. 12, 35. Act. 26, 18. 1. Thess. 5, 7. 1. Joan. 2, 11.

Tento. Tentare Deum non licet, Tom. I. Exod. 14, 11. & c. 17, 2. Deut. 6, 16. Tom. II. Judib. 8, 11. Tom. IV. Matth. 4, 7. 1. Cor. 10, 9. tentat seu verius probat Deus suos variis modis, Tom. I. Gen. 21, 1. & seq. Exod. 15, 25. c. 16, 4. & c. 20, 20. Deut. 8, 2. & c. 13, 3. Judic. 2, 22. & c. 3, 1. 2. Par. 32, 21. Tom. II. Tob. 2, 8. Job. 1, 12. & seq. Sep. 3, 5. Eccli. 2, 4. & c. 27, 18. Tom. III. Zach. 13, 9. Tom. IV. Rom. 5, 4. Jac. 1, 2. 2. Petr. 2, 9. tentari non patitur Deus suos supra id, quod possunt, Tom. IV. 1. Cor. 10, 13. 2. Petr. 2, 9. Apoc. 2, 10.

Terra promissa seu promissionis acquiritur & dividitur inter filios Israel, Tom. I. Jos. c. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20. & c. 21. (vid. Chanaan) nomina Principum cujuslibet Tribus a Domino designatorum, ut illius

illius divisioni praesint, Num. 34, 16. & seq.

Tertullus orator Judaeorum accusat S. Paulum coram Felice Judaea Praefide, Tom. IV. Act. 24, 2. & seq.

Testamentum, Tom. IV. Galat. 4, 24. Heb. 9, 1. & c. 13, 20. (vid. Novum Testamentum.)

Testimonium tum verum tum falsum, Tom. I. Exod. 20, 16. & c. 23, 1. Num. 35, 30. Deut. 5, 20. c. 17, 11. & c. 19, 15. & c. 18. 3. Reg. 21, 10. Tom. II. Psal. 26, 12. & c. 34, 11. Prov. 6, 19. c. 14, 5. c. 19, 5. & c. 21, 28. c. 24, 28. & c. 25, 18. Tom. III. Dan. 13, 34. & seq. Tom. IV. Matth. 13, 16. c. 19, 18. c. 26, 59. Marc. 10, 19. Joan. 8, 17. Act. 6, 13. Rom. 13, 9. 2. Cor. 13, 1. 1. Tim. 5, 19. Heb. 10, 28. (vid. Mendacium.)

Thabor mons Galilaeae, in quo Barac congregat & in aciem educit copias Israeliticas contra Sisaram, Tom. I. Judic. 4, 6. 7. 12. & c. 14. Servator mundi in eo transfiguratur coram Apostolis suis, & ipsius divinitas voce Dei Patris sui manifestatur, Tom. IV. Matth. 17, 2. & c. 5.

Thaddaeus (vid. Lebbaeus.)

Thamar nurus Patriarchae Judae, duos primos suos maritos a Deo in punitionem quorundam occultorum flagitiorum percussos amittit, Tom. I. Genes. 38, 6. & seq. afflicta haec vidua focerum suum decipit, eumque inducit, ut cum ipsa se finimine agnita peccet, ibid. v. 14, 15. & c. 16. Patriarcha ex hoc suo cum ipsa concubitu gravidam ad ignem condemnat, at rei veritate comperta eam absolvit, ibid. v. 24, 25. & c. 26. Thamar ex suo incestu concipit & parit duos gemellos, quorum unus Phares, alter Zara appellantur, ibid. v. 27. & seq.

Thamar filia Davidis & soror Absalom, per dolum a fratre suo Amnon opprimitur, Tom. I. 2. Reg. 13, 7. & seq. Thamar adeo ignominioso opprobrio affecta tristis & dolens in domum fratris sui Absalom secedit, qui paulo post nec Amnon hanc injuriam ulciscitur, ibid. v. 19. & c. 20. & v. 28. & c. 29.

Thamna concubina Eliphaz filii Esau, & mater Amalech, Tom. I. Genes. 36, 12.

Thamna Praefectus Idumaeae, successor Adar, Tom. I. Genes. 36, 40.

Thamnata urbs Philistinorum, & patria uxoris Samson, Tom. I. Judic. 14, 1. & c. 5.

Thamnathare urbs in Tribu Ephraim, in qua Josue fedem & sepulcrum suum eligit, Tom. I. Jos. 19, 50. & c. 24, 30.

Thaphia urbs in Tribu Ephraim, oppugnatur a Manahem, qui eam devastat & horrendas crudelitates in illius cives exercet, Tom. I. 4. Reg. 15, 16.

Thara Eunuchus Assueri, cujus conspiratio detegitur a fideli Mardochaeo, Tom. II. Esther. 12, 1. & c. 2.

Tharaca Rex Aethiopiae omnes suas colligit copias & contra Sennacherib movet, cujus exercitus miraculosa exterminatione deletur, Tom. I. 4. Reg. 19, 9. & c. 35.

Thare filius Nachor & pater Abram, Chaldaeam deserit, & proficiscitur in terram Chanaan ibi fedem suam fixurus, Tom. I. Gen. 11, 31. Substitit in Haram, ibique post aliquot annos moritur, ibid. v. 32.

Genealogia Thare patris Abram, ibid. v. 27.

Thare locus castrorum populi Hebraici in deserto, Tom. I. Num. 33, 27.

Tharsus filius secundo genitus Javan, & fundator urbis Tharsii in Cilicia, Tom. I. Gen. 10, 4.

Tharsus unus ex primariis Persiae Satrapis, & apud Assuerum auctoritate plurimum valens, Tom. II. Esther. 1, 14.

Tharsus Metropolis Ciliciae & patria S. Pauli Apostoli, titulus & praerogativa Coloniae Romanae praedita est, Tom. IV. Act. 9, 11. c. 21, 39. & c. 22, 3. 25. 26. & c. 27. Haec eadem civitas adversus Antiochum rebellat, & Antiochidi ipsius concubinae renuit obedire, Tom. III. 2. Mach. 4, 30.

Thartan Minister Regis Sennacherib mittitur ad Regem Ezechiam, ut ei minas intenet & ad deductionem provocet, Tom. I. 4. Reg. 18, 17. & seq.

Thathanai Praefectus Samariae, scribit Dario contra Judaeos, omnemque impendit operam, ut Templi & urbis Jerusalem initiauratio impediatur, Tom. II. 1. Esdr. 5, 3. & seq.

Thetab urbs Syriae, a Davide capitur & diripitur, Tom. I. 1. Paral. 18, 8.

Thebes urbs Tribus Ephraim, obsideretur ab immani Abimelech, qui fratricidii sui tristem & ignominiosam punitionem a muliere accipit, Tom. I. Judic. 9, 50. & c. 53. & v. 5.

Thebni filius Gineth competitor Amri ad regnum Israel, ab adversario suo vincitur, Tom. I. 3. Reg. 16, 21. & c. 22.

Thecunb pater Sellum, aut forte urbs in Tribu Juda patria Sellum, Tom. I. 1. Paral. 34, 22.

Theglathphalasar Rex Assyriae filius & successor Sardanapali, legationem accipit ab Achaz, qui ab ipso emit auxilium contra Reges Israel & Syriae, Tom. I. 4. Reg. 16, 7. Rex iste statim adversus hostes Judaeorum movet, atque eorum regna devastat, & habitatores trans Euphratem deportat, ibid. v. 9. & c. 1. Paral. 3, 26. & c. 27. Theglathphalasar Achaz Regis Juda muneribus haud contentus, rupto foedere Judaeam invadit, 2. Paral. 28, 20. & seq.

Thema filius Ismael, & fundator urbis ejus nomine appellatae in Arabia deserta, Tom. I. Gen. 25, 15. & c. 16.

Theman filius Eliphaz & nepos Esau, Tom. I. Gen. 36, 15.

Theodas seu Theudas Pseudo propheta, cujus exemplum adducit Gamaliel in sermone, quem habet ad Judaeos in concilio congregatos, Tom. IV. Act. 5, 34. & c. 36.

Theodotus Syrus legatur a Nicanore ad Judam Machabaeum, ut cum eo de pace agat, Tom. III. 2. Mach. 14, 19. & seq.

Theophilus vir meritis clarus, cui S. Lucas Opera sua inscribit, Tom. IV. Luc. 1, 3. & c. 4. Act. 1, 1.

Theraphim oracula gentium superstitiosis quibusdam figuris instructa, Tom. I. Judic. 17, 5.

Thersa seu Thersa urbs Tribus Ephraim & sedes regia decem Tribuum usque ad regnum Amri, Tom. I. 3. Reg. 16, 9. & c. 10.

Therbe urbs provinciae Galaad, & pa-

tria Eliae Prophetae, Tom. I. 3. Reg. 17, 1.

Thessalonica Metropolis Macedoniae ad sinum Theraicum, suscipit Apostolum S. Paulum, quem dein, postquam feliciter successu Evangelium annuntiavit, persequitur, Tom. IV. Act. 17, 1. & seq. S. Paulus fideles Thessalonenses circa extremum Judicium instruit, Tom. IV. 1. Thess. 5, 1. & seq. & secundam eisdem scribit epistolam ad depellendum terrorem, quem falsae prioris epistolae interpretationes ipsis incusserant, 2. Thess. 2, 2. & seq.

Thiras septimus Japheth filius, & pater Thraciorum, Tom. I. Genes. 10, 2.

Thola filius primogenitus Issachar, & Caput Tholaitarum, Tom. I. Num. 26, 23.

Thola filius Phua & successor Abimelechi in judiciaria potestate, Tom. I. Judic. 10, 1. & c. 2.

Tholmai seu Tholomai Rex Gessur, filius Ammiud, & pater Maucha uxoris David, nepotem suum Absalom post fratris sui Amnon homicidium suscipit, Tom. I. 2. Reg. 3, 3. & c. 13, 37.

Thomas Apostolus, cognomento Didymus paratus est mori cum Salvatore, & tamen resurrectionem ipsius non credit, nisi postquam vulnerum ipsius cicatrices vidit & rexit, Tom. IV. Joan. 11, 16. & c. 20, 25. 27. & c. 28.

Thon Rex Emath in Syria, mittit filium suum ad Davidem, ut ei munera offerat, & gratuletur victoriam de Adazer ab ipso reportatam, Tom. I. 2. Reg. 8, 9. & c. 10.

Thyaira urbs Myriae ab Apostolo S. Joanne laudes opprobrii mixtas accipit, Tom. IV. Apoc. 2, 18. & seq.

Tiberias urbs Galilaeae ad ripam occidentalem Lacu Genesareth, qui interdum mare Tiberiadis nuncupatur, Tom. IV. Joan. 6, 1.

Tigris fluvius Armeniae, qui voluptuariam primi hominis habitationem irrigat, Tom. I. Gen. 2, 14.

Timas pater caeci apud Jericho a Salvatore resanati, Tom. IV. Marc. 10, 46.

Timeo. Timendus est Deus, & ante oculos habendus, Tom. I. Gen. 22, 12. & c. 31, 49. Exod. 1, 17. & c. 20, 20. Deut. 4, 9. & c. 10, c. 6, 2. 13. & c. 24. c. 10, 12. & c. 20. & c. 13, 4. Jos. 24, 14. Judic. 6, 10. 4. Reg. 17, 36. 2. Par. 20, 15. Tom. II. Job. 1, 8. & c. 28, 28. Psal. 26, 1. 32, 8. 33, 8. & c. 10, 110. 5. 111, 1. & c. 127, 1. Prov. 1, 7. c. 3, 7. c. 9, 10. c. 14, 2. & c. 27. c. 15, 16. c. 16, 6. c. 22, 4. & c. 24, 21. Eccli. 1, 11. & seq. c. 2, 7. 10. & c. 7, 31. c. 10, 22. c. 15, 1. c. 25, 16. c. 33, 1. & c. 34, 16. Tom. III. Isai. 8, 12. c. 41, 10. c. 43, 1. & c. 51, 12. Jer. 10, 7. & c. 32, 39. Baruch. 3, 7. Tom. IV. Matth. 10, 28. Luc. 12, 5. 1. Petr. 2, 17. & c. 3, 14. & c. 16. Apoc. 14, 7. Timent & reverentur bonos etiam mali, Tom. I. Genes. 20, 8. Exod. 14, 15. 1. Reg. 13, 12. 4. Reg. 1, 15. Tom. II. 2. Esdr. 6, 16. Tom. III. 1. Mach. 3, 25. & c. 12, 28. Tom. IV. Marc. 6, 20. Act. 5, 13. & c. 10, 29.

Timon unus ex septem nascentis Ecclesiae Diaconis, Tom. IV. Act. 6, 5.

Timor. Timoris Dei fructus, utilitas, & laus, Tom. I. Gen. 20, 9. Tom. II. Psal. 102, 17. 124, 1. & c. 127, 1. & seq. Prov. 10, 27. c. 14, 17. c. 19, 23. & c. 22, 4. ejus defectus causa peccandi, Tom. I. Gen. 20, 11. timore Deus punit &

& terrore, *Tom. I. Genes. 35, 5. Exod. 23, 27. Lev. 26, 36. Deut. 2, 24. c. 11, 25. & c. 28, 10. & c. 65. Jos. 2, 9. & c. 10, 10. Judic. 4, 5. & c. 7, 21. 1. Reg. 7, 10. 4. Reg. 7, 6. 1. Par. 15, 17. 2. Par. 14, 14. c. 17, 10. & c. 20, 29. Tom. II. Judic. 14, 14. & c. 15, 1. Psal. 9, 20. Tom. III. Jerem. 49, 37. 2. Machab. 3, 24. timoris Dei exempla, *Tom. I. Exod. 1, 17. & c. 14, 31. 3. Reg. 18, 3. 2. Parol. 19, 7. Tom. II. Tob. 1, 2. & seq. c. 2, 9. & c. 13, 6. 3, 18. & c. 9, 12. Judic. 8, 8. Tob. 31, 23. Prov. 31, 30. Tom. III. Jon. 1, 16. 2. Mach. 6, 30. Tom. IV. Luc. 2, 25. Act. 8, 2. c. 9, 31. & c. 10, 2. & c. 35. Timor & sollicitudo non repugnat fidei, aut spei, *Tom. II. Psal. 2, 11. Eccles. 9, 1. & c. 2. Eccles. 5, 5. Tom. IV. Rom. 11, 20. & seq. 1. Cor. 9, 27. & c. 10, 12. Philip. 2, 12. & seq. & c. 3, 11. & c. 13. Heb. 3, 14. & c. 4, 1. & seq. 2. Petr. 3, 17.***

Timotheus Bellidux Syrus, oppugnatur & occiditur à Judæis in castro Gazara, *Tom. III. 2. Mach. 10, 32. 33. & 37.*

Timotheus alter Dux exercitus Antiochi Epiphanis, Judam Machabæum adortur, qui eum fugat, atque de eo miraculolum refert victoriam, *Tom. III. 2. Mach. 12, 21. & seq. Dux iste in manus duorum hostilium Belliducum incidit, qui tamen ei vitam donant, eaque conditione, ut captivos Judæos in libertatem alferat, ibid. v. 24. & 25.*

Timotheus S. Pauli Discipulus patre gentili & matre Judæa progenitus, ab infantia divinis litteris incubit, *Tom. IV. Act. 16, 1. & c. 2. Tim. 4, 14. & c. 15. S. Apostolus dilectum hunc suum discipulum circumcidit, eumque sibi in laboribus Apostolicis adjungit, Act. 16, 3. Timotheus solemniter consecratur ministerio Jesu Christi, ejusque gratiam recipit per impositionem manuum S. Pauli, 1. Tim. 4, 14. & c. 2. Tim. 1, 6. Apostolus scribit huic discipulo suo Paternalis dignitatis & regiminis Ecclesiastici officia & obligationes, 1. Tim. 3, 2. & seq. & 2. Tim. 1, 6. & seq.*

Titus Gentilis à S. Paulo ad fidem conversus, eximetur à circumfisione & Corinthum mittitur, ut hujus Ecclesiæ schisma extinguat, *Tom. IV. Galat. 2, 3. Apostolum ipsum Cretæ Episcopum constituit, & hac occasione ad ipsum scribit epistolam, in eâ obligationes adeo tremendi ministerii exponit, Tit. 1, 5. & seq.*

Tobias filius Tobielis ex Tribu & civitate Nephthali (vid. illius & filii sui historiam, *Tom. II. Tob. 1, 2. & seq.*)

Tobias Ammanites se jungit hostibus Judæorum, & contra Nehemiam non paucos in suas trahit partes, *Tom. II. 2. Esdr. 2, 10. & c. 4, 12. ab Eliasib obtinet domum in vestibulo Templi, è qua eum Nehemias è Babylone redux ignominiose expellit, Tom. II. Esdr. 13, 7. & 8.*

Traditiones etiam sine scripto ab Apostolis acceptæ, servandæ nobis sunt, *Tom. IV. 2. Thess. 2, 15.*

Trado Tradiderunt Apostoli quendam vivam tan um voce, *Tom. IV. 1. Cor. 11, 34. Joan. 2, 12. & c. 3, 13.*

Tribulatio (vid. Crux.)

Tribus familiæ ortæ ex duodecim filiis Jacob, & quæ populum Dei constituunt (vid. Patriarchæ Genes. sanctæ, *Tom. I. Gen. 49, 27.*) Ordo itineris ipsarum & castrorum loca ab erectione Tabernaculi, *Tom. I. Num. 2, 2. & seq. Tribuum recensio, ibid. c. 1, 2. & seq. & c. 26, 2. & seq. eardemque divisio in terra promissa, Jos. 13, 1. & seq. renovatio be-*

nedictionum ipsarum per S. Legislatorem Moysen, *Deut. 33, 1. & seq.*

Tributum (vid. Exactio.)

Trinitas, mysterium unius solius Dei in tribus personis, *Tom. I. Genes. 1, 26. c. 18, 2. Exod. 3, 6. 15. & c. 16. & c. 4, 5. Tom. II. Psal. 32, 6. Tom. III. Psal. 6, 3. c. 34, 16. c. 48, 16. & c. 61, 1. Tom. IV. Matth. 3, 16. c. 10, 20. c. 17, 5. c. 28, 19. Luc. 4, 18. Joan. 3, 35. c. 13, 32. c. 14, 16. & c. 26, c. 15, 26. & c. 16, 3. 1. Joan. 5, 7.*

Trijudio. Tripudiare (vid. Choreæ.)

Tristor. Tristari immoderate propter temporalia minime laudandum, *Tom. II. Proverb. 12, 23. c. 15, 13. & c. 17, 22. Eccles. 30, 22. & c. 38, 19. Tom. III. 1. Machab. 7, 8. Tom. IV. 2. Cor. 7, 10.*

Troas urbs Phrygiæ ad Hellespontum, ubi S. Paulus per miraculosam visionem monitus navem confendit Macedoniam versutis, *Tom. IV. Act. 16, 8. & seq. S. Apostolus rogat discipulum suum Timotheum, ut sibi quosdam libros alferat, quos Troade in domo Carpi reliquerat, 2. Tim. 4, 13.*

Trophimus discipulus S. Pauli, origine Gentilis, fit causa innocens persecutionis & incarcerationis S. Apostoli, *Tom. IV. Act. 21, 29. & seq.*

Tryphæna & Tryphosa mulieres Christianæ, ministerio Ecclesiæ Christi specialiter consecratæ, *Tom. IV. Rom. 16, 12.*

Tryphon (vid. Diodorus.)

Tuba. Tuba clangent Angeli in consummatione sæculi, *Tom. IV. Matth. 24, 31. 1. Cor. 15, 52. 1. Thess. 4, 15.*

Tubalcain filius Lamech Bigami & Sellæ, primus malleator & faber in ære & ferro, *Tom. I. Genes. 4, 22.*

Tychicus ferventissimus S. Pauli discipulus, cujus hic Apostolus ipsemet textit elogium, *Tom. IV. Ephes. 6, 21.*

Tyrus urbs Phœniciæ, devastabitur & destruetur à Nabuchodonosore; quia calamitatibus Jerusalem insultat, *Tom. III. Ezech. 26, 2. & seq.*

V.

Va Va, quibus & quas ob causas interminetur Scriptura, *Tom. I. Numer. 21, 29. Tom. II. Judic. 16, 20. Eccles. 4, 10. & c. 10, 16. Eccles. 2, 14. & c. 41, 11. Tom. III. Psal. 1, 4. & c. 24, 6. 3, 9. & c. 5, 8. & c. 18, 6. 5, c. 10, 1. c. 17, 12. c. 18, 1. c. 24, 16. c. 28, 1. c. 29, 1. c. 30, 1. c. 31, 1. c. 33, 1. & c. 45, 9. Jerem. 4, 31. c. 13, 27. c. 22, 13. c. 23, 1. c. 45, 3. c. 48, 1. Ezech. 6, 11. c. 13, 3. & c. 18, 6. 23. c. 30, 2. & c. 34, 2. Osee 7, 13. Joel. 1, 15. & seq. Amos 5, 18. & c. 6, 1. Mich. 2, 1. Nabum c. 3, 1. Habac. 2, 6. & c. 12. Soph. 2, 5. & c. 3, 1. Tom. IV. Matth. 11, 21. c. 18, 7. & c. 23, 13. & seq. Luc. 6, 24. c. 10, 13. c. 11, 42. & c. 17, 1. 1. Cor. 9, 16. Jud. v. 11. Apoc. 8, 13. c. 9, 2. c. 11, 14. c. 12, 12. & c. 18, 10. & c. 16.*

Vasthi uxor Assueri, hujus Principis iussa contemnit, & pertinaciter renuit venire ad convivium, quod ipse regni sui Principibus paraverat, *Tom. II. Esth. 1, 10. & seq. hac recitatione Rex ad iram concitatus, ex consilio Optimatum suorum inter epulas eam repudiat, ibid. v. 13, 16. & seq.*

Vendo. Vendi non debent dona Dei, *Tom. I. 4. Reg. 5, 22. 26. & seq.*

Tom. III. Daniel. 5, 17. Tom. IV. Matth. 10, 8. Act. 8, 20. & c. 20, 35. 1. Corin. 9, 15. 2. Corin. 11, 9. & c. 12, 13. (vid. Emo.)

Vener pro Deo eligitur, *Tom. IV. Rom. 16, 18. Phil. 3, 19.*

Verbum æternum (vid. Christus.)

Verbum Dei semper ob oculos ponendum, *Tom. I. Deuter. 4, 1. c. 6, 6. & c. 17. & c. 11, 18. Numer. 15, 39. Tom. II. Psal. 1, 2. Proverb. 3, 1. c. 4, 1. & c. 20, c. 6, 20. & c. 7, 1. à verbo Dei non recedendum, Tom. I. Deuter. 4, 2. c. 5, 32. & c. 28, 14. Jos. 1, 7. & c. 23, 6. Tom. II. Proverb. 4, 27. Tom. III. Psal. 30, 21. Verbum Dei universum non est scriptis traditum, *Tom. IV. Joan. 14, 26. c. 20, 21. & c. 21, 25. 1. Corin. 11, 34. 2. Thess. 2, 25. 2. Joan. v. 12. 3. Joan. v. 13. Verbum Dei non audiendum solum & loquendum, sed & corde credendum & factis præstandum, Tom. I. Deuter. 5, 1. & c. 27. c. 6, 1. & c. 31, 12. Tom. III. Psal. 29, 13. Ezech. 33, 31. Tom. IV. Matth. 5, 22. c. 7, 24. c. 15, 8. & c. 28, 20. Luc. 6, 47. c. 11, 28. & c. 12, 47. Joan. 13, 17. Hebr. 4, 2. Jac. 1, 22. Verbi Dei contemptus, & punitio ejus, *Tom. I. 3. Reg. 13, 4. 4. Reg. 17, 14. & c. 19. 2. Paral. 30, 6. & c. 10. & c. 36, 15. Tom. II. Prov. 1, 24. & c. 28. & c. 28, 9. Tom. III. Psal. 28, 14. c. 30, 9. & c. 14. c. 65, 11. & c. 66, 4. Jerem. 2, 5. c. 5, 12. & c. 7, 13. c. 16, 9. c. 19, 3. & seq. & c. 25, 4. Ezech. 33, 30. Tom. IV. Matth. 10, 14. & c. 11, 20. Luc. 10, 10. Act. 13, 45. & c. 18, 6. Rom. 1, 21. & c. 30, 2. Thess. 2, 10. Hebr. 2, 3. (vid. Inobediencia.) Verbum Dei manet in æternum, *Tom. I. Num. 23, 19. Tom. II. Tob. 14, 6. Psal. 32, 11. 116, 2. & c. 118, 89. Tom. III. Psal. 40, 8. c. 51, 6. & c. 54, 10. Tom. IV. Matth. 5, 18. & c. 24, 35. Marc. 13, 31. Luc. 16, 7. & c. 21, 33. 1. Petr. 1, 25. Verbum Dei quantæ sit virtutis & efficacæ, *Tom. I. Genes. 1, 3. & seq. Tom. II. Job. 38, 11. Psal. 32, 9. Tom. III. Psal. 46, 10. & c. 55, 11. Tom. IV. Matth. 8, 13. & c. 26. Marc. 1, 27. Luc. 5, 13. & c. 24, c. 8, 24. & c. 18, 42. Verbum Dei est cibus animæ, *Tom. I. Deut. 8, 3. Tom. II. Sapien. 16, 26. Tom. III. Jer. 15, 16. Ezech. 3, 3. Tom. IV. Matth. 4, 4. Luc. 4, 4.******

Verbum. Verba sunt ponderanda & non l. viter effutienda, *Tom. II. Psal. 111, 5. Prov. 15, 2. & c. 23, c. 13, 3. c. 20, 15. c. 17, 27. c. 21, 23. & c. 25, 11. Eccles. 5, 2. & c. 12, 10. Eccles. 5, 12. c. 20, 7. c. 23, 7. c. 28, 29. & c. 32, 18. Tom. IV. Matth. 12, 36. Coloss. 4, 6. Jac. 1, 19.*

Veritas, *Tom. III. Psal. 59, 15. Zach. 8, 16. Tom. IV. Ephes. 4, 21.*

Vestes, Vestium abusus (vid. Abusus.) vestes scindere, *Tom. I. Genes. 44, 13. Jos. 7, 6. Judic. 11, 35. 1. Reg. 4, 12. 2. Reg. 13, 31. 3. Reg. 21, 27. 4. Reg. 5, 7. c. 6, 30. c. 11, 14. c. 18, 37. c. 19, 1. & c. 22, 11. & c. 19. Tom. II. Esdr. 4, 1. Tom. III. Jerem. 36, 24. Joel. 2, 13. 1. Machab. 2, 14. c. 3, 47. c. 4, 39. & c. 11, 71. Tom. IV. Matth. 26, 65. Act. 14, 13. & c. 16, 22.*

Vestio. Vestendi sunt nudi, *Tom. II. Tob. 1, 17. Tom. III. Psal. 58, 7. Ezech. 18, 7. Tom. IV. Matth. 25, 36. (vid. Eleemosyna.)*

Via. Via, per quam justi ambulant, quæ & qualis sit, *Tom. II. Psal. 118, 5. Proverb. 3, 6. & c. 17. & c. 16, 5. & c. 17. Eccles.*

*Eccles. 5, 12. Tom. III. Psal. 26, 7. c. 30, 21. c. 35, 8. & c. 40, 3. Jer. 31, 21. Osee 14, 10. Tom. IV. 1. Thess. 4, 1. Hebr. 12, 13. Via iustorum à Domino dirigitur, *Tom. II. Tob. 4, 20. Psal. 16, 5. 24, 4. & c. 118, 35. Prov. 4, 12. & c. 13, 6. c. 16, 9. & c. 20, 24. Tom. III. Psal. 48, 17. Jer. 10, 23. Mich. 4, 2. Via iustorum remunerationem à Deo expectat, *Tom. II. Psal. 24, 12. Prov. 12, 28. Tom. III. Jerem. 6, 16. & c. 7, 3. Via impiorum qualis, *Tom. II. Psal. 118, 3. Prov. 4, 19. 26. & c. 27. c. 12, 15. c. 21, 2. & c. 22, 5. Tom. III. Psal. 57, 10. Via impiorum exitus & finis, *Tom. II. Job. 6, 18. Proverb. 14, 12. c. 28, 13. Eccles. 2, 16. & c. 21, 11. Tom. III. Jerem. 2, 36. & c. 4, 18. Antiquæ viæ inquirendæ & observandæ, & à novis declinandum, *Tom. II. Prov. 22, 28. Eccles. 8, 11. & c. 39, 1. Tom. IV. Rom. 16, 17. Galat. 1, 6. 7. & c. 8. 1. Tim. 6, 20. 2. Tim. 4, 3. 2. Petr. 3, 17. 1. Joan. 2, 24. 2. Joan. v. 7. Jud. v. 13. 19. & c. 20.******

Victoria. Victoriæ à Deo expectanda est, *Tom. I. Genes. 14, 14. Exod. 17, 9. Deut. 7, 18. Jos. 11, 6. Judic. 7, 7. 1. Reg. 14, 6. & c. 17, 45. 2. Paral. 14, 11. c. 16, 8. c. 24, 24. & c. 25, 8. Tom. II. Judic. 9, 15. Psal. 117, 16. Prov. 21, 31. Victoria potiorum pauci contra multos, *Tom. I. Genes. 14, 14. Jos. 11, 1. 7. & c. 8. Judic. 7, 4. 1. Reg. 14, 6. & c. 14. 2. Paral. 13, 14. c. 14, 11. & c. 12. & c. 24, 24. Tom. III. 1. Machab. 3, 16. & c. 22. post partam victoriam triumphus instituitur, *Tom. I. Num. 31, 13. Judic. 11, 34. 1. Reg. 18, 6. Tom. III. 2. Mach. 3, 7.***

Vidua. Viduis beneficiendum est, *Tom. I. Exod. 22, 22. Deut. 16, 14. c. 24, 17. & c. 19. c. 26, 12. & c. 27, 19. Job. 24, 3. & c. 31, 16. Eccles. 4, 10. Tom. III. Psal. 1, 17. Jerem. 22, 3. Zach. 7, 10. Malach. 3, 5. Tom. IV. Matth. 23, 14. 1. Tim. 5, 3. & c. 16. Jac. 1, 27. Viduas pias quid deceat, *Tom. II. Judic. 8, 4. Tom. IV. Luc. 2, 37. 1. Tim. 5, 3. & c. 5. Tit. 2, 3.**

Vigilo (vid. Adventus Domini.)

Vindicta soli Deo ejusque Ministris ac Magistratui commissa, unde & aliis est prohibita, *Tom. I. Genes. 15, 14. Lev. 19, 18. Deut. 32, 35. Tom. II. Judic. 8, 20. & c. 16, 20. Psal. 7, 7. 9, 13. & c. 93, 1. Prov. 17, 11. c. 20, 22. c. 24, 29. c. 28, 22. Eccles. 28, 1. & c. 6. Tom. III. Ezech. 25, 12. & c. 14. Nabum 1. 2. Tom. IV. Matth. 5, 39. Luc. 9, 54. & c. 18, 6. 7. & c. 8. Rom. 12, 19. Galat. 5, 10. 1. Thess. 5, 15. 2. Tim. 4, 14. Hebr. 10, 30. Jac. 5, 4. 1. Petr. 3, 9. Apoc. 6, 10. (vid. Remissio.)*

Vinea, *Tom. I. Genes. 9, 20. Deut. 23, 24. Tom. II. Cantic. 8, 11. Tom. III. Psal. 5, 1. Tom. IV. Matth. 20, 1. & c. 21, 33.*

Virginitas commendatur, *Tom. IV. Matth. 19, 12. 1. Cor. 7, 25. & seq. Apoc. 14, 4. Virginitas præfertur conjugio, *Tom. IV. 1. Cor. 7, 38. & c. 40.**

Virgines servantur, *Tom. I. Num. 31, 18. & c. 21, 11. Virgines olim ut nunc conclusæ, *Tom. III. 2. Mach. 3, 19.**

Visito. Visitare & consolari infirmos seu ægrotos, opus misericordiæ, *Tom. I. Genes. 48, 1. 4. Reg. 8, 29. & c. 13, 4. Tom. II. Job. 2, 11. Psal. 40, 4. Eccles. 7, 3. Eccles. 7, 28. & c. 38, 13. Tom. IV. Matth. 25, 37. & c. 40. Joan. 11, 3. & c. 12, 9. 2. Cor. 1, 4.*

Viso. Visere sanctos desiderat S. Paulus, *Tom. IV. Rom. 1, 11. & c. 15, 23. & c. 32. Galat. 4, 20. 1. Thess. 2, 17.*

Vita. Vita fidelium ad quam regulam sit instituenda, *Tom. I. Genes. 17, 1. Exod. 20, 11. & seq. Levit. 11, 44. c. 19, 2. c. 20, 7. & c. 21, 8. Tom. IV. Matth. 5, 48. & c. 11, 29. Luc. 6, 36. Joan. 12, 26. c. 13, 13. c. 15, 12. & c. 21, 15. Rom. 6, 4. c. 8, 29. c. 13, 14. & c. 15, 2. Ephes. 2, 9. c. 4, 1. & c. 13. & c. 5, 1. & c. 9. Philip. 1, 27. & c. 2, 5. & c. 14. Coloss. 2, 6. & c. 3, 9. 10. 12. & seq. 1. Thess. 4, 3. Tit. 2, 11. & c. 3, 8. Hebr. 12, 2. 1. Petr. 1, 15. c. 2, 1. & seq. c. 3, 17. & c. 4, 1. 1. Joan. 1, 7. & c. 2, 6. Vita humilitatis brevitas & vanitas, *Tom. I. Genes. 3, 19. 2. Reg. 14, 14. 1. Paral. 29, 15. Tom. II. Tob. 4, 23. Job. 3, 20. c. 7, 6. c. 8, 9. c. 9, 21. & c. 25. c. 13, 28. & c. 14, 1. Psal. 38, 6. 39, 5. & c. 9, 101. 4. & c. 12, 102. 15. 108, 23. & c. 143, 4. Eccles. 2, 23. c. 3, 10. & c. 7, 1. Sapien. 2, 5. & c. 5, 9. Eccles. 14, 18. c. 17, 31. c. 18, 8. c. 40, 6. & c. 41, 1. Tom. III. Psal. 40, 6. Tom. IV. Luc. 12, 20. Ephes. 5, 16. Hebr. 13, 14. Jac. 1, 10. & c. 4, 14. 1. Petr. 1, 14. Vitam pro fratribus ponere, *Tom. II. Judic. 13, 3. & c. 25. Esther 4, 15. Tom. IV. Joan. 15, 13. 1. Joan. 3, 16.***

Vitis, *Tom. I. Genes. 49, 11. Judic. 9, 12. Tom. III. Zach. 3, 10. 1. Mach. 14, 12. Tom. IV. Joan. 15, 1. Vitis palme appellatur populus Israeliticus, *Tom. III. Osee 10, 1. Tom. IV. Joan. 15, 5.**

Vitulus aureus colitur ab Hebræis atque in idolum erigitur, *Tom. I. Exod. 34, 4. & seq. Deuter. 9, 16. 3. Reg. 12, 28. 4. Reg. 10, 29. & c. 17, 16. Tom. II. Psal. 105, 19. Tom. III. Osee 8, 5. Tom. IV. Act. 7, 40. (vid. Israelita.)*

Vivendum Deo, non sibi, *Tom. IV. Rom. 14, 7. 2. Cor. 5, 15. Galat. 2, 20. 1. Thess. 5, 10. 1. Petr. 4, 2.*

Unctio. Unctionis extrema Sacramentum, *Tom. IV. Jac. 5, 14.*

Uriel pater Michææ uxoris Roboam & Mater Abiæ, *Tom. I. 2. Paral. 13, 2.*

Us filius primogenitus Arami, & pater populum Trachonitidis, *Tom. I. Genes. 10, 23.*

Ujura, *Tom. I. Exod. 22, 25. Levit. 25, 36. Deuter. 23, 19. Tom. II. 2. Esdr. 5, 7. Psal. 14, 5. Prov. 22, 16. & c. 28, 8. Tom. III. Jerem. 15, 10. Ezech. 18, 8. & c. 13. & c. 22, 12. Tom. IV. Luc. 6, 34. & c. 19, 8.*

Uxor, Uxoris officium, *Tom. I. Genes. 2, 22. & c. 3, 16. Num. 30, 7. & c. 13. Deuter. 22, 5. Tom. II. Tob. 10, 12. Esdr. 1, 10. & seq. Prov. 11, 16. & c. 12, 4. Tom. IV. 1. Cor. 7, 3. & seq. c. 11, 5. & c. 9. & c. 14, 34. Ephes. 5, 22. Coloss. 3, 18. 1. Tim. 2, 11. c. 3, 11. & c. 5, 2. & c. 10. Tit. 2, 4. 1. Petr. 3, 1. (vid. Maritus.)*

Uzal sextus Jectan filius, & Caput quorundam Arabiæ felicis populorum, *Tom. I. Genes. 10, 27.*

X.

Xerxes filius & successor Darii Regis Persarum, in cujus favorem Daniel vaticinatur, *Tom. III. Dan. 11, 2.*

Z.

Zabad & Zecbad ambo Ministri Joas Regis Juda, hujus Principis nece mortem summi Sacerdotis Zachariæ filii Jojadæ ulciscuntur, *Tom. I. 2. Paral. 24, 25. & c. 26.*

Zabadia Levita & Legis Doctor, mittitur à Josâ

INDEX HISTORICO- GEOGRAPHICO- MORALIS.

- à Josaphat in omnes civitates Regni Juda, ut in eis destruat idololatram, atque veri Dei cultum restituat, *Tom. I. 2. Paral. 17. 7. 8. & 9.*
- Zabdiel** Rex Arabiæ Alexandrum Ballæum interfici jubet, ejusque caput mittit ad Ptolemæum Philometorem Regem Ægypti, *Tom. III. 1. Mach. 11. 17.*
- Zabulon** sextus Jacob & Liæ filius, accipit à patre suo benedictionem subinde à Moysæ repetitam, *Tom. I. Gen. 30. 20. 49. 13. & Deut. 33. 18. & 19.* ipse Tribus prodigijs multiplicata ex Ægypto egreditur, *Num. 1. 30. & 31.* sedemque figit in Terrâ promissâ mare Tiberiadis inter & mediterraneum, *Jos. 19. 10.*
- Zachæus** Princeps Publicanorum suscipit Servatorem in domum suam, eique promittit se dimidium bonorum suorum pauperibus daturum, & si quem defraudaverit, quadruplum reddendum, *Tom. IV. Luc. 19. 2. 5. 6. & 8.* Jesus acceptat ipsius penitentis cordis sacrificium illiusque pignus salutis accepisse declarat, *ibid. v. 9.*
- Zacharias** Rex Israël filius & successor Jeroboami II. vitam unâ cum coronâ amittit rebellionem Sellum filii Jabez, qui palam eum adoritur, & trucidat, *Tom. I. 4. Reg. 15. 8. & 10.*
- Zacharias** seu **Azarias** summus Sacerdos filius Jojadæ, exprobrat populo Judæico suam infidelitatem, eique Dei nomine minatur, *Tom. I. 2. Par. 24. 20.* induratus populus iste in Pontificem insurgit, eumque lapidat in vestibulo Templi, ex mandato Joas, qui obliviscitur se vitam & coronam Jojadæ patri hujus Zachariæ debere, & ab ipso acceptam habere, *ibid. v. 21. & 22.*
- Zacharias** filius Barachiæ, & unus ex duodecim Minoribus Prophetis, hortatur Judæos ad penitentiam, eisque sub variis visionum suarum figuris oracula Domini annuntiat, *Tom. III. Zach. 1. 1. & seq.*
- Zacharias** alius Propheta, sub regno Ozîæ, *Tom. I. 2. Par. 26. 5.*
- Zacharias** Sacerdos ex familia Abiæ, maritus S. Elisabeth, munia sua in Templo obit, & videt Angelum Domini ad dexteram altaris, super quâ offert incensum, *Tom. IV. Luc. 1. 5. & 11.* Angelus ei promittit filium, qui præparaturus est vias divinæ misericordiæ, eumque usu loquelæ privat in testimonium veritatis, quam suspicatur, *ibid. v. 13. 17. 20. & 22.* Deus promissionem suam adimplet, eique S. Præcursorem donat, *ibid. v. 57. 60. & 63.* post cujus nativitatem Zacharias statim loquelam recuperat, & vaticinatur benedicens Deum Israël, *ibid. v. 64. 68. & seq.*
- Zambri** filius Salu ex Tribu Simeon, coram omni populo ingreditur ad scortum Madianitidem, *Tom. I. Num. 25. 6. 14. & 15.* Summus Sacerdos Phinees flagitiosum hunc insequitur, eumque simul cum criminis sui complice perfodit, *ibid. v. 7. & 8.*
- Zambri** unus ex præcipuis Ministris Regis Israël, rebellat adversus hunc Principem, eoque unâ cum totâ suâ familiâ occiso thronum conscendit, *Tom. I. 3. Reg. 16. 9. & seq.* exercitus regnum ipsius Belliduci Amri defert, qui usurpatorem istum obsidet, hic in desperationem actus se ipsum in regio palatio comburit, *ibid. v. 16. 17. & 18.*
- Zara** filius Judæ & Thamar: ortus ipsius circumstantiæ, *Tom. I. Gen. 38. 27. & seq.*
- Zara** Rex Æthiopiz, formidandum cogit exercitum, atque in Judæam irrumpit, *Tom. I. 2. Par. 14. 9.* Asa invocat Dominum, & de hoste hoc miraculosam reportat victoriam, *ibid. v. 10. & seq.*
- Zares** uxor superbi Aman, ei interitum Mardochæi consulit, *Tom. II. Esther. 5. 14.*
- Zeb** Princeps Madianita, eum Ephraimitæ persequuntur & interficiunt, *Tom. I. Judic. 9. 25.*
- Zebadæus** pater Apostolorum S. Jacobi & S. Joannis, *Tom. IV. Matth. 4. 21.*
- Zebæe** Princeps Madianitarum, cernens timiditatem Jether, Gedeonem obtestatur, ut ipsemet eum gladio suo confodiat, *Tom. I. Judic. 8. 20. & 21.*
- Zebul** Præfæctus urbis Sichem monet Abimelech rebellionis Gaal filii Obed, *Tom. I. Judic. 9. 30. & seq.*
- Zebri** ex Tribu Ephraim, Bellidux fortitudine & animo suo celebris, Maasiam filium Achaz Regis Juda interfecit unâ cum duobus Aulæ suæ Principibus, *Tom. I. 2. Par. 28. 7.*
- Zelus & Zelotypia**, *Tom. I. Gen. 34. 2. 25. & 27. Exod. 32. 19. & 27. Num. 25. 7. Judic. 20. 1. & 8. 1. Reg. 11. 6. & c. 15. 11. & 32. 3. Reg. 18. 40. & c. 19. 10. & 14. 4. Reg. 10. 16. & seq. Tom. III. 1. Mach. 2. 24. Tom. IV. Matth. 21. 12. Joas. 2. 7. Act. 9. 1. Philipp. 3. 2.*
- Zenas** legis Doctor, & discipulus S. Pauli Nicopolim unâ cum Apollo accersitur, *Tom. IV. Tit. 3. 13.*
- Ziph** urbs Tribus Juda, in cujus desertum David, dum eum Saul acerbè insecatur, se recipit, *Tom. I. 1. Reg. 23. 14. & 15.*
- Zorobabel** seu **Sassabasar** filius Salathiel, Princeps de stirpe Davidis, eligitur Caput & Dux populi Judaici in reditu à captivitate Babylonica, *Tom. II. 1. Esdr. 2. 1. & 2. à Mithridate vasa Templi olim à Nabuchodonosore ablata recipit, atque Cyri edicto de reedificandâ civitate Jerusalem munitus proficiscitur, ibid. c. 1. 8. & 12.* Princeps iste Altare & sacrificia statim restaurat & restituit, & postea festum Tabernaculorum solemniter celebrat, *c. 3. 2. & seq.* fundamenta Domus Domini jact, & operas hanc in rem ei à Samaritanis oblatas recusat, *ibid. v. 8. & c. 4. 2. & 3.* hostes hi Judæos accusant & deferunt apud Assuerum & Artaxerxem, sicque magni hujus operis prosecutionem impediunt, *ibid. v. 4. & seq.* Prophetæ Aggæus & Zacharias animum addunt populo, & Zorobabeli persuadent, ut audacter reparationem Templi prosecutionem impediunt, *c. 5. 1. & 2.* Genealogia Zorobabelis avus Messiz secundum carnem, *Tom. IV. Matth. 1. 12. & seq.* enumeratio captivorum, qui variis temporibus, & variis coloniis, sub tribus Ducibus Zorobabele Esdrâ & Nehemiâ à Babylone in Judæam revertuntur, *Tom. II. 1. Esdr. 2. 2. & seq. 2. Esdr. 7. 6. & seq.*
- Zuzim** seu **Zuzim**, Gigantes quidam à Codorlahomor devicti, *Tom. I. Gen. 14. 5. & seq.*

FINIS.

A. P. GERMAN
BIBLIA SA
LATINO
TOMUS

A

9

